

QVINTVS CVRTIVSN AK
AZ
NAGY SAN
DORNAK MACE-
DONOK KIRA-
lyanak

viseketet dolgairol
irattatot

HISTORIAIA,
mely

most Deakbol Magyar
nyelvre

Haporthoni Forro Pal altal
fordittatot,

es

URUNK 6 FELSEGE AKARATTYABOL
nyomtattatot

DEBRECENBEN
Lipñai Pal örökösfi altal

ANNO, 1619.

2353

QVINTVS CVRTIVSNAK

AZ

NAGYSAN
DORNAK MACE-
DONOK KIRA-

lyanak

viseletet dolgairol
irattatot

HISTORIAIA,

mely

most Deakbol Magyar
nyelvre

Haporthoni Forro Pal által
fordittatot,

es

URUNK 6 FELSEGE AKARATTYABOL

nyomtattatot

DEBRECENBEN

Lipūai Pal örökösī által

ANNO, 1619.

508246

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA
Könyvtár... 119 ...../19..... 89 sz.

AZ FELSEGES BETHLEN
GABORNAK ISTEN

kegyelmességből Magyar es hely
Országoknak fejedelmének, &c. nek-
kem kegyelmes Uramnak ISTENTŐL
jo egesseget es hosszú élettel együtt
bodog állapotot kevanok.

AZ bölcs ISTEN-
nek, kegyelmes Uram,
vegyszeretlen nagy ha-
talman, hogy ez vi-
lagot minden resei-
vel egyetembe sem-

miből teremptette, teremptven minden
szepseggel meg ekesitette, meg ekesit-
ven penig atyai kegyes gondviselelevel
tartya es taplallsya meltan almelkodha-
tunk. De azon is bizonyara hogy ezen
nagy vilagi alkotmanynak minden reseit
felette jól es illendőkeppen rendelven
es helyhez tetven, az benne valo tagok
es allatok közzé bizonyos rendtartaso-

*iptum ajándékul prof Tige Lajostól, gróf Meibach,
Győr, 1839. Dobroncei Gábor, Bécs*

AZ FELSEGÉS

kat es fősegeket adot legyen, nem kevesbe csodalkozhatunk: Es hogy sokakbol a veseket nevezeteskeppen-is elestak, nyilván vagyon, hogy az anyagi dolgok között az Isteni bölcs hatalmattal a fősegek, mellyektől az több anygak fügüenek, terempestől fogva rendeltettek. Az erzekenysegnekül való allatokban-is ezen főseget rendelte, az napot es az holdot az több csillagokkal finyesbekke, az tüzet az több elementumokkal mind sepegevel, s mind helyével főbbe tőtte. Az földi okralan allatok között, az magokat előttők meg alazokhoz engedelmes oroflanok leg jelesbek, es ha azt mondhattuk, nemzetesbek. Az égi madarak között az farkasfelyők, mellyek, az mi csodalatos, az mennyűtő kövektől meg nem fertetnek, es az napnak fenyet is sepillantatlan nezhetik, kiralyi nevel neveztetnek. Tovabba az mehek felől, mellyeknek gyütemeni mennyei ajandekoknak mondatnak, az bölcs emberek azt hattak ir-

FEJEDLEMNEK.

va, hogy kiralyok avagy előttök jarojok
vayon, kinek raytok valo birtokat,
hozza valo nagy szeretetekről viseltet-
ven, fenvedik. Vegtere hogy többeket
ele ne famlallyak, azon nagy hatalmu
Isten az maga kepere teremtetet es
okossaggal meg ekesittetet embereket,
kiket az mint sent David kiraly arrol
tanubizonfagot teten, kevesbe tot alab
valokka az angyaloknal, dúcsóssaggal es
bócsúllettel koronazta meg őket, es min-
deneket labok ala vetet, ki mondhatatlan
bölcs tanacsabol gondviselő hatalmassa-
gok es fejedelemségek ala vetette, hogy
azok által gubernaltatvan, sep egyesleg-
ben tartatnanak. Ezek igyleven Kegyel-
mes Uram, az Ur Istennek bölcs teczese
ferint az Felseged gondviselese alais bi-
zonyos nemzetsegek rendeltetven, Fel-
seged nem csak Erdely orfagnak hanem
mayd mind az egész Magyar nemzetseg-
nek fejedelmül adator. Mely Felseged
fejedelmi tifti es hivatallyá annal tekin-
tetesb es meltosagosb, mennel az maga
fami.

A Z F E L S E G E S

familiája, melyből származot, finyesb es
tündöklőb. Mert nemünemíkeppen
az emberekbe ugyan belejek oltator,
hogy az fűletefekkel tündöklő fejedel-
meknek es kiralyoknak mind.beretetből
valo tífteletekre, s. mind az hozzájok
valo alazatos engedelmessegre inkab ra-
gadtallanak. Ha pedig nemzeteknek ala-
valóságá fejedelmi meltoságoknak meg
nem felel, külömb elmekkel viseltetnek
hozzajok. Ki hinne el, hogy az alatta
valo rendek Agathoclesnek regen Sici-
lia ország kiralyának, ki korong hayto
fázakas fia volt, olyan jó kedvel es fi-
beli indulattal engedtenek legyen, mine
az regi kiralyi nemből valo Abdolomi-
nusnak, ki Sidon országnak kiralya volt,
az ő alatta való? Azert Felseged ke-
gyelmes uram csillagul finyeskedik az
regi hiresneves es tekintetes BETH-
LEEN familiában, melyből illyen nagy
fejedelemssegre magasaltatot, mely fa-
milia nagy dicsiretre melto, mierzthogy
benne regtől fogva minden ház este-
dőben

FEIEDELEMNEK.

dőben az Magyar nemzet közöt fő urak
 égő faklya gyanant tündöklöttének, es
 az Magyar koronának sokat solgaltznak.
 Kikben hogj többeket ele ne samlallyak,
 amaz Nagysagos Bethlen Gergelynek ki
 regen az Szőrenyi banfagnak hires tisztic
 azon Magyar corona alatt nagy hűséggel
 es serenyfeggel viselte, amaz Bethlen
 Domokosnak, ki regen Erdely orsfagnak
 kormányat sereny gondviselelssel hafno-
 son igazgatta, amaz Felseged dicsiretes
 job attyanak az Nagysagos Bethlen Ga-
 bornak, ki az első Janos kiralynak fő ud-
 vari capitansagban mind bőcsülletesen
 s-mind kedvesen solgalt, dicsiretes hirek
 nevek vagyon, es leßen is mindenkor, az
 Felseged bodog emlekezetű edes attya-
 nak is az Tekintetes es Nagysagos Beth-
 len FARkának azonkeppen, kinek noha
 semei regen el hunytanak, mindazon-
 által az tölle viseltetet jeles dolgoknak
 sep emlekezeti az embereknek elmejek-
 ben még most is halhatatlanul él, es égő
 bővetnek gyanant finyeskedik. Es hogj

A Z F E L S E G E S

Ieg előőr-is viragzo ifjusagabeli avagy inkább többire gyermek allapattyabeli csudara melto probajat hozzam ele, Gyulan laktaban az ellenfeggel még tizenhet éftendős koraban kopiat tört volt, es azon az földön az Magyar nemzet mellet vitezül sokat csatazot. Ki minnekutanna az Török azon Gyulat megfallotta volna, bele borulvan, fő vitez emberekhez illendő sok jeles probak utan onnat az mindenekre gondot viselő Isten csodalatoson ki szabadította, es őtan az masodik Janos kiralyt mind holtáiglan hiven solgalvan, annakutanna az Felseges Somlyai BATHori Istvannal mind Erdelyi fejedelemségeben, akkor kivalkkeppen, mikor az fejedelemségre vagy Bekes Gaspar haddal rea jót volna, az harczon mellette valo jo forgolodasajert, mind penig Lengyel orszagi kiralyfagaban mind az eges Magyarfag előt valo fő capitansagnak hivatallyaban serenyen es hiven valo maga viselesejert felette kedves es tekiotetes volt. Ki ezekert,

FEIEDELEMNER.

ezekert, es ezeknel-is több sereny folgalatokert, erdeme ferint. valo fő jutalmokkal meg-is ekesittetven, bõcsülletes allapattal jött vissza Erdelybe, es eletenek mind vegsõ czellyaig az elõtte valo fejedelmeknek bõlcs tanacs adásával es különbkülömb dicsiretre melto cselekedetivel hiven kedveskedven, vegtere tündöklõ hirrel nevel ballot be az koporsoba. Felfeged illyen regi es tekintetes familiajanak nyomdokat forgalmatoson követven, es jeles peldait követésre tükörül elõtte viselven, minden fő dolgokban mely dicsiretes ele menetelt tõt legyen, az viragzo gyenge údejetõl fogva viseltetet dolgok Felfeged felõl elegendendõ bizonsagot tesnek. Mert mihelt minden főfõ dolgoknak tanulsagára alkalmas údeje lehetet, sep ifusagat nem hon tõltõtte el, hanem mint regen az fő indulatu nemes es nemzeties Görög ifiak az Elis nevû tartománybeli Olympias város melle hamarkodtanak, hogy ot kinek kinek fő cselekedetire ne-

AZ FELSEGES

zõ semek elõt az pallya futasbol magoknak nagy hirtnevet vennenek, azonkeppen Felseged is, az Erdelyi fejedelmeknek finyes udvarokba mint valami pallya futo helyre az dicsiretes dolgokpak gyakorlasara ugy sietet. Azhun valo nevedeseben az fejedelmek kórnyúl valo sereny forgolodasaval minden jóságoknak hamarlaggal valo tanulsagaban nagy elõmenetelt teven, es údejével egyút itileti-is minden jeles dolgoknak cselekedetire nevedven, magat Felseged ugy viselte, hogy mind az csendes bekelegnek, s mind penig az hadakozasnak údejen nagy böcsülletes rísekeknek, ugymint tanacsbeli meltosagnak, udvari fő, capitansagnak, generalisagnak, es mind az ket Csasarhoz valo nagy munkas követsegeknek viseleseben mind az maga Tekintetes familiajanak, s mind penig az orszagheli rendek es fejedelmek kevanlaganak dicsiretesen satisfi cialt legyen. Azert mikeppen hogj az telitnek követõie az arnyek, azonkeppen

FEIEDELEMNEK.

---

keppen az jószágos cselekedeteknek az jó hírnev és dicsőség, az Felseged enyá felette nagy és gondos munkalkodásinak vegtere nem egyéb, hanem az mi az nemes Erdely országban leg bősülletesb, az benne való rendeknek suffragiumokkal adattatot méltósággal tellyes fejedelemség lón jutalma. Mely Felsegedre általot fejedelemséget kegyelmes Uram hogy nem törtinetből valonak, hanem az nagy Istennek providentiajából adattatónak hidgyúnk lenni, ónnón maga az bölcs Salomonnak sava által így sol. Az királyok en általam regnálnak, az fejedelmek en általam uralkodnak. Innet vagyon bizonyara hogy az Istentől az emberek közzé rendeltetet fejedelmek Isten kepeinek lenni nem oknelkül mondatnak, és ezokaert felette sükseges, hogy az fejedelmek magokat az nekik csak bizonyos údeig engedtetet hivatalban úgy viselleyek, hogy eleteket az alattok valóknak jó példajokra formallyak, atyai szeretettel és gondviseleffel, igazsággal,

AZ FELSEGES.

saggal, mereteletelleggel, kegyelmességgel es mindennemű jószágos cselekedetekkel mindeneknek felette leg ekesbe tegyek. Mert az fejedelmek alá vettetett népek az mit ő benne vagy jót vagy gonoszt latnak, amaz közönfegesvers szerint

Regis ad exemplum totus componitur orbis

gyakrabban azt követik. Mind ezeket azért Felseged bölcs elmejevel magában forgalmatoson meg hanyvan vetven, fejedelmi titkának meg ez údeig mint felelt legyen meg, edes hazajaert atyai szeretetből viseltetett nagy hasznos dolgai elegedendő bizonságot tesnek. Mert minikutanna Felseged az romlot orszagnak gondviselését felveve, latvan benne az nemzetek között való egyenetlenséget es vihávonást, latvan annakfelette az sok veszedelmek miatt meg sanyaradott hazájának keserves sebeit, Felsegednek leg első gondgya-is ez lón, hogy azon benne való egyenetlenséget, mely az országokra minden romlast sokot hozni, mentől hamarab lép egyestlegre vigye, es sebeit
mint

FEJEDLEMNEK.

---

mint kegyes orvos háfnos serekekkel meggyógyicsa. Annakokaert előfőris **SZEBEN** varost Erdelyben az egész Szassagnak metropolyat, mellyet annak előtt az Felseges **BATORI** Gabor. Felseged prædecessora tőlők; az vegre hogy az fejedelmeknek lako helyek abban lenne, elvót vala (mely miat az vör onto fegyver menyi mind Szass- mind Magyar keresztyn atyankfiat emestette legyen meg, nyilván vagyón) Felseged az igassagnak, mely kinekkinék az saját tyat meg adatni parancsollya, præscriptumac követven, azon birodalmaban valo regi es böcsülletes Szass nemzetnek mint őfőktől eppittetet, es örökösön rajok által erősségeket minden prerogativajaval egyetembe meg ada. Tovabba Felseged ez dicsiretes cselekedeti után kesedelemnelkül minden felől valo fejedelmekkel bölcs követi által az ország- nak csendes állapottyara néző friget köte, es mindeneknek remenségek felet birodalmanak nagy örögbülest ferze d
meft.

AZ FELSEGES.

---

tetette, hogy az kik belejek mennek, azt
velhettek, hogy azokban nem csak Er-
delyt, hanem mind az egész világ kerek-
seget lássák, es hogy nem házakban, ha-
nem neműneműkeppen valami gyönyör-
űseges földi paradicsomban sétallyanak.
Ezeknekutanna, kegyelmes Uram, Fel-
seged orfaganak minden refeit gondvi-
felő sereny elmejevel által jarvan, es azt
esébe veven, hogy birodalmanak oltal-
mara erős bastyaknak csinaltatása is ke-
vantatnek, de az benne való nagy romla-
sokat is meg eppittetni felette fűkűseges
volna, minden gondolattyat az orfagnak
csaknem minden helyeken való eppüle-
tire fordita. Es leg előfőr is Fogaras va-
rat nagy erős bastyakkal erőssítettven,
annakutanna ottan hamar az Varadi föld
bastyanak kővel es teglával való fel ep-
pittetesehez, az el mult nyaron penig az
fejedelmek lako helyenek is Gyula fe-
jervarnak, az mi csodalatos, egyfer-
f mind nagy ket bastyával való erőssitte-
tesehez kezdetyen, ilyen orfag oltalma-
zo nagy

AZ FELSEGES

kat-is, az kik egyéb nemzetek között regnáltak, fellyül multa legyen. Megtecczik nyilván, Felseged az bölcs Salomontól az fejedelmeknek es királyoknak tanulságokra meg irattatot amaz fent igiker tükörül maga előtt mint viselyle. Az irgalmasság (ugymond) es az igazság őrzik meg az kiralyt, es az ő feki az kegyelmességgel erőssittetik meg. Ezen kegyelmességet Felseged előtt regnalt nemely Erdelyi fejedelmek el annyira nem gyakorlottanak, hogy az mindeneknél nyilván való ver onto főrhű kegyetlenségekkel eleteket meg fenyezven, az maradékokra nem kedves emlekezeteket hadtak legyen. Menyivel külömb Felsegednek még ez údeig fejedelemségében való maga viselese, ki noha nemely alatta valóinak maga ellen való verkeket meg tapasztalta, es törvényel-is convincalta, mind azonaltal meg is az verontást el tavoztatvan, az halalos büntetes helyet őket kegyelemmel illette. Mind ezek Felsegednek mely nagy

dicsire;

FEIEDELEMNEK.

dicsiretes virtusi legyenek, azt mindnyajan jól lattyuk. Mit mondgyak Felsegednek maga orszagan kívül valo fomszed keresztyn nemzetsegekre valo atyai gondviselese felöll-is? Nem egyebet bizonyara, hanem hogy Felsegednek ebbeli jeles cselekedeti is minden külső keresztyn nemzetsegektől felette nagy dicsiretet erdemel. Mert midőn iminnet az Lengyel nemzetseg, amonnet penig az Török egymás ellen haragra gyuladvan mind ket felől nagy hadakkal annyera öfve közelgettenek volna, hogy mar csak az Neftter vize volna közöttök, az viadaloknak kimeneteli mely bizonytalanok volnanak jól tudvan Felseged, nagy sеп hadi kebülettel maga semelye berint orszagabol binte oda hamarkodvan, es magat az fel haborodot es viadalra kebült nemzetsegek közzé interponalvan, okos itiletivel, bölcs tanacsaval es fejedelmi tekintetivel öket mindeneknek nagy örömökre csak hamar le esendebite es meg bekeltete. Kiért Felsegednek

A Z F E L S E G E S

az Lengyel nemzetiség dicsirettel es haladással tartozik. Felsegednek, kegyelmes uram, az mint lattyuk egyik dicsiretes dolga naponkent az maiikbol sarmazik, es egyik cselekedetit az emberek csudalni-is meg nem sünhetnek, addig nagyobb következik. Mellyek között ezt Felseged bölcs elmejevel találta fel, hogy az Magyar nemzetnek ilyen meg fegettet állapotban fejedelmi segitsege által minden gyamolsággal lenne. Tudgya vala azt Felseged hogy az bölcsületes Magyar nemzetiség regen az Europai Scythiabol sok ezerni sokasággal Pannoniara ki rohanvan es abban örökösön le telepedven, minden mind környüli s mind tavulban valo nemzetsegeknek; kivalképpen Attila kiraly údejében, ki magát Isten ostoranak irta, nagy remülesekre volt. Mely nemzetiség az maga birodalmat fegyverrel sok országokra, nagy hiretnevet penig mind az egész vilagra terjesztven, sok száz estendeiglen nagy kiralyi meltosag alatt birattatot; de

imé

FEJEDLEMNEK.

ímé vagy az közötté való visszavonások, mellyekből gyakorta az országoknak nem eppületek hanem romlások következék, vagy az több közönseges vetkek, mellyeket Isten büntetetlen nem fenved, azt hoítak, hogy vegre az kőrnül-
le való ellensegektől, mellyeken sokszor győzedelmet vót, el nyomattatvan, es nem csak maga vereből való kiralyok töröltetven el közzüle, hanem birodalma-is, mintha ugyan sors vettetet volna rea, meg oítatvan, idegen fejedelmektől birattatnek. Azert Felseged nemzetehez való buzgo feretettitől viseltetven, hogy Magyar oršagnak, mely regen arany almanak meltan mondatot, ideltova faggattatot rebeibe őve kapcsolna es elebbi viragzo állapotyara vinne, azon Magyar nemzetnek instantiajara Ferdinand kiraly ellen meg indulvan, az Felseged expeditiojat oly jo ferencse követte, hogy Erdelyhez való birodalmától fogva mind eges Posonig csak egy menetel-
tel mayd minden alatta való va-

AZ FELSEGES

rak es varosok Felsegednek meg hajol-
van, az orsfagnak ekeflege is az corona,
mellyel az regi fent kiralyok koronaz-
tattanak, az Magyar orfsagi rendektől
azon Pofoni gyülesben Felsegednek ke-
zebe adattatot legyen. Felsegednek pe-
nig azon Ferdinand kiraly hadaval ez
üideig immar egynehany rendbeli jo fe-
rencses viadallya azt lattatik jelenteni,
hogy több következendő dolgainak is
kedves kimeneteli lefen. De azt sem illik
az Felseged dicsiretes dolgai között ki
hadnom, hogy Felseged az tíftefleges
Deaki tudományokat, mellyek az jo dol-
goknak kut fejeinek mondatnak, orfsa-
gaban, az mint lattyuk, nagy kedvel es
feretettel gyamolittya. Mellyek hogy
minden kincsnel ez földön dragabbak le-
gyenek, nyilván vagyon; mert ezek az
ifiusagot legeltetik, az venfeget gyö-
nyörkötetik, az jo ferencses dolgokat
meg ekefitik, az ferencsetleneknek pe-
nig batorfagos ki fogo helyt es vigaf-
last adnak. Mellyekhez valo nagy ferete-
tit Fel-

FEIEDELEMNEK.

---

tit Felseged ezzel-is meg mutatta, hogy Gyula Fejervarat fekes helyeben minden fele bölcs könyvekkel bővölködő bibliothecat emeltetet. mely dologban Felseged az nagy hírrelnevel tündöklő Matthias kiralynak dicsiretes példajat követte, ki az tiszteleges tudományoknak nagy feretője es bőcsüllője leven, Budan regen az kiralyoknak fekes helyekben regnaltaban azont eselekedte, mellyel az tób jeles dolgai közöt az tudos emberektől meg most-is nem kicsid dicsiretet veszen. De ezt-is Felsegednek azon tiszteleges Deaki tudományokhoz valo feretetiből hízem barmazotnak lenni, hogy Felseged az bőcsülletes Magyar nemzetnek minden remensege felet valo jovara ebben-is tellyeffeggel fejedelmi indulattal viseltetven, az regi bölcs es nevezetes Quintus Curtiusnak historiajat, melyben az csodalatos ferencsejű es győzedelmes Nagy Sandornak viseltet dolgai Romai nyelven igazan hagyatának emlekezetre, Magyar nyelvre en

AZ FELSEGES.

---

altalam alazatos folgaja által fordítottatta. Felseged bizonyára, hogy ezt az vitez gjozhetetlen kiralt, kinek hireneve mind ez eges vilagon tündoklik, az Magyar nemzet kozot ennel is inkab hiresiti, nagy kiralyi ducsosegenek fenyessegevel Felseged is reselittetik, es annak nagy hireneve mellet az Felsegede is naprol napra terjed. Kinek hogy en sok fenyeskedo dicsiretiben most tobbet ele ne vegyek, az mit amaz nemes es regi historicus Iustinus ir felolle, csak azt hozom ele. Minekutanna (ugymond) az birodalmot fel veven, magat minden orfagoknak es az vilagnak kiralyanak nevezte, az alatta valo vitezekben, oly nagy batorfagot indita, hogy az maga jelen valo leteben semminemu ellensegnek fegyvertol meg fegyvertelenul is meg nem remultenek, ki soha semmi ellenseggel sembe nem ment, mellyet meg nem gyozot, semmi varost meg nem sallot, mellyet meg nem vot, semmi nemzetsegre nem ment, mellyet meg

nem

FEIEDELEMNEK.

nem haytot legyen. Annakokaert kegyelmes uram, ezen Quintus Curtiusnak fő chronicajat, miert hogy Magyar nyelvre töllem az Felseged parancsolatyabol fordittatot, es ez az jeles dolog-is az tekintetes Magyar nemzetnek hasznara Felsegednek nemzetsegere valo atyai gondviseleleseből farmazot, es sem eleibe-is Felseged akarattyabol bocsattatot ki, nem mas patronusnak hanem Felsegednek mint kegyelmes uramnak illik ajanlanom es fentelnem, az mint ajánlom es fentelem is, hogy ezen historia noha magatol-is bősületes, mind az által az Felseged neve alatt bősületesb legyen, es velle együtt az Felseged fejedelmi hireneve-is az kövekezendő maradékon dicsiretes emlékezettel terjedgyen. Mellyet Felsegednek, hogy immar irasomban veget vessek, több hivesivel egyetembe kevanvan, azt-is kivanom, hogy az UR ISTEN Felsegedet fent nevenek dicsiretire es tiszteletire nező minden dol-

AZ FELS: FEIEDELEMNEK:

---

gaiban megaldvan berencselteffe, es az
alatta valo nemzersegeknek hasnos gu-
bernaltatasokra fejedelmi meltosagaban
jo egessegben hofsu eletuve tegye.
Irtam Debrecenben Karacson havanak
18.^{dik} napjan, 1619. esteodoben.

FELSEGEDNEK

alazatos hiv udvati folgaja

Fotro. Pak.

IN INSIGNIA SERENIS-
SIMI PRINCIPIS.

Nunc arcana domus, Princeps, insignia vero
BETHLENIÆ versu sedulus ipse cano.

Insula in Oceani borealis tractibus ultra

Scotorum fines Orchades arva colunt.

Illic littoreo se in margine subjicit arbor,

Qua gignit folijs condita poma suis.

Ex his, subjectas ubi delabuntur in undas,

Res mira, aligeræ dein generantur aves.

Ha levibus tranant surgentes athera pennis,

Et nomen capiunt anseris arborei.

Par ex his quiscunq; tuæ pro stemmate stirpi

Rex dederat, sælix omen id ille dedit,

Olim BETHleniâ, GABRIEL, ex gente serenum

Te foro præclarâ dexteritate ducem.

Vno ictu teli est anser trajectus uterq;

Tenturum ut signent te duo regna simul.

Anser ut arboreus claret mirabilis ortu,

Sic tu etiam auspicijs, arche serene, tuis

Hinc est quod præstans ales Iovis, atq; leo.

Adsint anseribus fortia fulcra tuis.

Hinc est Hesperidum draco quod mala aurea linâ

Ipsæ tuas custos undiq; cingat aves. (quens.

His superimposita est insignibus alma corona,

Fortia quam meritis facta dedere tuis.

Ergo te volucres aquilâ duce adusq; colonos

Arboreæ eos hesperiosq; vehant.

Lege de
his Saxo-
nem Græ-
maticum.
Aeneam
Sylviam.
Sebastia-
nū Mun-
sterum, &
alios.

E N C O M I U M
ejusdem Serenissimi Principis.

Alciden laudent alij vel Thesea clarum,
Scipiadasq; duces, Decios, fortesq; Camillos.
Ast mihi BETH Leniden celebrare heroa benignum
Fert animus, nec Musa mihi nec Delius adsit,
Ipse sed aspiret modulanti carmina Princeps,
Princeps qui pariter Dacis dominatur & Hunnis.

Seu generis pralustre decus spectetur, hic ille est,
Quem claris noti titulis genuere parentes,
Hinc est Gregorius, Gabriel hinc, Volphgangusq;
Quorum fama viget celebris semperq; vigebit.
Seu verò ipsius trutinentur Principis acta,
Est idem cippo, dignissimus, utpotè priscos
Qui virtute duces aequet, superetq; recentes.
Pace domi felix, foris insuperabilis armis,
Nominis & rerum famâ omnem permeat orbem.
Est vultu placidus, gestis industrius, acer
Cultor virtutum, vitiorum sedulus ultor.
Hinc est quòd tali latentur principe Daci,
Hinc est BETH lenij, quòd gratabundus & ultro,
Nunc regimen subeat notissimus Hungarus armis,
Hinc quòd & externa votis ardentibus aequè
Hoc regnante regi cupiant se principe gentes.
Nec mirum, cùm non proprios tantùm ipse colonos
Protegat auxilio, curâ complectitur acri
Vicinos etiam pariter pariterq; remotos.

Sed vos ò tantum quantis heroa trophæis
Hungarici dignum cives censetis, & illi
Qualia pro meritis referetis præmia Daci?

Pro vobis tantos adit exantlatq; labores,
Pro vobis tanto vitæ discrimine sudat,
Vestros infesto defensat ab hoste penates.
Cocles ab Ausoniâ statuas & Mutius urbe
Defensa gentis monumenta tulisse feruntur,
Quid vos BETH lenio memores prestabitis archo?
Non modò tecta suis olim collapsa ruinis
Egregio reficit cultu, sed & ardua passim
Multa recens magno ponit monumenta labore.
Ipse DEI zelo ductus venerabile templum,
ALBA quod à patribus constructum Iulia priscis
Obtinet, egregiè renovare aggressus, ab hoste
Illius turrim flamma rutilante perustam
Restituit calè Domino: quæ stabat ad auras
Igne prius turris sic deformata, coruscis
Nunc certat Phœbi radijs, nunc fulgurat auro,
Et procul ad se hominum rapit & perstringit ocellas.
Si mausoleum Cares tot laudibus ornant,
Quæ dabitis sacra Daci præconia moli?
Hic etiam multis sedes habitata Toparchis
Illius curâ cultus est nacta superbos.
Intus imaginibus regum, mundiq; figuris,
Auratisq; clauit decorata palatia velis,
Extra marmoreis ast porticus alta columnis
Innectis recens tectis surgit pulcherrima moles.
Quid? quod & hic ipsam conetur incenibus arcem
Aedificare novis, & jam bina insimul unâ
Ponantur iuyres operâ, mirabile dictu.
Quid memorem muros? quid propugnacula latè
Arx Fogaras antiqua quibus, Varadinaq; tecta
Firmantur contra seruos tam gnauiter hostes?
Quid referam totâ passim regione decoras

Tollè

Tolli structuras varioq, nitescere culu?

Sed trahor ulterius: celebris virtutibus archi,
Magno grata D E O quam sit clementia cordi,
Prolata in patrios testantur symbola cives.
Non gaudet ferro convictos plectere fontes,
Horrendis hominum pœnis vel sanguine pasci
Turpe ferumq, putat, non illum prospera rerum
Sors inflat, solet ut multos, nec frangit iniqua,
Fastus abest, precibus faciles accommodat aures.
Aonias magno dignatur honore sorores,
Artis Apollinea largo fovet ære peritos.
Dum varijs patria studijs prodesse laborat,
Magnatenent ipsum semper molimina rerum:
Hinc est auspicijs quod tanto Principe dignis
Translatus QUINTVS jam CVRTIVS ore loquatur
Hungarico, Latias dediscens edere voces, (tna
Texit hic Ausonio Ducis inelyta prœlia filo
Aemathij, fausto mundum qui Marte subegit.
Hic quo castra loco ponat, quo flumina pacto
Ductor transmittat, docet, & quo gnævius apertis
Instruat in campis aciem, quo cornua belli
Contrahat aut laxet, cuneos qua dirigat arte,
Quàm sit sollicitus, vigilans, quibus ille loquelis
Excitet intrepidus structas ad prœlia turmas.
Quomodo castrorum subitos sedare tumultus
Debeat, aut irata virum compescere corda,
Aut spe lapsa suâ meliore levare vicissim.
Insuper ut quisvis quàm sit studiosus honesti,
Quàm virtutis amans, sceleris quàm purus, abundè
Mônstrat hic, & gestis monet exemplisq, legentes.
Hunc igitur Quintum noctesq, diesq, terendo

Sedula si relegat letabitur Hungara pubes,
Et vivendi artem sibi vincendiq; parabit.

Ad te jam, Princeps, mea dirigo vota benigne,
Qui tot conspicuus sulges virtutibus, & qui
Nullos pro patria detrectas ferre labores,
Quem decus eximium, nova quem victoria belli
Ornant, quem toto jam fama celebrat in orbe.
Te patrie compello patrem, ne carmina temne,
In tua qua fido fudi praeconia zelo.
Vive diu columen Dacum Hunnorumq; precamur,
Et rege divino tibi credita regna favore.

ELOGIUM

ejusdem Serenissimi Principis.

Gloria, Gedeon, Generosus, Gratia, Geminae,
Almus, Aristides, Adamas, Augustus, Achilles.
Bellus, Belleropho, Beryllus, Buccina, Bacca.
Regalis, Radius, Requies, Reverentia, Robur.
Inclutus, Integritas, Ioseph, Industria, Iaspis.
Eulogia, Excellens, Euneces, Entheton, Esau.
Lysimachus, Lumen, Libertas, Laurea, Leges.

Bellipotēs, Brutus, Bocchyris, Bela, Benignus.
Entheus, Exhebenus, Epiligna, Eudoxia, Epauxis.
Teperies, Templū, Trajanus, Thura, Triumphus.
Hercules, Hermes, Heroicus, Hector, Honorus.
Lucullus, Lenis, Labarum, Laterna, Lycurgus.
Ecdicus, Eunomia, Enthemata, Exorabilis, Esdras.
Narcissus, Nestor, Nectar, Narcotica, Normas

Prosopod.

Profopopœja arcis Varad de finali sui
ædificatione.

Illa, LADISLAI tumulo qua clares Regis,
Arx Varadina prius corpore manca fuit.
BETHLENI perfecta cluo nunc Principis ære,
Qui susceptum alijs ritè peregit opus.
Iam licet ipse globis quatiat mea mœnia Mavors,
Nil metuo, muris undiq, tuta meis.
Ergò Semiramio Babylon dum clara labore
Vrbs erit, ipsa etiam nota ero **BETHLENI** O.

In Pontem ad vicum Varadgya
extructum.

FRustrà sublicium rupissi gurgite pontem,
O Maryse, en iterum junctus es ipse novo.
Quis junxit? **BETHLEN** Princeps, potiora trophæis
Molitur patria qui monumenta sua.
Tantum quisquis opus cernis, dic, conditor hujus
Caestri regnet Patre sarente diu.
Et Praefectum operis generosum fama Iacobum
Non sinat Aytonium laude carere suâ.

In officinam cusoriam Albæ Iuliæ
ædificatam.

QValem nostra prius non Transsylvania molem
Viderat, en **ALBÆ** nunc videt atq, stupet.
BETHLENI hac magnâ surgunt tecta ardua curâ,
In queis jam cudi cuncta moneta solet.
Qui scatet argenti massâ sulvire metalli,
Protinus hinc cusum ferre numisma potest.
Civibus ut patrÿs penitus res nulla deesset,
Hanc etiam Princeps addidit ipse suis.

AZ KEGYES OLVASO-
nak Istentől adást kevanok:

AZ jószágos dolgoknak kegyes es bő-
csülletes olvasó, az emberekben mely
nagy tekintetek es hathatóságok legyen, eb-
ből bizonyultatik meg, hogy az kik ezekkel
mennel inkább bővölködnek, annal inkább
mindeneket az magok szeretetekre es csuda-
jokra gerjesztenek: Mellyeknek (az mint az
ekesen hollasznak attya az bölcs Cicero mond-
gya) oly erejek vagyon, hogy azonokat meg
az ellenfejükben is szeressük. Ezek, ha az
mi mostani kegyelmes Urunknak, kit Isten az
bőcsülletes Magyar nemzetnek fejedelmül es
oltalmul adot, fejedelmi semelyet meg tekin-
tyük, ő Felsegeben oly bősegesen tündökle-
nek, hogy az mely dicsiretre melto dolgokat
elebbi nagy fejedelmekben egyenkent lenni
csodaltanak, azokat ő Felsegeben mindegyüt
tapaftalhafszuk. Amaz okos es bölcs Iulius
Csasar az vitésségert, Octavianus Augustus az
kegyelmességert, Titus az adakozásert, Nerva
az mertekletességert, Vespasianus az Roma-
ban es birodalmában valo gondviselő eppit-
tetésert az historicusoktól dicsirtetnek, ő
Felsege penig egybers mind mind ezekert, s
mind ezeknél többekert az következő

maradékoknál meltan dicsiretes leſen. Mellyek közzül hogy többeket ele ne ſámlallyak, ō Felfegenek ez-is ſinte fejedelmekhez illendő industriaja, hogy az tiſteſſeges Deaki tudományoknak böcsüllője, es fő taplaloja leven, az regi nevezetes Quintus Curtiusnak az világ biro Nagy Sandor felől irattatot jeles chronicaſat Magyar nyelvre fordittatta, es immar moſt nyomtatás által-is ki bocsattatta; hogy mikeppen minden egyeb haſnos cselekedetivel, azonkeppen evel-is az böcsülletes Magyar nemzetet, es annak következendő maradékát-is gyamolítana, es gyamolítván ekeſítene. Es bizonyara miertthogy ſok es külömb külömb fele dolgok vadnak, mellyek az embereknak mind haſnot ſ mind meltoſagot nagyot hozhatnak, azonkeppen ket ezeköz vagon, mellyekkel azt az emberek magoknak meg ſereſhetik, egyik az bölceſeknek gyakorlása, az maſik az hiftoriának tudománya, az elſő életünket es erkölcsünket formallya, az maſik pedig minket minden dolgokhoz való fogafunkban eſesbekke teſen. De hogy it az bölceſegről többet ne ſollyak, az hiftoria felől mit mondgyak? Azt bizonyara az mit az bölcs Cicero maga irafafában, mind ekeſen ſ-mind pedig igazan felőle tanubizonſagul hagyot, tudni illik, hogy az hiftoria az űdőknek bizonſaga, az igaffagnak vilagos.

Világossága, az elmenek clete, az regislegnek hirdetője, az emberi életnek tanítója, tükör és kepe legyen. Keves igik de olyak az mellyekben sok fele dicsiretes jószágok foglaltatnak, mellyekkel mindnyajan arra intünk, hogy az fő historiákat nem külömben bűcsűllyük es kövessük mint valami előnkbe adatot jeles példákat, követven pedig mind magunkat, s mind cselekedetünket azokhoz szabjuk. Így cselekedven mind az fő módon viseltetett dolgoknak követői, s mind az gonoszul es faytalanul viseltetteknek eltavoztatój lehetünk. Az historiák bizonyára mely bűkségesek legyenek, azon fellyül meg neveztetet bölcs Cicero ezen igikkel is valóságosan meg mutattya. Nem tudnod (ugymond) mi törtint legyen, minek előtte ez vilagra születnel, semmi nem egyeb, hanem mindenkor gyermekkorban lenned. Az historiák benpűnket arra tanitnak, hogy ő belőlők jó szerencses es szerencsetlen dolgainkban hasznos tanacsokat vegyünk, mellyeket (az menyere az bűkség es az mi hivatalunk kívannya) mind bekeségnek s mind hadakozásnak údejen egyebekkel alkotmatoson közöllyünk, hogy életünket es erkölcsünket, egyebeknek veszedelmekkel tanittatvan, meg jobbicsuk, hogy anyi fő fő vitez embereknek jószágos dolgokkal az kegyességeknek, igazságnak es mertekle-

A Z K E G Y E S

teffeknek szeretetre indittassunk, hogy anyf
eseteknek meg gondolafabol minden külömb
külömb fele kimeneteleknek artalmas nyilai
ellen magunkat erős es alhatatos elmevel
meg erőssicsük, hogy sokaknak jeles meg ba-
badulafokbol az fanyarufagokban es szeren-
csetlen dolgokban jo remenfeget es vigafsta-
last vegyünk, vegezetre hogy ez világ fserint
valo valtozafokat es az dolgoknak ifonyu al-
lapatit meg tekintven, amaz job eletre az
egek felibe az meg valtozhatatlan öröfme es
bodogfadra avitozzunk. Az historiaknak
azert Urunk ö Felfege sok külömb külömb fe-
le hafnait meg tapasztalvan, azon Quintus
Curtiusnak regi Romai nyelven irattatot
chronicafat Magyar nyelvre meltan fordittat-
ta es nyomtattattais ki az böcsüллерes Magyar
nemzetnek jo vara; Mert ebböl mind elete-
nek viselesere hafnos példakat vehet, s mind
hadakozo mestersegeket, melyekkel hazafat
oltalmazza, tanulhat. Ezen fő autornak az
Lengyel nemzet is hafnos voltat efebe ve-
ven, nem regen az maga nyelvere meg for-
dittatta, es ki nyomtattatta, kinek ez melto-
es nagy dicsireti lehet, hogy az regi fő histo-
ricusok között egyiknel sem alab valo, sokak-
nal penig fellyeb valo is. Meltofagot bizo-
nyara ezzel az maga irafanak nagyot adhat,
hogy regen az Romai nyelvnek még még
nem.

nem hirtudot viragaban fületet, es fületese-
 utan nem mas nyelvet hanem az Romait hal-
 lotta es tanulta legyen az fületitől es az velle-
 daykalkodoktól. Ki noha micsoda údó tay-
 ban es melyik Csafar alatt elt legyen, nem bi-
 zonyos; mindazáltal az fő autoroknak bizon-
 sag-tetelekből nyilván vagyton, hogy Romai
 fia volt. Az mit irafanak mind tista s-mind-
 ekes volta elege meg mutat. Hútelk pedig
 miből vehet maganak nagyobb, mint az
 utanna valo bölcs embereknek irafokból, kik
 mind egy sayal tesnek bizonyfagot felőlle,
 hogy az regi Görög es Deak historicusokból
 az győzhetetlen es jo szerencsevel minden-
 had viselő vezereket fellyül halado Nagy
 Sandornak, (ki az tölle viseltetet csodalatos
 cselekedetekert Nagynak neveztetet) viselte-
 tet dolgait igazan es tőkelletesen irta legyen
 ki az maradkoknak tanulsagokra. De ezen
 Curtius felől melto dolognak itilem lenni,
 hogy tegedet bölcsülletes olvaso először eről
 tudoficsalak, hogy az ő irafa az regifegnek
 rea valo gondviseletlensege miat, gondolom,
 nehul nehul meg is csonkittatot, az ket első
 könyve pedig tellyesszege el veset volt, mel-
 lyeket az Nemet nemzetből valo bölcs Bru-
 no Christoph az regi meg hit historicusok-
 ból, az mint lattyuk es olvassuk, hasnoson ki-
 tellyesitet. Masodszor, hogy mint olyan bö-

nyelvű Romai nemzetből származot bölcs embernek irását az Magyar nyelvre, mely igen sűk, vonni bajos volt. Es nehul nehez értelmű cikkelyek is találtattanak benne, mellyek az tudos embereknek is ugyan Glareanusnak, Huttenusnak es többeknek is, mikeppen kellesek érteni, gondot adtanak. Mind azonáltal sok régi es újabb exemplaroknak is ősvetésekből, az hű fordítónak tisztít követven, az közönségesebb értelméhez igyekeztem mindenűt ragazkodni. Illyen mely elmeű es bölcs authornak immar nyelvünkre fordított irásának meg rostalására, nem keves tudos embereknek censurajok kívántathatót volna. Melyhez kepest nekem egy vigasztalásul adatek, hogy Urunk ő Felsegelyen az magam instantiamra az vitezlo Varsfalvi Kosa, Matthias Deak uramat az nemes Erdely ország tablajanak assessorat adta vala annak censurajara, kinck ugymint az tibtesseges Deaki tudományban még regzet elmeje által ezen authornak egymással való collatiojában sok helyek meg jobbítottanak. En pedig az derek opuson kívül neked kegyes olvasó az margokon imitamot való, nem hasonlatlan annotatio-cskakkal is akartam kedveskedni. Hogy pedig minden fogyatkozás nélkül jusson kezébe, azon igen ügyekeztem, de ha hun valami ki vetendőt ves észbe benne,

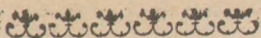
benne, azt az pokol szerencsenek-is, mely az
 emberi dolgokat latogatni szokta, tulajdonics,
 Mert minekutanna az segeny könyv nyomta-
 to Lipsiai Pal Cassan amaz nagy tűznek miat-
 ta, mely az elmult nyaron azon Varosnak csak
 nem felet el egette, el veszte, ezen könyvnek,
 mely immar annak elötte el kezdetet vala,
 nyomtatasa csak valami ifiacskakra es azokra
 is idegen nyelvűekre maradt vala. Ha hirt
 penig oly vetek talalkoznek, mely magamra
 haromlanek, abban engemet amaz közönse-
 ges Deak mondas, *non vinnit possunt omnes,*
 alkolmason meg ment, es amaz-is azonkep-
 pen, hogy *neha az jo Homerus-is szunnyadoz.*
 Tovabba miert hogy az talentumok ezen
 Quintus Curtiusban az olvasas közben nem
 keves helyen occurralnak, hasnos dolognak
 itilem lenni, rövideden valami kis tanulsagot
 irasom közze elegiteni felöllok. Az talento-
 mok azért noha egy néhány félek voltak,
 mindazáltal vegre az Arabicum talentum lot
 közönsegesb, mely hat haz koronas aranyat
 tesen, az ezüst talentom penig az közönseges
 ertelem szerint nyolczad fel haz thallert, kit az
 margon is megjegyzetem, de ebben eset va-
 lami fogyatkozás, hogy minckelötte ezen do-
 logban valóságosan informaltattam volna,
 az koronas arany haz helyet Magyar arany
 hazmot nyomtattanak. Vegezetre kegyes es
 bocsul-

AZ KEGYES OLVASONAK.

---

bőcsülletes olvasó hogy irafomat ezzel fejez-
zem be, ezen könyvben való nem keves munkakodasommal, melyben magamat az hiv
forditonak hivatalyához tartottam, első-
ben az mi kegyelmes Urunknak fejedelmünk-
nek, ki ennek az őp dolognak mind indito-
ja s mind veghez való vitetője volt, annak
utanna neked hasznoson akartam szolgálni.
Mely munkam es fáradsagom, ha azt ügyel-
metesen olvasva nálad kedves leßen, azzal
magadnak is ketsegnelkül sokat hasznalás, es
hozza való jó kedvedet en-is tölled nagy
jutalom gyanant vessem. Legy
jó egészségben.

QVINTVS CURTIVS:
 ról az nagy Sandornak, Mace-
 donianak Kirallyanak viselt dol-
 gairol irattatot Historianak
 ki tellyesiteseinek
 ELSÖ KÖNYVE.

AZ MACEDO-
 niai Philep Kiraly (ki
 annak az Nemzetseg-
 nek minden Kiralyi
 között Macedonia
 orságot, az egész Gó-
 rög birodalmot ala-
 ja haytván, felette nagy hatalomra em-
 emelte) az ebes es minden Fejedelmi jo-
 sagos dolgokkal megh ekesittet Amyn-
 tafnak fia volt. Az Amyntas Eurydice fe-
 lesegetől három fiat fogadot vala: San-
 dort, Perdiccast es Philepet, az nagy San-
 dornak attyat, es Euryone leanyat. Eury-
 dice felesegenek penig csalardsaga által
 (ki ferjének halalával az veihez feleségül
 valo menetelre, alkuvaft teven Uranak
 meg öletesere, es az orságnak parázna
 ember kezében valo adasara bánta vala
 A magat

Philep kiraly
 Amyntasnak
 az nagy San-
 dor job At-
 tyanak fia.

magat) elnyomatot es megöletet volna, hogyha az leánya az anyyanak paráználkodását, es gonoszságra való tanatst ki nem nyilatkoztatta volna. Amyntasnak halála után, az údősbik fia Sandor lón Kirallya az orőbagnak; ki birodalmanak kezdetiben, ugy mint az ketelenségnek súlyos voltatol kényszerittetven, az Totoknak hadokat alkuvas szerint való jutalommal, es Philep őtsenek zalagul való adásával bekefegre váltá. Annak-utanna való údőben-is ugyan azon zalag által, az Thebæ városbeliekkel bekefegét szerze; Mely dolog az Philep fő dicsiretes indulttanyak felette nagy őregbűlesere háfnos lón; Miert-hogy az gyermek őrizetinek minden gondgya Epaminondasra az Thebæ városbeliekeknek sereny vezerekre es fő bölcs emberre illyen okkal hadgyattek, hogy az reja bizot gyermeket borsalmatofon tartana, es tellyes igyekezetivel azon is lenne, hogy fejedelemhez illendő erköltsőkre, es tisztességes tudományokra mentől jobban tanittatnek. Akkor az a dicsiretes Fejedelem maga udvaraban az fiának Epaminondasnak Pythagoras szerzetit követő tanitot tart vala, kitől Philep sokat tanula. Azonközben Sandor az anyyanak Eurydicenck csalardsága által megölettek; kinek mind azon által annak

Yo szerent-
ses es szabados fogfaga
rörtenik :
melyben Epaminun-
dással fő dol-
goknak jeles
követőjevel
nyelctetik.

előtte Amyntas latorlagban tapasztaltotnak, az közönséges gyermekekre való tekintetiben (nem tudván hog' azoknak údó jartaban veszedelmekre lenne) meg engedet vala. Annak az ötse Perdiccas-is, hasonlo csalard mesterseggel, kised fia maradvan, meg csalatek. Azon údó alatt Philep az őrizet alol jo-kor ki baladvan, sokaig magat nem ugy visele mint Kiraly, hanē mint az arvanak tutora; De minck utanna reajok sülyyosb hadak következne nek, es az gyermeknek varakozasaban az segitseg keő volna, mind hadakozo mestersegekkel, s-mind penig bölcsesegnek tudomanyaval údejē koran meg erőssittet ven, az közsegnek kenőseriteseből, az meg nyomorodot Macedonia orőagnak gond viseleset kezehez veve. Roma varosanak csinaltatafa utan negyedik esz Eztendőben, esz ötödik Olympiasban. Annako kaert regnalasanak kezdeti tajaban, dolgainak veghetetlen sok voltatol külömb külömb fele vonattatvan, midőn az somzed nemzetsegek minden felől Macedoniara rohannanak, es sok nepeknek hadai, mint ha Macedonianak romlasara ugyan őve esküttének volna, külömb külömb helyekből egyser s-mind egybe gyűlne nek: Philep Kiraly meggondolvan, hogy

Macedonia
nak Kirallyg
va tetetik.

Az Olympias
itt őe
esztendeig
len valo ő
dőtteszeng

Azon Phi-
lep Kiraly
egyfzer
f-mind sok
nemzetektül
Maedoniát
bántatni lat-
van, magat
okofon viseli

neki valoban okofon kellene cselekedni
(mert mindeneknek eleget nem tehet
vala) nemely hadakat frigy vetéssel, ne-
mellyeket adomannyal szallita le, az legh
könnyeb sserűvekre rajok menven, hogy
az vitezeknek rettegő sűveket meg ba-
toritana; es magarol az semminek alitast
le vetne.

Elfő viadallya az Athenas városbeliek-
kel lön, kiket csalard mestersegekkel
meggyőzven, midön őket meg ölettet-
hetne, nagyobb hadtol való felteben min-
deneftül fogva bantas nélkül es sató nel-
kül el bocsata. Mely dolog neki mind se-
retetet, f-mind penigh tekintetet nagyot
hoza. Az Pæonokat annak utanna megh
holdoltatvan, az hadat az Totokra által
vive. Ott az ellenségben sok ezért le vá-
gatvan, az igen nevezetes Larissa városft
meg veve. Innet az Theffaliabeliekre, nem
az ragadomanra való kívanságaban, ha-
nem hogy az Theffaliai lovasoknak erejet
az maga hadához ragasztani felette kívan-
nya vala; semmitől kevesbe mind hadtul
nem felőkre, rajok úte; kiket veletle-
nül talaltattakat hatalma ala holdoltat-
van, az lovasoknak es gyalogoknak erős
feregít magához kapcsolvan, az maga ha-
dat győzhetetlenne teve. Mely dolgokat

jo Berencsefen viselven, Olympias Aß. s ont Neoptolemusnak az Molossiabeliek Kirallyanak leanyat feleségül veve, Arifbatol az Molossiabelieknek Kirallyoktól, azon húznek nevelőjétől beresztetven az menyegző, kinel Troas aßony Olympiasnak nennye vala feleségül, ki ő neki veszedelmének es minden nyomoruságinak oka lön; Mert midőn orßaganak örögbűlest Philepnek fogorsága által remenli, tulaydon orßagatol ugyan tölle meg folytatvan, samkivetesben venhedek meg. Az menyegző után penig Philep Kiraly almaban igen s ep függőt lattatot az feleségének az hafara ragasztani, melynek csinallattya az mint neki tetzet vala almaban, Orozlany kepű volna, mellyet az jóvendőmondok ug magyarazanak, hog Olympias aßony nehez s volna, es bator sűvű es Orozlan termeßetű fiat sűlendő volna.

Olympias aßszont feleségül veszi.

Annak utanna midőn Philep Kiraly Me thon varost ostromlana, nyillal valo löves miatt az job s emet el veste, mind azon által az könyörgőknek bekefeget engedede, es meg az meg győzettetekhez is s iligy lön.

Az szeme töl folytat meg had s zesseg mellyel ellensegit meg győzi.

Az Pagakat is meg holdoltatvan, birodalma ala vete; Az Triballusoknak is nemzetsegere, es annak felette ottan kö-

zel valameni tartományok valának, rajok menven, mind egyhert mind úgy mint egy rohanással meggyőze. Az Bomzed nemzetsegeket megholdoltatvan, es immar Macedonia orszagot megh erősítven, mikor hazament volna, Sandor fia Olympias aßony feleségetől sülettek neki, Sz. Görghyanak hatodik napian, azt mondgya Plutarchus, az ki penig ötet Deak nyelvre fordította, azt írja, hogy kis aßony havanak tizen harmadik nap tájában sületet. Mely bizonyara ki vetke legyen, ketseges. Tovabba Philep Kiraly mint valami örökhelyből, mindeneknek szabadfagok ellen lecskedven, az Görögöknek varosit, melyek uralkodasra nező kivanfagokból külön külön akarnak vala regnalni, mind az maga birodalma alá vete. Mert az erőtlenséket az hatalmasbakkal való hadakozásra ingerelven, es egymas ellen ravaßul őket mind fel inditvan; az Thebæ varosbelyektől is (kik mind azon által annak elötte neki mint ellensegeknek ellene alani örölködnek vala) az Lacedæmon varosbeliek es Phocis tartománybeliek ellen, kik az Apollo templomat fel verven hadat gyütöttének vala, az ketelenségtől viseltetven, fő had viselőjökke valastatvan, minek utanna az Bentsegek rontoit

Az fia Nagy Sandor sületik.

Görög országoknak varosit külön külön fele ravaz mestersegekkel birodalma alá vete.

meg vere, es abbol minden nemzetsegek-
nel nagy hirt nevet nyere; vegezetre min-
nyajoknak urava es fejedelmeve tetetek,
es egyenlőkeppen, mind az meg gőzöttet-
teket s-mind az győzedelmeseket az ún-
segnek fel vállalására kenőserite.

Onnat Cappadociában által menven,
az somzed Kiralyokat meg fogvan es meg
őlven, mind az egész tartomant az Mace-
doniai birodalomhoz foglalja. Olynthus-
is ostrommal meg veven, Racz orőagra
mene, mert midőn őtet ket atyafiak,
Racz orőagnak Kiralyi az orőagnak hatari
felet egyenetlenkedven, vetekedéseknek
birajava valastanak, Philep Kiraly az iti-
letre mint egy harcra, az atyafiaknak ve-
tekedések kívül rendelt seregekkel mene,
es mind az kettőt orőagatol, az mely felet
vetekednek vala, meg fozta; Tanitvan bi-
zonyara minden fejedelmeket ezzel, hogy
az eggyesleg az birodalomnak
meg tartására, es fejedelemsége-
nek meg erősítésére felette nagy
segítleg volna. Sandor pedig mi-
nek-utanna tizenket estendős lőt volna,
vitezlő dolgokban igé kezdé győnyörköd-
ni, es fő indulatnak nyilván való jelense-

Az birodal-
lom feletve-
zekedő a-
tyafiakat or-
szágoktól
meg fozta.

Az Nagy
Sandornak
gyermekko-
raban valo
jeles indu-
lattya.

git adni; Es midőn az gyermek tarsai köz-
zül nemelleyek kerdenek tölle, ha az Olym-
piai pályya futtato helyben örömöst vi-
askodneke, (mert igen jo futo labai vala-
nak) azt monda, hogy örömöst bizony-
ra, ha az futasban Kiralyok leendenenek
vele vetekedők.

Regen, midőn törtinet fzerint Philep
Kiralynak tavul leteben az Persaknak Ki-
rallyatol követek jöttének volna, azokat
mind gazdalkodasaval, s-mind penig vel-
lek valo gyönyörűseges nyajaskodasaval
magahoz edesíte; almelkodvan azok,
hogy ő semmi vagy ala valo, vagy gyerme-
ki dolog felől nem tudakoznek, hanem
vagy az utaknak hofsu voltat, vagy annak
előtte valo jarasoknak allapattyat tuda-
kozza vala; az Kiraly felől, ellenfegihez
minemű volna, az Persak felől-is, menyi
hadi erejek, vagy micsoda hatalmok vol-
na, fokat kerdezkedik vala. Mely dolgo-
kon az követek csudalkozvan, Philep Ki-
ralynak messe terjedet meltoilagat, ez
gyermeknek jeles indulattyahoz, es na-
gyob batorlagahoz kepest hogy sem mint
az údeje benvedne, semminek itilek lenni.
Vala-meniber Philep Kiraly által vagy va-
lami fő varosnak meg vetele, avagy em-
lekezetre melto harczal adatot gőzede-
lemnek

Következ-
ő nagyra
eneteli-
nek almel-
kodasa.

lemnek hire megyen vala, nem igen ör-
vendez vala; Tovabba az velle egy úde-
jú tarsainak ezt mondgya vala; O gyer-
mekek az en atyam mindeneket el fogla-
land, ugy annyera, hogy semmi nagy es di-
csiretes cselekedet nekem ne marad-
gyon, mellyet veletek mutogassak; Mert
ötet semmi gyönyörűségnek avagy kincs-
nek, hanem csak az egy vitezlő dolognak
es dicsiretes hirnek nevének kevanfaga vi-
seli vala, es mennel nagyobb gazdagfago-
kat venne az attyától, azt veli vala, hogy
ő annal kisebb dolgokat viselhetne. An-
nakokaert midőn az birodalom fő fő dol-
goknak viselésevel öregbednek, azt vél-
ven, hogy az miat az vitezlő dolgokbeli
esköz nagy rész berint el fogyna, nem gaz-
dagfagokat, nem gyönyörűségben valo e-
letet, hanem hartzokat es viadalokat ke-
van vala, es fejedelemségre vagyodik va-
la, melyből magának vitezsegeert dicsire-
tet es halhatatlan nevet (mely remenség
sem Sandort, sem más jó maga viselő em-
bert soha meg nem csalt) szerzene. Annak
okaert az rea valo gondviselés (az mint
kevantatik vala) sok nevelőkre, gyermek
tanitokra es mesterekre hagyatek, de fő-
keppen Aristotelesre, kitől közel tíz ésten-
deig tanittatek. Azon idő tájban Philep

Aristoteles-
nek tanitása
ala adatik.

Király Delphusban küldé, tudakozni, ki-
csoda következnek ő utanna az birodal-
omban; Es mondgyak hogy ilyen valaſt
vót volna; Aze leſzen vegre az te birodal-
mod, es az egeſ vilag, valakit az Bucepha-
lus lo magan űlni ſenvedend; Az Buce-
phalus penig tettetes természetű es igen ſene-
lo vala, kit az Theſſaliai Philonicus Philep
Királynak tizen-három talentumon vót
vala. Ezt az lovat Philep Király erős vafas
iſtalloban hoſſu űdeig tartata, de meg is
oly ſenen marada, hogy ſenki őtet meg
csak illetni ſe merte legyen; Ez okon Phi-
lep Király meg parancſola, hogy el vigyek
es veſni hadgyak. Sandor penig midőn
törtinet ſerint jelen volna, monda; Mi-
csoda fő lovat veſtnek el ezek, midőn go-
rombaſagoknak es lagyſagoknak miatta
velle banni nem tudnak? Es midőn cso-
dalatos meſterſeggel, verſegnelkül bánt
volna az loval, es őſtan rea fel űlven meg
futamtatta volna, akkor farkantyúval meg
fogdofa es az fekemlőt gyengen haytogat-
van, minek utanna az lovat viſſa vitte
volna, arról le ſallot ſiának; az fejét az at-
tya meg csokolvan, es könyveit hullatvan
monda; Ó ſiam, hozzád haſonlo mas or-
ſágot keres magadnak, mert tegedet im-
mar Macedonia be nem fog; Azt jőven-
dőle

Az talentu-
mot közön-
ſegesb ſen-
tentia ſze-
rinhat ſzaz
aranyra com-
putalvan, het
ezer nyolcz
ſzaz magyar
aranyatfezē

Az Buce-
phalus ſene-
lovat csoda
meſterſeggel
ſiligiti.

dőle az ebes ember, hogy olyan fő indulatnak az atyai birodalom elegendes nem lenne. Ezeknek utanna Philep Kiraly magaban elvegeze, hogy az eges Görög orsagra haddal menne, mely dologra igen hasznosnak itile lenni, ha Byzantiumot, tenger mellyeki fő varost, birodalma ala haytana. Ugyan azont, midőn ellentufakodnek, megh szálla, az orszagnak gondviselesere fiat Sandort othon hagyvan, ki akkor tizenhat estendőben jar vala. Ez az varos Pausaniastol az Spartabelieknek Kiralilyoktol csinaltatvan, es annakutanna Constátinustol meltosaggal es gazdaglagokkal meg öregbítettvé es meguyittatvan, es az ő neveről Constantzina polynak neveztetven, mint egy ezer száz negyven estendeig az bentsleges birodalomnak feki, es az eges Nap keletnek feje volt. De most (ő somoru dolog) az utalatos es istentelen Török nemzetsegnek birodalma ala vettetet.

De hogy Philep Kiralyra vissza terjek; Minek utanna az varosnak viadallyaban meg fogyatkozot volna, magat az tengeren valo tolvaylagra ada, es száz hetven hajot vere fel, es azokbol valo prædat az ő vitezinek osta. Hogy pénig egy varosnak viadallyaban ilyen nagy had ne tartatnek

Philep Kiralynak Sandor fia felöl valo jövendő lefe.

Philep Kiraly Byzantiumot, mely annak utanna Constanczinapolynak neveztek meg szallya.

tatnek, fő vitezivel együt el menven Chersonnesus tartomannak ostrommal fok varosit meg veve. Anakutanna Sandort tizen nyolcz estendöskorbeli fiat, ki nilvan valo vitezseggel tellyes, es az dolgoknak viselesere sereny vala, hogy az atyanak vitezkedese alatt, az vitezlö dolognak tanulsagaban aprod estendöt töltene, hozza hivata; kivel praedalsnak okert, az kereskedő embereknek sokafok berint, az hadra valo költseget mas hadal akarvan helyere vinni, Scythiara menne. Es azt meg veven, férfitu gyermeket es leanzot hufz ezert kapa, labos marhanak nag fokfogat, de aranyat es ezüstet semmit nem. Szep kancza lovakat saporodasert Macedoniaban hufz ezert külde. De Philep Kiralynak Scythiabol valo meg tereseben, az Triballusok eleiben allanak, nem akarvan ötet által erezteni, az migh az preadaban rest né vennenek. Ez dologbol vetekedes, es ottan hamar hartis is következek, melybe Philep kiralynak czombja annyera meg sebesittetek, hog az testen által hatot fegyvertől az lova meg öletnek. Midön az Kiralt mindnyajan meg ölettetnek velnek lenni, az preda oda veve.

Mihelt az sebből meg gyógyula, regtől fogva el titkolt hadat vün az Athenæ városbe-

Sandort fiat az hadakozásnak tanulsagára hivattya.

Scythiara praedalsnya.

Az Triballusokkal harczol es meg sebesittetik.

rosbeliekre; Ez okon az Thebæ városbeliek magokat hozzajok adak, felven attol, hogy az Athenæ városbelieknek meggyőzöttetése után, az hadnak mint valami szomzed tüze ő reajok által mene. Annakelőtte egy keves üdövel egy mas ellen felette törő varafok, bővetseget vetven egy mas között, mind az egeß Görög orságot követsegekkel jartattyak vala, azt itilven magokban, hogy az közönfeges ellenfeget közönfeges erővel kellene magokrol elvetni. Nemely városok felindittatvan, az Athenæ városbeliekhez adak magokat, nemelyleket az hadtol valo felelem Philep Kiralyhoz vona.

Ebben az viadalban Philep kiraly hada nak egyik sarvanak előtte jaro va Sandort a fiat teve: az hun az felette dicsiretes fő embernek vitézsege nyilván meggettetek; mert azon az harczon ugy visele magat, hogy az Attyanal, sőt senkinel is alab valo nem volt. Annak utanna is pannafolkodot legyen, hogy az a győzedelem az attyanak irigysegevel es csalardságaval kaptat volna el ő előlle. Annak okaert Charoneanal meg harczolvan, noha az Athenæ városbeliek vitezeknek samaval fokkal főbbek volnanak, mindazonaltal az hadaknak büntelen es hősü üdeiglen valo

Az Athenæ városbeliekre haddal megyen.

Sandor az harczon magatigen fő módon vifeli.

Az Athenz városbeliek meg gőzetternek, es mind az egész Görögország szabadságától, es dicsősegeről meg oztatik.

valo viseleleiben felette gyakorlattatot Macedonoktól meg győzettetenek: de elebbi dicsősegekről meg emlekezven, kezeken halanak meg. Az egész Görögországnak, mind uralkodásának dicsősegeben, s mind penigh felette reghisabadságában ez az nap veget vete.

Tovabba midőn Philep Kiraly Sandorhoz mindenkor igen nagy szeretettel volt volna, vegezetre Olympias asszony melle hozattatot Cleopatranak mostoha anyyanak miatta, visssavonas tamada közöttök; Erre Attalus Cleopatra anyyanak az battya ada okot, ki midőn az menyegzőben, az Macedonokat intene, hogy az Isteneknek könörgeenek, hogy az országának kövőkezendő birodalmara Philep Kiralytól es Cleopatra asszonytól törvény szerint valo örökös sűletnek; Sandor haragra gerjedven monda; Ó te lator fő, hat mi teneked fattyaknak lattatunk lenni? Es mindgyart pohart haita hozza Annak utanna az attya Sandor ellen fel kelven, mezitelen fegyverrel csapa hozzaja, de az csapas, magat Sandor felen haitvan, hiaba esek. Akkor az attyat Sandor sidadmokkal illetve, az anyyat Olympiasst tölle el veven, velle Epirusban vive. Mind azon által Philep Kiraly ötet, minckutanna az Corinthusbeli Demaratus azt

Philep Kiraly es Sandor özve haborodnak.

az ő háborúfogokat neki semere hanta volna, egy keves údó mulva sok eszedezéssel nagy nehezen vissza hiva.

Ezenközben Philep Király az leanyanak Cleopatrának, es Olympias asszony atyafianak Sandornak (kit, Arisbat kiúzvén, Epirusnak Kirallyava töt vala) menyegzőt csinál vala. Az ánap, az két Kiralynak, mind az leanyat hazafitonak, s mind azt feleségül vevőnek meltsófogával dízes vala. Szép játékok is valának, mellyeknek nezesere, midőn Philep Király testének őrzői nélkül, az két Sandornak úgy mint fianak es veinek közöttök ballagna, az Pausanias nemes ifiu, senkinek az Macedonok közzül ketsege hozza nem leven, az borosságokban talaltatott Philep Kiralt, az által menetelben le vaga, es az örömré rendeltetet napot az holt testnek siratásával meg rutita. Ez az Pausanias gyermek korában Attalustól kedve ellen erőszakot szenvedet vala, ki őtet annakutanna is mint alavalo tisztatalan semelt, vendeginek bujalkodások alá vetette vala.

Pausanias effől Philep Kiralynak panaszkodot vala, ki az dolognak rútságan igen fel is háborodot vala, de hogy Attalusnak artana, az velle valo nagy barátságart, es hogy akkor szolgáltyával cine,

magas

Philep Király Cleopatra nevű leányát Sandornak Epirusnak Kiralynak feleségül adgyal kiknek menyegzőjökben Pausanias Philep Kiralt megöli.

magat arra nem vehete. Attalus az Kiralytol feleslegül csak nem regen vetetet Cleopatra asszonyert-is, neki igen közel valo fogora vala, es Asiaban elől elküldetet hadainak vezereve valastatot vala, es az hadi dolgokban jeles maga vielő vitez ember vala. Azert az Kiraly azon ügyekzek inkab, ho g Pausaniafnak felette melto banattal fel gerjedet sivet engeztelne; es nagy ajandekokat advan neki, es annak felette becsületesb allapatot, ötet az maga teste őrzefenek hivatallyaval fel tisztele. De amaz meg engeztelhetetlen haragban egven, magaban el vegeze, ho g nem csak azt büntetne meg, az ki ő rayta erőszakot töt volna, hanem azt is, az ki azon rayta tetetet gyalazatert bossut allani nem akart volna: Mellyet (az mint meg mondok) meg is cselekedek. Ez á Philep Kiraly, noha inkab minden üdőben hadi dolgokbá es győzedelmekben volt foglalatos, es gyakorlottatot: mind azon által az becsületes tudomanyoktol es az ember segnek szeretettől soha el nem tavozot, hogy fok dolgokat ekesen es nyajason nemondot sine cselekedet volna. Negyven het estendőt ele, huson ötig regnala, es az Macedonoknak huson harmadik Kiralyok volt.

Philep Kiraly dicsireti

QVINTUS CURTIUS

tól az nagy Sandornak, Macedonianak Kirallyanak viselt dolgairól irattatott Historianak ki tellyesítesenek

MASODIK KÖNYVE.

Roma Varosnak csinaltatása után negy száz huszonhatodik estendőben, Philep Kiraly ez vilagbol kimalvan, Sandor az fia (az tölle viseltetett dolgoknak nagy voltaert Nagynak neveztetven) az irigységgel tellyes es minden felől felette nagy gyűlölségekkel es veszedelmekkel környül vetetett birodalomhoz husz estendős koraban ferkezek.

Az nagy Sandor Macedonianak kirallya.

Mert az Poganoknak somzed tartományi es nemzetsegi az inseget csendesen nem szenvedik vala, regi uralkodásokra pedig es elejéről reajok állott fejedelemségekre vágnak vala. Mindeneknek előtte pedig, valamenyen az atya halalanak oka voltanak, kemeny büntetésekkel illeteöket. Annak utanna el temettetesere igen nagy gondot visele. Az fejedelemséget

Az atya halalanak oka it meg bünteti.

B

penig

penig sokkal jobban, hogy sem mint akar-
ki megh gondolta volna, meg erősíté;

Mert ifjuságában es megh gyengye úde-
jében, nemellyektől semminek alittatvan,
felette emberseges bebedivel az kőfseget
ugy magához edesíté, hogy mindenek-
nek mind remenleget igen nagyot adna,
s-mind penigh senki túlle ne-is felne, es
ötet semminek se alitana. Az Macedo-
noknak minden dolgokból, az vitezkedes-
nek úresslegen kívül, szabadfagot engedé.
Mely cselekedetivel oly nagy hozza valo
beretetet berze, hogy nemellyek az Kiraly-
nak testet nem vitezlő dolgait, nemellyek
penig csak nevet mondanak meg változ-
tatotnak lenni. Es midőn elsőben min-
den felől ellene valo zurzavarok tamatta-
nak volna, batorfagaval es elmejenek cso-
dalatos alhatatoffagaval minden tamada-
fokat igen hamar le nyoma. Annak utanna
Corinthusban Peloponnesusnak varosa-
ban menve n, az egész Görög orszagnak kő-
zönseges gyűlésében az Perlak ellen (kik-
nek akkor ez vilagon leg nagyob birodal-
mok vala, es kik Görög orszagot gyakorta
fok veselyekkel nyomorgattak vala) fő-
vezerre valasztatek; Micrthogy azon
hadakozást az atya kezdette vala el, de
az halaltól meg előztetven, veghez
nem

Az egész
Görög or-
szagnak kő-
zönseges
gyűlésében
az Perlak el-

nem vihette vala. Ez hadi készületben hirejőve, hogy az Athenæ, Thebæ, es Lacedæmon városokbelick, ő tőlle az Persakhoz partoltanak volna, es hogy annak az partolásnak az oka, az Persak által nagy summa arannyal el fordítatot ekesen söllo Demosthenes volt volna. Mely tamadasoknak eleit akarvan venni, Görög orságot késs el rendelt hadaval oly hamarfaggal el nyoma, hogy kinek jövetelit meg sem sayditottak vala, elig hinnek el, hogy őtet latnak. Altal menteben az Thessaliabeliket intven, hog az attyatol vótjo tetemenyekről meg emlekezzenek, az regi rokonságot-is, mely ő neki azokkal Hercules által volna, elő hozvan, es felette emberseges beselgetesekkel, hogy ő tőlle nagy jutalmokat remenlenenek, vellek el hitetven, ra veve őket, hogy az eges Thessalianak közönseges vegezeseből mind az eges nemzetsegnek vezereve valastatnek, es minden adajokat es jóvedelmeket ő kezeben adnak. Az ifiuban valo nagy gyorsasag penig es az dolgoknak viseleseben valo hatható forgalmatosság, mindeneket, kik őtet semminek alitvan, tőlle el idegenültek vala, meg rettenté.

len fő vezére
re valasztá-
tik.

Az Athenas városbelick annak okaert

mikeppen hogy az el partolasban elsőfők valanak, azon keppen abbali cselekedeteiket elsőfők kezdek meg banni. Sandornak annak előtte meg utalt gyermeki állapotot az regi hadviselő vezereknek vitezkedéseknel fellyeb magasztalvan; Es követeket küldven hozza, kőnörögnek vala neki, hogy haddal őket ne bantana; kiket meg halgatvan, es keményen meg fedven, reajok bant hadat meg engedte. Abban az követsegeben mondgyak hogy volt Demosthenes-is, de az több követekkel Sandorhoz nem ere, mert Cytherontol Athenasban vissza fordula, vag attol valo felteben, hogy Philep kiralt az ő feleivel egyetemben gyakorta bídalmazta volna, es az ő szabad varosaban az Macedonok ellen bollot volna; avagy hogy az Persiai Kiralybol (kitől mondgyak vala, hogy sok aranyat vót volna fel, hogy az Macedonoknak dolgok ellen törekednek) minden maga felől valo gyanusagot ki venne. Mondgyak hogy azt Aeschinesis semere vetette volna, ki egy oratiojaban az el vót ajandekok felől így bōl; Mostan bizony ezt költséggel az Kiraly aranya tartya, de az ennek-utanna neki eleg nem leben, holot semmi gazdaglagok az látor erkölcsöknek elegsegek nem lehetnek

Sandor be-
segetkerő
ellenfeg!hez
kegyelmes:

hetnek. Le csendesebben Sandor az tamadafokat, mellyek Görög országban indultak vala, minek előtte Afira haddal által menne, Racz országon menteben az Pæoniabelieket, az Triballufokat, az Tokokat, es egyéb sorsedfagbelieket kezdé üldözni, kiket part útesben törekedni er- tet vala; Mert, miért hogy az ő országgal mind határosok, s-mind pedig igen hű- segtelenek valanak, azt itile, hogy semmi- keppen őket útetlen nem kellene hadni, kivaltkeppen holot hazajabol haddal ol- lyan messze valo orszagokban menendő volna. Amphipolybol annak okaert ha- daival meg indulvan, az Raczokra (kiket az Görögök autonomusoknak hinak, miért hogy senkinek birodalmához, sen- kinek törvényéhez nem kötelesek) tiz napi menetellel az Hæmus hegyhez juta; Ot az be menetelnek sorsfagi környül kereskedő embereknek es Raczoknak fe- llette nagy egyben gyülekezet sokasagat elől talala: Az hegynek tetejet be szállot- tak vala, es az hun rajok menő hely vala, sancz gyanant magokat sekerekkel oltal- mazzak vala, onnat akarvan harczolni ha az ketelenszegkevanna, hogy ha pedig az hegynek ellenekben valo része felől ül- dőztetnének, az Sandor phalanx nevű se-

Az Part
ütők ellen
valo ke-
minysege.

Az Raczok
és Triballusokat
meggyőzi.

regere az űkereket nagy sebességgel erefitendők valának, kit meg is cselekedének; De az vitezek Sandortól tanulságot veven, nemelleyek az rendeket meg űeleztvő, nemelleyek az földre le fekűt magok testeiket paifokkal be fedven, minden veszedelmet el tavoztatanak; Oztan nagyobb bátorságot veven, felette nagy kialtással az ellenűgre menének, es őket egy rohanással meggyőzek. Sandor az tetőre mindgyart fel menvő, az Hæmus hegyen az Triballusok kőzbe az Lygius folyo vizre me-ne. Az Triballusoknak Kirallyok Syrmus vala. Ő Sandornak jövetelit megertvő, feleségeket es gyermekeket ű az tőb erőtlen sokaságot mindgyarast az Dunara Peuka nevű űigetben kűlde, az hova az Triballusokkal határos Raczok is mentenek vala; S nem sokara annak utanna maga is Syrmus oda futá; Az Triballusoknak a tőb sokasága az másik űigetben ment vala, abban az helyben levőben, melyből Sandor az előt valo napon meg indult vala. Sandor az Triballusokra viűsa menven, az erdők ből tagas helyekre ki ingerlettetet ellenűget meggyőze; három ezer bēnek le vagattatek, az tőbbi meg futamodek ű valami kevesen foglya esenek. Ez viadalnak utanna Sandor az Dunara indulvan,

van, az űigetre mene, melyben az Triballusok es az Raczok futottanak vala; kinek mind azon által az poganok felette nagy erűsakkal ellene allanak, mely ű nekik könnyeb vala, mert hajojok-is keves vala, es az szigetnek-is leg nagyobb része meredek vala, s az folyo viznekis folyása nagy mint űoros helyre űorittatvan, sebesb vala. Annak-okaert Sandor az hajokat onnat el vitetven, es eezaka az folyo vizen saltalkelven, mas-fel ezer lovalal es negy ezer gyaloggal az Getakra mene, kiknek mint egy negy ezer lovasokat estiz ezermel tűb gyalogjokat, ellene allo űandekkel tul ellenben az viz parton fegyverben allani latot vala. Mely cselekedetivel Sandornak az Getak meg reműlven, csak elű reajok valo űteset sem alhatak el. Felette nagy batorfagnak lattatek nekik lenni, hogy Sandor ollyan könnyen csak egy eezaka az Dunan Europeanak leg űelesb es melyeb vizen, semmi hidat rea nem csinaltatvan, által kűlt volna. Annak okaert azok az erűoknek puztasagira es reytekire űutvan az Kiraly az varost űressen talala, es mind földig letűrete. Sandorhoz oda az tűb Duna mellet lakosoktól kűvetek menenek, Syrmustól az Triballusoknak Kirallyától es az Németektűl, hogy ű velle

Sandor
Az Getak
ellen me-
gyen, kik
meg reműl-
ven el futnak

Az Németek bekefeggetkerő követeket küldnek hozzá, kik neki kerdesere kevelyen felelnek

Az az, eleb leszakadna az Eg hogy sem mint ők valamely kiralynak hatalmatol meg rettenhetének.

baratfagos frigyét vetnének, kiket hűségben es barátfagaban fogadvan az Németektől kerde, Mitől felnének ez vilagon leginkab, az ő nevenek nagy voltat velven nekik, mindeneknek felette rettentésbnek lattatni: Amazok azt felelek, hogy ők leginkab attól felnének, hogy netalam valamikor az ég reajok szakadna. Sandor az kevely feleleten semmit sem busulvan csak azt monda, hogy az Németek kevelyek volnanak, es őket haza bocsata.

Onnet az Agrianusokra es Pæoniaiakra menteben ertefere adak, hogy Clytus Bardileusnak fia tölle el partolt volna, es hogy Glaucia az Taulantiusoknak Kirallya magat hozzá adta volna; Valanak ollyak is az kik hirre adnak neki, hog az Autariatak uttyaban rea ütendők volnanak. Annakokaert az Autariatak felől valo dolgot Lagarusra az Agrianusoknak Kirallyara (ki az attyanal Philep Kiralynal igen kedves volt es Sandornak is igen barattya vala) bizvan; Annak felette Cyna asszony nevű hugat, minek utanna Pellara visssa mene, önkint feleségül neki igirven, ő maga Clytusra es Glauciarara nagy sietséggel mene, es azokat külömb külömb harczal meg győze es le vaga. Midőn ez dolgokban volna foglalatos, hirtelen postak jüt-

tanak,

tanak, kik ertefere adak hogy Görög országban sokan uy partolást kezdenenek, es hogy nem keves varosok s leg elsőben is az Thebæ varosbeliek allottanak volna el mellőle. Mely dolgon Sandor fel habo-
rodvan, Macedoniaban vizsgálta mene, hogy az Görög országban veletlenül lőt tamada-
dast le csendesitene. Az Thebæ varosbe-
liek pedig midőn azon ügyekezzenek, hogy az Macedonoknak oltalmul adatot fereget Thebæ varabol (mellyet Cadmæ-
anak hinak) ki űzzek, es azt felette mely arkokkal, es igen erős palankal környúl vetetttetet vinak, az Kiraly az haddal az uton igen sietven, minden erejevel egyetemben Thebæ varoshoz nem messze bál-
la. Annak-okaert az Thebæ varosbeli hadnagyok, miért hogy Sandor mindeneknek remensegek felet érkezet vala, es bizontalanok valanak benne, ha segítse-
gek, az mint nemely varosoktól kertenek vala, júneje nekik avagy nem, az hadakozásnak modgyarol kezdenek tanatskozni. Vegre mindnyajan egyet ertven, azt vege-
zek, hogy az viadalnak berentsejet meg proballyak; De az Kiraly az ő vitezit meg tartoztata, amazoknak az meg bánasra bánasra, es tanatsfoknak meg változtatafara haladekot hagyvan; azt velven maga-

Az Görög országban lőt tamada-
nak le csen-
deszitesere
Macedonia-
ba vizsgálta
megyen.

ban, hogy semmikeppen egy város olyan nagy haddal, meg nem harczolando volna. Mert neki harmincz ezer gyalog-janal több vala, lovassa három ezer, kik mindnyajan az vitezlő dolgokban, felette igen gyakorlattattanak vala: kiknek vitezsegekhez bizvan, kezdet vala az Persakkal való hadakozashoz. Bizonyara ha az Thebæ városbeliek, magokat az údőnek allapattyához szabvan, bekefeget kertenek volna, az Kiraly az ő kevanfagoknak igen örömost engedet volna; Mert akkor csodálatos ügykezettel siet vala az Persakra Asiában által menni; De midőn magokban el vegeztek volna, hogy nem az környörgeshez hanem az fegyverhez nyullyanak, Sandor az Macedonokat viadalra rendelete. Az Thebæ városbeliek magokkal fokkal több számu ellenfeggel felette erőssen es serényen harczolanak. Azon közben az Macedonok, kik az Cadmus varanak őrizetire hagyattanak vala, hátul reájok menven, az környül vetetet Thebæ városbeliek, az harczon el hullanak; Az város meg vetetven es fel dulatvan mind az fundamentomig el hanyattaték. Mely dolgban bizonyara, Sandornak, az á remen-seg es tanatsalón, hogy az effele esettel es rettentessel le nyomattatot Görögök

Az Thebæ
Városbelie-
ket meggö-
zi es városfe-
kat is el
veszti.

az mig tavul lenne, magokat csendesben
 viselnek; holot egyebkent is az Phocis
 tartománybelieknek, es Plataeæ városbe-
 lieknek, az Thebæ városbelieket vadolo
 tarsasagoknak engedni es kedveskedni
 kivanna. Hat ezernel többen veszenek el,
 harmincz ezert ada el benne; kikből
 negy száz negyven ezüst talentumot gyűte.
 Mind azon által az Pindarus Poëta nem-
 zetének kedveze, az bölcs emberekhez
 valo felette nagy bevetetit nyilvan valo
 példajaval meg bizonitvan. Nem kelet
 hadnunk, az mit it Sandornak viselt dol-
 gait iro historicusok Timoclea asszony fe-
 lől emlekezetre hadtanak; Mely Thebæ
 városbeli fő asszony allatot, egy Racz Ca-
 pitan felől mondgyak, hogy meg beplősí-
 tet volna; Es midőn annak utanna penzt
 kevanna tölle, egyedül az asszonytol egy
 kuthoz fel fele vitetet volna, melyben leg-
 drágab marhait reytekben mondana len-
 ni. Annak okaert az kutnak bajara nezes-
 nek okaert le halyot Capitant az asszony
 ala tasitotta, es fellyúl rea hant kövekkel
 agyon verte. Abbali cselekedetiert, az
 kötözve hozza vitetet asszony allatot ker-
 de Sandor, ki volna? Ki nagy batran mon-
 da; Theagenesnek huga voltam, ki Phi-
 lep Kiraly ellen vezerre valasztatvan, es az
 Görög

Az ezüst ta-
 lentomot, az
 közönséges
 sententia szo-
 rint, nyol-
 czad fel száz
 tallerra vet-
 ven, az negy
 száz negy-
 ven ezüst ta-
 lentomte-
 szen három
 száz har-
 mincz ezer
 tallert.

Timoclea
 asszonynek
 okos es ba-
 tor cseleke-
 deti.

Görög orszagnak szabadságaért vitézül harczoltában holt meg. Az athenynak nagy batorfogat es alhatatofogat esodalvan az Kiraly, gyermekivel egyetemben ötet meg szabadita. Az Athenæ városbeliek, az Thebæ városbelieknek eseteket, nehezen es felette nagy bánakodással benvedven, az el baladtaknak oltalmokra kapujokat az Kiralynak parancsolattya ellen meg nyitak. Mely dolgot Sandor oly nehez neven von, hogy masodik követseg altal is, uyjabban könyörgőknek hogy haddal reajok ne mennyen, vegtere ugy engedne meg, hogy az oratorok es az had viselő vezerek, kikhez valo bizodalomban annisor partot ünenek, neki ki adassanak: Mind azon altal vegezetre az dolog annyera mene, hogy az oratorokat meg tartvan, az had-viselő Capitanyok bánkivetesre üzetnenek, kik mindgyarast Dariushoz az Persaknak Kirallyahoz menenek. Tovabba az Görögök Isthmusban gyülekezven, es az Persak ellen hadat rendelven, Sandor eleiben bölcsök es oratorok lokan menenek, Diogenes Cynicustól meg valva, ki akkor Corinthusban forog vala, es Sandort kevesre becsülven Craniumban lakik vala: Csudalvan azt Sandor, ő hozza az verőfenyven levőhöz

Sándornak
igassága es
mérték-
teltsége.

Diogenes-
hez megyen
kitől sem-
minek alit-
tatik.

levőhöz menne, és őtet meg kérden, ha
 bűkölködneke valaminélkül, amaz pe-
 nig azt monda neki; egyebnélkül nem;
 hanem hogy egy kevesse az nap elől tovab-
 aly; Mely feleletiben mongyak hogy San-
 dor annyera gőnyörködöt, hogy az velle
 valokra fordulvan, azt mondotta legyen
 hogy ő Diogenes akarna lenni, ha Sandor
 nem volna.

Minck utanna Görög orságnak dolgait
 meg csendébite, az tavaz údó el közelget-
 ven, es Görög orságot Macedoniával eg-
 gyüt Antipaterre bizvan, (kihez barati
 közzül leg inkább bizik vala) az haddal
 Hellepontusba menven, elmejenek cso-
 dalatos kevanlagával Aszianban által kele;
 Midőn penig az földhöz közelitettnek
 volna, először is Sandor mint ellenfeg
 földere dardat löve, es fegyverben leven
 tombolohoz hasonlóvan ugrek ki az ha-
 jobbol, es aldozatokat tőn, azon könyő-
 rőgven, hogy azok az orságok őtet Ki-
 ralyul, kedvetlenül ne fogadnak. Annak-
 utanna az ellenfegre rea menven, az vi-
 tezeket Aszianak puztitaafatol meg tilta,
 először is azt mondvan, hogy az mi őve
 volna azt nem kellene bantani, sem el
 nem kellene azokat veztegetni, az mik-
 nek birasara mentenek volna. Az ő hada-
 ban

Sandor Asz-
 aba által,
 megyen.

Az vitezit
 Aszianak puz-
 titaafatol til-
 tya.

Hadenak
szama.

Az vitezi
minemüvek,
kikkel az
nagy nehez
hadakozaf-
hoz battan
es jo szercē-
fesen kezd.

ban harmincz ket ezer gyalog volt, lovas
öt ezernek felette nem volt, hajoja szaz
nyolczvan volt. Illyen keves haddal, mel-
lyik legyen csodálatosb, aze hogy az egész
vilagot meg győzte, avagy az, hogy hozza
mert legyen fogni, bizontalan; holot ol-
lyan veszedelmes hadakozásra nem erős
ifiakat, sem údejeknek első viragokban
valokat, hanem régi es inkább mind vitez-
lő dolgokból ki aggot embereket, kik az
attyával es az attyanak battyaival vitez-
kedtenek vala, valasta; hogy nem anny-
ra vitezeket, mint vitessegnek mesterit
velnel valastattaknak lenni. Hadnagy-
sagot is hadaban senki nem viselt, hanem
csak hatvan estendő; el annyera hogy
ha taboranak az eleit meg nezned, azt
mondanad, hogy te valamely régi szabad
varosnak tanacsit latod. Annak okaert
mindnyajan az harczon nem az el futaf-
rol, hanem az gőzedelemről gondolkod-
tanak, es mindeneknek remensegek
nem az labokban, hanem az karjokban
volt. Annak utanna Sandor az aldozatok-
nak teteleben imit amot veget vetven,
kivaltkeppen Troja mellett az Achillefnek
temetesfenei, kire az ő nemzetséget az
anyai linearol vifi vala, őtet ez okon fe-
lette bodog ifiunak magastalvan lenni,
hogy

hogy az ő fő fő cselekedetinek hirdetőjét
 Homerust talalta volna, Dariusnak az Per-
 sáknak Kirallyanak birodalmában bellyeb
 indula. Erre az Dariusra Arsanusnak fia-
 ra, ki Cyrusutan tizen negyedik Kiraly le-
 ven, mind az egész nap keleti birodalmot
 egyedül birja vala, kivaltkeppen ez okon
 akara menni, hogy az ő atyától Phileptől
 adot kevant vala. Darius pedig előőr
 bozzuval illető kevely es felette kemeny
 parancsolattal valo követseggel küldven
 Sandorhoz, magat Kiralyoknak Kiralya-
 nak, es az Isteneknek rokonanak, Sandort
 pedig maga Bolgajanak nevezven, az ő
 tartomaninak tiztartainak azt parancsolta
 vala, hogy Philepnek azt az bolondosko-
 do ifiatskajat (Mert őtet semminek alit-
 van, így nevezi vala) veszővel erőssen
 meg verettetett, es annak utanna bar-
 sony ruhában fel öltöztetett neki fogva
 vinnek, es az hajóit az hajósokkal egye-
 temben el süllyeztven, minden vitezit az
 veres tengernek az tulso felere által kől-
 töztetnek. Kik az Kiraly parancsolattya-
 ban el akarvan jarni, az Granicus folyo
 vizhez (mely Troast Propontistól külön
 hatarozza) nagy haddal, tudni illik huš
 ezer gyaloggal es lovasoknak hasonlo sa-
 maval gyülekezének, es az folyo viznek
 meredek

meredék partyara, az hun Sandornak által kellett vala meeni, ellene Ballanak Noha Sandor az nagy veszedelmet raytok lenni latna, holot az ő vitezivel az alto helyről es olyrol, az kin meg nem alhatnának, (mert mint vizes, s mind penig az fartol fik vala) ugy mint az folyo vizből az magos parton allo ellenseg ellen kellené harczolni; mind azon által az maga jobberencsejehez es vitessegehez, es az vitezeknek is erősegekhez bizvan, az vizen által mene. Es jól lehet először nem keves nehességgel sullyosittatek, vegezetre mind azon által az ellenseget nem annyira maga mestersegevel, mint az Macedonoknak vitessegekkel meg győze es le vaga. Azon az harczon Persiai gyalog huß ezer, es lovas harmadfel ház vagatek le. Az Macedonokban harmincz negynel több meg nem öletek. Az á viadal az Sandor dolgainak nagy előmenetelt nemze, Mert Sardist az poganoknak tenger mellyeki birodalmoknak bastyaját meg veve, es azoknak s Lydianak több nepeinek, hogy magok törvényeivel ellyenek, meg engedé. Ephesust, az harcz után negyedik napon, az oltalom felteben belölte ki sőkven, el foglala. Azon közben Magnesia-bol es Tralles városbol követek, jövenek,

Az vitesseg es fő bator-sag minde-nüt utat nyit

Sandornak az Persiak ellen az Granicus folyo vizen első gőzedelme.

az ő városoknak meg adását ígírven; Mellyeknek hűti alá való vetelekre Parmeniot harmadfel ezer fizetet emberrel es az Macedonoknak hasonlo sámmokkal, es barati közzül mint egy ket száz lovással küldte. Annak utanna az ellene allo Miletust ostromla, es azt meg veven, Halicarnasus fele indula. Minden közben fekvő városokat, első reájok való rohanással meg veven, az felette erős Halicarnasus városát meg szálla, es nagy munkával meg veven, az földet egyenlőve tevé. Cariaban be menven, Ada Carianak Kiralyne asszonya, (ki orszagabol, Orontobatestől, kit Darius küldöt vala, ki üzettetven, semmit egyebet az egész Cariaban Alindanal, annak az tartomannak leg erős városanal nem bír vala) Sandornak elciben menven, Alinda városát neki ada, es ötet fiava fogada. Az Kiraly az asszonynak sem adományat, sem az fiai nevet meg nem utalvan, az városát azon asszonynak gondviselese alatt hagyta. Annak utanna mind az egész Cariat meg holdoltatvan, az el vőt jó tetemenyről meg emlekezven, azt egészben Ada asszonynak birodalma alá vete. Innet Lyciaban es Pamphiliaban oly sámmakkal megyen, hogy az tenger mellyeki tartomant Phoeniciaig es Ciliciaig hatalma alá

C

haytvan,

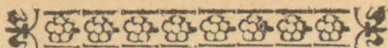
Sandor az Halicarnasus városát meg veszi es elrontattya.

Ada Kiralyne asszony Sandort fiava fogadja

haytván, ellenséginek hajokon való hadokat hasonaltalanokka tenne, es Pisidiának el partolt nepeit meggyőzven, elmének felette nagy gerjedezesével es nemkisseb serenysegevel Darius ellen sietven, kinek sok ezer vitezekkel való közelgetese nyilván vala, Phrygiaba, mellyen az hadnak által kel vala vitetni, be mene.

QVINTUS CURTIUS-
nak az Nagy Sandornak, Mace-
donianak Kirallyanak viselt
dolgairol

HARMADIK KÖNYVE.

Ezenközben Sandor Cleandert,
hogy Peloponneszusból vitezeket hoz-
zon, pinzel el küldven, minekutanna Ly-
cianak es Pamphilianak dolgait le cse-
deszite, hadait az Celænæ városra vive.
Akkor az údöben az Marsias folyo viz az
városnak közepin által foly vala, mely az
Görögöknek beszedes versekkel hires
neves. Annak kut feje az hegynek binte
az legfelső tetejéből ki folyamodvan, az
alatta valo kő síklara az vizeknek nagy
bugasával esik. Onnat ide s-tova beled-
ven, az környül valo mezöket öntözi,
söp, tista, es csak maga vizeit viseli. An-
nakokaert annak az csendes tengerhez
hasonlo sine, az Poëtaknak az hazugfagra
alkolmatosságot adot. Mert emlékezetre
hagyatot, hogy az Nymphak az folyo viz-
nek biseretetitöl meg tarostatvan, azon az
kősíklan laknanak. Tovabba az mig az kő

Sandor az
Celænæ vá-
rost es varat
meg holdol-
tattya.

falokon belől foly, az maga nevet meg
 tartya, de hogy az városból ki jű, nagyobb
 erősségekkel es állapottal háytvan vizeit, Ly-
 cufnak neveftetik. Sandor az lakosítól el-
 hagyattatott városba beállá, az varat pe-
 nig az melybe futottának vala, ostromlani
 kezdven, elől bekefeg szerző követet kül-
 de, ki jó údejen meg mondána, hogyha
 magokat meg nem adnak, végző vebedel-
 met benvedendők volnanak; amazok az
 bekefeg szerző követet egy toronyba,
 mely mind hellyel s mind penig eppület-
 tel igen magos vala, felviven, mekkora
 magossága volna, velle meg nezetek, es
 meg hadgyak neki, hogy meg mondána
 Sandornak, hogy ő es az ot lakosok az
 erőssegeket nem egy arant való itilettel
 merseklenek. Azt őkjol tudnak, hogy az
 hely töllők meg vehetetlen volna; Vege-
 zetre az hűsegert meg is halandok volna-
 nak. De minek utanna az varat környül
 fogattatni, es nekik minden dolgokat na-
 prol napra inkább borongattatni latak, hat-
 van napig való frigyét vetenek, hogyha
 azokon az napokon Darius segítségét ne-
 kik nem küldene, az városát meg adnak.
 Minek utanna semmi segítség önnat nem
 küldetik vala, az el vegezett napra mago-
 kat az Kiralynak meg adak. Annak utanna
 hirtelen

hirtelen az Athenæ városbelieknek követi jutanak, kik azon kerik vala, hogy az Granicus folyó viznel el fogatot vitezek nekik megadatnanak. Sandor azt felele, hogy ő meg parancsolando volna, hogy nem csak azokat, hanem az több Görögöket-is az ő felekezeteknek megadgyak az Perissakkal való hadakozásnak vege után. Tovabba Darius ellentőrekedven, kinek meg az Euphrates vizen való által jövetelit nem értette vala, minden hadait minden felől egybe gyűte, minden erejével olyan nagy harcznak probajara menendő leven. Phrygiában, mellyen az hadakat által vísi vala, több faluk valának hogy sem mint városok. Akkor benne egy város vala mely regen Midasnak híres neves Kirali lako helye volt; Az városnak neve Gordium, melynek melette az Sangarius vize foly, es azon városnak az Pontustól es Ciliciai tengertől egy arant való messze volta vagyon. Ez tengerek között Asianak igen keskeny közit értettük lenni, mind az ket tenger sáros torkokra borítvan az földet. Mely föld, miert hogy az derek földel össze ér, de nagy rész berint az haboktól környül fogatik, búgetnek kepet mutattya, es ha közöttök vekony választást nem tenne, az tengereket, mellye-

Phriganak
Gordium
nevű fő va-
rosában be-
megyen.

Darius ilyen nagy hadban restekkel bővölködöt, de hátor szüveknélkül szükölködöt.

nusokat es Indiabelieket, s az veres tengernek több lakóit, mely nemzetsegeknek neveket ő maga sem tudja, az hietseg hívattatni nem benvedi vala; Nemis búkölködöt semminélkül kevesbe mint vittezeknek sokfaganelkül, melynek akkor mindeneftől fogva való nezesében felette örvendezven, midőn az barsonyosurak sokot hazugságokkal az ő remenséget fel fuvalkodtatnak, az Athenas városbeli hadakozásban tudos Charidemusra, Sandornak az samki vetesert gonos akarojara (mert Athenas városabol az ő parancsolattýara ki úzettetet vala) fordulvan, kerdezni kezdte, ha neki elegendő kezűlettel lattatneke lenni az ellensegnek meg rontására; Amaz pedig mind az maga forfarol, s mind az Kiralynak kevelysegeről el feletkezven monda.

Charidemusnak Darius jora in-
közölszoja

Igazat talam te sem akarnal hallani, es enis, ha most meg nem mondom, mazzor semmikeppen meg nem vallo. Ennek az hadnak ilyen nagy kezűleti, ez, enni nemzetsegeknek, es az eges nap keleti birodalomnak lako helyeiből ki hivattatot sokasag, az somzedfagbelieknek rettenteseke-
re le

re lehet; barsonnyal és arannyal tündöklik, fegyverrel és gazdagfaggal annival finlik, az menit az kik szemek alá nem vetettenek, elmejekkel be nem foghatnak. De az Macedonoknak bizonyára, viadalra rendelt kemény tekintetű, és ekelességnekül való seregi, az vitezeknek meg mozgathatatlan ek formájú sokaságat, és fűrűn öbve allatot erejet, paifokkal és dardakkal fedezi be. Ők az gyalogoknak allo sereget phalanxnak hívják; Az vitez á vitezszel, az fegyverek az fegyverekkel egybe ernek, az intőnek tezeferre fűgyelmetesek leven, az bazlok utan való jarast es az rendeknek meg tartasat meg tanultak. Az mit nekik parancsolnak mindnyajan meg hallják; ellent allani, kezüloi, az hadnak barvan ide s-tova futosni, az viadalt meg valtofsztatni, az hadnagyok sem tudgyak jobban mint az kőz vitezek; Es hogy ne veltyed őket az aranyon es ezüstön feletteb

Dariusznak hada sok szép dragak eszközőkkel tündöklik

Az Macedonoknak phalanx nevü serege es annak rendtartasa.

Hádkozó
uraim ide vi-
gyazzatok

letteb kapdosni, még ez sídeig az á-
rend tartas az segenysegnek tanitasa-
bol allot; Mikor meg faradnak, az
föld nekik agyok, eledelek, az mit
kapnak, almoknak sídei az eczakanal
róvidbek. Annak felette az Thessa-
liai, az Akarnaniabeli, es az Aetolia-
beli lovasok, kiknek seregek harczal
meg győzhetetlen, azt hísem, hogy
parittyakkal, es tűzzel meg kemenit-
tetet dardakkal vissza úzettetnek; ha-
sonlo erő kevantatik; Azon az föld-
dön mely ezeket nemzette, kellene
segitseget keresni, ezt az ezüstöt es
aranyat küld el, fogadgyanak hadat
velle. Dariusnak síligy es engedelmes
elmeje vala, hanemha mikor az ő terme-
zetit gyakorta az jó serentse meg vestene.
Azert az igaz mondas nem szenvedven,
az alazatoson könyörgő jóvevény em-
bert, ki akkor felette hasnos dolgokat ad
vala tanacsul, halalra vitetni parancsolas.
Amaz magat még akkor is az szabadon va-
lo sállashoz tartvan; Ennekem (ugy
mond) az en halalomert kész boszszu
allom

Az erőssék.
kel erőssé-
ket kel szem
be allatni.

Darius Cha-
ridemust jo
intestet meg
nem fogad-
van meg elő
te, kit ottan
meg ban.

allom vagyon ; az ki ellen teneked tanacsot attam, ugyan azon büntet meg tegedet az en tanacsomnak meg utalasaert. Te bizonyara az birodalomnak feletteb valo szabadlagaval hertelen meg valtoßvan, pelda lez az maradkoknak, hogy az emberek midõn magokat az ferencsere bizzak, meg magok természeteket is meg valtoßztattyak. Ezeket fel õoval hogy mondana, azoktól, kiknek meg vala parancsolva, meg õlettetek. Annak utánna az Kiraly kesen kezde ßanni banni, es azt meg valván, hogy igazakat mondot volna, el temettette.

Az igaz mondaferõ embernek be-is török neha az fejé.

Thymodes Mentornak fia, fereny ifiu legeny vala, kinek az Kiraly meg parancsolá, hogy az jõeveny vitezeket, kik hez igen bizik vala, Pharnabazustol el venne, az hadakozasban azoknak ßolgatlattyyokkal akarvan elni ; Az birodalmot, mellyet annak elõtte Memnonnak adot vala, Pharnabazusnak ada. Az elõtte allo gondok miat nyughatatlanlagban letcben az rea következendõ dolgoknak kepei meg almabannis izgattyak vala, vagy az ßomorufag, vagy az jo údcjen meg erzõ elmenek

Dariusal-
mokat lat.

elmenek jövendőse hozvan azokat. Az Sandor tabora neki tűznek nagy finyeffe-
gevel teczek tündökleni, es egy keves üdö
mulva Sandort abban az öltözetben hoz-
za vitetni, melyben ő maga volt volna;
mikor az Kirali neüvel neveztetet; annak
utanna Babyloniaban lovon jaro Sandor
hirtelen mind lovastól semmi elől eleny-
set volna. Ezeknek felette az jövendő
mondok külömb külömb fele magyara-
zattal gondgyat ide stova vonazolaks;
Nemellyek azt az almot, hogy az ellenfeg-
nek tabora eget volna, hogy Sandort, az
Kirali ruhat le teven, Persiai es közönse-
ges öltözetben, eleiben hozattatni latta
volna, az Kiralynak jo szerencsejere
mondgyak vala lenni; nemellyek nem
ugy jövendőnek vala; Mert az Macedo-
noknak tündökölve lattatot tabora San-
dornak fenyeffeket jelentene, ki nem ke-
telkednek, hogy Asianak birodalmat el
foglalando volna; miért hogy azon öltö-
zetben volt volna Darius, mikor Kiraly-
nak neveztetet. Minden elebbi dolgok-
rol is, (az mint az nyughatatlan gond
hozza) meg emlékeztének vala; Mert azt
samlallyak vala ele, hogy Darius birodal-
manak kezdetikor, sablyajanak Persiai
modon csinaltatot hüvelyet oly formara
valtoß.

Dariusnak
nem jot je-
lentő jelene-
nek.

valtoztatta volna, az mellyel az Görögök elnemek, es mindgyarast az Chaldaeusok azt magyaráztak volna, hogy az Persaknak birodalmok azokra szállandana, az kiknek fegyvereket követte volna. Tovabba ő mind az jövőendő mondoknak feleleteken, mely az köffeg közze ki-hirhedik vala, s-mind penig az latsafon, mely al-maban eleibe vitetet vala, felette örven-dezven, taborat az Euphrates fele indit-tata. Az Persaknak regi eleiktől maradt szokások szerint hagyatot, hogy nap kelet utan iudultyanak. az nap immar nagyon fen leven, az Kiralynak Satoraboi trombitaval jel adatik vala. Az Sator felet, az honnat azt mindenek lathatnak, az napnak crystalyban foglaltatot kepe tündöklik vala. Az meg indult hadnak penig rendtartasa illyen vala. Az tűz, mellyet ők sentnek es öröke valonak hinak vala, ezüst oltarokban elől vitetik vala; Ehez az bölcsek leg közelbjarvan, regi eleiktől maradt eneket mondnak vala; Az bölcseket lang finú mentékben három száz hatvan öt ifiak követik vala, az egész estendőnek napjaival egyenlő számuvak leven; Mert az Persaknak is anni napokra határoztatot az estendő. Annak utanna az Jupiternek senteltetet bekeret fejert

Az Euphrates folyo viz fele indul.

Hadanak urban valo rendtartasa.

Dariusznak
nem harczra
hanem pra-
dara valo
hada.

Cælius Rho-
doginus
lect. anti-
quarum lib.
33 Ezeket
az Perfaktól
azert mond-
gya halha-
tatlanoknak
hivattatak-
nak lenni,
hogy ha ki
közülük,
vagy meg
holt, vagy
meg, be-
tegedet,
azok helye-
ben mind-
gyart mas
tendeltetet
es iz ezet-
nel soha sem
többen sem
kevesben
nem volta-
nak.

fejér lovak vonbak vala; ezeket egy igen nagy lo, mellyet Nap lovanak neveznek, követi vala. Az lovaknak vezetőit afány veszők, es fejér ruhak ekesítik vala; Nem messze tiz beker vala; mellyek sok arannyal es ezüsttel meg valanak borittatva. Ezeket tizen-ket nemzetiségnek lovasa; külfömb külfönb fele fegyverekkel es sokasokkal levő, követi vala. Ezekhez legközelb mint egy tiz ezeren azok mennek vala, az kiket az Persak halhatatlanoknak hinak; Az Pogan gazdasagnak ssep öltözeti egyebeket nem ekesít vala inkább mint ezeket; Azoknak arany lanczok, azoknak aranyas ruhajok, es még gyöngőkkel is meg ekesítettet uyjas ruhajok vala; Csak közel, kiket Kiraly rokoninak neveznek, tizen-öt ezeren mennek vala. Ez penig inkább mind alszöny ember modgyara fel ekesítettet sokasag, bujasaggal vala inkább hogy sem mint diés fegyverekkel tekintetes; Doryphorusoknak hivattatnak vala. Ezekhez legh közelb azoknak serege megyen vala, az kik az Kiraly-nak ruhajat soktak fogni; Ezek az Kiraly bekerének elötte mennek vala, melybő ő magosan ki laczolog viseltetik vala; Az bekernek mind az ket oldalat aranybol es ezüstből formaltatot listeneknek kepei ekesítik

fitik vala, közösleg drága kővek díszítik vala az igat, melyből egy egy fingni két arany kepek allanak vala ki, mellyek egy mas ellen valo vivafoknak formajat viselik vala. Ezek között barnyait ki terjeztőhöz hasonlo arany fas keselyút senteltetnek vala. Az Kiralynak öltözeti, mindeneknek felette valo bujasaggal jegyeztetik vala; az barsony dolmánya fejer színnel elegy sötetet vala; arannyal ekesítettet palastyat, arany ölyvek, mint-ha horgas orokkal egy massal sembe sőknenek, ekesítik vala; es aszsony ember modgyara, aranyas övel övedzven, Persiai sablyajat felkötötte vala, melynek az hüvelye drága kőből vala. Az Persak az főnek ekesítettet Cydarisnak hiak vala, azt fejerrel meg ekesítettet Egh színű fátyol környül jarja vala; az sekere utan tiz ezer kopias megyen vala; Ezek ezüsttel meg ekesítettet arany hegyű kopiakat viselnek vala. Az Kiralt job es bal kez felől rokonfagi közzül leg fő fő rendek, csak nem ket szazan követik vala. Ezeknek serege harmincz ezer gyalogtol foglaltatik vala be hatul, kiket az Kiralynak negy szaz lovai követnek vala. Annak-utanna ég futamatni föld közzel, Dariusnak az annya Syfigambis sekerben vitetik vala, es mas sekerben az

Az Kiralye
nak ekes öltö-
zeti nem
barsony,
nem atany,
nem drága
göngy, ha-
nem kivalt-
keppen az
kegyesség,
igasság es az
dolgoknak
batran valo
viseléseben
az gyözhe-
tetien szü.

felelge vala. Az Kiralyne aßonyokat követõ aßony nepeknek sokfaga lovakon megyen vala. Ezeket tizen ötön, kiket Armamaxaknak neveznek, követik vala. Ezek között valanak az Kiralynak gyermeki, es az kik azokkal daykalkodnak vala, es az herelt embereknek serege, kik azoknal az nemzetsegeknel bizonyara nem alavalo állapotban vadnak. Annak utanna az Kiralynak három száz hatvan ágyas aßonyi vitetnek vala, azok is Kirali öltözetben es ekeflegben, kik után az Kiralynak kintset hat száz özver es három száz tevehordozza vala, az nyilasoknak oltalma utannok menven ; Ehez az sereghez legközelb rokonfáginak es baratinak felelge, es tabori bõlgaknak seregi mennek vala. Az utolsók, ki ki mind magok hadnagyival valanak, az kik az seregeket hajtának, könyű szerzamosok. Visontag ha ki az Macedonoknak rendelt seregit megnezne, különbözõ vala, az lovak es vitezek nem arannyal, nem különb különb színű ruhakkal, hanem vassal es rezzel tündökölven. Azoknak hadok, mind megallani, s-mind penig menni kez; sem sokfagaval, sem portekajával nem igen nehez, az elõtte jarojanak nem csak jeladására, hanem csak intesere-is fûgyelmetes leven.

Az Macedonoknak hadok mincsmü.

leven. Mind az tabornak helye, s mind az hadnak elese elegendő vala. Annakokaert Sandornak az harczon vitezekbeli fogyatkozasa nem lön.

Dariusz pedig olyan nagy sokaságnak Királya, az helynek az melyben harczola, söröfagi miat, keves hadra, mellyet az ellenfegben semminek tartot vala, sörula. Azon közben Sandor mincutanna Abistameneft Cappadocianak tistartajava tötte volna, minden hadaval Ciliciara indulvan, abba az tartományba jutot vala, mellyet Cyrus tabornak neveznek; Cyrus az tabort ot fektette vala, mikor Cræsus ellen Lydiaban haddal menne. Az á tartomány az bele menő helytől mellyen Ciliciaban be megyünk, ötven futamatni földnyere vala; Az ot lakosok az igen sörros torkokat Pylaknak hijak, az cröfseget, mellyeket kezzel eppitünk, az helynek termeft sörint valo allasa követven. Annakokaert Arsames, ki Cilicianak tistartója vala, meg hanyvan vetven magában, mit adot volna Memnon neki tanatful az hadadozafnak kezdetiben, az elein hasznos tanacsot kesen rendelete veghez vinni. Ciliciat tüzzel es vassal puztita, hogy az ellenfegnek puztasagot sörerezzen; valami eletre valo lehet, el vesztegete;

Sandor Ciliciába indul.

Arsames Ciliciat mellynek tistartója vala, tüzzel es vassal puztittya.

az földet mellyet meg nem oltalmazhat
 vala, sovanyon es puztan akarvan hadni.
 De fokkal haznosb volt volna, az torok-
 nak, mely Ciliciat nyittya, borosagit erős
 oltalommal el fogni, es az utra függő he-
 gyet údejen-koran meg allani; az honnat
 az be menő ellenfeget artalomnelkül
 meg tartoztathatta avagy meg verhette
 volna. Akkor valami keves hadat hadgy-
 van, mely az darabos utakat allana, ő ma-
 ga visssa mene; pusztitoja leven annak az
 földnek, mellyet az pusztitastol oltalmazni
 kellett volna. Azert az kik ot hagyattanak
 vala, magokat el arultattaknak velven
 lenni, az ellensegnek még csak latafat-is
 nem akarak el benvedni, holot az helyet
 meg kevesben-is meg tarthattak volna.
 Mert Cilicia az darabos es meredek hegy-
 nek mind egy vegben valo tetejevel kör-
 nyúl vetettetik, mely mivel hogy az ten-
 gertől kezdetik, mint valami kebellet es
 haylassal meg horgástatvan, esmet az ma-
 fik barvával, az tengernek mas fele valo
 partyara terjed ki. Ezen az hegy berczen,
 az hun kivaltkeppen oda be fele, az ten-
 gernek előtte el al, három erős es felette
 boros be menő helyek vadnak, mellyek-
 nek egygiken Ciliciaban kel be menni.
 Ugyan azon Cilicia mezős, az hun az ten-
 ger fele

Az ki az ma-
 sa birodal-
 mat oltalma-
 zo vitezek
 nélkül had-
 gya, az el-
 lensegnek
 utat nijt az
 gyözede-
 lemre.

Cilicianak
 az helyel
 valo erős al-
 lapattya.

ger fele tart, annak terit gyakor folyamok elkülönözven. Az Pyramus es Cydnus hires folyo vizek ot folynak. Az Cydnus vize nem feleffegevel, hanem ssep tista voltaval nevezetes; Mert az kut fejekből lassu eredessel folyvan, tista földre megyen; patakok sem folynak bele, mellyek helyeben valo csendez folyasat meg savarnak. Azert ssep tista es felette hideg leven, ugy mint az partoknak bőseges kieffegevel be arnyekostatvan, mindenút az maga kut fejehez hasonlo leven, az tengerben szakad. Abban az országban versekkel hirsittetet sok emlekezetre valo eppületeket az regifeg meg eméttet vala. Az Lyrnessus es Cebeztus varosoknak az helyek mutogattatnak vala, az Typhon barlangja-is es az Corycus berek, az hun safrany terem, es egyebek-is, mellyekben semmi az hirnel egyeb meg nem maradt vala. Sandor az hegy tetejenek torkain, mellyek pylaknak neveztetnek, be mene. Az helyeknek alalafat meg szemlelven, azt mondgyak, hogy mászor az maga jo berencsejen inkab nem csudalkozot volna. Azt vallya vala, hogy csak kővekkel is el borittathatot volna, ha voltanak volna, az kik az be menőket kergetnek. Az ut negy fegyverest elig fog vala be, az hegynek az berczi az

Pyramus es
Cydnus Ci-
licianak fo-
lyo vizei.

Sandor Cili-
ciaban be
megyen az
hun az maga
jo szeren-
csejenigen
csodalkozik
Igen szép
dolog mikor
ember az el-
lenség ka-

puinak kol-
csait ver on-
tas nélkül
kerchez ve-
heti.

utrá függőleg hál vala, mely ut nem csak
bóros, hanem inkább mindenút meredek
vala, gyakor folyamok csavarogvan kö-
zöslég, mellyek az hegyeknek tövökből
barmaznak; Mind azon által az könnyű bér-
rel való Raczoknak meg parancsolta va-
la, hogy elől mennyenek, es az erős uta-
kat meg kimellyek, hogy az ellenség lef-
ből az be menőkre ki ne útne; Az nyilasok-
nak serege is az hegynek tetejét el fogta
vala; ijyokat fel vonva tartyak vala, meg
intetven, hog ők nem utrá, hanem harcra
mennenek. Illyen forman az had, Tarsus
varosra juta, mellyet az Persak akkor leg
inkab gyutogatnak vala, hogy az ellenség
az gazdag városba ne menne. De ő kö-
nyű bérrel való sereggel Parmeniot az
tűznek meg oltására elől el küldven, mi-
nek utanna meg erte, hogy az ő vitezinek
oda való meneteleket az poganok meg
nem alvan, el futottanak volna, az maga-
tol meg tartatot városba be mene.

Tarsus varos

Az Cydnus vize, mely felől nem regen
bóllotunk, az városnak közepin által foly;
es akkor nyar vala, melynek melegsege az
napnak heűsegevel egyeb tartomant in-
kab mint Ciliciat nem gyulazt, es az nap-
nak felette forro údeje kezdetet vala len-
ni. Az porral es veritekkel be fogattatot

Kiralt

Kiralt az folyo viznek tiſta volta ingerle,
 hogy meg hev teſtet meg ferezte. Azert
 ruhajat levetven az had elöt (illendö do-
 lognak-is itilven leendeni, ha az ö vitezi-
 nek meg mutatta volna, hogy ö olczo te-
 ſti öltözettel meg elegendet volna) az viz-
 be ala ſalla; Es mihelt bele mene, az ta-
 gai hirtelen valo rezketeffel fazni kezde-
 nek; Annak utanna el halavanyodek, es
 csak nem mind az egeſ teſtet az eltetö
 melegſeg el hadgya. Az hálo felben levö
 emberhez haſonlo Kiralt az ſolgak fogak,
 es nem elege eſen leteben az ſatorba vi-
 vek. Felette nagy ſomorufag, es csak nem
 ſiras vala immar az taborban; keſerveſen
 panaſolkodnak vala, hogy az dolgoknak
 olyan nagy ſebes folyafaban es elő mene-
 teliben, az minden údönek es emlekezet-
 nek leg hiresb nevesb Kirallya, nem az
 harczon, akar csak, ſem az ellenſegtöl
 gyözettetet volna meg, hanem teſtet viz-
 zel moſogatvan ragadtatot es oltatot vol-
 na el. Darius raytok volna, gyözedelmes
 leven, minek elötte az ellenſeget meg lat-
 ta volna, Nekiek azon orſagokra kellene
 viſſa menniek, az mellyeken gyözedel-
 meſen által mentenek volna; Mindeneket
 vagy ö magok, vagy az ellenſegek el puſ-
 titottanak volna. Az felette ſeles puſta-
 D 4 ſagokon,

Dragab ru-
 hakra üznek
 az moſtani
 kiſſeb biro-
 dalmu Kirá-
 lyok.

Sandor az
 Cydnus vi-
 zeben fered-
 ven hirtelen
 meg beteg-
 zik.

Eſetin az vi-
 tezek igen
 ſopankod-
 nak.

lagokon, ha senki őket mentekben úzni
 nem akarna-is, az ehfeggel es fogyatko-
 zással meg győzethetnének. Kicsoda
 adand jelt az futoknak? kicsoda merez-
 lend Sandornak helyebe következni?
 Annak felette, ha binte Hellepontufig
 futva be hatnanak-is, hajokat, mellyeken
 által kellyenek, kicsoda kefitend? Ismet
 az bánakodas ő magara az Kiralyra for-
 dítottvan, az ifjusagnak azt a viragat, az
 bator szűnek azt az erejet, ugyan azont
 mind Kiralyokat, s-mind vellek egyút
 vitezkedő tarsokat túllők el bakaftatni, es
 el ragadtatni, magokrol el feletkezven-
 panaßolkodnak vala. Ezenközben leleg-
 zeti bábadosban kezdet vala jarni, bemeit
 az Kiraly fel emeli vala, es lassan lassan az
 eße meg jöven, az környül allo barátia
 meg ismerte vala; es az betegsegnek ere-
 je csak azért lattatik vala megtagittatot-
 nak lenni, hogy az nyavalyanak nagy vol-
 tat erzi vala; elmejet pedig testenek be-
 regsege izgattyá vala, miért hogy Dariust
 ötöd napra Ciliciaban lejendeni hirdette-
 tik vala. Annak okaert magat fogva kez-
 ben adadni, es olyan nagy győzedelmet ke-
 zeiből ki kaptani, es nem hires neves ha-
 lallal az satorba meg ölettetni, sopankodik
 vala; es barátit s-hasonlokeppen orvos

doctorit

doctort be bocsattatvan, monda nekik: Az szerencsetlenfeg engemet dolgaimnak micsoda állapotban talalt legyen, imlattyatok. Az ellenszeg fegyverenek borgeset lattatom hallani, es az ki az ellenszegre szabad akaratom szerint hadat hoztam, immar ingerlettetem. Darius annak okert, midon olyan kevely levelet irna, tudta az en szerencsetlenfegemet, de hiaba, ha szabad nekem magamat az en akaratom szerint meg gyogittatnom. Lassu orvossagokat es rest orvos doctoroikat nem var az en állapotom. Iob ennekem hamar meg halnom, hogy sem mint kesore meg gyogyulnom: ¶ Azert ha mi tehetszeg, ha mi tudomany vagyon az orvos doctoroikban, tudtokra legyen, hogy en nem annyera keresem az halalnak orvossagat, menyere az harcznak. Olyan hirtelen valo vakmerosege, mindenekben felette nagy busulast berzet vala. Azert ki ki mind magajert neki könyorgeni kezde, hogy az sietfeggel az veszedelmet ne orogbitene, hanem az orvosoknak savokat fogadna; Az meg nem probaltatot orvossagok onalok meltan ketsegesek volnanak, holot az o veszedelmere az ellenszeg, meg az mellette valo kedves baratit is kintfel ingerlene; Mert Darius meg hirdettette va-

Az nyaxalya
nak erejese
bator szive-
nek nagy
voltaval meg
gyozo San-
dornak az
barati es or-
vos doctori
elot valo
oratioja.

Az nagyba-
torfagu szu
az kesede-
lemhez nem
est, et, az
mit akar,
azt jol es ha-
mar akarja.

Ezer talentum tezen hatyszaz ezer magyar aranyat.

la, hogy ő annak az ki Sandornak gyilkosa lenne, ezer talentumot adando volna. Annakokaert azt velik vala, hogy senki nemis merezlendene meg probalni, hogy neki orvossagot adgyon, mely orvossag az uy hirre nezve ketfeleges lehetne.

Philep Sandornak felette hü orvos doctora:

Az fő orvos doctorok között, egy Philep nevű Acarnan nemzetből való, Macedoniabol az Kirallyal elment vala; az Kirally melle gyermek koraban felette hűtarful, es eletenek őrizőjeül adatot vala; nem csak ugy mint Kiralt, hanem mint neveltet-is, kivaltkeppen való fő szeretettel szereteti vala. Ez az orvos doctor azt fogada, hogy ő nem hirtelen, hanem hamarlaggal való orvossagot hozna ele, es az nyavalyanak olyan nagy crejet gyogito italal meg könnyebitene. Az ő igireti senki nek nem teczik vala, azon kívül, az kinek vezedelmevel igiri vala; Mert mindene ket könnyeben el szenvedhet vala, hogy sem mint az kesedelmet, sem ei elöt fegyverek es harczok forognak vala, es az győsedelmet abban veli vala helyheftetnek lenni, ha akar csak az szajok előt alhatna; azont, hogy az orvossagot harmad nap utan veendő volna hozzája (mert az orvosugy mondotta vala) nehezen szenvedven. Ezenközben Parmeniotol, az barsonyos

barsonyos urak között leg nagyobb hivatól levelet vón, melyben jó údejen inti vala hogy maga eletet Philepre ne bizza, mert Dariustól ezertalentummal, es huga neki adasanak bištatafával el fordittatot volna. Az level elmejeben felette nagy gondot útöt vala, es mind ket fele valamit vagy az felelem, vagy az bizodalom eleiben adot vala, magaban titkon valo itelivel igy hannya veti vala. Ugyan rea birjame magamat, hogy meg igyam? Hogyha merem adatik, s valami törtinek, ne lattasfeke meg meltatlanul is törtintnek lenni? Az orvosnak hűseget meg vesseme? az satorban szenvedgyeme magamat el nyomatni? De jobb masnak latorfaga miat, hog sem mint az magam felelmem miat meghalnom. Elmejet sokaig ide s-tova forgatvan, micsoda irattatot volna neki, senki nek ki nem jelente, es az levelet magagyürejevel meg pecsetelven, az mely vankoson fekbik vala, az ala vete. Ez gondolatok közben ket nap telven, az orvostól rendeltetet nap ele jöve, es ő az poharral melyben az orvossagot elegyitette vala, Sandorhoz be mene. Kit minek utanna Sandor meg lata, az könyökere fel emelkedven, es az Parmeniotól küldetet levelet az bal kezében tartvan, az pohart veve

Ezertalentum telzen hatfraz ezek Magyar aranyat.

Sandornak bator csele-

es fe-

kedeti ki
 öbber hi-
 szen maga-
 nak az ő ba-
 rattyá felől
 hogy sem
 mint Parme-
 zionnak.

es felelem-nelkül iver belőlle. Annak
 utanna parancsola Philepnek hogy az le-
 velet el olvassa, es midőn olvasna, or-
 czajáról Sandor szemét el nem veve, azt
 gondolvan, hogy az orczaján az lelki ismer-
 retnek valamijeit kaphatna. Az levelet
 Philep el olvasvan, több haragot mutatva
 hogy sem mint felelmet; es az ágy előtt az
 felső ruháját es az levelet el vetven, mon-
 da; Király noha az en életem mindenkor
 te tölled függőt, de most nilvan azt itelem,
 hogy sent es bősültre melto bajjal ve-
 tetik. Az gyilkosfagnak vetket, mely nekem
 szememre vettetet, az te egességed el mos-
 sa. En töllem meg tartatvan, nekem e-
 letet adando vagy. Azon felette kerlek,
 hogy az felelmet hatra hagyvan, az orvos-
 sagot az erekbe be fogadtatni szenved-
 gyed. Csenedsits meg egy kevesse elme-
 det, mellyet noha bizonyára hű, de mod-
 nélkül forgalmatoskodo barátid alköl-
 matlan gondal busitnak. Ez az befed az
 Kiralt nem csak meg csenedsíte, hanem
 ugyan megis örvendésítete, es jó remeny-
 seggel be tölte. Annakokaert Sandor
 monda Philepnek; Hogyha az Istennek te
 neked Philep meg engedtek volna, leg in-
 kab micsoda moddal akarnad az en búve-
 met meg probalni, bizonyára mással akar-

tad volna; de bizonyosbat ennel, mellyet meg probaltal, nem-is kevantal volna. Noha ezt az levelet elvöttem, mind az által az mely italt elegyítettél vala, meg ivam; Es most azt hiszem, hogy te nem kevesbe vagy az te húfegedert bõrgaimatos, mint az en egessegemert. Ezeket bõlván, Philepnek job kezét nyuta. De az orvosfagnak oly nagy ereje lón, hogy az mik következének, Parmenionak vadlafat segítették legyen. Az meg rekeztetet lelegzet bõrossan jár vala, es Philep-is semmit meg probalatlan hatra nem hagyta; testet meleggétõ esközõkkel kötõze, es meg bádgyadot allapattyában, hui eledelnek, s hun bornak bõgaval ebrešte meg õtet. Es mihelt esen valo letet lata, hol az annya es hugai felõl, hol pedig az ollyan nagy közelgetõ gyõzedelem felõl õtet emlekeztetni meg nem bûnek. Minek utanna pedig az ereket az orvosfag megjara, es lassan lassan mind az eges testben, az egesseg be ferkezhettek; elõbõr az maga erejet az elme, annak utanna az test-is, varakozásnal harmareb vissza vevé; Mert ez állapotban valo lete után, harmad nap mulvan, az vitezeknek eleikben mene, es az Kiralt õ magát sem nezi vala az had kedvesben mint Philepet; Sandornak ki ki

Sandoraz,
nagy nehé
betegség-
ből egesseg-
re fordul.

mind

mind magajert job kezét apolgatván, mint egy jelen való Istennek halakat adnak vala; Mert könnyen azt meg nem mondhatni, az magok Kiralihoz való tiszteleten kívül, mely abba az nemzetsegbe ugyan bele barmazot, ezt az Kiralt-is bizonyára menyere vagy csudaltak vagy bérettek legyen. Immar ettől fogva semmihez Isteni segitseg nélkül nem lattatik vala kezdeni; Mert midőn az jó bérencse mindenút jelen volna, az vakmerőség dicsőségre vált vala; az údeje-is olyan nag dolgoknak visélesere többire eretlen, de bőfelesen elegleges leven, minden cselekedtit-is meg ekesíti vala; es az mellyek alab valoknak bökτανak tartatni, gyakrabban az vitezlő dologban, az kössegnek kedvesbek, ugy mint, testenek köztök való gyakorlása, az közönsegestől kevesbe különbözö ekessege es öltözeti, vitezlő nyers ereje, mellyekkel ő vagy elmejenek ajandekival, vagy bator búvenek mestersegivel, azt cselekedte vala, hogy mindeneknel egyarant kedves es becsületes volna.

Darius Cili-
ciaba San-
dor ellen
nagy sietseg-
gel megyen.

Darius pedig Sandornak nyavalyáját meg ertven, mennel nagyobb sietseggel lehet, olyan nehez hadat az Euphratesre vün, es azon hidakat csinaltatvan, mind

azon

ázon által az hadat öt nap által költözte-
te, Ciliciát el foglalni sietven; Es immar
Sandor meg gyogyulvan, Soli nevű varo-
sra jutot vala, mellyet minekutanna meg
vön, büntetefül rayta ket száz talento-
mot veven, az varaba oltalmazó vitezé-
ket állita. Annakutanna az meg adatot
egéffegert, jatek es mulatság által halakat
advan, az poganságot semminek, mely
nagy bizodalommal alitana, meg mutata;
Æsculapiusnak es Minervának jatekokat il-
le, mellyeket midőn nezne, Halicarnassus-
ból örvendetes hir hozatek, hogy az ő vi-
teztől az Persak sembe valo viadallal meg
győzettek volna; Az Myndus es Caunus
varosbeliek-is es annak, az videknek na-
gyob részei az ő birodalma alá haytatta-
nak volna. Annakokert mulato jatekot
teven, es az tabort meg inditvan, es az Py-
ramus vizen hidat csinaltatvan, az Mallos
nevű varosra érkezek; onnat az tabornak
második meg állitasával Castabulum va-
rosra. Ot Parmenio az Kiralynak eleibe
jöve, kit az berek utanak meg kimlesere
ele küldöt vala, mely berek által az Issus
nevű varosra kel vala be hatni. Es ő an-
nak borosságit el fogvan, es azokban ke-
ves oltalmot hagyvan, az poganoctól pus-
tan hagyatot Issust-is meg vötte vala. On-
na

Ket száz ta-
lentom te-
szén száz
husz ezer
magyarara-
nyat.

Az szoros
utaknak
meg kimle-
se es el fo-
glalása felet-
te szükséges.

nat eleb menven, azokat az kik az hegyek-
 nek belső részeit allyak vala, le haytván,
 oltalmokkal mindeneket megerősíte; es
 az utat, (az mint nem regen mondok) el
 fogyan, ő maga az hirrel egyút erkezek.
 Annak utanna hadait Issus melle vive, az
 hun azon tanatskozvan, ha tovab kelle-
 neje menni, avagy az uy vitezeket (kik hog
 Macedoniabol közelgetnenek nilvan va-
 la) ot meg varni. Parmenio mas helt az
 harczra annal alkomasbat nem itil vala
 lenni; Miert hogy mind az ket Kiralynak
 hada egyenlő samu lezendenc, holot az
 soroszagok sokasagot be nem fognanak;
 az sik helt nekik es az mezőket el kellene
 tavoztatniok, az hun környül vetethetne-
 nek, az hun ketseges harczal meg nyomat-
 tathatnanak; attol felne, hogy nem az el-
 lensegnek vitezsegevel, hanem az magok
 faradasokkal győzetnenek meg. Az Per-
 sak ha tagan alhatnanak, az el faradtaknak
 helyekbe ottan ottan uyjabbak követke-
 zendenenek. Olyan hasznos tanatsbeli
 okosság könnyen be vetetek. Azert azt
 vegeze, hogy az bereknek soroszagi között
 varja meg az ellenseget. Az Kiraly hada-
 ban egy Sisenes nevű Persiai ember vala,
 ki regent az Aegyptomi fejedelemtől Phi-
 lep Kiralyhoz küldetven, es ajandekokkal
 f. minden

Sander az
 Dariussal va-
 lo viadalnak
 helye felől
 az Parmeni-
 otol adatot
 hasznos ta-
 natot meg
 fogadgyá.

É-minden becsülettel tiszteltet ven, hazáját az éamkivetefen el valtotta vala. Annak utanna Sandort Afriaba követven, az ő hű tarfai között tartatik vala. Ennek egy Cretabeli vitez, gyűróvel, melynek jele kie volna nem tudatik vala, meg pecseteltet levelet ada; Azt Nabarzanés Dariufnak hadi vezere küldötte vala, es Sifeneft inti vala, hogy az maga nemzetes voltához es erkölcséhez valami illendö dolgot cselekednek; Az ő neki az Kiralynal nagy becsületre, leendö volna. Ezt az levelet Sifenes, ugy mint artatlan Sandornak gyakran probalta vinni; de midön az Kiralt annig gondokkal, es az hadi kefülettel bantatni latna, ottan ottan alkolmatosb üdöt varvan, el vegezet gonos éandeknak ketseget vona magara. Mert minck elötte az level neki meg adatnek, Sandornak kezeben jutot vala, es azt meg olvasvan es ismeretlen gyűróvel meg pecsetelven Sifenesnek adatta vala, az pogan ember hüvfegenek megh probalalara; Kímiert hogy sok napokon Kiralyhoz nem ment vala, az levelet gonos éandekkel lattatek el titkolni, es az uti seregben az Cretabeliektöl, ketsegnelkül az Kiralynak parancsolattyabol, meg ölettetek.

Es immar az Görög vitezek, kiket Thy-

E

mondas

Sifenes ar-
tatlan leven
magat go-
rombaul
el veszti.

mondas Pharnabazustól el vót vala, ki-
valtkeppen valo es csak nem egyetlen
egy remenſege, Dariushoz el érkeztenek
vala. Ezek tanacsul igen adgyak vala,
hogy hatra szállana, es Mesopotamianak
tagas mezeire vissza menne; Hogyha azt
az tanácsot, meg vetne, akar csak ő az
meg ſamlalhatatlan hadat osztana meg,
hogy az birodalomnak minden erejet az
ſerencsenek egy csapasa ala esni ne had-
na. Ez a tanacs az Kiralynak inkab tetszik
vala, hogy sem mint az ő barſonyos tana-
csinak, kik azt mondgyak vala, hogy az
Görög vitezeknek hűſegek ketſeges vol-
na, es jutalomert arultataſt inditananak;
es az hadat nem egyebet akarnak meg
oſtatni, hanem hogy ők, egyebet gondol-
van, ha mi törtinnek, őtet Sandornak kez-
ben adnak; semmi batorſagos dolog nem
volna, mint azokat mind az egeſ hadtol
környül vetettekét nilakkal el borítani,
hogy az meg büntettetét hűtetlenſegnek
peldai lennenek. De Darius miert hogy
ſent es ſiligy vala, nem akara ő oly nagy
vetket cselekedni, hogy az maga hűtinek
követőit, maga vitezit le vagassa. Micsoda
külfő nemzetſegből valo ember bizando
volna annak utanna ő rea többör eletet,
hogyha anni vitezeknek verekben ferteſ-
tetne

Az idegen
vitezeknek
Capitani
gyakrabban
ketſegesek,
ha szinte
az tanacsban
bölcsen be-
szelgetnekis

Eszes es jo
fejedelem-
hez illik, az
neki be adat
rakat, kü-
lomben nem

tetne

tetne kezeit? Senkinek az goromba tanácsért fejevel né kellene bűnhődni; Nem lennnek kik tanácsot adgyanak, hogy ha tanácsot adni veszedelmes volna. Vegeztre őket minden nap tanácsban hivatna hozzaja, es külömb külömb fele sententiákat mondanának, de mind az által, nem tartatnának hüvebbeknek lenni, az kik okosb tanácsot adnának. Azert az Görögöknek meg izene, hogy jó akarattyyokat kössönne. De ha hatra kezdene szállani, az birodalmot kétségnekül az ellenfégnak adando volna. Az hirből allananak az hadak, es azt, à ki hatra szállana, futni hinnenek: Az viadalnak penig alkolmatoffagat halogatni gorombafag volna; Mert bizonyara anni sokafagnak, holot immar az tel előttök volna, az pústa, es mind az maga vitezitől, s mind az ellenfégtől el vesztegettetet országban, elegendő elese nem lenne. Az hadat is meg nem sággathatni, régi eleiknek sokafokat megtartvan; Kik az harczoknak probaira mindenkör egész erejeket vittek legyen ele. Es bizonyara, az, annak előtté bizonyu, es az ő tavul való leteben hiaba való bizodalmban fel fualkodot Kiraly, minek utánna őtet közelgetni meg sayditotta, az vakmerőből okosfa valvan, az bereknek borossagi kö-

bantani, ha nem ha azoknak arulatafokat es hűtellenféget bizonyoson megtapasztallya.

Dariusz Sándor szollya.

zót lappangot volna; az alvó vadaknak bókafok berint, mellyek az mellettek menőknek börgeseket meg halvan, magokat az erdőknek burkos helyeire reytettek. Tovabba az maga vitezit betegségnek tettetelevel-is csalogatna, de hogy az harc elöt magát vonogassa, azt tovább nem benvedne. Abban az barlangban, az melyben rettegvelfele mentenek volna, verendene meg mülatozásokban őket. Ezeket Darius maga nagybobbán hanyavete hogy sem mint igazban. Tovabba minden kincset es draga marhait keves vitezlő oltalommal együt Damascusba Syrianak varosaba küldven, az több hadait Ciliciaban vive, eleinek bókafa berint; az felesége es annya az had utan jarvan. Az hajadon leanijs kisfiával egyetemben az attyokat követik vala. Történet berint azon etzaka Sandor-is az torkokra, mellyeken Syriaban mennek, es Darius-is arra az helyre, mellyet Amanus hegy borosfáginak hinak, erkezek. Nemis ketelkednek az Persak, hogy Issuft, mellyet megvöttek vala, el hagyvan, az Macedonok futnanak. Mert nemely sebes es erőtlen vitezek, kik az haddal el nem erkezhettek vala, meg fogattattanak vala, kiket az pogán kegyetlenséggel fenekedő barsonyos uraknak

Darius ha-
aival Cili-
ciaba me-
gyen.

uraknak

uraknak kiűtetefekből, kezeket el vagdaltatvan es meg egettetven, mindnyajokat ide s-tova hordoűtatni parancsola, hogy az ő hadait meg nezegetnek, es mindeneket elegege meg űemlelven, az miket lattanak volna, az ő kiralyoknak hirre adnak. Azert az tabort meg inditvan, az Pyramus folyo vizen altal kele, azt hiven magaban, hogy az futoknak az hatokon lenne. Azok penig az kiknek kezeket el vagdaltatta vala, az Macedonok tabora-ba erenek, azt hirdetven, hogy Darius mentől nagyob futással lehetne ugy menne utannok; hűtelt űavoknak eligadnak vala. Azert az tenger mellyeki orűagokbā kimeket kűldven ele, meg parancsola, hog meg kimellyek, ha maga Darius volnaje jelen, avagy vezeri kűzzűl valaki minde-pestől jűvű hadanak kepet tettetne. De midűn az kimek meg ternenek, meűűe felette nagy sokasag lattatek; annak utanna mind az egeű mezűkűn az tűzek finleni kezdenek, es mindenek, mintha egymast őrű gyulladással lattatnanak egni; holot az rendnelkűl valo sokasag, kivaűtkeppen az barmoknak miatta ritkabbā helyheűtette volna ad űatorokat. Azokaert az ő vitezivel tabort ugyan azon helyen jartatni parancsolt vala, őrvendezven azon, az mie

Az jo had
viseűű vezer,
nek, az el-
lenűegnek
minden dol-
gait nem kű-
lűmbē mint
űizte az ma-
gajettűdűi
kel.

igen kevánt vala, hogy kiváltkeppen azokban az űoro űsűagokban kellene az viadalnak lenni. De az mint űokot tőrtinni, mikor az utolűo probanak űdeje el kőzelget, az bizodalom űorgalmatoűsűagra fordula. Azon űerencsetől tart vala, melynek kedvezefeből az dolgokat olyan űerencsefen vifelte vala, es meltan-is; Azokbol, az miket neki adot volna, mely változo volna, meg gondollya vala; az egy eczaka volna előtők, mely olyan nagy viadalnak ki menetelit keűedelmeűtetne. Viűont az veűedelmeknel nagyobb jutalmok jutnak vala ezeben; Es mikeppen hogy ketűeges dolog volna, ha győzedelmes lenneje, azonkepen abban az tellyefeggel bizonyos volna, hogy ő becsőletesen es nag dicsirettel halando volna meg. Azert az vitezeknek meg parancsola, hog tetteket taplallyak, es annak utanna harmadik űtraűakor keűen fegyverben legyenek. ű maga az magos hegynek tetejere fel mene, es űok űövetnekeknek vilaganal eleinek űokafa űerint az helynek oltalmazo iűteninek aldozatot tőn. Es immar az mint meg parancsoltatot vala, az vitezek az trombitanak harmadik jelet vőttek vala, egyűerű-mind az utra es harcra keűek leven, es meg hagyvan nekik, hogy

gyorűon

gyorson mennyenek, nap keletkor az ő-roffagokra jutanak, mellyeket el foglalni vegeketnek vala. Az elől el küldetet vitezek, azt mondgyak vala, hogy Darius onnat harmincz futamatni földnyere volna. Akkor az hadat meg allata, es fel fegyverkezven, seregeket ő maga rendel vala. Dariusnak az ellenség jövetelit meg felemltet parast emberek adak ertesere, ki felől elig hifi vala el, hogy meg sembe-is menne velle, kinek mint meg futamodottnak utanna ugy megyen vala. Annakokaert mindnyajoknak búveket nem keves remúles fogta vala; Mert az utra alkolmatosbak valanak hogy sem mint az harcra, es fegyvert kapdolvá fognak vala. De az ide s-tova futosoknak, es felekezettek az viadalra hivoknak fietsége nagyob felelmet úte belejek: Nemellyek az hegynek tetejere mennek vala fel, hogy tavul az ellenségnek hadát onnat neznek; nagyob resz szerint lovakat fekeznek vala. Az egyenetlen es egy parancsolatra nem fűgyelmetes had külömb külömb bodulással mindeneket meg haboritot vala. Darius magaban azt vegeze, hogy először hadának egy reszevel az hegynek tetejet el fogna, mind elől s-mind hatul az ellenséget környül akarvan venni; Az tenger felől

lis, mellyel az ő hadainak job barva oltalmaztatik vala, egyebeket vetendven ellenek, hogy minden felől erdeklenc. Ezeknek felette meg parancsolta vala, hogy az ele küldetet husz ezer ember az kez ijjafoknak seregevel az Pyramus vizen, mely az ket hadnak közötté foly vala, által mennyen, es az Macedonoknak hadával szembe állyon; Hogyha azt nem cselekedhetnek, az hegyekre hatra allyanak, es alattomban az ellenfegnek hatullyat környül vegyek. De az hasznoson elrendelt dolgokat az minden okosságnal hatalmas biserencse el bonta; Mert nemelleyk az parancsolatban feltekben nem mérnek vala el jarni, nemelleyk penig hiaba jarnak vala el benne; holot az hun az tagok meg csökönnek, ot az dereg dolognak esse vez.

Az Darius hadainak viadalra való rendeltetése.

Az viadalra az had hat okoson rendeltetik felette sokat hasznal, ha penig gorombaul, haszintse fő vitezek is de az zozzul való zendeles miat meg győzettek.

Az viadalra rendeltetet had penig ilyen módon allot: Nabarzanes az lovasfal az hadnak job barvat oltalmazza vala, közel husz ezer parittyast es nylast advan hozzájuk. Ugyan abban vala Tymodes, hopinzel fogadot harmincz ezer Görög gyalognak előtte jarojava tetetven; Ez vala az hadnak ketfegnelkül való ereje, az Macedonai phalanx nevű sereghez hasonlo rendelt sereg leven. Az Thestaliai Aristomedei.

medefnek az seregnek bal felől való sárvan az poganok között hűs ezer gyalogya vala; Az segítő seregben igen vitez nemzetsegeket helyheztetet vala. Az Kiralt ő magát azon sárvon harcolandot, teste őrizetihez sokot három ezer valogatot lovas es negyven ezer viadalra rendeltet gyalog követi vala. Annak utanna az Hyrkániai es Mediai lovasok. Ezekhez legközelb az több nemzetsegeknek lovasi job es bal kez felől rendeltetnek vala. Ennek az seregnek, olyan modon az mint meg mondottuk rendeltetnek előtte, hat ezer lövöldöző es parittyas ember megyen vala. Azokban az söröfagokban valahova mehetni vala, azt az hadak be töltöttek vala, es az sárvak innét az hegy felől, tul penig az tenger felől allanak vala. Az Kiralynak feleséget es annyat, es egyéb a sörönyallatoknak sereget az derek had közzé vöttek vala. Sandor az phalanx nevű sereget, melynel az Macedonok között semmi erősb nem vala, elől allata. Az hadnak job sárvat Nikanor Parthenionak fia oltalmazza vala; chez legközelbek Cœnos, Perdiccas, Meleager, Ptolemæus es Amyntas, kiki mind az maga seregenek vezeri allanak vala. Az bal sárvon, mely az tengerig ér vala, Craterus es Par

Meg csalat koznak az kik az lovasoknak es gyalogoknak sok seregiben biznak, ha az Isteni hatalomtól nekik jó szerencses ki menetel nem engedtetik.

Sandor az harcra seregeket rendel.

Az régi latot vitezeket elől az helyuek allapattyahoz kepest kel helyheztetni: Merr az helygyakorta többet használ, hogy sem mint az vitésség.

menio valanak; de Craterusnak meg lőn parancsolva hogy Parmeniohoz halgafson; Az lovasok mind az ket űarvakon helyheűtetenek. Az job kez felől valo űarvat az Theűűaliabeliekkal egygút az Macedonok, az bal felől valot penig az Peloponnesusbeliek oltalmazsak vala; Ennek az űeregek elötte nialasokkal elegyes legparittyasoknak űereget helyheűtette vala. Az Raczok-is es Cretabeliek az viadalra rendeltetet fokafag elöt mennek vala, űok-is kőnyű űerrel valo fegyverekkel leven. De azoknak az kik Dariustol ele küldettetven, az hegynek tetejet be űallottak vala; az Gőriög orűagbol minap hozattot Agrianusokat ellenek allata. Parmenionak penig meg parancsolta vala, hogy az menyere lehetne, az űeregeket az tenger fele terjēstene, hogy meűűeb lennnek az hegyektől, mellyeket az poganok el foglaltanak vala. De amazok űem az reajok menőknek ellenek allani, űem az melletek ele menteket kőrnnyűl fogni nem merven, kivaltkeppen az parittyasokra valo neűtekben meg rettenven el futottanak vala. Ez a dolog az Sandor hadanak az oldalat, mellyet hogy fellyűl űidőűtetnek, attol űelt vala, batorűagossa teve. Az fegyveresek harmincz ket űorral mennek

nek vala, mert az űoroffagok az viadalra rendeltet hadat űelesben terjedni nemis űenvedik vala. Laffan laffan annak utanna az hegyeknek kebelci tagafulni, es nagyob kőzt kezdettenek vala nitni; el annyera hogy nem csak az gyalog mehetne tőb rendekkel, hanem oldalokul az lovag űereg is kőrnűl őntethetnek.

Immar mind az ket viadalra rendeltet had elő allot vala, de nilakkal egymafra nem ernek vala; midőn előőr-is az Persak modnelkűl valo, es isonyu kialtast tőnek. * Az Macedonoktól-is meg nagyob adatek viűűa : azon kialtas az hegyeknek teteitől es az nagy berkektől nāt-ra veretven; Mert az kőrnűl allo berkek es kőbiklak valamekkora űozatot veűnek, azont mindenkor meg tőbbittet zengelfel adgyak viűűa. Sandor az elő űzások előt megyen vala, az ő vitezit ottan ottan kezevel tartoztatvan, hogy az feletteb valo űietsegnek miatta inkab fel indittatot lelekzettel ne fognanak az hartzhoz. Es midőn az űeregek kőrűl nyargalna, kűlőmb kűlőmb beűeddal, az mint kinek-kinek elmejehez illik vala, az vitezeknek űol vala. Az Macedonokat Europaban anni hadaknak meg győzōit, Afianak es az Napkelet vegű birodalminak meg holdoltatfara,

Ha az Kiralyok avagy akarmely vezerek az hareznek űidejen Sandornak az elő űzások előt valo jaraűanak pel-dajat kővetnek, gyakrabban mennek diadalommal haza.

Sandor az ő vitezit az Persak ellen valo viadalra batorittya.

talara, nem az ő vezérlelevel inkább mint
 az magokeval megh indultakat, régi meg
 regzet vitezsegekre emlekezteti vala. Ők
 az vilagnak meg szabaditói leven, es kö-
 vetközendő üdöben az Herculesnek es
 Liber atyanak hatarit meg jarvan, nem
 csak az Persakat, hanem minden nemzet-
 segeket az folgalatnak igaja ala vetendők
 volnanak: Bactria es India az Macedo-
 noke lenne. Azok az mikre most nezne-
 nek, igen kicsidek volnanak, de minde-
 nek az gyözedelemnek altala kebittetne-
 nek; Nem az Tot orsági meredek kö sik-
 lakon es Rács orságnak kövein valo ha-
 sfontalan munkajok lenne, hanem az egész
 Nap keletnek prödei vitetnemek eleikbe.
 Az dolog meg szablyara is elig kelne Mind
 az egész maga felcimevel habozo hadat
 az paisoknak közepin valo csucsokkal is
 elüzhetnek. Annak felette az atya Philep
 Kiraly neveztetik vala, es az minapiban
 meg holdoltatot Bæotianak, es abban va-
 lo jeles fő városnak földig le rontatotnak
 kepe esekben juttatik vala, hun az Grani-
 cus folyo vizet, hun anni vagy ostrommal
 meg vetetet, vagy hűsege ala fogadot va-
 rosokat, es mindeneket, az mik hatok me-
 get meg gyözettenek, es labok ala vettette-
 nek ele samlal vala. Minckutanna az Gő-
 rögök-

Az ebbi
 gyözedel-
 meknek em-
 lekezeti az
 hárcznak
 előtte igen
 hasznos és
 kárható.

rögökhöz ment vala, emlekezteti vala őket hogy azoktól az nemzetsegektől vittének volna hadak Görög orságra, először Dariusnak, annak-utanna Xerxesnek fel fuvalkodásával, kik az vizet-is es az földet ugy el pusztítanak, hogy sem az kútaknak vizeit, sem az főköt eledeleket meg nem hadnak. Annak-utanna az Isteneknek romlásokkal es tűzekkel el töröltetett templomit, azoknak ostrommal meg vetetet városokat, az emberi es Isteni igazságnak meg segetet bővetsegit ele befalli vala; Az Totokkal penig es az Raczokkal, kik ragadomannyal főkötának elni, az ellensegnek arannyal es barsonnyal tündöklő, es praedat, nem fegyvert viselő hadat nezeti vala; mennenek el, es az felenk aszonyallatoktól, ferfiak leven, az aranyat vonnak el, az ő havasoknak darabos tetejeket es az kopáz es büntelen hideggel keménykedő hegyeket, az Persaknak gazdag mezejeken es sánto földeken valtanak el.

Immar egy nil lövesnyere érkeztenek vala, midőn az Persaknak lovafi kegyetlenül az ellensegnek bal sárvara vitetenek: Mert Darius lovag hartzot kíván vala tenni, az phalanx sereget az Macedoniai hadnak erejenek aránzvan lenni. Es immar

Az Darius
es Sándor
hadai har-
czolnak.

az Sár-

az Sandor hadanak az job barvais környűl
 vetetik vala; Mely dolgot minekutanna az
 Macedo meglata, barnyul valo ket lovag
 feregnek meg parancsolvan, hog az hegy-
 nek teteje fele allyo, az tobbit az harcznak
 kozepire hamarfaggal által vive. Annak-
 utanna az Theffaliai lovasokat az harczrol
 el vonvan, azoknak Capitannyoknak meg
 parancsola, hogy alattomban az oveinek
 hatullyokat meg kerullye, es magat Parmeniohoz kapcsollya, es az mit o paran-
 csolna, abban serenyen el jarna. Es im-
 mar ok minden felol az Persak kozze ele-
 gyedven, magokat vitezul oltalmaztak
 vala, de surun leven, es tobbire egymással
 ove erven, az dardakat nem razhattyak
 vala. Mihelt kilotettenek vala, azonokra
 ove menven, meg kotolodzenek vala, es
 könyű s-hiaba valo loveffel az ellenfegre
 keves, de az földre artalomnelkül tob
 hul vala benne. Azokaert semtol sembe
 kenzerittetven harczolni, hamarfaggal
 bablyakat vonanak; Annak utanna nagy
 verontas lon; Mert az ket had ugy ove
 er vala, hogy az fegyverekkel az fegyve-
 reket vernek, es az bablyakat egymas or-
 czajara igazitanak; sem felenknek sem tu-
 nyanak nem volt akkor szabad hivalkodni;
 Labokat ove viven, mintha egyyenkent
 vinanak

vinának egy mással, azon nyomban allanak vala, miglen helt magoknak győzelemmel berzenenek. Azert vegtere akkor lepnek vala eleb, mikor az ellenfeget le vadtak vala; De azokat meg fáradsokban uyjab ellenfeget vala, es az meg sebésfittettek (az mint egyebkor szoktának) az viadalbol ki nem mehetnek vala; holot elől raytok az ellenfeg volna, hatul az magok felei izgatnak őket. Sandor nem hadi vezernek jar vala el inkább tiztibben mint viteznek, az Kiralynak le vagasabol dicsiretes fő ekeffeget kivanvan maganak, Mert Darius az békében magossan latfik vala, mind az őveinek magok oltalmazafokra, s-mind az ellenfegnek az üldözefre felette nagy ingerlője leven. Annakokaert az ő atyafia Oxatres, midőn Sandort rea menni latna, az lovasokat, kiknek előttők jarojok vala, az Kiraly békerekek eleiben allata, fegyverrel es testenek erejevel az többit fokkal fellyül haladván, batorfaggal penig es kegyeffeggel, igen fő es dicsiretes leven. Bizonyara azon az harczon lőn hires neves, nemellyeket magok gondolatlanul raytok levőket le vaga, nemellyeket meg futamtata. Az Macedonok penig, miert hogy az Kiraly környül valanak, egymás

Sādor mind
vezernek
s-mind bot
alat levő vi-
teznek tisz-
tit egyszers-
mind viselā

bistatafabol szívét veven, ő magával egy-
 gyűt az lovasoknak seregere rohanának;
 Akkor penig az embereknek le omlása az
 romlához hasonló vala. Az Darius beke-
 re környül jeles fő vezerek hevernek va-
 la, az Kiralynak főmei előt vitezi halallal
 meg halvan; mindnyajan arczal ala borul-
 va valanak, az mikeppen harczolva ele es-
 tenek vala, testeknek arczul valo részein
 meg sebesedven; Ezek között Aticies,
 Trountes, es Sathaces Ægyptomnak feje-
 delme, nagy hadaknak előttök jaroj ismer-
 tetnek vala. Ezek körül gyalogoknak es
 lovasoknak alab valo soksaga fűűn hever
 vala. Az Macedonokban is noha nem so-
 kan, de mind azon által igen keű serenyse-
 gű vitezek vagatanak le, kik között San-
 dornak az job czombja csak elig sablya-
 val megfertetek. Es immar az lovak, mel-
 lyek Dariust vonák vala, kopiakkal által
 öklöldöztetven, es az faydalomnak miat-
 ta megbusulvan, az igat razni, es az Kiralt
 az sekerből ki dőteni kezdetek vala; mi-
 dőn ő attol felven, hogy az ellensegnek
 kezében elevenen jutna, le ugrek, es az
 lora, mely az vegre hordoztatik vala, fel-
 tetetek, az birodalomnak jeleit is, hogy
 futafat ki ne jelentenek, rutul el hanyvan.

Darius az harczon meg gyűzöttetven el fut. Az fő ve-
 zernek, mint it Dariusnak el futása, az alatta valo hadnak
 vezce-

Edes es be-
 csületes do-
 log az feje-
 delemert es
 az hazajert
 halalt szen-
 vedni,

veszedelmet hoz; Az mint mi üdönkbenis egy néhány Erdeli fejedelmeknek el futások hozot, tudni illik, az bodog emlekezeti felfegyves Bathori Andras Cardinalnak Szabentől, ki ugyan futásban Istentelen kéztől meg öle- tet: Bathori Sigmondnak Goroszlótól, és Bathori Gabornak az Barcza mezejeről. Mind ezekből az tűz es fegyver miat, mely nagy romlása következett legyen hazánk- nak, meg mostani állapotja- is meg mutattya.

Annak utanna az többi feltekben el bellen- denek, es az hova kinek kinek az el bala- dasra ut adatik vala, ki üttenek, el hanyvan fegyvereket, mellyeket egy keves üdövel annak elötte testeknek oltalmazásokra fel vöttek vala; El annyera az felelem meg az maga segitsegetől is retteg. Az Parmeniotól küldetet lovag sereg az futokon raytok vala, es törtinet szerint mind azo- kat az futas az hadnak arra az Barvara vit- te vala; De az job Barvon az Persak az Thessaliai lovasokat felette izgattyak va- la, es immar egy Barnyul valo lovag sereg az rohanással el tapottatot vala, midön az Thessaliaiak az lovakat hamar környül nyargalvan, es alattomban el beledven, az harcra ismet vissza jövenek, es az gyöze- delemhez valo biztokban rendnelkül el belledet poganokat felette nagy öldökles- sel le vagak. Az Persaknak egyarant mind lovok s mind lovasok, az lannakbol valo bersamoknak sok voltatol nehezek leven, az menő sereget, melyben kivalt-
F keppen

Az Persak-
nak rend-
nelkül valo
kemény ro-
hanásokat
veszedelem
követi Sem-
mi penig az
hadakozok-
nak nem
hasznosb,
mint az rend
tartas.

keppen gyorfafag kevantatik, nehezen lo-
 gadoztattyak val. Mert az Theffaliabeliek
 magok lovaiknak környül valo nyargala-
 sában sokakat meg előttenek vala. Ez il-
 lyen jó berencses viadal minekutanna hir-
 re adatek, Sandor annak előtte az poga-
 nokat kergetni nem merven, immar mind
 ket felől győzedelmes leven, az futokon
 raytok kezde lenni. Az Kiralt ezer lovas-
 nal több nem követi vala, midőn az ellen-
 segnek felette nagy sokfaga hullana el.
 De akar az győzedelemben, s akar az fu-
 tasban az hadakat, kicsoda szamlallya
 meg? Azert olyan keves vitezektől, mint
 az barmok ugy haytatnak vala, es azon fe-
 lelem, mely őket az futásra kenferiti va-
 la, futafokban kesedelmefteti vala. De az
 Görögök kik az Darius partyan allottak
 vala, Amyntas Capitannyokkal egyetem-
 ben (ez Sandornak hadi Vezere volt,
 most pribek) az többtől el bakaftatvan,
 bizonyara nem igen hasonlok leven az
 futokhoz, el baladtanak vala. Az poganok
 sokkal külömb futalt inditanak, nemel-
 lyek az han Perfiaba által ut visen vala,
 arra foganak, nemellyek kerülettel az me-
 redék kősziklakra, es az hegyeknek reytek
 berkeibe menenek, valami kevesen az Da-
 rius taborába is. De immar abbanis min-
 den

den gazdagfaggal bővölködőbe az győzedelmes ellenfeg bele ment vala. Az arany-nak es ezüstnek felette sok voltat, nem hadnak hanem bujasagnak keűletit az vitezek el ragadoőtak vala. Es midőn többet többet kapnanak, az utak berinberte alab valo portekakkal be terítettének vala, mellyeket jobbakkal őve vetven az fősvenyseg meg utalt vala. Es inmar az asőnyallatokra jutottanak vala, kiknek mennel kedvesb ekeűfegik vadnak, annal nagyobb erőűakkal vonattatnak vala le roilok. Meg az testeknek is penig az erőűak es az bujasag nem kedvez vala; Mindenek jaygataűűal es bodulaűűal, az mintkinék kinék allapattya vala, az tabort megtöltöttek vala, es az vesűlynek minden fele kepe jelen vala. holot az győzedelmes hadnak kegyetlensege es feletteb valo szabadsaga; minden rendbeliek es űűdűbeliek között nyargalna. Akkor penig az erőtlen berencsenek kepe meg nezethetet, midőn azok az kik akkor Dariusnak satort ekeűfitettének vala, minden pompaval es gazdagfaggal fel keűfitettett, ugyan azokokat Sandornak mintha regi uroknak ugy tartyak vala; Mert csak azt hättak valameg illetetlen az vitezek; Eleitől fogva ellyan őokasok leven, hogy az győzedel-

Az Sandor vizezi az Darius taborat fel verik, es gazdagfaggaltöltözneki

Az emberek allapattyanak illyen változasi vadnak, hogy az jo szerencseből gonosz es az gonoszból jo szarmaznak.

Dariusznak
az anyja
felesege,
es gyermeki
foglya esnek

mest az meg győzöttet Kiralynak satoraba fogadnak. De az foglya eset aßonyallatok Dariusnak anyja es felesége, mindeneknek semeket es elmejket magokra fordítottak vala. Az anyja nem csak Kirali felleggel hanem údövelis becsületes leven, az felesége pedig meg abban az állapotban is termetenek meg nem fertesitetet sepségevel, öleben vötte vala az fiat, ki meg eletenek hatodik estendejet meg nem haladvan, olyan nagy hatalomnak, mellyet az atya egy keves údövel annak elötte el vestet vala, remensegere sületet vala. Az ven süle annyoknak öleben pedig ket meg nöt süzek valanak; nem csak az magok, hanem annak keferüsegevel is meg cpedtek leven. Ö környüle fö fö nemzetes aßonyallatoknak igen nagy soksaga allapadot vala meg, meg saggattatot hajokkal, es hasogattatot ruhaval, az elebbi meltosagrol meg nem emlekezven, annak elötte Kiralyneknak es aßonyoknak, igaz nevezetekkel, de akkor immar külömbel hivan öket. Azok az magok nyomorusagokrol el feletkezven, azon tudakoznak vala, hogy Darius az hadnak mellik szarvan allot volna, az harcznak micsoda serencseje löst volna; Tagadgyak vala magokat foglyoknak lenni, ha

ni, ha az Király elne; de ő az lovat ottan ottan megh változtatvan méssé futot vala. Az harczon pedig az Persiai gyalogokban száz ezer vagattatek le, az lovasokban pedig tíz ezer ölettetek megh; De az Sandor reszeről őt száz negy sebefedek meg, az gyalogiban csak három száz es két-
tő vesé el, az lovasiban más fel száz ölettek meg; Illyen keves karvallaással lón az felette nagy győzedelem.

Az Király Dariust Iokaig valo ústeben elfaradvan, minekutanna az etzaka is közelget vala, es el erő remensege nem vala, az taborba, mely az ő vitezitől egy keves údóvel annak előtte meg vetetet vala, érkezek; Annakutanna az baratit, az kikhez leginkábbokot vala, lakodalomba hivatas; mert az czombianak csak fellyül meg fertetet bőre az lakodalomban valo leteltől nem tartostattya vala; Midőn hirtelen az közelben valo satorból az pogan orditással es sirással meg elegittetet keserves kialtas, az lakozokat meg rettente; Az seregis, mely az Király satoranal vigyaz vala, attol felven, hogy nagyobb tamadafnak kezdeti volna, fegyverkezni kezdet vala. Az hirtelen valo meg remülesnek oka ez volt, hogy Dariusnak az anyja es felesége az fő fő fogoly asszonyallatokkal egygút az

Dariusnak es, Sandornak az harczon menit vitezzi veszte nek legyen el.

Diodorus fő historiens-is Sandornak három száz gyalogyat irja le vagatornak lenni, Glareanus-is azont bizennitya.

Az taborban hirtelen valo remüles adatik.

Az megnyomorodot elemek, akar mi hireknek kivaltkeppen.

Hamissáknak
elhitelére
felettre hay-
bandok.

Kiralt, kit meg ölettetnek lenni híšnek
vala, felettre nagy ohaytással es jaigatással
firattyak vala; Mert egy az herelt rabok
közűl, ki törtinet šerint azoknak satorok
előt megh allapadot vala, az felső ruhat,
mellyet Darius (az mint felőlle nem re-
genšollank) hogy őltőzetiben megh ne
ismertetnek, el vetet vala, annak kezti-
ben, az ki azt talalvan vifi vala, meg isme-
re, es azt az megh őlettetet Dariusról vel-
ven le vonattatotnak lenni, az ő halala-
nak hamis hirt vitte vala. Sandor az aš-
šonyallatoknak ebbeli megh csalatkozaso-
kat megh ertven, azt mondgyak hogy Da-
riusnak šerenczetlenségen es azoknak ke-
gyességeken könyveit hullatta; Es előšör
Mithrenesnek, ki Sardis varost el arulta
vala, miert hogy az Persiai nyelvet tud-
gya vala, megh parancsola, hogy azoknak
vigasztalásokra menne; Annak utanna at-
tol tartvan, hogy arulo leven az fogoly aš-
šony allatoknak haragjokat es banattyo-
kat nehezitene, az maga baršönyos šolgai
közűl, Leonatus küldé hozzajok, megh
parancsolvan neki, hogy ertefelre adna,
hogy ők megh csalatkozásból firnanak,
mert Darius elne; Leonatus azért keves
fegyver hordozokkal egyűt az sator-
hoz, melyben az fogoly aššonyok vaia-
nak

Sandor az
ellenfegű si-
zattyá.

Kirali dolog
az mertekle-
tesseg es ke-
gyelmesség,
mely az megh
nyomoro-
dotoknak
vigasztalás-
sal es segít-
feggel tud
lenni.

nak, érkezek, es meg izenc, hogy ő az Kiralytól küldetet volna. De azok az kik az sator előt valanak, mihelt az fegyvereseket meg latak, azt velven hog az asszonyok felől veszedelmes vegezés volna, az satorba futamanak, azt kialtvan, hogy az utolso orajok el jöt volna, es el küldettenek volna, az kik az fogoly asszonyokat meg ölnek. Annakokaert ugy mint, kik sem tartostatni az be meneteltől, sem be keresztene né mernek, semmi valást né advan, az győzedelmefnek felöllök valo el sant akaratyat halgataffal varjak vala. Leonatus azt az ki ötet be keresztene sokaig varvan, minekutanna senki kijüni nem mer vala, az vitezeket az sator előt hagyvan, az satorba be mene. Az asszonyokat azon dolog is rettentette vala, hogy be ütönek nem be keresztetnek lattatik vala lenni. Annakokaert az Darius anyja es felesége Leonatusnak labaihoz borulvan, könyörgeni kezdenek, hogy minek előtte meg ölettetnenek; engedne meg nekik, hogy Dariusnak testet eleiktől maradot sokafok szerint el temetnek; Az Kiralynak utolso tistesseget meg advan, kebek volnanak hamar meg halni. Kiknek Leonatus azt monda, hogy Darius elne, es nekik nem csak életet tartatnek meg, hanem az élet-

bi meltofagnak pompajaval kiralyne af-
 sonyok lennenek. Annakutanna az Dari-
 us annya magat fel hagyta emeltetni, Ma-
 sod nap Sandor nagy gondviseleffel el te-
 mettetven az vitezeket, az kiknek testeket
 megtalalta vala, az Persak közzül valo fő
 fő rendeknek is azon tífteffeget paran-
 csola tetetni, es az Darius annyának meg-
 engede, hogy az kiket akarna, eleinek fő-
 kafa fserint el temettette. Azert az Darius
 annya keves kövel valo rokonit az jelen
 valo fserencsenek allapattyahoz kepest
 parancsola el temettetni, azt itilven ma-
 gaban, hogy az halottaknak temeteseben
 valo pompa, mellyel az Persak utolso be-
 csületet tennenek, irigyseges dolog lenne;
 mivel hogy az győzedelmek nem gazda-
 gon egettetnemek. 'Es immar az meg holt
 testeknek igazokat meg advan, az fogoly
 afsonyokhoz előlel küldte, kik ertefekre
 adnak, hogy ő maga menne hozzajok; es
 az keserőknek fereget meg tartosttatvan,
 Hephæstioval az satorba be mene. Ez az
 Kiralynal minden baratinak felette, leg-
 kedvesb vala, velle egyyút egyenlőkepen
 neveltetet leven minden titkainak közö-
 se vala, az Kiralt ha miről meg kellene in-
 teniis, nalanal többnek arra fabadfaga nem
 vala; mellyel mindazonaltal ugy el vala,
 hogy

Sandor az
 magale
 vagatot el-
 lensegiben-
 is eltemet-
 tet.

Az egetes
 akkori szo-
 kas szerint,
 temetes gya-
 mant szokot
 vala leni.

Sandor az
 fogoly afz-
 szonyoknak
 latogatafok-
 ra megyen :
 Hephæstio
 Sandornak
 felette ked-
 ves baráttya.

hogy az Kiralytól lattatnek inkább meg engedtetetnek lenni, hogy sem mint ő tőle kevantatotnak. Es mikeppen hogy az Kirallyal egy údejű vala, azonkeppentestének termetével fellyűl haladgya vala. Azert az Kiralyne a bizonyok őtet velven az Kiralynak lenni, az ő fiokafok érint tistelek. Annakutanna az herelt foglyok között nemellyek, a Sandor mellik volna, meg mutatvan, Syfigambis az labaihoz borula, azzal mentven tudatlanlagat, hogy soha annak elette őtet nem latta volna; kit az Kiraly kezevel fel emelven, monda: Nem vetkezte anya, mert ez is Sandor. Bizonyara hogyha eletenek utolsó vegeig, elmejenek ez mertekletessegeben alhatatos lehetet volna, azt hinnem, hogy bodogjab lőt volna; hogy sem mint lattatot lenni, midőn az Liber atyanak győzedelmert való dicsiretes pompajat követne, az Hellepontustól fogva, mind az Oceanum tengerig minden nemzetsegeken győzedelemmel által menven; ha meg győzte volna bizonyara az kevelyseget es haragot győzhetetlen gonoszságokat; ha az lakodalomban baratinak meg ölelőtől magát meg tartostatta volna, es az hadakozásban való jeles vitez ferfiakat vele egyetembe anni nemzetsegeknek meg hold-

Dicsőre-
tologaz mi-
kor az Kiraly
az feslet elet
ből, szep ma-
ga viseleste
adgya ma-
gat, az mint
Sandor cse-
lekedek.

Az mertek-
letesseg ke-
gyelmesség,
es bőkezű-
seg illik az
fejedelmek-
hez, es az
kik egyebe-
ket meg
győznek,
anagokat is
megkel-
győzniek.

Az Darius
annyanak
Syfigambis-
nak Sandor
előt maga
szemelienek
allapattya-
hoz illendő
örtenoja.

doltatoit törvenyelkül felt volna megh-
őlni; De még az jó szerencse az ő elmeje-
ben fellyúl magát nem őntötte vala. An-
nakokaert az ki az jó szerencsenek kezde-
tit olyan mertekletesen es okoson be-
ve. vegezetre annak nagy voltat be nem
foga. Akkor bizonyara magát úgy visele,
hogy minden előtte valo Kiralyokat, mind
mertekletesseggel s mind kegyelmesség-
gel, meggyőzne. Az szept abrazatu sűzket
es Kiralyne asszonyokat oly bentiültarta,
mintha azon anyatol sarmastanak volna
az kitől ő maga. Azon Dariusnak felesce-
get, kit senki ő údejbeli testenek szeptse-
gevel fellyúl nem haladot, ő maga el an-
nyera nem fertestete meg, hogy felette
nagy gondviselese lőtt legyen, hogy az fo-
goly asszonyoknak testeket valaki meg ne
gyalazna; Mindennemű ekes őltözeteket
az asszonyoknak megadata, es az bizoda-
lomtól meg valva, az elebbi meltofogok-
nak pompajabol semmi fogyatkozások
nem lőn. Annakokaert Syfigambis mon-
da; Kiraly meg erdemled, hogy teneked
azokat az jokat kevannyuk, az miket az
mi Dariusunknak regen könyörgesünk-
ben kevantunk, es (az mint latom) mel-
to vagy rea, ki ilyen nagy Kiralt nem csak
bodogsaggal, hanem igazsaggal is fellyúl
haladtal.

haladtal. Te bizonyára engemet anyadnak es kiralnenak hisz, de en magamat te szolgálodnak vallom lenni; mind az elmult szerencsenek felfeges voltat be fogom, s mind az jelen valonak terhet el szenvedhetem; Te raytad al, az meni hatalmod raytunk leend, ha azt kegyelmességgel akarode inkab, hogy sem mind kegyetlenféggel meg bizonitani. Az Kiraly parancsola nekik, hogy jo remenféggel legyenek, Annakutanna Dariusznak a fiat az maga nyakahoz vive, ki az tőle először akkor lattatot Kiralynak tekintetitol meg nem rettenven, kezeivel ötet nyakon ölele. Az Kiraly annakokaert az gyermeknek alhatossagaval fel indittatvan, Hephæstiora tekintven, monda, mely igen akarnam, hogyha ebben az indulatban Dariusznak valami jutot volna. Az satorból annakutanna ki menvé, minékutanna az Pyramus folyo viznek az partyan, Iupiternek, Herculesnek es Minervanak három oltart szentele, Syriaba mene, Parmeniot Damascusba, az hun az Kiralynak kintse vala, előlel küldven.

Es midőn meg ertette volna, hogy az Darius tisztartója elől ment volna, attul felven, hog az őveinek keves voltok semminek alittatnek, azt vegeze, hogy több nepet hi-

Igen akarnam) az az, kevannam... azt, hogy Darius engemet hasonlo szerezettel fogadna, kit ha cselekednek, immar nekem regen meg hol dolt volna, es az en kegyelmességgemet vőtte volna,

pet hivasson. De történet szerint az tőle elő küldetet kémeke egy Mardus nevű ember akada, ki Parmeniohoz vitetven, az Damascusi Capitántól Sandornak küldetet levelet neki ada, es azt befedeben hozza teve, hogy ő abban kétséges nem volna, hogy az Kiralynak minden hazi eszközit kéntsevel egyyüt kezebe adna. Parmenio Mardust őrizet alatt tartatni parantsolván, az levelet fel nita, melyben az vala meg írva, hogy Sandor az ő hadviselői közzül valakit keves haddal hamar küldene. Azert az dolgot megertven, Mardust, kesereket advan melleje, az arulohoz visssa bocsata: ki az őrizőknek kezeből elsaladvan, virrattanak előttte Damascusba be mene. Ez dolog Parmenionak, ki lefőtől fel vala, elmejet meg haborította vala, es az ismeretlen utra kalauznelkül indulni nem mer vala: mindazonáltal az ő Kirallyanak jó berentsejéhez bizván, parast embereket, kik az utban kalauzok lennének, parancsola hogy fogjanak; kiket hamar talalvan, negyed napra az város-hoz erkezek, immar az városnak tisztartója attól felven, hogy neki hitele nem volt volna. Annakokaert az városnak erőffegéhez, mint ha keveset biznek, nap kelet előtt az Kiralynak kintset, mellyet az Persak

Dariusznak
Damascus-
ban levő sok
ízep gazdag
sagát es fő-
szemelvény-
ket, ugyan
az benne va-
ló Capitan,
Sandornak
elárullja.

Gazanak hinak, felette ssep draga marhakkal együtt ki vitetni parancsola, futamaft tetteven hog már, de bizonyara azert cselekeddi vala, hogy az ellenfegnek prædat vinne. Ötet az varosbol valo ki meneteliben fok ezer ferfiu es asßonyallat követi vala, mely fokafagon mindenek meltan ßanakodnanak, azon az emberen kívűl, az kinek hűsegere bizattatot vala; Mert hogy az arulonak mentől nagyob jutalma lenne, az ellenfegnek minden kintfel kedvesb prædat mesterkedik vala adni, ugy mint fő fő nemzetes embereket, Darius vezerinek felesegit es gyermekit: Ezeken kívűl az Görög varosoknak követit, kiket Darius, mint igen batorfagos varban, ez arulonak kezeben hagyot vala. Az Persak azokat az kik az vállokon terheket hordoznak, Gangabaknak hiak. Ezek midőn az hideget el nem ßenvedhetnek, mivelhogy az ßelvez-is hirtelenséggel havat öntöt vala ki, es az föld meg fagyot vala; akkor az ößve kötöftetet ruhakat, mellyeket az kintfel együtt hordoznak vala, arannyal es barsony festekkel tündöklöket reajok vevék, senki öket ellenzeni nem merven, holot az Kiralynak pokol ßerencseje, meg az ala valo embereknék-is ő ellene ßabadsagot adna. Annakokaert

nakokaert Parmenionak semminek nem alitando sokasagnak kepet tettetek, ki az alatta valoit, mint valami derek harozra keves sokkal valoba meg biostatvan, parancsola hogy az lovokat meg farkantjuzzak, -es sebes rohanással az ellensegre mennyenek. De azok az kik az terheket hordozzak vala, azokat el hanyvan, feltekben meg futamodanak: az fegyverek-is, az kik azok utan mennek vala, azon felelemnek miatta fegyvereket hanni kezdek, es ismert ki tero helyekre kezdenek menni. Az Capitan azt tetteten, mint ha o maga-is meg jedet volna, mindeneket meg remitet vala; Az Kirali gazdaglagok mind az eges mezokon hevernek vala, amaz kincs mely az vitezeknek felette nagy soldgyokra kezittetet vala, anni fo fo embereknek es tekintetes aszonyaltatoknak ekes oltozetek, arany edenyek, arany sabolak, Kirali dicsoseggel meg ekesittetet satorok, az o veiktol el hagyattatot sekerek-is, felette nagy gazdasaggal tellyesek. Ez dolognak kepe meg az pre dalok nal-is somoru vala, ha valami telhetetlensegeket kesedelmesitetne; Mert anni estendoktol fogva gyutetet csodalatos es az el hutelt fellyul halado gazdasagban, nemelleyek akkor az faknak torsekirol sakadozva

Az pre daloknak szokatlan es iszonyu telhetetlensegek.

kadozva

kadozva. nemelylek az sarban keveredett-
tek bedetnek vala ki; az praedalo knak ke-
zei az praedara elegsegesek nem valanak:
Es immar azokra is az kik először el futot-
tanak vala, reajok érkeztenek vala: Sok
aszonnyallatok magokkal apro gyermeke-
ket vonvan, mennek vala; kik között
Ochusnak (ki Dariusnak előtte regnalt
vala) három hajadon leány valanak, kik
az atyai méltóságból, az birodalomnak
változásával, noha még regen vettette-
nek vala ki, de akkor azoknak sorfokat az
pokol szerencse kegyetlenből fullyosita.
Azon seregben volt azon Ochusnak is fe-
lesege es Oxatresnek (ez Dariusnak öte
vala) leánya, es Artabazusnak az barso-
nyos urak között főbbiknek felesége es fia,
kinnek neve llioneus volt. Farnabazusnak
is, kinnek az Király az tenger mellyeki tar-
tomanyon leg nagyobb hatalmot adott va-
la, felesége fiával egyetemben elfogatek:
Mentornak három leánya, es az fő vezer-
nek Memnonnak felesége es fia, es elig
volt oly barsonyos ur, kinnek haza-nepe ez
nagy veszedelemből resetlenne maradt
volna. Az Lacedaemon es Athenæ város-
beliek is, kik az bővetsegnak hűtit meg-
segven, az Persához állottanak vala, Ari-
stogiton, Dropides, es Iphicrates, az

Fő fő asz-
szonyalla-
toknak fu-
tasokban
valo keser-
ves allapata
tyok.

Athenas

Hatszaztalentom
vagy az
kelebbben
nyomtat-
tot könyvek
ben, de az
elebbiekben
hatvan.

Tizen penig
ket ezer hat
szaz talentó
tizenötzöt
való szaz es
hatvan ezer
magyar ara-
nyat.

Az öt szaz
talentom e-
züstteszen
harom szaz
ketven öt
ezer tallert.

Athenas városbeliek között nemzetfeggel
es hirrel nevel felette nevezetesek. La-
cedæmonbeliek Perisippus, es Onomasto-
rides Omajussal, es Callicratideffel együtt,
azok-is hazajokban nevezetes nemes fe-
melyek. Az vert penz (mely ot talaltatek)
summa szerint, ket ezer hatsz talentom
lön; Az ezüstnek summaja öt szaz talento-
mot könnyen teszen vala. Annak felette
harmincz ezer ember fogatek el het ezer
loval együtt, mellyek az hatokon terheket
hardoznak vala. De ime az Istenek ilyen
nagy gazdagsagnak el arulojat halálnak
melto büntetesevel hamar meg verek;
Mert eggik az arultatasban valo tarsai
közzül, azt hissem, hogy az Kiralynak kar-
vallasat meg abban az állapotban-is fan-
ta, az meg ölettetet arulonak az fejet Da-
riusznak vive, mely dolog az el arultatot
Kiralynak alkolmatos vigasztalására lön;
Mierthogy ellenségen-is bossút allot va-
la, azt-is lattya vala, hogy az ő Kirali fel-
ségenek emlekezeti meg minde-
neknek süvekben el nem
fogyot volna.

QVINTVS CURTIVS-

nak az Nagy Sandornak Ma-
cedonok Kiralyanak viselt
dolgairol.

NEGYEDIK KÖNYVE.

Darius egy keves üdövel annak
előtte olyan nagy hadnak Kirallya,
ki triumphalonak inkább, hogy sem mint
harczolonak sokasa szerint, s kerben ma-
gossan ülven ment vala az viadalra ;
immár az üres es nagy pusztasaggal kiet-
len helyeken fut vala , mellyeket az elöt
csak nem megh samlalhatatlan seregek-
kel megh töltöt vala. Az Kiraly utan ke-
vesen mennek vala ; mert ugyan arra az
felre nemis rendeltek vala mindnyajan
az futast, es az lovak el alvan, azoknak fu-
tasokkal, mellyeket az Kiraly gyakorta
meg változtat vala, el nem erkezhetnek
vala. Annakutanna Unchæ nevü városba
erkezek, az hun ötet negy ezer Görög be-
fogada, kikkel az Euphrates fele siette, azt
hiven vegre-is öveje leendőnek lenni, az
mit hamarlagaval eleb kaphatot volna.
Sandor penig Parmeniot, kinek kezhez

Dariusnak
olyan nagy
Kiralynak es
anni nemze-
tek uranak
Sandor elöt
valo futasa.

Yarmenio
Syrianak
tisztartojaya
tekeretik.

Darius San-
dornak leve-
letir, ki meg-
ollyan nyo-
morult alla-
pattyan-is
magat ke-
velyen viseli.

Damascusnal az preda jutot vala, meg pa-
rancsolvan neki, hog azon predat es fog-
lyokat forgalmatos orizet alat tartassa, Sy-
rianak, mellyet Caelenek hinak, tisztarto-
jaua teve. Az raytok valo birodalmot, az
Syriabeliek, az hadnak veselivel meg eleg-
ge meg nem enyhittettek leven, semmi-
nek tartyak vala, de hamarlaggal megh
holdoltattatvan, engedelmeffen az paranc-
solathoz tartak magokat. Az Aradus ne-
vü figet is az Kiralynak meg adatek; mind
azon által az tenger mellyeki tartománt
es többeket az tengertől meg távolban va-
lokat is, annak az figetnek kirallya Strato
birja vala, kit hűsege ala veven, az tabort
Marathon nevü varosra vive; ot ő neki az
Darius levele meg adatek, mellyen hog ke-
velyen irattatot vala, igen meg haboro-
dek; kivaltkepen azon busula, hogy Dari-
us maganak kirali titulust irt vala, de San-
dornak nevehez azont hozza nem irta va-
la; kivannya vala penig inkab túle, hogy
sem mint kerü vala ötet, hogy annyi kin-
tszet, valamenit az egesz Macedonia be fog-
na, el veven az annyat, feles get es gyer-
mekit neki meg adna, az birodalom felől,
ha akarna, igaz harczal veteke dnek; hogy
ha vegre hatnosb tanatsat be vehetne,
az attyától maradot orbagaval meg ele-
gedven,

gedven, az más ember birodalmanak határiból menne ki, így tarfa és barattya lenne. Ezekről ő hitet mind adni, s mind pénig fel venni kész volna. Viszont Sándor választ, ilyen módon írta: SANDOR KIRÁLY DARIUSNAK: Amaz Darius, kinek nevet te magadra vőtted, az Görögöket, kik Hellepontusnak tartományát bírják, és az Görögöknek le telepítettet városit az Ionabelieket minden védelemmel pusztította; annakutanna nagy haddal az tengeren által jött, Macedoniara és Görög országra hadat hozván; Esmet Xerxés, azon nemzetsegnek Királya, az mi ostromlásunkra az kegyetlen pogánoknak hadaival reánk jött, ki hajokon való harczal meggyőzöttötvén, Mardoniuszt mindazonáltal Görög országban hatta, hogy tavul leteben is az városokat pusztitana, az mezőket egetne: Philepet penig az en atyamat ki nem tudgya azoktól meg öletetnek lenni, az kiket az tú feleitek igen nagy kintsnek remenségevel unzoltának? Mert Istentelen hadakat inditotok, és noha fegyveretek vagyon, de megis az ellensegeknek fejekre arultok, az miképpen te nem regen ezertalentumal olyan nagy hadnak Királya leven, en ream gyilkost penzel akartal fogadni. Viszsa verem

Sándor Dariusnak levele Király modon megfelel.

tehat az hadat nem viszem read. Es az Istenek-is az igazb úgy melle alvan, Afianak nagy reszet az en birtokom ala haytottam, te-magadat harczal meg győztelek; es noha neked semmit abban az mit kertel vala, nem kel vala töllem meg nyerned, ugy mint ki az hadbali igazsagot-is en hozzam meg nem tartottad legyen, mind-azonáltal ha könyörgő keppen hozzam jób az anyadat, felesgedet es gyermekidet, azt fogadom, hog szesznelkül veszed vissza töllem. Mind az győzedelemhez, s mind az megh győzettetekhez valo kegyelmességhhez ertek: Hogyha magadat reank bizni né mered, lútót adunk hog bantasznelkül jühets hozzánk. Ez utan mikor ennekem irs, meg emlekezzel, hogy te nem csak Kiralynak, hanem te Kiralyónak is iry engemet. Ez levelnek el vitelere Thersippus küldetven, ő maga annak-utanna Parenidiaba ala mene, es Byblon varost neki meg adattatottat kezehez veve. Onnat Sidonra mene, mely az csinaloinak regi voltavai es hirevel nevel igen becsületes varos vala; Abban Strato regnal vala, Dariusnak crejevel segittetven; De miert hogy az varost az alatta valoinak akaratyokbol atta vala meg inkab, hogy semmint az magajebol, az orsagnak birodalmars

Sidon város
Sidonnak
a meg holdol.

mara megtatlannak lattatek lenni, es Hephæstiora biza hogy az kit az Sidonbeliek arra az meltofagra leg melcobnak itilnecnek lenni, azt tenne Kirallya. Hephæstionak valanak barati, az magok felkezetek között hires neves iffiak, kiket minekutanna az Kiralyfaggal szabadda hagyot volna; azt mondak, hogy regi eleiknek sokasok serint, arra az meltofagra senki fel nem vetetnek, hanem csak az ki Kirali nemből fármazot volna; Csudalkozvan Hephæstio elmejeknek nagy voltan, mely azt vetne megh, az min egyebek tűz es fegyver altal is kapdosnanak, monda nekik; Tű bizonyara josagtokkal fel magasztaltak legyetek, kik első voltatok annak megerteseben, menivel volna nagyub az Kiralyfagot meg utalni, hogy sem mint fel venni. De adgyatok valakit Kirali nemből valot ele, ki emlekezzek meg arrol hog ő tölletek adatot orfagot bir. Amazok pedig midőn sokakat olyan nag remensegen oralkodni latnanak, kik Sandornak minden baratinak, az birodalomra valo feletteb valo kevanfagokban hizelkednek vala, azt vegezek, hogy melcob senki nem volna, mint egy nemű nemű Abdolominus, ki hoššu rokonsag serint noha Kirali nemzetsegből valo vala, de az segenyseg-

Az Kirali nemből szaz mazottak itiltetnek meltoknak lenni az Kiralyfagra.

Nagyob doloz az Kirali coronat meg vetni hogy sem mint fel venni.

Abdolominus nagy segenysegobē Kirallya tetetik.

nek miatta, az városnak hostattyában igen keves hásonnal egy kertet el vala; Szegénysegenek oka, mikeppen többeknek is, az jamborlag vala, es az nappali munkára fűgyelmetes leven, az fegyvereknek bõrgefet, mely mind az egesz Afiat meg rettentette vala, nem hallya vala. Annakutanna azok, az kik felõl annak elõtte bõltunk, az Kirali ruhanak bõp czimeres õltõzetivel hirtelenséggel az kertbe be menenek, mellyet törtinet berent az háson-talan fűveket bõggyatvan, Abdolominus tistogat vala. Akkor õ Kirali neúvel údvõzeltetven, azok között eggyik monda neki; Ezen az õltõzeten, mellyet az en kezemben latb, ezt az motskoffagot el kel neked cserelned, mosd meg az bõnyekkel es regi ruslagokkal ondok testedet; fogadgy Kirali batorlagot magadban, es arra az becsületes allapatra melyre melto vagy, ezt az mértékletesseget vid ele; es mikor az Kirali bõkben úlendeß, minden alattad valok eletenek es halalanak ura leven, meg lásd hogy erõl az allapatrol, az melyben, avagy inkább bizonyara az mellyert az birodalmot vesed, el ne feletkezel. Abdolominusnak ez dolog alomhoz hásonionak tetzik vala; Kerdijs vala neha idõlök, ha eleg esefek volnanake, hogy

Az kertesz-
ból Kirallya
leendõ Ab-
dolonymus
elõr való
szep oratio.

Az Kira'y-
lagban ma-
gat mint vi-
selye, igen
szepen inte-
tik.

ötet olyan szemtelenül csufolnak; De minekutanna velekedése közben, az menyrolla le mosatek, es az barsony festekkel es arannyal meg ekesített ruha rea adatek, es ő neki valóságosan meg esküvőnek; Immar Királyágaban keferői ugyan azok leven, az Kirali udvarban érkezek. Ez dolognak hire (az mint sokot lenni) minden városokat hamar sággal befuta; nemelleyeknek jó akarattyok nemelleyeknek bosszónkodások mutatodik vala; Mindenek az kik értékesbek valának, annak alá való voltat es segenyseget Sandornak barati előt karhóttattak vala. Az Kiraly ötet mindgyarast be ereštete, es sokáig szemlélven, monda, Testednek termete nemzetsegednek hirevel nevel nem ellenkedik, de kevanom meg tudni az segenyseget mi csoda túréssel szenvedted legyen; Akkor Sandornak Abdolominus monda; Vayha az birodalmot is azon elmevel szenvedhetnem; az en kevanóságomnak ezek az kezek töttenek elég, semmim nem leven, semminelkül nem búkólköttem. Abdolominusnak ez bešedeből nagy fő indulatnak jelenseget veve cšeben; Annakokaert nem csak az Strato Kiralynak hazi eszközet, hanem megh az Persiai prädaban is neki sokat

Az mindenható Istennek öröktől fogva való bölcsesége, az emberket alá veti es fel emeli az mint akarja.

Az jó szerencsenek mindenkori irigye vagyjon.

Az pribek
Amyntasnak
vakmerő ta-
nácsa.

parancsola adatni; az varoshoz tartozo tartomant-is birodalma ala vete. Azonközben Amyntas, kit mondottunk hogy Sandortol az Persakhöz sőköt, negy ezer Göröggel kik ötet az harczrol követtek, futtaban Tripolyban erkezek. Onnat, az vitezeket hajokban szállitvan Cyprusba altal kele; Es midön azt velne, hogy az dolgoknak abbali allapattyaban, kinek kinek az lenne az öve, az mit el foglalna, mintha bizonyos igazsaggal birta volna, magaban azt vegeze, hogy Ægyptomba mennyen, mind az ket Kiralynak ellenfege leven, es mindenkor az üdönek ketseges változafatol függven, es az vitezeket olyan nagy dolognak remensegere bítatvan, ertefekre ada, hogy Sabaces Egiptomnak tisttartaja az harczon el veset volna; Az Persaknak oltalmok Capitanekül-is volna ferötlen-is volna; az Egiptombeliek, azoknak tisttartoinak mindenkor gúlölői leven, öket né ellenfegek hané tarsok gyanant tartandanak. Az ketelenfeg minden dolgokat megh probalni kenberit vala; mert mikor az első remens eget az berencse meg fogyatkoštattya, az jövendők az jelen valoknal jobbakkak latatnak lenni. Annakokaert fel kialtanak hogy az hova nekitetzenek, vinne öket.

Es ö

Es ő magában azt itilven, hogy az vitezeknek batorlagokkal addig kellene elni, az mig az remenfegetől viseltetnének, az Pelusium városnak kapujara be hata, azt tetetven hogy Dariustól küldetet volna el elől. Annakokaert Pelusiumot meg vevén, Memphisre az hadateleb vive, kinek hirere az Egiptomiak, ugy mint tökellen nemzetseg, es az part-úteleire hogy sem mint az dolgoknak vifelesere alkalmasb kiki mind az magok saluibol es városibol azon dologra ösve futanak, az Persak oltalminak el törlesere; kik noha meg rettentenek vala, mindazonaltal Egiptomnak megh tartasaban ketsegeben nem esenek; De Amyntas őket viadallal meg győzettettek az városban be úze, es tabort jartatvan, az győzedelmes vitezeket az mezőknek pusztitasara ki vive, es mint ha minden dolgok, jól volnanak, mindenek ellenszegnek sokasaszerint hagyogattatnak vala. Annakokaert Mazeces noha eszebe vötte vala, hogy az maga alatta valoinak süvők az serencsetlen harczal meg rettentenek; mindazonaltal az elselletteket, es az győzedelemből való bizodalnokban magok gondolatlanul jarokat mutogatvan, rea bira őket, hogy ne ketelkednének az városbol ki útni, es

az el veszet marhakat vissza nyerni. Az a tanats nem okossággal volt ebesb, mint ki menetellel jó szerentsebb; Mind egyig magával az Capitannal együtt megh öle-
 tenek. Amyntas mind az két Kiralynak ez-
 zel az büntetéssel fizete meg, nem leveh-
 hiveb annak az kihez főkört vala, mint
 amannak az kit el hagyot vala. Dariusznak
 had-vífolói, kik Issusnál az harczon megh
 marattanak vala, mind az egész sereggel
 mely őket futtokban követte vala, az Cap-
 padociai es Paphlagoniai ifjuságot is
 mellejek veven, Lydiat vissza venni pro-
 ballyak vala. Amogonus Sandornak hadi
 vezere, Lydianak fő tisztartója vala, ki no-
 ha az oltalmókból az vitezekben az Ki-
 ralyhoz sokat el bocsatot vala; mind-azon
 által az pogánokat semminek tartvan, az ő
 alatta valoit harcra ki vize; Or- is mind
 az két felnek azon szerencseje volt: kü-
 lömb külömb tartományban három rend-
 beli harcztot teven, az Persak meg verette-
 tenek. Azon időben az Macedoniabeliek-
 nek Görög országból ki hivattatot hajos
 hada, Aristomenest, ki az Hellepontus
 tartományának vissza valo vetelere Dari-
 usztól küldetet vala, hajoit el fogvan, vagy
 el meritven, megh győze. Annakutanna
 Pharnabazus az Persiai hajos hadnak Ca-
 pitannya

Az príbekek
 vegtere nyo-
 morultul
 vesznek el:
 noha vala-
 meni üdeig
 batran ör-
 vendeznek.

Sandor dol-
 gainak kü-
 lömb kü-
 lömb helye-
 ken jó sze-
 rencses ki-
 menetele.

pitannya az Miletus városbeliiken penzt
 veven, es az Chius városban oltalmot šal-
 litvan, szaz hajoval Andrusba, es onnat Si-
 phnusba mene; Ő is az fűgeteket oltal-
 mokkal el foglalja, es penz vetellel bünte-
 te. Az hadnak nag volta, mely Europeanak
 es Asianak nagy gazdag Kiralicol, az egesz
 vilagnak el foglalásának remenfegevel
 viseltetik vala, Görög orsbagnak is es Cre-
 tanak fegyvert fel indította vala. Agis az
 Lacedæmonbelieknek Kirallya, nyolcz e-
 zer Görögöt, kik Ciliciabol el šaladvan
 hajokban visszra mentenek vala, egybe-
 gyűtven, Antipaternek Macedonianak tisz-
 tartojanak ellene hadat kesit vala. Az Cre-
 tabeliek hol emez s-hol amaz partot kö-
 vetven, neha az Spartabelieknek, es neha
 az Macedonoknak oltalom seregitol
 foglaltatnak vala el. De azok közt aprob-
 viadalok voltak, az egy harcra, mely-
 ből az többi függenek vala, nezen az
 Berencse.

Immar az egesz Syria, immar Phœnicia-
 is Tyrustól meg válva, az Macedonoke
 vala, es az Kiraly tabora az szarazon vala,
 melytől az városf egy keskeny tenger va-
 lastya. Tyrus mind hirevel nevevel, s-
 mind penig nagy voltaval Syrianak es
 Phœnicianak minden városi felet emle-
 kezetre

Tyrus vilag
geremtese
utan 2693,
Christus U-
runk születe
se előt pedig
2266 eszten-
döbē eppit-
telet:

kezetre melto levon, könnyebben lattatik
vala Sandornak frigybeli tarsasagát veen-
deni, hogy sem mint magan valo uralko-
dasat szenvedni. Annakokaert az követek
ajandekon arany koronat es elest az va-
rosbol böseges gazdalkodással visnek va-
la neki. Sandor az ajandekokat mint ba-
ratitol el vetete, es az követekkel baratsa-
goston bešelgetven, azt monda nekik,
hogy ő Herculesnek (kit kivaltkeppen az
Tyrusbeliek tisztelnenek) aldozni akarna.
Az Macedonoknak Kirali azt hinnek,
hogy ők credetet attol az Istentől venne-
nek; Ő pedig hogy azt cselekedne, az Iste-
ni felelet által is arra intetet volna. Az
követek azt felelek, hogy Herculesnek
volna az városon kívül temploma, ab-
ban az helyben, mellyet ők Palætyrusnak
hinak; Ot az Kiraly az Istennek aldozatot
jo renatartással tehetne. Sandor haragyat,
mellyet egyebkepen is megh nem mer-
telhet vala, megh nem tartas; monda annak-
okaert nekik; Tú az helyhez valo bizodal-
matokban, miért hogy sügetben laktok,
ezt az gyalog hadat megh utallyatok, de rö-
vid nap megh mutatom hogy tú az Barazon
vadtok. Annakokaert bar megh tudgya-
tok, hogy en az városba vagy be megyek,
vagy megh ostromlom. Ezzel az valazzal
el be-

Palætyrus,
az az, ő Ty-
rus, az mint
oda alab
mongya.

Sádort az Ty-
rusiak varo-
sokban be
nem bocsat-
tyak, kin
meg harag-
talak.

el bocsattatott követeket az barati inteni kezdek, hogy az Kiralt, kit Syria es Phoenicia be fogadot volna, ők is varosokba hadnak be menni; De amazok az helyhez elege bizvan, azt vegeztek, hogy varosoknak meg ballasat benvedgyek, mert az varost az Saraztol negy futamatni tenger valastya el, mely az Africabol fuvo felnek felette ellenebe vettetet, az melysegről az partragyakor habokat ki forgatvan, es az alkotmannak helyhezteteseben, mellyel az Macedonok az sügetet az Sarazhoz akarjak valaragasztani, semmi inkab mint az a fel nem ellenkedik vala; mert az engedelmes es csendez tengerben is töltések elig hanyathatnak; az Afrikabeli fel pedig, mielt mit öve hordanak, azt erőssakkal ottan mindigarast meg baggatvan, az tengerben süllyesti, es semmi oly erős alkotmany ninesen, mellyet az csinalmányoknak foglalasin folyo vizek es mikor az felnek erős b fuvasa vagyon, az töltetnek tetejere fellyül öntetettek, fel ne baggassanak. Ez akadalyon kívül mas is ennel nem kisebb vala; Az varosnak köfalait es bastyait az igen mély tenger körül allya vala, sem lövő berzamok, hanem ha hajokbol meffül lövöldöztenek, rea nem lövethetnek, sem laytorak az köfalok-

Az hasznos tanacsot az kevely Tyrusiak meg vetik.

Negy futamatni tenger) né nagy köz, holot 48. futamatni föld tesz egy magyar mely földet, nyolcz futamatni föld egy olasz mely földet.

kő falokhoz nem támogatathatnak vala. Az tengerre hanyatlot kőfal az gyalog utat el fogta vala. Az Kiralynak hajoi nem is valanak, es ha az varoshoz közel vinne is, azok ala f-fellevegven lövő sersamokkal el üzettethetnek vala. Mely dolgok közben nem kicsid dolog az Tyrusiaknak bizodalmodat fel gerjzte; Az Carthagobelicknek követi, az minden este dónkent valo aldozatnak tetelere, eleiknek sokaok sersamok, akkor hozzajok mentenek vala; mert Carthagot az Tyrusiak csináltak, es ez okon mindenkor sülkik helyen tiszteltettek. Annakokaert az Pænusok inteni kezdek őket, hogy az megállast bator sülvel sersamodnak, Carthagobol rövid nap segítségk jövendő volna. Mert akkori időben nagy res sersamok az Pænusoknak hajoi az tengereket allyak vala; Azert magokat hadra tökelven az kő falokon es az tornyokon lövő sersamokat rendelnek, az varosbeli ifiaknak fegyvereket osztogatanak, az müves embereket, kikkel az varos bővőkőkik vala, mü helyekre osztak; minden helyek hadi kecsülettel sorsognak csattognak vala; vass kezek is (azokat harpagoknak hiak) mellyeket az ellenségek csinálmaniban akasztananak, horgok es az ő varosoknak oltal.

Carthago
varost az Ty-
rusiak csi-
náltak.

oltalmazására talaltatott egyéb eszközök jó údejen késettetnek vala. De midőn az vass, melyet ki kel vala verni, az kemen-
 czekben be tetetet volna, es az fuvokat
 hozza fogvan az tüzet az fuvással meg gyu-
 tanak, azt mondgyak, hogy finte az lan-
 galo tűz alatt vèrnek folyami fakattanak
 volna; es azt á jelt az Tyrusiak az Macedo-
 noknak felelmekre forditak. Az Macedo-
 nok között is, midőn törtinet érint egy az
 vitezekben kenyeret ségne megh, folyo
 vèrnek csepegetet vóttek ešekben: es az
 Kiraly azon meg rettenven, Aristander, ki
 az jóvendölök között leg bölcseb vala, azt
 felele, hogyha az vèr kívül folt volna, az
 Macedonoknak lenne szomorú jelek;
 visont, holot az kenyeknek belső feleből
 csepeget, az városnak, melyet meg balla-
 ni rendeltenek volna, jelentene veszedel-
 met. Sandor, midőn hajójs méšše vol-
 nanak, es az város alatt való hóššu kes-
 delmet, maganak az több dolgokra nagy
 akadalyul latna leendeni, követeket, kik
 őket az bekešegre kenberitenek, bocsata,
 kiket az Tyrusiak az nemzetsegeknek bö-
 kasok ellen megh ölven, az tengerbe ha-
 nyanak. Es Sandor az ő követinek meltat-
 lan halalokon fel haborodvan, az várost
 megballani vegeze; de előbör töltest kel
 vala

Az Tyrus vá-
 rosban kö-
 verközendő
 veszedelme
 jelentő
 csoda dolg
 történik.

Az Tyrusiak
 az Sandor
 követit meg
 ölik, mely
 dolgon meg
 busulvan az
 várost meg
 szalija.

vala hánni, mely az várost az szárazzal övé ragasztana. Annak-okaert az vitezeknek sűvőkben felette nagy kessegben valo eses indula, nevezven az mély tengert, mely Isteni hatalommal-is alig töltethetnek be; Olyan nagy kövek, olyan magas fak hun talaltathatnanak? El kellene az tartományoknak püstulni, ha az a köz be töltetnek, es az tenger mindenkor ki aradna, es az sűgetnek i-az száraznak közötté menel sorosban hanyattatnek, annal inkább bnsulna. De Sandor az vitezeknek sűvekkel igen tudvan banni, azt bešelle, hogy almában job kezét nyuto Herculesnek kepe jelent volna meg neki, az vezetője, az ut nyitaja leven, ő az városba be menni lattatot volna. Ezek között az meg őlette tet bekeseg sűrű követeket, es az nemzet-segeknek meg segetet sokasokat bešelli vala; Az egy város volna, mely az győződelmesnek utat meg merte volna keszedelmeztetni. Annak-utanna az Capitanoknak meg parancsoltatek, hog ki ki mind az alatta valoit meg dorgallya, es mindenek elege meg őstönőztetven, az munkához kezd; Az köveknek nagy soksaga közel vala, azt az ő Tyrus advan, fat az bálaknak es tornyoknak csinaltatására az Libanus hegyről hordnak vala. Es immar az tengernek fenekeről

Az vezetőnek nem csak parancsolattal, hanem nemű nemű illendő ravasssággal is kel az vitezeknek elmejeket viselni.

fenekeről az alkotmány kised magoflag
 ra nevedet vala, de még mindazonáltal
 az vizzel érintig nem vala, es az alkot-
 many az partról mentől tovább rakatik va-
 la, annal inkább valami bele hanyattatik
 vala, az felette mely tenger azt el nyeli va-
 la. Az Tyrusiak apró hajokon hozzajok
 közel menven, csufolják vala őket, hogy
 hires vitez emberek leven, mint az bar-
 mok terheket hordoznansk. Azt is ker-
 dik vala, ha Sandor Neptunusnal nagyob
 volnaje. Ezen pirongatas az vitezeknek
 ferenysegeteket gyulasta. Es immar egy ke-
 vesse az vizből az alkotmany ki tetik va-
 la, es egyberrésmind az töltesnek az feleffe
 ge is nevededik vala, es az varoshoz kö-
 zelb vitetik vala. Annakutanna az Tirüsi-
 ak az alkotmannak, melynek nevedese
 annak előtte őket meg csalatkoztatta va-
 la, nagyvoltage meg tekintven, az meg egy-
 ben nem ragastatot csinalmant könnyű
 hajokkal kerülni, es azokat is az kik az esi-
 nalmanyon allanak vala nyilakkal lövöl-
 dözni kezdek. Annakokaert fogan ben-
 nek megsebesittetven, midőn az saykakat
 mind hatra f-mind ele vinni könnyű volna,
 az munkalodasrol az magok oltamazasok-
 nak gondviselesere fordultanak vala. A-
 zert az töltest csinálóknak eleikben bő-

Az Tyrusiak
 az Sandor
 vitezit pi-
 rongattyak,
 kik annal in-
 kab ember-
 kednek.

Az Neptu-
 nust az po-
 ganok ten-
 gernek lste-
 nenek tat-
 tottak, es
 imadtak.

Sandornak
 az vitezek
 oltalmara
 valo okos
 gondolattyo

rőket es burkokat vonata, hogy az nyíl re-
ajok ne menne, es az alkotmannak az ele-
in ket tornyot csinaltata, mellyekből az
oda menő saykakra nyilakat lövöldözhet-
nenek. Visont az Tyrusiak az ellensegnek
latasatol mebbe, az part melle hajokat vü-
nek es az vitezeket ki ballitvan, azokat az
kik kőveket hordnak vala, le-vagak. Az
Libanus hegyen-is az Arabiai parazt em-
berek, az rendtartalmelkül valo Macedo-
nokra ütven, közel harminczat benne
meg ölenek, keveseket el fogvan.

Az a dolog Sandort, hogy az hadat meg
össza, kenberite; Es hogy egy varos mel-
let tunyaul mulatozni ne lattatnek, az
munkanak fő gondviselőive Perdiccast es
Craterust teve, ő maga könyű berrel való
sereggel Arabiaba mene. Ezenközben
az Tyrusiak egy valoba nagy hajot, az ha-
tullya felől kővekkal es fővennyel megh-
terheltetett, el annyera hogy az ortá-
jol fel allana, enyvel es kénkövel megke-
nettetett evező lapátokkal sebessen
meg inditanak; es midőn az belnek nagy
voltage az vitorlak-is be vőttek volna, ha-
marsággal az alkotmanra érkezek. Akkor
az hajonak az ortat meg gyutvan, az évé-
ző emberek az saykakba, mellyek jo üde-
jen ugyan arra kebittetek leven, utannok
mennek

Az ketelen-
segnek es
serenyseg-
nek az had-
ban nagy hat-
atosaga
vagyon.

Az Somlyai
Bathori Istvá-
regen Leng-
yel orszag-
nak dicsire-
tes Kirallya,
es Erdelynek
fejedeleme,
midőn az
Danczka-
hoz tartozo
Laterna ne-

mennek vala, ala ugrandozanak. Az hajó
penig meg gyulvan, az tüzet tovább tovább
kezde terjeszteni, melynek minek előtte e-
lelt vehetnek, az alkotmányok első részén
csinaltatot tornyokat es több csinalma-
nyokat-is meggyuta. Az kik penig az apro
hajokban ala ugrottanak vala, faklyakat,
es valami tűznek taplalására alkotmányos
vala, azon alkotmányokra hannak vala.
Es immar az Macedonoknak nem csak
tornyai, hanem még az leg felső padlások
is meggyultanak vala; midőn azokban, az
kik az tornyokban valanak, ki az tűzbe
vetne, ki penig fegyveret elhagyván, ma-
gat az tengerbe vetne. Az Tyrusiak penig
kik őket inkább akarnak el fogni, hogy sem
mint megölni, az uszoknak kezéket rudak-
kal es kövekkel fertegetik vala, miglen
elbadgyasztatvan, az hajókba könnyen be-
fogathatnanak; s-nem csak tűzzel emé-
tenek meg az csinalmányok, hanem törti-
net szerint azon nap az fehérsben fúyo fel
az melysegről felindított tengert az al-
kotmánra vere, es az csinalmannak fogla-
lasi gyakor habokkal csapkodtatvan meg-
tagulanak, es az kövek között jaro hab az
alkotmannak az középit meg bakafta.
Annakokaert az köveknek rakasi, mel-
lyektől az fellyül hanyattatot föld tartatik

vü vizet had
dal meg szal-
van, az Vifz-
la vizen elle-
ne hidat csi-
naltatot vol-
na, aző hidat
egy Hollan-
diai ember
cles vas orru
vitorlas ha-
joval tea
erefzkedvő.
az szel-is ar-
ra jól szol-
galvan, kette
vagt, volt, es
az vízbe az
Kiralynak
fok gyalogja
veszven, ke-
telenittetet
alolla el szal-
lani.

vala, le omolvan, az mélylegre alá fakada ;
 es olyan nagy alkotmannak Sandor Ara-
 biabol megh jöven, megh csak valami
 nyomdokit is elig talala. It (az mint az
 szerencsetlen dolgokban szokott történni)
 az vetket egyik az másikra veti vala, ho-
 lot mindnyajan igazban az tengernek
 iszonyusa felől panaszkodhatnanak.

Tyrus mellett
 az előbi al-
 kotmany az
 tengerbe
 veszven,
 Sandor uy-
 jabat indit.

Az jobator
 szüü vezér
 az eseteknek
 semmikepen
 nem enged,
 hanem me-
 refzben elle-
 nek megyen

Az Kiraly uy alkotmant kezdven, az sem-
 be fuvo felre nem oldalul hanem egyenes
 homlokkal igazgata, mely az több csinál-
 manyokat, mint maga alá reytetteket ol-
 talmazza vala. Szelesseget is ada az töltes-
 nek, hogy az középpen feleppittetet tor-
 nyokra nyilakkal ne ernenek. Az fákat pe-
 nig fellette nagy ágakkal egyetemben az
 tengerbe egészen hanyak vala, annaku-
 tanna kövekkel meg nyomtattyak vala,
 ismet azoknak rakására más fakat hannak
 vala, annak utanna reaföldet töltnék va-
 la, mellyekre más rakas követ es fat gyüt-
 ven, mint valami foglalással az egymást
 erő csináltakat össze ragasztottak vala. Az
 Tyrusiak-is valamit az alkotmannak ban-
 tására fel találhatnak vala, abban nem re-
 stül forgolodnak vala. Kiváltkeppen valo
 segítsegek ez vala, hogy nemelylek az el-
 lenfegek latasatol megfesse, az vízbe alá
 bunak vala, es alattomban valo menetel-

lel mind az alkotmányig be hatnak vala, az ki tetző fának agokat káskákkal hozzajok vonvan; Mely fak minekutanna utannok mozdulnak vala, magokkal egyetemben az alkotmannak nagy rešet az mely ten- gerbe süllyesztik vala; ostan az terehtől meg szabadított fának derakit könnyen mozgattyak vala. Annakutanna mind az egeš csinalmany, mely az fának deraki- tol tartatik vala, az fundamentom megh bomolvan, meg indul vala. Sandor űve- ben megh űomorodvan, es ha alhatatos lenneje avagy el menne, elegge bizonyos nem leven, Cyprusbol fok hajok jővenek, es ugyan azon űdőben Cleander-is erke- zek, ki az Görög vitezekkel egygūt Afriaba minap vitetet vala. Sandor űaz nyofcz- van hajot ket űarvakra rendele; Az bal felől valot Pythagoras Cyprusnak Kirallya Crateruffal egygūt oltalmazza vala; Jobb kez felől valo rešetben Sandort őtrend evezőjű Kirali hajó vifeli vala. Az Tyru- fiak noha hajok valanak, de hajokon valo viadalra menni nem merven, az három rend evezőjű hajokat mind egygik az kő falok előt az ellenfeg elleneben allatak, mellyeket, az Kiraly reajok merven, el me ite; Masodnap az hajokat az város keritese ala viven, az kő falokat hadi űer-

Alkotmányos es szinte jo- kor valo se- gitfeg, mely- ben meg-is tezik, hogy az vitezi tu- domany az űzerencse- nélkül igen űzükőlkö- dik.

Sandor Ty- ruff, őstro- mollya:

ſamokkal, es kiváltkeppen fal tőrő köfok-
 nak rontafával minden felől tőrete, mel-
 lyeket az Tyrusiak kővekkel hamar be csi-
 nalvan, megh uyitanak: belső kő falt-is
 minden felől csinálni kezdenek, hogy ha
 őket az külső megh csalatkoſtatna, mago-
 kat a val oltalmaznak. De az nyomorufa-
 gnak hathato volta minden felől izgattya
 vala őket; az alkotmany immar egy nyil
 lőveſnyere vala, az hajok az kő falokat ke-
 rülik vala, egyſzer ſ-mind, mind földön es
 mind hajokon valo veſedelemmel el bo-
 rittatnak vala; Mert ket ket hajokat negy
 rend evezőjüveket az Macedonok ugy
 foglaltak vala öſve, hogy az hajoknak az
 orrok egybe ernenek, az farok annij köz-
 zél volnanak tavul, az menit be foghatnak
 vala. Az hajoknak ezt az farok között valo
 közit le kötöttet vitorla fakkal es erős
 deſkakkal, es azokon fellyül hanyattatot
 hidlafokkal, mellyek az vitezeket el bir-
 nak, megtöltöttek vala. Az igy fel keſit-
 tetet hajokat evezeffel az varosra viſik va-
 la. Azokrol az varosnak oltalmazoirra nyi-
 lak batorſagofon lövöldöſtetnek vala,
 mert az vitezek az hajoknak az orrokkal
 be fedettnek vala. Eyſzkor vala, mi-
 kor meg parancsola, hogy az ugy fel keſit-
 tetet hajok, az mint meg mondok, az va-
 roſt

Az nagy ka-
 valmas ellen-
 ſegtől megh
 ſzallattatot
 varosnak
 nyomoru-
 ſaga.

roft kerüllyek, es immar az hajok minden felől az varosra közelítettnek vala, es az Tyrusiak az ketsegbē valo eses miat lankadoznak vala; midőn hirtelen sűrű fellegek be fogak az Eget, es valamēni vilagossag közben finlik vala, az ki öntetet főtétsegenek miatta el oltatek. Akkor az iszonyu tenger lassan lassan fel emelkedik vala, annak-utanna az erős beltől fel haborittatvan habokat indit vala, es az hajokat egymasba útkösztetit vala, es immar meg kezdettenek vala szakadozni az kötések, mellyekkel az negy rend evezőjű hajok össze foglaltattanak vala, es az padlások alá esni, es felette nagy ropogással az vitezeket magokkal egygūt az mélysegre vonni; Mert az össze foglaltatott hajok az fel haborittatott tengeren semmi erővel, nem igazgattathatnak vala; Az vitez az hajosoknak cselekedeteket, az evezők az viteznek hivatalit meg haborittyak vala, es (az mint effele eseményben történik) az tudosok az tudatlanoknak engednek vala; Mert az kormányos mesterek kik egyebkor parancsolni szoktanak, akkor halaltol valo feltekben, az parancsolathoz tartyak vala magokat Vegezetre az evező lapátokkal vakmerőbben meg veretett tenger, az evezőknek, az hajokat mintha ugyan ki

Az menybe-
li hatalmas
urnak gond-
viseleséből
szokot len-
ni, hogy az
nagy vesze-
delemre ju-
tot dolgok-
ban, gyakor-
ta valami
szokatlan
orvosilag ma-
tatódgyek;
es az kiknek
ő akarja, az
fellegek es
az habok-ia
vitezked-
nek.

kapoknak engede, es az part melle vitet-
nek, fok meg sagattatvan benne. Azon
napokon törtinet serint az Carthagobe-
lieknek harmincz követi érkezének, az
meg Ballot városbelieknek vigasztalásokra
inkab hogy sem mint segítsegekre. Mert
azt adgyak vala ertefekre, hogy az Pœnu-
fok, honnyokban valo had miat tartostat-
nanak, s-nem az birodalomert hanem az
megh maradafert vinanak. Az Syracusæ
városbeliek akkor Afrikat egetik vala, es
az Carthago kö falaitol taborokat nem
mésse helyheštettek vala. Mind-azon-
altal az Tyrasiak ketségben nem esenek,
jollehet az felette nagy remenségtől el ha-
gyattanak vala; de feleségeket es gyerme-
keket Carthagoba küldék, valami törtin-
nek azt könnyebben el senvedendven, ha
leg serelmesb rešeket az közönseges ve-
sedelemnek forsan kívül tartottak volna.
Es midőn az városbeliek között egy em-
ber az gyülekezetben meg jelentette vol-
na, hogy álmaban neki az város el hagio
Apollonak, (kit kivaltkeppen valo Isteni
felelemmel tisztelnek vala) kepe megje-
lent volna, es az Macedonoktol az tenger-
ben csinaltatot alkotmany erdős ligette
valtozot volna; Noha, az, nem oly böva
meg hihető ember vala; mind-azon-
altal

az alab

Az frigyefek
nek segítse-
gek nem
mindenkor
hú avagy ü-
dejenkoran
valo.

az alab való dolgoknak elhútelere feltekben haylandok leven, az Apollo kepet arany lanczal megh kötek, es az lanczmal fogva, az Herculesnek (kinck Isteni erejének az varost benteltek vala) oltarhoz foglalak, mintha aval az Istennel Apollot megtartandok volnanak. Azt az kepet az Pænusok Syracusæ varosbol vittek vala a la, es nagyobbik hazajokban helyheztek vala, es az varosoknak, mellyeket ők megh vöttek vala, sok egyéb prædaival nem Carthagot inkab mint Tyrust ekeftettek vala. Az aldozatnak is, mellyet bizonyara az Isteneknel semmikeppen kedvesnek lenni nem hisek, sok szaz estendőtől fogva el hagyatotnak ele vetelet nemellyek tanatsul adgyak vala, hogy Saturnusnak szabadtságban sületet nemes gyermek aldoztatnek. Mely sientseg törest igazban hogy sem mint aldozatot az Carthagobeliek, az ő nemzökiöl adatottat, azt mondgyak felöllök, hogy az magok varosoknak mind veszedelmeiglen cselekedtek; es ha az ven emberek, kiknek tanacsokbol minden dolgok viseltetnek vala, ellene nem allottanak volna, az kegyetlen hamis Isteni tistelet az emberseget meggyözte volna. Tovabba az minden mestersegnel hathatosb raytok való ketel-

Nagyobbik hazajokban) az az, Tyrusban, mert Carthagonak csina'oi az Tyrusiak voltak.

Az Tyrusiaknak es Carthagobelieknek emberekkel aldozo ifzonya szokások.

Az ketelenség az Isteni

el rendelés
nek erejétől
meg valva,
mindeneket
fellyül halad

Az hollok
horgas vass
szerzemok
voltanak.

Az keteleni-
tő veszedelē
ezer fele me-
stersegie ta-
nítja az
nyavalyaban
levő embe-
reket.

lenfeg nem csak főköt segedelmekre, ha-
nem nemelleyekre szokatlanokra-is tanita
őket ; Mert az hajoknak, mellyek az kő fa-
lok ala mennek vala, meg akasztásokra, e-
rős deszkához hollokat es vass kezeket
horgokkal es kasakkal egyetemben kötő-
tenék vala , hogy mikor az lövő őerősam-
mal az deszkákat ele tástítottak volna, hir-
telenleggel az hajoknak meg erejét köte-
liben akasztanak. Azon deszkáról ala fűg-
gő horgok es kasák-is vagy az oltalmazo-
kat , vagy ugyan az hajokat őaggattyak va-
la. Rez páisokat penig fok tűzzel hevítnek
vala, mellyeket forró fővennyel, es megh
hevítettet sarral megh töltettek az kő
falról hirtelen ala forgatnak vala, s nem-
is felnek vala semmi veselytől inkab ;
Mert minek-utanna az heű főveny az pan-
czelon által az testekhez hatot vala, sem-
mikeppen ki nem razattathatik vala , es
valamit megh ert vala, meg egeti vala, es
fegyvereket el hanyvan, s-mindeneket le-
őaggatvan az mikkal oltalmaztathatnak
vala, bősű allasnelkül sebesítettnek vala ;
Az lövő őerősamokkal ki lötetet hollok es
vass kezek penigh fokakat el ragadnak
vala.

It az Kiraly el faradvan, vegešte vala,
hogy az város megh őallasat el hagyvan,
Egyptusra

Egiptusra mennyen; Mert midőn Afiat felette nagy hamarfaggal által futotta volna, az egy városnak falai körül mulatoz vala, annij felette nagy dolgoknak alkotomosságát el mulatvan. De mind el menni hiaban, s-mind penig kesedelmet tenni fegyenli vala; Az hirt nevet-is, mellyel többeket fordítot vala fel, hogy sem mint fegyverrel, kissébbnek itilven leendeni, ha Tyrust, mintha bizonyfogat, hogy ő megh győzethetnék, el hadta volna. Annak-okaert hogy semmit meg probalatlanul el ne hadna, parancsola, hogy több hajokat vigyenek rea, es azokba valogatot fő vitezeket szállítsanak. Es törtinet szerint egy iszonyu nagy allat az habok felet az hataval ki tetésven, nagy oktalan testet az alkotmányhoz mellyet. az Macedonok hantanak vala, foglalja, es az haboknak keményen való meg verettetése utan magát fel emelven, mind az ket feltől megh latatek. Annak-utanna az alkotmannak az eleinel az tengerbe ismet ala buvek, es hun az habok felet nagy része ki tetzven, hun penigh az fellyül rea öntetet haboktól be fedéstetven, az városnak erősegítői nem messze az vizből fel jöve. Örvendetes lön mind az ket felnek ez nagy oktalan allatra való nezeése. Az Macedonok azt jövendőlik vala,

Sandor az hirrel neüvel többet győzöt megh hogy sem mint fegyverrel.

Nagy ezet hal jelenik az tengerből

Az szokatlá
csudalara-
fok különb
külömbre-
menseget
ánditnak.

Az Tyrusiak
az győzede-
lem előtt tri-
umphálnak;
megh sem
fogtak s-ad-
dig mellyesz-
tik.

lik vala, hogy az alkotmannak hanyasára mutatot volna utat; Az Tyrusiak penigh ugy jóvendőnek vala, hogy Neptunus az el foglaltatot tengernek meg szabaditoja ragadta volna az nagy oktalán allatot az alkotmany ellen, bizonyara hamar valo údön el vesendő ellen. Es örvendőben, ez jelensegnek az jó lakásokra belledven, borral magokat meg terhelek, melytől nehezek leven, nap kelet után, kosorokkal es viragokkal meg ekesittet hajokba szállanak; el annyera, az győzedelemnek nem csak jelet hanem örvendezést is údó nap előtt vőttek vala. Törtinet szerint az Kiraly, az hajokat mas fele parancsolta vala vitetni, harmincz aprob hajokat hagyvan az parthoz; mellyekben az Tyrusiak kettőt el fogvan, az többit felette nagy felelemmel megh rettentek, miglen Sandor az őveinek kialtasokat meg halvan, az hajokat az parthoz, az honnet az kialtas törtint vala, vive. Az Macedonok hajói között első mely őt rend evezőjü vala, az többi között gyorsasaggal leg főb, az ellensegnek eleibe mene, mellyet mihelt az Tyrusiak meglatanak, annak az oldalira ket felől ket hajó vitetek, mellyeknek egyikere azon őt rend evezőjü hajó sebesen vitetven, az orraval azis meg útközök es amazt is meg

tarta.

tarta. Es immar amaz az mellik az másikhoz nem ragazkodik vala, szabad rohanással küllýeb vífeltetven, az őt rend evezőjű hajonak az másik oldalára vitetik vala; midőn csodalatos alkolmatóssággal az Sandor hajoi között, egy három rend evezőjű, ugyan arra mely az őt rend evezőjű hajora megyen vala, olynagy erősséggel vitetek, hogy az Tyrusi kormányos mester az hajonak az hátullyából az tengerbe kiűttetnek. Annak-utanna az Macedonoknak több hajoi érkezének es az Kiralysjelen vala, midőn az Tyrusiak, megh tartóztatvan az evező lopatokat, az hajot mely lassúsággal vala, nehezen szabadítak ki, es az hajok mind egybér s-mind az portusba víssza menének. Az Kiraly mindgyarast utannok leven, az portusba bizonyára be nem meheté, holot mészől az kőfalokrol lövő fersamokkal elűzöttetnek, de az hajokat inkább mind vagy el süllyesté vagy el foga; Annak-utanna az vitezeknek az nyugodalomra két napot advan, es nekik megh parancsolvan, hogy mind az hajokat, s-mind az fal-törő fersamokat egyarant az varosra vigyek, es az megh remülteken minden felől raytok legyenek, ő maga egy igen magos toronyba hagszol, felette nagy bátorsággal, vesedelemmel

Sandor egy-
szer s-mind
vezének es
viteznek tisz-
tit serinyen
viseli. Innen
az fő vezer
tanullya meg
hogy mind
tanacsal o-
kos, s-mind

mel

kezzele se-
rény legyen,
hogy így az
alatta való
vitézeknek
mindé nagy
dolgoknak
meg próbala
fában, szen-
vedésében
es az vesze-
delmeknek-
is meg győ-
zésében jó
peldat ad-
gyon.

mel nagyobb ; Mert az Kirali ekeffeggel
es tündöklő fegyverrel tettetes leven, nyi-
lakkal leg kiváltkepen egyedül üldöftetik
vala ; es tellyeffeggel csudalafra melto
dolgokat cselekedek, az kő falokrol az
oltalmazokban dardaval fokat által vere,
nemelleyeket kezülteg-is szablyával es paif-
fal meghúztettek nyakra főre ala hayta ;
Mert az torony az melyből harczol vala,
az ellenszegnek kő falával csak nem egybe
er vala. Es immar az gyakor fal-törő ko-
fokkal az kőeknek őve foglalafa megh
tagittatvan, az erőffegek meg erőtlened-
tek vala, es az hajok az portusba be men-
tenek vala, es az Macedonokban nemel-
lyek az ellenszegnek puftan hagyatet tor-
nyaiban fel hatottanak vala ; midőn az
Tyrusiak egybersmind anni veselyekkel
meggyőzöttetven, nemelleyek alazatoson
az templomokba futnak vala, nemelleyek
hazoknak aytait be zárólvan, szabad akarat
berint való halalt fognak vala ; nemelleyek
az ellenszegr rohannak vala, hogy mind-
azon-altal-is bossuallasnelkül el ne ves-
nenek. Az embereknek nagyrebe az ha-
zaknak teteit állya vala, kőveket es az mic
az berencse kezekbe adot vala, azt az fel-
menőkre hányvan. Sandor azokon kívűl,
az kik az templomokba futottanak vala,
mind

Sandor Ty-
rust győze-
delmesen
meg vctzi.

It Sandor
megh mer-
tekelhetetle

mind megh ölettetni, es az hazakat megh gyutatni parantsola. Ezek az porólok által megh hirdedetven, senki mind azon-
 által fegyverben leteben segítseget az If-
 tenektől kerni nem mere. Az gyermekek
 es hajadon leányok az templomokat meg
 töltötték vala, az férfiak mindnyajan az
 magok hazok előtt allanak vala, az kegyet-
 lenkedőknek öldöklésekre késítettet so-
 kafag; Mind-azon-által az Sidon városbe-
 liek, kik az Macedonoknak oltalmi között
 valanak, sokaknak megh maradásokra lö-
 nek; Noha ezek az győzedelmek között
 mentenek vala be az városba, de az Ty-
 rusiakkal való rokonságról megh emle-
 kezven (holot mind az két várost Agenor-
 tol csináltatotnak lenni híbíik vala) az Ty-
 rusiakban sokat oltalmazvan, az magok
 hajoihoz vivek őket, mellyekben elrey-
 tetven, Sidonba vitetenek; Ez lopással az
 kegyetlenségtől tizen öt ezeren szabadítta-
 tanak meg, es mení vör ontatot légyen
 csak ebből is meg itilhetni, hogy az város-
 nak erősségin belől hat ezer fegyveres
 ember vagatek le. Annak utanna az Ki-
 raly haragja az győzedelmeknek somu-
 ru nezeit ada; Mert két ezeren az kikben
 az öldöklő dúhósség megh unatkozot vala,
 kerebt fakra késítettven, az parton felette

haragjában,
 noha nagy
 sokaságot
 öletet meg;
 mindazáltal
 az pogán If-
 tenek tem-
 plomiban
 futottakat
 nem bantat-
 ta; Nekünk
 keresztye-
 neknek az
 első Istennek
 szent tem-
 plomit mi-
 csoda be-
 czületben
 kellesek tat-
 tanunk csak
 ez pogán
 Kiralytól is
 példat vehé-
 tünk.

Az Tyrusiak
 nak nagy ve-
 szedelm ..

nagy helyen függenek. Az Carthagobeliek követinek megh kegyelmeze, jo údejen hadat, mellyet az jelen valo dolgoknak ketelensege kesedelmeſtetne hirdetven nekik. Tyrus az utan hogy vitatni kezdett, hetedik holnapban vetetek meg, mind eredetinek regi voltaival, s mind az berencsenek gyakor külömbſegevel az maradkoknak emlekezetire jeles fő város; Agennortol eppittetett volt; sok údeigh nem csak az ōméd tengert, hanem akar melyre az ō hajoi mentenek, azt birodalma alahaytotta, es ha ō szabad az hirnek hinni, ez az nemzetſeg az betüket első vagy tanította vagy tanulta. Az ō lakoul ki bocsattott nepei bizonyara csak nem az egész vilagra ſelledtenek, Carthago Africaban, Thebæ Beotiaban, Gades az Oceanum tenger mellet vagyon; Azt hiſem hogy ōk az ō szabad tengeren jarvan kelven, es egybeknek ismeretlen földökre gyakorta menven, valaſtottanak legyen telepedſre valo helt az ifuſagnak, mellyel akkor bővölködnek vala; avagy miert hogy az gyakorta valo föld indulafokkal (mert az is hagyatot emlekezetre) az ō lakosi elſaraſtattanak, uy es külfő lako helyeket fegyverrel kenſerittetnek vala magoknak keresni. Annak-okaert sok eſeteken altal

menven,

Tyrus városnak eredeti es dicsireti.

menven, es az vesedelem utan ismet meg
 uyjulvan; most mind azon-által az hősü
 bekefeggel mindeneket legeltető Romai
 bilidységnek oltalma alatt nyugóik.

Most) Augu-
 stus Csaszár
 alatt gon-
 dolom.

Csak nem ugyan azon napokon San-
 dornak, Dariustól vegre mint Kiralynak
 ugy irattatott level hozatek; Sandort azon
 kerivala, hogy az ő leányát (Saptina vala
 neve) feldsegül el venne. Iegy ruhajul
 lenne egeffen az Hellepontus es Halys
 nevű folyó viz között helyhektet biroda
 lom, attól fogva az Nap keletre nező or-
 sagokkal ő maga meg elegendnek Hogyha
 talam azt az mivel kinalna, el venni ketel-
 kednek, soha az Berencse sokaig egy nyom-
 ban nem allana, es mindenkor az emberek
 nek, akar mely nagy bodogsagok legyen,
 annál nagyobb irigyseget szenvednenek;
 attól felne, hogy az madarak modgyara,
 kiket az természet berint valo könyűség az
 egh fele vinne, magat az elmenek hiaba
 valo es gyermeki indulattyaval fel emel-
 ne; semmi nehezéb nem volna, mint ele-
 tenek akkori údejében olyan nagy Beren-
 cset be fogni; sok maradéki volnanak
 megh ő neki, s nem is talaltathatnak min-
 denkor az Borosságokban. Altal kellene
 Sandornak az Euphrates, Tigris, Araxes,
 es Hydaspes folyó vizeken, az ő birodal-

Sandor Da-
 riusnak leve-
 let veszi.

Akarmely
 batorságos
 conditional
 inkább kel az
 bekefeg mel-
 le allanod,
 hogy sem
 mint haddal
 az náladnal
 hatalmas-
 sal harczol-
 nod.

Az megh
 győzette-
 tekben gyak-
 rabban több
 panaszkolko-
 das vagy on
 hogy sem
 miaterő, es

noha kémi-
nyen szol-
nak, de kif-
seb bator-
ság vagy on-
bennük.

Sandor Da-
riusznak vá-
laszt teszen.

Az birodal-
omokat feje-
delmet be-
nem fog, es
semmi hatal-
masságnem
szenvet tar-
tot.

manak nagy erősségin menni; az mezőkre
kellene szállani, az hun az maga hadának
keves voltával kellene pironkodni. Medi-
ara Hyrcanyara, Bactriara, es az Indiajaka-
ra az Oceanum tengernek lakosira mikor
menendene? vagy az Sogdianusokra, es
Arachosiusokra, kik csak nevével ismertet-
nek, es az Caucasusig s Tanaisig erő több
nemzetsegekre? Anni országokat bar u-
gyan harcznelkül valo meghjartaban is,
meg kellene venhedni. Otet penig hozza-
hinni hűnnek megh, mert neki veszedelme-
vel menendő volna. Sandor azoknak, kik
az levelet hoštak vala, azt felele, hogy Da-
rius ő neki az maset igitne; az mit min-
denestől fogva el vesztet vala, azt akarna
megh oštani. Lydia, Ionia, Æolis, es Hel-
lespontusnak tartománya, az ő győzedel-
menek jutalmádatnanak jegy ruhajul ő
neki; Törvények penigh az győzedelme-
sektől mondatnanak, az meg győzettek
től vetetnemek. Mind ketten mellik álla-
pathan volnanak, ha csak ő egyedül nem
tudna, mentől hamarab viadallal probal-
na meg. Miert hogy ő is által ment volna
az tengeren, Ciliciat avagy Lydiat tudna;
Mert ez illyen nagy hadnak kiczid jutalom
volna, hanem Persépolit az ő országának
fejét, annak utanna Bactriat, Ecbatanat, es
azveglő

azvegfő Nap keletnek hatarat rendelte volna birodalma alá: valahova Darius el fűthatna, ő utanna mehetne; sűnnek meg őtet az folyo vizekkel rettenteni, az kit tudna, hogy az tengereken által kőlt volna. Az Kiralyok bizonyara egymasnak ezeket irtak vala. De az Rhodusbeliek az ő varosokat es portusokat meg adgyak vala Sandornak. Ó Ciliciat Socrates hatalma alá adta vala, Philotasnak meg parancsolvan, hogy az Tyrus környűl valo tartomannak fő gondviselője legyen. Syriat mely Cœlenek neveztetik, Parmenio Antromachusnak birtoka alá bišta vala, az harczon mely meg hatra vala, jelen leendő leven. Az Kiraly Hephæstionak meghagyvan, hogy az hajokkal Phœnicianak tartomanja mellet ele mennyen, minden hadaval Gaza varosra mene. Csak nem ugyan azon napokon az Isthmifoknak sokas ferint valo jatekok vala, mely az egész Görög orságnak gyűlekezetiben tetik. Abban az gyűlesben, az minthogy az Görögöknek alhatatlan elmejek vagyon, azt vegezek, hogy az Kiralyhoz tizenket követet küldenének, kik az Görög orságnak megh maradafajert es szabadfajert viseltetet dolgokert arany koronát győztelemnek ajandekat vinnének neki.

Ugyan azok egy keves údövel annak előtte bizontalan birnek lengedező szelen kapdoftanak vala, hogy az ketelkedő süvket az herencse akar hova vinne követnek. De az birodalomnak igajat megh meg vető varosokat az Kiraly nem csak ő magajarja vala meg, hanem fő had vifelő vezerijs fokakra teajok mentenek vala. CalasPaphlagoniat, Antigonus Lycaoniat, Balacrus Idarneft Dariusnak vezeret meg győzven Miletust meg veve. Amphoterus es Ægelochus ház hatvan hajoval, az Achaja es Asia között valo sügeteket Sandornak birodalma ala haytak, Tenedost is az ellenszegnnek be fogado helyet, az ot lakofok önkint hiván őket. El vegešteek vala hog Chioftis el foglallyak, de Pharnabazus Dariusnak vezere meg fogatvan azokat, kik az Macedonokhoz vonftanak vala. ismet Apollonidesnek es Athenagorasnak, az ő partyokon valo embereknek, vitezeknek keyes oltalmaval eggyüt ada az varost. Az Sandor Capitani az varosnak vitafafaban aihatatosok valanak nem annyira az magok erejekkel, mint azoknak az kik vitatnak vala akarattyokkal: Nem is csala meg őket az velekedes; Mert az Apollonides es az vitezeknek Capitani között tamadot part-ütes az varosba valo be rohannafra

Tenedos süget az Aegzum tégeren Troja elleneben vagyon.

veszni kellett az dolognak az hún az hadnak

nasra

nafra alkalmatosságot ada : Es midőn az Capitani
 kaput ki törven, az Macedonoknak serege egy más
 be ment volna, az városbeliek az arultatál közör vísz-
 nak tanatfat regtől fogva forralvan, ma- szalkodnak.
 gokat Amphoterushoz es Ægelochushoz
 adak, es az Perfaknak oltalmokat le vag-
 van, Farnabazus, Apollonides es Athena-
 goras meg kötőät: tenek; tizenket, három Az part üte-
 rend evezőjű hajok azoknak vitezivel es seknek ke-
 evezőivel egyetemben kezben adatanak; szerves kime-
 Azokon kívül harmincz ures hajo es ten- neteli vagyó.
 geren tolvaylo saykak, es az Perfaktol juta-
 lommal fogadtatot haró ezer Görög; Eze-
 ket az magok hadoknak ki tellyesítesere el-
 őstogatvan, es az tengeri tolvajokat hala-
 los büntetessel illetve, az evező foglyokat
 az magok hajoikhoz vetek. Törtinet sz-
 rint Aristonicus az Methymna tartoman-
 nak kegyetlen fejedelme semmit azokban
 az mik Chiufnal viseltettének vala, nem
 tudvan, ellő vigyazaskor az ő tolvaylo ha-
 joival az portusnak rekebi ala be mene,
 es az őrizőktől meg kerdeztetven, kicsoda
 volna, azt felele, hogy Pharnabazushoz
 Aristonicus menne. Amazok azt mon-
 dak, hogy Pharnabazus immar alunnek,
 es akkor hozza nem mehetnenek, de mint
 tarsanak es barattyanak az portus niitva
 volna, es masod nap Pharnabazuffal sem-

be lehetne. S nem ketelkedek Aristonicus leg előllis maga be menni. Követek az vezérjeket az tengeren tolvaylo saykak, es midőn az hajokat az parthoz foglalnak, az vigyazoktól az rekebtő sarampo ellenek vettetek, es az kik azokhoz leg közelb vigyaznak vala, ugyan azoktól fel költetenek, es fenki azokban ellenek tufakodni nem merven, mindnyajan lanczokra vettetenek; Annak utanna Amphoterusnak es Egelochusnak kezekben adatanak. Innet az Macedonok Mitylenere menenek által, mellyet az Athenas városbeli Chares minap el foglaltatottat ket ezer Persaknak oltalmavaltart vala; de midőn az ostromlast nem szenvedhetne, ugy alkuvan hogy az városf meg h advan, bantafnelkül el menni szabad lenne, Imbrusba mene: Az meg h adattaknak az Macedonok meg engedenek.

Mely szerez
észetlen az
nyavalyas
Darius, ki
sem az ka-
dakozashoz
bizvaftnem
foghat, ugy
mint ki Bef-
sustolszo-

Darius ketfegeben esven az bekefegfe-
lől, mellyet levelek es követek által azt
hitte vala, hogy meg nyerhetne, erejenek
helyere valo allatasara es hadanak sere-
nyen valo meg h uyitasara fordita elmejet.
Annakokaert meg parancsola, hog hada-
nak vezeri Babylonyaba gyűllyenek, Bef-
sus is az Bactriajaknak hercege mentől
nagyob ósve gyütetet haddal lehetne, ő
hozza

hözza ala menne. Az Baetrijak penig azok között az nemzetsegek között is legferenybek, isonyu elmejek es az Perfaknak bujafagoktól sokat külömbözö vagyón. Nem messze laknak az Scythaknak fő hadakozo es ragadomannyal elni szokö nemzetsegetöl, es mindenkor fel fegyverkezve czavarognak. De Bessus, arultatafnak gyanuja leven hozzaja, bizonyara az meltofagnak masodik garadicsan ö magat nem örömöit tartvan, az Kiralt retenti vala; Mert mivelhogy az birodalomra vagyna, arultatafatöl, melynelkül ahoz nem juthat vala, felö vala. Tovabba, Sandor micsoda oröbagba ment volna Darius, minden öorgalmatoöfaggal tudakozvan, mind-azonaltal vegere nem mehet vala; az Perfaknak nemü nemü öökafok miat, kik az Kiralyoknak titkokat csodalatos hüfeggel fedezik el: sem felelem sem reminseg ööt belöölök ki nem vesen, mellyel az titkos dolgok ki jelentessenek. Az Kiralyoknak regi rendtartások az halgatast eletnek vesedelmevel rendelte vala. Az nyelü kemenyben büntettetik meg, hogy sem mint akar mely vetek; Nem-is hiönek nagy dolgot viseltethetni attöl, az kinek halgatni nehez legyen, mellyet az természet az emberben igen könyü

rongattatik inkább hogy sem mint Sandortöl, az bekefegnek-is szeres nem teheti.

Az természet azért adot embernek két fület es egy nyelvet, hogy többet hallyon hogy sem mint szollyon; Tovabba az halgatas az dolgoknak viselefeben felette jo es batoriasög eszkö.

dolognak akart lenni. Ez okon Sandor semmit azokban az mik az ellenfegnel vifeltetnének, nem tudvan, Gaza varost vittatta vala. Abban az varosban Capitan Bætis vala, az maga Kirallyához igen fő hűséggel leven, de keves oltalommal bírja vala az igen nagy alkotmányu kő falokat. Sandor az helyeknek allafat megintezven, megparancsola, hogy az kő falok es varos ala al lyukak afattaljának, az kőnyü es puha föld be veddegelven az titkos munkat; Mert az földed tenger sok fővent hany ki, es az kővek-is mellyek az lyukaknak afattafat meg banthatnak, ellenek nem allanak vala. Azert onnat áfelől, mellyet az varosbeliek nem nezhetnének, az munkához hozza fogvan, hogy annak meg sayditafatoi őket el forditana, az kő falok ala tornyokat parancsola vittetni; De azon föld az tornyoknak vitele-re hasontalan leven, miert hogy az homok alattok ala sülyed vala, az kerekeknek forgafat kesedelmefteti kala, es az tornyoknak padlafit el rontya vala, es sokan fabadon sebesittetnek vala meg, holot az tornyoknak vissza valo viteleben azon munka farastana őket, mely az ele valo viteleben. Annkokaert az vissza valo menetelre jel adatvan, meg parancsola, hogy

másodnap,

Gaza varosnak egyfzer mind mind titkon es mind nyilvan valo ostromoltatala.

másod nap az kő falok sokasággal környül
 vetessenek : es Nap kelet után, minek előt-
 te az hadat rea vinne, az Istenektől segít-
 seget kerven, eleinek sokasá serint aljo-
 zatot tessén vala, Törtinet serint egy fe-
 lettek ele repülő hollo, egy darab földet,
 mellyet körmeiben visén vala, hirtelen
 ala bocsata, mely midőn az Kiralynak fe-
 jere eset volna, el romolvan, ala hulla; Ő
 maga penig az madar az közelben valo
 toronyra szálla. Az torony enyvel es ken-
 kővel megh kenettetet vala, melyhez az
 barnyai hozza ragadvan, es el repülni hia-
 ba erőlködven, az környül ailoctól megh
 fogatek. Melto dolognak latzek lenni,
 hogy felőlle az jövendő mondok megh
 kerdetnenek, es az Kiraly fel indittatot
 vala elmejenek abbali babonajával. Azert
 Aristander, kinek igen nagy hűtele vala,
 azt monda, hogy aval az jelenfeggel bizo-
 nyara az varosnak veszedelme jelentetnek,
 de felő volna, hogy az Kiraly meg sebessit-
 tetnek. Azokaert megh inte, hogy azon
 nap semmihez ne kezdene. Noha Sandor
 az egy varost, hogy csendesben Egiptom-
 ban ne menne be, ellene allani nehezen
 szenved vala; mindazonaltal az jövendő
 mondonak engede, es az vissza valo teref-
 re jelt ada. Az meghállottattaknak innet

Minck előt-
 te az ostrom
 hozfogná
 az Isteni
 tiszteletre
 vagyongon-
 gya, ebben
 is az keresz-
 tyen veze-
 rek az San-
 dor példáját
 barmkövet-
 nek.

Aristander
 csodálatos
 fő jövendő
 mondo.

batorlagok örögbedek, es az kapun ki
 menven, az vißsa menõkre zazlokat vü-
 nek, azt gondolvan, hogy az ellenfegnek
 velekedese nekik jo alkalmatoffagok len-
 ne. De az harczra ferenyben menenek
 hogy sem mint alhatatosban; mert mihelt
 latak hogy az Macedonoknak zazloi for-
 gattatnak, hertelen megh allanak. Es im-
 mar az harczoloknak kialtasok az Kiraly-
 hoz ert vala, midõn noha az meg jöven-
 dõlt vesedelemre megh nem emlekezik
 vala; mindazonaltal az panczelt, mely-
 ben ritkan õltõzik vala, baratinak kere-
 fekre rea veve, es az ellõ zazlokhoz erke-
 zek; kit minek utanna egy Arabiai ember
 Dariusznak viteze meg tekinte, az maga al-
 lapattyanal nagyob cselekedetet merven
 probalni, az szablyat az paissal el fedezven,
 mintha az ellenfegtõl bõkõt volna el, az
 Kiralynak terdeihez borula. Sandor pa-
 rancsola, hogy az alazatoson kõnyörgõ
 fel kellyen, es az maga vitezi kõzse fogad-
 tafsek. De az a pogan ember az szablyat ha-
 marfaggal job kezebe altal viven, az Ki-
 ralynak az nyakához csapa, ki az czapast
 testenek keves felel valo haytasaval el ta-
 vostatvan, az pogannak hiaba jart kezet
 szablyaval el vaga; arra az napra jöven-
 dõitetet vesedelemtõl (az mint maga ve-
 li va-

Egy Arabiai
 vitez San-
 dott morda-
 lyul megha-
 karja õlui.

li vala) meg menckedven. De az mint velem el tavaftathatatlan az Ifteni ren- deles; Mert midőn az elől valo vitezek közöt serenyben harczolna, nyillal megh lötetek; mellyet az pancelon által az val- laba lötetettet az ő orvosa Philep ki vona: annak-utanna igen sok vere kezd folyni. Azon mindnyajan meg rettenven, miért hogy az pancelon által mely melyen hatot volna be az nyil, nem tudgyak vala, ő meg orczajanak is sine meg nem változ- van, az vért meg allatni, es az sebet be köttetni parancsola. Az faydalmot vagy el titkolvan, vag meg győzvé, az fázlok előt fokaig allot vala, midőn az egy keves úd ő vel annak előtte orvoffaggal meg allatot vör bővebben kezd folyni, es az seb mely meg uylevé faydalmot né inditot vala, az vör meg hidegűlven meg dagada; annak- utanna el ajulni es terdre boesatkozni kezd, kit az közel valo vitezek fogvan az taborba vissza vűnek. Es Betis őtet megh őletetnek velven lenni, az győzedelmen őrvendezven, az varosba vissza mene. Sandor penigh megh tellyeffeggel az seb meg né gyógyulvá, halmot csinaltata mel- lyel az kőfaloknak magoffagat fel erne, es töb al lyukakkal az kő falokat le rontatni parancsola; Az varosbeliek az kő falok-

Sandor nyil-
lal megh lö-
tetven, az
Ifteni ren-
delesnek e-
reje rayta
tellyesedik,
avagy inkább
az babona-
nak jutalmas
veszi.

nak elebbi tetejekre uy erőfjeget eppite-
nek: de meg az is az halomra helyhe-
tet tornyokat fel nem erheti vala. Annak-
okaert az varosnak belső részeinek is az
lövő férfiamokkal artanak vala. Az va-
rosnak utolsó vése delme az föld alatt afa-
tot lyukkal le rontatot kő fal lön, melynek
romlasi az ellenfegbe mene. Az zablok
eleiben rendeltetet vitezeket az Kiraly ő
maga vísi vala, es midőn vigyázatlanul
menne be, kövel az sara megh üttek.
Mindazonaltal dardához tartozvan, meg
az elebbi sebenek helye be nem sínel-
tetven, az első vitezek között harczol va-
la, haragra is gerjedven, hogy annak az va-
rosnak ostromlasaban rayta ket seb eset
volna. Betist, minek utanna igen vitezül
harczolt volna, sok sebekkel meg epedte-
ben az ővei el hattak vala, de mindazon-
altal is nem lassubban lát vala az viadal-
hoz, az maga es ellenfeginck verevel az
fegyvere megh sikulvan; Minek utanna
minden felől dardakkal környül fogatek,
az ifiu Sandor kevely örömeben fel fuval-
kodvan, az ellenfegben valo vitezfeget is
csudalvan, monda neki; Nem ugy halš
megh Betis az mint te akartad, hanem ugy
gondolkodgyal, hogy valami kinok fogoly
ellen talaltathatnak, teneked azokat kel-
letik

Betis vite-
zül harczol-
van megh
győzöttetik.

letik szenvedned. Amaz nem csak megh
nem rettene, hanem vakmerő abrazattal-
is az Kiralyra tekintven, az ő fenyegetésé-
re semmit nem bólla. Annak utanna mon-
da Sandor, Lattyatoke hogy az halgataf-
ban megaltalkodot? Vallyon terdre ese-
ke? Vallyon könyörgő őot bocsataje ki?
Mindazonáltal az halgatast meg győzőm,
es ha semmit egyebet nem cselekedhe-
tem is, bizonyara meg nyegeltetem: Ha-
ragjat annak utanna dühősegre fordita,
megakkor külfő idegen bókafokat veven
fel az ő uy szerencseje, mert elevenen le-
vőnek az bokain által őiy gyeplok vonat-
tatának, es bokerhez kötőtetven, az város
környül lovak vondozaék; dicsekedven
azzal az Kiraly, hogy Achillest, kinek ő
nemzetsegeből valo volna, az ellenség-
nek meg bünteteseben követte volna. Az
Persakban es Arabiajakban mint egy tiz é-
zeren veszenek el. Az Macedonoknak is
az győzedelem nem ver nélkül valo lön.
Az meg ballas bizonyara az városnak fő
voltaval nem annyera hiresittetek mint
az Kiralynak ket rendbeli esctivel, ki E-
giptomban sietven menni, Amyntast tiz,
harom rend evezőjú hajoval uy vitezek-
nek gyútesere Macedoniaba küldte. Mert
megh jo szerencses harczokon is az hada
fogyat-

Sandor A-
chillestnek
kegyetlen-
seget köve-
ti, ki Hektor-
tal az enkep-
pen cseleke-
det.

Gaza város
megh vete-
tik.

fogatkozik vala, es az megh győzettetet nemzetsegek vitezinek keveseb hutelek vala hogy sem mint az hazajabelieknek.

Az Egiptombeliek az Persaknak hatalmok ellen regtől fogva törven, holot azt hiszik vala, hogy ő raytok telhetetlenül es kevelyen uraikottanak volna, az ő jövetelnek remenlegere meg bizakottanak vala, ugy mint kik az pribek Amyntast is es engedelemből valo birodalommal jövőt örömmel fogadták volna. Annak utanna Pelusiumban, az hun az Kitaly be menendőnek lenni iattatik vala, felette nagy sokasag gyülekezet vala. Es ő hetedik napon, minek utanna az hadat Gazatol meg indította vala, Egiptomnak tartományába juta, melyet most Sandor taborának hinak. Annak utanna meg parancsolvan hogy az gyalog hadak Pelusiumra mennyenek, ő maga valogatot vitezeknek könnyű serevel valo seregevel az Nilus vizen mene, nem-is alhatak meg az ő jövetelit az Persak, az part útettől-is megh rettenven. Es immar Memphistől nem messze vala, melynek oltalmazasara hagyatot Astaces Dariusnak vezere az vizen által kelven, Sandornak nyolcz száz talentumot es minden Kirali haz eszközt kezében ada. Memphistől ugyan azon folyo vizen vittven

Sandor E-
gombba
megyen.

nyolcz száz
talentumot
egy
nyolcz
talentumot
talentumot
talentumot

tétven, Egiptomnak belső rezeire hata, es az dolgokat el rendelven, ugy hogy az Egiptombelieknek eleiktől maradt foka-fokban semmit meg nem változtatna, magában azt vegeze, hogy az Hammon Jupiternek jóvendő mondo helyere menyen. Megh könnyű ferrel valo es keveses emberektől is elg fenvedhető utra kellett vala menni: az földön es az levegő egben az vizeknek fogyatkozasa vagyon, sovany fővények hevernek, mellyeket minnek-utanna az napnak heűfege meg gyulast, az forro föld az embereknek talpokat megegetven, el fenvedhetetlen heűseg vagyon; es az tartomannak nem csak heűfegevel es farazlagaval kel tufakodni hanem az felette ragado homokkal is, melyben, igen mély leven, es az labok alatt alá sűlyedven, nehezen járhatni. Ezeket az Egiptombeliék voltanal nagyobbaknak hannak vetnek vala lenni; De elmejet az felette nagy kevanlag az Jupiterhez valo menetelre izgattya vala, kit az maga nemzetének kezdőjének, az emberi meltosaggal meg nem elegendven, vagy hizen vala lenni, vagy akarja vala hogy elhidgyek: Annak okaert az kiket magaval el vinni rendelt vala azokkal egyetemben az folyo viz menteben az Marcotis tora

Az kik hiaba valo dücsősegen kapdosnak, es az egbe magok bolondlagokkal menni eről kődnek, az igaz dücsősegnek természetit es

ála

medgyatrel-
lyességet né
tudnyak es
az ó nege-
dessegeknek
fok büntere-
si. szenev-
dik.

Megholt
földre, azaz,
oly sirtalanra
mellyen sem
mi nem te-
remhet, az
szaraszag-
mat.

ala mene. Oda az Cyrenæabelieknek kö-
veti ajandekokat vünck, azon kerven hog
bekefegben tartsa őket es varosokba-is el-
mennyen. Sandor az ajandekokat el ve-
ven, es vellek baratsagot közö!ven, el ren-
delt dolgainok veghez valo viteleben
kezje el b menni. Es bizonyara első es
masod nap, az munkatúrhetőnek láizek
lenni, megh olyan nagy mezeitelen pušta-
sagokra nem menven; immar mind azon
altal sovany es megh holt földre ertenek
vala; De mi holt az mely hamokkal be bo-
rítottot mezők megh nyilatkozanak, nem
külömben, mintha az mely tengerben
mentenek volna be, az szemekkel földet
keresnek vala. Semmi neműfa, elt föld-
nek semmi jelensege eleikben nem akad
vala. Az viz is el fogyot vala, mellyet az
tevek tömlőkben alavittének vala, es az
szaraz földben es hev homokban semmi
viz nem vala. Annak felette az Nap min-
deneket meg gyulaftot vala, es mindenek
megh szarattanak es meg süttettek vala,
midőn nagy hirtelen, az, vagy az Istenek-
nek ajandeka, avagy, törtinet volt, az Eg-
alat tamadot fellegek az Napot el reyték,
mely dolog az hevseg miat el farattaknak,
ha sinte az viz el fogyna is, felette nagy se-
gitség ion. Bizonyara minck utanna az

sebes

sebes felek bőfeges szapor esőt is adanak ; azt ki ki mind magaert fogni, nemellyek az somjuságnak miatta magokat nem birvan, feltatot fajokkal is kezdek kapdosni. Negy nap telek az nagy pusztasagokon valo iarasban, es immar az Isteni feleletnek helyehez né messze valanak, midőn az menő seregnek eleiben sok hollo mene, az első záslok előt nem messze repülven ; es hun az földön ülnek vala, midőn az sereg lassabban menne, hun barnyokra kelnek vala, az elől menőknek es ut mutatoknak szokások berint. Vegre az Istennek benteltetet helyre jutanak. Az csodaltos dolog, hogy az nagy pusztasagok között úgy be fedestetet, hogy az minden felől környül allo agaktol az Nap az sűrű burkokra elig hat be, es sok forrasok az erdőkét berinberte folyo edes vizekkel taplaljak. Az égnek-is csodalatos mertekletessege az tavasi üdöhhöz felette hasonlatos leven, az estendőnek minden rebit hasonlo egesseges voltaval által futya. Az helynek lakosi nap kelet felől az Szerecsenekhez leg közele vadnak, del felől az Arabiajakkal határosok ; vezetek neüvel Trogloditaknak hivattatnak : Ezeknek országok mind az veres tengerig megyen ki, de az hun Nap nyugatra halgat, mas fele

Az Hammon Jupiter temploma győ nőrüfeges helyen van gyon.

Szerecsenek laknak, kiket Szymufoknak hinak; Eſak felől az Naſamonok vadnak, az veſedelmes Syrtes tenger mellyeki nemzetſeg, hajokból kapot ragadományokkal kereskedő; Mert az partokat allyak, es az megakadot hajokat, az nekik eſmeretes reveken el fogják. Az bereknek lakofi, kiket Hammoniusoknak hinak, ſellel valo kalibakban laknak: Az középfő berket var gyanant tartyak, három rend kőfallal kőrnűl vettettet. Az első erőſſeg az Kiralyoknak régi lako helyeket rekeſtette be, az közelbikben gyermekekkel es agyafokkal egyetembē azoknak feleſegi laknak; Az Iſtennek ittis jővendő mando helye vagyon; Az vegſő erőſſege az udvari ſolgának es fegyver hordozoknak lako helyei valanak. Az Hammonnak mas berke-is vagyon, az közepiben forras vagyon, nap vizenek hiyjak. Reggel ugy foly hogy ſem meleg ſem hideg, delbe melynek feletteb valo heűſege vagyon, azon forras hidegen foly; az nap eűvere hajolvan meg melegűik, eűfelikor forron buzog fel, es az eűzaka virrattához mentől inkább közelget, az eűzakai heűſegben ſok megűal, megűen reggel ſem hev ſem hideg ſokot voltaval megűankad. Annak, a. mi Iſten gyanant tiűteltetik nem azon kepe

Az Napnak
esuda forrasa
az Libyai
gűſztan.

kepe vagyon mellyet közönségesen az kepe farago mesterek azt több Istenekhez sabtanak; az köldökeig hasonlo azokhoz. Az ruhaja smaragdai es draga gyöngyökkel foglaltatott övé. Ezt, mikor valást kernek tölle, aranyas hajoban hordozzak az papok, az hajonak mind az ket oldaláról lok ezüst czehek függven ala. Az ferjes asszonyok es húzek utanna jarnak regi eleitnek szokások szerint nemű nemű diételen eneket mondvan, mellyel Iupitert megh engedtetni hívik, hogy bizonyos valást tegyen. Es akkor bizonyara az közelb menő kiralt egy az papok közzül leg nagyob údejű fiának neveze, azt valvan, hogy ő neki azt az nevet az atya Iupiter adna. Sandor pedig azt monda, hogy azt ő örömost is venne, es tulaydonanak is ismerne lenni, az emberi állapotrol el feletkezven. Annak-utanna kerde, ha az Isteneknek rendelésekből az egész vilagnak birodalmat neki rendelneje; Az jóvendő mondo magát mind egy nyomon az hizelkedeshez sabvan, azt jelente, hogy mind az egész vilagnak biroja lenne; Ezeknek utanna kerdeni kezdé, ha az ő atyanak minden gilkösi meg bűnhöttének volnaie; Az pap valóságoson azt monda, hogy az ő atya senkinek lator cselekedetivel, meg

Az Hammó Iupiter minemű abrazatban es öltözeterben tiltatotték.

Sandor Philep kiralt meg vetven, az Hammó Iupitert atyanak fogadgya.

nem bantathatnek, Philep Kiralynak pedig minden gyilkosi halalos büntetéseket szenvedtenek volna. Azt-is hozzá vete, hogy győzhetetlen lenne, miglen ez világból az Istenekhez ki menne. Annakutánna aldozatot teven, mind az papoknak fmind az Istennek ajandekok adatanak, es az baratinak is meg engedtetek, hogy Iupitertől ők is kerdeßkednenek. Semmit többet nem kerdenek, hanem ha adnaje tanatsul nekik, hogy az ő Kiralyokat Isteni tistelettekkel tisztelnek. Az jövendő mondo azt felele, hogy Iupiternel az-is kedves dolog lenne, ha ők az győzedelmes Kiralt Isteni tistelettel tisztelnek. Az Isteni feleletnek hütelet igazan megh vizsgálom bernek, bizonyara heaba valo alnok valaß teteleknek lattathattanak volna lenni, de az szerencse az kiket egyedül ő maganak hinni kenßeritet, nagy reß serint az dicsőseggnek kevanoiva tefi inkab hogy sem mint be fogoiwa. Annakokaert magat Iupiter fianak neveßtetni nem csak szenvede, hanem ugyan parancsola is, es az viselt dolgoknak hirtet nevet midőn ő rögbiteni akara, illyen nevezettel megh veßte. Es az Macedonok bizonyara, az Kirali parancsolathoz ßokvan, de az ßabadsagnak nagyob arnyekaval hogy sem mint

Amjo szerencse az kiket maga borával fokaig etaplal, vegze meg refze givten boldoka-is teszi.

mint az több nemzetsegek, az halhatatlan-
ságtól vakmerőben irtozanak, hogy sem
mint vagy ő hozzájuk illik vala, vagy az
Királyhoz. De ezek mind tulaydon úde-
jekre tartassanak, most az több dolgokat
veghez vinni fiatek.

Sandor az Hammontól vissza jöven,
minek utanna az Pharus bűgethez nem
messze levő Marcotistora mene, az hely-
nek természetit megh szemlélven, először
ugyan az bűgetben rendelt vala új városít
csináltatni; Annak utanna mihélt megh
tettek, hogy az bűget nagy lako helyt be-
nem fogna, az városnak ot választá helyt,
az hun most Alexandria vagyon, neveze-
tet az csináltatonak nevetől veven; Vala-
meni hely az to es tenger között vagyon,
azt be fogvan, az kö faloknak kerületire
nyoltzvan futamatni földet rendele, es az
városnak eppitefere gond-viselőket hagy-
van Memphisbe mene. Noha nem kép-
telen de alkalmas kevanfaga indult va-
la, nem csak Egyptomnak belső részeinek,
hanē Szeretsen orságnak, is latogatafara;
Az Memnonnak es Titonufnak hires ne-
ves Kirali lako helye az meg tudakozan-
do regifegnek kevanofat az Napnak csak
nem hatarin kívül vonssa vala. De az e-
lőtte allo hadakozas, melynek meg hatra

It az ha-
talanfagon
Istenfeget
ertünk, az
minemüvet
Sandor a-
kart maga-
nak tulaydo-
nitani.

Sandor az
maga neve-
ről Alexan-
dria nevü va-
rosít csinál-
tat.

Nyoltzvan
futamatni
földet kis
Magyar
mely földet
teizen.

fokkal nagyobb süllye vala, az hivalkodo
 Sarandokfagnak údejet el fogta vala. An-
 nakokaert az Rhodusbeli Aeschylust es az
 Macedoniai Peucestest Egiptomnak tifi-
 tartoiva teve, annak az orfagnak oltalma-
 zafara negy ezer vitez adatvan. Az Nilus
 folyo viznek rekefit Polemomnak paran-
 csola hogy oltalmazza, arra neki három
 rend evezőjü hajo harmintz adatek. An-
 nakutanna Africa mely Egiptomhoz ra-
 gasztatot, Apolloniusra hagyatek; azon A-
 fricai es Egiptomi adók Cleomencsre.
 Meg parancsolvan hogy az bomfed varo-
 fokbol Alexandriaba költözzenek, az uy
 varost nagy fokasaggal meg tölte. Az
 a hire, hogy midőn az Kiraly az varosnak
 következendő falainak helyere, az mint
 az Macedonoknak szokások tartya,
 arpa belest küldöt volna, az madarak-
 nak feregi oda repültének volna, es az be-
 lest meg öttek volna. Es midőn az a
 jelenleg fokaktol gonosra magyaztatot
 volna, az jövendő mondok azt feleltek
 volna, hogy abban az varosban az jöve-
 venyeknek nag fokfaga lakando volna, es
 az a föld eledeleket fokaknak adandana.
 Az Kiralt midőn az vizen ala menne, el-
 erni kevanvan Hector Parmenionak fia,
 ki údejenek igen szép viragaval Sandor-
 nal

Arrianus hi-
 storicus listz
 nek mond-
 gya.

Alexandria
 varosnak jo
 ismerences
 jele.

Hector Par-
 menionak

nalfelette kedves vala, egy kised hajoba
 szálla, többen szállittatvan bele, hogy sem
 mint kiket be foghatna. Annak-okaert
 az el merült hajo őket mind el hagyta. He-
 ctor az vizzel sokaig tusakodva noha öt
 vizes ruhaja es cipellyűsben beborittatot
 labai az uszástól meg tartoztatnak; mind
 az alatti holt elevenen az partra ki szabadu-
 la, es mielt el faradtan leleketit meg
 tagita, mellyet az felelem es az vesedelem
 meg fuvalkodtattanak vala, senki meg
 nem segitven, mivel hog az többi mas fe-
 le szabadultan vala ki, meg hala. Az Ki-
 raly az el veset ifjuhoz valo szeretetitol vi-
 feltetven, igen bankodek, es az megtalal-
 tatot testet nagy pompaval el temettete.
 Ezen bánattjat az Andromachus halala-
 nak hire öregbite, kit Syrianak tisztartaja-
 vatolt vala: Az Samaritak elevenen meg
 egettek vala; kinek halalanak bossu al-
 lalara mentol nagyobb gyorsasaggal lehe-
 te, ugy fiete: es oda jutvan olyan nagy
 latorfagnak okai kezeben adatanak. An-
 nakutanna Andromachus helyeben Mem-
 nont rendele, halalos büntetessel illetven
 az kik az tisztartot meg öltek vala. Az ke-
 gyetlenül uralkodokat, azok között az Me-
 thymnabelieknek tisztartait Ariftonicust
 es Chryfolauust az alattok valoknak kezek.

fia az Nilus
 vizbe me-
 rül

Mikor em-
 bert egy nya-
 valy talál-
 lyá, gyakorta
 azt más-is
 szokta kö-
 vetni.

ben ada, kiket azok az raytok töt boßkufa-
 gokert megh kinoßtattakat megh ölenek.
 Annakutanna az Athenasbelicknek Rho-
 dusbelicknek es Chiusbelicknek követit
 meg halgata : Az Athenasbelick az gyö-
 zedelem felöl örvendeznek vala neki, es
 hogy az Görögöknek foglyai az öveiknek
 meg adatnanak, azon könyörögnek vala ;
 az Rhodusiak es Chiusbelick az oltalmul
 közikben adattakra panaßolkodnak vala.
 Mindnyajan azokat, az miket kevanni lat-
 tatanak, meg nyerek. Az Mitylenebeli-
 cknek is, az ő hozza valo jeles hűsegekert,
 es az kincsert, mellyet az hadra költötte-
 nek vala, az zalagokat meg ada es azok-
 nak hatarokhoz nagy orßagot ragasztá. Az
 Cypriajaknak Kiralyinak-is, kik Dariustól-is
 hozza partoltanak vala, es mikor Tyrust
 vina, hajokat küldötte nek vala, erdemek-
 ert beczület adatek. Amphoterus annak-
 utanna az hajoknak Capitannya Cretanak
 megh szabaditafara küldetven (mert mind
 az Persaknak s-mind penigh az tengeren
 valo tolvajoknak fegyverekkel annak az
 sügetnek nagyob részei megh szállattatta-
 nak vala) meg parancsola neki, hogy min-
 deneknek elötte az tengert szabaditfa meg
 az tolvaylo hajoktól, mert azt az tolvayjok
 allyak vala, mind az ket Kiraly az hadako-

Kirali do-
 log az ke-
 gyelmesség.

zafra fordulvan. Ezeket elrendelven, az Tyrusi Herculesnek harmincz csebével együt aranyból csináltatott kupát bentele és Dariuszra íetven, utat az Euphratesre parancsola hirdettetni.

Dariusz pedig midőn meghértette volna, hogy az ellenfeg Egiptomból Africa-batért volna, ketelkedet vala, ha Mesopotamia környűl allapodneke meg, avagy az maga birodalmanak belső részeire menne; ketseggelkül maga jelen letevel, az hamarféggal valo hadakozafra az végű nemzetségeknek felinditafában hathatosb éűkű leendene, mellyeket az maga vezeri által nehezen ingat vala. De minnekutanna fűvok meg hihetű emberek által elhirhedek, hogy ű akar mely orűagba menne, Sandor minden hadavalutanna lenne; tudvan azt mely sereny emberrel volna dolga, az méűe valo nemzetségeknek minden segitfégit Babyloniában parancsola egybe gyűtetni. Az Baűriaiak, Scythak es Indiabeliek űve gyűttenek vala; Mert az tűb nemzetségeknek hadaiis magokat egyűerű-mind hivatallyokhoz tartak. Tovabba midűn csak nem felannival volna az had nagyűb, hogy sem mint Ciliciában vala: fegyverek sokaknak nem vala, mellyek felette nagy fűrgalmatofűggal

Dariusz Sandorellen meg-is hadatkeűzi.

gal keſítettnek vala. Az lovaſoknak es lov-
 vaknak be fedező ſerſami ég mashoz fog-
 laltatot vaſlannaknak rendiből valanak.
 Az kiknek annak előtte haito dardaknal
 egyebet ſemmit nem adot vala; azokhoz
 paifok es ſablyak adatnak vala. Az gyalog-
 goknak meg ſiligiteſnek okaert lovaknak
 ſeregi oſtatanak, hogy az elebbinel na-
 gyob lovag hada lenne; es az mint el hitte
 vala, az ellenſegeknek felette nagy rette-
 neſekre ket ſáz negy negy lovu kaſas
 ſeker, azoknak az hemzetſegeknek egyet-
 len egy ſegitſege következek. Az rud orran
 elől hegyes vaſu kopiak allanak vala ki;
 mind ket felől az igabol három három ket
 elő palloſt igazítottanak vala, es az kere-
 keknek külön belől több rövid dardak
 allanak vala ki ellenben. Annakutanna
 nemely kaſak az kerekeknek talpa-
 iban nemelleyek az földre ala creſtetve
 valanak, mellyek valami az meg futamta-
 tot lovaknak eleikben akadna, el vagda-
 landok volnanak. Az hadat illyen modon
 ele keſitven es jól fel fegyverkeſtetven Ba-
 byloniabol mindē erejet ki indita. Iob kez
 felől az nevezetes Tigris folyo viz vala, ha-
 danak bal felől valo, reſtet az Euphrates ol-
 talmazza vala, Meſopotamianak mezeit az
 had be töltötte vala, Annak utanna az

Az kik az
 ſzererekben
 es az lovak-
 ban vetik re-
 mentſegeket,
 es ala valo
 vitezeknek
 fokafaga-
 hoz valo bi-
 zodalimok-
 ban az harts
 ra mennek,
 rut karokkal
 lattarnak
 gyakorta
 magokat az
 ſzerencſere
 hiani.

Tigrisen által költözven, midőn az ellenfeget nem mebbe hallotta volna lenni: Satropaxot lovag Capitannyat ezer fő vadfogatot lovassal ele küldte: Mazæus vezzernek hat ezer ember adatek, hogy azokkal az ellenfeget az vizen valo által menteltől meg tartostatna. Ugyan neki meg parancsola, hogy az orfagot melyre Sándor menendő volna, pusztitana es egetne: mert azt hissi vala, hogy az, a kinek semmi egyéb nem volna, hanem csak az mit kapdosva el fogot volna, az fűkfeeggel meg győzethetnek. Elesek pedig ő neki nemelleyek az földön, nemelleyek az Tigris vizen hordatnak valafel. Imwar az Arbella nevű faluhoz jutot vala, melyet maga veszedelmevel hiresitendő vala: it az elefnek es portekaknak nagyobb részt lerakvan, az Lycus folyo vizen hidat csinaltata, es őtt nap mikeppen annak előtte az Euphratesen az hadat által költőztete. Onnet mayd nyoltzvan futamatni földet ele menven mas viz melle, melynek neve Boumellus, Ballita taborat. Az hadaknak kiterjesztetere alkotmatos orfag vala, lovagolható es tagas sík mező: meg csak fatörzökök es rövid fűű vessők, sem fedezik be az földet, es az szemeknek meg azok azais az mik mebbe vadnak babad nezes engette-

Mayd nyoltzvan futamatni földet az közel ket Magyar mely földet.

Az alkotmatossag az hadban (az Vegetius iras szerint)

göbbit szo-
korsegíteni,
hogy nem
mint az vi-
szefeg.

Nehezen
győzöttetik
meg, az ki az
maga es el-
lenfege ha-
da felől i-
gázan tehet
letet.

gettetik. Annak okaert ha hun az mezők
dombosok valanak, meg egyenesítetttni,
es mindenút valo hegyes helyt el feleltet-
ni parancsola. Sandorral, az kik az ő hada
nak sáma felől, az menyere mebbe megh
aranthatni vala, itiletet tebbnek vala, elig
hitetek el, hogy anni ezer ember le va-
gattatvan, uyjabban nagyob had kebittetet
volna. De minden vesedelemnek es az
nagy sokasagnak semminek alitoja leven,
az tabornak tizen-egyűter valo megh sallit-
tasaval az Euphratefre érkezek, mellyen
hidakat csinaltatvan, megh parancsola,
hogy az lovasok elől mennyenek, az pha-
lanx fereg utannok legyen, Mazæus ki az
vizen valo altal nem erebtefre, Sandor-
nak eleiben hat ezer lovassal ment vala,
magat probara nem merven vetni. An-
nakutanna az vitezeknek nem az nyugo-
dalomra, hanem súvóknek meg batorita-
sara keves napokat advan, az ellenseg u-
tan gyorsan kezde menni, attol felven,
hogy az maga birodalmanak belső rebeire
menne, es az nagy pushta es fogyatkozot
helyeken kellene utanna menni. Annak-
okaert negyedik napon Arbellan tul az
Tigris vizere hata. Mind az egeß orfag
az folyo vizen tul uy egeßel füstölög vala;
Mert Mazæus valamely helyekre ment va-
la

la, azokat nem külömben egeti vala mint az ellenfeg. Es először az löttetseg, mellyet az füst öntöt vala ki, az Napot meg homalyositvan, lestől való felteben megh tartozek. Annak-utanna mihelt ez ele küldetet kimek minden helyeket batorfagofoknak mondanak lenni, az lovasokban keveset az folyo viz revenek meg probalására ele bocsata: Melynek mélysege először az lovak sügyenek leg felső felet, majd hogy az arkanak közepire jutanak, az nyakokat-is fel çri vala; Nemis foly bizonyara az Nap keletnek tartomanira mas olyan sebes viz, sok patakoknak nem csak vizeit hanem meg köveit-is magaval vonvan; Azert az sebesfegtől, mellyel ala foly, Tigrisnek neveztetet: mert Persiai nyelven az nyilat Tigrisnek nevezik. Annak-okaert az gyalog, mintha barvakra ostattot volna, az lovasoktól megh környekeztetven, fegyveret feje feliben fel emelven, az viznek mind az közep arkaig könnyen hata. Kiraly az gyalogok előtt leg elől menven ki az partra, az revet az vitezeknek (miert hogy az sovát nem halhattyak vala) kezevel mutata, de elig járhatnak vala; holot, hun az labok sikamlík vala el az sík köveken, hun az sebes viz csapja vala el őket. Kivaltkeppen való bajok azok-

Az hadnak az utakon lestől igen kel tartani.

Az hadvise-lő vezér az batorfagot szemelyével jarásával, es szovával elől viselven az alatta valoknak batorfagokas öregbiti.

nak

nak vala, kik az vállokon terheket hordoznak vala. Mert midőn magokat is nem bírhatnak, az alkolmatlan terhel az sebes őrvényekbe vitetnek vala. Es midőn kiki mind az maga ragado manyat el erni ügyekezik, ő magok között nagyob tufakodas tamada, hogy sem mint az folyo vizzel; es az portekaknak süllel labbogo rakasi az vi-rezekben fokat el dőytöttének vala. Az Kiraly őket inti vala, hogy elegendenek meg fegyvereknek meg tartásával, az többiről őket ő meg elegitene; De sem intet sem parancsolattyat nem erthetik vala; Az felelem is bantafokra vala, es ezen kívül az usoknak egymas között valo kitalafok. Vegezetre, az hun az viz lassub folyással revet nit, ki jutanak, es valami keves portekaknal egyeb semmi el nem vesse. It az Sandor hada el töröltethetet volna, ha kinek az győzedelemre meressege lőt volna, de az Kiralynak büntelen valo jo berenceje az ellenfeget onnat el fordita. Az Granicus vizen is, az tulso parton anni ezer lovag es gyalog alvan, így költőzek által; Cilicianak boros utaiban is az ellenfegnek olyan nagy fokfogat így győze meg. Az batorfagnak is, mellyel igen bővőkődöt, modgya meg kissebbitethetik; Mert soha probara nem jutott abbali

Az szerencse az merész embereket segiti az felelőseket harra küzi

Igy győzte meg) az az az szerencse által.

abbali dolga ha vakmerőségből művelte
 effele dolgokat avagy nem. Mazæus ki ket
 segnelkül az rendetleneket el nyomta
 volna, ha az folyo vizen által költőkben
 reajok ment volna ; el vegre es immar jól
 felfegyverkeztek ellen kezdé nyargalni.
 Mint egy ezer lovasf küldet vala ele, kik-
 nek keves voltokat Sandor meg kimlet-
 ven, es az utan semminek tartvan, Ariston-
 nak az Pæoniai lovasok Capitannyanak
 meg parancsola, hogy reajok mind sa-
 guldva mennyen. Azon napon az lova-
 soknak es kivaltkeppen Aristonnak jeles
 hartza lón. Satropaxot az Persiai lova-
 soknak Capitannyat, kopiával az torkat a-
 ranzvan, által öklele, es az ellenség közöt
 futtaban el çrven az lorol nyakra före ve-
 te, es ellene tufakodónak szablyával fejet
 veve, mellyet vissza viven, nagy dicsiret-
 tel az Kiralynak labai elöt le tón.

Az kik az al-
 kolmarossag
 nak üdejet
 elmulattyak
 azt annak-
 utanna
 gyakrabban
 hiaba kere-
 fik.

Az Kiraly az tabort ot ket nap tarta, az
 következendõ napra ostan indulast paran-
 csola hirdettetni. De mint egy első straza
 allaskorban, az hold meg fogyatkozvan,
 csillaganak első fenyet el reyte. Annak-
 utanna vör sinnenel be fogattatvan mind
 vilagossagat meg rutita, es olyan nagy vi-
 adalnak eseti tajaban az nyughatatlan vi-
 gtezeknek süvőkben nagy babona es abból
 nemü-

neműnemű reműles adatek. Azon pannaſolkodnak vala, hogy ők az Iſteneknek akarattyok ellen az világnak végére vonatnának. Immar az folyo vizekre sem mehetnének, ſaz csillaggok-is elebbi fenyeſtegeket nem ſolgaltatnak; Az nagy kietlen földék es minden puſtaſagok találkoznak eleikben; Egy embernek maga mutogataſara anni ezer viteznek omlana ki vére; hazajat meg unta volna, az attyat Philepet meg vetette volna, hiaban valo gondolatokkal az egbe ſietne; Immar part úteshez az dolog közel vala, midőn minden dolgok ellen megh reműhetetlen leven, meg parancsola, hogy az vitezeknek Capitani es vezeri maga udvari ſatorához ſokan elę menyenek, es az Egiptombeli jövendő mondoknak, kiket az Egnek es csillagoknak jarafaban felette tudafoknak hiſen vala lenni, megh parancsola, hog ki mondanak micsoda ertelemben volnanak; de azok kik elege tudnak hogy az űdőknek forgási el rendeltetet változafokat be töltenek, es hogy az hold fenyeiben megh fogyatkoznak, mikor az földnek alaja menne, es az Napnak fenye-től meg foſtatnak. Iollehet annak tölők meg ertetet okat az kőſſegnek nem jelen-tek, de azt vallak, hogy az Nap az Görögöke,

göke, az hold az Perfaké volna: es az holdnak valaméniser fine el vesne, azoknak az nemzetsegeknek romlasok es veszedelmek jelentetnek; es az Perfiai Kiralyoknak regi példajokat ele samlalak, kik hogy az Isteneknek akarattyok ellen vitanak legyen, az hold vilaganak meg fogyatkozasa meg mutatta volna. Semmi dolog az fokasagot valofagosban mint az babona nem viseli. Egyebkint magaval nem birhato, kegyetlen es valtozo leven, minekutanna az hamis Isteni tistelettől meg csalatik, az jövendő mondoknak inkább enged, hogy sem mint az maga vezereinek. Annakokaert az Ægyptombelieknek az kösség közze ki hirhút valas tetelek az meg lankat vitezeket az remenségre es bizodalomra ismet fel ebrestek. Az Kiraly azt itilven hogy az vitezeknek hirtelen meg batorodot súvekkal elni kellene, az tabort masodik vigyazaskor meg indita. Jobb kezfelől az Tigris folyo viz vala, bal felől az hegyek, mellyeket Gordyæufoknak hinak. Minekutanna erre az utra meg indula, az kinek kik ele küldötenek vala, virratta rayban Dariusnak jövetelit hirre adak. Annakokaert viadalra fogyverkesitetet vitezekkel es elrendelt sereggel elől megyen vala. / De az Perfaknak kimei

Az mely elme az babona elmerült, soha czendes nem lehet; noha egy ideig az remenségre es bizodalomra lattassék fel emeltetnek lenni.

Minden
harczokon
leg először
az szemek
győzöttet-
nek meg.

mayd ezeren valanak, kik nagy seregnek
kepet csináltak vala; mert mikor az dol-
gok valóságoskeppen meg nem kimeltet-
hetnek, az felelem miat hamissakat jöven-
dőlnek. Minek-utanna az Kiraly ezeket
meg erte, keves vitezivel egyetemben az
övekhez vissza futo Persaknak sereget
elerven, kitle vaga benne s-ki el foga,
es lovasokat küldé ele, rez berint azért
hogy kimlődjyenek, rez berint hogy az
tűzet mellyel az poganok az falukat eget-
tek vala, meg oltanak; Mert futtokban
hirtelen az falukat es gabona asztagokat
meg gyutottak vala, es midőn az tűzek leg-
fen akadtanak volna, az also reszekre
még nem hatottanak vala. Az tűzet an-
nakokaert meg oltvan, igen sok gabonat
talalanak. Egyeb egyet massal-is bővöl-
kődni kezdenek. Azon dolog az ellenseg-
nek kergetesere az vitezeknek fűveket fel-
gerjeszte: Mert az ellenseg mierthogy az
tartomant egetne es pusztitana, sietni kel-
vala, hogy az tűzzel mindeneket eleb el ne
fogna. Azert az ketelenség okossagra for-
dula: Mert Mazæus, ki annak előtte az fa-
lukat hivalkodva meg gyutotta vala, im-
mar azzal hogy fűsson meg elegendven, az
ellensegnek sok egyetmást eppen hagyta.
Sandor Dariust mas fel szaz futamatna
földnel

földnel nem messzeb ertette vala lenni. Annakokaert az elefnek bő voltaval elegedendő keppen megtöltözven, negy napon azon helyben allapodék Annakutanna Dariusnak levele el fogatek, mellyel az Görög vitezek ingerlettetnek vala, hogy az Kiralt meg ölnek, avagy el arulnak; es ketelkedek ha azt az gyülekezeten el olvasnaje avagy nem, elegge bizvan az Görögnek-is magahoz valo jó akarattyokhoz es hűsegekhez; De Parmenio jéste, es azt monda hogy az vitezeknek fülöket affele igiretekkel illetni nem kellene; csak egy ember-is csalardsaggal az Kiralynak arthatna: az fősvenyseg semmit bűnnek nem tartana. Az tanacs adonak bővat fogadvan, az tabort meg indita. Midőn utban volna, egy herelt ember az foglyok között valo, kik Dariusnak feleseget követik vala, ertefere ada, hogy azon Darius felesege el nehezednek, es lelekzetet elig venne. Az büntelen valo menetelnek munkajaval, es bűvenck bőmorufagaval el faradvan, az napanak es hajadon leaninak kezek között le eset vala, es annakutanna megis holt vala. Azon dolog felől mas hir mondo-is erkezek. Es az Kiraly nem külömben, mintha az maga annya halala izentetet volna meg, gyakorfohazzkodasokat

Tudnijlik
harom
Magyar
mely föld-
nel.

Darius az
Görög vitezeket a'atomban Samdornak halalara kiszetti.

fokat tön, es könyvei credven, az mine-
 műveket Darius hullatot volna, az sator-
 ba mene, melyben Dariusnak az meg holt
 test mellet ülő annya vala. It pedig mi-
 helt az Darius annyat az földön fekenni
 lata, az keferűség meg uyjula. Az uy nyo-
 morusagban az elebbiekről is azon Dari-
 us annya meg emlekezven, az el ado haja-
 don leanit őleben fogta vala, az közönse-
 ges banatnak noha nagy vigasztalásit; de
 mindazaltal az kiket maganak kellene vi-
 gasztalni. Szemei előtt vala kisdéd unoka-
 fia, ki sánásra ez okon vala melto, hogy ő
 nagréb sserint az magara nezendő nyomo-
 rusagot még ebeben nem veszi vala. San-
 dort az maga rokonfagi között hihetned
 sirni, es vigasztalásokat nem adni, hanem
 keresni: eteltől bizonyara magát meg-
 tartóztatata, es az el temettetesben az Per-
 saknak eleikről maradt sokasok sserint
 minden becsületet megtartot; Melto le-
 ven bizonyara, hogy ő most is az kegyel-
 messegnek es maga megtartóztatásának
 nagy dicsiretít vegye. Csak egy sser latta
 vala őtet, azon nap mellyé el fogatot vala,
 es azt sem azért hogy őtet hanem hogy
 Dariusnak az annyat látta, es abrazattya-
 nak felette ssep voltat nem bujasagnak ha-
 nem dúcsőségnek izgatására vőtte vala.

Az he-

Az herelt emberek között, kik az Kiralyne
 aßony környűl valanak, egy Tyriotes ne-
 vű az siroknak rettegek közben ki salad-
 van azon az kapun, mely miert hogy az el-
 lenseg hata meget vala, gondvisletlenbűl
 őristetik vala, az Darius taborara erkezek,
 es az vigyazoktól meg fogatvan, az Kiraly-
 nak sateraba zokogva es ruhajat meg
 saggatva vitetek ; kit mihelt Darius meg
 tekintte, az banatnak sok fele varakozasa-
 val fel indittatvan, es leg inkab mitől fel-
 ne, bizontalan leven, monda: Az te or-
 czad nem tudom micsoda felette nag ve-
 szelt mutat, de meg lásd, hogy az nyomor-
 ult ember fűleinek ne kedvez: mert en
 meg tanultam bodogtalanna lennem, es
 gyakorta az nyomorusagnak vigasztalasa-
 ra vagyon az maga sorfat ismerni. Nemde
 az mi felől felette gyanakom, es monda-
 ni nem merem, az enimeken tőt gyalaza-
 tot adandode nekem tuttomra, es (az mint
 hisem) ő nekikis minden kinnal nehe-
 zebbet? Ezekre Tyriotes monda; Az bi-
 zonyara tavul vagyon; Mert az Kiralyne
 aßonyoknak az alattok valoktól mentől
 nagyobb becsűlet tetethetik, az ticidnek
 az győzedelmestől azon tartatot meg; ha-
 nem az te felesged nem regen mulek ki
 ez cletből. Annakutanna nem csak fohaz-

Az nyomor-
 usagnak vi-
 gasztalasa
 nyomoru-
 saggal szo-
 kot legel-
 tetni.

Az szemo-
 ruszű az mi
 től fel, affe-
 lől kön-
 nyön gya-
 nakodik.

Felette nagy
 josages dü-
 csőség, mely
 nek meg az
 ellenseg-is
 bizonsagul
 kenszeritte-
 tik lenni.

kodások hanem jaygatók-is mind az egész taborban hallatnak vala. Nemis kétkedek Darius hogy meg öletet volna, miert hogy az gyalazatot el nem szenvedette volna : es banattyaban meg csabulván fel kialta , mondvan : Micsoda vetket cselekettem en olyan nagyot Sandor? Az te rokonidban kit öltet meg , hogy kegyetlensegemert ezzel az kölczönnel fizessenekem? Meg gyúlöltel engemet, de okot bizonyara arra nem attam. De am bator kölcz azt, hogy en ream hadat igaz okból hoztal, az aßbonyallatokkal kellett volna je azért dolgodnak lenni? Tyriotes az hazajokbeli liténekre eskefik vala, hogy semmi oly dolgot rayta nem cselekedet volna; Meg Sandor-is halalan fo-hazkodot volna , es nem kevesbe sirt volna mint önnön maga sirna. Ezek miat az szeretönek elmeje nyukhatatlanfagra es gyanufagra terittetek visßa; azt aranzvan, hogy az fogoly aßbonyhoz valo szereti nilvan az paraznaködásnak sokalabol sarmazot volna. Annakokaert az környüllette valokat el küldven , es csak az egy Tyrioteft hagyvan, immar nem sirvan, hanem fo-hazkodvan monda; Latode Tyriotes hogy az hazugfagnak te benned helye nincsen? It majd kinzo szerzamok lesnek, de az liténekre

nekre kenőserítlek, hogy azt ne vard, ha mi becsületi vagyon te nálad az te Kiralyodnak. Nemde, az mit mind tudni kevanok, s mind kerdeni fegyenlek, Sandor mind ur s mind ifiu leven mereszletteje cselekedni? Tyriotes testet az kinra kefi vala adni, az Isteneket-is bizonsagul hia vala, hogy az Kiralyne affony tisztan es bentül tartatot volna. Vegezetre minekutanna el hive, hogy azok igazak volna, az miket az herelt ember mondana, az fejet be fedezven sokaig sira, es midőn meg az könyvei folyanak, ruhajat az orczajarol le vetven, es kezeit az eg fele fel emelven, monda: Hazambeli Istenek előőr nekem erősicsetek meg birodalommat, annakutanna ha en immar oda vagyok, azon könyörgők, hogy Afianak Kirallya fenki ne legyen, hanem ez az illyen igaz ellenszeg, illyen könyörülő győzedelmes.

Annakokaert noha az bekefegget ketser hiaba kerven, minden tanacsat az hadakozásra fordította vala; minfazonaltal az ellenszegnek maga megtartoztasával meg győzöttetven, az bekefegnek uy conditioának szerzefere fő fő rokoni közzül tiz követet küldte. Kiket Sandor, az tanacsokat hozza hivatvan, be vitetni parancsola;

Az Darius követinek az bekefegnek meg nyeresefejert leanyanak felesfegül valo igiretivel, atannyal hatalommal

veszedelem
nek es sze-
rencsenek
meg gon-
dolással
meg ekefit-
tetet intő
oratiojok
Sandorhoz.

kik között az leg nagyobik údejűző bol-
la. Dariust hogy az bekefeget te tőlled ez-
zel már harmadszor kerne, semmi kecsen-
feg nem kénseritette, hanem az te igaffa-
god es magadnak meg tartoztatása esle-
kettette veile. Annyat felefeget es gye-
mekit csak hogy nalanelkül vadnak, fog-
fagban lenni nem itilte. Azoknak az kik
még plnek semermetessegekre gondolt
nem küőőben viselven, mintha azok
volnal: Kiralyneknak nevezed őkre
lebbi mektosagoknak képet meg raktak
ok benveded; az te orczadat olvannak
latom lenni, minemű az Dariusc volt ma-
kor tölle el bocsattatnank: noha ő felefe-
get, te penig ellenfeget fíratod. Immar
az viadalon állanal, hogyha annak el te-
mettetesenek gongya tegedet nem kefe-
delmeztetne: Csodaje tehat ha ilyen ba-
ratfagos sűtől bekefeget kíván? Mire kel-
lenek az fegyverek azoknak, az kik között
az gyűlölsegek ki vetettének? Annak előt-
te az te birodalmodnak hatarat az Helys
folyo vizet rendeli vala, mely Lydiat hata-
rozza. Most valami az Helleipontus es
Euphrates között vagyon; az leanyanak,
kit neked felefegül ad, jegy ruhájart az-
zal kinal tegedet. Az fiat Ochust ki nálad
vagyon, bekefegetnek es húfegetnek Salagaul

tarcs meg, az annyat es ket hajadon le-
nyat ad meg. Az on könyörög, hogy az ha-
rom testekert harmincz ezer talentom a-
ranyat vegy el. Hógha az te elmednek mer
tekletes voltat nem tudnam, nem monda-
nam, hogy most volna annak údeje, hogy
bekefeget nem csak adnod, hanem ugyan
foglalnodis kellene. Tekincz hatra,
hatad mege menit hattal legyen, nezd
meg azt-is menit kevany. Vésedelmes az
felette nagy birodalom, nehez meg tartan-
nod, az mit be nem foghacz. Latode hogy
az hajokkal, az mellyek feletteb nagyok
nem birhatni. Nem tudom ha Darius-is
anni sokalagot azért vésitet legyene el,
hogy az feletteb valo gazdaglagok nagy
karvallafra okot adnak. Könnyeb nemel-
lyeket meg venni, hogy sem mint meg
tartani; Az mi kezeink bizonyara menivel
ragadoznak könnyebben hogy sem mint
az el prædaltatottat meg tartyak? Ugyan
az Darius felesegenek halala meg inthet
tegedet, hogy immar az te könyörületef-
segednek keveseb szabadsaga vagyön,
hogy sem mint volt. Sandor az követeket
az fatorbol ki küldven, mi teczenek, az
tanacznak eleiben ada. Sokaig, senki mi-
csoda ertelemben volna, meg mondani
nem mere, az Kiralynak akarattyaban bi-

Tizé nyolcs
ezerni ezer
Magyar ara-
nyat teszen.

Illyen Ha-
vas aly föld-
de es Mol-
dova mellye
ket kön-
nyeb meg
venni hogy
sem meg
tartani.

Sandornak
peldajabol
tanullyak
meg az Ve-
zerek es fe-
jedelmek

hogy tanacz nélkül
semmit ne
csélegedjék
nek.

zontalanok leven: Vegre Parmenio monda; Annakelőtte tanacsul attam volna, hogy az foglyokat Damascusnal az megvaltoknak vissza adnad; azokból kik sokan el fogattatvan az vitez embereknek kezeket el leptek vala, igen nagy summa kincset gyúrhetetl volna. Most-is felette javalnám, hogy egy ven assont es ket leant az utaknak es seregeknek akadalit harmincz ezer talentom aranyon czerelnel el. Gazdag orszagot conditioval foglalhatni el, nem hadjal; nem-is birt volna mas senki az Duna es Euphrates között enni egy mastol felette messze levő orszagokat. Macedoniara-is vissza tekintenel inkább, hogy sem mint Baetriara es Indiara nezel. Nem lön ez az oratio az Kiralynal kedves. Annakokaert, mielt bebedeben veget vete, monda; Enis ha Parmenio volnek, az kincsen kapnek inkább hogy sem mint az ducsósegen. Most Sandor leven, az segenysegtől nem felek, es magamat nem kalmarnak hanem Kiralynak tudom lenni; bizonyara semmi el ado marham nincsen, de berencsemet altalanfogva el nem adom. Ha ugy teczik hogy az foglyok meg adattalanak, ajandekon tisztellegesben adgyúk meg, hogy sem mint ha saczon crestyúk vissza. Annakutanna

Sandor Parmenionak tanaccat mint Kiralimelteszaghoz nem ille. dör megveti.

tanna az be vitetet követeknek ilyen
 módon feiele. Mondgyatok meg Darius-
 nak, hogy köszöneti az ellenségnel hiaba
 való volna, es en az miket kegyelmesen
 es bőkezűven cselekedtem, nem az ő ba-
 ratfaganak tulajdonítottam legyen ha-
 nem az magam természetinek; es nem az
 nyomorúságok ellen, hanem az ellense-
 gnek erejek ellen viaskodnam. Fog-
 lyokkal es árszony állatokkal hadat visel-
 ni nem szoktam. Szükség hogy fegyverben
 legyen az kit gyűlölök. Hogyha az beke-
 feget akar csak tökéletesen kerne, talam
 magamban vegeznek felölle, ha adname
 avagy nem. De bizonyara holot hun vite-
 zimet levellel az arultatásra, hun barati-
 mat kincsel ingerli veszedelmekre, enne-
 kem őtet mind holtaiján kellett üldöz-
 nöm, nem ugy mint igaz ellenségetem ha-
 nem mint merges gilkosomat. Az beke-
 fegnek pedig conditioit, az mellyeket
 hostok, ha be vessem, azok őtet győzedel-
 messe tesik. Az mik az Euphrates meget
 vadnak bőkezűven ajánlekozza. Hun
 bejelletek hat en velem? nyilván meg fe-
 letkeftetek, mert az Euphratesen innét va-
 gyok. Annakokaert az jegy ruhának, mel-
 lyet igir, vegső hatarat az en taborom
 meg haladgya. Kergeltetek el engemet in-
 net,

Az Darius
 követinek
 válasza te-
 fzen.

net, hogy azt tieteknek tudgyam lenni, az mit nekem engedtek. Az leányat nekem azon bőkezűséggel adgya, ki tudom hogy feleségül valakihez boldgai közzül menendő volt volna; En kedvemert penig sokat cselekedik evel, ha engemet veinek inkább fogad hogy sem mint Maccert. Menyetek el, mongyatok meg az ő Kiralytoknak, hogy mind azok az miket el vesitet, s mind penig azok az miket még bir, az viadalnak jutalmi volnanak. Ez igazgatvan mint az két birodalomnak hatarit, könek kinek az őve az lenne, az mit az következendő napnak szerencseje kezehez adando volna; es en Asiba nem azért jöttem volna, hogy ennekem egyebek adnanak, hanem hogy egyebeknek en adnek. Hogyha utannam masodik es velem nem egyenlő akarna lenni; azokat talam az miket kevan, meg cselekednem: De két naptol az világ sem birattathatik, es két igen nagy birodalom sem lehet benne az országoknak jó állapotbeli megmaradafokkal. Annakokaert vagy ma meg holdollyon, avagy holnapra viadalra készülyön, s neis igirjen egyeb szerencset maganak, hanem az mineművet meg probalt. Az követek azt felelek, miert hogy akarattya harcra vagyon, azt ő tökelleten cse-

fen cselekedne, hogy bekefegnek remen-
segevel meg nem csalna. Ők azon törő-
kődnének, hogy az Királyhoz mennel ha-
marab el bocsattassanak, ő nekijz harczra
kellene kešűlni. Az el bocsattatot kőve-
tek tuttara adak, hogy harcz volna előt-
tők.

Darius Mazæust az utaknak, mellyekre
az ellenszeg menendő vala, el fogasara ha-
rom ezer lovalal mindgyarast ele küldé.
Sandor az Darius feleségének testet tistef-
seggel el temettetven, es minden nehe-
zebben követőket azon erőfsegekben ke-
ves oltalommal hagyvan, az ellenszegré
fieté. Az gyalogok ket šarvakra őstattanak
vala, mind ket oldaval lovalt allatvan kőr-
nyüllők, az hadi egyetmas az ele bocsat-
tatot sereg után vitetik vala. Annakutan-
na meg parancsola, hogy Menidas, hun le-
gyen Darius, gyors lovasokkal meg ki-
mellye. De ő midőn Mazæus nem mešše
šallot volna meg tovab menni nem mer-
ven, azt monda, hogy ember:knék zay-
gafanal, es lovaknak nyeritesenel semmit
egyebet nem šallot volna. Mazæus az
kimeket meššől meglatvan, az taborba
višša mene, az ellenszeg jövetelnek hirde-
tője leven. Annakokaert Darius, ki az ta-
gas mezőkön kevan vala meg vini, meg
paran-

Sandor az
hamarsag-
ban keresi
az győze-
delmet es
vitezbnék
lattanik mi-
dön az el-
lenszegré in-
gerleni
nem ketel-
kedik.

Ar:kinék
lovasa es

gyalogja bő
vön vagyon
a hátreza
r ezót kel
kevanni.

parancsola, hogy az vitezek fel fegyver-
kezzenek es seregeket rendelc. Az bal fe-
lől való szarvon Baçtriai lovasok csak
nem ezerezen mennek vala; Dahak meg an-
nin, es az Arachosiusok es Sufiusok negy
ezer sámot töltnék vala; Ezeket ház kábas
beker követi vala. Az negy negy lou beke-
rekhez Bessus leg hőzelb vala nyolcz ezer
lovással, es az Baçtrijakkal. Az Massage-
tak annak sereget ket ezer emberrel fog-
jak vala be hatul. Ezekhez több nemzetse-
geknek nem öbve elegittet, hanem kiki
mind külön maga nemzetének gyalog se-
regit ragasztotta vala. Annakutanna az
Persakat az Mardusokkal es Sogdianusok-
kal együtt Ariobarzanes es Oriobates vi-
selik vala. Azok az hadnak rebeinek, min-
deneftől fogva penig Orsines vala előtte,
ki az het Persaktól sarmazvan eredetit az
hires neves Cyrus Kiralyra-is viszi vala. E-
zeket több nemzetsegek meg az tarsafa-
goknal-is nem elegge ismeretesek köve-
tik vala; Mely nemzetsegek utan Phrada-
tes az negy negy lou ötven kábas beker-
iek, az Caspianusoknak negy seregevel e-
lőtte megyen vala. Az Indiajak es az veres
tengernek több lakosi, nevek inkább hogy
sem mint segitsegek az bekererek utan vala-
rak. Ez az sereg mas rendbeli ötven kábas

bekerrel

Az ismeret-
len hadak
ismenelza-
mosbak an-
nal vezedel
mesbek az
magok ve-
zetnek, es
nevek bizo-
sara nem
egysegek.

ſekerrel fogatik vala hatul, mellyekhez
 jövevény vitezeket adot vala. Ezeket az
 Armeniabeliek, kiket kiffebbeknek hinak,
 az Armeniakot az Babyloniabeliek, mind
 az kettőt az Bellitak, es kik az Coffa-
 ufoknak hegyeit lakjak követik vala; E-
 zek után az Gortvak mennek vala, kik no-
 ha Eubœai nemzetsegek leven elein az
 Medufokhoz tartottanak, de immar el ve-
 temedtenek es eleiknek ſokafokat nem
 tudgyak. Ezekhez az Phrygiajakat es Ca-
 taoniabelieket kapczolta vala; Annaku-
 tanna az Partheniufoknak, azokon az föld-
 deken lakoknak, mellyeket most az Scy-
 thiabol jöt Parthufok birnak, nemzetse-
 ge vesi vala hatul az ſereget. Az bal ſar-
 von valo hadnak rendelese ez vala. Az
 job kez felől valot az nagyobik Arme-
 nianak nemzetsege tartya vala, es az
 Cadufufok, Cappadociabeliek, Syriaik
 es Mediabeliek azonkeppen. Ezeknek is
 ötven kazas ſzekerek vala. Az egész
 hadnak ſzama negyven öt ezer lovasra
 es ket ſáz ezer gyalogra tólt vala. Ilyen
 modon rendeltetven tiz futamatni földet
 menenek, es meg parancsolvan nekik
 hogy megallyanak, az ellenſeget fegyve-
 res kezzel varjak vala. Az Sandor hadat,
 melynek oka nem vala, remüles fogas; mert
 bolon-

Tudnijlik
 egy Magyar
 mely föld-
 nek ötöd
 részét.

bolondul rettegni kezdenek, mindeneknek fűveket alattomban való felelem által futván; Az egnek mintha nyári údöben egne olyan fenyeffége tündökölven kö-zöttök tűznek kepet tettete, és azt hisik vala, hogy az Darius taborabol az itrafakra mintha vakmerőül vitetet langok tündöklenenek. Hogyha az meg remültekre, Mazæus ki az utat allya vala, reajok útöt volna, felette nagy vesedelem következhetet volna; De ő azon az halmon, melyet el foglalt vala, tünyan veszteg lön, azzal meg elegendven hogy nem ingerlettetnek. Sandor az hadnak remüleset megertven, meg parancsola hogy az meg allapodasra jel adasok, az vitezek fegyvereket le tegyek, es testeket nyugosfak; ertesekre advan, hogy az hirtelen valo remülesnek semmi oka nem volna, az ellenseg messze allana. Vegre esekre jöven, egyenlökeppen mind fegyvereket, s-mind batorfagokat ismet visssa vevek; es az jelen valo dolgokbol semmi nem lattatek batorfagosbnak lenni, mint azon helyben tabort erőfiteni. Masod nap Mazæus, ki valogatot lovasokkal egy magos halmon, az melyről az Macedonoknak taborok tavul nezattetik vala, meg sallot vala, vagy felteben, vagy azért hogy csak kimleni küidetet vala,

la, Da-

Az Vezereknek az hadban adatai hirtelen valo remülest hamar es eszesen le kelcsendeliziteick.

Ja, Dariushoz vissza mene. Az Macedonok azon halmot, mellyet el hagyot vala, el foglalak, mert az tő helynel batorfagosbis vala, es onnat az ellensegnek vitalra rendelt sereget mely az mezőben ki terjesztetik vala, lathattyak vala; De az kőd, mellyet az könyűl valo nedves hegyek ki őntötenek vala, noha az dolognak mindeneftől fogva valo allapattyat el nem fogta vala, de az seregeknek külömbsegit es rendit által latni nem hagyta. Az sokalag az mezőket el lepte vala, es anni ezer embernek kialtozasa meg az mešse allokna- is fűlőket meg töltötte vala. Elmejeben az Kiraly ide f-tova hanyattatik vala, es hun az maga s-hun az Parmenio tanacsat magaban kešő itilettel hannya veti vala. Mert oly helyre mentenek vala, az honnat az had hanemha győzedelmesen vesedelemnelkül vissza nem vitethetnek; Az ellensegnek soklaga-is az maga nemzetsegenek keves voltahoz kepest, őtet rettentı vala. De neha magaban meg gondollya vala, ezzel az nemzetseggel mely nagy dolgokat vifelt volna; es mely nagy nemzeteket győzöt volna meg. Annakokaert midőn az remenseg az felelmet meg győzne, az viadalt halasztani vesedelemesbnek itilven lenni, hogy az ő vitezi-

Az helyt igē meg keš gōdolni, ha neked lathatfeseke alkotmatofnak vagy az ellensegnek.

Az nagy elme az nehez dolgokban ide f-tova hanyattatik.

Az fő vité-
zek, az ellen-
ségnek ha-
dat meg te-
kintven az
viadalra get-
jednek.

nek ketfélegben való esefek ne nevedek-
nek, az felelmet el titkolván, az Pæonia-
bol való fizetet lovag hadnak meg paran-
csola, hogy ele mennyen. Ó maga az Pha-
lanx seregét (az mint annak előtte meg
mondottuk) két sárvakra terjesztette va-
la; mindenik sárvat lovasok oltalmaztak
vala. Es immar az kődel osholvan, az tün-
dőklőb világossá az ellenfélegnek rendelt
seregit meg mutatta vala, es az Macedo-
nok vagy jó kedvekből, vagy az varako-
zasból való meg unakozasból az harczo-
loknak sokasok s'erint felette nagy kial-
tást tőnek. Az Persaktól adatot kialtasis
az kőrnnyúl való berkeket es völgyeket
isönyu zengessel meg töltötte vala. Es
immar az Macedónok meg sem tartathat-
nak vala, hogy futva is az ellenfélegre ne
sietnenek. De meg jobbnak isilven Sándor
lenni, ugyan azon hegyen tabort erőssi-
teni, s'ancsot hanyatni parancsola. Es az
munkat hamarfaggal veghez viven, az sa-
torba, melyből az ellenfélegnek minden
rendeltetet seregi lattatnak vala be mené.

Az viada-
loknak bi-
zontalan ki-
meneteli az
fő hadi ve-

Akkor penig immar az következendő via-
dálnak minden állapotja s'emek előt va-
la, az s'ep tettetes fegyverekkel az lovak es
vitezek tündöklének vala, es mindenek
s'orgalmatos gondviselelssel kéfittetnek
vala.

vala. Az ellenségnel az ő seregek között nyargaló capitánoknak főrgalmatosfagok mutattatik vala, és az sok hiaban való dolgok, úgy mint az embereknek kialtozások, az lovaknak nyerítések, az közöttök tündöklő fegyvereknek fenyelege az varakozás miatt nyukhatatlankodó elmet meg haborítottak vala. Annakokaert vagy főveben kétfeges leven, vagy az, hogy az maga vitezit meg próbálna, tanácsokat hivata be, mit volna leg job cselekedni, tudakozvan. Parmenio az hadakozó tudományban az vezerek között leg bölczeb leven, azt javallya vala, hogy csalardsfaggal nem harczal kellene az dologhoz fogni: alkalmatlan eczakanak údejen az ellenfeg meg verettethetnek. Az főkasokban és nyelvekben különbözök, annak felette almokban és az veletlen vesedelemtől meg rettenők, az eyjeli remülesben mikor gyűlnek össze? De nappal előőr az Scythaknak és Bactriajaknak rettenetes abrazattyok találkoznak eleikben, azoknak firtos arsulattyok és borotvalatlan borzas hajok volna. Annak felette nagy testű izmos emberek volnanak. Az vitezek az felelemnek heaban való okaitól inkább meg rettenenek, hogy sem mint az valóságoktól. Tovabba olyan

zereket is
gondolkod-
tattyak: f-
nemis kel
derek viadal
ra menniek,
hanem ha
felette nagy
ketelenfeg
avagy felet-
te nagy al-
kolmatof-
fag adatik.

nag sokaságtól az kevésbé had környúl fog-
 gattathatnak. Nem Cilicianak sörösfagi-
 ban es erős utáiban, hanem az tagas es féls-
 sik mezőn kellene meg harcolniok. Par-
 menioval inkább mind egyet értnek vala.
 Polypercon az győzedelmet kétféleké-
 abban az tanácsban itéli vala helyhezte-
 tetnek lenni, kit az Király meg tekintven
 (mert Parmeniot minap inkább meg fed-
 ven hogy sem mint akarna, ismét dorgálni
 nem akarja vala) monda neki. Tolvajoczka
 ke es orvoké ez az okoskodás mellyet
 ennekem előmben attok, mert azoknak
 minden kevanóságok csak az hogy csalard-
 kodgyanak. Az en dúcsőfégenek pedig
 hogy mindenkor vagy Dariusnak tavul va-
 lo lete vagy az helyeknek sörösfagi, vagy
 az eezakai csalardság allyon ellene, nem
 szenvedem; minden bándekom az, hogy
 finyes nappal mennyek rea. Inkább aka-
 rom hogy szerencsetlenségemet bannyam
 meg, hogy sem mint győzedelmemet fé-
 gyenlyem. Ezekhez az is ide járul, nilvan
 tudom azt, hogy az pogánok vigyaznak,
 fegyverben késsen allanak, hogy még még
 sem csalattathassanak. Azert magatokat
 az viadalra keűcsösetek. Az ilyen módon
 fel indított vitezeket testeknek taplala-
 sára bocsáta. Darius magában azt aranz-
 van,

Sándor az
 ellenfele
 mint bator
 vitez nél-
 va hanem nyil-
 van akar
 menni.

Tavul való
 lete) mint az
 Granicus fo-
 lyó viznel.

Az helyek-
 nek sörösfá-
 gi) úgy mint
 Ciliciában.

van, hogy az mit Parmenio tanaczul adot
 vala, az ellenfeg azt cselekedendő volna,
 meg parancsolta vala, hogy az lovak fe-
 kezve allyanak, az hadnak nagy rebe fegy-
 verben legyen, es az vigyazafok borsal-
 matosb gondviseleffel tartassanak. An-
 nakokaert mind az egeft tabora tűzekkel
 finlik vala. Ó maga az Capitanokkal es ro-
 konival egyetemben az fegyverben allok-
 nak seregít kerüli vala, az Napot, az Mar-
 sot, es az fent es örökke valo Tűzet segít-
 segül hivan, hogy ő belejek regi dúcsőfe-
 gekhez es eleiknek fő fő viselt dolgokhoz
 melto erőfőget fuvallananak. Es bizo-
 nyara hogyha az Isteni segítségnek mije-
 lenfegi az emberi elmevel meg fogattat-
 hatnanak, az Istenek ő vellek allananak,
 az hirtelen valo remülest minapiban az
 Macedonoknak szüvekben azok ütöttek
 volna. Meg ekkedigis esztelenül jarnanak,
 fegyvereket el hanyvan. Az Persak biro-
 dalmanak gondviseleő Isteni az meg csa-
 bultakat melto bünteteffel meg lakoltat-
 nak; Ó maga az vezerek sem volna
 essefeb. Mert ő az vadaknak borsfok be-
 rint csak az prædat mellyet kevanna nez-
 ven, az præda elöt helyheztetet vesede-
 lemben esnek. Az Macedonok közöttis
 hasonlo gondolkodas vala, es az eczkat,

mintha az harcz arra hirdettetet volna, felelemmel mulatak. Sandor egyſzer inkab meg nem rettenven, Ariftandert az Iſtneknek valo fogadafokra es imatkozafokra hivata. Ariftander fejer ruhaban kezebē szapora fűveket elől viven, be fedezettet fővel az Iupitertől es Minervától győzedelmet kerő Kiralynal az könyörgesnek igeit eleb mondgya vala. Akkor bizonyara jo modgyaval aldozatot teven, az eczakának maradekat nyugodalommal akarvan el tölteni az fatorba viſſa menę; de ſem nem alhatik vala, ſem az nyugodalmot nē ſenvedheti vala; hun az hegynek tetejéről az rendelt ſereget az Perſaknak job ſarvokra ala creſteni, hun az ellenſeggel egenyes homlokkal ſembe útközni elmelkedik vala; neha ketelkedik vala, ha az bal ſarvara tēriteneje inkab az ſereget. Vegtere elmejenek nyukhatatlansagaval meg nehezittetet teſtet az męly alom el nyoma. Es immar meg virradvan, az Capitanok az parancsolatoknak el vetelere őſve gyűltének vala, az Kiraly fatora kőrnýűl valo ſokatlan vsendeffegen el almelkoldvan. Mert maſſior őket hivatni, es neha az keſedelmefeket dorgalni ſokta vala; akkor penig az dolgoknak meg utolſo vefedelmeben-is hogy fel nem ſerkent volna,

Az ezes
Vezet az
veſzedel-
met üdejen-
koran ezze-
ben veven,
magat, az
Iſtenigond-
viſeles ala-
kel ajánlani.

na, csodalkoznak vala, es őtet nem alu-
 nihanem felteben tuncyalkodni hiszik va-
 la; mindazonáltal az teit őrizőkben senki
 az satorba be menni nem męer vala. Es
 immar az űdő el kőfelget vala, de meg is
 az vitezek, az vezernek parancsolattya
 nélkül sem fegyvert nem foghatnak vala,
 sem rendekbe nem mehetnek vala. Par-
 menio sokzig varakodvan, hogy az vite-
 zek egyenek, ő maga monda. Es immar
 ki kelletik vala mennyek; akkor őstán az
 satorba be mene, es gyakran neven őo-
 litvan őtet, midőn őovával nem lehetne,
 illetesevel felserkente, es monda. Nagyon
 meg virradot, az ellenfeg viadalra ren-
 deltetet hadát közel hōsta, az te vitezid
 męg fegyvertelenül varjak az te paran-
 csolatodat. Hun vagy on amaz erős vidam-
 sága az te őivednek? holot az strafañ alio-
 kat is fel őoktad serkentenı. Ezekre San-
 dor monda. Azt hisede, hogy en eled el
 alhattam volna, meg nem elmemet az
 őorgalmatosfagtól, mely az nyugodalmot
 kefedelmębeteti vala, meg nem űressite
 nem? es trombitával az harcra jelt pa-
 rancsola adatni. Es midőn Parmenio
 meg is azon csodalkoznek, hogy cse-
 deşen alut volna. Az nem csoda, (ugy-
 mond) Mert en, mikor Darius tartoma-

Ki kelletik
 vala men-
 nyek) tud-
 ni illik az
 tabortól,
 mellyet az
 hegyen e-
 rősítette-
 nek vala.

Az ezes ve-
 zernek meg
 az parnan-
 is illik elme-
 kedni, mi-
 keppen kel-
 lessék az el-
 lenfegget
 meg győzni.

nyokat egetne, falukat pusztitana, eletre valo eledeleket el vesztegetne, felelemben valem. Most pedig mit felek, holot viadalra keful? Az en kevansagomat bizonyara be tellye fitette, de ebbe li tanacsomnak is oka ennekutanna adatik. Tu mennyetek el az hadakhoz, az mellyeknek kiki elotte jaroja kozzuletek; en immar jelen leszek, es akaratom mi legyen, elottokben adom. Igen ritkan sokot vala baratinak intesekkel elni, mikor viadalnak felelme vala. Akkor is testenek oltalmazo berbammat rea veven az vitezekhez ele mene. Az Kiralt egyebkor ollyan vidamon nem lattak vala, es az o bator semelyebol az gyozedelemnek bizonyos remenfeget jovendollik vala. Es o az sancsot le rontatvan, parancsola hogy az had ki mennyen, es seregeket rendele. Iob kez felol valo barvon lovasok helyheztetenek, mellyeket agemanak neveznek vala. Ezeknek elottok jarojok Clytus vala, kihez Philotafnak lovag seregit ragasta, es az lovasoknak tob Capitanitis o hozza kapcsolta. Meleagernek barnyul valo lovag serege utol al vala, mellyet az phalanx sereg kovet vala. Az Phalanxnak utanna az ezust paisu vitezek valanak; ezeknek Capitannyok Nikanor Parmenionak fia vala;

Cœnos

Szükség
hogy az viadalra es az gyozedelemnek elnyere fere, kezek legyenek az kik az o vezereket jo remenfegeben lattak lenni.

Cænos az ő seregevel az legitő seregekben vala: Ő utanna Horestes' es Lyncesta, azok után Polypercon az jóvevény vitézeknek Capitannyok. Ennek az seregnek fő generalisa Amyntas vala, Philagus az minapiban tarsasagaban be vetetet Balacrufokat igazgattya vala. Az had job sarvanak allapattya ez vala. Az bal sarvon az Peloponesusbeli lovasokkal Craterus vala, az Achæusoknak, Locrusoknak es Malebelieknek lovag seregit magához kapsolvan. Ezeket az Thessaliái lovasok hatul be fogjak vala. Philep leven Capitannyok. Az gyalog seregek az lovasoktól oltalmaztatnak vala: az bal sarvunk homloka ez vala; de hogy az sokasagtól környül ne vetethetnek, az utolsó sereget erős sereggel körül fogta vala. Az sarvakat-is segítő seregekkel meg erősítte, nem egyenes homlokul hanem oldalul helyestetven azokat, hogyha az ellenség az rendelt seregeket környül venni próbálna, az viadalra készen lennének It az Agriánusok valanak, kiknek előttök Attalus vala, az Cretabeli nyasokat hozzájok kapsolvan. Az utolsó rendeket az hadnak homlokaról el fordita, hogy mind az egész viadalra rendeltetett hadat kerékseggel meg erősítene: Totok valanak it juttat

igé hasznos az győzedelmeket elveteleste (azt mondgya Vegetius) ha az Vezérek az rendelt seregek után válogatot fő gyalogi es lovasi kezen vadnak az segítő seregekben

lommal fogadot vitezekkel egyetemben. Az kőnyű sárral fegyverkezett Raczokat is sárral allatta vala, es az hadat oly forgóvan helyheftete, hogy az kik utol allanak vala kőnyűl ne vetetnenek, mind az által meg fordittathatnanak, es az hadnak az homlokára kőnyűl ele vitethetnenek. Azert az hadnak első részei, né voltak inkább meg erősítetve, mint az oldalai, az oldalai sem inkább mint az hátulso részei. Ezek így el rendeltetven, meg parancsola, hogyha az pogánok az kassas sárral kiáltással erebtenek ki, ők az rendeket meg sárral az reájok futó sárral rohánásokat halgataással vennek: abban kétséges nem volna, hogy ártalom nélkül futandok volnanak által, ha senki eleikbe nem allana. Ha pedig kiáltás nélkül erebtenek, azokat ők kiáltásokkal rettentenek, es az felelmes lovakat mind két felől dardakkal öklöldöznék. Az kik az sárral elöttök jároi valanak, nekik meg parancsola, hogy azokat ki terjesse, de úgy hogy kőnyűl se vetetnenek ha sárral allananak, az derek séreges is meg ne úresítene. Az hadhoz tartozó egyetemes marhat az foglyokkal egyetemben, kik között Dariusznak anyja es gyermeki öröszetnek vala, az harcshoz nem mebbe,

Dandoraz
vitezeket
oktattya,
az kassas
sárral
mikeppen
kellyen ma-
gokat által-
maznyok.

egy magas halmon helyhezette, valami keves oltalmot hagyván mellettük. Az had bal sárvának oltalmazása, mikesppen mabbor-is, Parmenionak adatak; ő maga az job kez felől való sárvon alvala. Egy nyíl lövesnyere még nem jutottanak vala. midőn egy Bion nevű pribek, mennel nagyobb futással lelete, az Királyhoz érkezék; hirre advan neki, hogy Darius vas suly-mokat asatot volna be az földbe, az hun hísi vala, hogy az ellenség az lovasokat ki creftendő volna, es az hely megjedzeter volna, hogy az ővei az csalardfagot elta-voztathatnak. Meg parancsolvan, hogy az pribek őrizet alatt tartassék, az Capitanokat őšve hivata, es az miertesere adatot vala, azt eleikbe advan, inte őket, hogy az meg mutattatot helt el kerüllyek, es az lovasokat az vesedelem felől bizonyossa tegyek. De est olyan nagy had meg nem halhattya vala, az ket hadnak zaygasa az fülőknek hollasat elfogvan s/hanem mindeneknek semei elöt köztök nyargalvan, az Capitanokat es minden közelben valokat solittyta vala. 4

Azoknak az kik anti oršagokat az győzedelemnek, mellyert harczolni kellene, remensgere megjartanak, az egy viadal-lyok volna hatra. It az Granicus folyo vi-
zet,

Az üdejen koran valo megintes az győzedelem re nagy legitseg.

2)

Az győzedelemet igirő Sandornak oratioja az vitezekhez.

zet, Cilicianak hegyeit es által mentekben tőlök el foglaltatot Syriat es Ægyptomot az remenségnek es dűcsőségnek felette nagy izgato ezközit sámlallya vala. Az futasbol vissza vonattatot Persiak harczolandok volnanak, mert el nem futhatnanak. Harmadnapotol fogva imar, feltekben el halavanyodvan az magok fegyveritől meg terheltettek leven, azon nyomban mulatoznanak. Azoknak ketsegeben valo esefeknek semmi nagyob jelensege nem volna, mint az, hogy az magok varosit es mezeit egetnek, valamieket el nem vesztegettek volna, azt valvan, hogy az ellensege volna. Az ismeretlen nemzetsegeknek penig csak hiaba valo nevektől meg ne jednenek; Mert nem az harcz ügyere nezne, kik neveztesenek ezektől Scythaknak avagy kik Cadusiusoknak. Csak azert-is, hogy ismeretlenek, alla valok volnanak; Az vitez embereknek mindenkor hirek vagyon, de az magok reytekekből hadakozasra ki vonatot tudatlan tunya emberek neveknel egyebet semmit ele nem hoznanak. Az Macedonok vitessegekkel azt nyertek volna, hogy az egész vilagon semmi hely nem volna, az mely jllyen embereket nem tudna. *f.* Tekintenek meg az poganoknak mod-

Az Darius
ada fegy-
vertelen.

modnelkül való hadokat, nemelynek dardanal semmi egyéb fegyvere nem volna, nemelleyek parittyakkal kőveket haigalanak, elegendő fegyvere kevesnek volna. Annakokaert amonnat többen allananak, innet többen harczolandok volnanak. Nem is kívanna ő azt hogy szerenyen harczollyanak, ha őnnön maga egyebeknek vitésségnek példája nem lenne, azt fogadna hogy ő az első zászlók előt harczolna. Valameni seb helyek rayta maradnanak, testenek meg annie keffegilennenek. Magok tudnak azt hogy ő az közönséges prædabol reßetlenne csak nem egyedül maradvan, az győzedelemnek jutalmival azoknak tisteletekre es ekefitesekre elne. Ezeket ő vitéz embereknek mondana, ha kik ezektől külömbözök volnanak, azoknak azt akarna mondani, hogy oda jutottanak volna, az honnat el nem futhatnanak. Az kik anni országoknak tajekin által mentenek, anni folyo vizeket es hegyeket hatok mege hadtanak, hazajok es az othon való Istenek felekezzelellene utat csinálnyok. Az Capitánokat es az közelb való vitézeket így oktatá. Darius az bal sarvon vala, valogatot lovasinak es gyaloginak nagy seregetől környúl fogattatvan, es az ellenfégnék ke-

Sandornak
nagy bátorsága.

ves voltat semminek alította vala, az sár-
 vak ki bellestetve leven, az rendelt sere-
 geket erőtlenné itile lenni. To vabba mi-
 keppen hogy az sákerből magossan ki te-
 czik vala, job es bal kez fele, az környülle
 allokknak seregire semeit es kezeit terjeszt-
 ven monda. Országoknak, mellyeket in-
 net az oceanum tenger mos, amonnat az
 Hellepontus határoz, egy keves údóvel
 ennek előtté urai, immar nem az dúcsó se-
 gert hanem az meg maradafert, es az mit
 az meg maradafnal nagyobnak tartok, az
 szabadfagert kellett harczolnunk. Ez mai
 nap birodalmot, melynel nagyobbat az
 emberi údó nem látot, vagy serezt, vagy
 benne veget vet. Az Granicus viznel az el-
 lenfeggel erőnknek leg kissebbik részével
 vittunk meg. Az Ciliciában meg győzet-
 teteket Syria be fogadhattya vala. Az
 Tigris es Euphrates folyo vizek az biroda-
 lomnak nagy erősségi valanak. De most
 oda jutottunk, az honnat ha elűzettétünk,
 még futafunkra valo helyünkis nincsen. Il-
 lyen hősbu údeiglen valo hadakozásban
 hatunk meget mindenek el fogytanak.
 Sem az városoknak lakosi, sem az földek-
 nek elői nincsenek. Ezt az harczot feles-
 giak es gyermekink-is követik, az ellenfeg-
 nek kez prædai, hogyha serelemesinkert
 testcinket

Darius orati-
 oja, mellyel
 az alatta va-
 loit inti hogy
 az meg mara-
 dasfert, sza-
 badfagert,
 hazajert, fe-
 lesfegekert es
 gyermeke-
 kert kellene
 viniok.

testeinket paszul nem vettyük; Az mi az en hivatalom volt, en oly hadat szerzettem, melyet az csak nem meg mersekelhetetlen sik mező be elig fogna, lovakat es fegyvereket oštogattam, elest hogy illyen nagy sokasag meg ne fogyatkozzek, elegedendőt kesitettem, helt az hun az rendelt seregek ki terjeszthessenek, valasztottam. Az több dolgok az tú hatalmotokban vadnak, csak hogy legyen süvetek az győzedelemre, es az hírtnevet, az vitez emberek ellen felette erőtlen fegyvert semminek alcsatok. Vakmerőség az, a melytől ez údeig vitesseg gyanant feltettek, mely minckutanna első rohanasat ki öntötte, mint nemely allatok fulakjokat el vestven, meg lankad. Ezek penig az mezők, az ellenfelegnek keves voltat, melyet Cilicianak hegyei el reytettének vala, megtapaštaltak. Lattyatok az ritka rendeket, az ki belleštetet sarvakat, az hias es meg fogyatkoštatot derek sereget. Mert az utolok kiket hozzank hattal helyheztetet, immar hatat adnak. Az Herculesre eskešem, hogy az lovaknak körmeivel is el ronsoltathatnak, bar semmit az kasas fekeraknel egyebet ki ne creštengyek is. Haddalis győzedelmet vesünk, hogyha ez harczal az ellenfeget meg győzzük. Mert

azok-

azoknak-is helyek az futafra nincsen: Innet az Euphrates, amonnet az Tigris az be-
 rkeftetteket tartoztattya, es az mik an-
 nak elötte javokra valanak, ellenek fordul-
 tanak. Az mi hadunk gyors es könnyü ser-
 rei valo, amaz az praedaval nehez. Annak-
 okaert az töllünk el vonatot ragadoma-
 nyokbá köteleztetteket vagjuk le, es azon-
 dolog az győzedelemnek mind oka leßen,
 s-mind háña. Hogyha valakit közzületek
 az nemzetsegnek neve rettent, gondollya
 meg ot az Macedonoknak fegyvereket
 lenninem testeket. Mert egymásnak fok
 vőret ontottuk ki, es az keveses hadban
 az karvallas mindenkor sullyosb. Mert
 Sandor az tuncyoknak es felenkeknek akar
 mely nagynak lattathassék-is, egy lelkes al-
 lat, es ha mit ennekem hísték, vakmerő es
 bolond, meg eddig az mi felelmünkkel hog
 sem mint az maga vitessegevel seren-
 cesesb. Semmi penig az mi okosfagnelkül
 vagyon, hoßbu údeig valo nem lehet. No-
 ha az jo serencse folgalni lattatik, de
 mindazaltal vegtere az vakmerőseget
 meg fogyatkoßtattva. Annak felette az bi-
 rodalmoknak zilapati rövid údeig valok,
 es változok, es az serencse soha egyarant
 nem kedvez. Talam az istenek ugy ren-
 deltek, hogy az Persáknak birodalmokat,
 melyet

mellyet jó szerencses állapottal két száz harmincz évtendeig leg főb meltofagra fel vittének vala, nagy szurzavarral meg rangatnanak inkább hogy sem mint meg lanyargatnanak, es minket az emberi gyarlóságrol, melynek az jó szerencses dolgokban feletteb való feledékenységé va- gyon, meg emlékeztetnének. Egy keves idővel ennek előtte, hadat az Görögökre szabad akaratumk szerint visúnk vala, most pedig magunkat az mi birodalmunkra hozatottól oltalmazzuk; az szerencsenek külömbfegetől visontag hanyattatunk. Az birodalmot, bizonyára, az melyre egymaf- ra való kepest vágyunk, egy nemzetseg be nem fogja. De ha szinte az remen- seg nem volna-is, mindazonáltal az ke- telenfegetől izgattatnunk kellene; dolga- inknak szinte az végére jutottunk. Az en anyamat, két leanyomat, es ennek az biro- dalomnak remenségere búlettetet Ochus fiamat, azokat az fejedelmeket, az Kirali nemzetsegnek azt az magzattyat, Kiraly gyanant való vezereket fogva tartya. Ha- nemha bizodalom csak tú hozzatok le- het, de en magam-is nagy reßserint fo- goly vagyok. Szabadicsatok ki az en tagai- mat az fogfagból, adgyatok meg ennekem az en gyermekeimet, kikert magam-is meg

Darius az
alatta valoi-
nak remen-
kedig.

halni kész vagyok. Elhídigyetek hogy most az anyam es minden gyermekin (mert az feleségé abban az tömlőczben meg holt) kezeket túreatok terjesztik, az hazankbeli Isteneket segítsegül hiak, az túgyamosságokat, könyörületességteket, húsegteket kevannyak, hogy az fogfagból, hogy az bekokból, hog az engedelemből valo taplaltasból őket meg szabadicsatok. Hisitike hog jo kedúvel solgallyanak azoknak, kiknek Kiraliva lenni utallyak? Az ellensegnek rendelt seregít reank hozattatni latom; de az harcchoz mennel közelb megyek, azok kal az miket mondottam annal kevesbe elegendheté meg. Kerlektútóket az hazankbeli Istenekre, az örökke valo túzre mely az oltarokban elől hordoztatik, es az en birodalmomnak hatariban camado napnak fenyeffegere, az Cyrusnak (ki az Mediajaktol es Lydiájától elvetetet birodalmot Perfiaba elő vitte be) örökke valo emlekezetire, az Persaknak jo hireket nevetek es nemzetsegeket az utolso gyalazattól oltalmaztatok meg. Mennyetek vidámon es jo remenffeggel tellyesek, hogy az mely dúcsófeget az túeleitektől vóttek, maradekitoknak hadgyatok. Immar az szabadfságot, az segítseget, az jóvendő üdönnek remenffegget az tújó kezeiteken viselitek.

vifelitek. El tavostattya az halalt, valaki azt semminek tartya, valaki legfelekemb azt követi. En magam nem csak elcímnek szokása serint, hanem hogy lattathaffamis, magamat bekerben vontatom, es ellent sem tartok benne hogy engemet követsetek, akar viteffegnek s akar tunyasagnak leendek példaja.

Azonközben Sandor az mint az pribek (megmutata) midön az csalardsagnak helyet kerülne, es Dariussal, ki az hadnak bal sárvát oltalmazza vala, szembe menne megparancsola, hogy az had felen járjon. Darius-is az ő hadat azon helyre fordita, Bessust meg intven, hogy az Massageta lovasokat az Sandor hadanak bal sárvára sebessen vitetni parancsolna. Ő maga előtt kassas bekerek valanak, mellyeket, jelt advan, mindeneftől fogva nagy sebessen az ellenfegre ki önte. Az koczifok az gyeplőket megereztven rohannak vala, hogy az sebesen valo menetelt meg elegge esekben nem veven, az ellenfegben többet tappottathatnanak el. Nemellyeket annakokert az rudaknak az orrain jó magossan ele allo dardak, nemellyeket az mind két oldalul leeresztet kassak el sággatanak, s nemis lassan allanak vala el előllők az Macedonok, hanem sebes futásokkal az ren-

Mind az kez fel az viadalra megyen.

deknek ebet vesztetek vala. Mazæus-is az meg felemletteket megjeste, meg parancsolvan, hogy az ellenfeg egyet massanak felveresere ezer lovas környül vitetteftek, magaban azt itilven hogy az foglyok-is, kik egyút őriztetnek vala az fogfagnak kötelit el faggatandok volnanak, midőn az magok feleiket latnak közelgetni. Nem csalatkoztatot vala meg ebben Parmenio ki az bal sarvon vala. Azert Polydamast hamarfaggal az Kiralyhoz küldte, hogy mind az veszedelmet ertesere adna, s mind penig mit parancsolna cselekedni, meg kerdene. Sandor Polydamastnak szovat meghalvan, monda: Eregy mond meg Parmenionak, hogyha harczal győzedelmet vesünk, nem csak az mieinket nyere rendgyük mi vissza, hanem az ellenfegnek valamie vagyon, mindeneket el foglalandok vagyunk. Annakokaert az viadalra rendeltetet seregekben nem sükfeg semmit el vonni; hanem az mint en hozzam es Philep atyamhoz illik, az hadhoz tartozo portekaknak karat semminek tartvan, vitezül harczollyon. Azonközben az poganok az hadnak egyetmassat meg haboritottak vala, es midőn az őrizőkben fokat le vagtanak volna, az foglyok az fogfagbol ki szabadulvan, valami cleikben akadva la az

Sandor de-
reka nyere-
fegnek re-
menfeget e-
lőtte visel-
ven a prolek
karral nem
gondol.

la az mivel fel fegyverkezhetnének, mindent ragadozanak, es az magok felekinck lovasihoz gyülekezven az veletlen veselytől környül vetettetet Macedonokra rohananak, es Syfigambisnak környüllette örvendezven, azt adak hirre neki, hogy Darius győzedelmet vót volna, az ellenfegfelette nagy verontással le vagattatot volna, vegezetre tabori eggyetmaffatol is meg foftatot volna: holot mindenüt azon jo szerencset hiszik vala lenni, es hogy az győzedelmes Persak az prædara ideftova futostanak volna. Syfigambis az foglyoktol intetven hogy süvet az keferüfegtől meg könnyebbitene, ugyan azon alapatbã az melyben annak elötte volt, alhatatos lön: semmi fo ő tölle nem esek, sem orczajanak sine sem semelye meg nem változek, meg sem mozdulvan vesstek üle; azt hissem hogy az üdö elöt vale örömmel az szerencset meg bossfontani nem merte: el anniera, hogy mit akarna inkább, az ötet nezöknél bizontalan löt legyen. Azonközben Amyntas az Sandor lovasinak capitannya, az hadhoz valo eggyetmaff valami keves lovas feregekkel meg akarvan segiteni, oda ment vala, nem tudatik, maga tanacsabole vagy az Kiralynak parancsolatcyabol; de az Cadusiusoknak es Scy-

Syfigambisnak alharatossaga. Az nagy elme örvedetes hirtel eliből semmelkeppen ki nem üttetik, hanem meg az pokol szerencset-is becsületben tartya.

thiajaknak rohanásokat meg nem alla,
 mert harczot elig probalvan az Kiraly-
 hoz vissza futa, az hadhoz valo el veset
 egyetmasnak biztonsaga leven inkab hogy
 sem mint oltalmazoja. Immar Sandornak
 el vegezet tanacsat az banat meggyozte
 vala, es hogy egyetmasoknak vissza vete-
 lere valo gondgyok az harczrol az viteze-
 ket el ne forditana, meltan fel vala. An-
 nakokaert Aretest az kopiasoknak, kiket
 Sarissophorusoknak hinak vala, capitanyok
 az Scythiajak ellen kulde. Ezen-
 kozben az kaszas sekerek, mellyek az első
 zabolok környül az rendelt seregeket meg
 boditottak vala, az phalanx seregre vitet-
 tenek vala; Az Macedonok süvöket meg
 batoritvan az seregnck közepire vevek.
 Sanchezhoz hasonlő rendelt sereg vala, az
 dardakat öve ertettek vala es mindket
 oldalul az vakmerőül közikbē futo lovak-
 nak az hasokat alol öklöldözik vala.
 Annakutána az sekereket kerülni, es azok-
 nak oltalmazoit nyakra főre kezdek ala
 hanni. Az lovaknak es kocsifoknak felette
 nagy veszedelmek az harcz helt be töltötte
 vala. Az kocsifok az meg rettent lovakkal
 nem birhatnak vala, az lovak nyakoknak
 gyakorta valo hanyasaval né csak az igat
 hantak vala ki, hanē meg az sekeret is el
 döytöt-

Az kaszas
 sekereket
 az Macedo-
 nok meg
 gyözik.

dőytöttek vala: Az meg sebesítették az meg öletteket vonák vala, sem meg nem allapodhatnak vala az meg remültek, sem eleb nem mehetnek vala az erőtlenek; mindazáltal valami keves serek az utolsó rendelt seregekre saladanak, azokat az kikre reajok akadanak, keferületes halallal el vestven: mert az vitezeknek el vagdaltatott tagok az földön hevernek vala; es mierthogy meg az melek sebekben faydalom nem vala, meg fel segek es erőtlenek leven-is fegyvereket el nem hadgyak vala, meglen sok vereknek ki folyasa utan meg halvan le esnenek. Azonközben Aretes az Scythiajaknak, kik az hadhoz valo egyyetmaft ragadozzak vala, capitannyokat meg ölven, az inkab meg rettenteken raytok vala. † Annakutanna az Dariustol küldetet Bactriaajak hertelen jutának, es az viadalnak serencsejet el fordítak. Azert az első rohanással az Macedonokban sokan el tapottatanak, Sandorhoz vissza többen futanak. Annakutanna az Persiajak kialtaft teven, minemút az győzedelmek sőkτανak tenni, az ellen-segre mintha mindenút meg győzettetet volna kegyetlenül reajok rohananak Sandor meg rettent vitezit feddi vala, bítatya vala, az harczot, (mely immar meg

Az rettező
dologban
az jeles ve-
zer nem ret-
teg, hanem
az slatta va-
lokat bato-
rittya, az ren-

felt serege-
ket ele viszi,
és maga pel-
dajával egye-
veket az
harczra ger-
elzi.

lankat vala) egyedül gerjeszti vala, és vég-
re sűveket meg batoritvan, az ellensegre
parancsola hogy mennyenek. Az Persak-
nak job kez felől való sárvokon az sere-
gek ritkábbak valának, mert az Bactriajak
onnan az hadi egyetmasnak fel veresere
onnan mentenek vala el. Azokaert San-
dor az meg ritkittatot rendekre úte, és az
ellensegnek sok verontásával nyargala :
De az mely Persak az bal sárvon valának,
azzal á remenséggel, hogy őtet környül
foghatnak, az magok seregét az harczolo
Sandornak hata meget ellene allatak, és
közepben leven felette nagy vesedelem-
re jutot volna, hogyha az Agrianus lova-
fok, lovokat meg farkantyuzvan, az Ki-
rallyra körös környül omlot pogánokra re-
ajok nem ütötenek volna, és őket hátba
vagdalvan, magokra arczal fordulni nem
kenéserítették volna Mind az ket fél had-
nak eise veset vala : Sandornak elől es ha-
tul ellensege vala, az kik hatul rayta vala-
nak, az Agrianus vitezektől üldöztetnek
vala; és az Bactriajak az ellenseg hadi eg-
gyetmasának el ragadozása után viszsa
menven, az ő rendekhez nem ferkezhet-
nek vala. Az többtől egybesmind sok
el sákaítatot seregek, valahun eggiket az
masikkal az seregcse meg elegitette vala,
harcsol-

harczolnak vala. Az ket Kiralyok az őse-
regeket csak nem őseve csatolvan, az via-
dalt gerjéftik vala. Az Persakban többen
hullanak vala el, mind ket felől csak nem
egyarant valo samuan sebefsittetnek vala.
Darius sekerben, Sandor lovan jar vala,
mind az ket Kiralt valogatot es magok ve-
sedelmekkel nem gondolo vitezek oltal-
mazzak vala; mert az Kiralynak vesedel-
me utan elni nem akarnak vala, s-nemis le-
het vala. Kiki mind az maga Kirallyanak
semei elöt meg halni igen sepe dolognak
tartya vala; Mindazonaltal magat leg na-
gyob vesedelemre adgya vala, az ki leg in-
kab oltalmazza vala, mert kiki mind az Ki-
ralynak le vagatafabol valo tizteffeget ke-
vannya vala. De vagy az szemeknek
meg trefaltatasa vagy igaz latas lon, az
kik Sandor Kiraly környül valanak, azt hi-
vek, hogy ok az Kiralynak feje felet csak
közel egy csendesen repülő faskeselyöt
lattanak volna, mely sem az fegyverek-
nek csattogafatol, sem az háló emberek-
nek nyegeseftől meg nem rettent volna:
es fokaig az Sandor lova környül függő-
höz hogy sem mint repülőhöz hasonlob-
nak lattatot lenni. Bizonyara az jövőndő
mondo Aristander fejer öltözetben le-
ven, es job kezében boryostyan kosorut

Az Kiralyok
nak az har-
csokon va-
lo jelenetek
felette hat-
hato.

Az vitezek-
nek Kiralyok
hoz valo
nagy hüfe-
gek.

Az vitezek
Sandornak
feje felet
faskeselyöt
györede-
lemnek jeles
lattyak.

előtte viven, az harczra fűgyelmezet vitezeknek az madarat az győzedelemnek ketsegnelkül valo jelet megmutata. Annakokaert az egy keves údövei annak előtte meg remúlt vitezeket az harczra fellette nagy vidamsag es batorlag gerjeszte; tudniillik, minekutanna Dariusnak kocziffa, ki ő előtte ülven az lovakat vezetı vala, kopiaival által ökleltetek. Es sem az Persak sem az Macedonok nem ketelkedenek, hogy önnön maga az Kiraly öletet volna meg. Annakokaert keserves orditással es modnelkül valo kialtással fohaytással az meg egyenlő berencsevel harczolo vitezeknek csak nem minden rendelt seregit meg haboritak. Az Darius rokoni es fegyverhordozoi, es az hadnak bal sarvanak oltalmazoi az sebessen meg futamodot bekeret elhattak vala, mellyet az job kez felől valo sűrún allo vitezek az seregeknek közepire befoganak. Azt mondgyak hogy Darius sablyajat ki vonvan vellekedet volna, ha az el futasnak gyalazattyat tiszteffeges halallal eltavostatnaje avagy nem. De az bekerből magossan ki teözven, az öveinek az viadalból meg mindenestől ki nem allo hadat elhadni segyenli vala: es midön az remenseg es ketsegben valo eses közben vellekednek,

kednek, az Persák lassanlassan az ellenfeg
előt el allanak vala, es az rendeket meg
tagitottak vala. Sandor az lovat meg val-
toztatvan, mert több lovakat is farasztot va-
la el, az ellene alloknak az orcájokat, az
futoknak az hátokat gyakdossa vala: Es
immár nem viadal hanem öldökles vala,
midőn Darius is az maga sēkeret futásra
fordita. Az győzedelmes az futoknak ha-
tokon vala, es az pornak homalya, mely
az ég fele vitetik vala, az sēmeknek mesz-
sze valo latsat el fogta vala. Annakokaert
nem külömben mint egy sőtítsegeben bu-
dosnak vala, az meg ismertetet sōnak zen-
gelere mint valami jelre ottanottan ő sēve
menven. Csak az gyepőknek csattogási
hallatnak vala, mellyekkel az sēkeret vo-
no lovak untalan veretnek vala: az fu-
to Dariusnak csak ez jelei vetetének.

De az Macedonoknak bal sērvokon,
mellyet (az mint annak előtt meg mon-
dottuk) Parmenio oltalmaz vala, mind
az ket felnek dolga fokkal külömb sēren-
csevel viseltetik vala. Mazæus az ő veinek
minden lovasival sōrnyen reájok rohan-
van, az Macedonoknak sērnnyul valo lo-
vag seregít erdekli vala. Es immár soka-
sággal bővölködven, az rendelt seregeket
kōrnyül kezdette vala venni, midőn Par-

Sandor győ-
zedelmet
veszen: es
Darius meg
győzetter-
ven meg fu-
tamodik.

menio

menio az lovasoknak meg parancsola, hogy tuttera adgyak Sandornak, ők micso-da vesedelemben volnanak; hogyha hamarfaggal meg nem segítettnek, az meg futamaftol meg nem tartoztathatna-nak. Immar az Kiraly hoßsu utat haladot vala, az futoknak hatokon leven, midõn Parmeniotol az somoru hir erkezek. A-zoknak kik velle mennek vala meg pa-rancsola, hogy az lovakat meg tartoztaf-fak, es az fereg meg allapodek, Sandor ha-ragjaban azon agyarkodvan hogy kezei-bõl kapnák ki az gyõzedelmet, es hogy Darius ferencsesben futna hogy sem mint õ kergetne. Azonközben Mazæushoz az meg gyõzettetet Kiralynak hire erkezet vala. Annakokaert noha gyõzedelmesb vala, mindazonaltal az tarsafagnak feren-csetlenfegetõl meg rettenven, az meg ijetteket lassubban izgattya vala. Parme-nio bizonyara az õnkent meg lassudot vi-adalnak okat nem tudgya vala, de az gyõ-zedelemnek alkalmatoffagaval ferenyen ele. Az Theffaliai lovasokat hozza hivata, es monda. Nem lattyatoke, hogy ezek, kik csak nem regen kegyetlenül raytunk valanak, hertelen valo remüleffel meg rettenven, hatra maßnak? ketfegnelkül az mi Kiralyunknak szerencseje nekünk is gyõze-

Az fõ levé-
tetven, szük-
seg hogy az
tagok is el-
hullyanak;
az mint vi-
szontag, az
gyõzedel-
mes Vezér-
nek vitezi
az õ Urok-
nak jó sze-
rencsejével
éinek.

gyõze-

győzedelmet űerzet: az Perfaknak le va-
gattatot testekkel mindenek be terítettet-
nek. Mit hivalkodtok? Meg az el futok-
nak-is nem vattok elegek? Igazat lattatik
vala mondani, es az remenség még az
még lankattakat-is meg vidamította va-
la: lovokat meg farkantjuzvan az ellen-
segre ele rohananak: es immar amazok
nem lassanlassan, hanem gyorslepeffel al-
lanak vala hatra, es az futasnak semmi e-
gyeb hia nem vala, hanem hog hatat meg
nem adtanak vala. Parmenio mindazon-
által, az job felől valo űarvon az Kiralynak
micsoda űerencseje volna, nem tudvan,
az alatta valoit megtartoztata. Mazæus,
az futasra űdő adatvan, nem egyenes u-
ton, hanem nagyobb es ez okon batorfa-
gosb kerülettel az Tigris vizen által me-
ne, es az meg verettetet hadnak marade-
kival Babyloniaba be űalla. Darius keves
futo uti tarsaival egyetemben, az Lycus fo-
lyo vizre verekedet vala, mellyen által
menven, velekedek, ha el bontassaje az hi-
dat avagy nem; holot hirtet hallya vala,
hogy az ellenség immar elerkeznek. De
lattya vala azt, hogyha az hidat el hanyat-
na, az ő hozzatartozokban, kik az vizre
még nem erkeűtenek vala, az ellenségnek
prædai anni ezeren lennnek. El mene-
telikor,

a)
Az jo feje-
delemnek
tisztiz az,
hogy az alat-
ta valoinak
gondgyokat
visellye, es
inkab akar-
jon az győ-
zedelmes ű-
zō ellenség-
nek utat ad-
ni, hog
sem mint az

megveret futó alatta valóitól el fogni.

Az szerezésnek kegyetlen jateki.

Az Darius hadának futása, és nagy veszedelme.

Az szomjúság az futásban kiváltsággal, ma-fodik vezérellem.

telikor, midőn az hidat éppen hadna, nyilván van vagyon, hogy azt mondotta legyen, hogy ő az úzóknak inkább akarna utat adni, hogy sem mint az futóktól el venni. Ő maga futva felette messze menven, mint egy csefikor táiban Arbellara juttat. Kicsoda az, aki az szerencsének annyi jatekit, az had viselőknak és seregeknek sok fele öldökléseket, az meg győzöttetteknek futásokat, hun egyenként s-hun mindenestől fogva való veszedelmeket, vagy elmejevel fel erhesse, vagy befedével be foglalhassa? Arra az egy napra az szerencse csak nem ház estendőnek dolgait gyűjtötte vala. Nemelleyek az hun igen által ut nyílik vala, nemelleyek külömb külömb berkekre és erős ősvenyekre, mellyeket az úzóknak nem tudnak, mennek vala. Az lovas és gyalog hadnagynélkül egybe elegyedven, az fegyvertelenek az fegyveresekhez, az erőtlének az maga birokhoz kölcsalkodnak vala. Annakutanna az könyörületesség felelemre fordulvan, az kik el nem érkezhetnek vala, egymás között való nyegések fohazkodások között el hagyattnak vala. Az Somiuság kiváltsággal az el badgyattakat és sebéseket epefti vala, és szerinserte minden utakon testeket le terítették vala. Az mellettek folyó vizet fel tártot

tot s bajokkal kapdosvan, mellyet midőn
 mohon zavaroson ittanak volna, az sártól
 bantatvan az hafok ottan meg dagad va-
 la, es el erezketet s-el lankat tagokkal le-
 ven midőn az ellenfeg reajok érkezet vol-
 na, uy sebekkel kőltetnek vala fel. Nemel-
 lyek közelb valo folyamokat el fogvan
 mefőeb tertenek vala, hogy akar hun má-
 reytekben valo viz folya-is, fel keresnek:
 Es semmi oly utnelkül valo es sáraz vapa
 nem vala, mely az kereskedőknek s omju-
 ságokat meg csalna. Az uthoz közelb valo
 falukból penig az veneknek es a sőnyal-
 latoknak jaygatafok es orditafok hallatta-
 tik vala, kik pogan s okas s erint Dariust
 meg-is Kiralyoknak kialtyak vala. Sandor
 (az mint oda fel meg mondottuk) az maga
 vitezit az ellenfeg utan valo futastól meg
 tartoztatvan az Lycus folyo vizre érkezet
 vala, az hun az futoknak felette nagy so-
 kasaga az hidat meg terhelte vala, es so-
 kan, midőn az ellenfeg erdeklene, mago-
 kat hanyathomlok az folyo vizbe alá
 hantak vala, es az fegyverekkel nehezek
 leven, es az harczal es futással el faraftat-
 van az mely vizekbe merülnek vala. Es
 immar az futokat kik az magok seregít es-
 telenül untalan ő s ve gyútik vala, nem
 csak az hid, hanem meg az folyo viz-is be-
 nem

né fogya vala. Mert minckutanna az remű-
les az űvekbē be ment, csak attol felnek,
az mitől előőr rettegni kezdettnek. San-
dor, az maga vitezi azon törökōdven,
hogy az ellenfeget kergetniek engedne,
azt vete okul, hogy fegyverek meg tom-
pultak, kezek el faradtak, testek olyan nag-
űzeffel el allottanak volna, es hogy az nap-
nak űdejeis eczakara hanyatlot volna.
De bizonyara az hadnak bal űarva felől,
mellyet meg az harczon hiűen vala lenni,
űorgalmatos gondban leven, magaban
azt vegeze, hogy az űveinek meg űegiteűe-
re meg terjen. Es immar az zaűlokot meg
fordittatta vala, midōn az Parmeniotol
kűldetet lovasok annak az reűnek-is gyō-
zedelmēt hirre adak. De azon nap semmi
nagyob veűedelem nem lōn, mint mikor
az hadat az taborba viűűa vinne. űtet ke-
veűen es rendnelkűl valok kōvetik vala, az
gyōzedelemnek űrvendezven; mert az
ellenfeget mindenestől vagy el futotnak,
vag az harczon el veűetnek hiűik vala len-
ni; midōn hertelen ellenekben lovagok-
nak űerege lattatek, kik előőr futasokat
meg tartosztatnak, annakutanna az Mace-
donoknak keves voltokat meg tekintven,
az lovag űeregeket vellek űembe futamta-
tak. Az Kiraly az zaűlok elōt megyen vala,
el tit-

Sandor az
maga vitezi
az ellenűeg-
nek űzetefē-
től meg tar-
tosztattya.

Mitől felhet
az gyōzedel-
mes? Az
mitől nem
fel.

el titkol, inkább az veszedelmet, hogy sem mint annak alitvan. Nem-is fogyatkostata meg őtet az ketszeges dolgokban az büntelen valo jó szerencse: mert az lovag hadnak capitannyat, az harcznak kevanojat, es ez okon maga gondolatlanbul rea rohanot kopiaval által öklele, ki minekutanna az lorol le esek, az legközelb valot, es ostan többeket azon fegyverrel által vere. Az megfelemlettekre az baratijs reajok menenek. Az Persak sem bossu allasnelkül vesnek vala el: mert az viadalra rendeltetet mindencstől fogva valo hadis nem viut rettenetesben, mint ezek az hirtelen valo seregek. Végre az poganok, midőn az homalyos napon az futas az harcznal batorfagosbnak lattatnek lenni, külömb külömb seregekben szakadozvan el menenek. Az Kiraly az rendkűül valo harczban veget vetvé, az őveit egtessegeben levőket az taborba vissza vive. Az Persakban, kiknek samoknak az győzedelmek vegere mehettének negyven ezeren vesitenek el; az Macedonokban harom százal kevesben ölettenek meg. De az Kiraly est az győzedelmet nagyob resserint az vitefsegek tartozot inkább tulajdonitani hogy sem mint az maga szerencsejenek; nem az helye! (mint annak

Sandornak az Persak ellen veletlenül adatot nemes győzedelme.

előtte) hanem az batorfaggal nyere az győzedelmet: mert seregeket-is igen bölcsén rendele, es ő maga is felette serinyen harczola, es nagy mély tanacsaval az hadhoz tartozó eggyetmáfnakis karat semminek tartá, midőn az dolognak leg.nagyob ügyet az derek viadalban latna lenni, es az harcznak még ketseges ki meneteliben-is magát győzedelmes gyanant vifele. Annakutanna az megrettent ellensegit meg győze, kiket futtokban, az mit elmejenek olyan gyuladafában elig hihetni el, okosban hogy sem mint mohobban kergete: mert ha egy rész hada még az harczon alvan, az futoknak üzeseben hozszas lőt volna, vagy az maga vetke miat győzettetet volna meg, vagy az mas vitéfsegevel nyerte volna az győzedelmet. Annakfelette hogyha az eleibe talalkozot lovasoknak sokfagatol megrettent volna, az győzedelmesnek vagy rutul el kellett volna futni, vagy nyomorúltul el veszni. Az hadaknak capitaninak sem kel melto dicshiretektől meg fosztatniok: mert az sebek, mellyeket kiki fel veszen, vitéfsegek jelei. Hephestionak az karja kopival meg sebesittetek, Perdicas, es Cœnos, es Menidas nyilakkal csak nem meg

Az hadi capitanokat az ő dicshiretek től meg nem kel fosztani.

meg öletenek. Es ha az Macedonok felől,
 az kik akkor valának, igaz itilletet akarunk
 tenni, meg vallyuk, hogy mind az Kiraly
 olyan fölgekhoz, s-mind azok olyan
 hiresneves Kiralyhoz felette mel-
 tok voltak.

212 QUINTUS CURTIUS.

nak az Nagy Sandornak Macedonok Kirallyanak viseltetett dolgairol.

ÖTÖDIK KÖNYVE.

AZ mely dolgok azonközbe Sandornak vezerege es parancsolatya által vagy Görög országban, vagy Tot es Racz országokban viseltetettek, ha mindeneket azoknak údejek szerint akarok meg írni, felbe kel Asianak dolgait bakaftanom, mellyeket bizonyara Dariusznak el futasaig es halalaig mindenestől fogva sem eleiben adni, es mikeppen údovel egymas között össze serkeftetnek, azonkeppen irassalis össze foglalni, nem kevesse lattathatik illendőbnek lenni. Annakokaert először az mely dolgok az Arbellaanal valo harczal össze foglaltattanak, azokat kezdem beselleni. Darius mint egy eyselikorban Arbella juta, es batarinak s-vitezinek nagy rehet az berencse ugyan oda kenberitette vala futni; kiket össze hivatvan, eleikben ada, hogy ő nem ketelkednek, hogy Sandor az fő fő hires varosokra

Erdtlen el-
mehez illik,
valamely

varosokra es minden gazdagfaggal bő-
vőködő mezőkre menendő volna, es
hogy ő maga es vitezi gazdag es kefé pra-
dara neznenek. Az, az maga dolgainak ol-
lyan állapotban meg maradafara lenne:
mert ő könnyű szerrel valo fereggel az pus-
takra menendő volna. Az maga birodal-
manak végfő részei meg eppen volnanak:
onnan hadnak erejet könnyen meg uyit-
hatando volna. Foglalna el bar az igen
telhetetlen nemzetseg az gazdagfagot, es
az hősű chseg utan magát az arannyal e-
legitene meg, mayd pradaja leendven ne-
ki. Azt immar ő meg probalta volna, hogy
az draga hazi ezköz, agyafok, es herelt em-
bereknek feregi, semmi nem egyeb volt
volna, hanem csak terhek es akadalyok.
Azonokat hordozo Sandor, az mellyekkel
annak elötte gyözedelmet vót volna, alab
valo lenne. Mindeneknek ketsegben valo
eseffel tellyesnek lattatik vala bebede len-
ni: Mert lattyak vala azt, hogy az felette
gazdag Babylonia varos Sandornak
megadatnek; immar Susat, immar biro-
dalmanak töb ekeffegit, es az hadnak o-
kat az gyözedelmes el foglalando volna.
De ő tanítani kezdte, hogy az szerencset-
len dolgokban nem mondaffal tettetes,
hanem búkfegecs dolgokat kellene követ-

esettel, leg-
nagyobb do-
logban ket-
segben esni;
holot hirte-
len valo kes-
forditafok-
kal meg val-
tozhatnak
mindenek,
az mik az
hadban visel-
tetnek.

Susa Petria-
nak fő va-
rosa.

ni. Az hadak fegyverrel viseltetnének nem arannyal, vitéz emberekkel, nem az városoknak hazáival: minden dolgok az fegyvereseket követnék. Az birodalomnak kezdetiben az ő megremült elti az e-
 lebbi jó szerencset úgy nyertek volna hamarfaggal vissza. Annakokéért azoknak vagy még batoritvan sűvőket, vagy parancsolattyaat követven inkább hogy sem mint tanácsat, Medianak határiba be me-
 ne. Egy keves újdó mulva, az Kirali hazi eszközzel es Dariusznak gazdagfagával még rakatot Arbélia város Sandornak meg adatek: Negy ezertalentom volt benne, annak felette drága ruhak, mind az egész hadnak (az mint oda fel meg mondotuk) gazdagfagi abban az helyben hordattatvan. Annakutanna hirtelen való nyavalyak tamadvan, mellyeket mind az egész mezőkön heverő holt testeknek doha süllestet vala, az tabort hamarab meg indita. Bal felől menőknek az fű szerfiamoknak bőfegevel hires Arabia ország lón mezei uttyok. Az Tigris es Euphrates között fekvő helyek oly bő es kőver földűek, hogy az barmok az legelte-
 testről vissza üzettetni mondassanak, hogy az elegendő őket meg ne öllye; Az bő termelenek oka az nedvesség, mely mind az
 ket

Negy ezer talentom
 ezzen két ezerniezer
 es negy száz ezer
 Magyar arab.
 Nyar.

Mesopotamiznak bő
 sermó vol-
 ta.

ket folyó vízből barmazik, csak nem mind az egész föld az vizeknek erei által alól fel veritekezven. Azon folyó vizek Armenianak hegyeiből folynak ki, és annakutanna az vizeknek egymástól nagy ket fele való valásokkal azon uton, mellyet ele fogtanak, sebessen mennek. Harmad fel ezer futamatni földet jartanak meg, az kik Armenianak hegyei körül leg tagasb közt jedzedtenek meg. Azon folyó vizek, midőn Medianak és az Gordianusoknak földeket hasítani kezdik, lassanlassan egymashoz közelb mennek, és mennel mésebb folynak, egymas között annal keskenyebb köz földet hadnak. Felette határok azokkal az mezőkkel, mellyeket az ot való lakosok Mesopotamianak hinak, mert mind ket oldalul közbe veszik. Azon folyó vizek az Babiloniajoknak hatarin az veres tengerbe szakadnak. Sandor az tabornak negyber való meg ballitásával Memnium nevű városra érkezek. Ot egy gődör vagyon, melyből egy forrás felette bősfeges enyvet önt ki, egy annyira hogy elege bizonyos legyen, hogy Babilonianak felette nagy alkotmányu kő falai ennek az forrasnak enyvevel kenettetven rakattanak legyen. Tovabba Sandornak Babiloniaba való meneteliben Mazeus,

ötvenegy Magyar mely földet és egy mély földnek negyed részét,

Memnium városnal az enyvnek ki folyó kutya vagyon.

ki az harczrol abba az városba jutot vala, meg allapadot údejű gyermekivel egyetemben alazatoson könyörögve elibe mene, az varost es magat megadóva. Az ő jóveteli az Kiralynal kedves lön: mert olyan erős városnak meg vetele nagy munkával lehen vala. Annak felette az fő nevezetes es vitez es az csak nem regi harcznak hirevelis nevezetes ember egyebetis az magok meg adafara példajaval ingerlendőnek lattatik vala lenni. Azert őtet gyermekivel egyetemben kegyelmeffen fogáda. De az őveinek meg parancsola, hogy negy segű fereggel, mellyet ő maga viten vala, mintha harczra mennenek ugy menyenek be az városba. Az Babyloniajaknak nagy része az kő falokra fel allot vala, az uy Kiralt kevanvan ismerni. Elsibe lokan ki mentenek vala, kik között Bagophanes az varnak es az kirali kincznek gondviselője, hogy Mazæustol forgolodással meg ne győzettetnek, mind az egész utat viragokkal es kosorokkal be terítettetvala, mind ket felől ezűst oltárokat állatvan fel, mellyeket nem csak temiennel, hanem minden fele illatokkal meg rakatot vala. Őtet ajandekok követik vala, barmoknak es lovaknak nyajai, kálkakkban elől oróslanok-is es nősten pardoczok

Sandorn k
Babylonia
meg adatik,
es nagy pom
pával be fo
gadatik.

doczok vitetnek vala. Az magusok annak-
 utanna magok sokasok szerint regi eleik-
 ról maradt eneket mondnak vala. Azok-
 utan az Chaldæusok es az Babyloniajak-
 nak nem csak jóvendő mondoi, hanem
 műves emberijs az ő modgyok szerint valo
 vigasag tevő szeriamokkal mennek vala.
 Azok az Kiralyoknak dicsireteket soktak
 enekleni, az Chaldæusok az csillagoknak
 jaresit, es az údőknek bizonyos változait
 meg mutatni. Annakutanna az Babyloniai
 lovasok az magok es lovok ekeffegevel,
 inkább bujasagra hogy sem mint pompara
 keffitetettel, utol jarnak vala. Az Kiraly
 fegyveresektől környül vetetven, meg
 parancsola hogy az városbelieknek soka-
 laga az utolso gyalogok utan mennyen. Ő
 maga sekeren az városba, es az utan az
 kirali udvarba be mene. Másod nap Dari-
 usnak hazi eszközet es minden kincset
 forgalmatoson meg latogata. De az vá-
 rosoknak sepege es ekes volta nem csak az
 Kiralynak hanem mindeneknek sekeit
 magara meltan fordita. Azt Semiramis
 Kiralyne aszony csinaltatta vala, avagy (á
 mint többen el hittek) Belus, kinek ot ki-
 rali lakó helye mutattatik. Az enyvel meg
 kenettetet egét teglabol rakattatot fala
 magaban harmincz ket labni selesseget

Az dolgok-
 nak csoda-
 latos válto-
 zafi.

Babylonia-
 nak meltosa-
 gos volta,
 eppületi, es
 allasa.

Három száz
hatvan
nyolcz futam-
matni földet
az az, nyol-
czadfel Ma-
gyar mely
földet, egy
mely föld-
nek hatod-
zetzevel.

Kilenczven
futamatni
földön, az
az, csak nem
ket Ma-
gyar mely
földön.

Tartoztatik
meg) tudni-
lik hogy
karon ki
ne arathaf-
son.

foglal. Azt mondják hogy egymással
fembe talalkozo negy negy tovu fekerak
venedelemnelküljarnakrayta. Az falnak
magossaga száz singnyere megyenfel, az
bastyak az falnal tíz tíz labbal magosbak.
Mind az egeß eppületnek kerületi három
száz hatvan nyolcz futamatni földet fog-
lal be: minden futamatni földnek eppü-
leti hog egy egy nap vegeztetet legyen el,
erolekezetre hagyatot. Az házak nem ra-
galztattanak az kő falokhoz, hanem
mayd egy hold földnyere vadnak tavul
tölloék. Es meg az egeß varost, is hazak-
kal be nem foglaltak: kilenczven futamat-
ni földön laknak benne. Az hazak-is nem
ernek mind öbve, azt hissem hogy bator-
ságosbnak lattatot őket fellel eppiteni. Az
több helyeket be vetik es elik, hogyha her-
telenfeggel külfő erőök talalkosnek, az
meg ballattaknak elest azon varosnak föld-
etből solgaltatának. Az Euphrates az
közepin által foly, es nagy munkával
eppittatet partokkal tartostatik meg. De
mind az egeß eppületeknek nagy voltat
felette nagy üreg helyek vesik környül,
mellyek melyen afattanak ala az fo-
lyo viz sebesege nek el fogasara, mely
folyo viz minchutanna az ellene vet-
tetet partnak magossagat fellyül haladgya,

az va-

az városnak hazait el ragadna, hogyha ar-
kok es afatot tovak nem volnanak mel-
lyek az vizet el fognak. Egetet teglából
éppítettének, mind az egész éppület eny-
vel foglaltatott ósve. Az folyó vízre csinál-
tatott kő hid az városot ósve ragasztja. Ez
az hidis az nap keletnek csodalatos alkot-
mani köziben émlaltatott; mert az Eu-
phrates mely sárt hayt, mely az fundamen-
tómnak meg vetesere tellyeséggel ki ha-
nyattatvan, az éppületnek helyheftetese-
re erős földet elig találnak. Az untalan
egybe gyúttat es az kővekhez, mellyek-
től az hid tartatik, ragasztatott főveny pe-
nig kesedelmefteti az vizet, mely meg tar-
tatvan erősben útközik meg, hogy sem
mintha szabad folyással menne. Városok is
vagyok, mely az kerületivel husz futamat-
ni földet foglal be: az bastyaknak funda-
mentomi az földben ala harmicz labnye-
ra vettettek: az erőflegnek leg felső te-
teje nyolczvan labnyera megyen fel. Az
vár felet az Görögöknek bebedekkel el
hírhűt csoda dolog, függő kertek vad-
nak, az kő faloknak felső tetejét fel erők,
es fok faknak arnyekaval es magossagaval
gyönyörűségsek. Az óslopok mellyek az
egész terhet tartják kőből csináltattanak:
az óslopoknak felette negysegű kővel meg
padimon-

Az Babyloniai hid az nap keletnek csoda éppületi közzé számlaltatott.

Babylonianak erős vára husz futamatni földet, az az, nem szinte fel magyar mely földet foglal.

padi montomoztatot padlas vagyon, el bi-
roja az földnek mellyet temerdeké rea há-
nak, es az viznek, mellyel az földet öntő-
zik: es oly nag fakat tartnak, hog azoknak
derekai nyolcz singni temerdekiegúvekiş
ötven labni magollaguvak es gyümölcs
termők legyenek, mintha tulaydon föl-
dektől taplaltatnanak. Es noha az regifeg
nem csak az kezzel csinaltatot eppülete-
ket, hanem az természetet még magát is
lassanlassan meg even el veşti; ez az nagy
alkotmany, mely anni faknak gyökereitől
nyomattatik, es olyan nagy bereknek ter-
hevel meg terheltetet, eppen al: mert huş
seles falok tartyak, tizenegy labni közzel
tavul levők, hogy az mesből nezőknek tu-
laydon hegyeken allo erdőknek lattalfa-
nak lenni. Az mint emlekezetre hagyat-
tot, ezt az eppületet Syrianak Babylonia-
ban regnalo Kirallya csinaltatta, felesége-
nek beretetitől meg győzettetven: ki ber-
kekre es erdőkre valo kevanlagaban, az
ferjet kenbericette az mezős helyeken az
természetnek gyönyörűseget ez eppület-
nek nemevel követni. Az Kiraly ebben az
varosban töb údeig lön hogy sem mint
masut akarhun, es semmi nemű hely az
vitezio rend tartasnak inkab meg nem ar-
ta. Ennek az varosnak erkölcsinel fertel-
mesb

Semmi az
vitezio rend
tartasnak
nem artal-
masb, mint
az bujasag,
az henyelés,
es az vare-

mesb es az feletteb valo bujasagoknak ingerlesere es magahoz valo csalogatafra keßßeb semmi nincsen: gyermekeket es feleségeket az vendegekkel paraznalkodni, csak hog az gonossagnak jutalma adassék meg, attyok annyok es ferjek ßenvedik. Az lakodalmokban valo jatekok mind az egeß Perfiaban az Kiralyoknal es az barsonyos uraknal kedvesek. Kivaltképpen az Babyloniaiak az bor italban, es azokban az mik az ressegfeget követik felette merckletlenek. Az lakodalmokban menõ asßonyallatoknak magok viselese elõör mertekletes, de annakutanna minden felsõ ruhajokat levetik, es lassanlassan ßemermetessegeket meg fertesitetik. Vegzetre (füleinknek tisztessége adassék) testeknek legalso ruhait el hanyyak, es nem az tisztatalan ßemelyek gyalazatos cselekedeti ez, hanē az ferjes asßonyallatoke es ferfiake, kiknel nyajassagnak tartatik testekkel valo kereskedesnek alavalosaga. Ez rutvetkek közöt Afrianak amaz meghayto hada harmincz neg nap hizlaltatvan, azokra az viadalokra, mellyek következnek vala, ketsegnelkül erőtlemb leendõ volt volna, ha ellensege löt volna. De hogy keveseb kart ßenvednenek, örög búléssel untalan uyittatnak vala; mert Amyntas Androme-

foknak az hun az vitözeknek stajajok vagyon, meg veszet erkölezők.

dromenesnek fia Antipatertől hat ezer Macedoniai gyalogot hozza, annak felette lovasít ugyan azon felét öt százat, ezekkel együtt hat száz Kacót, maga nemzetiségéből negyed fel ezer gyalogot advan hozzajok; és Peloponnesusból fizetet gyalog negy ezer jót vala, három száz nyolczvan lovasfal egyetemben. Azon Amyntas az Macedoniai hercegeknek ötven megallapodot údejú fiokat vitte vala az Sándor testenek őrizésére: mert az lakodalomokban az Kiralynak ezek szolgálak, és az harczra menőnek ugyan azok adnak lovakat alaja: az vadaſtatban velle vadnak, és agyas hazanak aytoja előtrendeſ vigyaznak, és ezekből nagy capitánok és tífartok nevednek. Annakokazert az Kiraly Agathonak meg parancsolvan, hogy az Babyloniai varnak het száz Macedónal és soldal fogadot három száz vitezzel oltalmazoja legyen: az Babyloniatartományának és városának igazgatására Menest és Apollodorust hagyja. Ezeknek ezer talentommal együtt két ezer gyalogot ada. Mind az kettőnek meg lön parancsolva, hogy az hadnak tellyesítésére vitezeket gyűtenenek. Az pribek Mazestus Babylonianak tífartóságával meg ajandékoza. Bagistanesnek ki az varat meg adta

Ezer talentó
hat száz ezer
Magyar aranyat teszzen:

adta vala, meg parancsola hogy velle járjon. Armenia Mithrenesnek, Sardis városnak elarulojanak adatek. Annakutánna az Babyloniai kinczből az Macedonizai lovasoknak hat hat száz denargaras adatek, az jövevény lovasok öt öt százat vőnek, az gyalogoknak soldgyokba ket ket száz östogatratak.

Hat száz denargaras nyolczvan thallert öt száz denargaras hetven thallert ket száz denargaras negyven thallert tizen.

Ezeket így vegben viden egy tartományba, mely Atrapenenek hivattatik, erkezek. Io termő es minden eleffel bővőkődő föld. Azert ot sokaig lőn, es hogy az vitezek tunyalkodva, elmejeket az henyeeleffel meg ne hadnak, birakat ada es jutalmokat tőn fel az vitezlő dologbol vetekedőknek. Nyolczan kik leg vitezbenek tiltette nek volna, ezer ezer viteznek leendő k valanak capitani. Chiliarchaknak hijak vala őket, leg előbőr az hadak erre az samra akkor östátvan: mert annak előtte öt száz emberből allo seregek valanak, es az vitezsegnek jutalmat nem viseltek vala. Az vitezeknek igen nag sokasaga gyűlekezett vala ő sive, az vitezlő veteke desben jelen leendő; azon sokasag kinek kinek cselekedetiről bizonylagot veendő es az birak feilőlis sententiat mondando: mert kinek kinek az tistesség igazan adatekete avagy hamisan jól tudgyak vala.

Azböcsület es az jutalmok az vitezlő tudomannak erősségi.

Az vitez emberek emlékezetre meltek.

Mindenek

Mindeneknek előtte vitezsegeert az ven Adarchias ajandekoztatek meg, ki Hali-carnassusnal az ifiu vitezektől felbe hagyatot harczot leg kivaltkeppen egyedül gerjestette vala fel. Ehez legközelb mel-tonak Antigonus lattatek lenni: az harmadik becsületes meltofagot az Angeus Philotas nyere el: az negyedik Amyntasnak adatek. Ezek utan Antigonus es ő utanna Lyncestes Amyntas lön: az hetedik becsületet Theodotus az utolsot Hellanicus veve el. Az vitezlő dolognak rendtartasaban is sokakat az regiektől rendelteteket hasznoson meg valtoztatata; mert holt annak előtte az lovasok, ki ki mind az maga nemzetsege közze egyebektől külön irattatnanak, az nemzetsegek között valo külömbözest ki veven, noha nem az magok nemzetsegi közzül valo capitánokat de mind az altal fő valogatottakat ada eleikbe. Mikor az tabort meg akar-na indítani, jelt trombitával adat vala, melynek zengese gyakorta az nyughatatlankodoknak zaygasok tamadvan nem elege hallatik vala meg. Annakokaert az maga udvari fatora felet poznat allattata fel, mellyē fellyül mindenektől igyenlőkeppen lathato zaslo ál vala; eczaka tűzre, nappal füstre vigyaznak vala. Es im-

Sandor az vitezisó rend tartasban sok dolgot meg jobbit.

Az tabor meg indításának jó módgya.

mar Susa városra menendőnek, Abulites annak az országnak tisztartója vagy Dariusznak parancsolattyal hogy Sandort praedával tartóztatna, avagy önkint az fiát eleibe küldé; azt ígírven hogy ő az várost megadando volna. Az Kiraly az ifiat kegyelmessen fogada, es azon kalauzzal az Hydaspes vizre érkezék, mely az mint az hire vagyon, gyönyörűséges vízzel foiy. It Abulites kirali gazdagságnak ajandekival eleibe mene; Az ajandekok között felette fő sebes futasu tevek valának, tizenket elephantok, mellyeket Darius Indiabol hozatot vala, immar az mint remenlettek vala, az Macedonoknak nem rettentésekre hanem segítsegekre valok, az meg győzetteknek gazdagsagit az győzedelmeshez által viven az berencse. Minek utanna penig az városba be mene az tarhazbol hihetetlen summa kincset hordatta ki; ötven ezer talentom ezüstöt nem veretet formajuvat hanem műveletlen terhüvet. Ilyen nagy gazdagsagokat sok Kiralyok hősseu údeig gyűtötenek vala, az magok gyermekeknek es maradekoknak az mint velik vala, mellyeket egy ora külfő Kiralynak kezeiben eyte. Annakutanna az kirali sékbe üle, mely sokkal magosb vala, hogy sem mint

Az hatalmas győzedelmesnek mindenek engednek.

Harminez het ezerni ezer es annak felette öt szaz ezee thaller summat teszen.

testenek termete vala. Annakokaert az labai az leg also gradics fogra midon ala nem ernenek egy az Kiraly inasi kozzul az labai ala astalt ton, es midon egy herelt embert, ki Dariuse volt, az Kiraly fohazkodni latot volna, az somorusagnak okat meg kerde. Amaz azt monda, hogy Darius azon sokot volna enni, es o annak becsületlensagre jutot bent astalat konyuhullatafoknelkul nem nezhetne. Azert az Kiraly altaila az oromost ballast ado Istenecket meg fertestetni, es immar elvonattatni parancsollya vala, midon Philotas monda. Semmikeppen azt Kiraly ne cselekedgyed, hanem jo jelnek-is tarz lenni, hogy az astal melyrol az ellensag ot, az te labaid ala vettetet volna. Az Kiraly Persianak hatariba menendo leven. Susa varost harom ezer viteznek oltalmaval egyut Archelausnak hatalma ala ada. Az varnak gondviselese felol Xenophilusnak parancsola, annak orizetit az Macedonok kozot valo udos emberekre hagvan. Az kincznek oltalmazasat Calliocratesre biza: Az Susia tartomannak fejedelemsege Abulitesnek meg adatek. Dariusnak az annyat es gyermekit-is azon varosban helyhestete. Es berencsere Macedoniabol ajandekon maganak kuldete

Macedo.

Macedoniai ruhakat es fok barfont, azokkal együtt az kik azt csináltak vala, Syfigambisnak parancsola adatni; mert öt minden becsülettel es fiui kegyességgel is tiszteli vala. Meg hagyta, hogy megmondgyak neki, hogyha az ruhat szeretne, az ő unoka leant affelenek csinálására rea szoktatna, es ajandekon tanitana adni. Erre az hora ki csordult könyvei azt az ajandekot meg utalo elmejet ki jelentek; Mert az Persiai affonyok semmit nagyobb gyalazatnak, mint kezeket gyapiuhoz ertetni, nem tartnak. Az kik az ajandekokat neki vittek vala hirre adak, hogy Syfigambis somoru volna: es mind mentsegre s mind vigasztalásra melto dolognak lattatek lenni. Azert önnön maga hozzajamene, es monda, Anya est az ruhat az melyben fel vagyok öltöztetve, az en hugaimnak nem csak ajandekjokat, hanem kezek munkajat is latod: az mi sokasunk esalt meg engemet. Meg lasd, azon felette kerlek, hogy az en tudatlanfogomat gyalazatra ne magyarszd. Az mely te sokasod szerint valo dolgokat esembe vöttem, az mint remenlem, azok bőségesen megtartattanak. Tudom azt hogy natalok az fiunak annya elöt le ülni nem szabad, hanem ha mikor amaz meg engette.

Semmi nagyobb kirali dolog ninesen, mint az foglyokhoz valo kegyelmesség.

Valameniserte hozzád jöttem, valamég hogy le ülnek, intenel, fen allottam: leborulvan engemet tisztelni gyakran akartal, de arról ellenzettelek. Az edes anyának Olympias asszonnak tulaydon nevet neked adom.

Az Kiraly Syfigambisnak búvet meg engedtelven az tabornak negyfer valo megállitásával egy folyo vízre érkezek: az otlakosok Pasitigrisnek hiak; az Uxiusoknak hegyeiben sarmazik, es ötven futamatni földön erdős partyai leven, az kövek között sebessen ala foly, annak-utanna ötöt az mezők vesik, mellyeken csendesb folyásai által megyen, immar hajoknak elbiroja leven. Hat száz futamatni lagyab föld vagyon, mellyen az vizeknek lassu folyásával az Persiai tengerbe szakad. Sándor az vizen által kelven, kilencz ezer gyaloggal, az Agrianusokkal es Görögöknek földos vitezivel, három ezer Raczot advan hozzájok, az Uxiusok orszagokra érkezek. Sufa varóssal határos es az első Persiaig terjed, maga es az Sufianusok között Boros utat hagyvan. Madathes vala ennek az tartomannak tisztartója nem oly ember ki magát az údókhöz szabna: mert elrendelte vala, hogy az hűségert mident meg próballyon. De az helyeknek tudoi

Sándor-

Ötven futamami földön az az, egy Magyar mely földnél egy kővelscitőbón.

Hat száz futamatni föld az az, tizenhárom Magyar mely föld.

Sándor az Uxiusoknak orszagára megyen.

Hű tisztartónak diesireni

Sandornak ertefere adak, hogy az erős helyeken általreytek ut volna, es az varostol fel fele valo; hogyha keves könyű szerrel valo vitezeket küldene, az ellensegnek feje feliben mehernenek fel. Midőn az tannacz tetzet volna, az utaknak kalauzi ugyan azok lőnek: soldal fogadot vitezek mas fel ezeren, es Agrianusok mint egy ezeren, Tauron capitán alá adatottak: es megparancsoltatek nekik, hogy nap nyugat után az utra meg indullyanak. Ő maga harmadik vigyazaskor az tabort meg inditvan, nap kelet táyban az Borossagokon által ment vala; es fakat vagatvan az rostelyoknak es sisakhoz hasonlo eppületeknek csinaltatasára, hogy az kik az tornyokat ostromra vinnek, nillal meg ne lövöldöztetnének, az varost ostromlani kezde: Minden helyek kővekkel es kőbikkal akadalyosok es meredekek valanak. Azert sok sebekkel le úzettetven, ugy mint kiknek nem csak az ellenseggel, hanem az hellyel-is viniok kellene, mindazonáltal fel mennek vala; mert az Kiraly az első vitezek között allapodot vala meg, anni varosoknak meggyőzőit kerdiven, ha nem segyenleneke egy kiided es alá valo kastelynak ostromlasaban mulatozni? Midőn az vitezeket biáttatna immar ez dol-

Az sereny
vezeres vi-
gyazas illik.

Az vezernék
jelen valo le-
te az alatta
valo vitez-
ket barrak-
ka teszi.

gok közben meffől üldöztetik vala, kit az vitezek, hogy onnat el menne, miert hogy rea nem vehettenek vala, s okan egybe czoporfozvan fúrún eleibe vettetec pafokkal oltalmazzak vala. Vegre Tauron az varosnak várá felet az ő seregevel magat meg mutata: kit meglatvan, mind az ellensegeknek fúvók meg kezdenek felemleni, s mind az Macedonok az viadalra serenyben menni. Az varosbelieket veletlen vesely erdekli vala, es az ellensegnek erőszakja ellen nem is alhatnak vala. Az meg halashoz keveseknek, az el futashoz többeknek lön kedvek. Nagy reszek az várbá mene; Onnat könyörgeni harmincz oratorot küldven, az Kiraltól somoru valas adatek, hogy az kegyelemnek helye nem volna. Annakokazert az halalos büntetetestől valo feltekben, titkos uton es mellyet az ellenseg nem tudna, Syfigambishoz Dariusnak annyahoz bizonyos embereket küldenek, kik azon törekednenek, hogy ő az Kiralt meg engedtelne, tudvan azt ok, hogy Sandor őtet annya helyen feretne es tisztelne. Es Madates az nennyenek leanyat feleségül vötte vala, Dariusnak közel valo rokona leven. Syfigambis az alazatoson törekedőknek könyörgések ellen sokaig tusakodék, azt

vetven

vetven okul, hogy az ő ertettek valo könyörgése az allapathoz melyben volna, nem illenek. Azt-is monda, hogy ő attol tartana, hogy az győzedelmes Kiralynak engedelmeffeket meg háboritana. Azt gyakrakban gondolna meg hogy ő fogoly volna, hogy sem mint azt hogy Kiralyné asszony volt volna. Végre könyörgésekkel meg győzöttetven, Sandornak levele által ugy könyörge, hogy neki az könyörges dolgaból meg bocsatana. Ő azon kerne, hogy az többinek-is, de ha azoknak nem-is, ő magának Madatefnek kegyelmezne meg. Az maga barattyanak es roknonanak, immar nem ellenszegnnek, hanem alazatoson esfedezőnek csak az eletejert könyörgene. Az Kiralynak mertekletességet es kegyelmességet, mely akkor lön, csak ez egy dolog-is meg mutathatta. Nem csak Madatefnek kegyelmeze meg, hanem mindeneftől fogva, mind azokat az kik magokat meg attak vala, s mind az foglyokat szabadsággal meg ajandekozta. Az varost eppen hagyta, az sánto földeket adonckül engede elnick. Az győzedelmes Dariustól az annya sem nyert volna többet. Annakutanna az Uxiusoknak meg holdoltatot nemzetseget az Sufianusoknak tisztartosaga ala ada, es az ha-

Syfigambis
Madatefnek
Sandortól
kegyelmessé-
nyet.

dakat Parmenioval meg östvan ő neki mezős uton parancsola hogy mennyen, ő maga könnyű szerrel való haddal az hegyeknek teteire foga, mellyeknek mind egy vegben való hatok Perfiában ki megyen. Ezt az országot mindeneftől fogva el pusztitván, harmadik napon Perfiába, ötödiken az sörösfagokba (mellyeket azok Susida pylaknak hinak) be ment. Ariobarzanes tizen öt ezer gyaloggal ezeket az meg hafadozot es minden felől meredek kő síklakat el fogta való, mellyeknek teteiben az poganak oly helyen állanak való, az hova nyilakkal nem érnek való bánfándekbol esendések, es rettegőkhez hasonlok leven, meglen az fellette sörös torkokba az had be hatna. Mellyet minekutanna, őket fömminek alitva menni latanak, östvan az hegyeknek meredek oldalán ala igen nagy kőveket forgatnak való, mellyek az alattok való kő síklakba gyakran meg ütközven, reajok sullyosban esnek valas; es őket nem csak egygyenkent, hanem seregeket vernek való agyon. Az parittyakkal ki haittatot kőveket es nyilak, minden felől reajok förrattatnak való. Es nem az való az fő vitez embereknek leg nyomorultab dolog, hanem hogy bosszút nem alhatvan, vadak

modgyara.

modgyara, mintha lyukban találtattak
 öletnenek. Az harag azért dühűsre
 fordulvan, az ki allo köveket által ölelven,
 hogy az ellensre jussanak; eggik az ma-
 sikat emelven, fel hagni erőlködnek vala.
 Ugyan azon kövek egysermind sokak-
 nak kezektől meg ragadtatvan es le-
 kaftatvan, azokra az kik meg mozdito-
 tak vala, hatra esnek vala. Azert sem meg
 nem alhatnak vala, sem fel nem iparkod-
 hatnak vala, es még sűrűn ösve ertetet pa-
 isokkalis magokat nem oltalmazhattyak
 vala: holot az poganak olyan nagy okta-
 lan köveket haytananak ala reajok. Az
 Kiralt nem csak az banat, hanem azokra
 az sorosagokra vakmerőn vettetet had-
 nak begyencis faggattya vala. Mind az na-
 pig győzhetetlen vala, semmit hiaba nem
 probalvan, az Cilicini sorosagokba kar-
 nelkül ment vala be: az tengerennis Pam-
 philiara uy utat nitet vala: Akkor akadoz
 vala az meg czökönt serencse; es egyeb
 orvosság sem vala, hanem arra vissza ter-
 ni, az hun eljöt vala. Annakokaert az vi-
 ssa terefre jel adatvan ösve veretet sere-
 gekkel es az fejek felet az paisokat egybe
 ertetve parancsola hogy az sorosagok-
 bol vissza menyenek. Harmincz fut-
 matni földlön, az menit vissza menenek.

Nem tezen
 egy egész
 magyar mely
 földet.

Az szomorú
szélig tud-
gya mit mű-
vel, es az
mely eszkö-
zökkel an-
nak előtte
élt, alkolmat
lanoknak
velli lenni.

Annakutánna az tabort minden felől
tagas helyre állitvan, nem csak tanacz-
kozni foga, mit kellene cselkedni, ha-
nem elmejenek babonas voltatol visel-
tetven, jövendő mondokat-is kezdé be-
venni. De Aristander, kinek az jövendő
mondok közöttül akkori időben leg na-
gyob hűtele vala, akkor mit jövendő lehet
vala? Annakokaert az alkolmatian aldo-
zatokat megvetven, az helyeknek tudoit
őve hivata. Az utat felig batorfagósnak
es tagasnak mondgyak vala lenni, de az
Kiraly az vitezeket temetetlen hadni se-
gyenli vala, olyan sokafok leven, hogy
az vitezlő dolognak akarmi hivatalyais
elig volna olyan becsületes, mint az ma-
gok feleit eltemetni. Azert az foglyokat,
kiket minap elfogot vala, hivata, kik kö-
zöt vala egy az Görög es Persia nyelvnek
tudoja, ki azt valla, hogy ő Persiaba az he-
gyeknek berezein hadat hiaba vinne: Er-
dős utak volnanak, mellyeken egyen-
kent-is elig mehetnenek el: mindenek le-
veles agakkal be fedeztetnenek, es az er-
dők az faknak egybe kolcsalkodot agait
őve ertetnek: Mert Persia mas oldala fe-
lől az hegyeknek mind egy vegben valo
teteivel foglaltatik be, mely oldal hossza
ezzer hat száz, selessegere száz hatvan ruda

Persia or-
szagnak ter-
mezet sze-
rint valo
erősségi.

Ezer hat
száz ruda
matni fol-
don, az az
harmingy
haromda-

matni

matni földön megyen; Ez az hegy elgyar mely az Caucasus hegytől fogva az veres földön, egy tengerig ér, es az hun az hegynek ve- mely föld- nek az ge szakad, mas erősség az tenger vet- harmad re- szevel egye- tetet eleibe. Annak-utanna az he- tomben: gyeknek az allyaban tagas sík mező fek- Szaaz hatvan sük, termő föld, sok falukkal es városokkal futamatni földön, az bõvõlködõ. Az Araxes folyo viz ezeken az, három az mezõken által az Medusba sok pata- Magyar koknak vizeit haytya. Az Medus az tenger mely föl- fele es del fele foly, kisebb folyo viz annal, den, egy az mellyet magaba veszen, es az fûnek te- mely föld- remptesere mas alkotmányosb nincsen, va- nek az har- lamit vizeivel meg õntöz viragokkal fel- madával egyetema- õltözterven. Platanus fak-is, es nyar fak- ben. az partyait be fedezik, el annyera-hogy az Media or- tavul nezőknek az partoknak berkei az szagnak es hegyekkel õsve lattassanak erni: mert az gesseges. a be arnyekoztatok viz az földbe be asfa- volta. tot arokban foly, es mellette hegyek vad- Az Media or- nak, azok-is az leveles ágakkal gyönyörű- szagnak es segesegek, az viz az tövök ala menven. Az gesseges. egek Afiaban ennél egessegesb orszag nin- gesegek. csen: ége mértékletes vagyon, iminnet volta. mind egy vegben valo sötites es árnyekos hegy tetõ, mely az hevsegeket el fogja, a- monnat az tenger ragasztatot hozzaja, mely az földeket mértékletes melegsé- gel táplallja. Ezeket minnek-utanna meg befelelte

Sandornak
Perfiara Ly-
ciai pafztor
az kalauzza.

beſellete volna, az Kiralytól az fogoly
megkerdetven, ha hallasból avagy latas-
ból tudnaje azokat az miket mondana;
azt felele, hogy ő paſtor volt volna, es a-
zokat az erős utakat mind megjarta vol-
na. Ketszer fogatot volna meg; egyſzer
Lyciaban az Perfaktól, maſodszor ő tölle.
Az Iſtentől adatot feleletnek emlekezeti,
az Kiralynak eſebe juta; Mert midőn ker-
deſkednek, olyan valaſza adatot vala,
hogy Perfiaba vivő uttyanak Lyciaban la-
ko ember lenne kalauzza. Annak-okaert
annit igirven neki, az menit mind az jelen
valo ketelenſeg kevan vala, ſ-mind an-
nak az fogolynak allapattya ſenved vala,
meg parancsola hogy Macedoniai modra
fel fegyverkezsek, es (az mely jo ſerencses
lenne) mutatna utat, bar nehez hajoju-
vat es meredeket, ő keveſed magaval fel
menne reaja; hanem ha netalan azt hin-
ne, hogy az hova ő az baromert ment vol-
na. Sandor az dűſcőfegert es az őrökke
valo dűſsireteret nem mehetne. Az fogoly
felette igen allapattya vala, mely nehez ut
voinz, kivaltkeppen fegyverefeknek. Ak-
kor oſtan monda az Kiraly; Azt fogadom
neked, hog ſenki azok közzül, az kik utan-
nunk vadnak, az oda valo meneteltől az
hova viendeſ magat nem vonogattya An-
nak-

Sandort az
dűſcőfeg-
nek kevan
ſaga meresz-
ſze teſzi.

nakokaert Craterust az tabornak őrizetire hagyvan, az gyalagokkal az mellyekhez sokot vala, es aval az haddal mellyet Me-leager visel vala, es ezer kezijjas nyilas lovassal, meg parancsola, hogy az tabornak kepe meg maradvan sánssandekbol fok tűzeket rakasson, hogy az poganok annal inkab elhinnek az Kiralt magat az taborban lenni. De ha törtinet szerint A-riobarzanes meg értette volna, hogy ő az tékergős utakon menne be, es az ő uttya-nak el fogasara hadanak egy reket ellene vetni probalta volna, Craterus őtet meg jestven megtartoztatna, az sereget velle az közelb valo vesedelemre fordittatvan. Hogyha penig ő maga az ellenseget meg csalta volna, es az ligetet el foglalta volna, minekutanna az rettegő poganoknak csatepatejat meg hallana, azon utra men-ni, az melyről az elöt valo napon el üzette-nek volt, ne ketelkednek: mert az az ut üres lenne, az ellenseg ő reajok fordul-van. Ő maga az Kiraly harmadik vigyazaf-kor csendes sereggel es meg trombitaval is jel nem adatvan, az erős helyeknek meg mutattatot utara siete. Meg parancsolta vala, hogy az könnyű serrel valo vitezek harmad napi elest vigyenek; De az utnel-kül valo kősziklakon es az vitezeknek la-bokat

Sandornak
okos gon-
dolattya:

Szükség
hogy fokot
szenvedgye-
nek az kik
egyebeknek
veszedel-
mekre ügye
keznék.

bokat ottan ottan meg csalo kőveken ki-
vül, az feltől egybe gyütetet ho őket
mentekben farastya vala: mert mint ha va-
lami lyukakba vitettetven belejek hulla-
nak vala, es midőn az tarsafagtól fel vo-
nattatnanak, az segitőket utannok von-
nyak vala inkab hogy sem mint követik
vala őket. Az eczakais es az ismeretlen
tartomány es az kalauz bizöntalan dolog
leven ha eleg hű volnaje avagy nem, fe-
lelőket többtik vala. Ha az strasan al-
lokat meg nem csalnak, mint valami va-
dak ugy fogattathatnanak meg: Mind az
Kiralynak elete s-mind az magoke egy fo-
golynak vagy hűsegeből vagy kedveből
függene. Végre az tetőre menenek: Iob
kez felől az ut Ariobarzanes fele tart va-
la. Philotast es Cœnuit, Amyntast es Poly-
percont kiknek könyű berrel valo seregek
vala, it hagyja, meg intven őket, miért
hogy az gyalog közze lovas élegittetet va-
la, az hun az föld leg kőverb es abrakkal
bővőködőb volna, lassan jarnanak: kala-
uzok az utra az foglyok között adatanak.
Ő maga az fegyverhordozokkal es barnyul
valo sereggel, mellyet agemanak nevez-
nek, bajos helyen valo ősvényen, de az
ellenfegnek strasaitól messzeb levőn fok
törődéssel elemene. Eyszekor vala, es az
meg

Sandor az
Perissai he-
gyeknek te-
tejet el fog-
lallya.

Az jo vezer-
hez illik
mindenekre
gondot vi-
selni.

meg faradtaknak az alom túlfegyves vala: mert még anni ut vala előttők, az menin által mentenek vala, de az nem oly merdek es nehéz hagoju. Azert az vitezek az eteilel es alommal erőt veven, második vigyazaskor az Kiraly fel kele, es az több helyeken könnyen által mene. De az hun az hegyeknek teteje lassanlassan teresb helyekre ereszkedik, az patakoknak egyben valo futafoktól vajattatot felette nagy arok az utat meg szakítottta vala. Annakfelette az faknak keresztülkaful hajladozot es övé ment agai, mint ha valami veghetetlen fővent vetettenek vala ellenek. Azert felette nagy ketfegben eses indult vala bennek, el annyera, hog az siraftol eelig fognak meg magokat. Kivaltkeppé az főtitfeg rettenté vala őket; mert ha mi csillagok fenlenek valais, azokat az egymást erő leveles aggal be fedeztetet fak nezn né hadgyak vala. Meg fűlőkkel sem hallanak vala, az erdőket az fel csapkodvan, mely, az agak egymást verven, az favafanol nagyobb ezattogalt berez vala. Vegre az várattatot nap világ, az miket az eczaka isonyubbakka tót vala, mindeneket meg küfébite, az eső vizektől meg szakítottat föld rövid közön meg kerüthetik vala, es kiki mind maganak az uton

kalauz

kalauza kezdet vala lenni. Azert az magostetõre fel menenek, melyrõl az ellensegnek strafajat meg latvan, az fegyveresek, semmitõl affeletõl nem félõknek, hatul magokat hamar meg mutattak, kikben kevesen az kik sembe mertenek vala menni, le vagatanak. Annakokaert mind az meg haloknak kesergesek s-mind az magok felekezetekhez vissza futoknak nyomorult allapattyok, az nyugat erõvel valokat is, minekelõtte harczot probalnanak, az futasra fordita. Annakutanna az zaygas az taborba érven, melynek gondviselõje Craterus vala, az Borossagoknak el foglalasara, mellyekben az elõt valo napon akadozot vala, az had ki vitetek. Egybes mind Philotas Polyperconnal Amyntással es Cœnussal együt külfõmb, utra küldetven az poganokat mas remûltsel rettentet. Annakokaert az Macedonoknak fegyveri midõn minden felõl tündõklenenek, veletlen vebellyel el nyomattatvan, mind az által emlekezetre melto harczot tõnek. Az mint velem, az ketelenszeg az tunyasagot is meg ebrestti, es gyakorita az kessegben valo esesoka az remenssegnek. Az fegyvertelenek az fegyvereseket által õlelik vala, es testeknek felette nagy voltaval magokkal

Az kessegben
valo esesbol
gyakran ba-
torfag neve-
kedik, es
mikor sem-
mi remen-
seg nincsen
az felelem
fegyvert
sag.

kal egyyüt azfőlöre le vonvan, azoknak fegyverekkel fokakat által vernek vala. Ariobarzanes mindazonáltal mint egy negyven lovaffal, es öt ezer gyaloggal környül fogattatvan, az Macedonok hadanak az közepin az maga vitezinek es az ellenszegnek fok verontafával által rollana, Persepoly varost az orfagnak fejet fierven el foglalni. De az varosnak őrzőitől ki rekeketten, minekutanna az ellenszeg hamar elérte volna, minden futo tartaival egyetembe az harcztot meguyitvan el vesé. Craterusis az sereget gyorson haytvan el erkezek.

Az Kiraly ugyan azon helyben, az hun az ellenszegnek hadat meg verte vala, tabort erősite. Mert noha az minden felől el üzettetet ellenszegek diadalmot engettenek vala, mindazáltal az fok helyeken ellenek vettetet igen mely es meredek arkok az utat meg baggattak vala, es lassan f. modgyával kellett vala eleb mennyek, immar nem az ellenszegnek hanem az helyeknek csalardfagatol tartvan. Midőn eleb menne, Tyridatestől az kirali kincznek őrzőjetől level hozatek neki, mely azt jelente meg, hogy azok az kik az varosban volnanak, az ő jövetelit meghalvan, az kinczet el akarnak prædalni, iietne el

Q

foglal-

Az ketfeges helyeken es utakon, lassan es ovel kel eleb menni.

Az gyorsaság az vezetésben első fő dolgot.

Asz Perfiak az Görög rabokkal kegyetlenül bántak.

foglalni: jó ut volna, noha az Araxes folyó viz közben folya. Semmi fő cselekedet ennek az Kiralynak inkább mint gyorsaságot nem dicsírhetem; mert mind az egész ezaka olyan nagy hósszu úton az lovásokkal együtt faradot gyalog hadat el hagyván, jó reggel az Araxesre juta. Közel hóssa faluk valanak, mellyeket fel verven es el rontván, azoknak faiból alajok hant kövekre hamarlaggal hidat csinaltata. Es immar az városból nem messze valanak, midőn keferülésre melto es az be-rencsenek keves példai közze számolando sereg mene az Kiralynak eleibe. Görög foglyok valanak mint egy negy ezeren, kiket az Perfiak kinoknak külömb külömb fele nemevel illettenek vala. Nemellyeknek labok, nemellyeknek kezek es fülök el vagdaltatván es pogan betűknek jegyei reájok fűtőgettetven, magoknak hósszu gyalazattyokra tartottak vala őket, es midőn magokat is más birtok alvaloknak latnak lenni, az Kiralynak eleibe menni akarokat, meg nem tartoztaták. Nem embereknek, hanem sókatlan kepeknek lattatnak vala lenni, es az sóvo-kon kívül nem is ismerhetni vala meg semmit bennük. Annakokait több köny-hullatafokat inditanak, hogy sem az menit ő magok

ő magok történek vala : mert olyan fok es külömb külömb fele szerencsetlenségben, mindnyajoknak noha hasonlo, de mindazonáltal külömböző kinnyokat meg nezven, leg keferületeseb ki volna, nem tudhattyak vala. Minekutanna penig azok egy szer mind fel kiáltanak, hogy Jupiter, Görög orságnak bosszu alloja, mar valaha femeit fel nitotta volna, mindeneknek ugy teczik vala, hogy egyenlő kinnal illettetnek volna. Az Kiraly könyveit, mellyeket hullatot vala, el törölven, hagyja hogy jo remenségben legyenek, az magok varosit es felesegeket meg latandok volnanak, es ostan az varostol ket fu tamatni földön tabort erősite. Az Görögök az sanczbol ki mentenek vala, az felöl akarvan tanaczkozni, az Kiralytol mit kernenek leginkab Midőn nemellyeknek az teczenek hogy lako helyeket Asiaban kerjenek, nemellyeknek penig hogy hazajokban vissza mennyenek, azt mondgyak, hogy az Cyma varosbeli Euctemon nekik ily kollot volna ; Mi, kik nem regen segítségnek keresere az sőtitegből es tömlőczből ele menni altallottuk, az mint most az mi állapotunk vagyon, az raytunk töt kinokat, mellyeket mi segyenlyünke inkab avagy bannyunk bizóntalan, Görög

Harmad
fel szaz le-
peinyere.

Euctemon-
nak oratioja
mellyel az
Görögök-
nek tana-
csoliya
hogy nyo-
morodot

allapatyok-
ban Persia-
ban marad-
gyanak.

országoknak mint valami örvendetes jatekot mutogatni kevanunk: De az nyomorufagokat legjobban azok szenvedik, az kik elfedezik, es nicsis az szerencsetlen embereknek semmi hazajok olyan kedves, mint az pusta hely es az elebbi allapatnak el feleytese; Mert az kik az magok felekezeteknek könyörúleteffekhez sokat biznak, nem tudgyak az könyhullatok mely hamar el szaradgyanak: Senki azt tökelletesen nem szereti, azt kit utal, mert az nyomorufag-is panasolkodo, es az emberi bodogfag kevely. Annakokart kiki mind az maga szerencsejet tanaczban tartya, mikor az mafe felöl vegez: es ha mind egyarant nyomorultak nem volnank, regtöl fogva eggink az mafinkat meg utalhatta volna. Csoda dologe az, hogy az jo szerencses emberek magokhoz mindenkor hasonlot keresnek? kerlektütöket, hogy mi regen meg holtak leven, keressünk helyt, az melyben ez felig meg etetettagokat el temessük; az hun az ifonyu seb helyeket az samkivetes el fedezze. Tellyeffeggel kedvetlenek lesünk vissza mentünkben az mi feleseginknel, az kiket ifu korunkban vöttünk volt el. Mind údejeknek, s-mind penig ertekeknek viragaban levő gyermekink es atyank

fiai,

fiai, meg ismerike az rabotas helynek vesé-
 lit: es nekünk hanyadik reßünk jarhat meg
 anni tartományokat? Europabol meßé
 az nap keletnek vegsö orßagira küldettet-
 ven, mar venek, crötlenek, es tagaink-
 ban nagyob reßérint meg felßegítették
 leven, vallyons el ßenvedhettyúke azo-
 kat az mik fegyverben levöket es gyöze-
 delmeketis meg faraßtottanak? Tovab-
 ba feleseginket, kiket rablagunkban az ße-
 rencse es ketelenseg egyetlen egy vigáß
 taláßt hozzánk kapcsolt, es apro gyerme-
 kinket el vonßuke velünk egygút avagy
 el hadgyuk? Minket ezekkel egygút men-
 tünkben senki meg ismerni nem akar. El
 haggyuke tehat mindgyart az jelen valo
 feleseginknek gyermekit, holot bizonta-
 lan legyen, ha lathatandgyuke azokat a-
 vagy nem az kikhez megyünk? Ezek közöt
 kellettük lappanganunk, az kik minket nyo-
 morult állapotunkban ismerni kezdette-
 nek. Ezeket monda Euctemon. Visöntag
 az Athenas városbeli Theatus kezdé mon-
 dani, hogy senki egy kegyes emberis az
 ellensegnek kegyetlensege miat bizonyá-
 ra nem az természet miat meg nyomoro-
 dot maga feleit tesséknek állapottyokbol
 meg nem itilendö volna. Méltó volna
 minden vesélyre, az ki ßegyenlensé az ße-

Theatusnak
 az Görögök-
 höz valo o-
 ratioja hogy
 hazajokba
 visszfa
 mennye-
 nek.

rencsetlenfeget. Az halando emberek felől kegyetlen sententiat, mond az, es ketsegeben esik az irgalmassag felől, mellyet ő mastol meg tagadando volna. Az Istenek (az mit ő magok soha kevanni nem mertenek volna) unbolnak őket hazajokkal, feleségekkal, gyermekekkel es mindenel, valamit az emberek vagy elettel bőcsüllenek, vagy halallal meg valtnak. Sőt inkábbők abból az tömlőczből rohannak ki. Hazajokban külömb éggel elne nek, az napnak külömb neze se volna, külömb erkölcsök, aldozatok, es nyelvnek bővetsege. Meg az poganok-is kevannak azokat az felette nagyjokat, az mellyeket ő magok szabad akarattyok serint el hagyandok volnanak: nem egyebet leven olyan nyomorultak, hanem hogy azoknelkül búkölködni ken serittetenek volna. Ó bizonyara az hazi Istenekhez es hazajaba vissza menendő, es az Kiralynak olyan nagyjo tetemenyével elendő volna; ha kiket az paytarsalagnak es gyermekeknek, kiket az únség ken seritet volna ismerni, sereteti tartoztatna, hadnak el, az kiknek hazajoknal semmi serelme tesb nincsen. Kevesen lőnek ebben az ertelemben, az többit az természetnel hatalmas bukás meggyőze. Meg eggyezenek

Az természetnel hatalmas bukás

hogy

hogy az Kiralt kerniek kellene, hogy nekik valamilako helyt adna. Ez dologra szazan valasztatanak, kiket Sandor azt velven kerendőknek lenni, az mit ő maga cselekedni gondol vala, monda; Lovakat rendeltem, mellyek tütöket hordozzanak, es mindeniteknek ezer ezer denar garast parancsoltam adatni. Minenkutanna Görög országba vissza mentek, azt cselekedem, hogy senki az maga állapotat, ha ettől az nyomorusagtól úressék volnatok, az tiiteknel jobbnak ne hidgye lenni. Amazok el fokadvan sirva, az földre neznek vala, sem vagy orczajokat fel emelni, vagy fölni nem mernek vala. Végre az Kiraly az somorusagnak okat megkerdven, Euctemon azokhoz az miket az tanaczban mondot vala, hasonlokot felele. Es ő azoknak nem csak nyomorusagokat, hanem keferüsegeket is megbanvan, külön külön mindeniknek három három ezer denar garast parancsola adatni. Ehez az summához tiz tiz ruha vettetek, es barmokkal s gabonával együtt czordak adatanak, hogy az nekik adatot földet banthatnak es elhetnek.

kas Euctemonnak sententiajat követi.

Szaz negyven negyven thaller.

Negy szaz huz huz thaller.

Masodnap az őve hivattatot had viselő capitanoknak tuttokra ada, hogy semmi város az Görögökre fenekedő nem

Az ország-
nak mikor
lehet, az fe-
jere kel fiet-
si-

volna, mint az Perfiának regi kiralinak
lako helye. Innet öntettének volna be a-
maz meg számolhatatlan seregek; először
Darius, annakutanna Xerxes Europara
Istentelen hadat innet vit volna: annak
veszedelmevel kellene regi elciknek al-
dozni. Es immar az poganok az varost el
hagyvan, az hova kit kit az felelem vissen
vala, ides-tova futottanak-vala, midőn az
Kiraly az phalanx sereget semmit nem
kesven bele vive. Sok varosokat kirali
gazdagfaggal meg rakatottakat resz-
rint ostrommal vót vala meg, reszerint
húti ala fogadot vala, de ennek az varos-
nak gazdagfagi meg győzek az elebbie-
ket. Mind az egész Perfiának gazdagfagit
az poganok ebbe hordottak vala: arany
es ezüst gyütetet vala bele, ruhanak felette
sok volta: draga hazi czköz, mely nem az
bűkfege, hanem bujasagnak mutogata-
sara szerztetet. Annakokaert az győze-
delmes vitezek egymással fegyverrel har-
ozolnak vala: ellenfeg gyanant tartatik
vala, az ki dragab prædat kapot vala. Es
midőn mindenecket, az mik talaltatnak
vala, magoknak nem tarthatnanak (mert
az marhak nem foglaltatnak vala, hanem
bőcsültetnek vala) az kirali ruhakat bög-
gattyak vala, kiki mind egy reset maga bög-

Persepoly
az Perfiái
kiralyoknak
gazdag fő
lako helyek
az Sandor
vitezitől
fel veretik.

mara vonvan, az drága művű edényeket feyſekkel vagdallyak vala: semmi sem illetetlen nem vala, sem egészen nem viték vala. Az faragot kepeknek le ſakaſtatot tagokat, az mint kiki el ſegte vala, vonſa vala; es nem csak az telhetetlenség hanem az kegyetlenségis az meg vitétet városban dühösködek. Az arannyal es ezüſtel meg rakodot vitezek az alavalo foglyoknak teſtkeket le vagjak vala, es az imitamot eleikben menők meg ölettetnek vala, kiket annak előtte az magok ſaczok meg ſanaſra meltokka töt vala. Annakokaert ſokan az ellenſegeknek kezet ſabad akarattyok ſerint valo halallal meg előzek; az legdragab ruhakba öltözödtek az kő falokrol magokat feleſegekkel es gyermekekkel egytembe fő merdek ala hönvan. Nemellyek, az mit egy keves údó mulva az ellenſeg lattatik vala cselekedendeni, hazokat meg gyutottak vala, hogy az magok felekezetekkel együt elevenen meg egettetnemek. Végre az Kiraly az maga vitezinek meg parancsola hogy az aſſonyallatoknak teſtkektől es öltözetektől meg tőrközzenek. Az okapatot kencsnek felette nagy volta hagyatot emlekezetre, el annyera hogy az hitelt csak nem meg haladgya. De vagy az tőb dolgok felőlilis ketelkedünk, avagy

Az harag es meg gyuladot ellenſeg, az győzedelem, es az jo ſzerenczes ſzablya meg nem zabolaztathatik.

Az győzedelmeshez mertekletes ſegillik, es az aſſzony allati öldöklesben avagy erőszak tetelben semmi dicsiret el nincsen.

Hetvenket
ezerfzet va-
lo ezer Ma-
gyar arany.

Susa Perfia-
nak fő váro-
sa.

Harome-
zerfzet valo
ezer, es hat
szaz ezer
Magyar
arany.

Fel teezese
tájában) az
az, tanafz-
izal.

el hibbük hogy ennek az városnak kincse
száz husz ezer talentom volt: melynek hor-
doztatására (mert azt rendelte vala, hogy
az hadi sükfegre magával viselyle) lova-
kat es teveket Susából es Babyloniából
parancsola hozatni. Ehez az sümá kincs-
hez, az Pasargadakat meg haytvan, hat e-
zer talentom adatek. Az Pasargadának
városokat Cyrus csinaltatta vala, mellyet
Sandornak annak capitannya Gobares a-
da meg. Az Kiraly Persepolynak várát,
három ezer Macedot oltalmul hagyvan,
benne Nicarditesnek parancsola hogy ol-
talmazza. Tyridatesis, ki az kincset keze-
be attá vala, becsülletiben, melyben Da-
riusnal vala, meg tartatek, es az hadnak
nagy reket es az hadi egyetmaft ot hagy-
van, Parmeniot es Craterust renделе fő
gondviselőkül eleikbe. Ő maga ezer lo-
vással, es könnyű serrel valo gyalog serg-
gel az fias tyuk csillagnak fel tetzeletaja-
ban, Persianak belső tartományába me-
ne; es noha sok zapor esőktől es csak nem
el szenvedhetetlen selvestől haborgatta-
tek; mindazonaltal az hova menni kan-
delkozot vala, meg nem sűnek. Szüntel-
len valo havaktól be fedestetet utra ju-
tottanak vala, mellyeket az hidegnek ere-
je meg fagylalt vala: az helyeknek ru-
volta

volta, es az utnelkül valo puhtasagok az meg fáradot vitezeket rettentik vala, kik azt velik vala, hogy ők az emberi birodalomnak vegő hatarit latnak. Mindenút puhta es emberi lakasnak minden jelenfegenelkül valo helyeket el remúlve neznek vala. Es minckelőtte az nap-is es az ég előllők el fogyna, egy mast vissza terni kénseritik vala. Az Kiraly az meg remúleteket feddeni meg búneks; hanem ő maga az lorolle ugrek, es az havon es jegen gyalog kezde jarni. Altalak őtet nem követni először az barati, annak utanna az hadaknak capitani, vegre az vitezek-is; es elsőben-is az Kiraly az jeget feyfevel elrontvan, maganak utat csinala: az többi az Kiralynak példajat követek. Vegezetre csak nem mind utnelkül valo erdőkön menven által, emberek lakasának ritka jeleit, es marhának szelvel lezzegő nyajait talalak, es az ot lakofok, kik imitamog valo kalibakban laknak vala, midőn magokat utnelkül valo erős helyekkel bekerítettnek lenni hittek volna, mihelt az ellenfegnek fereget meg tekintek, meg ölven azokat az kik az futokkal el nem érkezhettek vala, az uttol mebbe valo es havakkal beborított hegyekre futanak. Annakutanna az raboknak vellek valo

Kevantatik hogy az had felöl minden nehéz dologkban az alatta valolainak jó példát adolgyen.

bebellesek által az vadfogok lassanlassan meg siligittetven, meg adak magokat az kiralynak, nemis bantata az meg holdoltakat. Az utan Persianak mezeit el puštittatvan, es fok faluit hatalma ala haytvan, az Mardusoknak felette hadakozo es az tób Persaktol eletenek sertartásával fokat különbözö nemzetsegere mene. Az hegyekben barlangokat ásnak, mellyekben magokat, feleségeket es gyermekeket jel reytik: barmoknak avagy vadaknak hufával elnek: Meg az asšonyallatoknak-is az termeszetnek mivoltához kepest, siligyb elmejek ninesen; borzas hajok ala fűg, terdeken fellyül érő ruhajok vagyon, az homlokokra parittyat kötnek, az mind ekeffege fejeknek, s-mind penig fegyverek: de est az nemzetseget-is az serencsenek azon ereje meg holdoltata. Annakokart harminczadik napon, minekutanna Persepolybol el indult vala, azon helyre višša mene. Annakutanna az baratinak, es az többinek kinek kinek érdeme serint ajandekokat ada: csak nem mindenek, az miket abban az városban kapot vala, el ostogattatanak.

Az bujalko-
da es re-
izagtek el
vezik az

De az elmenek felette nagy jofagit, amaz viteziő dologban valo indulatot, mellyel minden kiralyokat fellyül haladot,

dot, amaz veszedelmekre menetelben va-
lo alhatatosságot, az dolgoknak elindita-
sában es veghez viteleben valo gyorsasá-
got, az meg holdoltakhoz valo tökelle-
tességet az foglyokhoz valo kegyelmeffe-
get, meg az meg engedtetet es sokot győ-
nyörűsegekben valo mertekletességet is az
bornak el szenvedhetetlen kevanóságával
meg ondokita, ellenfege es az birodalom-
nak irigye leg inkább akkor uyitvan az ha-
dat, az minap meg haytattakis az raytok va-
lo uy birodalmot meg vetven. Nappal la-
kodalmokba megyen vala, mellyekben as-
sönyallatok valanak, de nem ollyak bizo-
nyara, kiket meg fertesitetni szabad nem
volna: mert azt tisztatalá agyafok szabadban
soktanak vala az vitezekkel elni hogy
sem mint illik vala. Ezek között egy Tha-
is nevű, ő is rebeseg leven, azt valla, hogy
mindenestől fogva az Görögöknel felette
nagy kedvet találendo volna, hogyha az
Perfaknak kirali lako helyeket felgyutat-
na: varnak azt azok, az kiknek varosit az
poganok elrontottak volna. Az rebeseg tisz-
tatalan semely illyen nagy dologrol sen-
tentiat mondvan, eggikis masikis azokis
borral terheltettek leven, azon ertelem-
ben lőnek. Az kiralis haylandob lőn rea,
hogy sem mint szenvedetesb, mondvan;

szüvet es az
egyebkint
jeles fő em-
bereket az
elmenek jo-
sagitol meg
fosztyak.

Az gazdag
hires neves
Persepely
varos egy
tisztatalan
szemelynek
kedvejert
felgyuratik
es elveszte-
tik.

Miert

Az borsem-
mimertek-
letes dolgot
tanaczul
embernek
nem ad.

Miert nem allunk tehát borbút Görög or-
szágert, es miert nem gyutyuk fel az varost?
Az bortol mindnyajan meg hevültének
vala. Annak-okaert fel kelének reßegen
az varosnak fel gyutasara, melynek fegy-
verben letettek kedveztek vala. Leg e-
lőször is az kirali lako helyre az Kiraly ve-
te tüzet: az utan az vendégek es az Böl-
gak es az tisztatalan személyek. Az kirali
lako hely fok cedrus fából eppittet vala,
mely hamar meg gyuladvan az egész fel-
lel terjeszte. Mely dolgot mihelt az had,
mely az varostol taborban nem meße
vala, meg lata, törtinetnek velven lenni,
segitsegre futamodek: De minekutanna
az kirali lako helynek pitvarához erkeze-
nek, latak azt hogy az Kiraly önnön maga-
is hordana még reaja faklyakat. Annak
okaert az vizet, melyet vittének vala, el-
hagyvan, az gyuladasba szraz fakat kez-
denek hanni. Ez lön vege az egész nap
keletnek kirali lako helyenek, az honnat
annak elötte anni nemzetsegek törvénye-
ket kernek vala: ily veße el anni kiralyok-
nak hazaja, Görök orszagnak regen eg-
gyetlen egy remitője, mely tiz ezer hajot
inditot es oly hadakat mellyek Europat el-
leptek, az tengert alkotmanyokkal be-
padlottak, által altak es az hegyeket,
mel-

Az egész
had az Ki-
ralynak pel-
dajához
szabja ma-
gat.

Az mely va-
rosok fok
szraz esz-
deig eppit-
tetnek gy-
korta herre-
len el rom-
lanak.

mellyeknek barlangiba tenger ereftetet.
 Es meg enni hoſſu údöben is mely an-
 nak veszedelmet követte, meg nem uyjult;
 Mas varosi voltanak az Macedoniai kirá-
 lyoknak, mellyeket most az Parthusok
 birnak. Ennek jelensege fel nem talaltat-
 nek, ha azt az Araxes folyo viz meg nem
 mutatna. Az kö falaitol nem meſſze folt
 valas onnat az varos hogy huzfutamatni
 földnyere löt legyen tavul, hisik inkább
 az ot lakosok hogy sem mint tudgyak. Az
 Macedonok ſegyenlik vala, hogy olyan
 hiresneves varos az tobzodo Kiralyltol
 töröltetet volna el. Annakokaert az do-
 log valora fordittatak, es egy mafnak meg
 parancsolak, hogy azt hinnek, hogy csak
 olyan modon kellett volna az varosnak el
 töröltetni. Nilvan vagyon hogy Sandor
 miholt az reſegſeggel meg terheltetet
 elmejet az alom meg jozanitotta, csele-
 kedetit meg banta, es azt mondotta, hogy
 az Görögök az Perfakat nagyob büntete-
 fekkal illetendök voltanak volna, ha ötet
 Xerxesnek ſekiben es kirali lako helye-
 ben nezni kenſerittettének volna. Masod
 nap az Lyciai embernek, az utnak mellyen
 Perſiaba be ment vala, kalauzzanak ajan-
 dekon harmincz talentomot ads. Innet
 Medianak tartomanyaba altal mene, az
 hun

Nem ſzáltat
 fel Magyar
 mely föld-
 nyerté.

Az reſeg-
 ſegben való
 cselekedet-
 nek keſő
 meg ſzana-
 ſa banáſa.

Tizé nyolcz
 ezer Magyar
 arannyat.

hun Ciliciából hada sámanak be tellyesítetfere uy vitezek menenek elcibe; gyalogok öt ezeren valanak, lovasok ezeren; mindeniknek az Athenas városbeli Plato vala előttők jarojok. Ezzel az haddal meg öregbittetven, azt vegeze, hogy Dariuszt kergesse.

Amaz immar Ecbatanaba Medianak főbbik városába érkezet vala. Ezt az várost most az Parthusok birják, es az nekik nyarba hadastól nyaralo helyek. Annak utanna azt vegeste vala, hogy Bactriába menyen, de attól tartvan hogy Sandornak hamarlagaval meg előstetnek, az tanacsot es utat meg váltostata. Sandor ő tölle mas fel ezer futamatni földnyere vala, de immar az ő hamarlaga ellen semmi köz elég hosszúnak lenni nem lattatik vala. Annakokaert magát az harezra kešiti vala inkab, hogy sem mint az el futasra. Harmincz ezer gyalog megyen vala utanna, kik között Görögök negy ezeren valanak, az Kiralyhoz mind vegiglen gyözhetetlen hűfeggel valok: az parittyásoknak es nyilasoknak is strege negy ezerre tölte vala. Ezeken kívül három ezer es három száz lovas vala, kivaltkeppen Bactriajak: Ezeknek Bessus vala előttők jarojok az Bactria városnak es tartomannak tistar-
toja

Harmincz
egy Magyar
mely föld-
nyere, es
egy mely
földnek
negyed re-
szenyere.

toja. Evel az haddal Darius az derek utbol egy kevesse ki tere, meg parancsolvan az egyet mast őrző tabori szolgaknak hogy ele mennyenek. Annakutanna tanacsokat hivatlan hozza, monda: Hogyha engemet az szerencse az tunyakhöz, es akar mely eletet az tistefeges halalnál nagyobra becsüllőkhöz foglalt volna, halgatnek inkább hogy sem mint hiaba besellenek, de mind vitésségeket s-mind hűségteket nagyobb bizonsaggal hogy sem mint akar-nam meg tapasztalvan, azon kel inkább e-
rölködnöm, hogy ilyen barátimhoz mel-
to legyek, hogy sem mit ketelkednem, ha
megis az elebbi tökelletességhez tartyato-
ke magatokat. Anni ezerek közzül kik az
en birodalmom alatt voltanak, engemet
ketseri meg győzettetesemben, es ketseri
futasomban követtetek. Az tú hűségtek
es alhatatosságatok cselekedti, hogy maga-
mat Kiralynak hidgyem lenni. Az arulok
es pribek az en városimban regnálnak,
nem azért, az Herculesre mondom, hogy
olyan nagy becsületre meltok legyenek,
hanem hogy azoknak jutalmokkal az tú
elmeitek ingerletteffenek; mind azonal-
tal az en szerencsemet inkább akartatok
hogy sem mint az győzedelmeiset követ-
ni; felette meltok leven, hogyha en töl-

Darlusnak
az alatta va-
loit alhata-
rossagra
intő batog
oratioja.

lem nem lehetne, az Istenek en erettem halallyak meg tûnektek, es az Herculefre mondom, meg halallyak. Semmi oly igen sűket maradek, semmi oly haladatlan hir nev nem leßen, mely tût õket melto dicširetekkel az egig ne magastallyon. Annakokaert ha sine el futasnak, melytől az elmem sokat különböz, tanacsat forraltam volna-is: mindazaltal az tū vitessegekhez bizvan, az ellenséggel sembe mentem volna. Mert meddig lesek oršagomban samkiveresben, es az magam birodalmanak hatarin meddig futandok az külső es jővevény Kiraly előt? holot az hadnak serencsejet meg probalvan szabad legyen ennekem vagy vissza vennem az miket el vestettem, avagy tistesseges halalon altal mennem: hanemha netalam job az győzedelmesnek akarattyat varnom, es Mazæusnak s-Mithrenesnek példajaval egy nemzetsegnek engedelemből valo birodalmat el vennem, hogy immar inkább akarjon Sandor az maga dűcsősegenek, hog sem mint az haragnak engedni. Az Istenek se szenvedgyek, hogy az en fejemnek est az ekesseget vagy el vehesse en töllem valaki, avagy velle meg ajandekozhasson: es eltemben ezt az birodalmot el sem vestem es azon ve-

ge le-

Ekesseget)
tudni illik az
korokat
vagy kirali
melhofagot.

ge leſen az en birodalmomnak az mely életemnek-is. Hogyha ez az batorſag, hogyha ez a törvény mindeneknek meg adatot ſabadſag: ſenki tú közzülletek az Macedonoknak meg utalafokat, ſenkikevly tekinteteket ſenvedni nē kenberittetendik. Kinek kinek az maga job karja enni nyomorufagoknak vagy boſſuallafat nemzi vagy veget. Bizonyara az ſerencse mely változo legyen, en magam pelda vagyok: es nem-is meltatlanul annak engedelmesb változafit varom. De ha az Iſtének az igaz es kegyes hadat utallyak-is; mindazonáltal az vitez embereknek ſabad leſen tiſteffegesen meg halniok. Tútóket en regi eleimnek túndókló meltoſagara, kik mind az egeſ napkeletnek orſagit emlekezetre melto dicsirettel birtak, azokra az vitez emberekre, kiknek regen Macedonia adót adot, az Görög orſagba küldetet annyi ſok hajokra, az Kiralyoknak anni győzedelmekre felette igen kerlek, hogy az magatok es nemzetſegtek hirehez nevehhez melto batorſagot vegyetek ſüvetekbe, hogy elmeteknek azon alhatatoſſagaval, mellyel az el multakat el ſenvedtetek, proballyatok meg valamit ennekutanna az ſerencse hozand. Engemet bizonyara mind örökke

Iol vagyón annak dolga, az ki utolſo orajan lelket nem gyalazat által, hanem jeles cselekedet által öntiki.

vagy az jeles győzedelem tésen híresne-
veffe, vagy az viadal.

Darius midőn ezeket mondana, az jelen
valo veszedelemnek kepe mindnyajoknak
egybesmind sűveket es elmejeket iso-
nyodással meg sorongatta vala: es sem ta-
naczok sem savok elegseges nem vala;
midőn Artabazus barati közzül leg regi-
eb ki felől gyakran mondottuk, hogy Phi-
lep Kiralynak kedves vendege volt volna
monda; Mi bizonyara leg dragab ruhak-
ban fel öltözven, es fegyverekkel, mentől
cifrabban lehet fel ekefittetven, az kiralt
az harczra követendők vagyunk, azzal a
bandekkel bizonyara, hogy az győzedel-
met remenlyük, az halal előtt magunkat
ne vonogassuk. Iovallak az többi ezt a be-
sedet: de Nabarzanes ki Bessuffal egy er-
telemben vala, annak előtte nem hallatot
gonos cselekedetre ósve tarsfolkodvan
magokban el vegestek vala, hogy az ma-
gok kirallyokat az vitezek által, kiknek ket-
ten valanak előttök jaroj, meg fogatnak
es meg kötöztetnek; oly bandekkel, hogy
ha Sandor őket el erna az kiralt elevenen
kezeben advan az győzedelmessel ked-
vet talalnanak, azt bizonyara nagyra be-
csülendővel hogy Dariust meg fogtak
volna: hogyha penig előtte elhaladhat-
nanak,

Gyakran
mondot-
tuk) talam
az első
avagy ma-
sodik köny-
vekben,
mellyek el
vesztének.

Bessus es
Nabarzanes
Darius ellen
esalardkod-
tak.

nanak, Dariust meg ölven, az birodalmot magoknak foglalnak, es az hadakozást meg uyitanak. Ezt az gilkoſſagot midőn ſokaig forgattak volna, Nabarzanes az Iſtentelen remenſegnek jó údejen utat keſitven monda: Tudom azt hog en előſőr az te fűleidnek ſemmikeppen kedves ſententiat nem mondok; de az orvosok-is az nehezeb nyavalyakat kemeny orvoſſagokkal gyogittyak; es az kormányos meſter-is az hun az hajot veſedelemtől felti, valamit meg tarthat, karral valtya meg. En mindazonáltal hogy kart valy tanaczul nem adom, hanem hogy magadat es orſagodat haſnos okoskodással meg tarcsad. Az Iſteneknek kedvek ellen hadakozunk, es az meg altalkodot ſerencsetlenſeg az Perſakat erdekleni meg nem ſűnik: Uly kezdetek es emberek kevantatnak. Az hatalmot es birodalmat ad maſnak, ki kiralynak mind addiglan hivattaffek, meglen az ellenszeg Aſiabol ki mennyen, annakutanna az győzedelmes az birodalmot adgya viſſa neked. Ennek penig rövid ūdön valo veghez menetelit az jó mod igiri. Bactria eppen vagyon: az Indiajak es Sacak az te hatalmod alat vadnak: anni nemzetſegeknek, anni ſeregeknek, anni ezer lovaſoknak es gyalogoknak az hadnak

Nabarza-
neſnek Iſten-
telen tana-
cza de aru-
lához es
gyilkoshoz
illendő.

Az Istentelenség az haszonnak színevel be takarja magát hogy bátrabban meg csállyon.

meg uyítására kez erejek vagyon , hogy az hadnak nagyobb volta legyen, meg hatra, hogy sem mint a meni el fogyot legyen. Mit rohanunk fene vadak modgyara az nem fúkszeges vesedelemre? Az vitez emberekhez illendő dolog, halalokat inkább meg utalni, hogy sem mint gyúlólni eleteket. Gyakorta az tunyak az nyomorufagnak meg unasa miat az magok el vetesekre kenberítettnek: de az viteffeg semmit meg probalatlan hatra nem hagy. Annalokaert mindeneknek vegső dolgok az halal, melyre nem resten menni, eleg. Azert ha Bactriaba, mely felette bátorsagos be fogado hely, megyünk, Bessust annak az tartomannak tisztartajat az údóhoz kepest tegyük kirallya; Az dologok veghez menven, neked valóságos kiralynak, az engedelemből rea bizattatot birodalmot adgya viszsa. Nem csoda, hogy akkor Darius meg nem merteklette elmejet, noha olyan Istentelen beszéd alatt mely nagy bátorság fekennek, titokban vala; Annalokaert monda neki: Te látor rab, meg talaltad az tölled kevertatot údót, melyben az gyilkosságot ki nyilatkoztatnad, es kivont sablyaval meg ölendőnek lattatik vala lenni, hogyha namariaggal Bessus es az Bactriajak bá-

natos fínt mutatvan, de ha meg nem
 sünnnek, meg kötözendven, ötet környül
 nem fogtak volna. Nabarzanek közbe ki
 baladvan, es egy keves údó mulva Bessuf-
 is utanna menvő, az feregeknek mellyek-
 nek előttők jaroj valanak, meg parantso-
 lak, hogy az több hadtól külön szakadgya-
 nak, titkos tanatsot akarvan tartani. Artabazus az jelő valo allapathoz illendő fen-
 tentiat inditvan, Dariust engeştelni kez-
 de, őtöt untalan az údónek allapatyara
 emlekesztetven, szenvedne csendesz el-
 mevel akarminéműveknek, de mind-
 zonalta ugyan őveinek vagy bolond-
 sagokat vagy vetkeket. Sandor raytok
 volna, ki, ha mindnyajan jelen volna-
 nak-is, ártalmas lehet: mil lenne hogyha
 az kik futasat követtek, el idegenittetnek
 az Kiralytól? Annak-okaert Artabazus-
 nak engede, es noha el vegesztte vala,
 hogy az tabort meg inditfa, mindzon-
 által mindeneknek elmejek meg ha-
 borittatvan, azon helyben meg allapek.
 De somorusagaban es ketsegben valo e-
 feseben elbodulvan, az satorba rekeşke-
 dek. Azert az taborban, mely senkinek
 parantfolattyatol nem viseltetik vala, az
 elmeknek külömbkülömb fele indulati
 valanak, es az közönfeges meg maradaf-

Artabazus
 az meg ha-
 ragut Dari-
 ust meg
 csendesziti.

Arultatással,
felelettel,
és külömb
külömb fele
tanácsokkal
hanyattatot
hadnak ke-
re.

ra, mint annakelőtte, gondviseles nem
vala. Patron az Görög vitezeknek capi-
tannya, az allatta valoinak meg parantso-
la, hogy fegyvert fogjanak, es az paran-
csolatnak veghez valo vitelere keszek le-
gyenek. Az Persak felre allottanak vala.
Bessus az Baktriajakkal vala, es az Persakat
el vinni proballya vala, az Baetra varost es
az ep tartomannak gazdagfogat, es egy-
fermind az el maradok ra mifsoda vebe-
delmek következzenek hanyvan vetven.
Az Persaknak mindeneftől fogva csak
nem egy voxok lön, hogy az kiralt el had-
ni nagy bűn volna. Ezenközben Artaba-
zus minden fejedelmi hivatalban el jar
vala. Az Persaknak satorit kerülni, öket
biztatni, inteni hun egyyenkent, hun min-
deneftől addig meg nem sünnek, meg-
len eléggè nyilván volna, hogy az paran-
csolat fereent cselekednenek. Azon Artabazus
Dariustól nehezen nyere meg,
hogy ennèk, es elmejet az dolgokra
forditana.

a De Bessus es Nabarzanes az birodala-
lomra valo kivanfaggal gerjedezven, azt
vegezek, hogy az regtől fogva forralta-
tot latorfogat veghez vigyek. Dariusnak
çltében penig olyan nagy hatalmassagot
nem remelhetnek vala, mert azoknak az

nemzet-

nemzetsegeknek közötté az kiralyoknak felette böcsületes meltofogok vagyón, csak az nevekre is az poganok őve gyűlnek, es az elebbi serencsejeknek tífeteleti pokol serencsejeket is követi. Istentelen elmejeket fel fuvalkodtattya vala á tartomány, mellyet birnak vala, fegyverrel, vitezekkel es helyeknek nagy voltával, azoknak az nemzetsegeknek akar mellikenclis nem alab való leven. Asianak harmad részét foglallya be: az ifiaknak soksága az hadakat, mellyeket Darius el vesztet vala, fel eri vala. Azert nem csak őtet, hanem még Sandort is semminek tartyak vala: az birodalomnak erejet onnat allatandok leven helyere, ha törtinnek hogy az orfagot birtokok ala vehetnek. Mindeneké sokaig gondolkodvan, az tettek, hogy az Baetriaai vitezekkel minden engedelmes solgalatra redeltettekkel az Kiralt meg fogtassak, es Sandorhoz postat küldgyenek, ki tuttara adna, hogy őtet elevenen fogva tartanak. Hogyha ő, az mitől félnek vaia, az arultatait meg vetne, Dariusst ölnek meg, es az magok nemzetseginek hadával Baetriaaba mennének. De Darius nilvan meg nem fogtathatik vala, anni sok ezer Persa segitsegere menendő leven az Kiralynak; az Görögöknek is

Bessusnak es Nabarzanesnek Darius felől való artalmastanácsok.

hűfegektől felnek vala. Annak-okaert az
 mit erőssakkal veghez nem vihetnek vala
 csalardfaggal probalak. Azt vegeítek va-
 la, hog külön valo sákadafoknak meg sa-
 nasat banasat tetteffek, es az magok remú-
 lefeket mentsek az kiralynal. Azonközbe
 nemellyek el küldetènek kik az Persakat
 ingerlenek; az vitezeknek elmejeket egy
 felől remenséggel, mas felől felelemmel
 forgattyak vala. Azok az dolgoknak rom-
 lasa ala vetnek fejeket, vesedelemre vo-
 natnanak: holott Bactria nyitva volna, ő-
 ket annyi ajandekokkal es gazdagfagok-
 kal fogadando, az megnyit elmejekkel be
 nem foghatnanak. Midõn ezekben vol-
 nanak foglalatosok, Artabazus veietle-
 nél erkezek, vagy az kiraly parancsolat-
 tyabol vagy maga akarattyabol, azt allat-
 van, hogy Darius meg engeszteltetet
 volna, es õ nekik az Kiralynal azon ba-
 zatlagos aliapattyok volna. Amazok
 könyvezven hun mentik vala magokat,
 hun Artabazusnak könyörögnek vala,
 hogy az õ ügyeket oltalmazna, es könyör-
 geseket elè vinne. Az eozakat igy mu-
 latvan, napkelet tayban Nabarzanes az
 Bactriai vitezekkel az Kiraly satora elõtt
 jelen vala, sòkot hivatallyanak szinet az
 titkon valo isonyu latorfagnak elõtte vi-
 selven.

felven. Darius az elmenetelre jelt adat-
 van, elebbi sókas s'erint s'ekerbe üle. Na-
 barzanes es az több gyilkosok az földre le-
 borulvan, az kit egy keves üdö mulva
 fogfagban tartandok valanak tisztelni a-
 karak, könyveket-is, mint egy meg s'ana-
 nak banafnak jeleit hullatanak: el anny-
 ra kesek az emberi elmek az kepmutata-
 ra. Annakutanna az alazatoson ciötte te-
 tetet könyörgesek Dariusst természeti
 s'erent együgyüvet es s'iligyet, nem csak
 el hinni azokat az miket befedekkel erőf-
 sitnek vala, hanem s'irni-is ken s'eritek. De
 meg akkor-is az el szant nagylatorfagot
 meg nem s'anakbanak, midön latnak mi-
 nemü mind kiralt s'-mind embert csalna-
 nak meg. Ó bizonyara nem tartvan az ve-
 s'edelemtől, melyre következik vala,
 csak Sandornak kezei elöt, mellyektől fel
 vala, el s'aladni s'iet vala.

Az arulok-
 nal az tetes-
 tesek, az
 könyhulla-
 tafok, es az
 könyörges-
 sek jelen vad-
 nak, az jo
 lelki ismeret
 peng töllök-
 tavul va-
 gyon.

Patron peng az Görögöknek capitán-
 nya, az allatta valoinak meg parancsola,
 hogy fegyverekbe, mellyek annak elötte
 az portekak között hordoztatnak vala, fel
 öltözzenek, minden parancsolattyara ke-
 sek es figyelmetesek leven. Ó maga az Ki-
 raly s'ekere utan megyen vala, az velle
 valo s'olafnak alkolmatossagára figyel-
 mezven, mert Bessufnak latorfagat meg
 s'aydi-

sayditotta vala. De Bessius ugyan azontól felven, Órző leven inkább hogy sem mint uti tars, az sekertől el nem tavozik vala. Patron annakokaert sokaig mulatvan, es gyakran az solastol magat meg fogvan, az húfeg es felelem között veledven, az Kiralt nezi vala, ki minek utanna semeit rea fordita, Bubaces herelt embernek, ki az seker utan az leg közelbek között megyen vala, meg parancsola, hogy tudakozza meg ha ő akarnajc valamit mondani? Patron penig azt felele, hogy ő igen is akar na solni velle de titkon: es közelb hivan őtet, tolmacznelkül (mert Darius tud vala Görögül) monda; Kiraly az ötven ezer Görögben kevesen marattunk, minden berencsednek követői, es ebben az állapotodban is azok vagyunk az kik viragzo jo szerecsedben voltunk: akar mely lako helyeket valasbis, oda mint hazankba es othon valo jovainkba ugy megyünk. Az te jo es gonos berencses dolgaid minket te veled ösve kapcsoltanak. Erre az meg győzhetetlen húfegre könyörgők es esedezem te neked, hog az mi taborunkban helyhestesd satorodat, minket berenedgy tested őrzőinek lenni. Görög orsagot el vestettük, egy sal Baktriánk is nincsen nekünk: minden remensegünk

Az hafznos
 tanacsot
 az fejedel-
 meknek az
 alattok valo-
 itol, kivalt-
 keppen az
 veizede-
 lemnek
 spiccen meg
 kel fogadni.

gúnk te benned vagyon, ó bator többek-
 benis volna. Többet boldnom nem illik. Az
 te testednek őrizetit külső es idegen le-
 ven nem kevannam, ha hinnem hogy azt
 mas veghez vihetne. Bessus noha Gö-
 rögül nem tud vala, mindazonaltal őtet
 az lelki ismeret furdalvan, azt hiszi vala,
 hogy Patron jelentest tőt volna, es Görög
 tolmacznak bebedeből az dolgot meg
 ertven, az ketseg ki vetetek. Darius pedig
 az menyere az semelyeből aranzhatni va-
 la, meg nem rettenven, Patronról az ta-
 natsnak, mellyet adna, okat tudakozni
 kezde. Amaz azt gondolvan hogy tovab
 halaštani nem kellene, monda: Bessus es
 Nabarzanes ellened leselkednek, mind
 szerencsednek s mind pedig eletednek u-
 toľso ügyeben. Ez a nap lehen vege vagy
 az gilkofoknak vagy te magadnak. Es Pa-
 tron bizonyara az kiralynak meg tartafa-
 jert jeles dicsiretet vőt vala maganak. Am
 csuffagra vegyek bator azok ebbeli ertel-
 memet, az kik el hittek az emberi dolgo-
 kat törtinetből es oknelkül forgattatni es
 viseltetni; en bizonyara azt hiszem, hog ki
 ki mind az maga rendit titkos es sok údó
 vel annak elötte el rendeltetet okoknak
 vegezesekből es őšve serkeštetesekből
 meg váltostathatatlan állapotat futtya
 meg

Az gonosz
 lelki ismeret
 mindenkor
 nyukhatat-
 lan es szor-
 galmatos.

Az minék
 Isteni ren-
 delesből
 meg keltör-
 tinni, azt az
 ember ő ma-
 gatol senmő
 mesterseg-
 gel el nem
 tavosztat-
 hatya, es
 meg az

igazat mon-
donak sem
húszon.

Az az, foka-
ig eltem. ha
meg most
ölettetem
meg az en
vitezimtől,
holot mar re
gen enge-
met el veszt-
hettének
volna, ha
abban valo-
ba mestec-
kedtének
volna.

Bessus Pa-
tront Darius
előt arulta-
rassal va-
dollya.

meg. Darius bizonyára azt felele, hogy noha ő nála az Görög vitezeknek hűsegek nyilván volna; mindazonáltal az maga feleitől soha külön nem válnék. Nehezében volna neki az maga vitezinek hűsegeket meg venni, hogy sem mint meg csalatni. Valamit az ferences hozna, inkább akarna azt az maga felei között el szenvedni, hogy sem mint pribekke lenni: kesen vesne ő el, ha őtet elni az maga vetezi nem akarnak. Patron az kiralynak elete felől kétségben esven, azokhoz az kiknek capitannyok vala, vissza mene, mindeneket az hűseget meg próbálni késséven.

Bessus pedig az kiralynak mindgyarast való meg öletesere hertelenkedet vala, de attól felven, hogy Sandornak kedvet nem venne ha őtet elevenen nem adna kezében, az lator cselekedetre való sandekot az következő etzakara halasztva, Dariusnak köszönni kezdé, hogy az hitetlő embernek Patronnak, ki immar Sandornak hatalmat nezne, csalardsagát esesen es okoson el tavorstatta volna: Ő az kiraly fejet az ellenségek ajandekon vivendő volt volna. Nemis csodalna, hogy az jutalommal fogadtatot embernek mindene elado volna, hogy zalagnelkül, haznelkül, ez vilagnak samkivetette, kétséges ellen-

ellenfegkeppen az jutalmot ígíróknek te-
csefekre ideftova jarna. Annakutanna az
magat mentőnek, es az hazi Isteneket az
maga hűsegenek bizonygára hivonak
Darius fővel feg vala, nem ketelkedven
hogy az Görögöktől igaz dolgok adatna-
nak ertefere: De az dologannyera jutot
vala, hog oly veszedelmes volna az maga
feleinek nem hinni, mint meg csalatni.
Harmincz ezeren valanak, kiknek arulta-
tafra haylot alhatatlanlagoktól felő vala.
Patronnak negy ezer viteze vala, kikre ha
az maga eletet bizta volna, az maga felei-
nek hűsegeket meg vetven, az gyilkossag-
nak mentseget lat vala adattatni. Annak-
okaert inkab kevan vala meltatlanul hog
sem mint meltan meg ferteftetni. Bessuf-
nak mindazonaltal, ki magat az csalardsag
nak tanacza felől menti vala, azt felele,
hogy ő nē kevesbe tudna Sandornak igaz-
sagat mint viteffeget Meg csalatnanak a-
zok az kik ő tőlle az arultatafnak jutalmat
varnak. Az meg fegetet hűtnek senki ke-
menb meg büntetője es bossú aloja nem
lenne. Es immar az etzaka közelget vala,
midőn az Persak sokasok ferint, az fegy-
vereket le teven, az közelőik faluból fűk-
seges egyetmasnak hozafara futofanak.
Az Baetrijak penig (az mint Bessustól
meg

meg vala parancsolva) fegyverben allanak vala. Ezenközben Darius Artabazust hozza hivata, es eleiben advan azokat az miket Patron tuttara adot vala, Artabazus azt javallya vala, hogy az Görögök taboraba kellene által menni. Az Persak is az vesedelem el hirhedven, utanna menendők volnanak. De ő az maga forfara el rendeltetet leven, es immar semmi hasznos tanacsot be nem veven, abbali szerencsetlen segeben valo eggyetlen egy segitseget, Artabazust kit többsör nem latando volna meg őlele es egy mastol adatot könyhullatafokkal meg öntöztetven, az hozza ragaszkodot tolle el valasztatni parancsola. Annakutanna az fejet be fedezven, hogy az fohaszkodasok es sirasok között ki menöt, mint valami holt test egető rakas fabol ne nezne, az testet az földre arczal ala vete. Akkoron penig az ő őrzefere sokot vitezek, kiknek az Kiraly eletét meg eleteknek vesedelmevel is oltalmazniok kel vala, idestova oßlanak, azt velven hogy az fegyveresekkel, kiket immar közelgetni hisznek vala, egyenlők nélennenek. Annakokaert az satorban igen nagy pusztasag vala, valami keves herelt emberek (mivelhog né vala hova mennieck) alvan az Kiraly környül. De ő maganak

leven

leven, sokaig külömbkülömb tanacsot
 forgat vala elmejében. Es immar az maga-
 nak valo letelt, mellyet egy keves üdövel
 annakelőtte vigasztalás gyanant kivant
 vala, meg unvan, Bubacest hivata, kit
 meg tekintven, monda: Mennyetek el vi-
 sellyetek gondot magatokra, mind végig
 len az tú kiralytokhoz (az mint illik vala)
 az hűseget meg tartván. En az en hala-
 lomnak elrendeltetet czellyat itt varom.
 Talam csodalkozol, hogy eletemet el
 nem fogyatom; inkab akarok az mas la-
 torfaga által, hogy sem mint az magame
 által meghalni. Ez bebednek utanna, az
 herelt ember jaygataffal nem csak az Ki-
 raly satorat, hanem az tabort-is be tölte.
 Annakutanna egyebek be rohananak, es
 ruhajokat faggatvan keserves es pogan
 orditaffal az Kiralt siratni kezdek. Az Per-
 sak minek utanna az kialtas közikben er-
 kezek, feltekben meg remülven, sem
 fegyvert fogni, hogy az Baetriajakra ne a-
 kadnanak, sem vesetegsegben lenni nem
 mernek vala, ne lattatnanak Kiralyokat
 Istentelenül el hadni. Mind az egeß tabor-
 ban, sem vezer sem igazgatas benne nem
 leven, külömb külömb fele kialtas adatik
 vala. Beifusnak es Nabarzanefnek az alat-
 tok valok ugy attak vala hirre, hogy az

Az minden
 hato elme
 valakinek
 szerencse-
 jet meg val-
 tosztatni rea-
 deite, an-
 nak tanacsit
 fel forditya.

Kiraly ő magát meg ölte volna, de az jaygatas csalta'vala meg őket. Annakokaert lovakon mind saguldva oda nyargalanak, utannok menven, azok az kiket az latorfagnak cselekedetire valogattanak valak es midőn az satorba be mentenek volna, mivelhőg az herelt emberek az kiralt elni mondgyak vala meg fogatak őtet es meg kötöztetek. Az a Kiraly ki egy keves údovel annak előtte sekerben jara, es az maga alatta valoitol Isteneknek becsületivel tisteltetek. Semmi külfő erőök ellen nem vitetven, az maga solgainak foglya leven egy rusnya sekerbe minden felől bőrökkel be fedestetetebe tetetek. Az Kiralynak kincse es draga hazi eszköze, mintha hadnak igassagaval el ragadoztatek, es az isonyu nagy latorfag által nyerettedet prædaval meg terheltedten, futasra figyelmezenek. Artabazus azokkal egyetemben, az kik parancsolattyanak engedelmesek valanak, es az Görög vitezekkel, Parthiene tartomány fele megyen vala, az gyilkosoknak nezeseknel mindeneket batorfagosbagnak itilven lenni. Az Persak Bessusnak igiretivel meg terheltedten, eg inkab azért hogy mas az kit követnenedek senki nem vala, magokat az Baetrijakhoz kapcsolak, azoknak hadokat harmadik napon

Azigiretekkel az tökelleless emberek könnyen el haytatnak.

pon erven el. Mindazonáltal hogy az Kiralynak böcsület adatn k, Dariust arany bekoban vetek, ottanottan uy gyalazatokat gondolvan az szerencse: Es hogy történet szerent az kirali öltözetben, meg ne ismertethetnek, az sekeret rut bőrökkel be borítottak vala: az lovakat ismeretlen emberek haytyak vala, hogy az se regben tudakozoknak meg ne mutattathatnak, az őrzők tavul követik vala,

Sandor minek-utanna meg halla, hogy Darius Ecbatana városból meg mozdult volna, el hagyvan az utat mellyen Media-ba megyen vala, az futo Dariust hamar-sággal kergetni fiete. Az Tabas nevű város az vegfő Partacene tartományba vagon, az hova minekutanna el ekezek, ot az príbekek hirre adak, hogy Darius Bactriaba felette nagy sietséggel futna. Annakutanna az Babyloniai Bagestaneből bizonyosbakat ertés; hogy az Kiraly meg nem kötöttetet volna, hanem vagy halálnak, vagy foglagnak vesélyeben volna: Az Kiraly az capitanokat őve hivatvan, monda. Felette nagy dolog, de igen rövid munka vagon hatra. Darius az maga vitezitől nem messze el hagyattatvan, vág meg köcsörtetet vagy meg öletet. Abban az testben vagon helyhezitve az mi

Sandor Dariust kergetni fiét.

győzedelmünk es ilyen nagy dolognak jutalma az hamarlagban al. Mindnyajan egyenlőkeppen fel kiáltanak, hogy ők kessek volnanak velle menni, se faratsfagoknak se véselemeknek nem kedveznek. Annakokaert az hadat inkab futas modgyara hogy sem mint uton valo jaralkeppen sebesen vişi vala, meg az etzakai nyugodalommal-is az nappali faratsfagot meg nem tagitvan. Annakokaert őt izaz futamatni földet halada, es egy faluba érkezet vala, az melyben Dariust Bessus meg fogta vala. Ot Melon Dariusnak tolmacza meg kapatek: testebeli betegségemiat nem mehetet vala el az had utan: es az Kiralynak gyorsasagaval meg fogatvan, pribeknek tetteti vala magát lenni. Ettől az meg lőt dolgokat meg erte, de az el farrattaknak az nyugodalom búkszeges vala. Azert hat ezer lovast valogatvan, három százat, kiket Dimichaknak neveznek, ada hozzájuk. Ezek nehezeb fegyvereket az hatokon hordozzak vala, de lovakon jarnak vala, mikor az dolog es az hely kívanna, gyalog hartzolo sereg vala. Ez dolgokban forgolodo Sandorhoz Orfillos es Mitracenes hozza menenek, kik az Bessus gyilkosfagat igen vltalvan, hozzá sóktenek vala: es azt adak hirre, hogy az

Perlak

Czak nem
tizöeggyed-
fel Magyar
mely földet.

Az gilko-
fok es aru-
lok az alati-
tok valoktol
vegtete el
hagyattar-
nak.

Perlak őt száz futamatni földnyere volnának; ők által utat mutatnanak. Az Királynal az pribeknek jövedelek kedveslőn. Annak-okaert az eftvenek kezdetin, ugyan azok leven kalauzi, könyű serrel való lovag sereggel az meg mutatott utra be ment, az phalanx seregnek meg parancsolvan, hogy mentől nagyobb fietfeggel lehetne utanna menne. Ő maga negysegű sereggel menven, az hamarfaggal való menetelt úgy igazgattyá vala, hogy az elsők az utolsókkal össze foglaltathatnának. Harom száz futamatni földet haladtanak vala, midőn Broculus Mazæusnak fia, regen Syriának tisztartója, eleibe ment. Az is pribek leven hirre ada, hogy Bessus ket száz futamatni földnel nem messzeb volna: az had,ugymint mely semmitől nem tartana,rendeletlenül menne: úgy tetzenek hogy Hyrkaniaba menendők volnanak: hogyha utannok fietne, idestova szelledeztebben találná őket; Darius meg élne. Sandorban, ki egyebkentis sereny ember vala, az pribek az eleresre kevanfagot indított vala. Annak-okaert az lovakat meg farkantyuzvan, sebes futással mennek vala. Es immar az utra indulo ellenfegnek zaygasa hallik vala, de az pornak homalya az messze valo ne-

Hat Magyar mely földet es egynek nvolczad refzet.

Negy Magyar mely földnel es egynek az hatod refzetnel.

zeft el fogta vala: Azert egy kevesse az tust meg tartostata, meglen az porle balana. Es immar az poganoktol meg lattatának vala, es az el menőknek seregeket meg neztek vala, kikhez semmikeppen egyeniők nem lešnek vala, ha Bessusnak anni batorfaga volt volna az hartzra, az meni az gilkoflagra vala: mert az poganok mind sámmal sáind erővel főbbek valanak. Annakfelette az nyuguttak az megfarrattakkal valanak harczolandok. De Sandornak neve es hire (melynek bizonyara az hadban felette nagy ereje vagyon) az meg ren.ült ket futafra forotta. Bessus es annak az itonyu batorfagnak töb rebesi Dariusnak takeret el erven, inteni kezdék őtet jhogylora ülne, es az ellenf g elöt el šaladna. Amaz az botku allo isteneket, len leni valla, es Sandornak hűit hivan legutagúl, az monda, hogy gilkofokat követni nem akarna. Annakutanna azok haragrai gerjedven, az kiralyra nyilakat idővöldözének, es lok sebekkel meg sebhertve el hagyak; Az lovakat is hogymesébe ne mehetnének, meg sebesíték; az ket solgak is kik az kirali követek vala, meg őiteterének. Minekutanna ez nagy gonoflagot meg cselekedek, hogy az futagnak nyomdokit el hellestének, Nabarza-

Darius Kiraly nem az külfő elien-segtől, az kirtől felm: kel vala, hanem azoktol az kiket meg hit hiveinek tart vala. őletteket meg. szenkép-

nes Hyrcania fele, Beifus, az lovasokban őket kevesen követven, Bactriába fele megyen vala. Az capitánoktól elhagyatottat pogánok, az hova kit kit vagy az reményeg vésen vala, vagy az felelem, elősolnak vala. Csak őt szaz lovas gyűlekezett vala őszve, még bizontalanok leven, ha ellenek alianí volnaje job avagy elfutni. Sandor az elleneknek retteget meg ertven, Nikanort az lovasoknak egy refivel az futának meg tartótatására ele küldte. Ő maga az több vitezekkel utannok mene: az ellenek allokban közel három ezeren ötlettetenek meg: az több sereg barmok modgyara éppen haytatik vala, az Kiraly megparancsolvan, hogy az öldöklesektől megfűnne- nek. Az foglyok közzül senki nem vala, ki az Darius bekeret meg mutathatna: ki ki mind attól, az kit hogy meg fogot vala tudakozik vala, de meg is az Kiraly futásának semmi nyomdoka nem vala. Az siet- feggel menő Sandorral három ezer lovas eligerkezett vala el. De azokra az kik után- na lassabban mennek vala, az futoknak minden seregi reajok akadnak vala. Elig hihető ez dologban mondasom, több- valának az foglyok, hogy sem mint az fog- dosok: Az meg remülteknek az seren-

pen mi ü-
dönkben
az F. Batho-
ri Gabor Er-
delynek fe-
jedelme ne-
mei dühös
indulatu
hayduktól
Varadon,
1613. eszten.
27. Octob.
Amaz mon-
das gyakorta
tellyesedik
be: Inimi-
ci hominis
domestici
ejus.

csetlenül minden ezeket úgy el vőtte
 vala, hogy sem az ellenségek keves vol-
 tat, sem az magok sokaságot elege nem
 latnak. Azonközben az lovak mellyek Da-
 riuft vitik vala, senkitől nem vezettetven
 az derek utból ki mentenek vala, es
 negy futamatni földig budosvan egy völ-
 gyben állottanak vala meg, mind az hev-
 ségek smind az sebeknek-is miatta el fa-
 radvan. Nem méssé vala egy forras, mely
 azoktól az kik tudgyak vala, meg mutat-
 tatvan, az Macedonai Polistratus az som-
 juságtól faggattatvan rea mene. Es midőn
 az sífakkál merítettet vizet inna, az el al-
 lot lovaknak testekbe lövöldőztetet ni-
 lakat meglata, es csudalvan, hogy meg
 lövöldőztettének volna inkább, hogy sem
 mint el haytattanak volna, midőn közelb
 járult volna, bőrkkel be borittatot rut-
 bekerben egy holt eleven embernek
 helyheztetet testet talala, es Dariusnak,
 noha sok sebekkel meg sebesítettének,
 de mind az által meg elevenfegeben levő-
 nek ismre lenni. Ki egy foglyot melleje
 vonvan, midőn az sővából hazajábelinek
 ismerte volna lenni, azt monda, hogy az
 jelen való szerencsetlenülnek csak az
 volna vigasztalasa, hogy nyelven ertő em-
 berrel bollandó volna, es utolsó savaic

nem

fel Olasz
 mely föl-
 dig.

nem hiaba ereftene ki: Es Sandornak ezeket parancsola ertefere adatni, hogy ő semmi velle valo jo tetemenyeknek vissza adafaval, hanem neki felette nagy jo tetemenyekkel tartozvan halna meg: Mind azonaltal az annyaval felefegevel es gyermekivel cselekedet jo tetemenyeket felette nagy haladással közönne: Mert azoknak eletek, es elebbi allapattyoknak becsülleti es meltofaga meg engettetet: őtet pedig az rokonfagi es barati, kiknek mind orsagokat, s mind eletet adot volt, mindenetől meg fostottak volna. Ó azon könyörgene, hogy neki győzedelmefnek, mind az egész vilagnak birodalma adassék: Az ő ellene veghez vit lator-cselekedetnek bossuallalat, nem csak magajert, hanem peldajert, es minden kiralyokert el nem mulatni neki mind bősületes s mind hasznos léendő volna. Es immar el nehezdedven vizet kivana, mellyet el hozvan, minek utanna ivesek, Polystratusnak, ki azt vitte vala, monda: Te az halando emberek között valaki vagy, ez nekem minden nyomorusagoknak leg utolso nemeültörtint, hogy neked ilyen velem valo nagy jo tetement meltokeppen meg nem halalhatok, de halallya meg Sandor; Sandornak pedig az ittenek az enimekhez

Az halo felben valo emberek szomjuhoz-nak.

valo felette nagy emberfeget es kegyel-
 messeget. Kinek ezt, az kirali hűségnek,
 job kezemnek egygyetlen egy bizonyfogat
 adgyad en erettem. Midőn ezeket mon-
 dana, Polystratufnak az kezet fogvan,
 meg hala. Mely dolgok Sandornak mi-
 nekutanna hirre adatanak, az megholt
 Kiralynak testehez jutvan, olyan nagy ki-
 rali felfeghez nem melto halalt könyhul-
 latafokkal illete, es az magyarolle vetetet
 vitezi kurtz mentejével az testet be fede-
 ze, es azt kirali öltözettel meg ekesitven
 az annyának Syfigambisnak küldte, hogy
 hazajaban valo kirali szokas szerint el te-
 mettesse, es az ő eleinek koporsoi közze
 be vitesse.

Dariusnak
 holt teste
 az annyá-
 nak küldé-
 tik.

*It az hatodik könyrnek első része el veszet, mely-
 ben az Lacedamoniak, es Macedonok között valo
 harcoknak okai, es mind az ket nemzetseg-
 nek keffuloti meg irattanak volt.*

QVINTVS CURTIVS-

nak az Nagy Sandornak Ma-
cedonok Kirallyanak visel-
tetet dolgairól.

HATODIK KÖNYVE.

Harczolni kezdé, es le vagattat-
van azok az kik serenyben ellene
allanak vala, az ellensegnek nagy retet
mésse úze. El kezdettének vala futni az

győzedelmek előt,
es meglén az mohob-
ban utannok menő-
ketter helyre vevék,
fokan vevének vala ei-
de mihlt hely lón, az
melyben meg alhat-
nanak, egyenlő e-
rővel harczolának.
Mindazonáltal az A-
gis Kiraly mind az e-
gesz Lacedæmonbe-
liek közöt főb vala,
nem csak fegyvere-
nek es tetteinek képsé-
gevel, hanem batos-

Agisnak az Spartajak győzhetetlen szíviü
kirallyoknak erejét, az Macedonok stra-
tagemával győzik meg, az az, tetteret fu-
tással, hogy az sík helyre ki vinnék. Es
bizonyára az Athenasbeli mind bölcz, s-
mind fő had viselő Xenophonnak mel-
to tezeise szerint, effele csalard forte-
lyoknál az hadakozásban semmi hasz-
nosb nincsen. Mi udonkben, az 1600
éftendőben, az Havasaly földi Mihály
Vaydais nagy hadával egyetembe az vi-
tez Basta Görgynek es emlekezetre mel-
to tekintetes es nagyfagos Csaki Istvan-
nak vezerségek alatt való Nemet es Ma-
gyar seregek által így veretek meg Er-
delyben Mitiszlo nevü falunál, az Enyed
felől való szoroslagból az Jutafnak izi-
nevel az tagas helyre ki csalogattatvan.
Mely jó szerte nemes diadalom miert hogy
az Ur Istennak teánk való kegyes gond-

viselefeből elnyomatot házanknak kö-
 zönfeges meg szabadulafara es meg
 maradafara adatek,igē örvendetes lön.

sagnak, mellyel eggyel
 meg nem győzöttet-
 hetek, nag voltavalis.

Minden felől, hun semtől sembe, hun ta-
 vul üldözterik vala, es fegyveret sokaig
 maga körül forgatvan, nemely nyilakat
 páissal fog vala fel, nemelleyeket testenek
 felelen valo haytasaval tavoztat vala el,
 meglén dardával által üttetet. Czombjai, fe-
 lette fok vere ki folyvan, harczoltaban ö-
 tet meg fogyazkoztatak. Azert az ő maga
 páissal tetetven az fegyver hordozok si-
 etfeggel az taborba vissza vizik vala, az se-
 beknek razattatasat nem könnyen sen-
 vedven. Mindazonaltal-is az Lacedæ-
 monbeliek az viadalt el nem hagyak, es
 mihelt magoknak egyenesb helt kapha-
 tanak hogy sem mint az ellenfegnek vala,
 őëve veretet rendekkel ki rohanvan, az
 reajok omlo viadalra rendeltetet hadnak
 ellene allanak. Azt hattak emlékezetre,
 hogy mas ennel bőrnnyeb viadal nem volt
 volna. Kettő vitez nemzetfegnek seregi
 egyenlő harczal vinak vala. Az Lacedæ-
 monbeliek az regi becsületes meltofagra,
 az Macedonok penig az jelen valora nez-
 nek vala. Amazok az szabadsagert, eme-
 zek az uralkodasert vinak vala. Az Lacedæ-
 monbelieknek vezerek, az Macedo-
 noknak

Semmi nín-
 esen edesb,
 mint az ha-
 zajert es az
 szabadsa-
 gert valo vi-
 adal.

noknak helyek nem vala. Az egy napnak² is olyan sok fele eseti mind az két felnek hun remenséget s-hun felelmét őregbiti vala, mintha az szerencse az felette erős férfiak között ugyan bánzandékkal tenne egyenlőve az viadalt. De az helynek bőrossági, az hun az viadal megtaztozott vala, nem benvedik vala, hogy minden erejekkel sember menyenek. Annakokaert többen nezik vala, hogy sem mint az harczra mentenek vala, es az kik nyil lövesen kívül valanak, az magok feleit kialsafokkal gerjesztik vala. Végre az Laconoknak harczolo seregek meg lankad vala, az veritekkel meg iikult fegyvereket elig tartvan, annakutanna hatra masni, es az ellenségtől érdekeltetven nyilván meg futamodni kezdé. Az el bellestetteket az győzedelmes úzi vala, es mind az egész tájekon, mellyet az Laconoknak harczolo seregek elfogott vala, által menven, ő magát Agist kergeti vala. Amaz mihielt az maga vitezinek futafokat es az közel valo ellenséget meglata, le tetete magát: es tagait meg probalvan, ha batorfaganak erőszakjat követhetneke avagynem, mi nekutanna magát meg erőtleuedni erze, terdeire álla: es az sisakot hamar fel teven testet az paissal oltalmazva, job kézevel az dardat

Sem vitez emberhez sem kiralyhoz nem illendő dolog az szerencselenfének hatást adni.

dardat razza vala, sábadakarattya serint hivan az ellenfeget, ha ki vésteg heverteben ruháját le merne fóstani: Es nemis lón senki az ki velle sembe merne menni. El távul dardakkal úldóztetik vala, azonokat víssa hanyvan ez ellenfege, meglen az mezitelen mellyeben egy lancza lóttetek, mellyet az sebből ki vonvan, le czüggedet es meg erőilenedet fejet egykevesse az paisra hayta. Annakután az lelek es vör egyaránt menven belőle, meg halolag az fegyverre borula. Az Lacedæmon városbeliekben öt ezeren es három száz hatvanon hullanak el, az Macedonokban három százal többen nem vesenek, de sebnelkül elig ment valaki víssa az taborba. Ez az győzedelem nem csak Spartat es annak frigyos tarsait, hanem mindeneket kik az hadnak berencsejere neztének vala, meg remite. Es nemis csalatik vala meg abban Antipater, hogy az örvendezőknek abrazattyok külömbözne sívektől; de az hadakozásban veget vetni kevanvan, túkfeg vala meg csalatni: Es noha az vífeltetet dolgoknak jó berencseje teczik vala; mindazonáltal az irigyfegtől, merthogy nagyobb dolgok valának, hopy sen mint mellyeket tisztartónak aliapattya be fogna, fel vala: mert

Az Agis Lacedæmonbelieknek vitez királyok dicsíres halalt szenved.

Sándor az ellenséget meg győzettetni akarta vala, de hogy Antipater győzte volna meg, azon alattomban ugyan bosszankodik vala, azt velven, hogy az maga dűcsőségeből vetetet volna el, valamennyvel az mafe többült volna. Annakokaert Antipater, ki Sandornak fel fuvalkodasat jolt tudna, nem mere ő maga az győzediemnek köz biraja lenni, hanem az Görögöknek gyülekezeteiktől kerde tanacsot, mit javalnanak hogy cselekedni kellene. Kinek az Lacedæmonbeliek semmin egyeben nem könyörgöven, hanem csak azon, hogy az kiralyhoz követeket küldeniek szabad lenne, az partútesnek, azokon kívül, kik okai voltak könnyen bocsanattyat nyerek. Az Megalopolybeliekkel, kiknek varosok meg szállatot vala, az partútesnek büntetesere, az Achæusoknak es Ætolusoknak szaz huz talentom adatek. Ez lön ki meneteli az hadnak, mely noha hertelen tamadot vala, mindazonaltal eleb veg vettetek benne, hogy sem Dariust Sándor Arbellanal meg győzne.

De mihelt az vitezlő dolgokat inkább hogy sem mint az nyugodalmot es henyelest szenvedő elmeje az előtte álló gondoktól meg szabadula az tobzodalokra adama-

Sándor az mas ember dűcsősége nek irigye.

Az ellenfe-
günk ellen
az meni ke-
menyeggel
elünk, az
meg győ-
zertetet kö-
nyörgőknek
meg anni
joval kel-
lennünk.

Hetven két
ezer Magyar
arany.

Az mint az
fene vadale
az urekat
gyakran el-
szaggattyak.

azonkeppen
az meg fo-
gator mer-
tekletlen
gyónvörü-
segek az
őket köve-
zőknek ve-
szedelmet
hoznak.

da magát, es az kit az Persaknak fegyvert
meg nem győztenek vala, az vetkek meg
győztek, az alkolmatlan údöbeli lakodal-
mok, es az fúntelen valo italnak es abba-
li bolond vigyazafnak neki edesfedese, es
az jatekok es fertelmes asbonyoknak so-
kasaga. Mindenek külső sokasra vete-
medenek, mellyet mintha az magajenal
jobbat követven, az allatta valoknak cí-
mejeket es egyenlőkeppen szemeket is
ugy meg haborita, hogy inkab minden ba-
ratitol ellenleg gyanant tartatnek; Mert
az magok rendtartásoknak meg tartoit,
es az természet kívánságinak be tellyesíté-
sere mertekletes es olczo taplalással elni
sokottakat, az meg győzettet nemzet-
segeknek gonoszágra haytotta vala. Eb-
ből kefittettének gyakrabban az ő clete
ellen valo leleskedések, az vitezeknek
partútesek es az egymás között eset pana-
sólkodásokban valo szabadosbanat: an-
nakutanna ő magának hun haragya hun
gyanosági, mellyeket az tanatzalan meg
remúlestamašt vala, es többek ezekhez
hasonlok, mellyeket ennekutanna ele-
sámlalunk. Annanokaert mi fön az napo-
kat es hasonlokeppen az etzakakat is al-
kolmatlan lakodalmokkal töltene, az jo-
lakásoknak meg unakozásat jatekokkal
nyitrya

uyította vala, meg nem elegendven az tudos embereknek, kiket Görög országból ki hivatott vala, ennek elő tudományokkal; mert az fogoly asszonyoknak sokaságával az ő bökafok sörint dítelen es idegen fülöket irtoztato eneket mondat vala: kik között egyet az Kiraly ő maga az többi-nel somorubbhat lata, es az őket ele vivők ellen semermetesen tufakodot. Igen szép abrazatu vala, es abrazattyat az semermetessleg ekefiti vala; semcit az földre a-la függesztven es az menyere lehet vala, ortzajat be fedezven, az Kiralt gyanofag-ban eyte, hogy főb nemzet volna, hogy sem mint az lakodalmos jatekok között kellene mutogattatni. Annakokaert megkerdetven, ki volna; Ochusnak, ki minapiban az Persak között regnalt volna, fiától sarmazot unokajanak felele magat lenni: Histaspisnak felesége volt volna. Ez az Histaspis Dariusznak rokona vala, ő is nagy hadnak vezere leven. Még az Kiralynak elmejében az elebbi bökaf-nak valami vekony maradeki akattanak vala. Azert az kirali nemből sarmazot asszonynak meltofogat, es olyan fő hires neves Ochusnak unokajat meg böcsül-ven, az fogoly asszont nem csak el bocsat-tatni, hanem meg gazdaglagat-is neki

Az nemes természetű abrazat az jó ekeölcsű szemermetes asszont az szemermetlentől könnyen meg valasz-tya.

Sandortól az Persak között való

fő fő ren-
deknek be-
csület ada-
tik.

^a Tizenöt-
szöt való e-
zerti ezer
és hat száz
ezer koron-
as arany.

^b Hetszer
való ezerti
ezer, és két
száz ezer
koronás a-
rany.

meg adani parancsola, az férjét is megkeresíteni hagyá, hogyha megtaláltatnék az feleséget neki meg adná. Másodnap pedig Hephestionak meg parancsola, hogy az foglyokat az kirali udvarába mind be hozatna; az hun, mindeneknek nemzetes voltokat meg vizsgálván, az kik fő nem-
ből valok valának, az közfegtől azokat külön szakasztá: tizenlőnek ezek, kik között találtatek Oxatres Dariusznak ötcze, nem annyira annak meltofságával mint az maga elntjének fő voltával híres neves. Az nem regē kapatot praedabol huson^a hat ezer talentom gyűtetet vala ősvé, melybő az vitezeknek való ajandekra^b tizenket ezer mene. Az őrizőknek csalardfagokkal ehhez az kinözhez hasonló summa lopatekel. Az Oxidates fő nemzetes Persiai ember vala, ki Dariusztól halalos bűntetésre rendeltetven, fogfagban tartatik vala. Ennek meg szabadittatotnak Medianak tiftartofagat ada, es az Darius öczet Oxatrest baratinak seregebe fogada, az ő regi hitenek nevenek minden bőcsületit megtartvan. Innet Parthiene tartományba érkeztek, melyben lako nemzetseg akkor nemtelő vala, de most mind faje azoknak, az kik az Euphrates es Tigris folyo vizek meget lakvan az vices tengerral ha-

latoz-

taroztatnak. Az Scythak mezős esterme-
keny tartomant foglalának el, az kik
meg most is artalmas lakosok. Mind Eu-
ropában s mind Asiában lako helyek va-
gyon. Az kik az Bosphorus tengeren túl
laknak, Asiahoz irattatnak, de az kik
Europában vadnak, Racz országban bal
oldala felől, az Boristhenesig, es onnat az
Tanaisig mas folyo vizig egyenes tajakkal
ernek. Az Tanais Europa es Asia között
foly, es nincsis kétség, hogy az Scythak, kik
az Parthusokat nemzettek, nem az Bos-
phorus mellől hanem Europeanak tarto-
manyabol hatottanak legyen be. Akkori
útdőben Hecatompulos az Görögöktől
éppittetet fő hires város vala. Az Kiraly-
nak ot nyugodalomra erőssitetet tabora-
lón, élést minden felől oda hordatvan.
Annakokaert, fejenkent az henyelő vite-
zek között, bizonyos inditonelkül hir ter-
jede, hogy az Kiraly az dolgokkal mel-
lyeket viselt volna, megelégedven, azt
vegezte volna, hogy Macedoniába mind-
gyart vissza mennyen. Fűvesekhez hason-
lok leven, az satorokba idefőva futónak
vala, es az portekakat az utra kesítik vala,
azt hinned hogy jert adatos volna az meg-
indulásnak kezültire. Mind az egész ta-
borban, innet az vellek egy satorban lako

Az kik Eu-
ropában
vadnak) az
az, az hol
most caer-
kez Tatarok
Dobrocz-
niak Havas
elvi es Mold-
vai Olahok
laknak.

Az henyelő
vitezek az
portekak-
nak fel sze-
desere al-
komlatosbak
hogy sem
mint az győ-
zedelemnek
keresefere.

Az Sandor
taborában
zurzavar
tamad.

Nyolcz száz
negyven
negyven
thallert.

tarfokat keresőknek, amonnan az sekereket terhelőknek csatepatejok az Királynak ertefere adatek. Az oknelkül elterjedet hirnek hitelt az hazajokban vissza menni parancsotatot Görög vitezek szerzettének vala, kiknek lovasinak különkülön ajandekon hathat ezer denar garaszt adot vala; Ezekhez kepest azok-is azt hiszik vala, hogy az ő vitezkedt sekbemis veg volna. Ez dolgon, az mint hog illikis vala, Sandor meg rettenven, ki magában elvegezte volna, hogy Indiat es az nap keletnek vegső tartomanit meg jarja, az hadaknak capitantit maga udvari satoraba gyütete, es könyvei ki folyamodvan, azon panaszolkodek, hogy ő az dicsőfegnek fel uttyabol hivattatnek vissza, meg győzettetnek inkább, hog sem mint győzedelmeknek serencsejet vivendő leven hazajaba, es nem az vitezeknek tunyafagok allana neki ellene, hanem az Isteneknek irigysegek, kik az jeles fő vitez emberekkel hazajokat hertelen meg kivantattak volna, egy keves üdö mulva azon hazaba nagyobb dicsirettel es hirrel nevel vissza menendőkkel. Annakutanna kiki mind magajert neki az maga szolgálattyat ajanlya vala, minden akar mi igen nehez dolgokat viselni kevannak vala, az

vite-

vitezekben való befogadástis igitik vala, ha azoknak elmejeket engedelmes es hozzájuk illendő befeddel gedelgetni akarna. Soha meg győzöttettül es alavaloul hatra nem állottanak volna, valamikor az ő jó kedvet, es olyan nagy elmenek felfuvalkodasat ismerhettek volna. Sandor aít felele hogy ő ugy cselekedendő volna, csak hogy azokis neki az vitezeknek fűlőket eleb elkešitcsek. Es mindenek, az mik az dologra lattatnak vala nezni, elegge elrendeltetven, az hadat befedre ele hivata, melynek elötte ilyen oratiot monda.

Vitezek az dolgoknak, mellyeket viseltünk nagy voltat ha tú meg tekintitek, semmikeppen nem csoda, hogy mind az nyugodalomnak kívansága s mind az dúcsófléggel való megelégedes jutésétekben. Hogy el hadgyam az Totokat, Tribalufokat Bæotiat, Thraciat, Spartat, az Achaulokat, Peloponnesust, mellyekben nemellyeket az magam vezerséggemmel nemellyeket parancsolatommal es hatalmassagommal tellyeséggel meg haytor- tam; ime az hadakozást Hellepontustól fogva el kezdven, az Ionabelieket es Æolist az kegyetlen poganságnak únségből ki szabadítottuk. Cariat, Lydiat,

Az győze-
delmeknek
emlekezeti
az uy ha-
dakra felette
nagy izga-
rás.

Cappadociat, Phrygiat, Paphlagoniat, Pamphyliat, az Pisidiai tartomannak lakosait, Ciliciat, Syriat, Phœniciat, Armeniat, Persiat, Mediat, es Parthienet birtokunk alatt tartjuk. Több tartományokat foglalnak öfve hogy sem mint meni városokat vőttenek meg egyebek: Es nem tudom ha az ele famlalasban nemellyekt az dolgoknak sokasaga nem felejtetet legyene el velem. Annakokazert ha az orszagoknak, mellyeket olyan nagy hamarissal meg hódoltattunk, birodalmat elég bizonyosnak hinnem lenni, en bizonyára Vitezek, az en hazi Istenimhez, az anyamhoz es hugaimhoz es több haza fiahoz meg kedvetek elleni ~~ke~~ randulnek, hogy az veletek együt talakatot dicsiretben es dicsőségben legkiváltsképpen ot gyönyörködnem, az hun minket az győzedelemnek felette bőfeges jutalmi varnak, gyermekinknek, feleséginknek, szüleinknek örömök, az bekefeg, az nyugodalom, az vitésség által nyerttetet joknak czendez birasá. De az uy, es (ha igazat akarunk mondani) engedelemből valo birodalomiban, annak igazat az poganak meg kemeny nyakkal viselven, údó kivantatik Vitezek, meglen silyg elmekre tanittatnak, es az meg kegyetlenülteket az engedelmesb

szokas meg enyhíti. Az gabonak-is az meg
 erest, arra rendeltetet údóben varjak,
 ugy annyira meg azokis noha minden er-
 zekenfegnelkül valok, mind azon által,
 magok állapotokkal filigyúlnak meg.
 De hogy? Hiszteke anni nemzetsegeket,
 masnak birodalmához es nevéhez szokot-
 takat, sem aldozatokkal, sem erkölcsök-
 kel, sem nyelvnek fővetsegevel vetünk
 ósve nem serkeftetteket, azon harczal
 meg enyhítettettek lenni, az mellyel
 meggyőzöttettek? Az tú fegyveretek-
 kel tartoztatnak meg azok nem az magok
 erkölcsökkel, es az kiktőlünk jelen va-
 lo letünkbe felnek, tavul letünkben ellen
 segink lesznek. Az fene vadakkal egyon-
 dolgunk, mellyek ha meg fogattálnak
 es be rekeftetnek, miert hogy az magok
 természetektől az nem lehet, az hofsu ú-
 dó enyhíti meg őket. Es meg úgy beállak,
 mintha fegyverrel mindenek meg haytat-
 tanak volna, az mig Dariusnak birodal-
 maban voltak. Hyrcaniat Nabarzanés
 foglalta el, Bactriat az gilkos Bessus nem
 csak bírja, hanem meg fenyeget is. Az
 Sogdianabeliek, Dabak, Massagetek, Sa-
 cak, es Indiajak szabadok. Ezek mind
 egyszerű mind, ha meg lattyak, hogy mi
 hatat attunk, utannunk lesznek, mert azok

Az kik fegy-
verrel el-
foglaltatot
mészize va-
lotartomant
el hagy, ma-
ganak es az
aiatta valoi-
nak vesze-
delmet sze-
roz.

Az miken-
pen hogy az
erős es se-
ziny vitezek
nek semmi-
től nem kel-
felniék, azon-
keppen sem-
mit semmi-
nek nem kel-
alítaniok.

egy fele nemzetségek, mi jövevények es idegenek vagyunk: az maga felekezeti- nek penig kiki mind job kedvel enged, bar oly fejedelmek legyen-is az kitől inkább felhetni. Annakokaert az miket meg vöttünk, vagy el kellett hadnunk, avagy az mik meg birtokunkban nincsenek búk- seg leßen el foglalnunk. Mikeppen Vite- zek, az beteg testekben az orvosok, sem- mit az mi artando, meg nem hadnak, miis azonkeppen valami az birodalom- nak ellene al, metellyük el. Gyakorta az semminek alittatot kisded sikra nagy gyu- ladást tamarított. Semmi batran az ellen- segben semminek ne alittassék, az kit fejedelmek tartás, forgalmatlanlagoddal erősítessék. Meg Dariusis nem ver sze- rent vette az Persaknak birodalmat, ha- nem Cyrusnak bekibe Bagoas herelt em- bernek jotetemenyével ereßtetet, hogy tú azt ne hiágyetek, hogy Bessus az kiraly- nekül való birodalmot, nagy munkaval foglalando volna el. Mi penig vetkez- tünk Vitezek, ha Dariuszt azert győztük meg, hogy az ő solgajanak adnok az biro- dalmot, ki gilkoslagban merven leledze- ni, az maga kirallyat, meg külfő segitse- nekül-is búkólkódót, kinck mi győzedel- mesek leven bizonyara meg kegyelmez- tünk

tünk volna, mint egy foglyot fogfagban tartotta; végtére hogy elete tőlünk meg ne tartathatnak, meg ölte. Ezt szenvedte tő hogy regnallyon? kit bizonyára kerebstfara fel fehittetve latnom sietek, minden kiralyoknak es nemzetsegeknek az hűtert, mellyet meg feget, melto büntetefekkel fizetöt. De az Herculesre mondom, ha egy keves üdö mulva, nektek hirre adatik, hogy azon Bessus az Görögöknek varosit vagy Hellepontust pusztittya, micsoda banat illetend benneteket, hogy az tő gyözedelmeteknek jutalmat Bessus foglalta lehen el? Az birodalomnak visza valo vetelere akkor sietendeteke? fegyvert akkor fogandotoke? Megis: a job penig, meg az megremültet es mayl esenelkül valot el nyomni? Negy napi ut vagyon nekünk elöttünk, kik anni havakat megtapottunk, anni folyo vizeken altal költöztünk, anni hegyeknek tetein altal nyargaltunk: sem amaz tenger, mely ki aradvan az utat habokkal el fogja, minket mentünkben meg nem kefedelmeztet, sem az Cilicianak torkai es Borossagi be nem rekestnek; minden helyek terefek es könnyü menetelűvek, az gyözedelemnek binte az kúzóben allunk. Valami keves el futot latrok es uroknak gilksfi

szarattanak. Az Herculesre esküszöm, hogy jeles cselekedetet es az tú dűcsűfegteknek jutalmi köziben samlalandot hagyandotok az maradéknak es az jo hirnek nevnék; hogy meg az Darius ellenfegnek-is, az ő halala utan az gyűlölfegben végvetteten, gilkosin tú bosszút allottatok legyen, hogy senki egy Istentelen-is az tú kezeitek előtt el nem faladot volna. Ezt meg cselekedven, menivel hífiték az Persakat engedelmesbeknek leendőknék lenni, midőn meg értendik, hogy tú kegyes hadakat vésték'fel, es nem az ő nevekre hanem az Bessus latorfagata haragostok.

Az ekefen
való szőlőf.
nak es tekia
tetnek az o
vezerben fe-
le te nagy
erje va-
gyok.

•Az vitezek ezt az oratiot felette jo kedvel vevek, es azt mondak, hogy valshova akarna, vinne őket; Es az Kiraly sem keselven jo indulatokat, harmadik napon Parthienen által Hyrkanianak hatari-
ba be hata. Craterust azzal az haddal hagyvan, melynek előtté jaroja vala, es abból az feregből mellyet Amyntas visel vala, hat ezer lovast, es meg anni nilatokat advan hozza, hog Parthienet az pogonoknak be úte sektől oltalmazna, Erigyusnak, meg parancsola, hogy az hadhoz tartozo egyetmast, keves oltalmat advan melleje, mezai uton vigye. Ő maga az phalanx

phalanx sereggel es az lovag haddal mas fel szaz futamatni földet menven, ^a egy völgyben, mellyen Hyrkaniabajarnak, ta bort erősite. Igen magos es sűrű fakkal arnyekos berek vagyon, az völgynek kőver földet öntözven az vizek, mellyek az magos kő síklakból folynak. Az hegyeknek allyaiból Zioberis nevű folyó víz öntetik ki, mely hófára mint egy három futamatni földön mindeneftől fogva foly: annakutanna az kő síklától, mely az arkat keresztül allya, vissza veretteten, az vizek mintha ugyan meg östátanak, két utat nit: annakutanna gyors, es az kőveknek mellyeken foly darabosága miat erőszakosb leven, sebessen az föld alá megyen; elreytezve ^a három szaz futamatni földön foly, es esmet mintha mas kút főből varmaznek kijű, es uy folyó arkot kezd, az első rebe tagab leven: mert ^b tizen három futamatni földnek kelessegere terjed; es ilmet ösveh menő partokkal meg boritatvan, keskenyben foly: Végre mas folyó vízbe fakad, melynek neve Khidagus. Az öt lakofok nyilván mondgyak vala, hogy valamik az üreg, helybe, mely az víznek eredetibez közelb vagyon, bele eresztetnek, ilmet szon folyó víznek az másik torkan ki mennek. Azert bandor az hun

Harom Magyar mely földnek kevesse több.

Harom szaz hetven öt lepesni földön.

^a Hat Magyar mely földön, es egy mely földnek negyed részén.

^b Egy Magyar mely földnek negyed részénél egy kevesse több.

Az gilkos
Nabarzanes
Sandornak
levelet küld,
melyben
maganak
böczarátot
kevan.

az víz az föld ala megyen. ket ókrót vette-
te bele, mellyeknek testeiket, az hun ismet
ki fakad, ki vettette latak, az kik el küldet-
tenek vala hogy ki fognak. Immar azon
helyben az hadat negyedik napon nyu-
gottya vala, midőn Nabarzanésnek, ki
Dariust Bessuffal egygút meg fogta vala,
levelet veve, melynek értelme ez vala,
hogy ő Dariusnak ellensege nem volt
volna, főinkab az miket háznofoknak i-
telt volna, azokat attá volna tanaczul ne-
ki; es mierthogy az kiralynak hű tanaczot
adot volna, tölle csak nem meg őtettetet
volna. Darius azon elmelkedet volna,
hogy a maga testenek őrizteteset az tör-
vény es szokas ellen az jövevény vitezek-
re bizna, meg vetven az maga nemzetse-
genek hűseget, mellyet ket száz harmincz
estendeiglen az Persak az magok kiralyi-
nak igazan meg tartottanak volna. Ő ve-
sedelemben leteben, az jelen valo ketes
lensegtől talalt volnatanaczot. Dariusi-
midőn Bagoast meg ölte volna, ezzel az
mentseggel igazította volna meg magát
az maga nemzetsegeből valok előtt, hogy
ellene valo lefeskedeşejert ölte volna
meg. Az nyomorult embereknek semmi
eleteknel dragab nem volna, annak be-
retetiert utolke probara kenserttetet
volna,

Az atulok
es gilkokok
mentől in-
kableket

volna, de azokat követte volna inkább, az
 mikre az ketelenség erőltette volna, hogy
 sem mint az miket maga kívánt volna. Az
 közönséges nyomorúságban kinek kinek
 tulajdon szerencseje vagyon. Ha paran-
 csolna, hogy hozza mennyen, felelemmel-
 kül elmenendő volna, nem tartvan attól,
 hogy az tölle neki adatot hűtőt olyan
 nagy király megfegne. Az istenek az I-
 stentől nem szoktanak volna meg csalat-
 ni. De ha megtatlannak lattatnak arra
 lenni, hogy neki hűtőt adgyon, sam-
 kivetésekre fok fele futhatna: Az vitez
 embernek az az ő hazaja, mellyet akarhun-
 lako helyül valaftand magának. Nem ve-
 lekedek Sandor hűtőt olyan forman ad-
 ni, az mint az Persak szoktak vala venni;
 ha hozza menne bant: sa nem leendene.
 Mindazonáltal negy begű es jo modon
 rendeltetet fereggel megyen vala, mind-
 untalan kimeket bocsatvan elt, kik az he-
 lyeket meg kimlenek. Az könnyű ferrel va-
 lo vitezek visik vala az derek fereget, az
 könnyű ferrel valo vitezeket az phalanx
 fereg követi vala, az gyalogok utan az had
 hoz tartozo egyyetmas vala. Mind az fő
 hadakozo nemzetseg, s mind pedig az
 természet ferint valo erőfegnek miatta
 az helyhez valo nehez ferkezés az király-
 nak

eimejeknele
 tókelleteffe-
 get tettetik,
 de az mely
 elmeben el
 revtetet la-
 torfag meg
 marad.

Az az, az I-
 steneket, kik
 nek nevekre
 esküznek
 az emberek,
 Sandor meg
 nem esalna
 holot öis
 Istenlegyen.

Az feriny
 vezermaga-
 nak es alatta
 valoinak az
 ellenfegtől
 valo meg
 oltalmazza-
 sával tarra-
 tik Főbnek
 hogy sem
 mint azt

femminek
valo alitasa-
val.

nak gondot adot vala: mert mind egy
vegben valo völgyfekéig, mely mind az
Caspium tengerig ér. Szinte olyan mint-
ha annak az földnek két kariai menne-
nek ki, az közepi kisdéd haylaffal kebelet
csinalnak, az holdhoz igen hasonlot,
mikor az farvai ki teczenek, meg mind az
egeé kerekseget az fenyesség meg nem
töltven. Az Cercetak, Mossinusok, es
Chalybesek bal kez felől vadnak: mas fe-
lől az Leucosyrusoknak es Amazonoknak
mezei; es amazokat az mely fele csakra
halgatnak, emezeket az nap nyugatra for-
dittattakat az Caspium tenger tavul nezi,
mely az többinél edesb leven igen nagy
kigyokat eltet, halakat sokkal külömb fi-
nűveket az többinél: nemelleyek Caspiai
nemelleyek Hyrcaniai tengernek nevezik:
Vadnak nemelleyek, kik az Maotis tot ab-
ba az tengerbe szakadni vellyek, es jelöl
azt hozzak ele, hogy az vize, mely edesb
volna hogy sem az több tengerek, az tonak
bele folyt vizevel edesednek meg. Eéak
felől az partra igen nagy tenger fekéik, es
méébe veti az habokat, es nagy réé éerint
ki aradvan, tot csinál. Azon tenger az ég-
nek mas údóbeli állapottyaban az ki vet-
tetet hablo vizet magaba viééa vééi, es
azon sebességgel, mellyel ki öntetet vié-
éa folyo-

Éa folyvan, az földet az maga természet-
 nek megadgya. Es nemelleyek nem Ca-
 spium tengernek hittek lenni, hanem
 hogy Indiabol Hyrcaniaba esnek, mely-
 nek magos hegye (az mint oda fel mon-
 dok) mind egy végben valo hósszu völgyel
 ala ereszkedik. Innet az Kiraly huß fut-
 matni földet mene ele, csak nem mind
 jaratlan ösvenyen, mely felet reaburulo
 erdő vala, es az utat sebes patakok es fáka
 dások kesedelmesitetik vala: mindazon-
 altal semmi ellenség eleibe nem men-
 ven, be hata, es végre tovab valo helyek-
 re erkezek. Egyeb elefeken kivúl, mel-
 lyeknek fokvoltageval akkor az a tartomány
 bővölködik vala, gümölcsis felette fok
 terem benne, es igen jo bőlő termő föld.
 Sok cserfa fábasu fak vadnak, mellyek-
 nek az levelei fokmezzel illettetnek, de
 ha az napnak keletit az ot lakosok meg
 né előzik, akarmi keves megleggelis az
 a nedvesség elsarad. Innet harmincz fu-
 tamatni földet ment vala ele, midőn
 Phrataphernes neki eleibe mene, magát
 es azokat az kik Dariusnak halala utan el
 futottának vala, meg advan, kiket ke-
 gyelmessen fogadvan. Arvas varasra jutá.
 It ő neki Craterus es Erigyius eleibe me-
 nenek, az Tapurusok nemzetsegének ti-
 tartojat

Csak nem
 fel Magyar
 mely földet.

Hyrcania-
 nak terme-
 keny földé
 es mez ho-
 zo fai.

Fel Magyar
 mely
 valójával
 többet.

tartójat Phradatest hozza vittek vala. Ez is hűti ala vetetven, fokaknak lőn pelda, az Kiraly kegyelmeflegének meg probalására. Annakutanna Menapist Hyrcania-nak tistartoul ada. Ez Ochusnak regnalasakor samkivetet leven, Philep kiralyhoz ment vala. Az Tapurusok nemzetseget is Phradatefnek meg ada.

Es immar az Kiraly Hyrcanianak utolso rebeibe be ment vala, midőn Artabazus (ki felől oda fel mondok, hogy Dariusnak felette hű volt volna) Dariusnak rokoni val es maga gyermekivel, es az Görög vitezeknek keves seregevel eleibe mene: az Kiraly az hozza menőnek kezét nyuta, mert Philep kiralynalis vendegül lakot vala, mikor Ochusnak regnalasakor samkivetesben volna, es az vendegül valo tartasnak bővetsegit, az maga kiralyahoz mind vegiglen meg tartatot hűsege fellyül haladgya vala. Annakokazert Artabazus nyajalon fogadtatvan, monda; Kiraly azt kevanom hogy te tellyes eletedben valo bodogsaggal viragozzal. En egyeb arant örömmel leven ez egy dolgon győtrődöm, hogy az venfegnek az hamarian letemben fokai az te jovoltoddal nem elhetek. Kifenczven őt estendőben jar vala. Mind egy anyatol búlettetet isiak

Embernek
hazajához
es fejedelméhez való
hűsege fok
egyeb jósa-
gokat fellyül
bajad.

az attyokat kilenczen követik vala; Ezeket Artabazus az Kiraly kezenek fogására ele allata, azon könyörögven, hogy addig éljenek, meglen Sandornak háfnosok lennenek. Az Kiraly inkább mindenkor gyalog jar vala: akkor maga ala es Artabazus ala lovakat hozata, hogy ő maga gyalog jarvan, az ven ember az lovon valo jarast ne altallana. Annakutanna mihelt az tabort meg állita, az Görögöket kiket Artabazus hozot vala őve hivattatni parancsola. De amazok azt felelek, hogyha az Lacedæmonbelieknek hűt nem adatnak, ők, mit kelletnek cselekedniek, vegezendők volnanak felőlle. Az Lacedæmonbeliektől Dariushoz küldetet követek valanak, ki minckutanna meg győzettek, magokat az Persaknal az jutalomert vitezkedő Görögökhöz kapcsoltak vala. Az Kiraly az fogadásoknak es hűtnek bővetlegit hatra hagyván, meg parancsola nekik, hogy hozza mennyenek, vennek azt az szerencset el, mellyet ő maga adna. Sokaig vonakodván, es az tanacsokat mayd mindnyajan külömböztetven, végre azt fogadak, hogy elmennek. De az Athenasbeli Democrates, ki az Macedonok értékes birodalmoknak mindenkor leg inkább aiot vala ellene, az ke-

Az jószaggal meg ekefittetet venteg becsületie melto.

Az győzedelmes szabad velle hogy az meggyőzetteknek törvint szabion.

Az kétségben eset ember semmi jót nem tud remélni.

Az tolvajok és az kemény életű emberek az szokatlan igat nehezen veszik fel.

gyelem-felől kétségben esven, sablyával magát által vere. Az többi (ez mint el vegeztek vala) magokat Sandor birtoka alá adak. Tizenegygyedfél ezer vitezek valanak. ezeken kívül az Dariushoz küldtet követek kilenczvenen. Az vitezek az hadnak tellyesütfere ostopogattatvan, az többi haza erestetenek, az Lacedaemonbelieken kívül, kiket őrizet alá adatni parancsola. Az Mardusoknak nemzetsege határos vala Hyrcaniával, kegyetlen életű. és tolvaylakokra sokot. Csak ez nem küldöt vala Sandorhoz követeket, s nem is lattatik vala magát az parancsolatokhoz tartandonak lenni. Annakokart az Kiraly meg bosszonkodvan, ha az egy nemzetsege meg cselekedhetne je hog ő győzhetetlen ne lenne, az hadhoz valo egyetmást oltalommal hagyvan, győzhetetlen sereg követven őtet ele mene. Eczaka ment vala, es jo reggel az ellenfegre ere. Hirtelen valo remüles lön inkább hogy sem mint viadal. Az poganak az halmokrol, mellyeket el foglaltanak vala, alá verettetenek, el futanak es az ot lakosoktol puftan hagyatot közel valo faluk kezhez vetetenek. Annak az tartománynak belső részeire bizonyára az had nagy törődésnelkül nem mehet vala. Az hegyeknek

gyeknek tetni az felette magas erdők, es az utnelkül valo meredek kő síklak környúl fogják, azokat az helyeket mellyek teresek valanak, az pogánok sokatlan erőfeggel akadalyossa töttek vala. Ugyon akarát berint ültettetet fűrű fak vadnak, mellyeknek meg gyenge agait kezzel meg haytyak, mellyeket meg horgasztvan ismet az földbe ültetnek, onnat mintha mas gyűkerből az faknak derekai bujabbán zöldellenek: ezeket az melyfele az terméket viszi, nőni nem hadgyak; mert egiket az masikkal, mint valami egybe szerkesztes keppen össze foglallyak, mellyek, minekutanna fok leveles aggal meg boytolodnak, az földet be burittyak. Annakokaert az agaknak egymashoz valo reytek foglalasa, mint valami urkok, mindegy vegben valo fővennyel az utat be rekeszi. Egy mod vala benne, hogy vagassal nyitnak meg az berket, de az is nagy munkaval lenne; mert az faknak derakin fűrű göczők nőttenek vala, es azon faknak egy masban kölcsalkottatok agai fen függő abroncsokhoz hasonlok leven az haylo veszővel hiabajortattyak vala az czapasokat. Az ot lakosok penig vadak mod gyara az fűrűn nőt veszők ala sokvan menni, akkor is az berekbe be mententek

Az erdők es kősziklak az orszagoknak batorfagos erőfegyi.

vala, és az ellenfelet alattomban ki löte-
tet nilakkal bocsontyak vala. Sandor az
reytek helyeket vadások modgyara vi-
galvan sokat által vere benne. Vegtere
az vitezeknek meg parancsola, hogy az
barket meg kerüllyek, es ha mely felől be-
menő hely volna, bele rohannyanak, de
inkább mindnyajan az ismeretlen helyeken
körös környül bucsónak vala. El fogata-
nak nemellyek; kik között az Kiraly lovais
(Bucephalusnak hívják vala) mellyet San-
dor nem azon elmevel bocsúl vala, mel-
lyel az több barmokat: mert az, az maga
hatan sem hagy vala mást ülni, es az Ki-
ralt mikor reafel akarna hagni, önkent
terdeit le bocsatvan veszi vala fel, es azt
híják vala fölle, hogy ertene kit hordoz-
na. Annakokert nagyobb haraggal hogy
sem mint illik vala, es busulaffi is östő-
keltetven, az lovat meg kerestetni paran-
csola, es tolmacz által meg hirdettete,
hogy ha meg nem adnak, senki nem elen-
dő volna. Ez fenyegető ihenattól meg-
restenven, több ajandekokkal egyetemben
az lovat meg hozak: de meg így is meg-
nem engedtetven, az erdőket vagatni,
es az hegyekből oda hordatot földel az
fakkal be ültettetetik mezőt feltöltetni
parancsola. Immar az tölteinek magosfa-
ga va-

Az vitézlő
erősegek akar
hums utat
nyit.

Az Buce-
phalus az
nagy San-
dorhoz
meito lo.

Az meg
bantator ne-
mes erkölcs
nem mind-
gvart en-
gefzteltetik
meg.

ga valamennyre nevezkedet vala, midőn az pogánok azt tartomannak, mellyet el fogtanak vala, meg tartása felől kétségbe esven, nemzetsegeket meg adak. Az Kiraly zalagokat veven tőlők, azokat Phradatesnek adatni parancsola. Onnat ötödik napon az taborba visszame. Artabazust annakutánna, meg kettőztetven az bősül tet, mellyet neki Dariusz tót vala, haza bocsata. Immar Hyrcanianak városára jutot vala, melyben Dariusz kirali lakó helye volt. Ot Nabarzanes, búti levelet veven, eleibe jöve, felette nagy ajándékokat hozvan; Mellyek között Bagoas felette szép es még ugyan gyermekinek viragaban levő herék ifju vala, kihez Dariusz sokot vala, es egy keves újó mulva Sándoris hozza sokok, es leg fő kepen annak könyörgésével indittatvan fel, kegyelmeze meg Nabarzanesnek. Az mint oda fel meg mondottuk, Hyrcaniával határos vala az Amazonoknak nemzetsége, mely az Thermoodon folyó viz környül Themiscyranak mezeit lakja. Thalestris vala kiralynejek, az Caucasus hegy es Phasis folyó viz között mindenknek biroja. Ez az kiralt latni felette igen kevanvan, az maga országának határiból kijöve, es midőn nem messze volna, hírmondókat

Artabazust
Sándor
nagy kegyel-
messeggel
látogattya.

Themiscyra
Pontusi tar-
tomány
Cappadocia
felől.

Thalestris királyné az Afzóny Sándorhoz megyen.

Az Amazonoknak csoda magok viselese.

Az pogánoknak nem teilyességgi pogán itiletek.

külde ele, hogy kiralyne jöt volna, hozza menetelnek, es velle valo ismerkedesnek kivanoja leven. Az hozza valo menetel mindgyarast meg engedtetven, az többinek meg allapodni parancsolvan, három száz asszónynak keferő seregevel elő mene. Es mihelt az kiralt meg lata, ő az lofol le ugrek, az job kezében ket lanczat viven ele: Az Amazonoknak testeket mind egészen az ruha be nem fedezi, mert az melyeknek bal felől valo része mezitelen, az több testek annakutanna be fedeztetik; de mindezáltal az ruhajoknak bőfege melyet öve ranczolnak, az terdiken alol nem ér. Az eggik emlékek éppen meg tartatik, mellyel az leány gyermekeket tapasztalják: az job felől valo meg engedtetik, hogy az ijjskat könnyebben meg vonnyak, es az dardakat razzak. Thalestris az kiralt bator orczával nezi vala, viseletet dolgaikak hirehez nevéhez semmikeppen nem hasonlo természetűemeivel forgalmatoson meg szemlélven: Mert az pogán embereknek itiletek az testeknek bep természetben vagyon, es nagy cselekedeteknek be fogására nem egyebet hanem azokat velik alkalmatosoknak lenni, kiket az természetet igen bep természettel megtoltatot meg ajandekozni. Tovabba meg

kerdet.

kerdetven, ha akarnaje valamit kerni, nem velekedek meg vallani, hogy ő az magzatoknak kirallyal valo közlesere jöt volna, melto leven arra, kitől ő az birodalomnak örökösit nem. zene. Az leany magzatot maganak tartana, az ferfiat pedig az attyanak meg adando volna. Kérdő Sándor ha akarnaje ő velle vicezkedni: es amaz okul az vetven, hogy az orszagot gondviselő nélkül hatta volna, alhatatofon kerir vala, hogy remenfegeben meg fogyátkozva őtet ne hadna el menni. ^a Az affionynak nagyobb berelemre valo kevan szaa hogy sem mint az kiralynak, hogy keves napokat mulatna, rea veve. Tizen hatrom nap telek az ő kevanfaganak be tellyesitefeben. Annak-utanna amaz az magar orszagaba, az, kiraly Parthiensebe mene.

^a Az aszfzoznyallatok bujabbak az ferfiaknal. Unde Arist. in Phy. Materia appetit formam, sicut foemina virum.

It pedig nilvan az maga kevanfagit megoda, es az meg tartoztatalt es mertekletesseget, akarmely leg becsületesb állapotbanis

It Sándor az Aristoteles tanitafarol elfelelkozni lattatik, ki azt mondgya vala, hogy fokkal szob es nagyobb kirali dolog volna, ekes es tökelietes elmet viselni, hogy sem mint az testi dragarohat, melynek bujafagat követyleg követi.

fellyeb valo jokat, kevelyfegre es faytalanfagra fordita. Az regi eleitől maradot szokafokat, es az Macedoniai kiralyoknak haznoson meg mertekaitetet rendtartafokat, es hazajabeli lakoloknak öltözete-

Kezde szent-
vedni) úgy
mint kiim-
marregől
fogva Ham-
monnak fe-
leletivel lu-
piterfiának
mondatot
legyenlenni.

ket, az maga nagy meletelaganal mintha
alabvaloknak tartvan, az isteneknek ha-
talmokhoz hasonlo Persi-i kiralyok udva-
ranak ündöklő felsleges voltat úzi követi
vala. Az ötet tiztelőknek az földre valo
borulásokat kezde szenvedni, es lassanla-
sán anna nemzetsegeknek meg győzőit a-
lavaló bolgalatokra tanítani, es az rabok-
hoz hasonlova tenni kevannya vala. An-
nakokaert fejer sinned meg elegittetet vi-
ros koronat, az minemű Dariusznak vala,
tőn az maga fejebé, es Persi-i ruhába
öltözék; meg az gonosé jeltől sem tart-
van, hogy az győzedelmének ckes czi ne-
riből, az meg győzöttének öltözetibe
hagna. Es noha azt mondgya vala, hogy
ő az Persiaktól nyerttetet praedakat velle-
ne, de azokkal egyetemben az erkölcsök-
be is bele öltözöt vala, es az öltözetnek
kevelyseget, az akaratnak fel fuvalkodasa
követi vala. Az leveleket-is mellyeket
Europába küldene, regi gyűrejenek dra-
ga kővevel peczetli vala meg, azokra
mellyeket Asia-ba írta. Darius gyűreje
nyomatik vala, hogy meg teczenek, hogy
egy elme kettőnek szerencsejet be nem
fogna. Az baratit penig es az lovasokat es
ezekkel egygút az vitezek előtt jaro fő-
rendeket, noha azoknak utaloit de meg

vctni

vetni nem merőket Persiai ruhakkal meg
ekesítete vala. Harom száz hatvan agya-
fok, ugyan annyán menin Dariusnál vala-
nak, az kir. li udvart meg töltik vala: ki-
ket az herelt embereknek sereg, tern e-
fiet ellen valo bujalkodást szokvan-ben-
vedni, követnek vala. Ez bujalaggal es i-
degen erkölcszőkkel meg ritattott dol-
goktól az Philep kiralynak gyönyörűse-
gekhez nem ertő regi vitezi szem-
latomást irtoznak vala, es mind az egész
taborban mindeneknek egy ertelmek es
beszedek az vala, hogy az diadalommal
többet véstettek volna el, hogy sem
mint az hadakozással kerestek volna: Ók
akkor győzetteknek meg leg inkább es i-
degen s-külső erkölcszőknek adnak meg
magokat. Ollyan hősű keszedelen nek ju-
talma az volna, mintha rabok öltözeti-
ben menendenenek hazajokba. Immar
az Kiraly ő magatol-is szegyenlene,
hogy az meg győzettekhez hasonlob le-
ven, hogy se n mint az győzedelmefek-
hez, Macedoniának fjedelméből Dari-
usnak tisztartajava lőt volna. Sandor mind
az fő fő barátit, s-mind penig az hadat i-
gen meg bantatni jól tudvan, jó kedveket
viszá nyerni adakozással es ajandekokkal
proballya vala De (az mint velem) az

Babados embereknél az únségnek jutalma nem kedves. Azert hogy az dolog partútesre ne fordulna, az hivalkodást hadakozással kelletik vala felbe bakaftani; melynek ezköze jokor adatik vala. Mert Bessus kirali ruhába öltözven, magát Artaxerxesnek nevestetni parancsolta vala, es az Scythakat s-az Tanaisnak több lakosit ösve gyúti vala Ezeket Nabarzanés adgya vala hirre, kit hűti ala venen az tartomannak, mellyet annakelötte birt vala, tífтарыяva teve. Es midőn az ragadományokkal es bujafagnak kezületivel meg nehezűdet had elig mozgana, előbör az magajet, annoakutanna mind az egész hadnak portekait, az felette búkf gesektől meg valva, közhelyre ösve hordatni parancsola: feles sik mező vala, az melyre az rakot bkereket vitte vala. Mindny-jan varvan annak utanna mit parancsolando volna, az lovakat el vitetni parancsola, es előbör az maga portekai ala egő faklyat vetven, az többtis fel gyutata. Egnek vala az praedak, az vitezek ő magok egetven azokot, mellyeket hogy az ellenfegeknek varosibol eppen kapnanak az langokat gyakran meg oltottak vala, fenki az maga verenek jutalmat siratni nem merven, hol-

Az kiket az menybeiki ralyak gondviselefe ele vinni rendelt, azokat az hivfiban es meretketlentegben tunvalkodokat felebelizteni es földolgoak erekedetire sarkia vinni.

lot az kirali gazdagfagokatis azon tüz eget ne. Annakutanna banattyokat rövid be-
 űed meg engedte, es az vitezkedesre al-
 kolmatosok, es mindenekre keűek leven
 űrvendeznek vala, hogy az portekakban
 vallottanak volna inkab kart hogy sem
 mint az rendtartasban. Azert az Bactria
 tartomanyba mennek vala, de Nikanor
 Parmenionak fia hertelen való halallal el
 ragattatvan mindeneket nagy banattal il-
 letet vala. Az kiraly mindeneknel űomor-
 rub leven, kevan vala meg allapodni, el
 temeteseben jelen akarvan lenni, de az
 elesnek kűkűge űietni keűeriti vala. An-
 nakokaert Philotas ket ezer hat űaz maga-
 val hatra hagyatvan, hogy az űczenek te-
 metteteseben való tűrtelűget meg adna,
 ű maga Bessusra űiete. Az uton menteben
 az űoműed tartomanyoknak tűztartaitol
 levelek hozatanak, mellyekbűl meg erte,
 hű Bessus ellenűges űivel menne haddal
 eleibe: Tovabba hogy Satibarzanes kit
 ű az Ariusoknak tűstűrtőjokka tűt volna,
 tűlle el partolt volna. Azert noha űande-
 ka Bessusra vala, mindazonaltal eleb Sa-
 tibarzanesnek el nyomásra való mene-
 telit leg jobbnak itilven lenni, az kűnyű
 űerrel való űeret, es az lovag hadat ki-
 vive, es mind eteneűzaka gyorsan men-
 ven,

Nikanor
 Parmenio-
 nak fia meg
 hal.

Satibarzanes
 Sandortol el
 partol.

ven, veletlenül az ellenfelekre érkeztek. Kinek jövetelét megértvén, Satibarzanes ket ezer lovassai (nem is gyűtethetnek vala hirtelen többen) Baetia bafuta, az többi az közel való hegyeket fogok el. Egy mered kőszikla vala, az mely felől az napnyugatot nezi, ugyan azon kősziklanak az mely felől napkeletre halgat, engedelmesb tetővel ala creftetettek es fok fakkal be fedestetettek, fogyhatatlan forrasa vagyon, melyből bőleges vizek folynak: Annak az kerületi hatminczket futamatni földet tart. Az tetejen füves mező vagyon. Ezen az erőtlen sokaságot le telepittek: Ő magok az mely felől az kőszikla vala, tőkeket es kőveket rakának elcikké; fel fegyverkezve tizen három ezeren valának. Ez neknek ostromlásokra Craterust hagyván, ő maga Satibarzanes után sietnemni. De mierzhogy őtet mebbe lenni megértette vala, azoknak kik az hegyeknek magos tetejét el foglaltak vala, ostrommal való kivetelekre visszatere. Es először valameddig be mehetnének, azt megtisztittatni parancsola: Annakutánna hógutnelkül való mered kősziklakra ernek vala, az munka hasontalannak láczik vala lenni, az terméset berint való erős helyek aivan ellenek. Sandor mint-

Fel Magyar
mely földnél
többet.

Az kik szü-
vökhöz es
fegyverek-
hez nem
biznak, kő-
szikliakat es
retek helye-
ket keresnek
mellyeken
hozzajok ne-
mehessenek.

hogy

hogy mindenkor nehéz dolgokkal tufa-
 kodo elmejú vala, midőn mind ele men-
 ni igen bajos, s mind vissza tenni veszedel-
 mes volna, magában minden gondolato-
 kat forgat vala, külömbet külömbet ad-
 van eleibe az elme. az mint izokot lenni,
 mikor minden első dolgokat meg vetünk.
 Velekedesben leteben. az mely tanaczo-
 t az okosság fel nem találhata, az jó szeren-
 ese szolgálata neki. Feletteb való nap-
 nyugati fél vala, es az kőveken elé utat
 csináló vitezek fok fat vagtanak vala le;
 Ez a fa az melegfőtől meg süttetven meg
 bivalkodot vala. Annakokaert rakasba
 több fakat hordatni, es az tűznek taplalást
 adatni parancsola: es az hamarfaggal őb-
 ve gyütetet tőkek az hegyyel egy aranyu-
 aklónek. Akkor az minden felől bele ha-
 nyattatot tűz, mindeneket meg gyuta; Az
 langot az fél az ellenfeg orcsajara vísi va-
 la, az felette nagy fűt, mint valami felleg-
 gel az eget be fogta vala. Ropognak vala
 az egeffel az erdők, es meg zok-is az mi-
 ket az vitezek meg nem gyütottanak vala,
 az tűztől meg gyuladvan, minden közel
 való helyeket meg egetnek vala. Az po-
 ganok az minden kinoknal nagyobb ve-
 sély előtt, ha mely felől az tűz meg lassud-
 nek, ki baladni ügyeköznek vala, de az
 mely

Az jó ve-
 zernek tiszt.

Az ellenfeg-
 nek minden
 modon sza-
 bad artani.

Az Atinók-
nak i fzonyu
vezedelmek.

Az híresne-
ves győze-
delemnek
becsületi-
ről az vezert
nem illik
meg fosz-
tani.

mely felől az lang helt adot vala, az ellen-
seg al vala ellenek. Annakokaert külömb
külömb fele halallal emestettenek meg;
nemelylek az tűzek közze, nemelylek ma-
gokat az kősziklakra hanyathomlok ala
hanyak, nemelylek az elleneseknek keze-
be vivek magokat, valami kevesen fe-
lig meg süőgettetve leven az győzedel-
meseknek birtokokba jutanak. Innet
Craterushoz, ki Artakaknat megballotta
vala, visszamen. Amaz mindeneket el-
kesitven, az kiralynak jövetelit varja va-
la, az megvetetet varosnak dúcsőfegte-
hez (az mint illik vala) közit nem atvan.
Annakokaert Sandor ostromra tornyo-
kat vitetni parancsola, es azoknak csak
latafavalis megrettenven az poganok, es
ki terjesztet kezeket az kőfalokrol ki nyut-
van könyörgeni kezdenek, hogy haragyat
Satibarzandire az partútesnek inditojara
tartana, az magokat alazatos könyörges-
fel meg adoknak kegyelmezne meg. Az
Király meg kegyelmezven, nem csak el-
balla az varos alol, hanem az benne lako-
foknak mindeneket meg ada. Minskutan-
na ettől az varostól el mene, hadat teley-
fitő uy vitezek jövenek eleibe. Zoilus Gő-
rög orszagbol őt haz lovalt hozot vala,
Tot orszagbol Antipater három ezert kül-
döt

dőt vala; Theffaliai lovasok Phileppel száz harminczan valának: Lydiabol jövevény gyalog vitezek ket ezeren es hatsazan jötenek vala: Ezeket háromszáz lovas ugyan azon nemezettől való követi vala. Ezt az hadat derek hadához advan, az Drangakra érkezek. Ez had viselő nemzetseg vala, tisztartojok Nabarzanes vala, az maga kirallya ellen való lator cselekedetben Bessufnak tarfa: Az a Nabarzanes, az bűntetéstől való felteben, mellyet erdemlet vala, Indiaba futá.

Immar az tabor kilenczed napig fekűt vala, midőn az kiraly külfő erőszakol nem csak nem rettegven, hanem győzhetetlenis leven, titkon való belső gonos cselekedettel üldöztesik vala. Dymnus az kirallynal keves meltsággban es kedveben leven, az regi agyafnak, kinek neve Nicomachus vala, egtelen szeretetivel gerjedez vala, neki egyedül bujafagra adatot testének engedelmeffegevel meg győzettetven. Azon Dymnus, a mit az orczajáról is meg ismerhetni vala, meg remülthöz hasonlo leven, az ifiúval titkon az templomba mene, azt mondvan eleb, hogy titkos es halgatasban tartando dolgokat adna hirre neki, es az varokozas miatt ketelkedőt, az egymashoz való szeretetekert es

mindenik

Sandormagának Isteni tisztetelet kevanvan az embereknek kezeket hogy meg ne ölettetnek, elig ta-voztata el; Az ki az hatalominal gonoszul el, es kevelykedik, az sem igaz jó akarot, sem valóságos batorisagot nem talál.

mindenik sivenek bővetlegejert azon ke-
 re, hogy esküdjék meg, hogy az miket rea
 bizna, halgataffal el fedezendő volna. Es
 amaz azt velven, hogy semmit ollyat nem
 jelentendő volna, az mit meg hamis hűt-
 telis el nem kellene titkolni, az jelen valo
 Istenekre meg esküvek. Annakutanna
 Dymnus ki jelente, hogy harmad napra az
 kiraly ellen lesceskedes kebittetet volna, es
 ő maga abban az tanaczban fő vitez es
 nemzetes emberekkel együt rebes volna.
 Mely dolgokat halvan az ifiu, hogy ő gil-
 koffagra hűtöt adot legyen alhatatolon
 tagada, es semmi isteni fellemmel sem
 kötelestethetnek arra, hogy az isonyu la-
 torfagot el titkollya. Dymnus mind bere-
 tetiben mind felteben meg kabulvan, re-
 gi agyafagnak job kezét meg fogvan, es
 könyvezven, előőr remenkedik vala,
 hogy az vegezsesben es cselekedtben re-
 bes lenne. Ha azt nem cselekedhetne, a-
 kar csak ne arulna el őtet, kinek hozzá vá-
 lo jó akarattyanak, egyéb dolgokon kü-
 vül, ő nala az is fette hathato bizony-
 ga volna, hogy maga fejet még meg nem
 probaltatot hűsegere bizta volna. Vege-
 zetre midőn az isonyu latorfag előt ma-
 gat alhatatofon vonogatna, halálnak fe-
 lelmevel rettenté, hogy az ő sive esküttek az
 igen

Sander el-
 len valo arul-
 satas.

igé ssep cselekedetet az ő fejen kezdenék el. Annakutanna hun aßßony emberi lagysagra fordittatotnak es felenknek, hun sere-tője arulojanak nevezven, hun felette nagy ajandekokat igirven; es neha orßa-gotis, forgattya vala az olyan nagy lator-sagtól felette irtozo elmet. Annakutanna hun amannak az torkához, hun az maga-jehoz meztelen sablyat viven, mind könyörgessel s mind haraggal rea keteleni-te, hogy végre nem csak az eltitkolafat, hanem meg cselekedetitis igirne: mert elég tőkellertes elmejú leven, es meltois hogy ő ssemermes volna; az elebbi akaratyaban semmit meg nem változtatot vala, hanem tetteti vala, hogy Dymnus-hoz valo szerelmjert semmit meg nem vetne. Annakutanna tudakozni kezde, ilyen nagy dologban kikkel tarsfolkodot volna ő s ve. Igen meg kellene latni, mine-mű emberek nyulnanak kezzel olyan em-lekezetre melto dologhoz. Dymnus mind szerelmeben s mind lator cselekedetiben elbolondulvan, kößöneis az jo akaratot neki, s örvendezeis rayta, hogy az fő vitez ifiakhoz, Demeterhez, az Kiraly testenek örzőjehoz, Peucólaushoz es Nicanorhoz magat adni nem ketelkedet volna. Ezek-hez nevezze Aphobetust, Loccut, Diosé-

Az fejedele-mnek ele-te ellen valo arultarast semmikep-pen si nem kestitkolni.

must, Archipolist es Amyntast. Ez be-
 ſelgetés után Nicomachus el erſtötven,
 az atyafiának (kinck neve Ceballinus va-
 la) az miket értet vala, tuttara ada. Az te-
 czek hogy Nicomachus egy keves údeig
 az ſatorban meg allapodgyek, hogy, ha az
 kirali lako helybe be menne, miert hogy
 az kiralyhoz jarni nem ſokot volna, az
 őſve eskút arulok meg ne tudnak, hogy
 őket ki jelentettek legyen. Ó maga Ce-
 ballinus az kirali helynek pitvara elöt,
 (mert közelö nem mehet vala) meg alla,
 varvan valokit az kiralynak fő barati köz-
 zös, az kitöl az kiralyhoz be vitetnek.
 Törtinet berint az többi el erſtötven az
 egy Philotas Parmenionak fia, nem tuda-
 tik mi okon, az kirali lako helyben meg
 maradó vala. Ennek Ceballinus ſomorú
 orozéjan nagy fel haborittatásnak je-
 leit viselven, az miket az atyafiatól
 értet vala, kijelente, es kefedelemnelkül
 az kiralynak ertefere adatni parancsola.
 Philotas őtet meg dicsirven, Sandorhoz
 mindgyart be mene, es egyéb dolgok fe-
 löl egymással ſokat beſelgetven, ſemmit
 azokban az miket Ceballinustól értet va-
 la, tuttara nem ada. Eltvefele midön Phi-
 lotas ki menne, az kirali lako helynek pit-
 varaban az ifu ſembe lön velle, es kerde-
 tölle,

Utanem
 ndgyart
 embe-
 nek ki
 e' jelente-
 ti.

Es kefedele-
 lennelkül
 ő magának
 az fejedele-
 mennek'kel
 ertefere ad-
 ti.

tölle, ha eljart volna az dologban. Amaz okul azt vetven, hogy az Kiralynak az velle valo bebedre úressége nem volt volna, elment. Másod nap midőn Philotas az kiralyhoz menne, Ceballinus eleibe járula, es az elöt valo napon veile közlöt dologra be menetelekor emlékeztete. Amaz azt felele, hogy neki arra gondgya volna. Es meg akkor is az kiralynak az miket halot vala, ki nem jelentte. Immar Philotas Ceballinusnal ketsegeffe kezdet vala lenni. Annakokaert azt velven, hogy töbör neki affelöl bolni nem kellene, az nemzetes ifiunak Metronnak, ki az fegyver tarto helynek gondviselőjeve tetetet vala, micsoda isonyu latorfag keffitetnek, ki monda. Amaz Ceballinust az fegyver tarto helyben elreytven, az kiralynak, ki törtinet szerint az faredőben vala, az titokjelentő micsoda felöltötte volna bizonyossá, ertefere ada. Az kiraly Dymnusnak meg fogtatására katonakat küldven az fegyver tarto helybe be ment. Ot Ceballinus öröme indittatvan, monda. Örvendek hogy egffegben marattal meg ennekem, az iftenteleneknek kezebből ki szabadittatvan Meg kerdezven annakutanna Sandor, az miket tudni kel vala, rendszert mindeneket meg erte. Es ismet kezd

kérdeni, hanyad napja volna, mióta Nicomachus az ki jelentette ő előtte tette volna: es amaz azt valvan, hogy immar harmadik volna. Az király azt gondolvan hogy annyi idő múlva nem tökéletes hűfeggel adna hirre, az miket hallot vala, őtet meg kötöztetni paranczola. Ceballinus kiáltani kezd, hogy azon szempillantásban, melyben hallotta volna, sietfeggel Philotashoz futot volna: azt bar ő tőle tudakozna meg, ha nem hinne. Az Király ismét kérdven, ha ment volte Philotashoz, ha őtet forgalmaztattaje, hogy ő hozza miennyen, ki midőn azokat az miket mondot vala alhatatofon erősítene, kezeit az király az ég fele terjesztven könyhullatafokkal panaszkodik vala, hog Philotas regtől fogva leg kedvesb barattya leven, ezzel az jó teteménnyel fizette volna meg velle valo jó cselekedetit. Ezenközben Dymnus tudvan, miért hivattatnek az királytól, sábjával mely az oldalán vala, magát igen meg sebesite, es az katonáknak elő futamodafokkal megellenzettetven hogy magát meg ne ölne, az király udvarba vitetek. Kit az király meg tekintven, monda: Micsoda vetket gondoltam oly nagyot Dymne te ellened, hogy Philotas n. ked az Macedonai birodalomra

Philotas az Király ellen valo arulatasban bűnösletetik.

dalomra meg en magamnal is megtobnak
 lattatnek lenni? Amannak immar az ővo
 elfogyatkozot vala. Annakokaert nyegő
 fohazkodast teven, es orczajat az kiralyrol
 el forditvan, es ottan le esven, meghala.
 Az kiraly Philotast hozza hivatvan mon-
 da: Ceballinus halalos büntetést erdemlec
 volna, hogyha az en fejem ellen kesitte-
 ter arultatast ket nap el titkolta volna. Ez
 vetekből Philotast teszi bűnősse, kinek,
 azt vallya, hogy az arultatafnak ki jelen-
 tetet mindgyart hirre adta volna. Az ha-
 ratfagnak mentől közelb valo meltofa-
 gaval illecz engemet, annal nagyobb az te
 el titkolafodnak vetke: es enis vallom
 hogy azon vetek Ceballinushoz inkab il-
 lik, hogy sem mint Philotashoz. Kedvező
 birad vagyon, ha az mi cselekedet által
 veghez nem mehetet, azt akar csak meg
 tagadhatni. Ezekre Philotas, ha az elme-
 je az orczajarol itiltetnek, bizonyara meg
 nem rettenven, az kiralynak azt felele,
 hogy Ceballinus az fertelmes szemelynek
 befedet adta volna neki tuttara, de ő ol-
 lyan alavalo hirtevőnek semmit nem hit
 volna, attol felven, hogy egyebek meg
 nevetnek velle, ha az szerető es regi agyas
 közöt valo vissza vonast ertefere adna.
 De holot Dymnus magat meg ölte le-

Miötha az
 Kiraly azt
 mondana:
 meg akarta-
 tok engemet
 ölni, de miért
 hogy abban
 ele nem me-
 hertetek, sza-
 bad gonosz
 izandekto-
 kat meg ta-
 gadnotok.

gyen, azok az dolgok akár mineművek voltak, nem kellett volna el hallgatni; és az kiralt meg ölelven könyörg: ni kezdé, hogy az ekebbi életet nezne inkább, hogy sem mint ezt az vetket, mely el hallgatának vetke inkább, nem valami cselekedetnek. Azt bizonytal nem mondhatom, hit legyene az Kiraly neki, avagy haragjat melyfegeben el titkolta legyen: az job kezét meg engedtetet kegyelemnek tiszonsagát nyuta neki, és azt monda, hogy neki ugy teczik, hogy az ki jelentés semminek alittatot volna inkább, hogy sem mint el titkoltatot volna.

Mindazonáltal az barátit tanaczra hozza hivatvan, melyre Philotas akkor be nem vetetek, Nicomachus be vitete. Ki ugyan azon dolgokat, az mellyeket az kiralynak tuttara adot vala, rend szerint ele be Belle. Craterus az kiralynal igen kedves vala, és ez okon Philotásnak, az mellesagon valo kapdosalert ellene törekedő vala: Es tudgyais vala, hogy viteffegenek és cselekedetinek felette valo kerkedekenfegével gyakorta az Sandorfüleinnek neheffegere volt volna: és ez okokert, nem latorfaga felől bizonyara, hanem kevely meg alkalkodása felől valo gyanusag volna hozzaja. Ellenfegek rontására

az tejedelmeknek kegyelemre haylando elnejeket az udvari szolgáknak irigységek kegyetlen-
sége haragya.

mas alkalmatosságot illendőbbet nem itilven leendni, az maga gyűlöflegének előtte kegyességnek finet viselven, monda: Ez dolognak bár még az kezdetiben is velünk vegezrel volna; tanacszul attak volna, hogyha Philotasnak meg akarnal kegyelmezni. Fenvedned inkább őtet nem tudni, menivel tartoznak te neked, hogy sem mint mind az halálnak felelmeig vitetettet keseritened az maga veszedelmeről inkább gondolkodni hogy sem mint az te jó tetemenyedről. Mert Philotas te ellened mindenkor csalardkodhatik, te nem mindenkor kegyelmezhez meg neki. Es neis itild, hogy ő, ki olyan nagy latorsagot cselekedet, az kegyelemmel meg változtathassék. Iol tudgya hogy azok az kik az irgalmasagot meg emistettek, azt többbe nem remenlhetik. De en tudom, hogyha hinte ő maga vagy az meg banassal banással, vagy az te jó tetemenyeddal, meg győzöttetven meg esendetbedni akarnais, az ő attya Parmenio, olyan nagy hadnak vezere, es az te vitezidnel regi meltosagban valo, az te fellegednek kirali allapattya utan nem sokkal alab helyhez tetet leven, az maga fiának eletet nem jó kedvel közönendi megh teneked. Nemely jó tetemenyeket gyűlöfünk.

Cratesusnak
Philotas-
szedele
törökös
oratioja.

Hogy halalt érdemlet legyen, meg vallani
 ségyenli: Következik hogy inkább akarja
 hogy lattassék bossúságot vőtnék lenni
 hogy sem mint eletet. Annakokáert tu-
 dom azt, hogy teneked az eletedert kel-
 letik vellek viaskodnod. Még elég ellen-
 segid vadnak, kiknek öldöklésekre me-
 nendők vagyunk, az oldaladat az belső
 ellenségtől oltalmazd: ezeket ha mellő-
 led el veted, az külsőtől semmit nem fe-
 ltk. Craterus ezeket monda, es az többi
 sem ketelkednek vala, hogy az arultataf-
 nak ki jelentését el nem titkolando volt
 volna, ha fő indito avagy rebes nem volt
 volna. Mert micsoda kegyes es jo lelki if-
 meretű embernek, nem csak barattyanak,
 hanem az legalab valo kösség közzül va-
 lonakis, halvan azokat az mik neki ertese-
 re adattanak vala, az kiralyhoz ottan
 mindigart nem kellett volna futni? Es
 nem Ceballinusnak példaja szerint bizo-
 nyara ki az atyafiától ertetet dolgokat i-
 zente volna neki. Parmeniónak fia, az lo-
 vag hadnak előtté jaroja, az kiralynak min-
 den titkainak rebesse meg tetteteis volna,
 hogy az kiralynak az ő bebesedehez úressze-
 ge nem volt volna, hogy az arultataf-
 nak ki jelentője mas közbenjaro hirmondót
 ne keressne. Nicomachus az isteneknek
 meg

Az tüzet
 olajjal szok-
 tak gyutani
 effele embe-
 rek: ilyen
 gyakrabban
 az udvari
 dolog.

meg hűtivel való köteleffégeben is az maga lelki ismeretét meg könnyebíteni sietet volna, Philotas csak nem mind az egész napot játékkal és trefával töltven, nehezelt volna az kiralynak életére nézendő keves főkat olyan hősű és talam hason- talan befed közzé elegíteni. De nem hit volna olyan dolgokat ertésere ado gyer- mekeknek. Miért töltöt volna tehát két napot mintha az ki jelentésnek hinne? El kellett volna értesíteni Ceballinust, ha az ő hirtetelenek helt nem ad vala. Kinek ki- nek az maga veszedelmében nagy bátorsá- ga volna, de mikor az kiralynak életét fel- tik, akar mitis hamar el kellene hinni, meg hamis dolgoknak hordozoitis főkéleg vol- na be venni. Annakokaert mindnyzjan azt vegeznek, hogy őtet meg kellene ki- nozni, hogy az arultatásnak rebesit kenbe- rittetnek ki vallani. Az kiraly meg intven, hogy az vegezest halgataffal fedeznek, el érteste őket. Annakutanna meg hirdette- te, hogy az had az következő napon meg indullyon, hogy az el vegezet uyt- nacsnak valami jelensége ne adatnek. Phi- lotasis az lakodalomba, mely ő neki utolsó- lón, el hivattatek: es az kiraly rea bira ma- gat, hogy nem csak vaczoralnek, hanem baratslagofonis beszélgetne a val, az kit kar-

hoztatot vala. Annakutanna masodik vigyazaskor, az gyortyakat meg oltvan. Hephæstio, Craterus, Cœnus es Erigyius, kevesed magokkal az kirali udvarba mennek. Ezek az kiralynak barati közzül valok valanak, az fegyver hordozoi közzül pedig Perdiccas es Leonatus. Ezek által meg parancsoltatek, hogy az kik az kirali udvarnal vigyaznak vala, fegyveresen circalnanak. Annakfelette minden kapukra gyalogok rendeltetenek, es az lovasoknak meg hagyak, hogy az utakat is meg allyak, hogy valaki Parmeniohoz, ki akkor Medianak es nagy hadnak elötte jaroja vala, alattomba ne menne. Attarras pedig három szaz fegyveressel ment vala be az kirali lako helybe. Ő melle udvari katonak tizen adatanak, kiket tiz tiz fegyverhordozo követ vala. Azok az több aruloknak meg fogásokra östatanak. Attarras az három szaz fegyveressel Philotasra küldetven az haznak be zarlot aytat tafigallya vala, ötven sereny ifiak leven környüllette: Mert az többivel az hazat minden felöl környül fogatta vala, hogy valami reytek ayton Philotas ki ne saladhatna. Őtet vagy az cimenek csendessegevel, vagy az firatissaggal el lankadtat az alom el nyomta vala, kit Attarras meg aluva tapasztala.

paftala. Végre az árna elveretven, ni-
kor lanczot vetnénekre, monda: Meg-
győzte az te jófogodat, kiraly, az en ellen-
segimnek kegyetlensege. Is többet sen-
solvan, be fedeztetet lövel őtet az kirali
udvarba vivek. Másod nap az kiraly meg-
parancsola, hogy mindenek fei fegyver-
kezve őve gyűllyenek; közel hat ezere n
mentenek vala ele az vitezek. Annakfe-
lette az vitezek solgainak, es kereskedes-
nek okaert az tabor utan jaro emberek-
nek soksaga az kirali lako helt megtöl-
tötte vala. Philotast az fegyver hordozok
az magok seregevel fedezik vala, hogy
az kösszeg addig ne lathatna, az meg az Ki-
raly az vitezekkel besellene. Az főben ja-
ro dolgok felől az kiralyok az Macedo-
noknak regi sokasok serint tesnek vala i-
tiletet, az had kösszeg helyet vala: Az ki-
ralyok hatalmanak semmi urreje nem vala,
hanem ha előőr meltosagoknak volt
volna urreje. Annakokaert előőr Dym-
nusnak holt teste be vitetek, többire sen-
ki nem tudvan, mit eselkedet volna,
avagy micsoda eset miat holt volna
meg.

Az Kiraly annakutanna az győltkezet-
be ele ballaga, elmejenek banatyat or-
ezajan viselven: az baratinak keserűse-
gers

Philotas az
ellené való
irigységnek
csalárdági
miat lattatik
inkább el-
vesztetetnek
lenni hogy
sem mint az
maga gonos-
sága miat.

geis nem keves varakozást szerzet vala neki. Az Kiraly az orczajat az földre függesztven, meg remülthöz es el amulthoz hasonlo leven, sokaig vesztegalla. Végre efiere jöven így szólta: Vitezek, egy néhány embereknek iszonyu gonoffagok által csak nem ki ragadtattam közzületek ez vilagbol. Az Isteneknek ream valo gondviselesekéből es irgalmassagokból e-
lek, es az tú becsületre melto tekintete-
tek kenferit, hogy az gilkosokra inkább ha-
ragonnam: Mert az en lelkemnek, sőt
eletemnek eggik haszna az, hogy enni fe-
lette fő vitez embereknek es ollyatenok-
nak, kik velem igen jól cselekedtenek,
meg visontag jó tetemennyel lehessenek.
Felbe sakafta az beszédet az vitezeknek
zokogások, es mindeneknek könyvök ki-
czordula. Annakutanna az kiraly monda:
Menivel nagyobb bodulást inditok az tú el-
meitekben, midőn illyen nagy gonoffag-
nak okait meg mutatandok, kiktől emle-
kezetet tenni meg irtozom, es mintha e-
letek meg maradhatna, neveknek ki mon-
dasatol magamat tartoztatom? De meg
kelletik győzőm az regi szeretnek em-
lekezetit, es az Istantelen haza fiainak a-
rultatafokat ki kelletik jelentenem. Mi-
keppen halgassak pedig el ollyan iszonyu
latoz-

Sandorme-
serfezes o-
rarioval Par-
menionak
es Philotaf-
nak vesze-
delmet sze-
rezni ügye-
kezik.

latorszót? Parmenio olyan údőskorában; töllem es az en atyamtól anni sok jótetemenyekkel meg köteleztetven es minden barátink között leg eleb való leven, magat illyen nagy gonoszságnak vezereve tötte. Annak eéköze Philotas, Leucolaust, Demetert, es ezt az Dymnust, ki nek testet im lattyatok, es annak az boldonságnak több tarsait az en fejemre berlette. Az minden felől haragvoknak es panaszkodoknak sárgasok mind az egeé gyúlesben sörögölődik vála, az mine-mű szokot lenni az sokaságban es kiválteppen vitezlőben, mikor az dolog vagy sferetéből vagy haragból viseltetik. Annakutanna Nicomachus, Metron es Ceballinus ele vitetven, az miket kiki hirre adot vála meg beszéllek. Azok között csak eggiknek-is ki jelentesevel az arultatának rebesé köziben Philotas nem sámlaltatik vála. Annakokaert az harag elnyomatvan, az ki jelentőknek sávak csendesen hallatek meg. Akkor az kiraly mondta: Micsoda lelki ismeretű embernek lattatiktehat tünetek lenni, az ki ez dolognak azon hirre adatot ki jelenteset el tickolta? Mely hog nem hamis löt legyen, Dymnusnak halala meg mutattya. Az bizonytalan dolgot hirre adni, en hiszem.

Az Sander
el arultatásá-
nak bizony-
sági.

az kinőktől nem felt. Ceballinus csak egy Sempillantafig-is nem halasztotta az megerttet dologtól meg valni, az hun feredem vala, oda rohanvan be. Philotas csak egyedül nem felt semmit, semmit nem hit. O nagy bator fővű ember: Ez ha az kiralynak veselmevel fel indittatnek, orczáját nem változtatnaje meg? olyan nagy dolognak ki jelentőjet felve nem hallanaje? Az el halgatas alatt bizonyara nagy gonosz cselekedet vagyon, es az birodalmot kevano remenseg az hertelen elmet gilkoffagra haytotta. Az attya Medianak fejedelme, ő maga az hadaknak sok előttők jaroj között az en erőmmel felette hatalmas leven, nagyobbakat remenl, hogy sem mint befog. Az en arvasagomis, hogy gyermekim nincsenek, meg utaltatik. De meg czalatik Philotas: Mert gyermekim, főleim es rokonim túköztetek vadnak. Az megtű egésegben lestek arva nem lehetek. Annakutanna Parmenionak el fogatot levelet, mellyet az fiuinak Nicanornak es Philotafnak irt vala, el olvasa, melyben bizonyara artalmas tanacznak jele nem vala. Mert annak summaja ez vala. Először magatokra viselleyetek gondot, annakutanna az hozzatok tartozokra: Mert az miket el rendel-

Mintha az mondana: sokkal inkább illet Philotafnak azt cselekedni holot? enreken barátom volna.

rendeltünk, úgy cselekedhettyük meg. Es hozzá vette az király, hogy az level ügyi-
 rattatot volna, hogy akar az fiahoz jutót
 volna, az titkos dologban való tarsok
 megérthetnek, akar elfogatot volna, az
 tudatlanokat megczalna. De Dymnus mi-
 kor az latorfagnak több részit kijelentene
 Philotast nem nevezte. Az bizonyára neki
 nem artatlanfaganak hanem hatalmanak
 jele, hogy meg azokis az kiktől ki nevéstet-
 herik, úgy felnek tőlle, hogy noha magok
 felől valiaft tegyenek: őtet mindazonáltal
 el titkollyak. De Philotastnak az maga ele-
 tte meg mutattya. Ez Amyntashoz (ki az
 anyam nennyenek fia volt, es Macedo-
 niában az en fejem ellen istentelen cza-
 larsfagot berzet) magát tarsul es tickos re-
 sésfűl kapozotta. Ez, Attalusnak, kinel ar-
 talmasb ellenségem nem volt, feleségül
 az maga hugat adta. Ez, midőn olyan nya-
 jas sokasnak es baratsfagnak bővetsegehez
 kepest neki meg irtam volna, az Hammon
 Jupiter feleletivel miésoda valasom ada-
 tot volna, azt merete ennekem vissza irni,
 hogy ő örvendezne azon hogy az istenek
 közibe be vetettem volna, de sanna azo-
 kat, az kiknek az alat kellene elniek, az ki
 az emberi állapotot fellyül haladna. Meg
 regtől fogva tőlleml el idegenedet es dü-
 csó-

Sandor Phi-
 lotastak ma-
 ga oltalma-
 zafit meg
 előzi, es
 meg csa. ol-
 tyá.

csőfegemet irigylő elmenek ezek jelei: mellyeket bizonyára, Vitezek, az meddig lehetet elmemben eltitkoltam. Mert nekem úgy teszik vala, hogy az magam tagainak egy részét szakasztanom el, ha azokat az kikkel ollyan nagy jó tetemenyeket cselekedtem vala, magammal alabvalokka tennem. De immar nem az szokot kelletik meg büntetni, az nyelvnek vakmerősege szablyakra költ: ezeket (ha nekem hiszték) Philotas en ream kösförűite: ha őtet el bocsátandom, hova mennyeck Vitezek? kire bizzam fejemet? Az lovagnak, mely hadamnak leg job része, az nemes ifjuságnak előtte jaroinak az egy emberit attam vezerül, eletemet, remenszegemet, győzedelmemet az ő hűsege es oltalmara biztam, az attyat azon multósággra emeltem, az melyben engemet tú magatok helyheştetetek. Mediat, melynel semmi ország gazdagjában nincsen, anni ezer haza fiait es frigyestársokat, birodalma es hatalma alá vetettem. Az honnat oltalmat varok vala, vesedelem tamad. Mely bodogul vesstem volna el az harczon inkább az ellenszegnek praedaja, hogy sem mint haza fiamak aldozattya. De az vesedelmekben, az mellyektől feltem meg tartatvan, ezekre akattam, az mellyektől felnem nem kellet volna.

Gyakorta szoktatok Vitezek, engemet azon kéri, hogy eletemet oltalmazzam. Tú magatok cselekedhetitek en velem azt, hogy az mit tanaczul adtok cselekedgyem. Az tú kezeitekhez, az tú fegyveritekhez folyamom, akaratotok ellen éini nem akarok. Ha eletemet akarjatok, kü- lömben nem élhetek, hanem ha meg oltalmaztok. Annakutanna Philotast, kezei hatra kötve leven, egy kopot ó menteben

öltöztetve be vitete. Könnyen meg teccik vala, hogy az egy keves údóvel annak előtte irigyfegnekül nem lattatotnak olyan alavalo öltözetin fel indittatának volna. Az előt való na-

pon ötöt az lovag had capitannyanak lattak vala lenni: Tudgyak vala hogy az kiralynak lakodalmaban jelen volt volna: hertelenfeggel nem csak úgy mint bűnőst, hanē mint karhoztatottatis sőt meg köcöztetve is lattak vala. Iut vala e feleben Parmenionak is olyan nagy vezernek, olyan híres neves háza fiának szerencsetienfege, ki egy keves údóvel annakelőtte két fiatal Heftortol es Nicanorrol

ilyen az alhatatlan szerenese, ki az embereket (mint ezt az Philotast) nagy megtofagta emeli, es azonokat gyakorta verletlenül azon becsületes állapotokból ismét leveti, kiváltkeppen az udvari embereket, az számtal verő penzekhez hasonlokot. Hogy egyebút való példakat hatra hadgyunk, Erdelyben az változó szerencsenek effele jateki kiváltkeppen Bathoi Sigmund fejedelemségeben bőselegentörintenek.

meg fosztatvan, a val egyyút az kit az nyomorúság meg hagyot vala, tavulleteben felelne meg az vadlásokra. Annakokaert Amyntas az kiralynak fő had vifelője az könyörületességre haylot sokaságot Philotas ellen kemény bešedevel ismet felindita, azt mondvan, hogy ők az idegen nemzetsegnek el arultattanak volna, senki bennék feleségéhez, senki hazájába es fűleihez vifőba menendő nem volt volna: mint valami-šje vetetet leleknelkül es nevnélkül valo felsek test, az idegen földön az ellensegnek csufiai leendők voltának volna. Semmikeppen az dologhoz kepest az Amyntas bešede az kiralynal kedves nem lön, miert hogy az feleségekről es hazájokrol meg emlekeztetet vitezeket az több dolgoknak véghez valo vitelere restyebbekke tőtte volna. Akkor Cœnus, noha Philotasnak hugat feleségül vőtte vala; mindazonal Philotast keményben šidatmaza, hogy sem mint mas akariki, őtet az kiralynak, az hazának, es az hadnak gilkofának ki altozvan lenni, es egy követ, mely törtönet šerint az labai elöt hever vala, fel ragada, rea akarvan azt haitani, az mint többire mindnyajen el hivek, az kenzesoktol kevanvan őtet meg menteni: de az Kiraly Cœnusnak kezet

Cœnus az veszedelem ala vetteit Philotasnak fogora leven az fogoršagot roszszuböcsüli.

kezet meg tartoztata, azt mondvan, hogy először maga mentsegere való szabadsgának kellene lenni, és nemis szenvedendő volna hogy ő külömben karhoztattassék. Annakutanna ismet Philotasnak mentsegere való bollas engedtetven, vag az isonyu gonosfagra való lelki ismereti miat, vagy az vesedelemnek nagy volta miat el kabulvan es elremúlven, sem bemeit fel emelni sem szajat meg nyitni nem meri vala. Annakutanna könyveit folyvan es el ajulvan, az kitől tartatik vala, arra tamaškodik, es bemei az maga mentejével meg töröltetven, lassanlassan batorfaga es bova meg jöven, ugy teczik vala mint ha maga mentsegere bolni akarna. Es immar az kiraly nezen ötöt, monda: Az Macedonok tesnek iteletet te felölled, azt kerdem ha hazadnak nyelvel elendesse ő előttök? Akkor Philotas monda. Az Macedonokon kívül mayd mindnyajan oly emberek vadnak jelen, kik azt velem, hogy az miket mondok, könnyeben meg ertik, ha azon nyelven bollandok az mellyen te beszél, nem egyebert, hisem, hanem hogy az te beszédet többen erthetnek. Ostan az Kiraly monda: Nem lattyatoke hogy Philotas hazajanak meg nyelvet is gyúlöli?

Sandor az karhoztatas elöt, Philotasnak maga mentsegere való szabadsgot önként enged; Bathori Sigmond Erdelynek ez elöt keresztyén fejedelmé leven, az alatta való jambor uraknak es fő embereknél (kiket kegyetlen halállal megöletet) az magok mentsegét nagy sok könyörgésekre sem engedte meg.

Az kinek vetke nincsen, illik hogy bator legyen, es magajert bizvaft szoljon.

Mert csak egyedül uallya azon az nyelven beszélni. De bollyon bator valaminth kedvetartya, csak hogy meg emlékezett, k, hogy ő az mi bókafunktól es nyelvünktől egyenlőkeppen irtozik. Es így az gyűlösből ki mene.

Philotasnak oradoja, melyi a mar az Sándort vadlafa ellen menti.

Annakut nna Philotas monda: Az aratlannak bokat talalni könyű, de az bókának smertekletességet az nyomorultnak megtartani, néhez. Azert az igen jó lelki ismeret es felette hamis bencense között hagyatvan, nem tudom mind akaratomnak, s mind az úfőnek miképpen engedgyek. Ninesen jelen az en ügyemnek jelles bírja, ki miért nem akari legyen engemet ő maga meghalgtani, az Heroulefire esküben, hogy meg nem gondolhatom: holot nyilván ő neki, úgy: met meg ertven, engemet mind karhoztatni s mind meg szabadítani szabad legyen. Meg nem ertven penig, az tavul valotól meg nem szabadittathatom, ki az jelen valotól el karhoztattam. De noha az meg kötöztetet embernek nem csak hasontalan hanem meg gyűlölfegesis mentsege, mely az birot nem tanítani lattatik hanem vadolni; mindazonáltal valaminth nekem mentsegemre szabad beszélnom, ennen magamat nem hagyom, es nem cselekedem,

hogy

Az birot) It Philotas az biron Sándort erti, mint oda fellyebbis őtet bírjanak monda

hog meg az magam értelmevelis karhoz
 tatotnak lattassam lenni. Bizonyára mi
 csoda vetkemert legyek bűnös, né latom.
 Senki engemet az arulok közze nem ne-
 vez. Nicomachus en felőilem semmit
 nem szólott. Ceballinus annaltöböt, az
 mit hallor vala, né tudhatot. De az kiraly
 azt hiszi, hogy az arultatásnak feje en vol-
 ram volna. Hagyhattáje tehát azt Dymnus
 emlitetlen, az kit követ vala: kiváltkep-
 pen holot az tarsok felől tudakozonak
 meg hamis: nis meg kellett volna nevez-
 tetnem, hogy az ki probaltatik vala, kön-
 nyebben rea haytathatnek; mert az go-
 noffagnak ki nyilatkoztatasa utan, nem a-
 zert hatta el az en nevetem, hogy lattat-
 hatnek az arultatashoz valo tarsnak ked-
 vezni. Nicomachus, ki felől azt hiszi vala,
 hogy az maga felől valo titkokat elfede-
 zendő volna, azokat ki valotta; egybe-
 ket meg nevezven, engemet egyedül
 hagy valaki közzülők. Azt kerdem töile-
 tek velem egyyút vitezkedő tarsaim, ha
 Ceballinus en hozzam nem jöt volna, ha
 azt akarta volna, hogy en az arulok felől
 semmit ne tudgyak, vallyons az ellenem
 tetetet vadlásokra felelneke ma, senkitől
 en meg nem neveztetven? Dymnus bi-
 zonyára bar meg elne-is, engemet bűnös-

lenni espa-
 raszollé-
 dik, el ené
 hogy töc-
 veetlen es
 idő elő-
 meg kő-
 tetve, esza
 őtet bűnös-
 se.

Az arulokto
 nem nevez-
 tetet meg,
 azért nem
 aulo.

Innetva-
gyon amaz
közönséges
deak mon-
dás, Gau-
dium est mi-
seris socios
habere por-
narum.

Az neki er-
csere ada-
tot arultattál
ha azon izé-
pillanatban
meg nem je-
lentette, ab-
bol egy ke-
ves üdö mul-
va az kiraly-
tól bocsara-
tot nyert.

Ha arulo löt
rolna, olyan
is endefzen
nem alhatot
olna.

se nem tenne. Hat az többi kik magok fe-
löl vallást teendők? azt hidgyeme hogy
magok között engemet ki hadnak? Go-
nos erkölcsű az nyomorúság, es az valoba
bűnös ember mikor az maga büntetese-
vel kinoztatik, az maseval nem gondol.
Annyi egyet ertő titkos tarsok meg az
kenzo tüzes edenybe vettetven sem val-
lanake igazat? De senki nem kedvez az
meg halandónak, sem senkinek az meg
halando, az mint velem. Az valóságos es
egy vetekre kellett ennekem vissza ter-
nem. Az neked hirre adatot dolgot miért
halgattad el? miért hallottad olyan cse-
desen? Ez valaminemű vetek, nekem azt,
mellyet magam meg vallottam, valahun
vagy Sandor, meg bocsattottad: en az te
job kezedet meg engedtetted elmenek
bizonyfogat meg őielven, az lakodalom-
banis jelen voltam. Ha ennekem hittel,
meg szabadittattam: ha meg kegyelmez-
tel el bocsattattam. Akar csak az te itile-
tedet tars meg. Mit cselekedtem az el
mult eezaka, mellyen az te a fiatalodtol el
mentem? Micsoda ertefedre adatot uy
gonos cselekedetem változtatta meg az
te elmedet? Nehez alomban nyuktom va-
la, mikor engemet nyomorúságim alatt
elutomban az en ellenségim kötözessel
ebres-

ebrete nek fel. Honnát vagy on mind az
 gilkos embernek s mind az arufonak ol-
 lyan mely alomban valo nyugodalma?
 Az gonos̄ lator emberek az lelki ism̄ret-
 től furdaltatvan, holot nem alhatnak, az
 bos̄uallásra rendeltetet pokolbeli dū-
 hős ördög aszszonyok izgattyak őket,
 nem csak meg cselekedven az gyil-
 koffagot hanem meg gondolvanis. De
 ennekem felelemmelkül valo csendes-
 seget előőr az en artatlanfagom, annak-
 utanna az te job kezad adot vala. Nem fel-
 tem hogy egyebek kegyetlenfagenek te
 nalad tób szabadfaga volna, hogy sem
 mint az magad kegyelmeffagenek. De
 hogy meg ne bannyad, hogy te ennekem
 hittel legyen, az dolog nekem hirre gyer-
 mektől adatik vala, ki az kijelentesnek
 sem bizonyfagat, Tem valofagos jelet nem
 adhattya vala, mindeneket meg rettentő
 leven, ha befedēt halgatni kezdették vol-
 na. Gyalazatnak tartottam az szeretőnek
 es tisztatalan semelynek sugolodások köz-
 ze fertetnem füleimet, es annak hūtele en
 nalam ketsgeses volt, mierthogy nem ő
 maga (tudniillik Nicomachus) adna er-
 tesemre, hanem inkab az attyafiat titkon
 küldene. Attol feltem, hogy meg tagadna
 aogy ő parancsolta volna Ceballinusnak,

Azt tisztatalan
 semelynek Nico-
 machusnak
 hirceteles
 semminet
 kellett tartan-
 ni.

es en az kiraly barati közzül fokaknak ve fedelmeknek okanak lattatnam lenni. Még igyis, holot senkinek nem artottam legyen, talaltam az ki inkább akarna ennek ve fedelmemet, hogy sem mint eletemet. Micsoda bosszuallo haragot, hisstek, hogy veendő voltam volna, ha az bünteleneket meg bosszontottam volna? De Dymnus ő magat meg őte. Nemde azért jóvendőlhetteme en arról, hogy ő azt cselekedendő volna? Semmikeppen nem. Annakokaert az mely dolog egyedül ő magaban az kijelentesnek hitelt adot, az engemet mikor Ceballinus meg solitot, fel nem indithatot. De az Herculefre mondom, hogy ha ollyan nagy arultatasban Dymnussal egy ertelemben voltam volna, azon az ket napon az felőlünk tőt ki nyilatkoztatast ei nem kellett volna halgatnom. Ceballinus ő maga könnyen meg őletethetet volna. Tovább az hirre adatot kijelentes utan mit kellett volna varakoznom? Az kiralynak agyas hazaba egyedül mentem be, megpenig fegyverleves oldalamon. Miert halaštottam volna ei, az gonos cselekedetet? Dymnusnelkül nem merteme hozzá fogni? Ő volt tehát az arultatafnak feje, en Philotas, azt hiszem, annak arnyekaban lappan

Az mely dolog tudni illik az Dymnus halála.

lappangottam, ki az Macedonoknak birodalmokra vagyodom. Kicsoda fordítatot el ajándékokkal közzülletek? Mellik vezet, mellik capitant bőcsülettek feletteb? Nekem bizonyara az vettetik bémemre, hogy nemzetlegem nyelvenek bővetseget gyűlöltöm, hogy az Macedonoknak erkölcsöket utalom. Így kabdofok en az birodalmon, mellyet utalok. Immar regtől fogva amaz mi tulaydonsonk, egyeb nemzetlegeknek bővetsegek miat meg fogyatkozot: mind az győzedelmefnek, smind az meg győzetteknek idegen nyelvet kelletik tanulniok. Az Herculefre mondom, hogy ezek ennekem nem inkább artnak, mint az hogy Amyntas Perdiccasnak fia az kiraly ellen lefeskedet: kivel hogy nekem baratsagom lőt legyen, abbol magamat nem vissalkodom oltalmazni, ha az kiralynak atyafiat minenkünk beretnünk nem kellet. Hogyha pedig az jo berencesenek abbali allapattyanban helyheztetet embert meg tisztelniis búkfeg vala, vallyons azon kerdek benne teket Vitezek, az mit en nemis jóvendölté, bűnös vagyoke? Az Istenteleneknek artatlan baratinakis meg kelle halniok? Mely hogyha melto dolog, miért ekek ilyen sokkaig? ha meltatlan, miért őlettetem most

Az Macedonai birodalomra sem vagyot.

Abban sem vetet hogy Amyntasnak az kiraly atyafianak barattya volt

Szabadon
 való iras-
 valis nem
 volt Sandor-
 nak ellense-
 ge, sőt becsü-
 letir es életet
 oltalmazta.

vegtere meg? De azt veti ellenem az ki-
 raly, hogy azt irtam volna, hogy en sanom
 azokat, kiknek az alat kellene elnick, az ki
 magat Iupiter fianak hinne lenni. Az ba-
 ratlagnak hütele, az igaz tanacsnak vesé-
 delmes szabadsaga, tú csaltatok meg en-
 gemet: tú kenberítettetek engemet, hogy
 az micsoda ertelemben valek, el netit-
 kolnam. Vallom, hogy en irtam azt az ki-
 ralynak, de nem az kiraly felől: Mert nem
 irigyseget szerzek vala, hanem őtet feltem
 vala. Az a Sandor lattatik vala ennekem
 meltofogosbnak lenni, az ki az Iupiternek
 nevet halgatva ismerne, nem az a ki hir-
 deteffel kerkednek velle. De miert hogy
 az Isteni feleletnek hütele bizonyos, az I-
 sten legyen az en ügyemnek bizonyosa.
 Tarcsatok fogfogban engemet addig az
 meg Hammon, az titkos es allatomban
 való isonyu gonosfag felől meg kerdetik.
 Az ki az mi kiralyunkat fiava fogadni mel-
 toztatot, senkit azokban, az kik az maga
 neme ellen leseskedtenek, elrejtve lenni
 nem szenvedend. Hogyha pedig az ken-
 zasokat az Isteni feleleteknel bizonyos-
 baknak hisitek lenni, az ele adando igaz-
 sagnak ezt az el hütetesetis könyörge sem-
 mel el nem kerem. Az kik töben jaro
 dologga! vadoltatnak, az bünteket előtök-
 ben

ben szoktak az törvenytetelkor hozni. En minap két öcsemtől váltam meg: az atyámat sem meg nem mutathatom sem meg nevezni nem merem, holot őis ilyen nagyvetekben alperes legyen. Mert keves dolgot, nem regen anni gyermekek atyanak, az egyetlen egy fiában gyönyörködőnek, attólis meg fosztatni, ha ő magais az en testemnek meg egettete sere ővé hordatot rakas fa közze nem tetetik. Azert szerelmes atyam, mind en miattam háls meg, s-minden velem. En vessem el elestedet, en oltom el venfegedet. Miert nemzész vala engemet bodogtalant az Isteneknek kedvek ellen? azerte hogy ezeket az hasznokat vened en belöllem, az mellyek te read következnek? Nem tudom ha az en ifiufagom legyene nyomorultab avagy az te venfeged. En eletemnek legjobb koraban ragadtatom ki, teneked az hoher veszi el elestedet, mellyet ha az berencse varni akart volna, az természet kevan vala. Az en atyamnak emlékezeti intet meg engemet, mely felve es kesedelmesen kellett legyen meg jelentenem, az miket ennekem Ceballinus ertesemre adot vala. Mert Parmenio midőn meg hallotta volna, hogy Philep doctor-tól a kiralynak mereg kesittetnek, levele-

Eletenek olyan allapattyan volna helyhezterve, mellyel az biraknak könyörületessgre kellene hatniok.

Az atyansá peldajaval próballya,

hogyan az Ce-
balinus je-
lelőferu
gyan az hit
tetelkor
nem kellet
ottam mind-
gyant az ki-
ra ynak er-
seleire adni.

vel akarta őtet el venni az orvosoknak
megitalarol, mellyet az orvos neki adni
rendelt vala. Vallyons volte hűtele az a-
tyamnak? Vallyons volte valami tekintet
az ő leveleire? Ennen magam valaméni-
fer az miket hallottam vala, tudtara ad-
tam, hamarvalo el hűtelnek meg csufola-
sival vettetem meg tőle. Hogyhamind
mikor valamiket halunk, meg jelentyűk,
gyűlösegek vagyunk. s mind mikor el
halgattjuk, gyanusag vagyon hozzánk,
mik kel nekünk esidekednünk? Es midőn
egy az környűl alleknak sokasagabol fel
kioltot volna, hogy az erdemetek ellen
leselkedni nem kellene: Philotas monda:
Akarki vagy, igazan mondog, azért ha
leselkedtem, az büntetést könyörgesem-
mel el nem kérem, es bebedembe veget
vetek, mert az utolsó fővaim nehezek-
nek teczenek az túlfülciteknek. El vitetek
annakutanna azoktól, az kik őrzik vala
őtet.

Az capitánok között egy s:reny kezű
Belonnevű vala, ki az bekelegnek mester-
s: gibé, es az emberseges maga viselesben
tudatlan vala: regi vitezleven, arra az al-
lipatra, melyben akkor vala, az köz rend-
ből vitetet vala fel: ki, az többi halgat-
van, balgatag vakmerőséggel kegyetlen-
kedven,

kedvén, emlékeztetni kezdé őket, menin
 fér kiki az maga Ballasról, mellyeket el
 foglaltanak volna, ki üzetet volna, hogy
 az Philotas Solgának gazsági oda Ballit-
 tatnának, az honnet az velle egygút vitez-
 kedőket ki üzte volna: arannyal es ezü-
 sttel megterheltetet bekeri mint az egész
 uczakon allottanak volna. De az Ballas-
 nak meg az Bombeslagabanis ez velle eg-
 gyút vitezkedőkben senki be nem fogad-
 tatot volna, hanem az ő alvasa melle ren-
 deltetet be jaroj által mindenek mebbe
 üttenek volna, hog az egy nas között zu-
 golodoknak, sem ni zaygalokkal az halga-
 tásból inkább hogy sem mint az alomból
 fel ne serkenetnek. Az paraszt embereket
 csufolta volna, es Phryxeknek s Paphla-
 gonoknak nevezgette volna őket, ki
 nem begyenlens Macedo nemzet leven,
 az maga nyelven valo embereket tolmats
 által halgatni. Miert akarna Hammont
 megkerdetni? Ugyan ő Iupitert hazug-
 ságban hadta volna, hogy Sándort fianak
 mondotta, bizonyara attól felőt, hogy
 irigsges lenne, az mit az Istenek adna-
 nak. Mikor az Kiralynak, es barattyának
 elete ellen lefeskédnek, nem kerdet vol-
 natan mesot Iupitertől: most küddene az
 Isteni feleletre, hogy ez üző alát az ő at-
 tyá

Neha egy
 elzvetzöt
 embernek
 zurzavar in-
 dito oratiojz
 az fel fey-
 verkezet
 fokasagot
 könnyen
 kegyetlen
 tanaczokta
 haytya.

tya ki Medianak fejedelme, szorgalmaz-
 taffek: es az kincs, mely az ő őrzésére bi-
 zattatot volna, az latorfagnak tarsafagara
 gonosb embereket hayson. Ők az isteni
 feleletre bizonyos embereket küldendők
 volnanak, nem azért hogy Iupitertől azt
 kerdyek meg, az mit az Kiralytól meg
 ertettének, hanem hogy halakat adgya-
 nak, es az jeles jo kiralynak meg marada-
 saert megköszönő aldozatokat tegyenek.
 Annakutanna mind az eges sokasag, fel-
 gerjede, es az kezdet az kiralynak test ő-
 zőitől adatek, azt kialtván, hogy az gilkoft
 magok kezekkel kellene el faggatniok.
 Azt, Philotas, ki nagyobb kenoktulfelne,
 bizonyara nem nehez kedvel halliya vala.
 Az kiraly az sokasag közze visssa menven,
 vagy azért hogy az foglagbanis kenoztat-
 nek, vagy azért hogy mindenecket szorgal-
 matosban meg tudakoznek, az tanacsko-
 zást masod napra halafta. Az nap noha
 estvere hajol vala, mindazonaltal az bara-
 tit őseve hivata: es az többinek az teczik
 vala, hogy az Macedonoknak sokasok se-
 rent kövekkel veretnenek agyon. Hephæ-
 stion pedig Craterus es Cœnus azt mon-
 dak, hogy az igazsagot kenokkal kellene
 ki venni belőlle; Es meg azokis az kik ta-
 nacsul mast attanak vala, ezeknek ertel-
 mekre

mekre menenek. Azert az gyűlést el ereft-
 ven, Hephæstion Craterus es Cœnus az
 Philotafnak meg kenoztatására fel kele-
 nek. Az kiraly Craterust hivatvan, es vel-
 le beſelven, mely beſednek ſummaja ki
 nem adatot, az ſallafnak leg beſő reſebe
 mene, es csak ő maga az kenzafnak ki me-
 netelit hoſſu eczakaig vara. Az hoherok
 az kegyetlenſegnek minden ſerſamit Phi-
 lotafnak eleibe rakak. Es amaz ſabad aka-
 rattya ſerint, monda; miert keſtek az ki-
 ralynak ellenſegét, meg vallot, gilkofat
 meg ölnőtök? mire ſükſeges az kenzaffal
 valo kerdezkedes? Gondoltam, akartam.
 Craterus azt kevannya vala, hogy az miket
 vallana, kenzafokbanis mondana. Az még
 meg ragadak, az még ſemei be köttetenek
 az meg ruhajabol le vetkeztetek, az nem-
 zetſegeknek törvenyet, az hazajanak Iſte-
 nit az ſüket ſüleknel ſegitſegül hiaba hija-
 vala: Annakutanna felette nagy kenokal
 ſaggattatek, ugymint ki elis karhoztatta-
 tot vala, es az ellenſegitől az kiraly kedve-
 jert gyötretik vala. Es előőr noha egy fe-
 lől rúz mas felől verſegek, immar nem
 kenzaskeppen, hanē büntetesül többített-
 nek vala rayta, mindazaltal nem csak ſa-
 vat, hanem meg nyegesſetis birtokaban
 tarta. De minekutanna az ſebek miat meg
 dagaſozo

Az udvari
 emberek
 nem az ma-
 gok hanem
 az urok er-
 kölcsiben
 öltöznek
 Így jár az
 udvari do-
 log.

dagadozó teste az oltoroknak meztelen csontokon tetetet csapást el nem szenvedheti vala; azt fogada, hogyha az kinezafokban veget vétnenek, az miket tudni kívannanak, ő ki mondana. De azt akarja vala, hogy ők az Sandor eletere meg eskünnenek, hogy az győtrelemben veg lenne, es az hoherok onnat el küldetnemek. Es mind az ket dolgot megnyerven, Craterusnak monda. Mondgyad mit akarsz hogy en mondgyak. Amaz meg bosszonkodvan rayta, hogy ő meg tréfaltatnek, az hoherokat ifmet vissza hivan, údot kezd kerni, az mig meg pihenne, mindeneket az miket tudna, ki jelentendő volna. Azonközben az lovasok, minden fő főrend, es kivalképpen azok, az kik Parmenionak közel valo rokonsági valanak, minekutanna el birhút vala, hogy Philotas kenoztatnek, az Macedonoknak törvényektől tartvan, mellyel vegeztetet vala, hogy azoknak az kik az kiraly ellen lefeskettének volna, rokonsági vellek egyút meg öletnemek, nemelleyek magokat meg ölek, nemelleyek az fel fele valo helyekre, es nagy pusztasagokra futanak, mind az egész taborban felotte nagy remúles terjedven, megleen az kiraly az bodulást meg ertven, meg hirdettete, hogy ő az

veikelek

vetkesek büntetéséhez foglaltattaknak törvenyet meg engedne. Philotas igaz vallással akarta legyené vagy hazugsággal magát az győtrelemtől meg szabadítani, ketfezes velekedés: mert mind igazakat vallottaknak s mind hamisakat mondoknak az fayedalomnak azon vege mutattatik. Tovabba monda: Az en atyam Egilochussal mely baratságon elt legyen, tudgyatok, azt az Egilochust mondom, ki az harczon veset. Az volt nekünk minden nyomoruságinknak oka. Mert mihelt az kiraly magát Iupiter fiának údvözletette, banvan azt amaz, így szóla: Ezt ismerjüke tehát kiralyunknak lenni, ki az atyát Philepet utallya? Oda vagyunk mi, ha ezeket el szenvedhettyük. Nem csak az embereket, hanem az Isteneket is meg utallya, az ki azt kívánja, hogy őtet Istennek hidgyek lenni. El vesítettük Sandort, el vesítettük az kiralyt, kevelységben estünk, mellyet sem az Istenek, kikkel magát egyenlőve teszi, sem az emberek, kik közzül magát ki vonsa, el nem szenvedhetnek. Az mi verünkkel csináltunké Istent, ki minket meg utallyon? ki az balandó embereknek gyülekezetekbe menni neheztelje? El hidgyetek bomat, hogy miis, ha eleg embe-

Törvenyet)
Tudni illik
az regi Mace-
doniai tör-
vent, mely
az bünösök-
keleggyüt,
azokhák
meg roke-
nitis artatla-
nul meg
óleti vala.

Philotas az
kinóktól
meggyőzet-
tetven, ket-
fezes vallás-
sal magát
bünösse-
teszi.

rek vagyunk, az Istenektől fiakka fogadtatunk. Az ő őfiert Alexanderert, annakutanna Archelausnak es Perdiceasnak hallokert bősűt kicsoda allot? Ez bizonyara az atya gilkosinak meg kegyelmezet. Ezeket Egilochus vaczora felet monda, es en masod nap jo reggel az atyamtol hivattatam. Szomorü vala, es engemet banatban lenni lat vala, mert oly dolgot hallotunk vala, mellyek felelembe cytenek. Annakokaert hogy meg probalnok ha ressegfegeben öntötte volnaje ki azokat, avagy mely tanacsabol gondolta volna, sz teczek hogy hivattassék: eljöve, es szabad akarattyaszerent ismet, azon besedet mondvan, azt ada hozza, hogy mi akar mernenk fők lenni abban, ő mi utanunk leg közelb valo hivatalt tulaydonitando volna maganak: akar penig bator-sagunk arra nem volna, azt tanacsot halgataffal titkolando volna. Dariusznak meg elteben Parmenionak alkalmatlan dolognak latezik vala lenni: mert nem magoknak hanem az ellensegnek ölendök volnanak meg Sandort. Dariusznak penig halala utan az kiralynak meg öletteteséből az gilkosoknak Asia es mind az eges napkelet lenne jutalmok: es az tanacsot jovalvan, ezekre egymasnak hüt adatek

és vetetek. Az mi az Dymnus dolgat ne-
 zi, semmit abban nem tudok; ezt is meg
 valvan, értem hogy nem hasznal enne-
 kem, miert hogy az arultatasban tellyeffeg
 gel rešetlen vagyok. Amazok esmet az
 kenzafokhoz fogvan, midőn ő magok-
 is kopiakkal az orczajat es semeit vernek,
 hogy azt az vetketis meg vallana, ki say-
 tolak belőlo. Azt kevanvan annakutan-
 na hogy az el gondolt gonoffagnak ren-
 dit-is ki mondana: Midőn az Kiraly Ba-
 ctriaban sokaig leendőnek lattatnek len-
 ni, azt felele hogy felt volna, hogy az at-
 tyá hetven estendős korában olyan nagy
 hadnak vezere, olyan nagy kencznek ör-
 zője leven, azoközben meg őlettetnek,
 es ő neki olyan nagy értéktől meg fošta-
 totnak az kiralynak meg őleteseben mod-
 gya nem volna: Azert ő fietet volna, az
 meg az jutalom kezeiben volna. Meg je-
 lentette volna az tanacsot, melynek indi-
 toja, hogy az attya lőt legyen, ha nem
 hinnek, az kenokat, noha immar el nem
 szenvedhetne: mindazaltal hatra nem
 vetne. Amazok egymással beszélgetven,
 hogy úgy tetzenek, hogy az vallatasban
 eleg volna; az kiralyhoz vissza menenek:
 ki masod nap mind az miket Philotas
 meg vallöt vala, el olvastatni s mind ő

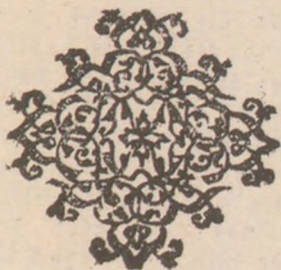

magat, miert'hogy nem járhat vala, ele vitete. Mindeneket ő maga helyen hagyvan, Demeter, ki akkori arultatásban való részülessel vadoltatik vala, ele vitetek, sok erős esküveffekkel es egyb'ersmind elmejenek alhatatosságával, es semelyével s'abatkozvan, hogy ő az Kiraly ellen semmit nem gondolt volna, kinokatis kevan vala ő magának. Midőn Philotas semcit környül vizsgálven, egy nem méssé a'lo Callis nevű emberre akadna, kinek s'olla, hogy közelb mennyen. Amaz meg rettenven, es nem akarvan hozza által menni, monda: Hazudni hagyode Demetert, es engemet esmet kénoztatni? Calisnak az s'ova es sine el ve'et vala, es az Macedonok gyanakodnak vala, hogy Philotas az artatlanokat vetekben akarna keverni; mert sem Nicomachus'tól, sem ő magatól Philotastól, mikor kénoztatnek, az ifiu meg nem neveztetet volna; ki minékutanna lata, hogy az Kiralynak Capitani ő környülle allanak, meg valla, hogy azt az latorfagot Demeter es ő maga gondoltak volna. Azert az Nicomachus'tól meg neveztetettek eleiknek szokások s'erent, jel adatvan, kövekkel mind agyon verek. Nem csak egessegenek, hanem meg ele-tenek-is nagy veszedelmetől szabadult vala

Az nyomor-
rugtságban
levőknek,
egy vigasz-
ta'afok, ha
rafsot kap-
harnak mel-
lejek.

Az Sándor
aruloi meg
köveztet-
nek.

vala meg Sándor: mert Parmenio es Philotas barati között főbbek, hanemha nyilván való bűnösök, mind az egész hadnak haragyanélkül el nem karhoztathattanak volna. Annakokacrt ketseges vallatás lón. Az meg az gonoz cselekedetet tagada, kegyetlenül lattatik vala kenosztatni: az meg vallatnak utanna Philotas meg baratinakis bankodasokat nem erdemle.

QVINTUS CURTIUS-
nak az Nagy Sandornak Ma-
cedonok Kirallyanak visel-
tetet dolgairol.

HETEDIK KÖNYVE.

Philotast mikeppen hogy az ma-
ga vetkenek uyjontaba valo jeleert
halalos büntetessel meltan illettetnek
Ienni iltek vala az vitezek, azonkeppen
minekutanna el költ vala, az kit gyúlölte-
nek volna, az irigyseg őket, bánakodásra
fordita. Mind az ifiunak hiresneves vol-
ta, s mind az attyanak vensege es arvasa-
ga azon vitezeket fel inditotta vala. Ellő-
nitotta vala meg Asiat az kiralynak, min-
den probainak részese leven, az harczon
az hadnak mindenkor eggik sarvat ol-
talmazta vala, Philep kiralynak is minde-
neknek felette valo barattya, es ő maga-
nak Sandornakis oly hú volt, hogy Atta-
lusnak meg öletteteseben mas solgaval
nem akarna elni. Ez dolgokrol valo gon-
dolat jut vala esbebe az hadnak, es partu-
besre nező beszedek adataknak vala ertesere
az kir-

Az nagy
rendebeli
embereket
eltekben,
irigyek le-
ven, gyúlöl-
lyük, holtok
utan kevan-
nyuk.

az kiralynak, mellyekkel ő fel nem haborit
tatvan, es azt elege tudvan, hogy az he-
nyelesnek vetkei foglalatossaggal töröl-
tethetnemek el, meg hirdettete, hog az ki-
rali haznak pitvaraba mindnyajan elő-
gyűlnenek; kiket minekutanna foka je-
len lenni meg erte, az sokasag közze ele-
mene, ketsegnelkül vegezesből akarvan
vellek beselleni, azt kezde kivanni, hogy
Lyncestes Alexander, ki az kiralt sokkal
eleb akarta volna meg ölni, hogy sem
mint Philotas, ele vitetnek. Az titkos do-
lognak két kijelentőtől (sz mint oda fel
meg mondottuk) be adatvan, immar har-
madik estendőben jár vala, hogy fogsga-
ban őriztetik vala. Ugyan azon Alexan-
der, hogy az Philep kiraly halalarais Pau-
saniassal ösve esküt legyen, nilvan lön;
De mierthogy Sandort kirali nevel első-
űidvőzlötte vala, az halalos büntetesből
vetetet vala inkab ki, hogy sem mint az
vetekből. Akkoris Antipaternek az ő ipa-
nak könyörgesi kesedelmeštetik vala az
kiralynak melto haragyat. De az meg
cseendősitetet busulas ismet fel indula:
mert az regi vesedelemnek emlekezetit
az jelen valonak gondgya meg uyittyva va-
la. Annakokaert Alexander az tömlöcz-
ből ki vitetek, es parancsolvan neki, hogy

magat menctse; noha három egész ésten-
deig elmelkedet vala az maga mentsege-
re, mindazáltal akadózva es rettegvé, a-
zokban az miket szerzet vala, valami keve-
set, ele monda: Vegezetre őtet nem csak
az emlekezeti, hanem az ebeis el hagyta.
Senki nem ketelkedik vala, hogy az ő ret-
tegefe az lelki ismeretnek jele volna, nem
az elmenek fogyatkozása. Annakoka-
ert azok között, kik hozza leg közelb
allottanak vala, meg az feledekenfeg el-
len tufakodtaban lanczakkal őtet által
verek: kinek teste el vitetven, az kiraly
Amyntast, es Simmiat be vitete. Polemon
penig az atyafiak között leg kissebbik,
midőn meg ertette volna hogy Philotas
kenőstatik, el futot vala. Philotásnak ezek
minden barati között leg kedvesbek vala-
nak, nagy es bőcsületes szolgálatokra ki-
váltkeppen az ő jó teczese által vitette-
nek vala ele: es az kiraly meg emlekezet
vala, hogy ő tőle igen nagy forgalmatof-
saggal ajánlattattanak volna ő neki, nem is
ketelkedik vala, hogy ennek az utolsó ta-
nacznakis rebesi voltanak volna. Annak-
okaert regtől fogva gyanakodot volna
hosszajok, az maga annyának levelevel
meg intetven, hogy ezektől az maga ele-
tet meg oltalmazna. De ő alavalo dolgo-
kat

Az gonosz
lelki ismer-
tet, ezer bi-
zonság.

Sandornak
Amyntas es
Simmia el-
leu valo fo-
leleti.

kat kedve ellen híven el, most nyilván való jelekkel meggyőzöttetven, kötöztette volna meg őket. Mert egy nappal eleb hogy sem mint Philotasnak arultatása ki nilatkoztatnak, hogy velle titkos tanacsban voltanak volna, nem ketelkedhetni. Az őcse pedig ki akkor futot el, mikor Philotas kenoztatnak, az el futásnak okat ki jelentette volna. Minapiban Sokas kívűl Solgalatnak sinevel egyebeket megfűsb vetven mellőlle, az ő oldalához közelítettének volna, semmi hihető okkal; es ő csodalvan hogy magokat olyan hivatalban nem az ő rendek serent foglalnak; es azoknak rettegefekből megrettenven hamarfaggal az fegyver hordozokhoz kik őtet leg közelb követtek, vissza ment volna. Ezis oda járulna, hogy midőn Antiphanes az lovasoknak notariussa egy nappal eleb hogy sem mint Philotasnak latorfaga ki tudatot volna, Amyntasnak meg izente volna, hogy az maga lovaiban az Sokas serent azoknak adna, az kik az magokat el vesztettek volna, kevellyen azt felelte volna, hogyha az el kezdet dolgotol meg nem fűnnek, rövid nap megtudando volna, ő ki legyen. Annakfelette az nyelvnek kemeny volta, és az Soknak melyek ő maga ellen hanyatnanak, vakmerő-

lege semmi nem egyéb volna, hanem látor bándeknek ki jelentője es bizonyága. Mellyek ha igazak volnanak, ők azont erdemlenek az mit Philotas: ha hamissak, ő azt kivanna hogy czafollyak meg, Antiphanes annakutanna ele vitettetven, az nem adatot lovak es kevelyen hozza vetetetet fenyegetések felől bolla. Amyntas maga mentsegere valo szabadtság adatvan neki, monda; Ha az kiralynak ez dolog ellene nincsen azt kivanom, hogy az még meg felelek, szabadittassam meg az kötözetsből. Az kiraly mindeniket meg odoztata, es Amyntasnak, ki azt kivanna, hogy vitezi öltözetiis meg adatnek, egy fegyverhordozonak lanczajat adata neki: mellyet minekutanna bal kezebe foga, elkerülven azt az helt, az melyben egy keves idővel az előt Lyncestes Alexandernek teste fekút vala, monda. Kiraly, az mi dolgunknak valaminemű kimeneteli következik mi reánk, azt vallyuk, hogy az jot neked, az artalmaspat az bencsetien-segnek tartozunk tulajdonítani. Törvény előt valo karhoztatafnelkül felelünk mentsegünkre, szabad testekkel es elmekkel vagyunk, es az vitezi öltözetiis melyben tegedet követni baktunk, meg adtad: az törvenytől igaz ilyünkben nem felhetünk.

It Amyntas vitezló ruhát kevan de lancza adatik kezében, mintha az fegyver volna ruhaja az vitez embernek.

Amyntasnak Oratioja, mellyel az maga es őcse artalmasagat Sandoc előt erberül oltal-
3232.

tünk, az szerencsetlenlegtől tartani meg
 sűnünk. Es kerlek tegedet, enged meg
 nekem abból mentenem előőr magam-
 mat, az mit te utolőr sememre vetel. Mi,
 kiraly, semminemű felfeged ellen tetetet
 befelgetes felől lelki ismeretünkben tu-
 dosok nem vagyunk. Azt mondanam,
 hogy inmar te az irigyseget regtől fogva
 meggyőzted volna, ha felő nem volna,
 hogy egyeb gonosul mondatot sokat hi-
 zelkedő beszédrel hinnel mentetni.
 De ha sinta az te vitezidnek, mikor vagy
 az menő hadban el fogyatkozik es elba-
 gyad, vagy az harczon veszedelmezik, vagy
 az satorban betegeskedese es sebeit gyog-
 gittatafakor valami kemeny sava hallatot
 volnais meg erdemlettük vala vitez csele-
 kedetinkel, hogy azokat inkab akarnad
 az mi nyavalyas allapatunknak hogy sem
 mint elmenknek tulaydonítani. Mikor va-
 lami somoru dologtörténik, mindenek
 vetkefek, az magunk testeinkre, mellye-
 ket bizonyara nem gyűlölünk, haragos
 kezünket vettyük. Az atyak az magok
 gyermekinek ha eleikbe mennek, nem
 kedvesekis, s gyűlősegekis, de visontag,
 mikor ajandekokkal tiszteltettünk, mikor
 jutalmokkal meg terheltetven meggyünk
 vissza, kicsoda nem szenvedhet minket.

el? Kicsoda tartoztathattya meg az síveknek amaz vidamságot? Az vitezkedőknek sem haragjok sem örömök nem mertek letes. Minden indulatokra sebességgel ragadtatunk, sídalmazunk, dicsirünk, könyörülünk, haragsunk. Valamint az jelen való indulat bennünket meg inditot, hun Indiában es az Oceanum tengerre akarunk menni, hun feleséginknek, gyermekinknek, es hazánknek emlékezeti jut esünkbe. De ezekben az gondolatokban az egymasközöt való beszélgetőknek, sóvokban az trombitával adatot jel veget vet. Mindnyájan az magunk rendünkre futunk, es valamenye haragot az satorban magunkba be vöttünk, az ellenségek fejere öntyúk ki. Bar Philotasis sívai közben vetkezet volna. Annakokaert arra terek vissza az miért bűnölők vagyunk. Az baratságot, mely mi nekünk Philotással volt, annyira nem tagadom, hogy még vallyamis, hogy mi kévántuk, es nagy háfnokatis vöttünk legyen abbol. Vallyons penig csudalode hogy Parmenionak, kit hozzád legközelb valonak akartál lenni, fia, ki mayd minden barátidat böcsülettel fellyúl haladna, tóllünk tiszteltet? Az Herculesre mondom, (hogy ha igazat akarsz hallani) Király, ez mi veszedelminknek

nek az oka te vagy. Mert kicsoda cselekedte mas, hogy Philotashoz futnanak az kik te neked kedvedben akarnak lenni? Ő tölle ajánlattatvan hagtunk fel az te barát ságoknak ez böcsületes meltságára. Oly állapotban volt nallad, hogy mind jo tetemenyet kivanhattuk, s-mind haragjatól felhettünk. Vallyons csak nem az te magad sovaidra az te vitezid mindnyján, te leven ellő, nem úgy esküttünke meg, hogy miis ellenszeginknek es barátinknak azokat tartandok volnank, az kiket te ellenszegidnek es barátidnak tartanal? Az kegyességek ez esküvésevel meg köteleztetven, en hizem hogy ellenkeznenk, aval, az kit te akkor mindeneknek felette becsülles vala. Azert ha az vetek, te neked keves artatlanid vadnak; S-őt az Herculefre mondom, hogy senki nincs: Mert Philotasnak barati mindnyajan akartanak lenni, de mindnyajan az menyent akarnak vala, nem lehetnek vala. Annak okaert ha az aruloktól barátidat meg, nem választod, az barátidtól sem szakított külön azokat, az kik azont akartak az mit Philotas; Micsoda jele adatik tehát ele az arultatásnak? Az mint velem, nem egyeb, hanem hogy az előt való napon barátiságoson es külön bollaot velünk. De

maga;

magamat en meg nem menthetnem, ha az előt való napon valamit az elebbi elemben es szokasomban meg változtattam volna. Most pedig ha az mikeppen minden napokon, azon-is, az melyhez gyanusag vagyok, ugy cselékedtünk, az szokas az vetket el mossa. De azzal-is vadoltatunk, hogy Antiphanesnek lovakat nem attunk, es hogy az Philotasnak ki nyilatkoztatasa előt való napon volt volna nekem ez dolgom Antiphaneffel: ki ha minket gyanusagban akar hozni, hogy azon napon lovakat nem attam legyen, önnön magát, hogy azokat kevanta legyen, meg nem mentheti; mert ketseges vetek vagyok, az megtarto es kevano közöt, csak hogy job az magajet nem adonak oka, hogy sem mint az maset kevanonak. Tovabba kiraly, tiz lovam volt, mellyekben Antiphanes immar nyolczat ostogatot vala el azoknak, az kik az magoket el vestettek vala. Magamnak csak kettő vala, mellyeket midőn el akarna vinni az á felette kevely es bizony igen ham-is ember, hanemha gyalog akarnek vitezkedni, kenberittetem vala meg tartani. Nem-is tagadom, hogy en szabados emberhez illendő bátorsaggal állottam legyen ez felette tunya emberrel es maga-

vitez-

Az szokas az vetket el mossa) az az, Philotasnak velünk való beszélgetesevel elebbi jóerkölcsünket, szokásunkat el nem változtattuk, azért bűnösök nem vagyunk.

vitezségenek ez egy dolgot tulaydonitoval hogy egyebeknek lovokat az harczo-
lando vitezeknek o'otogassa. Mert ez nyomorúsagra jutot dolgom, hogy az en só-
vaimat mind Sandornak s mind Antipha-
nesnek egyébfmind menctsem meg. De
azzalis bűnösök vagyunk, hogy az te anyad
mifelőlünk ugy irt mint ellenségid felől
tenked. Bar e'ésbē sórgalmatoskodnek
az fiajert, es hejába valo teccsefeketis nyuk
hatatlan elmejeben ne abrazolna. Mert
miert nem irja hozza az maga felelmentek
okat? Vegezetre nem adgya urat, micso-
da csenlekedetünkkel avagy be'ésdünkkel
inditatvan fel, olyan rettegő levelet irt
legyen te neked. Oh en nyomorult alla-
potom, kinek talam nem kevesbe ve'és-
delmesb halgatnom, mint sóllanom. De
az dolog valamint esendő, inkab akarom,
hogy az magam oltalmazasa ne tessék te-
neked, hogy sem mint ügyembeli igassa-
gom. E'ésdbe ve'ésd penig azokat, az mi-
ket mondando vagyok. Mert emlekezel
rea, hogy midőn engemet az vitezeknek
Macedoniabol valo el hó'atasokra kül-
denel, te azt mondottad, hogy az te a-
nyadnak hazaban sok tőkellertes ifiak vol-
nanak. Annakokaert ennekem meg pa-
rancsoltad, hogy te kivúled senkire ne
neznck,

neznék, hanem az vitezkedest meg vetőket te hozzád hoznam. Mely dolgot bizonyára meg cselekedtem, es szabadosban vittem veghez az te parancsolatidat, hogy sem mint hozzam illik vala. Gorgiaft es Hecateust, es Gorgataft, kiknek jo szolgalttyokkal el, onnat hoftam el. Annakokaert micsoda lehet hamissab dolog, mint ennekem, ki ha te neked nem engedtem volna, meltan meg buntetendő voltam, most azert vesnem el, hogy neked engedelmes voltam? Mert nincs az te anyadnak az mi üldöztetefünkre semmi mas oka, hanem hogy az te hasnodat, az aszony embernek valo kedvesefnel fellyeb böcsüllöttük. Hat ezer Macedoniai gyalogot, es hat szaz lovast hoztam, kiknek egy reszek engemet nem követendő volt volna, ha az hadakozas elöt magokat vonogatoknak kedvezni akartam volna. Következik azert, hogy holot ő ez okon haragfik reank, te magad engedted meg az anyadat, ki minket annak haragjaban eytettel.

Amyntas midőn ezeket agallya, veletlenül erkezenek, az kik az ő öcset Polemont (kiről az elöt szollottunk) futtaban el erven kötözve vissza hozzak vala. Az meg haragut sokafag elig tartoztathatek

meg, hogy mindgyarast az ő sokasá serent
 köveket ne haigalna rea. Es amaz bizo-
 nyara meg nem rettenven, monda; sem-
 mit magamert nem könyörgök, hanem
 hogy az en futalom az en batyaim artat-
 lanlagoknak meg ne arcon. Ez en futal-
 omnak ha mentsege nem lehet, en vet-
 kem legyen. Ezeknek azert vagyon job ú-
 gyök, hogy en ki el futottam, ketseges va-
 gyok. Minekutanna ezeket monda, mind
 az egeß sokasag jova hagyja. Annakutanna
 mindeneknek könyvei kezdenek folni,
 oly hertelen ellenkező indulatra változ-
 van, hogy csak az hasznalna, az mi leg in-
 kab artot vala. Üdejenek első viragaban
 valo ifiu legeny vala, kit az Philotas kinai-
 tol meg tibolyodot lovasok között egye-
 beknek remúlesek vit vala el. Ötet az uti
 tarsaitol el hagyatottat, es az vißsa terefre
 es futasra valo tanacs között velekedöt,
 az kik utanna mentenek vala, meg kapak.
 Ö annakutanna sirni, es az maga orczajat
 vernikezde, nem az maga serencsetlen-
 seget, hanem ő miatta az vesedelemben
 forgo battyajet keseregven. Es fel indi-
 totta vala immar nem csak az sokasagot,
 hanem az kiraltis, de eggik battya (*tudni
 illik Amyntas*) meg engeßtelhetetlen va-
 la, ki ötet iszonyu orczaval meg tekintven,

monda: Akkor kellett volna boldog sirtód, mikor az lovat sarkantyuznad, az battyaidnak elhagyója, es az elhagyóknak utitarsa. Oh nyomorult, hova es honnat fűz vala? Azt cselekedted, hogy fejembe jaro alperes leven, vadolo felperesnek savaival clinek. Amaz azt vallya vala, hogy ő vetet volna, de az battyai ellen inkab, hogy sem mint ő maga ellen. Annakutánna sem az könyhullatafoktól, sem az felkialtafoktól, mellyekkel az sokasag az magateczefet jelenti, meg nem tőrközenek. Egy egyenlő erteleből adatot fő vala, hogy az artatlan es vitezferfiaknak bocsatana meg. Az baratiis az könyörületességnek alkolmatossaga adatvan, fel allanak, es az kiralynak sirva könyörgenek. Sandor halgatast tetetven, monda: Enis Amyntast es annak őczeit az en itiletemmel meg szabaditom. Tú pedig ifiak, inkab akarom hogy az en jo tetemenyemről teletetek el, hogy sem mint az tú veszedelmetekről emlekezzetek meg. Azon hűséggel bekellyetek meg velem, az mellyel en bekellem meg veletek. Hogyha az mikertefemre adattanak szorgalmatoson meg nem visgaltam volna, az en eltitkolásomhoz nagy gyanusag lehetet volna. Mert jobbernek magat meg menteni, hogy sem

mint

Az had sok fejú allat, es tellyeffeggel alhatatlan elneji.

Az artatlan-sag külfömb külfömb haboktól hanyattatik, minekelötte ki szabadulyon. Az igaz ügy vegtere triumphal.

mint gyanufag legyen hozzaja. Gondollyatok meg hogy törvény szerent senki meg nem szabadittathatik, hanem csak az ki az vadolas ellen magat feleletivel meg menti. Te Amyntas boczas meg az te öcsédnek, az egy altallyaban en nalamis az te meg bekelet sivednek bizonyos jele leszen. Annakutanna az ösve gyúlt sokafagot el bocsatvan, Polidamaft hivata; Parmenionnal felette kedves vaia, az harczon legközelb sokot vaia oldala melle allani: Es noha jo lelki ismeretihez valo bizodalmanban ment vaia az kiralynak udvaraba, de minekutanna meg parancsoltatek neki, hogy az ő igen ifiu öczeit, es az kiralynal kifded údejeknek miatta ismeretleneket ele vigye, az ő bizodalma felelemre fordulvan, rettegni kezd, gyakrabban forgatvan elmejeben azokat az mik arthatnak, hogy sem mint azokat, az mikkel magarol az artalmakot elvetetne. Immar az fegyverhordozok, kiknek meg parancsoltatot vaia, ele vittek vaia őket, midőn az felteben meg halovanyodot Polydamasnak, hogy közelb jarullyon, parancsola, es maga mellől mindenecket elkülden, monda; Parmenionnak latorfagatol mindnyajan egyenlőkeppen üdöztettünk, kivalképpen en este, kiket barát-

sagnak sinevel megcsalt, kinek úldözéseben, es meg bünteteseben (vedésedbe az te hűségnek menit hidgyek) az te szolgálattal rendeltem elni. Az még azt veghez vised, az te őcseid zalagok lesznek. Menyel Mediaba, es az en capitanimnak magam kezemmel iratot leveleimet ad meg. Gyorsasaggal kelletik elned, hogy az hirnek hamarlagat meg előzzed. Azt akarom hogy te oda eczaka erkezzel, es az mik irva lesznek, masodnap azokat veghez vigyed. Parmenionakis leveleket vis, egyet en töllem, az masikat Philotas nevel iratottat. Az ő peczetlő gyűrője en nálam vagyon, így az attya elhiven hogy az fiától pecseteltetet volna meg, mikor tegedet latand, semmit nem fog felni. Polydamas olyan nagy feleletől meg szabadulvan, feletteb is hogy sem mint kivantatik vala, szolgálattat igire. Es meg dicsirtetven, s jutalmokkal meg terheltetven, az ruhat az melyben vala, leteven, Arabiai ruhaba öltözök. Arabiajak, kiknek azonközben feleségek es gyermekek az hűségnek kötelességere zalagul az kiralynal valanak, ketten adtanak uti tarsul melleje. Még az asalyagnak miatta pustan hagyatot helyeken is, tizenegyediknapon erkezek teveken oda,

Polydamas
tükörő ne-
mely udvari
emberek-
nek, kik
hogy az ma-
gok hasokra
gondot vi-
selyenek,
az fejedel-
meknek a-
karmely I-
stentelen pa-
zanesolat-
tyokatis meg
nem vetik.

az hova rendelte vala hogy mennyen. Es minekelőtte az ő jövetele hirre adatnek, Polydamas esmet Macedoniai ruhat vőn fel, es Cleandernek (ez az kiralynak vezere vala) satoraba negyedik vigyazaskor juta. Annakutanna az leveleket meg advan, el vegeznek, hogy napkeletnek előtte Parmeniohoz gyűllyenek, mert az többinek-is az kiralytol leveleket vit vala. Immar hozza menendők valanak, mikor Parmenionak, hogy Polydamas jőt volna, tuttara adak: ki midőn az barattyanak jövetelin őrvendezne, es kivanna meg erteni, az Kiraly mit cselekednek (mert sok údőtől fogva semmi levelet tőle nem vőt vala) Polydamast meg kerestetni parancsola. Abban az országban az vendeg fogado hazaknak nagy mulato helyei vadnak, mellyek kezzel üttetet berkekkel gyönyörűsegesek. Ezekben az kiralyoknak es az tisztartoknak kivaltkeppen valo gyönyörűsegek vala. Parmenio az berekben az capitánok között setal vala, kiknek az kiraly levelevel, hogy őtet meg ölnek, meg parancsoltatot vala. Az dolognak penig veghez valo vitelere azt az údőt rendelték vala, mikor Parmenio az Polydamastól meg adatot leveleket olvasni kezdette volna. Polydamas tavol jöven, mihelt

Az Media-
jajnak győ-
nyörűseges
setalo he-
lyei.

Parmeniotól, ki orczajan örömnek bínec
 vífeli vala, meg lattatek, annak meg öle-
 lefere futamodek, es az egymafnak valo
 örvendezesben veget vetvén, Polydamas
 az kiralytól irattatot levelet neki meg ada.
 Parmenio az leveleknek kötetet odvan,
 az kiraly mit berezne, kerdi vala. Amaz azt
 felele, hogy az levelből meg ertene, mel-
 lyet Parmenio meg olvasva, monda. Az
 kiraly az Arachosiusokra kefit hadat. O
 fereny ember, es soha nem hivalkodo.
 De immar olyan nagy dűcs őfegnek meg
 nyerefe utan, údeje volna maga eletet
 meg kimilleni. Annakutanna az mafik le-
 velet, mely Philotas nevel irattatot va-
 la, az mint abrazattyarol meg jegyeztet-
 hetik vala, vidamul olvassa vala; kinek ak-
 kor az oldalát Cleander sablyaval által
 vere, annakutanna az torkat czapa: az töb-
 bi meg az meg holt tetstetis által gyakdo-
 sak. Es az fegyver hordozok, kik az berek-
 nek kapuja előtt meg allottanak vala az ő
 haialat, melynek oka né tudatik vala, meg
 ertven, az taborba jutának, es fel bodito
 hirrel az Vitezeket fel lazastak. Amazok
 fegyveres kezzel az berekhez az melyben
 az meg őletes cselekedtetet vala, ő sve
 gyúlenek, es meg izenek, hogyha Polyda-
 mast, es azon veteknek töb reféfit kézbe

Parmenio
 magának
 femmi ver-
 ket nem tud-
 van, es meg-
 is kegyetle-
 nül meg ő-
 lettetven az
 udvari alla-
 patnak mi
 voltat es az
 emberi elet-
 nek vezze-
 delmek ala-
 vettetet for-
 sárelónkbe
 adgya.

nem adnak, az berek környül csináltatot
 kőfált lerontanak, es az vezerneket halalat
 mindeneknek verekket meg torlandok
 volnanak. Cleander azok között való fő
 rendeket be bocsattata, es az kiralytól az
 vitezeknek irattatot levelet el oivasa,
 melyben Parmenionnak Kiralyellen való
 csalardfagi, es reménkedesi, hog őtet, meg
 oltalmaznak, foglaltatnak vala. Annako-
 kaert az kiralynak akarattyat meg ertven,
 noha az busongas nem, de mind azaltal
 az tamadas el nyomatek. Az vitezekben
 fokban el selledven, valami kevesen meg
 maradának, kik azon könyörgenek vala,
 hogy akár csak az testet el temetni enged-
 nek. Abban sokaig ellen tartatek Clean-
 dernek felelme miat, ki attól tart vala
 hogy az kiralt a val meg bantana. An-
 nakutanna midőn meg altalkodtabbul
 könyögenenek, azt gondolvan, hogy
 az partútesnek esközet el kellene ta-
 voztatni, az fejet el vagatvan az dere-
 kat el temettetni engedte, az feje pedig
 az kiralynak küldetek. Ez lőn ki menteli
 Parmenionnak, ki mind az hadakozásban,
 s mind az hon való lakásban híresneves
 vitez ember vala. Az kiralynelkül ő
 szerencsésen sok dolgokat, az kiraly ő na-
 janelkül semmi nagy dolgot nem viselt
 A a 4 vala.

Parmenio-
 nak igen
 szép dicat-
 terei.

vála. Az felette jó szerencses kiralynak es minden dolgokat az maga szerencsejének módgyara kevanonak elegendendőképpen bölgala. Hetven estendő volt, ifjú korában capitannak es gyakorta köz viteznek-is hivatallyat veghez vitte, eles tanaczu, sereny kezű, az főfő rendeknél kedves, az köz vitezeknek sokafaganal annal kedvessebb. Ezek haytottak ötöt, az birodalomnak kevanfagara, avagy csak gyanulagossa töttek legyen, ketelkedhető felőlle. Mert Philotas felette nagy kinokkal meg győzöttetven igazakat mondot legyene, mellyek hogy meg cselekedtettének volaa, meg nem bizonyitathatnak vála, avagy hamis vallással az kenzfoknak veget kereste legyen, meg az ujonta valo dologban-is, mikor inkább megtudathatnek, ketelkedtek az emberek felőlle. Sandor azokat az kik felől meg ercette vála, hogy az Parmenionak halalan panaszkodtanak volna, azt itilven, hogy az több hadtól el kellene választani, egy seregbe külön szakasztá, es ezeknek előttök jároul Leonidastáda, ki Parmenionak regen kedves baráttya vála. Csak nem mind ugyan azok valanak, kiket az Király egyebkent-is meg gyűlölt vála. Mert midőn az vitezeknek kedve-

Sandornak okos gondolattya hogy az vitezinek magához való kedveket megámle- ne, es busulatokat megnyhitene.

ket meg akarna próbálni, bizonyosra tevé-
őköt, hogy az ki Macedoniába az ővei-
nek levelet írna, azoknak, kiket ő maga
küld vala, hiven el vivendőknek adnak :
Egyáltalnyaba kiki mind az maga rokoni-
nak es baratinak mi tevezese volna, meg
írta vala. Nemelleyek az vitezkedest ne-
heztezzik vala, többire mindnyajan ked-
velik vala. Azert mindazoknak az kik al-
lapottyok felől halakat adnak vala, smind
az panaszkodoknak levelek el fogata-
nak. Es az kik történet szerent az sanyaru-
sagnak meg unakozasa felől levelek által
panaszkodtanak vala, azoknak ferege-
ket gyalazatnak okaert az többitől külön
táborban lenni parancsola. Az hadban
kemensseggel elni es az nyelveknek sa-
padsagokat az mindeneket könnyen el
hivő fűlektől akarvan el tavoztatni. Ez
cselekedetit, mely ne talam vakmerő ta-
maczbol vala, mivelhogy ez igen vitez
fiak az gyalazattal meg bossontattanak
vala, mint egyéb dolgaitis az kiralynak jo
sereneseje be foga. Azoknal az harczok-
a semmi serenyb nem lön; Az vitezse-
get benne az gyalazatnak magokrol le-
vetesere valo kevanlagokis serkegeti va-
la, es miert hogy az vitez cselekedetek az
levelekben el nem titkoltathatnak vala. ;

Evergetak-
nak) az az,
jövőknek
nevezette-
nek.

Sandornak
véllek való
nagy jöve-
teménye.

Ezeket azért minekutanna Sandor véghez-vive, az Arianusok közbe tisztartot rendelven, az Ariaspusokra utat hirdette, kiket immar akkor, nevek meg változván, Evergetaknak neveznek vala, mioltatol fogva Cyrusnak hideggel es elefnek búkségevel meg kenéredet hadat hazokba való be fogadással es eleffel segitettek vala. Ötödik napja vala, hogy abba az országba érkezet vala; meg erte hogy Satibarzanes, ki Bessushoz allot vala, lovag sereggel ismét az Ariusokra be útötvolna. Annakokaert Caranust es Erygyjust Artabazuffal es Andronicussal es hat ezer Görög gyaloggal, hat száz lovas követi vala. Ó maga az Evergetaknak nemzetseget hatvan nap igazgata, Cyrushoz való jeles hűsegekert nekik nagy kincset ajandekozván. Annakutanna Amenidest, (Dariusnak ez Secretariusza vala) azoknak előttök tisztartovul hagyván, az Arachosiusokat, kiknek országok az Pontus tengerig terjed, meg holdoltata. Ot az hadat mely Parmenio alatt vala elfoglala: Macedonok hat ezeren valanak, fő rendbeliek két száz, es öt ezer Görög két száz lovassal együtt, kettszegnélkül az királynak minden hadának ereje. Az Arachosiusoknak tisztartoul Memnon adatek, oltalomra negy ezer gyalog.

gyalog es hatásaz lovas hagyatvan, Ő maga az kiraly az haddal oly nemzetseg közze mene be, mely még az határos nepekkelis nem elege ismeretes, holot vellek semmi bővetseget tartani nem akar. Parapamisadoknak neveztetnek. Vad életű emberek, es az poganok között leg distelenbek. Az helynek erős volta az embereknek-is elmejekket meg keményitette vala. Nagy rešberent az esáknak leg hidegjeb felet nezik, napnyugat fele az Bactriaiakkal össze ernek, del felől való tartományok az Indiai tengerre halgat, Hazakat először teglabol eppitnek, es miert hogy az föld fanelkül búkós, meg az hegynek hatais mezitelen leven, az eppületeket mind az felső tetejekiglen azon teglabol csinallyak. De az rakas fundamentotól fogva selesb leven, lassan lassan, az alkotmannak nevekedelevel, keskembere borittatik. Vegezet rekivaltkeppen hajo fenek modgyara megyen össze, ot lyukat hagyvan rayta, az vilagofagot fellyül vesik. A fölőket, es az fakat, ha mellyek az földnek olyan nagy hidegsegeben meg maradhattanak, feligtakarjak be, telben tellyeffegge! be fedve allanak. Mikor, az ho elmenven, az föld ki kezdet nilni, az egnek es az napnak meg adatnak. De

Az Sandog
dücsőség
avitala fem-
minemű
erős helyekkel meg
nem tartoz-
tathatik.

az földet oly nagy jeggel, es csak nem
 űntelen valo hidegseggel űve fagyot
 havak allyak, hōgy meg az madaraknak is
 es semmi fele vadaknak nyomdeki ne le-
 gyenek. Az egnek eczakahoz hasonlo ho-
 malyos arnyeka allya inkab az földet, hogy
 sem mint az napnak fenye, ugy annira, hōg
 az mik kōzel vadnak is csak elig lattathal-
 sanak meg. Mindazonaltal ebben az min-
 den emberi lakasnelkül valo pusztasagban
 vitetet had, valami veselyeket el űen ved-
 hetni, mind el túre, elesnek fogyatkoza-
 sat, hidegseget, faradsagot, ketsegeben va-
 lo esest. Sokakat űle meg az honak sokat-
 lan hidegsege, sokaknak veve meg az la-
 bokat, felette sokaknak, kivaltkeppen űe-
 meknek vesedelmes lōn, mert el farad-
 van, ugyan az fagyos havon el fogyatko-
 zot testeiket le teritik vala, mellyeket, mi-
 dōn az jarastol meg űntenek volna,
 az hidegnek ereje ugy meg fagylallya va-
 la, hogy ismet az fel kelesre nem erōl-
 kōdhetnek. Az elbadgyattak az velek
 egyyūt vitezkedō tarsoktól emeltetnek
 vala fel, es egyeb orvosság sem vala, ha-
 nem hogy jarni kenűerittetnenek. Akkor
 ostan az eltetō melegseggel benne meg in-
 ditatvan, az tagoknak valami erjek meg
 jū vala. Ha kik az poganoknak hazokba
 mehete-

Az vitezek
 ilyen nyo-
 morusagok-
 kal es ve-
 szelyekkel
 keresik az jo
 hirt nevet.

mehetnek, azok hamar meg elesteteneck. De oly nagy főtítleg vala, hogy az hazakat semmi nem egyeb hanem az füst mutatna meg Azok az poganok, ugy mint kik soha annak előtte az ő földökön jövevény embert nem lattanak volna, midőn az fegyvereseket hirtelen meg tekintek, feltekbe el halvan, valami az hazokban vala, ele viszik vala, azon könyörögven, hogy őket meg ne ölnek. Az Kiraly az hadat gyalog kerüli vala, nemely ledőlteket fel emelven, es egyebeket, midőn nehezen mennenek, maga testenek gyamolitasaval fel veven, hun az első sázlok előtt, hun közepben, hun az utolsó seregben, az utbali munkat meg többitven, jelen vala. Vegre mertekletesb helyekre érkezeneck, es az had bőseges eleffel meg elestetven, azok is az kik el nem ekezhetteneck vala, abba az taborba meneneck. Onnat az had az Caucasus hegyre menne, melynek az hata Asiat mind egyvegebe valo tetővel hasittyá : egy felől egy sersmind az tengert, mely Ciliciába megyen, mas felől az Caspium tengert, az Araxes folyo vizet, es az Scythia orságnak egyeb pusztasagit nezi. Az Taurus c-hez hasonlo nagy hegy az Caucasussal ösve er: Cappadocia felől magat fel emelven,

Sandorának az vitezekre valo kegyes es sereny gondviselése.

Az Caucasus es Taurus nagy hegyek.

ven Cilicia mellet megyen, es Armenia-
nak hegyeihez foglaltatik. Ezkeppen egy
massal mintha rendserint anny egybe e-
rő hegyeknek mind egyvegeben valo ha-
tok vagyon; melyből Asianak csak nem
minden folyo vizei, nemelleyek az veres
tengerbe, nemelleyek az Caspium tenger-
be, nemelleyek az Hyrkaniai es Pontus ten-
gerbe szakadnak. Az Caucasuson az had
tizenhet napig kele által. Azon valo me-
redék kőszikla az kerületiben a tiz fut-
matni földet foglal, az magossagara b ne-
gyet halad fellyül, melyben az regifeg azt
hatta emlekezetre, hogy Prometheus
meg kötözve volt volna. Az hegynek az
allyaban városnak epittesere valo hely
valastatek. Het ezer ven Macedonok-
nak, es annak felette az vitezeknek, kik-
nek szolgálattyokkal elni meg búnt volna,
meg engedtetek, hogy az uy városban
megtelepedgyenek. Ezt-is az benne la-
kosok Alexandrianak nevezek.

a) De az Bessus Sandornak hamarlagan
meg rettenven, minekutanna az hazi
Isteneknek szokas serint aldozatot tőn, az
mint azoknak az nemzetsegeknek szokas-
ok tartya, baratival es az hadnak capita-
nival az hadakozas felől az lakadalomban
tanaczkozik vala. Az bortól reszegek levē,
az ma-

a Egy Ma-
gyar mely
földnek
nem szinte
negyed res-
zet.

b Fel Olasz
mely földet.

az magok erejét magasztalni, az ellensegnek pedig hun vakmerőséget, hun keves voltat semminek kezdék alítani. Kivalképpen Bessus befédivel kegyetlen és az Iatrorsága által talaltatot birodalommal kevely levő és elmejevel eligbirvan, kezdé mondani, hogy Dariusznak tunyafagaval, nevedeket volna az ellensegeknek hireknevek. Melt Cilicianak felette foros torkaiban ment volna eleikbe, midőn hatra másva az gorombakat az terméketnek a' lassával való utatlan helyekre vihetne, anny folyo vizek ellenek vetteten, annyi hegyeknek reyteki, az melyekben talaltatot ellensegnek meg az elhaladásban sem leendet volna mondgya, nem hogy az ellene való allásban. Neki az teczenek hogy az Sogdianusok közze vißsa mennyenek. Az Oxus folyo vizet mint valami kő falt az ellensegnek ellene vetendő volna, az meg az hataros nemzetsegek közzül erős segítsegek ólve futnanak. El jövendők volnanak pedig az Chorasmiusok, Dahak, Sakak, Indiabeliek, és az Tanais vizen túl lakó Scythak, kik között senki nem volna oly törpe, hogy annak vallai az Macedo viteznek tetejét fel ne érhetnek. Reßsegek leven, fel kialtanak, hogy ez egy ertelem volna hasznos,

Az ki ellen-
seget sem-
minek alit-
tya, maga-
nak vesze-
delmet sze-
rez.

Könyü e-
gyebeknek
eseteket
eszünkbe
vennünk,
de nehéz
másvak vé-
szedelmen
tanulnunk.

Nyomoru
vezer, az, ki
előt az igaz

dolgok ki-
nem mon-
datnak, es
iaay az feje-
delemnek
az kinek ta-
nacsí refze-
gcsék.

Cobaresnek
bölcs orati-
ója, de az re-
szeg fejed-
lem előtt ha-
szontalan.

es Bessus, az bort bővebben tölteni pa-
rancsola, az ástál felet akarvan Sandort
meg győzni. Abban az lakadatomban egy
Cobares nevű Mediai nemzetből valo
ember vala, de varaslo mesterfegnek
(meg ha mesterfeg volna s-nem akar
mely csalardnak meg esufoltatafara valo
melto dolog) tanitafaval vala inkab, hogy
sem mint tudományavel hírefneves, e-
gyebkent mertekletes es jambor vala. Mi-
dön ő ele állott volna, azt mondvan,
hogy ő háfnosban tudna engedni az mas
ember fővanak, hogy sem mint tanacsot
adni; holot azokra, az kik fő fogadok, a-
zon következtek, az mi az többire, azokra
penig az kik tanacsot adnak, az magok
tulaydon veszedelmek, Bessus az pohar
bort, mely az kezeben vala, neki nyuita,
mellyet Cobares el vevén, monda: Az
embereknek természetek ez okon-is go-
nofnak es artalmasnak mondathatik len-
ni, hogy kiki mind ostobab az ma-
ga dolgában, hogy sem mint az másé-
ban. Meg haborittattanak azoknak ta-
nacsok, kik magoknak tanacsot adnak;
Nemelleyeknek az felelem al ellenek, ne-
melleyeknek az kevanfag, neha azoknak,
az miket meg gondol természet ferent
valo fereteti, mert te hozzád az kevely-
seg

leg nem fer. Meg próbáltad, hogy minden ember, az mit maga talaland avagy csak azt, avagy leg jobbnak azt tartya lenni. Nagy terhet tartasz az fejednen, az kirali coronat, azt vagy mertekletesen kellettik mind végig szenvedned; avagy az mitől irtozom, te magadra romol. Tanaczal nem hirtelenséggel kel elni. Annak utanna azt is hozza ada, az mivel az Bactriajaknal közönségesen elnek vala, hogy az fe-

lenk eb inkább ugatna, hogy sem mint marna. Minden leg mélyeb folyo vizek leg kisseb zugassal tolnanak. Mellyeket ezokon elegitek irafom közibe, hogy az poganok között valaminemű eheség lehetet, emlékezetre hagyatnek. Ezekben az halgatoknak maga fölől valo varakozásokat kevessegette vala. Annak után na az tanaczot kijelente, haznosbat Befusnak hogy sem mint kedvesbet, mondván; Az felette gyors kiraly az te kirali hazadnak pievaraban al. Eteb meg inditya ő az maga hadat hogy sem mint te ezt az aétalt. Most his te az Tanais mellől hadat, es az fegyverek ellen folyo vizeket vez. Azt hisem, hogy az hun te futandasz, az ellenség vtannad nem mehet. Az ut mind az ket felnek közönséges, de az győzedelmefack barorsagossab. Noha az

Mintha azt mondana, hogy Befus befzeddel kegyetlen volna de esse lekedetvel tunya, semmitrekerib.

Nem az felegek sem az kinczek oitalmi az orszagoknak, hanem az hü es igassag szerete tanaczok.

felelmet gyorsnak veled lenni, mindazonáltal gyorsab az remenleg. Sőt inkább az naladnal hatalmasbnak miért nem előződ meg kegyelmet, es nem adod meg magadat neki? Az dolog akar mint csendgyek, job állapotod leszen megholdoltul, hogy sem mint ellenfegül. Masnak birod országat, hogy annal könnyebben el legy annelkül. Talam valóságos kiraly kezdendeb lenni, mikor ő teben tegedet azza, az ki neked adhat-is országot, s-elis veheti. Hú tanacsod vagyon, melynek veghes vitelet fok údeig halahtani hason-talan. Az fő lo az veszőnek csak az arnyekaval-is igazgattatik, az tunya még Sarkantyualis meg nem indittathatik. Bef-sus mind az elmevel s mind az fok boiral kegyetlen leven, el annyira haragra gerjede, hogy az barátitol, hogy őtet meg ne ölne, (mert az fegyveret-is ki vonta vala) elig tartatnek meg. Az lakadalombol bizonyara ki ugrek, elmejevel semmikeppen nem birvan. Cobares az zenebona közben ki saladvan Sándorhoz főkek. Bef-susnak nyolcz ezer Baetriaai fegyveres embere vala, kik az meg az egnek mettekletlensége miat az Macedonokat inkább Indiara menendőknek hittek vala lenni, parancsolattyat engedelmesen meg cselekedek.

Oda vagyon annak az fejedelemnek elete, kinek az fülei ugy formaltattanak hogy az hasznos dolgokat nehezeknek es aralmasoknak itilik lenni, es semmit be nem vesznek hanem csak az gyönyörűség es örvenvezető dolgokat.

Ickedék. *b* De minekutanna Sandornak kőselgetéset meg ertek, kiki mind az magok faluira sélledven, Bessust el hagyak. Ő az maga gondviselele alatt valoknak szeregevel, kik húsegeket meg nem változtattak vala, az Oxus folyo vizen által kőltözven, es az hajokat mellyeken által ment vala, meg egettetven, hogy ugyan azokkal az ellenfeg ne elne, az Sogdianufok között uy hadat gyút vala. Sandor az Caucasus hegyen (az mint oda fel meg mondok) által ment vala, de az gabonának búkfege miat, csak nem ehfegre jutottanak vala. Az vad lenből ki nyomatot nedveffeggel az testeket, nem külömben mint az olayjal meg kenik vala, de ennek az nedveffegnek minden korsoja *a* ket száz negyven negyven, az meznek korsoja *b* háromszáz *c* kilenczven kilenczven, az bornak három háromszáz denar garast ér vala. Buza femmi nem talaltatik vala, avagy felette keves. Sirusfoknak hijak vala az poganok, mellyeket oly okoson reytnek el, hogy egyebek fel nem talalhattyak, hanē csak azok az kik astak. Azokban reytettének vala el az gabonak mellyeknek nem lete miat az vitezek folyo viz halaval es fűvekkel tapalaltatnak vala. Es immar ezek az eledelek-

a Harmincz három háromthallert, hatvan hatvan Magyar pénzt.

b Ötvé negy negythallert es hatvan hatvan pénzt.

c Negyven ket ketthallert.

is ei fogytanak vala, midőn meg parancsoltratek nekik, hogy az lovakat őinek, mellyeken terheket hordoznak vala. Az meg az Bactriajak közzé be érkezének, ezeknek busokkal tengetek eleteket. Az Bactriai földnek fok es külömbkülömb fele termefeti vagyon. Nehul az fok fak, es földök bőfezes jo gyümölcsöket teremtenek. Az kőver földet gyakor források éntőzik. Az mely földek kőiligybek gabonával vettetnek be. Az többi csorda barmoknak legeltetefekre valok. Azontul azon földnek nagy részt az sovany fővény allya. Az Barasság miatt pusztában levő tartomány sem embert sem gabonát né nevel. Miker pedig az felek az Pontus tenger felől funak, az mezőkön valameni homok hever, mind őëve seprük, mely minckutan na egybe gyütetet, tavul mintha nagy halmok volnanak úgy tezik, es az elebt i utnak minden nyomdoki el vesnek. Azert az kik az mezőkön általjarnak, az hajjokon jaroknak sokafok ferenteyjel az csillagokra vigyaznak, mellyeknek jarasokra igazgattyak uttyokat, es csak nem vilagosb az etezaka, hogy sem mint az nap. Azert az a tartomány nappal utneikül valo, mert nyomdokotis mellyet kőveffenek nem találának, es az egbeli világosság az homaly-

Az Bactriai földnek alapattya.

tol elrejtetik. Tovabba, ha kiker az szel talal, mely az tenger felől tamad, fővennyel elborittya. De az hun filigye b föld vagon, embereknek es lovaknak felette nagy sokasaga terem. Annakokart az Baetria i lovasok harmincz ezerre töltenek vala. Az Baetra nevű város annak az orságnak feje, az Parapamisus hegy alatt fekszik, az Baetrus vize az kő falai mellett foly, az adot nevet az városnak es az orságnak. Itt az kiralynak fekvő tabora leven, Görög orságból az Peloponesusbelieknek es Laconoknak parütesek hirre adatek. Mert még nem győzöttének vala meg, mikor elindulnanak annak az tamadainak kezdetit hirre adando postak: mas nagy reműles is hozatek, hogy az Scythak kik az Tanais vizen tullanak, Bessusnak segitseget hozvan közelgetnének. Azon időben az miket Caranus es Erigyius az Ariusoknak nemzetsege között vilestének vala, ertelere adatanak. Az Macedonok es Ariusok között harcz kezdetet vala, az poganoknak előttők jarojok az pribek Satibarzanes vala, ki midőn az lassu viadalt mind ket felől egyenlő erővel veszteg allani latta volna, az első rendek közze nyargala, az siséket leveve, es azokat ellenzvé az kik dardakat haigalnak vala, ha

ki bayt akarna vini, viadalra hiva, azt mondvan, hogy az feje ő neki az viadalban fí faknelkül lenne. Né űenvede el az pogannak vakmerőseget annak az hadnak capitannya, ki noha az venseg miat nehez ember vala; de mindazáltal mind batorfaganak s mind testenek erejevel az ifiak között űenkinel nem alab bősűllendő. Ő az fí fakot le veven, es őz haját mutogatvan, monda: El jöt az nap, mellyen vagy győzedelemmel, vagy felette tífteffeges halallal, Sandornak micsoda barati es vitezilegyenek, meg mutatom. Estőbbet űem űolvan, az lovat az ellensegre futamtata. Azt hinned hogy meg legyen parancsolva, hogy mind az ket had az dardakat meg tartoztatna: Mindgyarast bizonyara hatra allanak űabad köz helt advan, figyelmetefek leven, nem csak az ket capitannak, hanem az magok sorfoknak is ki menetelire, mert az mas viadallyanak űeren-csejet követendők volnanak. Először az pogan Satibarzanes löve dardat ki, mellyet Erigyjus fejenek keves űelen valo haytasaval el tavoztata. De ő az lovat farkantyúval meg futamtatvan az pogan torkanak az közepit dardával úgy őklele, hogy az nyakan kitözenek. Az Pogan az lórol fő meredek le tabittatek, mindazal-

Az győzhetlen fejedelemnek győzhetetlen vitzei.

Erigyjusznak es Satibarzanesnek bay viadallyok.

tal meg-is ellene tufakodik vala, de amaz az sebből kivonatot dardat ísmet az Szajaba tabita. Satibarzanes az lanczat kezivel által marokkolvan, hogy hamarab meghalna, az ellensegnek ökielelet segite. Es az poganok minekutanna az capitányok el veße, kit ketelõlegbõl követtenek vala inkab hogy sem mint szabad akarattyokbol akkor Sandornak jo tetemenyerõl meg emlekezven; fegyvereket Ergyiusnak adak. Az Kiraly ezeken õrvendezven, de az Spartabeliek felõl semmikeppen csendes nem levé, mindazáltal azoknak partútéseket bator elmevel benvede; azt mondvan, hogy tanacsokat eleb ki nem mertek nilatkoztatni, meglen meg ertettek volna, hogy õ Indianak hatarira jutot legyen. Ő Bessust kergetven az hadat meg indita, kinek Ergyius az pogannak prædát, mint harcznak fő hires neves ekeffegget, elõtte viselven, eleibe mene.

Annakokaert az Bactriaioknak tartományokat Artabazusnak hatalma alá advan, az hadhoz tartozó portekakat, es egyetmas marhakat otoltalommal hagyta, õ maga könnyű sèrrel való haddal az Sogdianusoknak püstasagokra be ment, az hadat eczaka viven. Az vizeknek, (az mint annak elõtte meg mondottuk) nem

Az urokas elhagyó pribekek vegtere az õ latorfagoknak melto jutalmis veszik.

Az Sandor hadat az elõt az ehseg most az szõrnyűszomjusag es heüseg epefati.

a Nyolcz
Magyar
mely földön
es egy mely
földnek har-
madrészen,

volta, az kefélegben valo cseffel eleb gyulafta az somjusagot hogy sem mint az itatra valo kevanfaggal. a Negy faz futamatni földön csak egy csep vizis nincsen. Az fővényeket az nyari napnak heűsege meggyulaftya, mellyek mihelt egni kezdenek, nem külömben mint az fúntelen valo egeffel mindenek fúttetnek. Annak felette az földnek feletteb valo forrosagaval indittatot kőd az napot be fedezi, es az mezőknek kepe nem külömb mint az nagy mely tengernek. Az eyjeli jaras túrhetőbnek laczik vala : mert az harmattal es reggeli hűvőfeggel az vitezeknek testek meg könnyebbednek vala. De az heűseg ugyan az nappal egyút tamad, es az faraslag minden termešet berent valo nedvesseget el isik. Az vitezeknek orczejok es testeknek belső részei mindeneftől fogva egettetnek vala. Azert előbör az kedvek, annakutanna az testek meg kezde fogyatkozni. Nehez vala mind meg allaniokf-mind eleb menniek. Valami kevesen az tartamony allapattyanak tudoitól meg intetven, údejenkorán vizet ferzettetnek vala. Iz az vi egy keves údeig az somjusagot meg oltá annakutanna az heűseg nevékedven, a viznek kevanfaga ismet fel gerjede. An

nákokért valameni bor es olaj vala, az
 vitezekkel meg itattyak vala, es az italban
 valo edesség oly nagy ion, hogy annaku-
 tanna az homjufagtól nem fejenek. Öb-
 tan az mohon be ijut viziól meg nehe-
 zedven, sem fogyvertket nem birhattyak
 vala, sem nem jarhatnak vala, es seren-
 cesbeknek laczanak vala, az kiknek vi-
 zek el fogyot vala, holot amazok az mod-
 nelkül be öntetettet okádással kenberit-
 tetnenek ki adni. Anni veselyeken bu-
 fongo kiralt az barati környülfogvan, kö-
 nyörögnek vala, hog rollok meg emlekez-
 nek, az ő batorfaganak nagy volta eg-
 gyetlen egy orvossaga volna az megepe-
 det hadnak: es hinte akkor azok közzül,
 kik tabor helynek foglalására ele mente-
 nek vala, ketten jutanak eleibe, tömlök-
 ben vizet viven, hogy az magok fiainak
 eleikbe mennenek, kiket azon hadban
 lenni, es az homjufagot nehezen benved-
 ni tudnak vala. Kik mikor az kiralyra akad-
 tának volna, eggik közzülők az töm-
 lőt meg odvan, az edent mellyet velle
 visen vala, meg tölte, es az kiralynak
 nyuita. Az kiraly el veve, kerdiven, kinek
 vinnek az vizet, meg erte hogy az fioknak
 vinnek. Akkor az teli pohart (az mint ne-
 ki adatot vala) vissza advan, monda;

B b 5

Egyedül

Az öveit
 nem magat
 szerető san-
 dornak jeles
 estellyessé-
 gel kiraly

peldaja. Had-
viselő veze-
rek ide vi-
gyazzatok.

Egyedül sem akarok innya, es ilyen keve-
set mindeneknek sem osthatok el. Tú
siesfetek, es az tú gyermekiteknek, az mit
azok kedvekert hoztatok adgyatok oda.
Vegre az estvenek kezdeti tajaban, ő
maga az Oxus folyo vizre juta, de az had-
nak nagy része nem érkezhetik vala. Nagy
magas hegyeken tűzet parancsola te-
tetni, hogy azok az kik nehezen mennek
vala, eszekben vennek, hogy ő az tabor-
tolnem messze volnanak. Azoknak pe-
nig, kik az elől jaro hadbeliek valanak,
eledellel es itallal hamar meg erősített-
teknek meg parancsola, hogy nemelleyek
tömlőket tölcsejenek meg, nemelleyek ede-
nyeket akarmineművekből ihatnak az
vizet, es az őveiket meg segítseg.

De az kik mertekletlemből ittanak vala,
megfulladvan meg halanak. Es ezeknek
sámok sokkal nagyobb lőn, hogy sem mint
az kiket akar mely harczon el vesitet vala.
De ő még fegyver derekban öltözve le-
ven, etlen es itlan az hun az hadjú vala
vestegalla, es nemis tavozek el eleb te-
stének taplalasara, meglén ele haladtak
vala, az kik az menő hadat követik vala,
es afit az egez eczakat elmejeneknagy bu-
sulasaval éuntelen valo vigyazásokban
tölte. Es masod nap sem vala job kedvü,

Sandornak
több vitézi
vesznek el
az szomju-
ság miat,
hogy sem
mint akar
mely har-
cson.

meret

mert sem hajoi nem valanak, sem hidat nem csináltathat vala, az folyo viz körül kopar es kivaltkeppen fanelkül való föld leven. Annakokæert egy tanacsot gondola, mellyet eleibe az ketelenseg vetet vala, balmaival megtöltetet felette sok tömlöket oétata el. Ezekre reajok feküve usanak által az vizen, es az kik eleb által mentenek vala, strafat allanak vala, az még az többi által költöznenek. Illyen modon vegezetre hatodik napon mind az egész hadat az tulso partra ki álllita. Es immar magaban el rendelte vala hogy Bessufnak kergetesere mennyen, midön azokat az mik az Sogdianusok között viseltetnek vala, megerte. Spitamenes Bessufot minden barati között kivaltkeppen való becsülettel tiszteltet vala, de semmi jo teteményekkel az hűtötlenséggel meg nem engeşteltethetik, mely mind az által immar ő benne kevesbe lehet vala gyűlölséges, mert akkor Bessufnak maga kirallya gilkofanak ellene senkinek semmi tilalmas dolognak nem lattatik vala lenni. Az czelekedetnek tettetes sine viseltetik vala előtte, tudniillik az Dariusert való bossuallas. De Bessufnak az Serencsejet, nem az latorfagat gyűlölik vala: mert mihezt meg erte hogy Sandor az Oxus folyo vizen

Az kesseges dologban tanacsot az seriny elme szolgáltat: Attylais az Dunan Budana azon formán költöztette által az haas.

zen által kötözöt volna, Datapherneft, es Cateneft kiknek Bessusnal igen nagy hitelk vala, az elűant dolognak tarsalagaba fogada. Azok serenyben menenek rea, hogy sem mint kerettetnek vala, es nyolcz erős vitez ifiakat mellejek veven, ilyen esalarfagot inditanak. Spitamenes Bessushoz liete, es titkon azt monda, hogy ő nilvan megertette volna, hogy Datapher-nes es Catenes azon inczelkednenek, hog őtet elevenen Sandor kezebe adnak, ők midőn ez dologban törekednenek ő magatol meg ragatattanak volna, es kötözve tartatnanak. Bessus ollyan jo tetemennyel (az mint hifi vala) illettetven, reűserent köűőne, reűserent az bűntetesnek veghez valo vitelenek kevanoja leven, őket hozzaja vitetni parancsola. Amazok magok akarattyok serent az kezek hatra kötve leven, az vegezesnek reűűitői vonat-
tatnak vala, kiket Bessus kegyetlen orczaval megtekintven fel kele, kezeit meg nem tartoztatando leven. De amazok az tettetest hatra hagyvan környűi vevek őtet, es ellenek heaba tufakodot meg kötözök, el kapvan az fejből az birodalomnak coronáját, es elűakastvan az ruhat, melybe ugy mint az meg őlettetet kiralytol el vonattatot prűdaba fel őltözöt vala.

Illick hogy az kinoknak mesten magok mestersegek miat vesűizenek el, es az minden kfelet valo bironak kezet meg űűnetjek.

Amaz

Amaz az maga latorfaganak bőséu allo Istenit jelen lenni valvan, ezt is hozzateve, hogy nem Dariushoz voltanak volna hamissak, kiert bőséut ugy allananak; hanem Sandornak kedvezők, kinek győzedelmet mindenkor még az ellenség is meg segitette volna. Az sokasag Bessust meg akarta legyen szabadítani avagy nem, bizonytalan dolog, es talam meg is szabadította volna, ha azok az kik meg kötöztek vala, azt hazudvan hogy ők azt Sandor parancsolattyal cselekedtek, az még velekedő elmejúveket meg nem rettentettek volna. ^a Otet oltan lora ültetven, hogy Sandornak adnak, el vivek. Ezenközben az kiraly, az kiknek el bocsattatafoknak údejek el jöt vala, csak nem kilencz százat hagyvan meg benne, az lovasnak ket ket talentomat ada, az gyalognak, ^b három három ezer denar garast, es meg intven őket, hogy gyermekeket nemzenenek, haza eretzte. Az többinek meg közöne, hogy az több hadakozasra valo solgalattyakat ajanlyak vala. Annakutanna Bessus el hozatek. Egy kisdud városba jutottanak vala, annak lakosi Branchidak valanak. Regen Miletus városbol Xerxesnek parancsolattya berent, midőn Görögországbol vissza ballana, mentenek vala al-

^a Ezer ket ket száz eononas aranyat.

^b Negy száz es huz huz thallert.

tal,

tal, es azt az lako heltültek vala meg, kik az templomot, mely Didymeonnak neveztetik, Xerxesnek kedvejert meg ferteztettek vala. Az eleikktől reajok maradtok sokafok közöttök még el nem fogytanak vala, de immar ket nyelven állanak vala, lassanlassan az hazajokbeli es külső állasrol el feletkezven. Azert az kiralt nagy örömmel fogadak, az varost es magokat meg advan, ő az Milesiusokat, kik nala vitezkednenek, őve hivata. Az vitezek az arultatafert regi giúlölfeget viselnek vala, az Branchidaknak nemzetsége ellen. Azert ezeknek szabad akaratot engede az Branchidak felől, akar az bossutetelről s-akar az eredetről akarnanak inkab meg emlekezni. Annakutanna külömböző ertelmek talaltatvan közöttök, azt jelente nekik, hogy ő maga gondolkodnek felölle mit lenne legjobb cselekedni. Masod nap az Branchidak elcibe menven, meg parancsola hogy magaval egyút jarjanak, es midőn az varoshoz jutottanak volna, ő maga könnyű serrel valo sereggel az kapun be mene. Az Phalanx seregnek meg hagyta, hogy az varosnak kö falait környüt fogjak, es az jel adasnak utanna, az varost mint aruloknak be fogado helyet fel verjek, es ő magokat mind-eggig le vagjak. Amazok fegyvertelenek leven, serensser-

te ölettetenek, sem vagy az nyelvnek bővetsegevel, vagy az eszedezőknek könyörületességre indító jelekkel eskönyörgésekkel az kegyetlenség meg nem tartoztathatek. Vegezetre hogyle rontanak az kőfaloknak az fundamentomit, az allyoktól fogva törni kezdek, hogy az városnak ugyan semmi jele ne lenne. Kefedelem nélkül még az sentselt berkeket-is nem csak vagdallyak vala, hanem ugyan kiis irtyak vala, hogy még az gyűkereketis ki hanyvan, az nagy puftasag, es sovany föld hagyatnek. Mellyek hogyha az arultatásnak okai ellen gondoltattanak volna, igaz bossuallásnak, es nem kegyetlenségnek lattatnek lenni: de az ő eleiknek vetke kert az maradékok lakolanak, kik meg ingyen sem lattak vala az Miletus városf, nem hogy még Xerxesnek elarulhattak volna. Onnat az Tanais folyo vizre eleb mene, az hova Bessus eleibe vitetek nem csak kötözve, hanem minden testi ruhatol-is meg fostatva. Spitamenes öt az nyakára vettetet lancznalfogva tartya vala, mind az poganoknak s-mind az Macedonoknak kedves csodalkozásul. Annakutanna Spitamenes Sandornak mondta: Mind te eretted, s mind Dariusert en kiralimert bossut alvan, az maga uranak

Az atyak
eszik meg
az almat es
az fioknak
vasik meg
az fogok
bele.

Az isteni ha
raglaflan bal
lag az bossu
szu allasra,
de az bünte
seieknek ke
sedelmer,
sullyossaggal
viszi helyete.

güko.

Okralan fe-
ne allarok
nem embe-
rek azok,
az kik jam-
borfejedel-
mekre ta-
madnak.

gyilkosat hozzád hoztam, azzal az moddall
meg fogatottat az melynek ő maga ber-
zette az példáját. Nissa fel erre az csoda
néfésre kémeit Darius, jűjön ki az mely-
segbeli lelkek között, az ki arra az bűnte-
tesre megtatlan volt, es erre az vigasztalás-
ra melto. Sandor Spit menest igen meg
dicsirven, Bessusra fordula, es monda;
Micsoda vadnak dühösítge környékete
volt meg az te kévedet mikor az te veled
joltót kiralt előőr meg kötözni, annak-
utanna meg őlni merésletted? De ennek
az gyilkosságnak jutalmat, az kiralynak
hamis nevével meg fizetted. X Ot Bessus
lator cselekedetit menteni nem merven,
azt monda, hogy ő az kiralynak meltofa-
gaval azért elne, hogy az maga nemzet-
seget az ő hatalma ala adhatna, ki ha
az dologban hatra allot volna, az biro-
dalmot mas foglalando volt volna el.
De Sandor Oxatrest Dariusnak öczet, ki
az ő teste őrizői között vala, oda közelb
menni, es Bessust neki adatni parancsola,
hogy keresztára feszítettven, fűlei es orra
el vagdaltatvan, az poganak őtet nilakkal
meg lövőidőznek, es az testét meg őriz-
nek, hogy meg az madarak is ne illetnek.
Oxatres magát arra igire, hogy neki az töb-
dolgokra gondgya lenne. X Azt hozza teve,

Logy

hogy az madarak maſtól inkább mint Ca-
tencſtől el nem űzethetnek, annak ki-
valtképpen valo meſterſéget kevanvan
meg mutatni, miert hogy az czelul rendel-
tetet egyetmaſt oly valofogſon megta-
lallya vala, hogy meg az madarakatis meg
eytene. Mert noha talam az lővőldőzeſ-
nek olyan gyakorlottatot ſokafaval ez az
meſterſég nem annira csodalatoſnak la-
tathatnek lenni; mindazáltal az nezők-
nek kivalképpen valo csodajokra, es Ca-
tencſnek nagy bőcsüſetire lőn. *C*) Annaku-
tanna mindeneknek, az kik Bēluſt hozza
vitték vala, ajandekok adatanak. De an-
nak halalos büntetefet el halaſta, hogy
azon az helyen őletnek meg, az hun ő ma-
ga Dariuſt meg őlte vala.

Tartalommal
kel azokat
meg ajan-
dekozni, az
kik azaruo-
kat kezbe
adgyak.

Azonközben az Macedonok rend tar-
taſnelkül valo ſereggel ſakmanra ki men-
ven, az poganoktól, kik az közel valo he-
gyekről alaſtának, el nyomatanak, es
tőbben fogatanak el hogy ſem mint le va-
gatanak. Az poganok penig az foglyokat
előttők haytvan, az hegyre ifnet viſſa
menenek. Ezek az latrok huz ezzen vala-
nak, parittyakkal es nilakkal mennek az
harczra, kiket mi tőn az kiraly oſtromla-
na, az leg főb vitezek között harczolvan
nilial meg lőtetek, mely az ſarának az kö-

zepibe ragadvan, az vasat benne hatta
 vala. Őtet az Bomoru es meg remült Ma-
 cedoñok az taborba vissza visik vala. De
 az poganokis megtudak, hogy az kiraly az
 harczrol alattomban el vitetet, mert az
 magas hegyről mindeneket tavul meg
 neztének vala. Annakokaert masod nap
 az kiralyhoz követeket küldenek, kiket ő
 mindigraft hozzaja be bozczattata, es mi-
 nekutanna az kötő ruhak meg odatanak,
 az sebnek nagy voltat el titkolvan, az sa-
 rat az poganoknak meg mutata. Amazok
 le ültettetven, azt vallak, hogy az Mace-
 donok sem voltak volna naloknal szo-
 morubbak az ő sebet meg ertven, mely-
 nek cselekedőjet ha fel talaltak volna,
 kezben adandok voltak volna : mert
 az Istenekkel csak az szentsegtörők har-
 czolnanak. De ők, az ő vitésségével meg
 győzettek leven, nemzeteket hűtiala
 adnak. Az kiraly hűtőt advan nekik, es az
 foglyokat vissza veven, azt az nemzetse-
 get hatalma ala fogada. Az tabort onnat
 el inditvan, vitezilektikaban hordoztatik
 vala, mellyet kiki mind, lovag es gyalog
 maga böcsületiért viselni erőlködik vala.
 Az lovasok kikkel az kiraly az harczokra
 menni egygyütökot vala, azt magok tíf-
 teknek velik vala lenni. Az gyalogok vi-
 szontag

Az Tanais
 folyo viz
 mellyeki po-
 ganok, san-
 dott az Iste-
 nek kozze
 szavalalyak,
 egy mint ki
 magat Ham-
 mon Iupiter
 Isten fiának
 tartotta len-
 ni.

Sontag, holot sebbe eset, vellek egyút vitezkedő tarsokat őök sőtak volna viselni, tulajdon hivatalyoktól meg fostatni, akkor legkivaltkeppen mikor az kiralt kellene viselni, panaszkodnak vala. Az kiraly mind az ket felnek olyan vilongasaban az semely valogatast mind maganak neheznek, smind az meg vettetteknek neheznek leendőnek itilven lenni, magat vellek serrel hordoztatni parancsola. Innet negyedik napon az Marakanda varosra juta. Az varosnak kőfala hetvé futamatni földet foglal be; Az var semmi kőkeriteffel környül nem vetetik. Az varosban oltalmat hagyvan, az közelb valofalukat fel dulata es eggettete. Annakutanna az Abius Scythaknak követi hirtelen erkezenek. Szabadosok voltanak mioltatol fogva Cyrus meg holt vala, akkor tertvan legelőször az parancsolathoz magokat. Azok az poganok között legigazbaknak tartatnak vala. Hadat nem viselnek vala, hanem hájngerlettetnének. Az szabadfagnak mertekletes es egyenlő szokasaval az köz rendbelieket az fő fő rendekhez hasonlokka töttek vala. Ezekkel kegyelmesen beszélven, azokhoz az Scythakhoz kik Europaban laknak, barati közül egy Penidas nevűt küldé, ki jo údejen

Csak nem
masfel Ma-
gyar mely
földet.

Eresed az
Cimmerius
Bosphorus
szoros ten-
gert, mely
az Maotis
és Tanais
vizeitől
vagyok.

hirre adna nekik, hogy az Tanaison az tartomannak folyo vizen az kiralynak parancsolattyanélkül által ne jünének. Ugyan azonnak meg parancsola, hogy az helyeknek állapotát meg szemlelne, es azokat az Scythakatis kik az Bosphorison tallaknak, meg latogatna. Egy eppitendő városnak helt az Tannis parton valastana, mely az meg haytatot nepeknek is meg tartoztato rekesek legyen, es azoknakis kikre hogy rajok mennyen, el rendeltre vala. De az Bandedkot el halasta az Sogdianusoknak hirre adatot partútesek, mely az Bactriajakatis el vona. Lovasok het ezeren valanak, kiknek meltosagokat az többi követik vala. Sandor Spitame nest es Catenest, kik neki Bessust kezebe adtak vala, nem ketelkedven hogy azoknak munkajok által hatalma ala visza haytathatnanak, meg büntetven azokat, az kik uyítottanak vala, hozza hivatni parancsola. De azok az partútesnek, melynek, meg büntetefere hivattnak vala, okai leven, azt hirdettek vala, hogy az Bactriai lovasok az kiralytol azért hivattnak, hogy mindnyajan meg ölettetnének. Es effeöl noha nekik parancsolt; mindazáltal nem akartanak volna abban eljárni, hogy az magok felei ellen el tö-
rölhe-

rólhetetlen gonosb cselekedetben ne le-
ledzenének; nem inkább szenvedhettek
volna el Sandornak kegyetlenséget, mint
Bessufnak gilkoffagat. Annakokaert im-
mar az önkent felindítottakat az bünte-
fésnek felelmevel az fegyverre könnyen
felboditak. Sandor az ellenfeghez fakat-
táknak partúteseket megtudvan, Crate-
rusnak meg parancsola, hogy Cyropolt
meg ballya. Ő maga azon orbagnak mas
varosat sokasaggal minden felőli környük
fogatván meg veve, es jeladatvan, hogy
az öreg emberek meg ölettetnének, az
többi az győzedelmének példavul juta-
nak. Az város le rontatek, hogy az többi
az vesedelemnek példajaval meg tarroz-
tatnanak. Az Memacenusok, mely erős
nemzetseg, el vegeztek vala, hogy az re-
ajok valo ballast, nem csak ugy mint tis-
teffegesbet, hanem mint batorfagosbatis
el szenvednek, kiknek vakmerőségeknék
meg engeftelcsere az kiraly ötven lovas
ele küldé, kik az meg holdoltakhoz az ő
kegyelmességet, es egyserimind az meg
győzettettekhez meg engeftelhetetlen
fúvet jelentenek. Amazok azt felelek
hogy ők az kiralynak sem tökelleteffége,
sem hatalma felől nem ketelkednének, es
az lovasokat az városnak erőffegin kívül

meg ballitak. Annakutanna emberfejes
 gazdalkodással leven nekik, az jolakkal
 es alommal meg nehezedekek cyfelkor
 rajok útven, meg ölek. Sander meltan
 meg busulván az varost sokalaggal kör-
 nyül foga, mely erősb vala hogy sem mint
 első ostrommal meg vetethetnek. An-
 nakokaert Meleagert es Perdiccast az va-
 rosnak ostromlására melleje veve, kik Cy-
 ropolt (az mint az elöt meg mondottuk)
 ujjak vala. El vegezte vala penig, hogy az
 Cyrustol epittetet varosnak meg kegyel-
 mezen: mert azoknak az nemzetsegek-
 nek más kiralyokat inkab nem csudalta,
 mint ezt az Cyrus kiralt es Semiramis as-
 sfont, kikben mind az batorisagnak nagy
 voltat, s-mind az viseltetet dolgoknak hi-
 resneveffezet sokkal inkab rándóklöt-
 nek lenni hísen vala; de az varosbeliek-
 nek vakmerősegek az ő haragjat fel ger-
 ješte. Annakokaert valogatot Macedo-
 noknak, kik meltan haragosnak vala, meg
 parancsola, hogy az varost meg veven el
 prædálnak, es Meleagerhez s-Perdiccas-
 hoz vissza mene. De semmi varos az
 ostromlast erősbem nem fenvedte, mert
 az legserenyb vitezekben is el vesenek,
 es az Kiraly magais felette nagy vesede-
 lemre juta. Mert az nyaka kővel úgy üt-
 tek,

Mindenleg
 főb vitez
 emberek az
 halalos ve-
 szedelmek-
 hex legkö-
 peib, jarnak.

tek, hogy az fíemei meg homalyosodvan
 le esnek, meg efen sem leven. Az had bi-
 zonyara nem külömben, mint ha ő meg
 holt volna, igen fohazkodik. De győz-
 hetetlen leven azok ellen, az mik egye-
 bekét meg rettentnek, meg az seb tellyes-
 feggel be nem gyógyulvan az ostromias-
 hoz keményben foga, az természet szerint
 való gyorsasagat az harag föl inditvan.
 Azert az föld alatt alatot al lyukkal ala sül-
 lyestetet kö fal, igen nagy tagas helt nyita,
 mellyen be rohana, es győzedelmes leven
 az varost el rontatni parancsola. Innet
 Menedemust három ezer gyaloggal es
 nyolcz száz lovaffal az Maracanda varos-
 ra küldé. Az pribek Spitamenes az Mace-
 donoknak oltalmokat onnat ki üzven,
 annak az varosnak kö falai közzé reke-
 kedtet vala, az elpartolainak tanacsat az
 varosbeliek nem jovalvan. Mindazáltal
 engedelmeseknek lattatnak vala lenni;
 mert ellene nem alhatnak vala. Azonköz-
 ben Sador az Tanais vizere vißba tere;
 es az meni földet az taborral be fogtanak
 vala, azt kö fallal be kerittete. Az varos-
 nak kö fala hatvan futamzni földön va-
 la. Ezt az varostis Alexandrianak nevez-
 tete. Ez az eppület oly nagy bamarssaggal
 vitetek veghez, hogy tizenhetedik na-

Egy mely
 földön es
 negyed re-
 szen.

Sandor az
Tanais vize
mellet az
Alexandria
varosi esu-
daratos na-
vairaggal
epitteti.

pon, minekutanna az erőfők fel rakat-
tanak vala, az varosnak meg az hazais
el vegeztetnenek. Az vitezeknek egy-
mas között felette nagy magokvetés va-
la, hogy kiki mind az maga rebere valo
epületet (mert-rejok obstatot vala) eleb
mutatna meg. Az ny varosba lakoul az
fogyok adatanak, kiket, az saczot eret-
tek az őuroknak meg advan meg faba-
dita. Kiknek maradeki meg mostis ő na-
lok illyen hofbu údtigien Sandornak
emlekezetiert el nem fogytanak.

Az Scythaknak kirallya, kinek akkor az
Tanaison tul birodalma vala, azt itilven,
hogy az á varos mellyet az Macedonok
az folyo viz paron csinaltanak vala, az ő
nyakokra epittetet volna, Charchasis ne-
vű őcses nagy lovag sereggel küldé an-
nak le rontatasara, es az folyo viz mellől
az Macedonok hadanak mebbe valo úzet-
tetesere. Az Bactriajakat az Scythaktól,
kiket Europajaknak hinak, az Tanais ha-
sittyá. Asia es Europa közöttis hatarula-
zon viz foly. De az Scythaknak nemzet-
sege Racz orsagtól nem mebbe helyhez-
tetet leven, napkelet felől magát csakra
fordittyá, es az Sarmataknak (az mint ne-
mellyek el hittek) nem hatarosa hanem
rebe. Egyenestn annakutanna az Dunan
tul

Az Scythak-
nak ragas
hatati.

tul fekvő mas tartomány bir. Asianak vég-
fő helyeit, mely az Baetria, hozzá kapcsol-
lyá, es azokat Iukia, az mellyek tőkhöz
leg közelbek. Azontul felette nagy er-
dők es ifonyu pufstafagok követeznek.
Innet az mely helyek az Tanaisra es Ba-
ctriara heznek, az emberilakástól nem
különböznek. Efel az nemzetfeggel
Sandor vezetlen hadat ellő vistenében,
midőn az ellenség semmi előt környül
nyargalna, noha még az seb miat beteg
vala, es kiváltkeppen a fővaban foggyat-
kozik vala meg, mellyet mind az keves e-
tel s mind az nyakának fájdalma meg
kisebbit vala; mindazonáltal az barátit
tanacsba parancsola ele hivattatni. Nem
az ellenség rettenté vala őtet, hanem az
űdönnek alkalmatlan volta. Az Baetria-
el partoltanak vala, az Scythak is
ingerlik vala: ő maga sem gyalog sem
lovon nem járhat vala, az vitezit sem
nem oktathattya, sem nem biztathattya
vala. Ketiéges vesedelembe köteleztet-
vén, es meg az istenek ellenis zugolod-
van panaszokodik vala, hogy ő tunyan
heverne, kin k annak elötte hamarfiga
elöt senki el nem izalathatot volna.
Elig hinnek el az ővei, hogy betegf-
get nem tettegne. Annakokert az ki Dari-

Az verer-
nek az ű-
dönnek alkal-
matlanfaga-
tól felni kel.

Az babona
az szerez-
észetlen dol-
gokban
igen felel-
mes.

usznak meggyőzöttetése után az varaslok-
toles jövődő mondoktól tanácsot ker-
deni meg búnt vala, ímet az babonara,
az emberi elmeknek csufságira vissza for-
dulvan, Aristandernek, kihez az ő kön-
nyen való el hitelet kötelezte vala, meg
parancsola hogy az dolgoknak ki menet-
telit aldozatokkal meg vizsgálna. Szoka-
sok vala az varasloknak, hogy az barmok-
nak belső tettetes tagait, az kiralynekül
neznek, es az mely jövődő dolgok mu-
tattatnanak ertefere adnak. Ezenközben
az kiraly az még az titkos dolgoknak ki
meneteli az barmoknak tagaival probal-
tatik, az baratinak magához közelb úlni
parancsola, hogy az sonak erőttetesével
még az erőtlen sebet meg ne bakaštana.
Hæphæstion, Craterus es Erigyus az test
őrzőkkel egygút az satorba berekesztette-
nek vala, kiknek Sandor monda. Engemet
berencsetlenség előze meg, az ellenség-
nek hogy sem mint ennekem alkalmasb
űdeiben. De az ketelenségnek nagyob
ereje vagyon, hogy sem mint az okosfag-
nak, kivaltkeppen az hadban, melynek
ritkan engedtetik űdöket valogatni. El-
partoltanak az Bactriajak, kiknek az nya-
kokon allunk, es mi bennünk menyeba-
torfag legyen, egyebekkel való hadako-
zafunk-

Sandornak
győzhetes-
len es felette
dűesőség
kevano el-
mejet ki mu-
tato oratioja,
melyben kü-
lömbkü-
lömb erőf-
ségekkel al-
lítja, hogy

zafunkból veszik eűekben. Ketszegnelkül azert ha el hadgyuk az Scythakat, kik re-
 ank önkent fegyverrel jűnek, mint sem-
 minek alittatot emberek terűnk vissza a-
 zokra, az kik tőllűnk el pørtoltanak. Hogy-
 ha penig az Tanaison által megyűnk, es az
 Scythaknak vesedelmekkel es vereknek
 ontafaval magunkat mindenűt győzhe-
 tetleneknek lenni meg mutattyuk, ki fog
 ketelkedni benne, hogy meg Europais
 meg hajollyon nekűnk győzedelmefek-
 nek? Meg csalatik az ki az mi dicsőfe-
 gűnknek hatarit helynek kőzivel merfek-
 li, mellyen által menendők vagyunk.
 Egy viz foly kőzöttűnk, mellyen ha által
 megyűnk, az hadat Europaba visszűk ele.
 Es mely nagyra illik becsűllenűnk ez dol-
 got, hogy az meddig Afiat holdoltattyuk,
 neműneműkeppen az mas vilagban az
 győzedelemnek emlekezetre valo jeleket
 allatunk, es az mely helyeket az termeűet
 egymastol illyen hōűű kőzbeveteffel lat-
 tatik el valastani, azokat egy diadalom-
 mal hirtelen őűve kapcsollyuk? De az
 Herculefre mondom, hogy ha csak keve-
 fet kesendűnk-is az Scythak az mi hatun-
 kon lesnek. Csak mi vagyunk; kik az
 folyo vizeket által ushattyyuk? fok mi ma-
 gunkra fordul azokban, az mellyekkel
 meg

az Scythakra
 haddal kel-
 leűnek men-
 ni.

még eddig győzedelmet vöttünk. Az hadnak szerencseje még az meg győzetteket is mesterfegre tanította. Az folyó vizen tömlőkön való által menetelre minapiban példát attunk, azt ha hinte az Scythák követni nem tudnakis, az Bactriajak őket meg tanították. Annakfelette ennek az nemzetiségnek még egy hada jött el, az többi varattatnak. Es így az hadakozást távoztatván taplalandgyuk, es az mely hadat reájok vihetnénk, tölők szenvedni ketelenítettendünk. Nyilván való az en tanacsomnak oka. De hadgyanake ennek az Macedonok az en akaratommal elnem avagy nem, ketelkedem: Mert miolta ez az seb raytam eset, sem lovon sem gyalog nem jartam. De ha engemet akarok követni, egessebben vagyok barátim. Elegenden jó erőm vagyon ezeknek el viselésere, avagy ha immar az en eletednek vege jelen vagyon, micsoda cselekedetben halnek vegtere dicsiretesben meg? Ezeket még reskető szóval fogyalkoztatban, az hozzá leg közelben valok is elihalvan, mondotta vala, midőn mindnyajan, az kiralt olyan vakt erő tanacsol jektetni kezdek. Erigyius kivaltkeppen, ki bizonyara meltofsagaval az meg általkodot elmenel nem hasznalvan, az babonával

naval, mellyet az Kiraly nem szenvedhet
 vala, rettenteni probala; azt mondvan,
 hogy még az Istenek-is tanacsának ellen-
 ne allananak, es nagy vesedelem jelen-
 tetnek ha az folyo visen által menne.
 Erigyiusnak, mikor az Kiraly satoraba
 menne, Aristander eleibe ment vala, je-
 lentven hogy az barmoknak meg nezetet
 tagai somoru jelűvek voltanak volna.
 Ezeket az jövendő mondótól meg ert-
 ven Erigyius az kiralynak tudtara adgya
 vala. Kit Sandor meg torkolvan, es nem
 csak meg haragvan, hanem magat mégis
 segyenlven, miert hogy az varaslas, mel-
 lyet el tiltolt vala, ki nyilatkoztatik vala,
 Aristandert hivata, ki minekutanna el jö-
 ve, meg tekintven őtet, monda: Nem ki-
 raly hanem közrendbeli ember vagyok:
 hogy aldozatot tennel meg parancsol-
 tam, azzal micsoda jövendő jelentetnek,
 miért vallottad mas előtt inkább meg hogy
 sem mint en előttem? Erigyius az en tit-
 kos dolgaimat, az te ki jelenteted által
 meg ertette, kit, az Hercules engemet
 ugy segillyen, bizonyoson tudok, az bar-
 mok tagainak maga feltében valo magya-
 razojanak lenni. Ne ked pengi mennel in-
 kab lehet parancsolom, hogy te magad je-
 lens meg ennekem, az barmok tag urol
 mit

it ismertel legyen hogy ne tagadhasd
 meg ostán az miket mondottal. Amaz el
 halavanyodvan es el amulthoz hasonlo le-
 vé veéteggal vala, az felelének miatta még
 sovais el vártáven. Es vegezetre azon fe-
 lelemtúl furdalévan, hogy az kiralynak
 varakozafat ne kesedelmeztesse, mon-
 da; Nagy de nem haszontalan munkaju
 harczot jóvendőitem előttünk lenni.
 Nem busít engemet inkább az magam tu-
 domanyom, mint az hozzád való jó aka-
 ratom. Az te egefsegednek erőtlenséget
 latom, es te benned egyedül mely nagy
 ertek helyhezteset legyen az győzedelem-
 re; tudom. Attól felek hogy az te jelen va-
 lo szerencsednek elegendes ne lehes. Az
 kiraly meg paranczolvan, hogy az ő jó
 szerenczejehez bizzek, azt monda neki,
 hogy egyeb dolgokat-is az Istenek az ő
 dúcsőségere meg engednek. Annaku-
 tanna midőn ugyan azokkal tanaczkoz-
 nek, mi modon kőltőznek által az folyo-
 vizen, Aristander veletlenül juta, azt val-
 van, hogy egyebkor az barmoknak jó se-
 renczesb tagait nem latta volna, bizo-
 nyara az clebbieknel sokkal külömbeket.
 Akkor az nyukhatatlanfagnak okai jelen-
 tenek volna meg, de most az aldozat te-
 tel teilyesféggel fő modon lőt volna. De
 az mik

az mik az kiralynak ottan hamar érteser-
 adatanak, az ő viseltetett dolgainak bün-
 telen valójn berencsejet gyalazattal illet-
 tek vala. Menedemus (az mint oda fel-
 mondottuk) Spitamenesnek az Bactriai
 partútusnak fő okának ostromlására kül-
 dötte vala, ki az ellenfegnek jövetelit
 meg értven, hogy az városnak kő falai
 közze ne rekesztetnek, bizvan ahoz is
 hogy meg eythetne az kit jövendőnek
 lenni tud vala, lesbe alla. Az erdős ut az
 lesbe való allásnak el fedezesere alköl-
 matos vala. Ot az Dahakat el reyte. Az
 lovak ketket fegyveres embert viselnek
 vala, kik berrel hirtelen le ugordvan az
 lovag harcz rendinek eset vesztik vala.
 Az embereknek gyorsasagok az lovaknak
 hamarlagokhoz hasonlo. Spitamenes e-
 zeket, kiknek meg parancsolta vala hogy
 az berket környúl jarjak, egyenlőkeppen
 mind oldalokul smind elől es hatul az el-
 lenfegnek meg mutata. Menedemus min-
 den felől meg rekesztetven noha vitezek-
 nek samavalis hozzájuk hasonlo nem va-
 la; mindazonaltal sokaig ellenek alla, azt
 kialtozvan, hogy az helyeknek csalardsa-
 gaval meg csalattattaknak semmi egyéb
 remenyegek nem volna, hanem az ellen-
 fegnek öldökleseből való tisztességes ha-
 lálnak

Semmi em-
 beri jó sze-
 renese oly
 tündöklő
 nem lehet,
 mely az ba-
 natnak es
 gyalazatnak
 valami kö-
 dőcskéjével
 neha meg
 ne homa-
 lvoftatassék.

lálnak vigasztalása. Ő magát igen erős lo-
viseli vala, mellyen gyakorta az poganok-
nak ek formára rendeltetett seregire meg
eresttetet fakemlőkkel vitetven, sokat
bennök le vagot vala. De midőn mind-
nyajan az eggyet üldöznek, az sok sebek
miat vereben meg fogyatkozvan, barati
közül eggyet Hipfides nevűt inte, hogy
az ő lovára üljön, es el haladna. Ezeket
cselekedve meghala, es az teste az lorol
az földre le esék. Hipfides bizonyára el ha-
ladhat vala, de az barattyá el veséven, el
rendelete hogy meg hallyon, egy gondgya
vala, hogy bosszualt nélkül meg ne hal-
na. Annakokaert az lovat meg larkan-
tyuzvan az derék ellenfegközze rohana,
es emlékezetre melto harczot cseleked-
ven, dardakkal el borittatek. Mely dolgot
minekutánna latanak azok, az kik az ve-
sedemből meg maradtanak vala, egy hal-
mot az többire egy kevesse magosbat
el foganak, kiket Spitamenes ehfeggel
akarvan meg holdoltatni környúl balla.
Azon az harczon ket ezer gyalog vesé el,
lovas három száz. Mely vesédelmet San-
dor okos tanaczával el tüköla, halallal
fenyegetven azokat, kik az harczrol jöt-
tének vala, ha az meg löt dolgot ki hir-
detnek.

Az bölcz
veter az ö-
veinek ve-
szedelme-
ket el tit-
kellya.

De midőn elmejetől külömböző or-
 czat tovább nem viselhetne, az folyó viz
 parton ugyan akarattya szerint fel vona-
 tot satorba ment. Őt csak ő maga elme-
 jenek minden tanácsit magában meg-
 hanyvan vetven, az eczakat vigyazafok-
 kaltólte, az satornak bőreit gyakran fel-
 emelven, hogy meg nezne az ellenségnek
 tűzeit, mellyekről még aranzhattya vala,
 az embereknek menye sokasága volna.
 Es immar meg virrad vala, midőn az
 fegyver derekat reá veven, az vitezekhez
 ele mene, akkor leg előbőr az nem regen-
 rayta eset seb után. Az kiralynak nallok
 oly nagy tiszteletti vala, hogy az vesede-
 lemnek, melytől rettegnék vala, gondo-
 lattat belőlők az ő jelen való leté könnyen
 ki útne. Vigadván azért, es örömö-
 ben könyvők folyván közönteke őtet, es
 az mely harcztot annak előtte meg vetet-
 tenek vala, bőrnnyen kevanak. Az kiraly ki-
 monda, hogy ő az lovaszt es az Phalanx se-
 reget salakon költöztetendő volna által.
 Az könnyeb serrel valoknak tömlőkön
 paranczola hogy ussanak. Többet bolni
 az dolog sem kevana, es az kiralis az nya-
 valyanak miatta nem bolhata. De az salak
 az vitezeknek oly nagy serenysegekkel
 foglaltatanak őve, hogy harmad napig

Az fő hadi
 vezérnek
 vigyazni kel,
 es az hadit
 szorgalma-
 toskodni.

mint egy tizenket ezer czinaltatot legyen. Es immar az által menetelre mindeneket elkesítettének vala, midőn az Scythaknak huz követi, az nemzetsegnek sokasá-
 ferint az taboron által lovakon jöven, az kiralynak értéferé adatni hagyak, hogy ők követseget akarnának hozzája vinni. Az satorba be eresztetven, es leültetettven, semeket az kiralynak orczajara függesztettek vala, azt hissem hogy az elmet az testnek nagy voltával merseklőknek az ő kisdéd volta semmikeppen az hirrel nevel egyenlőnek nem lattatik vala lenni. Az Scythaknak penig nem tudatlan es ek-telen értelmek vagyon, mint az több pogá-
 noknak. Azt mondgyak hogy nemelleyk közzüllők bölcseséget tanulnak valamennyet az mindenkor fel fegyverkezézet nemzetseg be foghat. Es így hagyatott emlékezetre, hogy szollottanak volna az Király előt, külömbözöket talam az mi erkölcsink től, mellyek mind údóket s mind elmeket csinosbakat nyertének. De ha szinte az ő bebedek meg vettethetnek is, mind az által az mi hitelünknek nem kel meg vettetni: mely dolgok valamint emlékezetre hagyattanak, fogyatkozafnelkül hozzuk ele. Annakokaert ezek közzül egy údó-
 vel leg őregb így értettük hogy szollot
 volna.

Nemelleyk
 közzüllők)
 ugyanint A-
 nacharius
 Scyrha, Bl.
 an Boristhe-
 sites &c.

volna. Hogyha az Istennek azt akartak volna, hogy az te tetszednek termete elmednek kevanfaga val egyenlő legyen, ez világ tegedet be nem fogna. Eggik kezdeddel az napkeletet, az maikkal az napnyugotot erted. Es abban kedved telven, meg akarnad tudni, olyan nagy Istennek fenyeffége hun roytetnek el. Meg ígyis azokat kevanod az miket be nem fogsz. Europabol Afiaba megy, Afiabol által tartasz Europaba. Ostan ha mind az egész emberi nemzetet meg győzended, hadat az erőkkel es havakkal, es az folyo vizekkel, es fene vadakkal viselendő vagy. Mit tulaydonitas te magadnak. Nem tudode hogy az nagy fak sokaig nőnek, es egy oraban gyükereftől kiforditattanak? Bolond az ki azoknak gyümölcsöket nezi, az magossagokat meg nem mersekli. Meg lásd hogy midőn az tettejekre ügyekzel jutni, azon agakkal melyeket meg fogsz, ala ne essel. Meg az oroslan is neha apro madzacsakaknak eledele sokot lenni, es az rosda az vesat is meg emeszi. Semmi oly erős nincsen, mely-

Az Scythaknak felette bölcz oratiojok, mely az dücsöfégnek kevanfagaban veget vetni, ügyekzelik, az ekefen valo szolasnak tarhazabol valo erős argumentumokkal meg erősitettet, es hogy mindeneket keves szokkal be foglalják, az arannyal bizonyara dragabigib, felette meliok, hogy mindenektől, kivalképpen pedig fejedelmektől, es azoknak tanacsitol elmejekben tartassanak.

Olyan nagy Istennek) az az, az Napnak, mert az napkeletiekinkab mindnyajan az napot Isten gyanant tisztelték.

Az Scythiai
követeknek
ajandékai.

nek védelme ne legyen, még az erőtlentől is. Mi kőzünk vagyon mi nekünk te veled? soha az te országodat nem illettük. Kilegy, honnet jűy, szabade meg tudnunk az felette nagy erdőkben előknek? Sem nem szolgálhatunk senkinek, sem parancsolni nem kevanunk. Mi ajandekokat attunk hogy az Scythaknak nemzetseget tudgyad, egy igabeli ökröket, eket, nyilat, kopiat es czebet, ezekkel elünk mind barátinkkal, smind ellensegink ellen. Az ökröknek munkajokkal keresttet gabonakat barátinknak adgyuk: az csebevel azon barátinkkal edgyút az Isteneknek borc aldozunk: az ellenseginket tavul nyillal, semtőlsembe kopiaival üldözzük. Az Scythianak kirallyat, es annakutanna az Persakèt es Medufoket igy győztük meg, es szabad utunk volt mi nekünk mind Ægyptomig. De te ki kerkedel, hogy az latroknak kergetesekre jőb, minden nemzetsegeknek, mellyekre rajok mentel, tolvaja vagy. Lydiat meg vőtted, Syriat el foglaltad, Persiat birod, az Bactriajak hatalmad alatt vadnak, az Indiajakra rejajok mentel. Immar az mi barmainkrais fősveny es alhatatlan kezidet nyuitod. Mi szükség neked az gazdag-sag, mely tegedet chezni kenberit? Az
elegseg-

elegfeggel ehfeget mindenek között leg
 első szerzettel magadnak, hogy mentől több
 jóvaidd volnanak, annal inkább kevvannad
 az mik birtokodban nincsenek. Nem jute
 esedbe neked Bactria körül mení údeig
 való mulatozafod legyen? Az még azo-
 kat holdoltatod, az Sogdianusok ellened
 kezdettének hadakozni. Hadad te neked
 az győzedelemből származik. Mert ha
 sinton nagyobb es hatalmasb leg-is, hogy
 sem mint akarki; mindazonáltal az ide-
 gen urat senki fényvedni nem akarja.
 Meny által csak az Tanaison meg tudod
 birodalmok mely félefen terjedgyen. So-
 ha mindazáltal az Scythakat el nem ered.
 Az mi fégenysegünk gyorsab lefen, hogy
 sem mint az te hadad, mely anni nemzetse-
 geknek praédajat hordozza. Ismet midőn
 minket méssé lenni hiendez, az te rabo-
 rodban latando vagy. Mert azon gyors-
 faggal mind úzunk, s mind futunk. Az Scy-
 thaknak pusztaságokat meg Görög pelda
 befedekkelis hallom trefaltatni. Mi pus-
 ta es emberi lakástól úres helyeket inkább
 kedvelünk hogy sem mint városokat, es
 gazdag mezőket. Annakokaert az te fé-
 rencsedet be soritot kezekkel tarczad,
 mert fik, es kedve ellen meg nem tartat-
 hatik. Hasnos tanaczozt követven, mel-

Az Scythak-
 nak nevező-
 lo szokások.

lyet az jelen való údó jobbnak mutat, az te jó ferencsedet zabolazd meg, azt ugy könnyeben meg bírod. Az mi feleink labatlannak mondgyak lenni az ferencset, kinek csak kezei es barnyai vadnak, mikor az kezec nyuitya, az barnyait is meg fogni nem hadgya. Vegzetre ha Isten vagy, az embereket jó tetemenyekkel kel latogatnod, nem az szajattyokat el koboznod. Hogyha pedig ember vagy, az mi vagy, mindenkor annak gondollyad magadat lenni. Bolondfag azokrol emlekezned, az mikert magadrol el feletkezel. Az kikre hadat nem vivendesi, azokkal mint jó barátiddal ugy elhecz: mert igen erősis az egyenlők között az baratsfag, es egyenlőknek lattatnak lenni, kik egymas erejet meg nem probaltak. Az kiket meg győzendez, meg lásd hogy azokat barátidnak ne lidgyed lenni. Az Ur es rab között semmi baratsfag nincsen meg az bekefagben is, mindazáltal az hadnak igazfag meg tartatik. Hogy az Scythak esküvelle erősiscek baratsfagokat, el ne hid. Az hűsget gyakorolva, eskűnek. Az Görögök ez az okoskodas, kik az vegezefeket meg peccetlik, es az Istenteket legitűgűhijak. Mi az Istentitűteletet az hűségben ism. erjúk lenni. Az kik az embereket meg

Ha Isten
vagy, az
mint az Ham
mon Iupit
ternek tele-
letivel ne-
vezettel.

nem

nem bősüllik, az Isteneketis meg czal-
lyak Neked sem kel oly barátod, kinek
jo akarattya felől ketelkedyel. Tovabba
mi mind Afianak s mind Europeanak ör-
zöi vagyunk, Baetriával, ha az Tanais el
nem valasztana, össze ernenk. Az Tanai-
son tul mind Racz orszagig lakunk. Az á
híre hogy Macedonia Racz orszaggal össze
ve foglaltatot. Mind az ket birodalom-
dal az kik hatarofok, azt akarode hogy el-
lenlegid avagy barátid legyenek, gon-
dold meg. Az pogan ezeket monda.

Vísontag az kiraly azt felele, hogy ő az
maga Berencsejevel, es az ő tanaczokkal
elendő volna. Mert mind az Berencset,
melyhez biznek, s mind az tanács adok
nak tanacsokat, hogy valamit vakmerő-
ül es merészen ne cselekedgyek, követen-
dő volna. Es az követeket el bocsatvan, az
hadat az elöt el készítetet balakra ballita.
Az balaknak az orrokban paisofokat hely-
heştetet vala, terdekre allatvan őket, hog
az nilaknak lövesi ellen batorfagosbak
volnanak. Ezek utan azok allanak vala, az
kik az lövő bersemokat lövesre fel teker-
tek vala, mind ket oldalul s mind elöl
fegyveresekkel környül fogattatva, az töb-
bi kik az lövő bersemok mege allottanak
vala, az panczelba öltözöt evező embe-

Az dicső-
segek ma-
reteti egye-
büknek ta-
nacsokat be-
veszi az
menyeből
az maga ra-
naccihoz il-
lenek.

reket őse ertetet pailokkal fegyverbe
 leven oltalmaztak vala. Azokon az űal-
 lakonis, mellyek az lovas hadat visik va-
 la, azon rend tartatek meg. Az vitezek-
 nek nagyobb része az űalak után uő lova-
 kat az űekemlőknel fogva vonőa vala.
 Azokat pedig kiket az űalmával meg töl-
 tetett őmlők visnek vala, az eleikbe vette
 tet űalak oltalmaztak vala. Az kiraly valo-
 gatot vitezekkel az űalat leg előőris ő
 maga oda el, es az part fele parancsola
 igazittatni, kinek ellene az Scythak ele
 vitetett rend lovasokat az partnak űinte az
 űelire helyheztetenek, hogy az űalak meg
 az földhöz se ragasztathatnanak. De az
 partokat oltalmazó seregnek ez kepın kő-
 vő az űalakon evező vitezeket felette
 nagy remőles fogta vala: mert az korma-
 nyos mesterek, midőn az folyo vitzől űe-
 len haytatnanak, az ő meneteleket nem
 tarthattyak vala; es az ideőta tantorgo
 vitezek, es azon űorgalmatoskodok, hogy
 ki ne őttetnenek, az evezőknek cseleke-
 deteket meg haboritottak vala. Meg az
 lővő dardakatis erőkődeőel igyekezven
 nē razhattyak vala, holot elsőb gondgyok
 volna az vesedelemnelkői valo meg al-
 lafra, hogy sem mint az ellenőegnek ődő-
 zőre. Az lővő űerőamok meg marada-
 sokra

Az ... so-
 delm ... ne-
 veked:
 hogy: győ
 sedeleő je-
 lesb ... űi-
 űek.

fokra lőnek, mellyekkel az sűrűn es vakmerőkeppen ellenek menőkre az dardak nem heaba lővöldőztetenek ki. Az pogánokis felette sok nilakat boranak az balakra, es elig volt vagy egy pais, az mely egyfermind több nyilvalakkal által nem lyukasztatnak. Es immar az balak az földhöz foglaltatnak vala, midőn az paisos sereg fel alla, es az lővő dardakat valóságos talalással, ugymint szabados erőlködéssel erešte ki az balakrol. Es mihelt latak hogy meg rettentenek es az lovakat hatra visik, egymast meg biztatvan serenyen az földre ugrandozanak. Az megbodultaknak igen utannok kezdenek menni. Annakutanna az lovasoknak sergi, mellyeknek fekezet lovai valanak, az pogánoknak rendelt seregeket el rontak. Azonközben az többi, az harczoloknak sergetől be fedeztetven az viadalra kešűlenek. Ő maga az kiraly betegtesteben még az mi ereje hiaval vala, azt elmejenek erőssegevel potollya vala. Biztato fát né halhattyak vala, még az nyakanak sebe jól be né gyógyulvan, de viadallyat mindenek lattyak vala. Annakokaert az capitanoknak tistekben ő magok jarnak vala el, es eggik az masikat meg biztatvan az ellensagre cleteknek feledekenfegivel

Az feleke-
nyek az ellé-
segnek sem
orcáját, sem
fegyverit,
sem kialta-
fat el nem
alhattyak.

Másfel Ma-
gyares egy
Olafz mely
földön.

Az győze-
lelmek
az harag to-
vab vizzi, es
az felelem
az meg győ-
zeteknek
szaruyat ad.

Kezdenek rohanni. Akkor ostan az ellen-
segnek sem orcsáját, sem fegyveret, sem
kialtasat az poganok el nem alhatak, es
mindnyajan az fekemlőket meg ereftvé,
(mivelhogy lovag had vala) meg futá-
manak, kiket az kiraly noha erőtlen teste-
nek törődeset nem szenvedheti vala;
mindazonaltal nyolczvan futamatni föld-
dön az ellenseget úzni meg nem sűnek.
Es immar el bagyadvan, az ő vitezinek
meg parancsola, hogy mind napesttig az
futoknak hatokon lennenek O maga még
elmejenek erejeben is meg fogyatkozvan,
az taborba visszä mene, annakutanna ott
mulata. Altal mentenek vala immar az
Liber atyanak hatarin, mellyeknek emle-
kezetre hagyatott eppületi gyakor közök-
kel helyhez tetet kövek valanak, es magas
fak, mellyeknek az derekait borostyan fe-
dezte vala be. De az Macedonokat az ha-
rag messzeb vivę, mert csak nem eyselkor
jővenek visszä az taborba, az ellensegben
sokat le vagvan, tobbet penig el fogvan,
es ezer nyolcz száz lovat haytanak el. Az
Macedonokban penig hatvan lovas vesse-
el, gyalog mint egy százig valo, sebesek e-
zeren lőnek. Ennek az viadalnak veghez
vitele az nagy res serint el partolo Afiat
ollyan alkomasos győzedelemnek hire-
vel

vél meg enyhite. Az Scythakat győzhetet-
 leneknek hittek valalenni, kiknek meg
 verettetésük után azt vallyak vala, hogy
 semmi nemzetseg az Macedonoknak ha-
 dokkal egyenlő nem lenne. Annakokaert
 az Sakak követeket küldenek, kik mago-
 kat arra igrnek, hogy az ő nemzetsegek
 az parancsolatnak engedelmes lenne. Az
 kiralynak nem vitéssége indította vala
 felinkább őket, mint az meg győzöttet
 Scythához való kegyelmessége: Mert az
 foglyokat mind sacznelkül ereštette va-
 la viszá, hogy el hitetne, hogy neki az leg
 kegyetlemb nemzetekkel az vitésséget,
 nem az haragert lőt volna viadallya. Azert
 az Sakaknak követit kegyelmesen fogad-
 van, keferőül mellejek Excipinust ada, i-
 gen ifiat es nala údejenek viragaert ked-
 vest, ki noha testének szépségevel Hæ-
 phestioval egyenlő vala, de ekes bešede-
 vel bizonyara hozza hasonlo nem vala. Ő
 maga Craterusnak meg parancsolvan,
 hogy az hadnak nagyobb résével kevesen-
 kent való menetellel utanna mennyen, az
 Maracanda városra érkezek, melyből Spi-
 tamenes az ő jövetelit, meg ertven, Ba-
 ctriába futot vala. Annakokaert az kiraly
 meg ny nap hősű utat haladvan, arra az
 helyre érkezet vala, az melyben Menede-
 musnak

Az győze-
 delmesnek
 kegyelme-
 sége, az fe-
 nekedő szi-
 veket meg
 enyhiti, es
 az mega-
 meg adasra
 viszi.

Sandornak
az ő levaga-
tot vitezi-
hez való
kegyessége.

musnak capitánfaga álat ket ezer gyalogot, es három száz lovasf el vestet vala. Ezeknek csontyokat el temettete, es eleiknek sokafok berint erettek aldozatokat tön. Immar Craterus kinek meg vala parancsolva, hogy az phalanx sereggel utanna mennyen, az kiralyhoz érkezet vala. Annakokaert hogy mindnyajan, az kik elpartoltanak vala egyenlőkeppen az hadnak veszedelmevel el nyomatnanak, az hadat meg ošta, es az mezőket egettetni, s az öreg embereket le vagattatni parancsola.

Tudniillik
tizen heted
fel Magyar
mely földet
es egy Olasz
mely földet.

Az Sogdianusoknak orsága nagyob res berint pušta, selessegre az nagy puštafagok csak nem nyolcz száz futamatni földet tartnak, felette nagy tagassaga vagy az orság egyenes terinek, mellyen egy viz foly, az ot lakosok Polytemetusnak hijak. Azt sebessen foltaban az partok soros arokra sorittyak, annakutanna öreg hely fogja be, es az föld ala ragadgya. Az elreytetet folyasnak jele az folyo viznek zugasa, holot ő maga az föld, az mely alatt olyan nagy viz foly, csak egy csep nedvesseggelis meg nem veritezik. Az Sogdianusok között való foglyokban fő nemzetek es testeknek erőssegevel jelesek, az kiralyhoz harminczan vitettenek vala,
kik

kik minékutanna tolmacz által meg ertek hogy ők az kiralynak parancsolattyal halalos bontetefre vonatnanak, vigadoknak sokafok berint, eneket mondani, es tanczokkal f. testeknek faytalanb mozgataval süvdöknek nemünemű örömet kezdek mutogatni. Csodalvan az kiraly hogy olyan nagy bator elmevel halnának meg, vissza hivata őket, okat olyan nagy örömnök, holot az halal semek előtt volna, meg kerden. Amazok azt felelek, hogyha mastol öletnenek meg, somorúan halandok voltanak volna meg. [De olyan hires neves kiralytól, minden nemzetsegeknek meggyőzőjétől, az magok regi eleiknek meg adattatvan az tisteffeges halalt, mellyet az vitez emberek kívánva is kívannanak, az magok sokafok berint valo enekkel es vigasaggal illenek. Akkor az kiraly batorlagoknak nagy voltan almelkodvan, monda; Azt kerdem annakokaert ha akartoke elni nem leven ellensegim ennekem, kinek jo tetemenyéből elendők vattok. Amazok azt felelek hogy ők soha neki gonos akaro i nem voltak, hanem haddal ingerlettetven ellenfegi voltanak volna. Ha ki őket jo tetemennyel akarta volna inkább hogy sem mint erőszakkal meg probalni, azon igye-

keztenek

Az bator szüvü emberek az halallal nem gondolnak, kiváltkeppen mikor nagy fő vezernök kezevel ölettethetnek meg.

Meg adattatvan) az az, az ő meg holt eleiknek lelkekkel holtok van szembeleven.

Az haddal ingerlettetven emberek ellenfegek lehetnek, de az frigy alattetteknek hüveknek kel lenniük.

keztének volna, hogy barátságos szolgálattal meg ne győzettetnének. Es megkerdettetven, hűsegeket micsoda zalaggal kötelezendők volnának meg: Azt mondak, hogy az ő eletek, mellyet ő tölle vennenek, lenne zalagú, azont megadandok leven, mikor vissza kévanna. Nemis családokstatak meg eiebbi igireteket, mert az kik vissza bozzattatvan hazájokba mentenek vala, az ő nemzeteket az hűségben tartak. Negy bennek az test őrizők között meg tartatvan, senkinel az Macedonok között az kiralyhoz valo feregetben alab valok nem lőnek. Az Sogdianusok között három ezer gyaloggal. (mert nagyobb oltalomnelkül nem is bűkölködik vala) Peucolaust hagyvan Bactriabajuta. Onnat Bessust Ecbatana nevű városba vitetni parancsola, hogy az meg öletet Dariusnak fejevel fizetne. Csak nem ugyan azon napokon Ptolemeus es Menidas három ezer gyalogot es ezer lovast jutalomert vitezkedendőket hoztanak vala. Alexandris Lyciabol gyalogoknak hasonlo samaval es őt ősz lovassal jöve. Asclepiorust Syriabol meg annin követik vala, Antipater nyolcz ezer Görögöt küldöt vala, kik között őt ősz lovas vala. Annakokert az had

Sándor Bessust az Darius haláláért Ecbatana városba öleri meg.

Az győzedelmest az győzedelmek között önként követik.

had meg őregbítettven, azoknak az mik az partúceffel fel haborítottanak vala; meg csendesítettetekre eleb mene, es az t madasnak okait meg őlettetven, negyedik napon az Oxus folyo vizre érkezek. Ez miert hogy sart hayt mindenkor zavaros, es innya egessegtelen. Azert az vizezek kutakat kezdettének vala asni, de az földet melyen ala asvanis viz még sem fokad vala, midőn ugyan az kiralynak faktoraban forras lattatek, mellyet miert hogy ezekben kesen vőttének vala, azt költek hogy hirtelen fokadot volna. Es az kiraly ő maga azt akara, hogy el hidgyek, hogy az forras littenek ajandeka volt volna. Annakutanna az Ochus es Oxus folyo vizeken által kelven, az Marginia varosra juta. Annak környüllette hat varosnak eppittesere hely valastatek. Kettei delre fordittatvan, az negye napkeletre neezen, közel közel valanak egymashoz, hogy ne kerne megkül segítséget leggik az masiktol. Ezek mind magas hegyeken helyezettének, mellyek akkor az meg győzöttet nemzetsegeknek mint valamirek es valanak, de most az magok eredetekrőt elfelekezven, azoknak szolgálnak, az kiknek az előt parancsoltanak. Es egyebeket bizonyara az kiraly le csendesített vala.

Egy

Arimazes vitezeknek szamával e-
 leffel es fe-
 lette erős
 kellyel, nem
 sanacsal,
 es batorfag-
 gal, gyamo-
 litratik.

a Fel Ma-
 gyar mely
 földre, es
 csak nem
 egy Olasz
 mely földre.

b Harom
 Magyar
 mely földet,
 es mayd egy
 Olasz mely
 földet.

Egy kő síkka vala, mellyet az Sogdia-
 nus Arimazes harmincz ezer fegyvereffel
 tart vala, annakelőtte eles hordatatot va-
 la oda, mely olyan nagy sokaságnak akar
 ket estendrig is elegendes volna. Az kő-
 síkka magosságra a harmincz futamatni
 földnyere megyen fel, az kerületivel mas
 b fel házat foglal be. Minden felől külön
 magának valo es meredek leveni, felette
 keskeny ösvenyen mennek fel rajja. Az
 magosságnak közepiben barlangja va-
 gyon, melynek az hája boros es sötet, las-
 san lassan östán az tovább valo helyei meg
 tagasulnak, az végő részek kis magas bar-
 langi vadnak. Rayta csak nem mindenút
 forrasok folynak, az mellyekből egyben
 gyúlt vizek az hegynek meredek helyen
 folyo vizet eresztnek ki. Az kiraly az hely-
 nek bajos voltat meg szemlélven, azt ve-
 gezte vala, hogy onnat el mennyen. An-
 nakutanna elmejeben meg az természetis
 farasito kevanaság indula. Mindazon-
 altal minck előtte az meg hallasnak be-
 rencsejet meg probalna. Cophest (ez
 Artabazusnak fia vala) az poganokhoz
 küldé, ki tanácsul adna, hogy az kősíklat
 meg adnak, Arimazes az helyhez bizvan,
 kevelen sokat felele. Vegezetre kerde,
 ha Sandor repülhetneje? Mellyek az ki-
 ralynak

ralynak értesere adatvan, elmejet annyira fel gerjeszték, hogy azokat, az kikkel tanácskozni szokot vala, hozza hivatvan, meg jelenté az pogannak fel fuvalkodását, ki avval czufolna őket hogy sárnyok nem volna. Ó pedig az következő czaka azt cselekedendő volna, hogy az Macedonokat még repülniis hinne. Hozzon, ugymond, kiki közülietek hozzám az maga seregeből három száz igen gyors ifjakat, kik az erős helyeken, es csak nem utatlan kősziklakon hazajokban barmokat szoktanak legyen haytani. Amazok mind testeknek könnyű voltával smind süvőknek bat orsfagával jeleseknek hamar vünek hozzaja, kiket az kiraly meg tekintven, monda: Veletek, ó ifiak es hozzám hasonlok, annakelőtte győzhetetlen varosoknak erőfegit meg győztem, az hegyeknek süntelen valo hoval be borittatot tejejeket meg jartam, Cilicianak sörösfagiba be mentem, az Indiai hidegnek erejet faradsagnelkül el szenvedtem, az en peldaimatis attam tinektek, es az tieteket is tartom. Az kősziklanak, mellyet lattok, egy utya vagyon, mellyet az poganok allanak, az többire gondot nem viselnek, semmi strafak nincsenek, hanem csak az mellyek az mi taborunkat nezik. Talaltok

Az vitézket, mikor nagy nehéz dolgokra haytatnak, az eiebbi vitézetet cselekedetekről kelletik az vezernek diasitai.

Az nehéz dolgokat nekik könnyeknek kellének mondani.

Nagy jutalommal keirenk őket arra edesgetni.

Hát ez a katonasárgány.

Az fő vitéz vezérnek fő vitéz emberi talalkoznak.

utat, hogyha az tetőre vivő ősvényeket serényen fel keressetek. Semmit oly magofsan az természetet nem helyheztetet, az hova az vitézi erő fel ne erőlködhettek. Azokat az mik felől egyebek kétségben estenek meg próbálván, Afiat bírjuk. Hagyatok fel az tetőre, mellyet mikor el foglalandotok, nekem fejer lobogokkal jelt adgyatok. En az hadat rea viven, az ellenfeget túrollatok mi reánk forditom. Annak, az ki az tetőt leg első el foglallya, jutalma tiz talentom lehen: egy talentommal vesen kevesbet az ki ahhoz leg közelb erkezik, es azon rest tiz emberig meg tartatik: Bizonnyal tudom hogy tú nem annyera nezitek az en adományomat mint az akaratomat. Az kiraly parancsolattyat oly jo kedvel hallak, hogy ugy teczenek, hogy immar az tetőt meg vöttek volna. Es el bocsattatvan vas ékeket, mellyeket az kövek közze vernenek, es erős köteleket kefitnek vala. Az kiraly az kösikla környül el hordoztattaknak, az hun az reamenő hely nem annyera erősnek es meredeknek laczik vala lenni, meg parancsola, hogy masodik vigyazaskor (kit Isten jo szerencsere forditana) még indullyanak. Azok ket napra valo elest veven, csak sablyakkal es dardakkal fegyverkedven.

ven, fei kezdenek menni. Es először iado-
kon menenek, annakutanna hogy az me-
redék helyekre jutanak, nemelleyek az ki-
düllyet köveket kezekkel meg fogvan
fel emelek magokat, nemelleyek az fel ve-
tet köteleknek urkain menenek fel, mi-
dön az ékék az kövek közze be vernek,
mellyeken lépve untalan meg allanak,
az napot az felelem es munkalkodas köz-
ben töltek el. Minekutanna erős helyeken
erőlkötenek volna fel, annalix erősök
valanak még előtők, es az köbiklanok
magossaga nőni lattatik vala. Az penig
nyomorult állapot vala, mi ön azok kiket
az csalard lepes meg csalt vala, az mere-
dek helyről alá forognanak, hogy majd
többen is azont szenvedendők volnanak,
az mas esetinek példaja meg mutattya
vala. Mindazonáltal ez sok törődések al-
tal az köbiklanak tettjere fel verekedé-
nek, az büntelen valo munkával mindnya-
jan meg faradvan, nemelleyek tagoknak
rebevel megis felségülven, es egyenlő-
keppen őket mind az eczaka mind aza-
lom el nyoma. Az utneikül valo darabos
köveken szerenbente le teritven testeket,
az előtők allo vesedelemről el felelkez-
ven, virrattig alvanak. Es vegezetre mint
mely alomból fel serkentek, az alattok

Az Sandos
vitezi az kö-
sziklara mi-
keppen men-
tenek le-
gyen fel.

Az dicseke-
nek es jute-
lomnak ke-
vaulaga az
embereket
akartoire-ig
ra vezeti.

való reyték völgyeket forgalmatoson keresven, nem tudvan, az ellenségnek olyan fok volta az kősziklanak mellik részében reytetet volna el, ő magokon alól az barlangnak ki tekeredet fűstít ésekbe vevek, melyből meg ertek, hogy az ellenségnek reyték helye az volna. Annakokart az jelt az melyrol végeztenek vala, dardakra tevek, es megtudak, hogy mindnyajokban az fel hagasban harminc kető vesét volna el. Az kiraly nem inkább forgalmaztatvan az hely megvetelenek kevanlagával, mint azoknak, kiket olyan nilvan való vesedelemre küldöt vala nyavalyajokkal, mind egész nap estig az kősziklanak tetejet nezen, veség alla. Eczakara kelve midőn az sötítseg semeinek latafat el fogta volna, testenek taplalará vissza mene. Masod nap még elege meg nem vilagosodvan, az lobogokat, az meg vőttetőnek jelet, mindennel eleb meg lata. De hogy semei meg ne csalatnanak, ketelkedni kenferiti vala változo volta az egnek, melytől akkor az napnak közben tündöklő fenye be fedezettet vala. De mihelt tisztab vilagosag latczek az egben, az ketseg el vetetek: es Cophest hivatvan, ki által az poganoknak akarattyokat megprobalta vala, hozzájok küldé inteni,

Az vezér az ő vitezinek eletek felől illik hogy szorgalmatoskodgyek.

Az egnek) tudni illik az levegő avagy sötetőegnek.

teni, hogy akar csak most kezdenek haznosban tanácskozni. Hogyha pedig az helyhez való bizodalomban alhatatosok lennének, meg parancsola, hogy hatok meget meg mutassa azokat, az kik az tetőt meg vőttek vala. Cophes hozzájok küldetven, Arimazesnek kezde tanácsul adni, hogy az kősziklat meg adgya, az kiralynak kegyelmességet venne, ha oliyan nagy dolgokban törekedőt egy kősziklanak meg állasában mulatozni nem kenferitene. Amaz kegyetlenben es kevelyben folvan, hogy sem mint az előt, parancsola Cophesnek, hogy el mennyen. De ő az pogant kezevel meg fogvan kere, hogy velle egyút az barlangon kívül mennyen, kit tőlle meg nyerven, az ifiakat az tetőn meg mutata, es az ő kevelyseget meltan czufolvan, azt monda, hogy az Sandor vitezinek sarnyai volnanak. Es immar az macedonoknak taborokból az trombitaknak zengese, es mind az egesz hadnak kialtasa hallik vala. Az a dolog, mikeppen az hadnak több sok hiabavalosagi, az poganokat az meg holdolásra volna. Mert az felelemtől el fogattatvan, azoknak, az kik hatok meget valanak, keves voltok felől itiletet nem tehernek vala. Azert Cophest (mert őket rettegeve

Az felennek kevelysegek könnyen meg trefaltatik, es semmi tetetik.

hatta vala) hamar vissza hivak, es ő velie
 harmincz fő embert küldenek. kik az kö-
 siklat meg adgyak, es ugy alkodgyanak,
 hogy bantafnelkül elmenniek szabad se-
 gyen. Sandor noha attol tart vala, hogy
 az ifiaknak keves voltokat meg latvan, az
 poganak őket ala vernek; mindazáltal
 mind az maga szerencsejéhez bizvan, fi-
 mind penig Arimazesre az kevelysegert
 haragvan, azt felele, hogy ő az meg adaf-
 nak semmi alkufasat be nem venne. Ari-
 mazes ketsegben esven inkab dolgai fe-
 lől, hogy sem mint azokat el vesztven, az
 rokonival, es maga nemzetsegének fő fő
 rendivel, az taborba ala mene, kiket
 mind meg veretven, az kösiklanak szinten
 az allyaban keresekre fešittete. Az meg
 holdoltaknak sokasaga az nyert penzel
 együt ajandekon az uy varafok lakosi-
 nak adatek. Az kösiklanak, es az tarto-
 mannak, mely ahoz ragastatot volna,
 gondviselesere Artabazus
 hagyatek.

Az kevelye
 ket gyalazat
 kövéri.

QVINTUS CURTIUS-
nak az Nagy Sandornak Ma-
cedonok Kirallyanak visel-
tetet dolgairol.

N Y O L C Z A D I K
Könyve.

S andor nagyob hirrel hogy sem mint
dúcsófeggel az köziklat birodalma
ala haytvan, midőn az ideftova lezzegő
ellensegnek miatta sereget meg kelle
sellestenni, az hadat három résre osztá.
Eggik résznek eleibe Hephæstiot, az másik-
nak Cœnust attá vala capitánokul. Az
többinek ő maga vala vezére. De nem
mind egy akaraton valának az pogánok,
nemellyek fegyverrel haytatanak még, az
többi az hártznak előtte az parandzolat-
hoz tartak magokat: kiknek, azoktól kik
azpartútesben meg maradtanak vala, el-
vetetet városokat, es mezejeket adata. Az
Bactriai sámkivettetek penig, az Massaga-
táknak nyolcz száz lovasival, az közel való
falutak pusztitak. Kiknek meg sábolaza-
sokra Attinas, annak az tartomannak tíf-
tartón, az lest mely kebittetik vala nem
tudvai, három száz lovasi vún ki. Mert az

Az ideftova
czavargó el-
lenfeget fok
keppen kel-
üldözni.

Az sereny fő-
nelkül való
nepeknek
külömbözé-
akarattyaok
vagyon.

Az prædalo
es rendtartaf
nelkül valo
fereggel me-
rő vitezek
az ellenteg-
nek prædai
szoktanak
lenni.

Az győze-
delmes re-
zeruek dia-
dalmabol
izarmazik az
tartoman-
nak meg a-
dala.

ellenfeg az erdőkben, mellyek az mező
mellet valanak, az fegyveres vitezeket el
reytette vala, valami kevesen barmokat
üzven, hogy az magagondolatlant az
prædával az lesre vinne. Annakokaert
bertartafnelkül valo fereggel, es meg
bomladozot rendekkel az præda üző At-
tinas utannok megyen vala, kit midőn az
erdő mellet ele ment volna, az kik abban
be allottanak vala, veletlenül rea ütven,
mind az velle valokkal együt meg öle-
nek. Ennek az vesedelemnek hire Crate-
rushoz hamar el vitetek, ki minden lovag
feregeve veletlenül oda erkezek, De az
Massagetak immar vissza futottanak vala,
Dahak ezeren veretenek meg, kiknek ve-
sedelmekkel mind az egeštartomannak
partúteseben veg vettetek. Sandor is az
Sogdianufokat ismet birodalma ala hayt-
van, az Maracanda városba vissza mene.
Ot Penidas, kit az Bosphorufon tul lakó
Scythakhoz küldöt vala, az nemzetfeg-
nek követivel eleibe mene. Phratapher-
nēsis, ki tistartojok vala az Massagetaknak
es Dahaknak, az tartományoknak hatara-
val ösve foglaltattaknak követet küldöt
vala, ki megigirne, hogy ő az paranso-
latnak engedelmes lenne. Az Scythak a-
zon kerik vala, hogy az ő kiralyoknak lea-
nyat

nyat magához felelegül venne. Hogyha az fogorlagot utalna, az Macedoniai fő fő rendeket, az ő nemzetségeknék fejeivel őéve hazafodni engedé. Azt fogadgyak vala, hogy az kiraly ő magais ő hozza el jövendő volna. Mind az ket követseget kegyelmelen meghalgatvan, Hephæstiot es Artabazust varvâ, az taborral véstegsegbőlön, kiket melléje veven, abba az országba, mely Bazarianak nevezterik, érkezék. Az pogani gazdakságnak azokban az helyekben semmi nagyob jelei nincsenek, mint az nagy berkekben es ligetekben bekekestetett fő vadaknak nyajai. Erre nagy tagas helyen fekvő erdőköt választanak, mellyek fogyhatatlâ vizeknek gyakor forrasival gyönyörűlegesk. Az berkek kőfalokkal környűl vetetnek, es tornyai vadnak, mellyek az vadašoknak be fogado helyei. Az nilvan való dolog vala, hogy az a liget fűntelen es az hű estendeig bantafnelkül eppen allot volna, melyben Sandor minden hadaval bele menven, az vadakat minden felől kergettetni parancsola. Mellyek között midőn egy igen nagy oróšlan, ő magara az kiralyra menendő leven, futna: Berenczere Lysimachus, ki annakutanna Sandor utan masodik regnalt, az vadaš dardat az vadnak ellene

Az Bazarian tartományban lakoknak gazdagságok, az vadoknak nyajai

Az dücsősé-
 g kivanás
 még az ve-
 szedelmek-
 benis segítő-
 semmikep-
 pen nem
 szenved.

kezdette vala vetni, kit az kiraly hatra úz-
 ven es hogy el mennyen, meg parancsol-
 van, azt monda, hogy az oroszlan ő tölle
 binte ugy meg öletethetnek mint Lyfima-
 chustol. Mert Lyfimachus regen mikor
 Syriaban vadašna, egy nagy fő vadat ölt
 vala meg egyedül, de az bal valla mind az
 csontokig meg bakaštatvan, felette sul-
 lyos vesedelemre jutot vala. Azont az ki-
 raly bémere vetven neki, erősbén csele-
 kedek, hogy sem mint bolla: mert az va-
 dat nem csak el vara-magara, hanem egy
 sebbel megis öle. Az bešedet, mely ok-
 nélkül azt hirdette, hogy Lyfimachus az
 kiralytol az oroszlanak vettetet volna,
 abbol az esetből (melyről oda fel bolarank)
 hišem barmazotnak lenni. De a Macedo-
 nok noha Sandor jó bserencsevel jart va-
 la; mindazonaltal, magok nemzetsege-
 nek bökafa bserint, vegezešt tőnek, hogy
 gyalog az melle valaštatot fő uraknel-
 kül, es baratinelkül ne vadašna. Az kiraly
 minekutanna negy ezer vad le veretek,
 azon ligetben minden hadaval egyetem-
 ben vendegeskedek. Onnat az Marakan-
 da varošra višsa mene, es Artabazustol
 koros elctenek mentseget be veven, an-
 nak tartományat Clytusnak rendelete. Ez
 vala, az ki az Granicus folyo viz mellett az
 haja

Illik hogy az
 vitez fejede-
 lemnek ele-
 te felöl, az a-
 latta valok
 szorgalma-
 toskodgya-
 nak.

hajadon fölve harczolo kiralt maga paisa-
 val meg oltalmazta, es Rhofacereinek az
 kiraly fejere közelitő kezét szablyával el
 vagta. Philep kiralynak regi vitéze, es
 fok vitézi cselekedetekkel híresneves.
 Hellanice, ki Sandort nevelte vala, annak
 nennye leven, az kiralytól nem külömben
 szerettetik vala, mint az anyja. Ezokaert
 az birodalomnak leg erősb reket annak
 hűsege es oltalma ala biza. Es immar meg
 parancsolvan neki, hogy az következzen-
 dő napra az utra keűllyön, fő es diűes la-
 kodalomba be vetetek, melyben az ki-
 raly midőn az fok bortol meg hevűlt vol-
 na, maganak felette nagyot tulaydonit-
 van, az mely dolgokat viselt vala, magat-
 talni kezde, meg azok fűleinek is nehez le-
 ven, az kik ertik vala, hogy tölle igaz dol-
 gok samlaltatnanak. Halgatasban lőnek
 mindazaltal az ven vitezek, meglen Phi-
 lep kiralynak kezdven dolgait sialmazni,
 azzal kerkedek, hogy az Cheroneanal va-
 lo híresneves győzedelem ő cselekedeti
 volt volna, es olyan nagy dolognak dű-
 csősege az attyanak gonosságával es i-
 rigysegevel vetetet volna s tölle. Az at-
 tyá bizonyara az Macedonoi vitezek es
 az jutalomert sölgalo Görögök közt sár-
 mazot partűtesben meg tölle nedven az
 sabbet

Tudni ilik
 az Sogdiana
 tartomant,

sebbel, mely rayta abban az támadásban
 eset vala, vésteg fekűt volna, csak az ha-
 lálnak tettetéscével leven batorfagossb, az
 ő testet maga paisával oltalmafta volna
 meg, es az rea rohanok az maga kezivel
 őlettenek volna meg. Az miket az atya
 soha tőkellertes sűvel meg nem valloc
 volna, ketelenségből tartozvan az fianak
 az maga eletet közönni. Annakokaert az
 had után, mellyet nalanelkül az Totok el-
 len ő maga viselt volna, az attyanak ma-
 gat győzedelmefnek irta volna, es hogy
 az ellenfegek meg verettenek es elűzet-
 tenek volna, es Philep kiraly sohun ezek-
 ben jelen nem volt volna. Az dicsiretre
 meltok azok volnanak, nem az kik az Sa-
 mothraxoknak sentselő aldozatokat ne-
 zelnék, mikor Asiat egetni es pusztítani
 kellene, hanem azok, az kik az viseltetet
 dolgoknak nagy voltaival az elhitelt fel-
 lyül haladtak volna. Ezeket es ezekhez
 hasonlokat az ifiak örömmel hallának, de
 az ven vitezeknel kedvesek nem valanak,
 kivaltkeppen Philep kiralyert, ki alat so-
 kaig eltenek vala. Akkor Clytus még ő
 sem elegjozan leven, azokra, az kik ő na-
 lánal alab ülnek vala, fordulvan, Euripi-
 desnek verset hoza ele, ugy hogy az kiraly
 az szózatot halhatna inkább hogy sem mint
 az be-

Nem az kik)
 Ugy-mint
 Philep kiraly
 es az ő ca-
 pitani.

az bebesedet, mely veszel az jelentetik vala meg, hogy roszul rendeltek volna a Görögök, hogy az győzedelemnek emlékezetire hagyator jelekre, csak az kiralyoknak nevei irattatnanak fel: mert az egyebeknek verekekkel becsütetet ducsosseg el tulaydonittatnek. Annakokaert az kiraly midon gyanakodnek, hogy az bebesed gonosul eset volna, az közel valoktol kerdezni kezde, Clytusol mit hallottanak volna. Es azok az halgatasban meg altalkodvan, Clytus lassanlassan Philepnek cselekedetit, es Görög orsagbā valo viseltetet hadait nagyobb sōval samlallya vala, mindeneket az jelen valoknal fellyeb bōcsulven. Innet az ifiak es venek között vetekedes tamada, es az kiraly mintha sēnvedetesen hallana azokat, az mikkel Clytus az ő dicsiretes dolgait sōllya vala, igen meg haragut vala. De midon ugy teczenek hogy haragjat meg tartoztatando volna, ha az csacsogással kezdetet bebesedben Clytus veget vetne, semmit azokban hatra nem hagyvan, inkab bōsfontatik vala. Es immar Clytus meg Parmeniotis oltalmazni meri vala, es Philep kiralynak az Athenas varosbelieken valo győzedelmēt, az Thebæ varosnak el rontatafanal nagyobra bōczulli vala, nem csak az bortol, hanem el-

Az csacsogás az mód nélküli meg iut bornak valhatatlan sarfa.

mejenekis gonos vikkalkodasatol elb e-
 leb vitetven. Vegezetre monda. Ha te e-
 retted meg kelletik halni. Clytus lebe n el-
 fő. De az győzedelemnek nagyobb jutal-
 mat vesik, az kik az te anyadnak emléke-
 zetit mentől nyelvesben csufollyak. Az
 Sogdiana orságot adod ennekem, ki an-
 nisor partot út, es nem csak meg né fúgit-
 tetet, hanem meg sem haytathatik. Az vak-
 merő elnekkel biro fene vadakkra kül-
 detem. De az mely dolgok en ream ne-
 nek, azokat el hagyom. Az Philep kiraly
 vitezit utalod, el feletkezven rolla, hogy
 ha ez az ven Atharias az viadalt meg vető
 ifiakat vissza nem hitta volna, még mi Ha-
 licarnafus környül mulatozandok vol-
 tunk volna. Mikeppen haytottad tehat
 meg Asiatis ezekkel az ifiakkal? Igaz (az
 mint velem) az mit az te anyadnak az bat-
 tyá hogy Olaš orságbán mondot legyen
 nilvan vagyon, hogy ő férfiakra akadot
 volna, te aßony emberekre. Minden ma-
 ga gondolatlanul es gorombaul valobese-
 di közzül semmi inkább az kiralt meg nem
 busítottá vala, mint az Parmenio felől
 böczülettel tétet emlékezet. Az bu-
 sultat mindazaltal az kiraly el titkola,
 meg elegedven az parancsolattal hogy az
 lakodalomból ki menne. Es semmit hoz-

Nyelvesben
 csufollyak.)
 Az mikép-
 pen most te
 Sandor.

Az te anyad
 nak az bat-
 tyá) Tudni
 illik Sandor
 Olympias-
 nak battya.

Az el titkol-
 tatobusult-
 utat keres az
 mellyen ma-
 gat kiönzze.

za egyebet nem bolla, hanem hogy talam
 ő (ha tovább beérellet volna) neki szem-
 re vetendő volt volna, hogy elete tölle
 tartatot volna meg: mert a val kevellyen
 gyakorta kerkedet volna. Es őtet, midőn
 még az fel kelessel kesnek, az kik
 hozzája leg közelbe telepedtenek vala le,
 kezeket reája vetven, dorgalvan es
 intven el vinni igyekeznek vala. Clytus
 midőn el vonattatnek az elebbi resegseg-
 hez az haragotis hozza vetven, azt kialts,
 hogy az kiraly hata az ő mellyevel ol-
 talmaztatot volna meg: de mineku-
 tanna olyan nagy jo tetemennek údeje
 el mult, még az emlekezeti is gyúlósfeges
 volna. Az Attalusnak halalatis szemere ve-
 ti vala: es vegezetre Iupiternek, kit San-
 dor maga attyanak vallana lenni, feleletit
 csufolvan, azt mondgya vala, hogy ő az
 kiralynak igazbakat felelt volna, hogy sem
 mint az ő attya. Immar az kiraly oly
 nagy haragot foglalt vala be elmejeben,
 az menit jozankoraban is elig benvedhe-
 tet volna. Az erzekenségi bizonyara az
 bortol meg győzettetven, az agybol hir-
 telen kiugrek. Az meg remült barati, in-
 gyen sem leteven, hanem el hanyvat az
 poharokat, fel ugrandozanak, az dolog-
 nak, mellyet olyan nagy hirtelenséggel

az harag an
 reszegfeges
 követi.

az agybol
 kiugrek) Az
 regiek agyak
 ban őttenek
 az mint ezen
 Curtius több
 helyen is il-
 lyen módon
 szol, estőb
 historicu-
 sok is azon-
 keppen.

szelc.

czelekedendő volna, kimenetelire figyelmezven. Sandor egy fegyverhordozónak kezéből lantsat ragadván, Clytuft nyelvenek még ugyan azon mertekletlenseggel dühösködöt meg útni ügyekezven, Ptolemeustól es Perdiccastól meg tartoztatek. Derekon ölelven ötet, midőn az ellenek valo tusakodástól meg nem bűnnek, kesedelmeztetik vala. Lyfimachus es Leonatus meg az lantsatis el vőttek vala. Amaz az vitezeknek hűségeket seggisegűl hivan, fel kialta, hogy ő az közelb valo barátitól meg fogatnek. az mi Dariuson minapiban törtent volna; es trombitaval jelt adani parancsola, hogy az kirali udvarhoz fegyveresen gyűlnenek. Akkorpenig Ptolemeus es Perdiccas terdeihez borulvan könyörgenek, hogy olyan hirtelen haragjaban alhatatos ne legyen, es údot hadgyon inkább elmejenek, az következendő napon mindeneket job modgyaval vivendő volna veghez. De bezarlattanak vala az fűlei az haragtól izgattatvan. Azert haragjat meg nem birvan, az kirali haznak pitvaraba futá, es egy cirkalotól az dardat el veven, az bemelő helyben meg allapiek, az hun azoknak, az kik egygűt vacsoraltak vala. kel vala kijűniek. Elmentenek vala az többi,

Clytus

Az meg se-
retet türes
dühössége
fordal.

Clytus leg utol gyortyanélkül megyen va-
 la ki, kit az kiraly, ki volna meg kerde.
 Még az fővabolis az gonofagnak, mely-
 hez kéűl vala, isonyufaga ki teszik vala.
 Es amaz immar nem maga haragjarol ha-
 nem az kiralyerol emlekezven, azt felde,
 hogy Clytus volna, es az lakodalombol
 menne ki. Ezeket mikor mondana, az ol-
 dalat dardaval által vere, es az halo em-
 bernek verevel meg öntöztetven, mon-
 da: Eregy most Philephez, Parmeniohoz,
 es Attalushoz.

Az termeset az emberi elmekre roűsul
 viselt gondot, hogy gyakrabban nem az
 jövendő dolgokat hanem az elmultakat
 visgallyuk. Mert az kiraly, minekutanna
 az harag elmejeből ki őallot vala, es meg-
 is jozanodot vala, az isonyu cselekedet-
 nek nagy voltat kéű gondolkodással ve-
 ve eűben. Akkor lattya vala, hogy az fe-
 letteb valo őabadsaggal nem jól elt em-
 ber, de egyebkent jcles fő hadakozo, es
 ha megvallani nem őegyenlene, maga e-
 letenek meg tartoja őletet volna meg.
 Hohernak utalatos hivatallyat fogta vala
 elé az kiraly, az őoknak feletteb valo őa-
 badsagan, mely az bornak tulaydonittat-
 hatik vala, meg mondhatatlan isonyu
 gilkoűsaggal boűsűt alvan. Mind az egesű

Melto hogy
maga ellen
kegyetlen-
kedgyek, az
ki barati es
alatta valoi
ellen kegyet-
lenkedik.

pitvarban foly vala annak az vere, az ki egy keves údóvel annak-előtte az kiraly-nak vendege vala. Az el remült es el a-multakhoz hasonlo cirkalok tavul allanak vala, es az pušta hely babadosb meg bannaft banaft veszen vala. Annakokaert az halva fekvőnek testeből ki vonatot dar-dat magara fordita, es immar az mellye-nek vitte vala, midőn az cirkalok oda fu-tamodanak, es az ellenek tufakodonak ke-ztiből erővel ki tekerek, es őtet fel emel-ven az satorba vivek. Sandor maga testet az földre vetette vala, keserves siraissal es jaygataissal mind az egész kiralyi udvar zeng-ven. Annakutanna körmeivel az orczajat baggattya vala, es az környülette allokak kerü vala, hogy őtet olyan nagy gyalazat-tyarálalni ne hadnak. Mind az egész ecza-ka czekben az könyörgő sokban töltetek el, es ő borsalmatoson tudakozvan azon, ha az Isteneknek haragjokkalhajtatot vol-naje olyan nagy gonosffagra, esébe juta, hogy az minden estendönkent valo al-dozat az Liber atyanak arra rendeltetet údóban meg nem adatot volna. Annak-okaert hogy az gilkosffag az bor es lakas közben cselekedtetet, az Istennek nilvan valo haragja volt volna. De azon inkab busul vala, hogy minden baratinak meg rettent

rettent sűvőket lattya vala, hogy senki annakutanna velle beálleni nem merne. Az pusztaságban kellettnek neki lakni, mint az fene vadnak, nemelleyeket retten-tőnek, nemelleyektől felőnek. Annaku-tanna jó reggel az testet az mint még vé-res vala, az satorba be vitete. Mely mi-nekutanna ő előtte le tetetek, könyvei eredven, monda; Az en daykamnak mun-kajat ezzel halaltam meg, kinek Miletus városnal az en dúcsősegemet ket fia holt meg, ez őcze pedig Clytus az ő arvasága-nak egyetlen egy vigasztalása, en töllem az lakodalomban őleték meg. Hova me-nend immar az a nyomorult asszony? Minden ővei között, csak egy marattam meg, kit egyedül letemben jó szemmel nem lathatandó. Es en az en megtarto-ímnak gilkofa viséa menyéke hazámba, hogy még job kezemetis az en daykam-nak az ő nyomorufaganak emlékezetinel-kűi ne nyuthassam. Es midőn az sírásban es panaszkodásban vég nem lenne, az baratinak parancsolattyokból az test el-vitettetek. Az király három nap heveré be-rekezkedve, kit minekutanna az fegyver-hordozok es test őrizők az meg halafra meg altalkodotnak értének lenni, az sa-torba mindnyajan berohanának, es kö-

Az kegyet-
lenseg még
baratinkat,
es az slaz-
tunk valo-
katis tőlünk
el idegeniti.

Az Macedo-
noknak San-
dor kedve-
jéről való
Istentelen ve-
gezések.

nyörgesek ellen fokaig visszahodvan, ne-
hezen bírák rea hogy énnék, es hogy az
gilkoffagot kevesbe begyenlene, az Ma-
cedonok azt vegezék, hogy Clytus meltan-
öletet volna még: még az el temettetef-
benis ellent tartandok leven, ha az kiraly
nem parancsolta volna, hogy el temettes-
sek. Annakokaert kivaltkeppen az tistef-
segnek meg erősítetere az Maracanda va-
rosnal tiz napot töltven, Hephæstiot az
hadnak egy reßével, az Bactria tarto-
manyba küldje, hogy telre élelt keßicsen.
Az mely tartomant penig Clytusnak ren-
delt vala, Amyntasnak ada, Ó maga Xe-
nippaba érkezék. Ez Scythiaval határos
tartomány, es az nepe fok gyakor faluk-
ban lakik: mert az földnek bő termeken-
sege nem csak az ot búletteket tartoztat-
tya, hanem az jövevényeket is hozza von-
sá. Az Bactriabeli sámkivettetteknek,
kik Sandortól elpartoltanak vala, befo-
gado helyek vala. De minekutanna meg
erték hogy az kiraly közelgetne, az ot la-
kosoktól elüzettetven, mint egy ket eze-
ren es ket százan ösve gyülekezének,
mind lovasok valának, meg az bekefeg-
benis az tolvaykodásokra toltanak vala,
akkor az kemény termébetű elmeket,
nem csak az had, hanem az kegyelemnek
ketfeg-

Az kemény
termébetű
elmek az ke-
gyelemnek
ketfegben

ketsegeben valo esfeis meg kegyetleni-
 tette vala. Azert Amyntasra Sandornak
 tistartojara veletlenül reaútven, lokaig
 ketseges harcztot töttének vala, vegezet-
 re az magok feleiben het százat elvešt-
 ven, kikben három százat az ellenfeleg el fo-
 ga, az győzedelmefeknek hatat adanak,
 de bizonyara nem bolssu allalnelkül:
 mert az Macedonokban nyolczvant öle-
 nek meg, es azokon kívül negyed fel szá-
 zan sebefedének meg: Mindazonáltal az
 masodik partútes utanis bocsanatot nye-
 renék. Ezek hűtala vetetven, az kiraly
 minden hadaval egy tartományba mene,
 mellyet Nauranak neveznek. Annak feje-
 delme Syfimuthres vala, kinek az maga an-
 nyatol ket fia sűlettet vala, mert ő nalok
 az atyának es anyának az magok gyer-
 mekivel paraznalkodniok szabad. Azon
 Syfimuthres az alatta valokat fel fegy-
 verkeztetven, az tartomannak torkait, az
 hun leg sorosbak, kemeny erőfleggel be
 fanczoltatta vala. Mellettek sebes viz foly
 vala, mely egy kőfiklanak az hatuliyat
 meg környekezi vala, ezt az ot lakofok
 kezzel által jarova csináltak vala. De az
 barlangjanak az sája világosságot veszen
 be: a bellőb resei, hanemha gyortyat be vi-
 ve, egyebkent lőtitelek. Az föld alatt mind

valo esfeivel
 tellyesség-
 gel meg ke-
 gyetlened,
 nek.

Az Nauriu-
 foknak ekte-
 len ferrel-
 mes szoká-
 sok.

Semmi nin-
esen oly ne-
hez dolog,
mellyen az
bator elmek
által ne me-
hessenek

Az dücsőse-
gek kevéna-
sa minden
melyseget
be tud tölte-
ni, de ő ma-
ga betöltke-
etlen.

egy vegben asatot al lyuk vtat ad az me-
zökre, mellyet az ot valo lakosoknal e-
gyeb senki nem tud. De Sandor, noha az
poganok az helynek termezet szerent va-
lo allafaval meg erőssittetet borosságokat
erős haddal oltalmazsak vala, mindzalt-
tal az reajok vitetet fal törő kofókkal az e-
rőssegeket, mellyek ahoz kezzel foglaltat-
tanak vala, meg törtete, es parittyakkal s-
nilakkal az oltalmazokat többire mind le-
verete, kiket minekutanna meg selest-
ven el úze, az erőssegeknek romlasira fel-
menven, az hadat az kősiklahoz vive. De
kőztök egy viz foly vala, mely az felső
tetőről a völgyre össze gyűlő vizekből al-
vala, es nagy munkanak lattatik vala len-
ni, olyan felette nagy mélyseget meg töl-
teni. Mindzaltal fakat vagatni es kőve-
ket hordatni parancsola: es az poganokat
afele csinalmanyokra tudatlanokat felet-
te nagy remúles foga, az hertelen fel ra-
katot alkotmannak nezőit. Azert az kiraly
azt velven, hogy feltekbe az megholdo-
lasra ken szerittethetnenek, el küldte Oxar-
test azon nemzetsegbelit, de maga biro-
dalma alat valot, ki a benne valo herczeg-
nek tanaczul adna, hogy az kősiklat meg
adna. Azonközben az remúlesnek öreg-
bitesere tornyokis vitetnek vala reajok,
es az

rs az lővő férfammal kilőtetet dardak-
 is villamezoznak vala. Annakokart min-
 den egyéb segítséget megvetven, az kö-
 siklanak az tetejere menenek. Oxartes
 pedig az rettegő es maga dolgaihoz nem
 bizo Syfimuthrest inteni kezdé, hogy hű-
 tőket akarna inkább az Macedonoknak
 megprobalni, hogy sem mint hatalmo-
 kat, ne is kefedelmztetne sietseget az In-
 diaba menő győzedelmes hadnak, mely
 nek valaki magát ellene vetne, az mas
 ember veszedelmét az maga fejere fordí-
 tando volna. Es ő maga Syfimuthres az
 meg holdolást megengedi vala, de az an-
 nya es ugyan azon felesége is azt izenven,
 hogy ő eleb meg akarna halni, hogy sem
 mint akarki birtoka alá menni, az pogán-
 nak akaratiyat tisztelteseb vologra for-
 ditotta vala, hogy sem mint batorfagoss-
 za, es altallia vala, hogy az szabaglsagnak az
 a szonyallatoknal nagyobb böcsületi vol-
 na, hogy sem mint az férfaknal. Annako-
 kart az bekefegnek közben jaro követet
 el bocsatvan, azt vegzte vala, hogy az
 meg szállást benvedgye. De midőn az el-
 lenfegnek erejet es az magajet öbve vet-
 ne, az a szony emberitanacsot, mellyet
 vakmerőnek híven vala inkább hogy sem
 mint búkfelegesnek lenni, meg kezdé ban-

Az a szony
 embereknek
 hozta az
 hajok, de
 rövid az el-
 mejelt.

ni, es Oxartest hamar vißsa hivatvan, azt felele, hogy ő magat az kiralynak hatalma ala adando volna, egy dolgon könyörögven, hogy az maga annyának akarattyat es tanacsat ki ne jelentene, hogy nekiis könnyebben kegyelem nyerettetnek. Annakokaert Oxartest elől elbocsatvan, Sifimithres az annyával, gyermekivel, es minden rokonságinak seregevel utanna megyen vala, még ingyen sem varvan az hűtnék zalagat, mellyet Oxartes megigirt vala. Az kiraly lovasit küldven ele, az ki nekik meg parancsolna hogy vißsa terjenek, es az maga jelen letet varjak, hamar oda mene, es az Minervanak es Victorianak véres aldozatokat teven, az birodalmot Sifimithresnek megada, még nagyobb tartomannakis remensegevel biztatvan őtet, hogyha az ő baratsagat hiven tisztelne. Az attyok ket ifiakat advan neki, meg parancsola Sandor hogy ő magaval valo vitezkedes fejebe kövessék őtet. Annakutanna az Phalanx sereget el hagyvan, azoknak az kik tölle elpartoltanak vala, meg haytasokra, az lovassal ele mene. Az nehez hango es kövekkel akadályos utat előtör valahogy mégis elmenvedik vala, de egy keves idő mulva, az lovaknak nem csak az kőrák törődven

Kitalimester
seg az mago
kat meg a-
doknak meg
kegyelmez-
ni, es az ke-
velyeket
meg hayta-
si

meg

meg, hanem meg testekis el faradvan, nagy sokan utannok nem mehetnek vala, es az sereg untalan meg ritkul vala, az tißteffeget (az mint gyakrabban történik) az feletteb való munka meg győzven. Az kiraly mind-azonaltal az lovakat untalan meg változtatvan, az futokat fűntelen kergeti vala. Az ötöt követni szokot fő urfiak el faradtanak vala, Philepen kívül ki Lyfimachusnak battya vala, nevekedegeben finte akkor allapodot vala meg, es az mi könnyen meg teczenek, oly fő indulatu vala, mellyet masban ritkan talalni. Ez az ifiu (az mi csodalatos) az lovon menő kirallyal egygút gyalog ötven futamatni földet mene, Lyfimachus ötöt gyakrakinalvan az maga lovaval, de mindazaltal, hogy az kiraly mellől el tavoznek reanem vetethetek, midőn panczelban öltözve leven fegyvert viselne. Ezen ifiu midőn egy ligetbe ertenek volna, az melyben az poganok magokat el reytettek vala, vitezül harczoia, es az ellenfeggel szemtől szembe vivo kiralt meg oltalmazta. De minekutanna az futasra ki omolot poganok az erdőket el hagyak, az lelegzet, mely az harcznak sullyan az testet taplalta vala, meg fogyatkoztata, es hirtelenséggel minden tagaiból az veritek ki

Egy Magyar mely föld-
nel egy ke-
vesse többet.

Ennek az
nemzetes fő
vitez urfiak
Philepnek,
ki kedves ká
rallya melle
maga eletet
nem szan-
van le tötte,
jo hire neve
mindenkor
fen leszen.
Kinek jo pel
dajat az sejo-
delmek mel-
let való ifiak
nak melto
követnick.

omolvan egy közel való fanak az dereka
hoz támaszkodék Annakutanna meg az á
gyamol-is meg nem tartvan, az kiralynak
kezeivel fogatek, mellyek között le esven
meg hala. Az somoru kiralt mas barátis
nem kicsid ere. Erigyius az hiresneves ca-
pitanok között vala, kinek halalat egy ke-
ves újdóvel eleb hogy sem mint az tabor-
ba vissza menne megerte. Mind az kettő-
nek teste minden kesúlettel es tisztel-
séggel temettetek.

Annakutanna magában el rendelte va-
la hogy az Dahakra mennyen; Mert Spi-
tameneft ot ertette vala lenni. De ezt az
hadatis az mint többeket, az neki való
kedvezessel soha el nem faradot szeren-
cse tavulleteben veghez vive. Spitime-
nesaz feleségehez feletteb való szeretettel
gerjendez vala, kit, az futast es az untalan
uyjabbban való samkivetéseket nehezen
szenvedteben, minden vesbedelemre velle
egyút utitarful hordoz vala. Azon fele-
sege az nyomorusagok miat elfaradvan,
untalan aszony emberi hizelkedéseket
vesen vala ele, hogy immar valaha az fu-
tastol búnyyenek meg, es az győzedelmes
Sandornak kegyelmességet meg probal-
van engedtelne meg, ki elót el nem salad-
hatna. Tölle sarmazot nevedesekben

meg

meg állapotot három gyermeki valának,
 kiket midőn az attyoknak eleiben állatot
 volna, azon könnyörög vala, hogy akarcsak
 azokon akarna könnyörülni. Es hogy az kő-
 nyörögsek hathatosbak lennemek, Sandor
 nem mebbe vala. Spitamenes azt velven,
 hog ő nem internetek, hanem el arultatnek,
 es bizonyara bepfeghezvalo biztában ke-
 vanna ő hogy magokat Sandornak men-
 től hamarab hatalma alá adnak, bablyat
 vona ki, meg akarvan az feleséget csapni,
 ha annak attyafiainak eleibe valo futá-
 fokkal nem ellenzettetet volna. De meg
 parancsola, hogy előlle el mennyen, ha-
 lallal fenyegetven, ha bemei eleiben ke-
 rülne, es az kevanfagnak könnyebbitefe-
 re az eczakat az agyafi közöt kezde tölte-
 ni: de az belfőkeppen bele avult beretet,
 az jelen valo agyafit meg unvan, fel ger-
 jede. Annakokaert magat ismet azon egy-
 hez advan. őtet azon kerni meg nem bű-
 nek, hogy olyan tanacs adafnelkül el len-
 ne, es benvedne az sorfot valamineműt
 az berenese nekik hozna: mert ő neki az
 halal az meg holdolafszal könnyeb volna.
 Amaz penig magat menti vala, hog az mi-
 ket hasznofoknak itilt volna lenni, azokra
 netalam asbony emberi mod berint, de
 mindazonáltal hú elmevel tanaczlotta
 volna:

volna; ennekutanna az férjének engedelmes lenne. Spitamenes az tettét engedelmefféggel megcsalotván, nappal lakodalmot késettete, és minekutanna az bortól és eteltől megnehezedet volna, búnyadozva az agya, hazba vitetek; kitéve hogy az felesége mély és nehéz alomban itile lenni, az bablyat, mellyet az ruhaja alatt elrejtet vala, ki vonvan az uranak fejét veve, es verben keveredven, azon főt az maga bálgajanak, az gonos cselekedetnek tudojanak ada. Azon bálga őtet keferven, (az mint az veres ruhában vala) az Macedonok taborába érkezek, es Sándornak megizene, hogy oly dolgok volnának, mellyeket ő tőle búkfeg volna megerteni. Az kiraly mindgyart az pogan affonyallatot hozzaja beeresztetni parancsola, kit mihelt veresen lenni megtekintte, azt itilven hogy rayta tetetet gyalazatnak panabolkodalara ment volna, parancsola, hogy az miket akarna, mondana meg. Amaz penig az bálgat, kinek, hogy az sator előt vesztég allyon, meghatta vala, bevitetni kevana, ki miért hogy Spitamenesnek az fejet az ruhaja alatt elfedezve tartya vala, gyanufag leven hozzaja, az tudaközoknak, mit reytene el, megmutatta. Az veinelkül valo orcsanak jeleit az

Az aszfzony
embeinek
dihi s ha-
ragja meg
probalatlan
semmit el
nem hagy.

haloványfag be fogta vala, es nilvan ki volna, meg sem ismerhetni vala. Azert az kiraly bizonyosra tetetven, hogy ő ember főt vinne hozzaja, az satorbol ki mene, es mi dolog legyen tudakozvan, az folganak ki vallasabol meg erte. Ezokon fok fele dolgokat visontag forgato elmejet külömb külömb gondolatok fel inditotak vala. Velle valo felette nagy jo tete-
 mennek hiszi vala lenni, hogy az pribek es arulo, es ki, (ha elt volna) olyan nagy dolgokban kesedelmet eytendő löt volna, meg öletet volna. Visontag az felette iszonyu cselekedeti ölrtozik vala, holot az velle jol öi közönfeges gyermekeknek atyokat es alardfaga által meg ölte volna. Meg győze vegtere az erdemnek jutalmat az iszonyu latorfagnak kegyetlensege, es megizenni parancsola, hogy az taborból ki mennyen, hogy az feletteb valo pogani babadfagnak példajat az Görögöknek erkölcsökre es bilgy elmejakra ne vonna. Az Dabak Spitamenesnek halalat megertven, Dataphernek annak az partolainak rebeset Sandornak fogva vi-
 vek, es magokatis meg adak. Az kiraly az jelen valo gondoknak felette nagy re-
 betöl megmenekedven, azokon tetetet bantafoknak meg büntetesere fordita el-
 mejet,

Meg győze
 vegtere az
 tisztesség, de
 mindazon-
 által is ke-
 menb büntet-
 tessel az erde-
 len aszszon-
 nyallatot
 nem lakolta-
 ta, gyengeb
 büntetéssel
 meg ele-
 gedven.

Ugy szokta-
nak jarni az
kik magokat
tisztokban
jamborul
nem viselik.

mejet, az kiknek az maga tisztartai telhetetlenül es kevelyen parancsolnak vala. Annakokaert Hyrkaniat es az Mardusokat az Tapyrusokkal egyetemben Phratapher-
nesnek ada, es meg parancsola, hogy Phradateft, ki utan az birodalomban következik vala, ő hozza őrizet ala küldene. Arfamesnek, Caria tisztartajanak helyebe Stafanor rendeltetek. Arfaces Mediaba küldetek, hogy Oxidates onnat el menne. Babylonia Mazæusnak halála utan Deditamenes ala vettetek.

Ez dolgok el rendeltetven, az harmadik holnapban az telelő helyekből az hadat ki indita, Gabaza nevű tartomanra akarvan menni. Az első nap csendes utat ada, az második noha még nem felveés es komor, mindazonáltal az előtte valónal homalyosb leven, az nevedő vefelynek né fenyegetesinelkül valo karral mulek el. Harmadik napon az egnek minden részei feiől villamasok fenlenek vala, es az nap hun tündökölven, s hun be fedezettven, az menő hadnak nem csak semeit, hanem meg búveitis rettenteni kezdék. Csak nem búntelen valo mendör-
ges vala, es berinserte hulló mennyűtő köveknek kepe lattatik vala, es az el bavit had meg remült fűlekkel leven, sem eieb menni, sem meg ballani nem mer

vala. Annakutanna hirtelenleggel reájok jeget verő zapor első patak módgyara öntetek ki. Es egy előőr magok fegyverivel be fedeztetven, elfogtak vala. de immar sem az fegyvereket az sík es meg fazodot kezek nem tarthattak vala, sem magok el nem rendelhetik vala, mely fele forditanak testeiket, midőn minden felől az égi haborunak nagyobb erőszakja találkoznak eleikbe, hogy sem mint az melytől magokat oltalmaztak vala. Azert az rendek meg saggattatvan, az had mind az egész ligetben budosik vala, es fokban feltekben eleb hogy sem az vesely miat el faradvan az földre le dőlenkeztenek vala, noha az zapor első az hidegnek ereje jeggel meg fagylalta vala. Nemelylek az főknek derakihöz támaszkodtanak vala. Az felette sokaknak mind segítsegek s mind batorfagos oltalmazó helyek vala. Es azt magok tudgyak vala, hogy haláloknak választananak helyt, holot az mozdulásnelkül való vesztég allokot az eltető melegség el hadna. De az el farattaknál az testeknek restsége kedves vala, s nemis gondolnak vala az nyugvasban való meghalással, mert az veselynek nem csak feletteb való, hanem büntelen való nagy ereje vala raytok, es az nap fent, természet szerint

Az diésőfeg
keresőknek
gyakorta il-
lyen virágok
szokottlenni-
Fuva adgyak
az vitezke-
dőknek az
perezeta

Az kiraly-
ban az kíván-
tatik, hogy
győzhetet-
len legyen,
es minden
veszélyek-
nek elszen-
vedője.

Az ketelen-
ség minden
szükséges
dolgoknak
találója es
szolgáltató-
ja.

serint valo vigasztalast, az lötelegtől nem
külömböző égi haborun kívül az erdők-
nek arnyekiis el reytettek vala. Az kiraly
ollyan nagy veselynek egyedül leven el
senvedője, az vitezeket kerüli vala, az el
szelletteket ösve gyüti vala, az le dőlen-
kezteket fel emeli vala, az kalibakbol ki-
tekergő füstöt mészé mutattya vala, es in-
ti vala őket, hogy minden közelö valo ol-
talmazó helyeket foglalnanak magoknak.
Es semmi dolog inkább meg maradasokra
nem lön, mint az, hogy az munkával meg-
többitetet veselyeket, mellyektől azok
meggyőzöttettének vala, el álló kiralt el
hadni segyenlik vala. De az nyomorufa-
gokban az okosságnal hathatosb ketelen-
ség az hideg ellen orvosságot talala, mert
az erdöket feyűekkel kezdven vagni, se-
rinserte rakasba hordatot fákat gyutanak
meg. Azt hinned hogy az erdő egy mast
erő tűzzel egne, es az seregeknek az lan-
gok között hely elig hagyatot volna. Ez az
melegség az el gyalatot tagokat meg in-
dita, es lassanlassan az lelkzet mellyet az
hidegség megtartoztatot vala, szabadon
kezde benne jarni. Nemelleyek az poga-
noknak házaiba menenek, mellyeket az
vegő ligetben el reytettek az ketelen-
ség fel kerestet vala, nemelleyek taborba
állá-

Sallanak, mellyet noha vizes helyen, de
 immar az égi háborunak kemensége meg
 enyhödven helyezettének. Az vitezek-
 ben, es az had utan kereskedésnek oka-
 ert jaro emberekben, es az tabori solgak-
 ban az á vesedelem ezért emeste meg.
 Emlkezetre hagyatot, hogy nemelleyk
 az faknak derakihoz tamafkodva, es nem
 csak elevenekhez hanem egymással be-
 sellőkhöz hasonlovan lattattanak volna,
 testek ölközeti azon állapotban maradvan
 az melyben kit kit az halaltapaftalt vala.
 Törtinet ferint egy Macedo kőz vitez
 fegyverhez tartozvan, el vegtere az ta-
 borba érkezet vala, kit az kiraly latvan,
 noha magais meg fazot tagait az tűzzel
 finte akkor meleggeti vala, az maga fe-
 kiből ki ugrek, es az meg lankadot vitez,
 ki eben-is elig vala, az fegyveret el veven,
 az maga bekibe ütete. Amaz sokaig sem
 hun nyugonnek, sem kitől fogadtatot vol-
 na be, ebbe nem veve. Vegre az eltető
 melegleg vissza vetetven, mihelt az kirali
 feket es az kiralt meg lata, meg reit-
 ven felkele. Kit Sandor megtakintven,
 monda: Vallyons vedede vitez e kedde,
 menyivel job foszt ellytek, hogy sem
 mint az Perlak az kiraly alatt? mert azok-
 nak az kiraly bekiben ülni halalos volna,

Igy adgyak
 az vitezke-
 des által az
 dücsőséget.

Nem esoda
 ha annak ve-
 zersege alatt,
 anni eszten-
 deig vitez-
 kedni gyö-
 nyörüsegef-
 nek tartatot,
 az kivel az
 kőz vitez-
 nek egefse-
 ges elete, es
 az hadnak jo
 szerencseje
 az maga ki-
 rali fellege-
 nel kedvesb
 vala.

neked penig eletedre lőn. Másod nap az
 barátit es az hadaknak capitánit ősvé hi-
 vatvan, meg hirdettete, hogy az miket az
 vitezek el vesztettek volna, azokat nekik
 mind meg adando volna. Es az igiretnek
 igaz volta beis tellyesedek: mert Syfimi-
 thres sok lovakat, es ket ezer tevet, bar-
 mokat es csordakat hozza, mellyek egyelő-
 keppen el ostatvan, az vitezeket mind az
 karvallaftól smind az ehsegtől meg szabad-
 itak. Az kiraly eleb azt mondvan, hogy
 Syfimit hres ő neki az velle cselekedtetet
 jo tetement meg halalta volna, az vitezek-
 nek meg parancsola, hogy hat napra va-
 le súit es főteledeleket vigyenek. Az Sa-
 cakra menven, ezt az tartomant minde-
 nestől fogva el pústitvan, Syfimit hresnek
 az prædabol ajandekon harmincz ezer
 barmot ada. Onnat egy tartományba er-
 kezek, melynek Cohortanus fő tistartója
 vala, ki magát az kiralynak hatalma es hű-
 tiala ada. Sándor az birodalmot neki
 meg advan, egyebet fölle nem kevana,
 hanem hogy három fia közzül kettő velle
 egyút vitezkednek. Az tistarto aztis az
 ki nála hagyatik vala, neki advan, pogani
 gazdagfaggal valo lakodalmot, mellyel
 az kiralt vendeglene, kebittetet vala.
 Azon lakodalomban midőn nagy nyajaf-
 laggal

foggal mulatna, harmincz fő nemzeti
 hajadon leant vitete be, kik között vala az
 Roxane nevű maga leánya is felette szép
 természetű, es az poganok között öitözeti-
 nek ritka ekeffegyvel való. Ki noha az va-
 logatot szép leányok között ment vala ele,
 mindazonáltal mindeneknek szemeket
 magára fordíta, kiváltkeppen az kiraly-
 nak, ki immar az herencsenek, mely el-
 len az halando emberek magokat elege
 oltalmazni nem tudgyak, kedvezési között
 az maga kevanfagit kevesbe zabolazza
 vala meg. Annakokaert azon Sandor, ki
 Dariusznak feleséget, ki ket hajadon lea-
 nyat, kikhez szépséggel Roxanen kívül
 senki nem hasonlittathatik vala, nem kü-
 lömb hanem atyai kúvel nezte vala, akkor
 az süzezzkenek, ha kirali nemzettel ös-
 ve vetteffek, nemtelennek heretetre ugy
 fel gerjede, hogy azt mondana, hogy az
 birodalomnak meg erősitefere nezne az
 Persaknak es Macedonoknak ösve valo
 hazafulafok. Ez egy moddal mind az meg-
 gyozettetteknek gyalazattyok, s mind az
 győzedelmefeknek kevelysegek el töröl-
 tetethnek. Achillesis, kinek ő nemze-
 téből venne eredetet, fogoly leannyal kö-
 zősült volna. Hogy tilalmasnak ne velnek
 lenni, hogy hazafagnak törvénye herint

Az a fogoly
 leány Bri-
 scis volt.

akarna azt hozza venni. Az leannak az atya az remenfege kívül valo örvendetes dolgon vigadvan, befedet örömeft halla. Es az kiraly kivanfaganak leg nagyob gerjedezegeben eleinek regi fiokafa berint, kenyeret hozata elé, (ez az Macedonok között az őse hazafuloknak igen bent erősegek vala) mellyet fiablyaval meg oztatottat, mind az kettő meg kofol vala. Aft hisem, hogy azok, az kik az nemzetlegnek fiokafit berzettek, az keves es oleso eledellel meg akartak legyen mutatni azoknak az kik gazdagagokat foglalnak őszve, melymer teketes elettei kellene meg elegendniek. Illyen modon az Asianak es Europeanak kiraliya az lakodalomhoz valo jatekok közzé be viteretleant maganak felefegül vévè, az fogoly afsonybol nemzendő leven fiat, ki az győzedelmefeknek parancsolna. Szegyenlik vala az barati, hogy az bor es lakozas felet ipot az meg holdoltak közzül valaftot volna. De Clytusnak fegyver miat valo halala utan az fiabadsag el kelven, az dolgot fiinnel, mely felette igen fiolgal, javaliyak vala.

De Indiara es onnat az Oceanum tengerre akarvan menni, hóg hata meget valamine tamadna, az mi az elrendeltetet dolgo-

dolgokat meg bantathatna, minden tartomanyokból harmincz ezer ifiat választani es felfegyverkeftetve hozza vitetni parancsola, azok neki egyfersmind mind zalagi mind vitezi leendőök leven. Cra-terust penig Hautanesnek es Catenesnek, kik tölle elpartoltanak vala, kergette-
 fekre küldé, kik közzül Hautanes meg fo-
 gatek, Catenes az harczon meg ölték. Polyperconis az tartomant mely Bubace-
 nenek neveztetik, meg holdolta. Annak-
 okaert mindenek veghez vitetven, gon-
 dolatit az India ellen valo hadakozásra
 fordita. Gazdag orságnak tartatik vala,
 nem csak arannyal, hanem draga kövek-
 kel es gyöngyökkelis, az mertekietlenfeg-
 re inkább, hogy sem mint az meltofogos
 állapotra megekesittetett leven. Az vitezi
 paifok arannyal es elefant tetemmel mon-
 datnak vala tündöklenni. Annakokaert
 hogy semmiből meg ne győzettetnek, ho-
 lot egyéb dolgokkal főb volna, az paifok-
 ra ezüst pleheket, az lovaknak arany sa-
 bolakát csinaltata. Az pancelokban is ne-
 mellyeket arannyal, nemellyeket ezüsttel
 megekesittete. Szaz huz ezeren valanak az
 fegyveresek, kik az kiralt arra az hadakozás-
 ra követik vala. Es immar mindeneket el-
 kesittetven, az mit regen gonos elmeje-

be bé vót vala, azon kezdé elmelkedni, hogy akkor volna údeje mennyei tíftele-
teket mi módon tulaydonitana maga-
nak. Azt akarja vala, hogy őtet Iupiter
fianak lenni ne csak mondanak, hanem
hinnek is, mintha az elmeknek finte ugy
parancsolhatna mint az nyelveknek. An-
nakokaert az Macedonoknak meg paran-
csola, hogy őtet az Persaknak szokások be-
rint az földre leborulva böcsületesen
imadnak. Effeleket kevano kiraly kör-
nyül veszedelmes hizelkedes vala, az kira-
lyoknak süntelen valo veselyek, kiknek
hatalmokat azon hizelkedes gyakrabban
elrontya hogfemmint az ellenfeg Es nem
az Macedonoke vala az á vetek, mert sen-
ki azok közzül semmit regi eleiknek szoká-
sokban meg hanyatlani nem szenved, ha-
nem az Görögöke, kik az tífteffeges tudó-
manyoknak tanitafat az gonos erkölcsök-
kel meg vesztettek vala. Egy Agis ne-

Az hizelke-
dők az kira-
lyoknak es
fejedelemek-
nek bizo-
nyos, es
mindazonal
tal felette
kedves ve-
szedelmek.

Illyen hizelkedők valának Bathori vü Görög, Chærilus u-
Sigmund fejedelemmel Erdelyben tan felette rosz versek-
az Olaszok, mint Gyenga, es az több-
bi, kikre az közönséges jónak nek berzöje, es Sicilia-
nagy karavallók jövait vezregete bol Cleo s ez bizonyara
nem csak elmejenek hanem nemzetsege-
nek is vetkevel valo hizelkedő, es az ma-
gok varosinak több gaz emberei, kik meg
rokonfaginat is es felette nagy hadainak
capi-

capitanin. I az kiralytól fellyeb bősűhet-
nek vala. Ezek akkor az éget neki meg nit-
tyak vala, es azt hannyak vetik vala, hogy
Hercules es az Liber atya, es Castor Pollu-
xal együtt a magok helyeket az uy Istenek
engedendők volnanak. Annakokert egy
innep napon minden gazdagfaggal fris la-
kodalmot kefittetni parancsoia, melyben
nem csak az Macedonok es Görögök
közül valo főfő barati, hanem az nemes
rendek is be vetetnenek. Fikkal együtt
midőn az kiraly le telepedet volna, egy ke-
ves údeig lakozvan, az lakodalomból ki-
mene. Cleo, az miképpen annak előtte
hozza kefittetet vala, az kiraly dícsireti-
nek csodalatosfaggaval valo befedet indi-
ta. Annak utanna jo tetemenit ele sam-
lala, mellyeket ő neki valofagofon egy
keppen halalhatnanak meg, ha az kit I-
stennek ertenenek lenni, vallanak is: ol-
lyan nagy jo tetemenyeket egy keves te-
mienre valo kölcssegekkel fizetendők
volnanak meg. Az Persák bizonyara az
magok kiralit Isten gyenant nem csak ke-
gyesen hanem okofon is tisztelenek: mert
az birodalomnak feifege az meg maradaf-
nak okalma volna. Még Hercules es az
Liber atyais első Istenekke nem bentel-
suttenek, meglen az vellek együtt elők-

Az uv Isten-
nek) tudni
illik sandor-
nak.

nek irigységeket meggyőztek volna. Megannit hinnenek el az maradekok is az ment az jelenvaló údóigitt volna. Hogyha egyebek ez dolog felet velekednenek, minekutanna az kiraly az lakodalomba be menne, ő maga előtte az földre le borulna. Az többinek is azont kellene cselekedniek, es leg először is az bölcsenek: mert az kiralynak tiszteletire valo peldanak azoktól kellettnek adatni. Besede kettség nélkül Calisthenesre nez vala. Ennek az fő embernek alhatatosságát es bator szabad-ságot gyűlöli vala az kiraly, mintha olyan engedelmessegre kést Macedonokat egyedül kesedelmesztetne. Ő akkor minekutanna halgatas lón, az többi arra az egyre nezven, monda. Ha az kiraly az te besededben jelen volt volna, senkinek bőva bizonyára az neked valo valas tetelre nem kevantatnek, mert ő maga azon kerne, hogy őtet az idegen sokasokra vete-medni ne keseritened, es hogy az felette jo szerencseseen viseltetet dolgokra olyan hízkelkedéssel irigységet ne vonnal. De miert hogy jelen nincsen, neked en ő erette meg felelek. Semmi gyűmlős nincsen, mely ugyan azon mind sok údeig vala, s mind elein erő legyen, es mennyei tiszteletet nem adnal te az kiralynak ha-

Az igazság-
nak es szabadságnak
szép es hat-
ható oratioja
az istente-
len hízkel-
des ellen.

nem

nem attól ótet megfojtánád. Mert údó
 kevantatikához, hogy kit Istennek hid-
 gyenek lenni, es mindenkor ezt az hala-
 dást az hiresneves emberekkel az mara-
 dekok cselekedik. En pedig keső halha-
 tatlanfagot kevanok az királynak, hogy
 hoššu údeig való clete es örökke való
 meltofaga legyen. Az embert követi va-
 lamikor az Istenne való letel, de soha
 velle egyút nem jár. Most Herculest es az
 Liber atyat az megűenteltetet halhatat-
 lanfagnak peldait őamlalod való cle.
 Azokat egy lakodalomnak vegezesevel
 híšede Istenekke tetetteknek lenni? Eleb
 vőtte el őket az halando embereknek őe-
 mek elől az termetet, hogy nem mint az
 hirnev az égbe fel vinne. Azt híšem,
 hogy en es te Cleo Isteneket csinálunk,
 az maga Istenfegenek meltofagat az ki-
 raly mitőlünk véendő. Kevannam meg
 probalni az te hatalmodat. Tegy kirallya
 valakit, ha Istent csinálhac, könnyeb bi-
 rodalmot adni, hogy nem mint menyor-
 őagot. Az kegyelmes Istenek, az miket
 Cleo monda, bar irigységnelkül hallották
 legyen, es az dolgokat azon folyással őe-
 vedgyek menni, az mellyel eddig foltá-
 nak. Az mi őokafinkal hadgyanak mege-
 legednünk minket. Nem őegyenlem ha-

Az szemte-
 len hízelke-
 dő valóba
 meg pirono-
 gattatik.

Az közön-
feges szabad
fagnak oltal-
mazoiked
ves fulekkel
hallatnak: de
keves oltal-
mazokat ta-
laluak.

zámát, s nemis kívánom megtanulni, mi
modon kelleftek az kiralyokat nekem tibe-
telnem. Kiket bizonyara győzedelmesek-
nek vallok lenni, ha azoktól törvényeket,
mellyekkel ellyünk, vesünk. Calisthenest,
ugymint az közönfeges szabadfagnak ol-
talmazojat kedves fulekkel halgattyak va-
la. Nem csak velle eggyező eitelmet vőt
vala ki belőlők, hanem még voxotis, az
venekből kivaltkeppen, kiknek nehez va-
la az megtrőgzőt szokasnak idegen változ-
tatasa. Es az kiraly valamiket egy más kö-
zöt hantanak vetettenek vala, mindene-
ket tud vala, holot az karpit meget, mely
az agyakat környűl fogta vala, allana. An-
nakokaert Agishoz es Cleohöz küldé,
hogy az befiednek vege utan, minekutana
be menne, csak az poganokat hadnak
az magok szokasok serint az földre borul-
ni. Es egy keves údó mulva, mintha vala-
mi fő dolgokat cselekedet volna, az la-
kodalomba vissza mene. Kit az Persak mi-
dönimadnanak, Polypercon, ki az kiraly-
lyon fellyül ül vala, azok közzül eggyet ki
az allaval az foldet eri vala, csufolaskep-
pen kezdé inteni, hog azt az földhöz erős-
ben verne: es ki veve Sandorból az hara-
got, mellyet regtől fogva elmejevel be-
nem foghat vala. Annakokaert az kiraly
mondai:

monda; Te pedig nem tisztelje engemet? Csak te neked egyedül lattatunk csufolásra méltóknak lenni? A maz azt felele, hogy sem az kiraly meg csufolásra, sem ő meg utalásra méltó nem volna. Akkor őtet az kiraly az agybol le vonvan, az földre nyakrafőre vete. Es midőn Polypercon arczal eset volna ala, monda az kiraly, Latode hogy te-is ugyan azont műveled, az mit iminten mas emberben nevez vala? Es őtet őrizet ala vettetni parancsolvan, az lakodalomban veget vete. Polyperconnak őtan, sokaig dolgoalvan őtet, meg kegyelmeze.

Az regiek a-
gyalratele-
pedve őtte-
nek, az ming
masuttis
megjedzet-
tem.

Calisthenesre, az engedetlensegeert regtől fogva gyanusaga leven hozzaja, meg altalkodtab haragja lőn, melynek ki-
tőltetere jo alkotmatossag talalozok. Az
Macedoniai főfő uraknak (az mint oda fel
meg mondottuk) főkapok vala, hogy fel-
nevedet főkat az kiralyoknak adnak az
főlgakhoz illendő cselekedetektől nem
főkat külömböző hivatalokra. Az cza-
kaknak bérket megtartvan, az haznak,
melyben az kiraly nyukfik vala, aytajához
leg közelb vigyaznak vala. Ezek által
vitetnek vala be az agyafok mas ayton,
nem azon, mellyet az fegyveresek allanak
vala. Ugyan azok az lovasoktól el vete-
tet loz.

tet lovakat, mikor az kiraly fel akarna ű-
 ni, alaja adgyak vala, es őtet mind az va-
 dasatban, s-mind az harczonekon követik
 vala, minden tisztességes bölcs tudoma-
 nyokkal megékesítették valanak. Ki-
 váltkeppen valo bölcsületnek tartatik va-
 la, hogy szabad vala az kirallyal vésteg ű-
 veennick: azokat meg verefre valo ha-
 talma senkinek az kiralyon ő magan ki-
 vül nem vala. Ez az sereg az Macedo-
 nok között az capitánoknak es tisztartok-
 nak mint valami magveto helyek lőn. Az
 maradékok innét vőttének kiralyokat,
 kiknek nemzetektől fok űdők által az Ro-
 majak birodalmokat el vőttek. Annako-
 kaert Hermolaus az kirali seregből valo
 fő nemes ifiu midőn egy vadkant darda-
 val eleb őklelt volna meg, mellyet az ki-
 raly ő maga sandekozot vala meg cyteni,
 az ő parancsolattyabol meg verettetek.
 Mely gyalazatot nehezen szenvedven, So-
 stratus előt sirni kezdte. Azon seregből
 valo vala Softratus is, es ahöz valo bere-
 lemmel gerjede vala: ki midőn az vere-
 feggel meg saggattatot tetet, mellyert
 halve vala, nezne, netalam regtől fogva
 valo egyeb okert is az kiralyra haragvan,
 immar az őnkint fel indittatot ifiat, egy-
 masnak hűtőt advan, arra hayta, hogy ő
 velle

Az Persak-
 nak szoká-
 fok es rend-
 tartások sze-
 rint nem
 volt szabad
 az vadazat-
 ban ezt az
 tisztességes
 az kirá-
 lyoktól el
 kapni.

Az boszszu-
 allainak ke-
 yanfaga se-
 lerte vesze-
 delmes tana-
 csokat farag.

velle kiralynak meg öletefe felől tanacs-
 koznek. Es nem-is gyermeki hirtelen-
 séggel menenek ele az dologban: mert
 okoson el valasztak az kiket az arultataf-
 nak tarsasagaba fogadnanak. Teczek azert
 hogy Nicotratust, Antipatert, Asclepio-
 dorust es Philotast vegyek mellejek. Ezek
 által Anticles, Elaptonius, es Epimenes
 hozzajok adatanak. De bizonyara az do-
 lognak cselekedetiben könnyű mod nem
 vala; búkség vala az ővé eskütteknek
 mind egy eczaka vigyazniok, hogy az ta-
 nacsnak rešetlenitől meg ne bantatna-
 nak. Törtinetberint penig ki egy s ki
 mas eczaka cirkal vala. Annakokaert az
 vigyazafok berinek meg változtatafaban,
 es az veghez vivendő dolognak egyéb ke-
 sületiben harmincz ket nap telek. Eljött
 vala az eczaka, az mellyen az ővé esküt-
 teknek kel vala vigyazniok, örvendezven
 azon hogy az egymás között valo hűtők
 megtartatot volna, melynek bizonyági
 anni napok valanak. Senkit közüllők az
 felelem vagy az remenfeg meg nem val-
 toztatot vala. Oly nagy lön mindnyajok-
 ban vagy az kiraly ellen valo haragjok,
 vagy egymas között valo hűtők. Azert an-
 nak az háznak melyben az kiraly esik va-
 la, az aytaja előtt állanak vala, hogy mi-
 neku-

nekutanna az lakodalomból kijőne, az agyashazba kefernek. De az ő szerencseje es az lakozoknakis nyajaffagok mindeneket az bővebben valo bor italban eleb vűn. Az lakodalomhoz valo jatekokis el vonak az űdőt, hun őrvendezven az arulok, hog. ostan az el aluttra menendők volnanak, hun feiven, hogy az lakodalom virratig tartana: mert jo reggel egyebeknek kellettik vala az vigyazo helyre következniek, az ő szerk het nap utan jöven ele, nem is remelhetik vala hogy addig az űdeig mindnyajoknak hűtők meg maradando volna. De midőn immar az virratta közelgetne, az lakodalom is el ošla, es az arulokis az kiraly melle jarulanak, őrvendezven azon, hog az veghez vivendő latotifagra alkolmatoffag adzatot volna. Akkor egy meg csabult (az mint el hittek vala) elmejú aššonyallat, ki az kiralyi udvarban šokot vala forogni. miert hogy ihlesből jövendőket lattatik vala mondani, nécsak eleibe mene az el menő kiralynak, hanem magatis ellene vete: es orcsajaval es szerivel az elmenek induiatyvat maga előt viselven, hog a lakodalomba vissza menne, meg int. Es a kiraly trefaba azt felele, hogy az Istenek jó tanacsot adnának: es az barátit vissza hivan, az lakodalomnak-

Az Istennek az kiralyok-za es fejedelmekre csudalatos gond viselese vagyon.

lomnak údeje az napnak csak nem két o-
 rójaig nyuyna. Inmár az vigyazo helyre az
 feregbői egyebek következtenek vala, az
 agyas haznak aytoja előt vigyazandok:
 Mindazonáltal az őve esküt arulok még-
 is veszteg allanak vala, az ő hivatallyoknak
 szeri ki telven. Elannyera vakmerő az re-
 menseg, mellyet az emberi elmek, mellyet
 az feletteb nagy kívánságok el fantanak.
 Az kiraly job kedvel solvan vellek, hogy
 sem mint egyebkor, meg parancsola ne-
 kik, hogy testeknek nyugotafara mennye-
 nek, miert hogy mind az egész eczakat ve-
 gig allottak volna. Mindeniknek ötven
 ötven sestertiumot adata, es meg dicfire
 őket, hogy az szer noha egyebeknek ada-
 tot volna, de mindazonáltal az vigyazas-
 ban meg maradtanak volna. Azok oliyan
 nagy remenlegtől meg fostatvan, haza
 mentnek, es az többi az ő vigyazafok-
 nak eczakajat varjak vala. Epimenes vagy
 az kiralynak nyajallagaval mellyel ötet az
 arulok között illette vala, hertelen meg
 változvan, avagy az hogy az el kezdetet
 dolgokban az isteneket ellen tartoknak
 hissi vala lenni. az maga battyanak Eurilo-
 chusnak, kit annak előtte az vegezesben
 refetlennnek akart vala lenni, mihez ke-
 sűlnenek, ki jelentte. A Philotasnak halalos
 bünte-

Az napnak
 csaknem
 két óraig)
 az az, az nap
 keletutan
 két óraig,
 mert az nap-
 nak orait az
 Görögök is
 mint az Ro-
 maiak az
 nap keletről
 f-gva kez-
 dettek szám-
 lalni.

Szaz
 hetven öt öt
 thallert.

Azmas em-
ber veszedel-
mentanulni
nem kitűd-
észelesség.

Meg az ma-
gokra való
gondviselet-
leneket esu
nyakaris
meg tartya
az Isteni
gondviseles.

büntetése mindeneknek semek előtt fo-
rog vala. Azokért, mindgyarast az ő-
csere vette az kezét, es az kirali udvaraba
ők:zek, es az test őrizőket felserkent-
ven, azt nagy bizonynyal monda, hogy
az kiralynak életére nezendők volnának,
az mely dolgokat hozna; mind az üdő,
az melyben jötenek vala, mind az ab-
razattyok bizonynara nem esendez el-
menek jele, mind az kettő között
eggyiknek somorulaga Ptolemæust es
Leonatust az hálo háznak kübőbe
előt fekvőket felköltek. Azert az ay-
tot meg nyitvan, es gyortyat viben be, az
boros es almos kiralt felserkentek. Az
kiraly lassanlassan eszere jöven, mi dolog
volna, meg kerde. Es nem kefven velle
Eurilochus azt monda, hogy az Istenek
az ő nemzeteket nem mindenesfől fog-
va vetnek meg, mert az ő őcse noha I-
stentelen cselekedetre merte volna ma-
gat vetni; mindazonaltal azt meg-is fá-
na banna, es kivaltkeppen maga által ten-
ne az kijelentest, hogy ugyan azon jelen
valo eczakara, az mely mulnek, arultatas
kefittetet volna. Az gonof tanacsnak in-
dítói azok volnának, az kiket lenni sem-
mikeppen nem hinne. Oktan Epimenes
mindeneket rend berint, es az aruloknak

is neveket ele beſelle. Az nyilván vala, hogy Califthenes nem úgyneveztetet volna, mint az arultatafnak reſeſe, hanem hogy a kiralt ſidalmazo es vadolo ifiaknak bebedeket örömeſt ſokta volna halgatni. Nemellyek aſtis mondgyak felölle, hogy midön Hermolaus ő elötteis panafolkodnek, hogy ő az kiralytol megveretet volna, Califthenes azt mondotta volna, hogy eſekben kellene jutni, hogy ő kimmar emberkorban volnanak. Es azt az veresnek el ſenvedeſenek vigafſtalafara mondotta legyene, avagy az ifiak banattyoknak felinditafara, ketſeges volt volna. Az kiraly elmejenek es teſtnekek álmat elverven, midön olyan nagy veſedelemnek, melyből ki menekedet vala, kepe ſemei elöforogna, Eurilochuſt ötven talentommal, es egy Tyridates nevű gazdag embernek jovaival menten meg ajandekoza, es az öczet, minekelötte eletejert könyörgene, meg adá neki. Az arultatafnak okait pedig, es azok közőt Califthenes közőtve tartatni parancsola. Kik az kiralyi udvarba vitetven, mind az egeſ napon es az következendő eczakan az bortol es vigyazafoktol nehez leven, nyugvek. Maſodnap pedig nagy gyüleſt tön, melyben azoknak, kik felöl az dolog vala, attyok

Hazmincz
ezer koro-
nas aranyal.

Illik hogy az
fejedelmek
bökezüvek
legyenek a-
zokhoz az
kik az ő ele-
teket meg
tattyak.

es rokonfagi jelen valának, meg az magok eletek felől is nem leven batorfagofok. Mert az Macedonoknak fiokafok ferint el kel vala vesniek, mindeneknek fejek halalra rendeltetven, kik azoknak ver ferint valo attyafiai voltanak volna. Az kiraly az arulokat, Calisthenesen kívül be vitete, es az miket forraltanak vala, kesedelemnekül meg vallak. Annakutanna midön öket mindnyajan feddenek, ő maga az kiraly kerde, miczoda gonos tetemenyejert gondoltanak volna ő maga eilen olyan nagy latorfagot.

Az kegyelem felől ket segoen eset Hermolaufnak az kiraly ellen szabados oratioja.

Az többi meg remülven, Hermolaus monda; Mi penig, mierthogy mintha nem tudnad, ugy kerded, az te meg öletedre tanacskozunk. Mert mint szabadfagban bületet embereknek nem ugy kezdettel parancsolni, hanem rayunk mint

Az ki aztakarja hogy szerettesek, az kegyetlenseget hatra vetven csendesz engedelmeiseggel regnallyon. Felette keveset illik szabadoson cselekedni, az kinek feletteb valo szabadsaga vagyon:

az rabokon ugy uralkodol. Mindenek közzül leg először is annak az attya Sopolis, meg az maga attyanakis gilkofanak kialtvan ötet lenni, fel ugrek, es az kezet

az fajara vetven, nem akara högy az latorfaggal es gonos tetemenyekkel dühösködöt tovab halgassak. Az kiraly az attyat ellenzven, Hermolaufnak parancsola,

csola, hogy azokat mondana ele, az mi-
ket Calisthenestől az ő mesterétől tanult
volna. Es Hermolaus monda: Elek az te jo
tetemenyeddél, es meg mondom, az mi-
ket az mi nyomorufaginkkal tanultam. Ha-
nyad része maradot meg az Macedonok-
nak az te kegyetlenségedtől? Kicsó-
da nem az igen alavalo verből való?
Attalus, Philotas, Parmenio, Lynce-
stes Alexander, es Clytus, az mi az ellenfé-
get illeri, elnek, az harczon allanak, tege-
det az magok paifokkal (mint Clytus) be fe-
deznek, es az te dúcsófégedert, az te dia-
dalmodert sebeket vesnek fel: kiknek te
jeles cselekedeteket kellő módon halál-
tad meg. Ki (mint ugyan Clytus) az te ástalo-
dat az maga verevel hintezte meg, ki pe-
nig (mint Philotas) meg köszönféges halállal
sem holt meg hanem kenzással. Az te ha-
daidnak (mint Craterus, Lyncestes &c) előt-
tők jaroj túzes kenzo seregamban tetet-
ven, az Persaknak, kiket ők meg gyözte-
nek vala, csodaul való nezesekre volta-
nak. Parmenio törvenytelenül vagatot
le, ki által Attalust meg öletted vala;
mert az nyomorultaknak kezekkel vison-
tagels az eggiket az masikkal való meg
öletesben. Es az kik egy keves údóvel
annak előtte gilkoflagra ualo solgaid vol-

Az Tyrannusoknak szokások.

tanak, hirtelenleggel azokat egyebekkel
 öletéd meg. Untalan eilene főrgőlődnek
 vala mindnyajan Hermolaufnak. Az at-
 tyá az fegyvert mind végig ki vonta vala,
 kétsegnelkül meg akarván ötet csapni,
 ha az kiralytól nem ellenzettetet volna:
 mert meg parancsola Hermolaufnak
 hogy folyjon, es kere őket, hogy az hala-
 los büntetes okainak őregbitőjet csende-
 sen halgatnak. Azokaert nehezen nyom-
 van le őket, ismet monda Hermolaus;
 Mely örömöft meg engeded hoğ az ekefé
 bolafra tudatlan gyermekek magok ment-
 segekre folyjanak: de az Calisthenesnek
 bova tömlőczbe rekeštetet, miert hogy ő
 valoba bolhat. Mert miert nem hozatik
 ele, holot meg azokis meg halgattatnak,
 az kik sandekokat meg vallottak? Tudni-
 illik azért hogy az artatlannak sabados
 bovat fels meg halgatni, es meg semelyet
 sem szenveded. De azt allatom, hogy ő
 semmit nem cselekedet. It vadnak jelen,
 az kik velem egyetembe ez felette bep-
 dolgot gondoltak. Senki nincsen, ki azt
 mondana, hogy Calisthenes velünk eg-
 gyet ertet volna, es megis regtől fogva az
 felette igaz es túró kiralytól halalra ren-
 deltetet. Ezek azért az Macedonok-
 nak jutalmi, kiknek mintha hasonlan es
 ala-

Gunyolas
 keppen szol
 Sandorfe-
 lől.

alavalo verekkal gonoszul el. De neked az meg győzettet nemzeteiktől el nyert aranyat harmincz ezer ös ver hordozza, midőn az vitezek semmit az erdemnelkül valo seb helyeken kívűl hazajokba vissz nem vivendők legyenek. Mellyeket mindazonáltal mégis mind el szenvedhetünk minekelötte minket az poganoknak adnal, es az uy sokkassal győzedelmes voltunkban az iga alavetnel. Tegeted az Persaknak ruhaja es rendtartasa gyönyörködtet, az regi eleidől maradó sokasokat meg gyűlölted. Annakokaert nem az Macedonoknak hanem az Persaknak kiralyat akartuk meg ölni, es tegeted mint pribeket hadi törveny szerint valo igassagal üldözünk. Te azt akartad hogy az Macedonok előtted terdre essenek, es tegeted mint Istent ugy imadgyanak. Te Philep kiralt az atyadat meg utalod, es ha valaki az Istenek közzül Iupiternel fellyeb valonak tartatnek, meg Iupitert is meg vetned. Csodalode hogy szabad emberek leven, az te kevelyseget el nem szenvedhettyük? Mit remenlünk te tölled, kiknek vagy artatlanul keiletik meg halnunk, avagy az mi az halalnál somorub, az rablagban elnünk? Te bizonyara ha meg jobbulhacz, ennekem sokkal tartozol;

Az szabad-
ságnak szova
egy altallya-
ban valo.

zol: mert en 10llem kezdted azt meg tudni, az mit az szabadfagban 10letet emberek el nem 10nvedhetnek. Tovabba kerlek azon, kedvez az mi 10leinknek, arva venfegeket halalos b1ntetesekkel ne terhellyed. Minket vites ki halalra, hogy az mit az te halalodbol kevantunk vala, azt az magunkebol nyerj1k meg. Ezeket monda Hermolaus.

Az mit)
tudniillik az
szabadfagot.

Sandor az
Hermolaus
vadl1sfnak
cikkelit meg
czafollya,
azt probal-
van hogy 1
kegyetlen-
seggel nem
elt volna
Hermolaus
ellen.

Az kiraly penig így 10lla: Mely hamis-
sak legyenek, az miket ez az maga meste-
ret1l adattakat monda, az en t1re-
sem meg mutat1ndo. Mert noha az gil-
koss1gra valo vetek ki vallatot, de
hogy t1is, ne csak en magam, hallanatok,
ki v1m bel1lle, tudvan en azt,
hogy mid1n ennek az latornak az 10l-
last meg engedtem volna, 1 d1h1s-
seggel elendene, mellyel ken1eritte-
tet, hogy engemet, kit atya helyet
kellene tisztelni, meg akarna 1lni. Minap
mid1n magat az vad1sfnban 1emtelemb1l
viselte volna, az eleinkt1l es Macedo-
nianak felette regi kiralitol gyakorlotta-
tot 1okas 1erint 1tet meg verettem. An-
nak ugyan 11k1seges is voltlenni, es az
mint az tutorokt1l az 1rvak, az ferjekt1l
az felesegek meg veretnek, az 10lgaknak
is az illyeten 1dcj1 gyermekeket meg ver-
ni

ni meg engedünk. Ez az en ő ellene va-
 lo kegyetlenségem, mellyet Istentelen
 gyilkossággal akart meg torlani. Mert e-
 gyebekhez, kik engemet magam elmem-
 mel élnem hadnak, mely őiligy legyek,
 tudgyatok, ele őamlalnom nem őűkfeg.
 Hogy Hermolaus az gyilkosoknak halalos
 büntetefeket nē javallya, holot azonokat
 ő maga is erdemlette legyen, az Hercu-
 lesre mondom, hogy semmikeppen nem
 csodalom. Mert midőn Parmeniot es
 Philotast dicsiri, aval az maga őgyenek
 őolgal. Lyncestes Alexandert penig, ki
 őfejem ellen ket őer őeskeskedet, es ki titkos
 dolognak ket ki jelentőjet ől adatot be,
 meg őabaditottam. Ismet noha meg
 őententiaztatot, mindazaltal ket ősten-
 ődeig el halasztottam, meg len tū magatok
 őevannatok, hogy vegre lato őlagajert
 őmelto büntetefel lakolnek meg. Attalus
 őmine őel őtte kiraly volnek, őmleke őtek
 őrea, hogy az en őletemnek őellen ősege volt.
 Clytus bar ne ken őeritet volna engemet
 őmaga ellen haragonnom: kinek engemet
 őes tūt őket gyalazo vakmer ő nyelvet t őb
 ődeig ően vedtem, hogy sem mint ő enge-
 őmet azonokat mondasomban ően vedet
 őolna. Az kiralyoknak es őfejedelmeknek
 őegy őelmes őegek nem csak az ő magok, ha-

nem azoknak kik tollók függenek, elme-
 jekben is helyhez tetet. Engedelmeffeg-
 gel engefteltetnek meg az parancsola-
 tok. Minekutanna penig az bocsület az
 elmekből ki tavozik, es az leg felső dol-
 gakat az leg alsokkal meg zavarjuk, erő-
 sakkal kel elnünk, hogy az erőszaknak el-
 lene allyunk. De mit csodalkozzam en a-
 zon hogy ez az kegyetlenfeget vetette le-
 gyen sememre, ki engemet fősvenyseggel
 miért legyen pirongatni? Nem akarlak fe-
 jenkent benneteket fel indítani, hogy az
 en bőkezűseget meg ne gyúlólteffem,
 ha aztú semermeteket annak emleke-
 zetivel meg bantandom. Mind az egeff-
 hadat nezzetek meg, az kinek egy keves ü-
 dővel annak előtte fegyveren kívül sem-
 mie nem vala, most ezüstös agyakban
 fekkik, az ástalokat aranyal terhelik, se-
 reg solgakkal jarnak, az ellensegtől nyert
 ragadomanyokat el sem birhattyak. De
 az is veti ellenem, hogy az Persak, kiket
 meggyőztünk, nagy bocsületben vad-
 nak. En nalam bizonyara nagyban. Az
 en mertekleteffegemnek felette bizonyos
 jele, hogy még az még győzettetteken is
 kevellyen nem uralkodom: mert Afiaba
 nem azért jöttem, hogy az nemzetsege-
 ket fenekkel fel forditanam, sem azért
 hogy

Az 'Sandor
 vicezi gazda-
 gok.

hogy az földeknek hason felet pústava
 tennem, hanem hogy meg azokis, az ki-
 ket haddal biró dalmom ala haytottam
 volna, az en diadalmomat meg ne ban-
 nak. Annakokaert veletek egyyút vitez-
 kednek, az tú biró dalmotokert vereket
 ontyak, kikkel ha kevelyen bantunk vol-
 na, partot útóttenek volna. Nem hoßbas
 az a biró dalmom, az melybe szablyával vite-
 tünk be. Az jó tetemenyeknek emlekezeti
 öröкке való. Ha Afiat birni akarjuk, es
 nem csak által akarunk rayta menni, az
 mi kegyelmességünket közlenünk kel e-
 zekkel: ezeknek hűségek teßi allandova
 es öröкке valóva az biró dalmot. Es bizo-
 nyara többet birunk, hogy sem mint keva-
 nunk. Az telhetetlen fősvenyiségnek pe-
 nig tulaydonfaga az, hogy még-is tölteni
 akarja azt az mi teli volta miat ki foly. De
 mindazonáltal azoknak erkölcsöket az
 Macedonokba óntóm, mert sok nemzet-
 ségekben latok oly dolgokat, mellyeket
 ne begyenlyünk követni. Es nemis, birha-
 tunk berevel ilyen nagy biró dalmot kü-
 lömben, hanemha nemellyekre tanitnyuk-
 is őket, es nemellyeket tanulunkis töllok.
 Amaz dolog csak nem nevetsegre melto
 ón, az mit Hermolaus kevan vala töllem,
 hogy Iupitert meg vetnem, kinek valaß-
 H h 5 tére.

Fianak is-
merttettem
lenni) tudni
illik az Ham-
mon Jupiter
papjának kö-
szöntése
által.

tételével fianak ismertetem lenni. Val-
lyons az-is en hatalmomban vagyone mit
felellyenek az Istenek ennekem? az fiai
nevezettel meg kinalt engemet, azon ne-
vet fel vennünk, azokhoz az dolgokhoz
az mellyeket mivelünk, nem illetlen volt.
Bator az Indianak lakosis engemet Isten-
nek hinnenek lenni, mert az hadak az jo
hirrel nevel allanak, es gyakorta az mit az
emberek hamissan el hittenekis, igaz gya-
nant tartatot. Azt veliteke hogy en az tú
fegyverteket aranyal es ezüsttel bujasag-
nak követeséből ekesittetem legyen
még? Meg akartam mutatni, hogy azok-
nak, az kik ezekkel szoktanak elni, ez ez-
köznel semmi alab valonak nem lattat-
nek lenni: es hogy az Macedonok egye-
bekkel győzhetetlenek leven, aranyal
sem győzettetenek meg. Annakokaert
azoknak először minden rusnya es alavalo
czközöket nezőknek semeket meg fo-
gom, es meg mutatom, hogy mi nem a-
ranyra avagy ezüstre valo kevanfagunk-
ban jöttünk legyen, hanem hogy az föld
kerekséget birodalmunk ala haycsuk.
Mely dúcsőseget te gilkos felbe akartal
szakastani, es az Macedonokat, ha az kira-
lyok el vesztetet volna, az meg győzette-
tet nemzetsegeknek birtokok ala adni.

De most arra intek engemet, hogy azt tő
 búleiteknek kedvezzek. Iollehet nem kel
 vala ugyan tő nektek tudnotok, ezek fe-
 lől magamban mit vegestem legyen,
 hogy annal somorubban vesinetek el, ha
 nektek az tő búleitekre valami emlekeze-
 tetek es gondviselesteek vagyon: de ezt az
 fokast, mely az artatlan rokonsagokat es
 búleket az gonos tevőkel egyút meg őli
 vala, el tőriöttem: es azt vallom, hogy ők
 mindnyajan azon böcsületben lesnek, az
 melyben voltanak. Mert az te Calisthe-
 nesedet, kinek egyedül azért lattatol eleg
 embernek lenni, hogy lator vagy, tudom
 miért akarnad ele hozattatni, hogy ezek
 előt az gyalazatok, mellyeket hun en re-
 am hanyal, hun magad hallal, annak őja
 altalis ellenem őamlaltassanak. Kit ha Ma-
 cedo nemzet volna, veled egyetembe
 be hoztam volna, miert hogy hozzád ta-
 nitvanyához felette illendő mester. De
 neki, holot Olynthus városbeli, nem azon
 őabadőaga vagyon. Ezeknek utanna az
 gyűleste el bocsata, es az meg sententiaz-
 tattakat azoknak az embereknek paran-
 csola kezekben adatni, kik azon seregből
 valok valanak. Azok hogy az magok hú-
 őegeket kegyetlenőeggel bizonyitanak meg
 az királynak, meg kenozvan őket, meg
 őlek.

a Tudniil-
lik mikor
Clytus meg
ölvén, ma-
gat ehseg-
gel akarja
meg ölni.

b Szép dolog
az fejedel-
meknek effe
lepeldakat
olvasni es e-
szekben tar-
tani, hogy
oly dolgot
ne cseleked-
gyenek, az
mellyet of-
tan meg ban-
nyanak.

ölek. Calisthenesis meg kinoztatvan ha-
la meg, az kiraly elete ellen valo tanacs-
kozásban artatlan leven, ki semmikeppen
az udvarhoz es az hizelkedőknek elme-
jekhez alkalmatos nem vala. Annakoka-
ert senkinek fegyver miat valo halala az
Görögöktől Sandor ellen nagyobb gyűlö-
seget nem inditot, mint ennek, hogy az
jeles erkölcsökkel es tudományokkal meg-
ekefittetet bölcs embert a (ki által az e-
letre vissza hozatot vala, mikor Clytusnak
meg ölettetése utan magát az halalra
szanta volna) nem csak meg ölete, ha-
nem mégis kinoztatta legyen, még penig
maga mentsegenek meg hallalanel-
kül. b Mely kegyetlenséget keső meg sa-
nasbanas követet.

De hogy az hireknek hintegetésekre
szarmazot hivalkodást ne tapasztalna, az ta-
bort Indiara indita, az hadakozással min-
denkor hiresbneveső leven hogy sem
mint az győzedelem utan. Az India csak
nem mindeneftől fogva napkeletre nez,
szélességere keskenyb hog sem mint egye-
nes voltaval. Az mely részei az deli szel-
vefik, az földnek nagyobb magosságot fel-
lyúl haladgyak, az többi teresek, es az
Caucalus hegyből szarmazot fok hires fo-
lyo vizeknek az mezőkön csendes folyást
adnak.

adnak. Az Indus hidegjeb hogy sem mint az többi: az tengernek sinitől nem sokkal különbözö vizeket hayt. Az Ganges minden napkeleti folyo vizek között leg nagyobb, del felől foly ala, és az nagy magas hegyeket egyenes folyásával erdekli. Az ellene vettet meredek kősziklak napkeletre hajolnak, es minekutanna az veres tengerbe szakad, az partokat szaggatvan, sok elő fakat az földnek nagy részével egyetembe nyel el. Az kősziklaktól is bantattik, mellyekkel gyakorta vissza veretik. Az hun lagyab földet talál, vizet vet ki, es sügeteket csinál. Azt az Acesines őregbiti. Az Ganges az tengerbe folyando Acesinest megtartoztattya, es mind az ket folyo viz nagy sebbel egybe útközik: mert az Ganges az magakemeny saját amannak be folyása ellen veti, es az vissza veretet vizekis nem engednek. Az Dyardanes nem olyan hires viz, mert Indianak végő részén foly. De nem csak crocodilusokat, mint az Nilus, hanem delőhin halakatis, es egyéb nemetfegek között ismeretlen oktan allatoztat tart. Az Erimanthus folyo viz gyakor laylafokkal untalan meg horgasztatvan, az mezőket öntözö ot lakosoktól ki aratoltatik. Az az oka, hogy vekony maradekat

dekat immar nevelkül crebbe az tengerbe. Ezeken kívül mind az egész ország fok folyo vizektől hasittatik, de nem nevezetektől, mert nem annyira az derekan folynak. De az mely helyek az tengerhez közelb vadnak, azokat az északi felek igen megfaraftyak. Azok az hegyeknek teteitől meg tartoztatvan, az bellyeb valo helyekre nem hatnak, azért az gabonaknak taplalafokra figyelnek. De azon az taje kon az vilag az údőknek szabot rendtartafokat el annyira meg változtattya, hogy mikor egyebút valo helyek az napnak forrofagatol hevülnek, Indiat az havak be boritjak: es ismet midőn egyeb helyek nagy hidegseggel vadnak, ot el fenvedhetetlen hevfeleg vagyon. Es ez külömbseg miert legyen, se kinek magat az természetnek oka meg nem nyilatkozattatta. Az tenger bizonyara mellyel mosatik, még finevel sem külömböz az többitől. Az Erythus kiralyrol neveztetet, mely nevezetert az tudatlanok azt hiszik hogy veres az vize. Bő len termő föld, az ruhajok inkább mindnyajoknak abbol vagyon. Az faknak gyenge hejai, nem külömben mint az vias, az bötüknek jeleit be vesik. Az madarak az emberi nyelven valo foliásnak követefere megtanittathatnak. Egyeb nemzetsegek

Indianak
csodafatos
állapattya.

Az veres ten-
ger honnet
mondattaf-
sek veres-
nek.

Indianak
nagy gazdag
faga es ben-
ne termő al-
lati.

gek között éokatlan oktalan allatok vadnak benne, hanemha közikbe bevitet-
tenek volna. Azon föld rhinocerosva-
dakist tart, de nem ot nemzi. Az elefan-
toknak nagyob erejek vagyon, hogy sem
mint az mellyeket Africaban filigitenek,
es erejeknek meg felel az ő nagy voltok.
Az folyo vizek aranyat haytnak, mellyek
csendes es lassu menetellel folynak. Az
tenger az partokra draga kőveket es
gyöngyöket őnt ki, es nincsis gazdagla-
goknak mas nagyob oka, kivaltkeppen
mitől fogva az vetkekre ingerlő közönse-
ges kereskedést az külfő nemzetsegek
közze ezekkel az draga gyöngyökkel es
kővekkel kihiresitettek. Mert az buzgo
tengernek seprőleki annyera böczültet-
nek, az meni arrat az modnelkül valo
kevanfag rendelt nekik. Az embereknek
elmejet, az mikeppen mindenút, ő nalok-
is az helyeknek allapattya formallya.
Az testeket mind az labokig ala lenből
csinaltatot ruhakkal fedezik. Az labok-
ban folyakat viselnek, az fejeket len gyol-
csal tekerik be. Az fülökről draga kő-
vek függenek. Az kezeket mind az val-
lokig arannyal ekefitik, az kiknek az ő fe-
leik között vagy fősegek vagy gazdagla-
gok nagyob vagyon. Az hajokat fűfűlik
gyakrab-

De nem ot
nemzi) Mert
Szerecsen
országban
teremnek.

Az Indiai királyoknak pompájok.

gyakrabban, hogy sem mint nyírjak; az allok mindenkor nyiretlen: az orczajoknak több bőret meg simittyak. Mind azonáltal az kiralyoknak mertekletlenfegek, mellyet ők fő meltosagnak neveznek, minden nemzetsegeknek vetkek felet való. Mikor bizonyára az kiraly közönfeges helyen magat nezetni benvedi, az folgak ezüstből csinaltatot temienező edenyeket viselnek, es mind az egef utat, az mellyen magat hordoztatni rendelte, jó illatokkal be töltik. Arany lectikaban, az draga gyöngyök körül fűgven, fekfik. Az len gyolcsbol valo ruhak, mellyekbe fel öltözöt, aranyal es barsonnyal meg ekefittetnek. Az lectika utan fegyveresek mennek, es az test őrzők, kik közöt az agakon madarak ülnek, mellyeket gondos dolgok ellen enekleffel csacsogni tanitottanak. Az kiralyi udvarnak mind eppen aranyas oblopi vadnak, azokat az aranyba foglaltatot éőő vefőő környűfollya, es az madaraknak, mellyeknek nezesiben felette gyönyörködnek, ezüstből csinaltatot kepei az eppületeket meg ekefitik. Az kiraly ház az be menőknek nyitva ál. Mikor az kiraly az hajjat fűfűlli es fepegeti, az követsegekre valafokat akkor teben, az alatta valoknak törvé-

tőrucnyeket akkor űlgaltat. Az folyakat
 le vonvan, az labait drága illatokkal meg
 kenik. Az vadásásban leg nagyobb munka
 az vad kertbe be rekesztetet vadakat az
 agyafoknak kívánfagi es eneklesi közöt
 meglőni. Ket ket singni nyilak vadnak,
 mellyeket nagyobb erőlkődeffel lőnek ki
 hogy sem mint hasonnal: mert az nyil,
 melynek minden sebessége az könnyűség-
 ben vagon, az keptelen terehtől meg ne-
 hezittetik. Közélsz való helyekre lovon
 megyen; mikor messzeb való meneteli
 vagon, az sekeret elefantok vonják, es
 ilyen nagy fene allatoknak testeket a-
 ranyal mindentől fogva be fedezik. Es
 hogy az ekteten erkölcsöknek valami hia-
 ny legyen, az agyafok hősű rendelara-
 nyas lectikakban mennek utanna. Az ki-
 ralyne aszonnak rend szerint maskülön
 való serege vagon, es bujasaggal hason-
 lo. Az eledeleket az aszonyallatok keşi-
 tik, bortis ugyan azok űlgaltatnak, mel-
 lyel az Indiaiak mindnyajan bővön elnek.
 Az bortol es alomtól el nyomatot kiralt az
 málo hazba visssa az agyafok viszik, regi
 eliktől maradt enekkel az eczakoknak
 itenit hivan segítségül. Kihinne, hogy
 az vetkek közöt az bölcseségre gondvi-
 telles legyen? Egy fele paraszt es isonyu

Az Indiaiak
közöt való
bölcsek.

emberek vadnak, kiket bölcseknek hi-
nak. Ezeknél az halálnak napját meg e-
lőzni, bép dolog: es-magokact elevenen
meg egettetik. Az-kiknek vagy venfe-
gek, vagy gonos égettegek vagyon, az
varatot halalt eleteknek gyalazattyanak
tartyak, es nemistetetik semmi becsület
az testeknek, mellyeknek az venfeg vet
veget eletekben. Azt velik hogy meg fer-
teztetik az tűz, az mely nem eleveneket
veßen be. Azok à kik az varofokban kö-
zönseges sokasokkal clinek, az csillagok-
nak jarafit tudofon nezni, es következen-
dő dolgokat jövendőlni mondatnak;
nemis hißnek senkit az halálnak napjaval
sietni, az kinek rettenefnelkül varni fa-
bad legyen. Isteneknek velik lenni, vala-
mit imadni kezdettének, kivaltkeppen az
elő fakat, mellyeket meg bantani, főben
jaro dolog. Az holnapokat tizenöt öt
napokra hataroztak. Az eztendőnek tel-
lyes reßei meg tartatnak. Az holdnak jara-
saval jedzik meg az údöket, nem ugy az
mint többire mindenek, mikor az kerek-
segét az vilagossag meg töltötte, hanem
mikor ő magát sarvakra kezdette hor-
gasztani. Es annakokaert azoknak rövid-
gyeb holnapik vadnak, az kik azoknak
údejeket az holdnak ez modgyahoz
igaz-

Szarvakra
kezdette hor-
gasztani) az
az, mikor az
ny hold fel-
teezik.

igazittyak. Sok egyéb dolgok is há-
gyattanak; emlekezetre, mellyekkel az
visseltet dolgoknak rendit meg kefe-
re lehetettni, bizonyara háfnosnak nem
látatik vala lenni.

Azert minek utanna Sandor Indianak
hatariba be mene, az magok nemzetsegi-
nek kiralyocskai eleibe menenek, paran-
csolattya kerint cselekedendők, azt mód-
van hog ő Jupiternek harmadik fia erke-
zet volna hozzajok. Az Liber atyat es Her-
culest hirrel ismertek volna, őtet penig
jelen lenni latnak. Az kiraly őket kegyel-
mesen fogadvan, parancsola hogy utan-
na mennyenek, az utaknak azon kalauzi-
val akarvan elni. De midőn töb senkj e-
leibe nem jüne, Hephæstiot es Perdiccast
az hadnak egy rešével ele küldé azoknak
meg hátafokra, az kik parancsolattyat
meg vernek: es meg hágya, hog az Indus
folyo vizig mennyenek, es hajokat csinál-
tassanak, az mellyeken az had az tulso fel-
re által költöztethetnek. Amazok, miért
hogy töb folyo vizeken-is kellettik vala
által menniek, az hajokat őšve ugy fog-
lalak, hogy egymastól el šaggattatvan
šekereken hordoztathatnanak, es ismét
őšve foglaltathatnanak. Annakutanna
Craterusnak megparancsolvan, hogy az

Sandort az
Indiai fele-
delmek hi-
zelkedesfel
fogadgyak.

Sandornak
hadi okos
gondolatya
hogy az ha-
dakozásban
gyakorlatlan
nemzetfeget
à maga meg
adafara ken
szeresse.

Az Nyfa va-
rosra erke-
zik.

phalanx sereggel ő utanna mennyen, az lovag hadat és az könnyű szerrel valokat ki vive, és azokat az kik velle sembe mentenek vala, kicsid harczal az közel valo városba úze. Immar Craterus el erkezet vala. Annakokaert hogy előbör megretentene az nemzetfeget, mely meg az Macedonoknak fegyveret meg nem probalta vala, meg parancsola, hogy senkinek ne kedvezzenek, az városnak mellyet meg fallot vala erőffegit felgyutvan. De midőn az kőfalok környül nyargal vala, nillal meglötetek. Meg veve mindazonaltal az városft, és annak minden lakosfit le vagatvan meg az hazak ellen is kegyetlenkedes lön. Az nemtelen nemzetfeget meg haytvan, onnat az Nyfa városra erkezek. Az tabort szerencsere binte az város előt erdős helyre fallitvan, az eczakar hidegfeletteb valo leven hogy sem mint mábbor, az vitezeknek testeiket meg fázlala, és az tűz alkolmatos orvosfagul adatek. Mert az erdöket vagvan langot gyulaftanak, mely az tűztől taplatatvan az városbelieknek temető helyeit meg gyuta. Regi cedrus fabol eppittetenek vala, és az őe vetetet. tűzet belefen terjefték, meglea mindeneftől fogva mind az földig elégenek. És az városbol

bol előbör ebeknek ugatása, annakutan
na az embereknek is zaygasok hallatek.
Akkor az városbeliek is meg érték, hogy
ellenfegek jöt, es az Macedonok is hogy
ők város melle jutottak. Es inmar az ki-
raly az hadat ki vitte vala, az kőfalokat o-
stromiya vala, es ottan az városbeli ellen-
segnek az a reße, mely haresot probalt va-
la, lövő dardakkal el borittatek. Azert ne-
mellyeknek az meg adas, nemellyeknek
penig sz harcznak meg probalasa teszik
vala. Kiknek ketelkedeseket meg tudvan,
meg parancsola, hogy csak kőrnnyúl sal-
lyak őket, es az öldöklesektől meg tőr-
közzenek. Es vegezetre az meg ballasznak
vebelivel el faraátatvan, magokat meg a-
dak. Az Liber atyától mondgyak vala ma-
gokat bármazottaknak lenni, es ez igaz e-
redetek vala. Azon város az hegynek,
mellyet az ot lakosok Meronnak hinak,
az allyaban helyheztetet. Az Görögök
hözugsagra valo szabadsegot onnat vőtte-
nek, hogy az Liber atya Iupiternek agye-
kamba reytezet volna. Az kiraly mincku-
tanona az hegynek állapotyat az ot lako-
toktól meg erte, elést küldven ele, mind
az eg es haddal annak az tetejere fel hoga.
Minc haz eges hegyen sok folyo borostyan
es bő lö faterem: sok fogyhatatlan vizek

Az megszal-
latot városbe-
lieket ha-
meg hason-
lottanak, mi-
esoda me-
sterfeggel
kel meghay-
tani.

folynak, külfömbkültömb felejo izü egefe-
seges gyümölcsökis vadnak, az föld önkent törtinet érintvalo magoknak gabonait nevelven. Azokon a meredek köfiklakon a pro gyümölcsöket termő borostyan fakis es nagy vadon erdők vadnak.

Az Sandor vitezinek az Nyfavarosnak hegyen nagy örömmelvaló farfangolások.

Ast hiszem bizonyara hogy nem Isteni intesből hanem saytalanlagbol mentenek legyen annyera el az dologban, hog érinterte a folyo borostyannak es az bőlö faknak leveleit le saggatnak, es magokat leveles agakkal meg ekefitve, mind az egeő erdőben bolondoskodokhoz hasonlivan ideföva budosnanak. Azert anni ezer embereknek, annak az erdőnek oltalmazo

Az bölcs vezér az történetből adatot feletreb való szabad-ságot nem vetimég: de ő neki vigyázonak kell jenni, mert amaz mondas tudni illik, nem veltem volna, zut es veszedelmös.

zo Istenet imadoknak kialtasival az hegyeknek tetei es az berczek zengenek vala, midőn az kevesektől sarmazot feletreb való szabad-ság (az mint gyakran történik) hirtelenfeggel mindenekre terjedet volna: mert mint egy nyilván való bekefegben, az fűveken es az ősvé hordatot leveles agakon resteket le ceritettek, vala. Es az kiraly az törtinetből eset feletreb való szabad-ságot meg nem vetven, az lakozásra mindeneket bősegefen radatvan, az hada az Liber atyanak tiz napaldozek. Kicsoda tagadna az fő dűcs őssegetis gyakrabban az jó berencsenek, hogy sem

sem mint az vitésségnek jó teteményének lenni? Mert meg az lakozokra es az bortol el aluttakra is, az ellenfeleg reájok menni nem mere, az bolondoskodoknak es huyjagatoknak kialtasoktól nem külömben rettenven meg, mintha harczoloknak úvöltések hallatot volna. Az Oceanum tengerről reßegen es tobzodva vitésség mentekben is az ellenfelegnek semmi előtt azon jó berencse fedezze be. Innet egy tartományra érkezének, mely Dædalanak hívattatik. Az ott lakosok lakó helyeket pusztán hattak vala, es az utnelkül való es erdőös hegyekre futottanak vala. Azert Aca-deran által mene, mely hasonlokeppen elregettetet es pusztán hagyatott vala, az benne lakosok ki futván belőlle. Annakokart az hadakozásnak módját az ketelenleg meg változtata. Mert az hadat megosztván, az fegyverit egyfelmind sok helyeken meg mutata, es az városban el nyomtatván, az kik az ellenfelet reájok vartak vala, minden veséellyel tellyességgel megnyhittetének. Ptolemæus több városokat, Sandor felette nagyokat vón meg, es fmet, az mely hadat meg osztott vala, őssze takarita. Annakutánna az Choaspeolyo vizen által költözven, Cœnust egy gazdag városnak (mellyet az benne lakosok

Gyakran az szerencse nem az vitésség adgya az dücsölgécc.

Avok az va-
rolok erősít
tettnek fő
módon meg
az mellyek-
ben nem sok
hanem fe-
reny es az
bölcs capita
nok paran-
csolatinak,
engedelmes
vitezek vad-
nak.

Egy egész
Masyat melj
földet nem
teszen.

sok Beziranak hinak) megballasaban ha-
gya. Ő maga az Mazagakra mene, Affaca-
nus (az kie az ország vala) minaphalván
meg. Mind azt tartomannak, s mind az
varosnak fejedelme az annya Cleophes
vala. Harmincz ezer gyalog otalmazza
vala az varost, nem csak az hellyel hanem
az eppülettelis erőset, mert az hun nap-
keletre nez, sebes folyo vitzól vetetik
környül, mely mind ket felől meredek kő-
sziklak leven az varosra valo menetelt
megbantya. Napnyugat felől es del felől
mintha ugyan akarattya berint az terme-
set felette magos kősziklakat vit melleje.
Mellyeken alol regi üdőtől fogva melyen
vajattatot barlangok es üreg helyek vad-
nak, es az hun ezeknek vegek szakad, igen
nagy munkaval valo arok vettetet elle-
nek. Az varost harmincz öt futamatni
kőfal fogja környül, melynek az also re-
sei kővel az felsők egetlen teglával rakat-
tanak. Az teglának őseve foglaloi az kő-
vek, mellyeket köziben raktanak, hogy az
erős materie az könnyen romlo es az-
zal együt az agyag fekünnek. Hogy n. in-
dazonal tal mindenestől fogva ala ne
rokanna, köziben erős gerendak rakatta-
nak vala, az mellyekre csinaltatot padla-
jok az kő falokat be is fedik vala, s által
jaro-

rovakkaistóttek vala. Midőn Sandor ezeket azerőffegeket szemlelne, es mit kellene cselekedni bizonytalan volna mert az úreg helyeket is egyebkent be nem rakathattya vala, hanem csak töltesei. es az faltörő árszámokat is az kőfalhoz különben nem vitetheti vala) egy ember őtet az kőfalrol nyíllal meg löve. Törtinet szerint az nyíl az laba ikrajaba ment, melynek az vasat ki vonvan, lovat hozata alaja, kinjarvan es az sebet meg se nem kötveten, az elrendeltet dolgokban nem restyebben jar vala el. De midőn az sebes laba le függene, es az vér megparadvan az meg hidegedet seb az fájdalmot nehezitene, azt mondgyak hogy mondotta, hogy ő Jupiter fiainak mondatnak lenni, de beteg testenek nyálalyait erezne. Mindazonáltal eleb az labora vissza nem mene, meg nem minenkent gondot vifele, es az miket cselekedtetni akarta, megparancsola. Azert ez mint meg vala hogyva, nemellyek az arolon kívül az házakat bontyak vala, es az törtetnek csomafara felette fok gyvetmaft vonának vala ala: nemellyek gördőkbe az nagy faknak derakit, es nagy kővetek hanyak vala. Es immar töltes az földel bintültig ér vala. Annak-

Sandor meg sebesít terik, es az sebnak fájdalomabol meg itmeri hogy ő nem isten volna.

okaert tornyok csináltak vala, mely
 épületek az vitezeknek felette nagy
 serenysegekkel kilenczed napig elve-
 gertetenek. Az kiraly, az sebe meg kin-
 te be nem gyógyulvan, azoknak meg la-
 togatasokra ele mene, es az vitezeket meg
 dicsirven, az ostromlo csinalmanyokat
 ele vitetni parancsola; mellyekből az ol-
 talmazokra nyilaknak felette nagy sokasá-
 ga öntetek ki: kivaltkeppen az efféle al-

Minden tehetség nélkül mely
 lattatnak) Ez cselekedet úgy
 lehetet, hogy az kik az tor-
 nyokat az város felé toltak,
 azon tornyokban vagy alatt
 voltak, vagy hatullyok meget,
 es az városbeliek azért nem
 lattak őket. Vegetius lib. 4.
 járó tornyoknak ija, kekekek
 csináltattanak alaiok, es úgy
 hordoztattanak.

kotmanyokhoz tudatlanokat
 az mozgó tornyok rettentik
 vala: es az minden tehetség-
 nélkül, mely lattatnak, rajok
 vitetett olyan nagy alkör-
 manyokat az lsteneknek ha-
 talmokkal hordoztatni hűfik
 vala. Az faltörő eszközöket-
 is, es lövő berhamokkal ki lö-

tetet felette nehez dardakat nem itlik va-
 la az halando emberekhez illeni. Azoka-
 ert az városnak oltalma felől ketsegeben
 esven, az varba menenek. Onnat miert-
 hogy az meg szállattaknak az magok meg
 adafanal semmi egyeb nem tesz vala,
 az kiralyhoz kegyelmet kerendő követek
 menenek ala. Mellyet megnyerven, az
 kiralyne a fő asszonyoknak, kik bor-
 sokat arany cselekből köstolnak, nagy se-
 regé-

regevel ele mene. Ó maga kisdéd fiat az királynak terdeihez allatvan, nem csak az kegyelmet, hanem elebbi allapattyanak meltofogatis megnyere. Mert kiralne a fődönnek neveztetek, es nemelylek azt hittek, hogy fepsegere nagyob tekin tetlöt volna hogy sem mint az meg fanafra. Az gyermeknekis bizonyara annakutanna ő tölle akar hogy fülettetnek, a Sandor volt neve.

a Kiannakotanna, az mint Iustinus írja, az Medusok kirallya volt.

Innet Polypercon az Nora nevű varosra haddal küldetven, az rendtartafnelkül valo varosbelieket harczal meg győze: az erőflegekbe üzettetteknek utannok menven, az varost meg holdoltata. Sok nemtelen varosok, mellyek az benne lakosoktól pusztan hagyattanak vala, es nek az kiraly birtokaba, mellyeknek lakosi felesegyszerkezven egy Aornus nevű kőszikla foglalának el. Az híre az vala, hogy ez az Heroulestől hiaba fállatot volna meg, es az föld indulas miat kenferittetet volna eloda eltavozni. Sandorhoz, ki annak meg veteleiben rementeleő vala, miertfog az kőszikla minden feől meredek es meg fakadozot vala, egy ven ember, az helyeknek tudoja, ket fiaval hozza mene, azt fogadvan, hogyha munkajanak jutalma lenne, ő az kősziklara utat mutatando volna.

Sandor az Aornus nevű kőszikla meg izallya.

Negyven
nvoics ezer
koronas ara
nyatteszzen.

Nyolczvan talentumba alkuvek meg Sander velle, es egyyiket az ifiak között zala-
gul meg tartvan, ő magat azoknak, az mi-
ket fogadot vala, veghez vitelere el bo-
csátá. Az könnyű férrel valo vitezeknek
hadnagyul Mullinus az kiraly secretariusa
adatek. Mert az te czik vala, hogy ezek az
ellensegnek meg csalafara kerulve men-
nenek fel az kősziklanak az tetejere. Az a
kőszal nem ugy nevededik fen valo ma-
gossagaig, mint sok egyeb kőszalak, túrhe-
tő modu es apro meredek hagokkal,
hanem felette nagy hegyes rakas modgya-
ra emelttet fel, melynek az also részei se-
lesbék, az fellyeb valok meg keskenyed-
nek, az leg fellő részei hegyes tetőre emel-
kednek. Annak az allyaban az felette mely
Indus vize megyen, mind ket felől erős
partyai leven. Mas felől nagy melységű
gődrők, es vizek miat lőt meredek baka-
dasok vadnak; es az meg veteleiben mas
egyeb mod nem adatik vala, hanem hóg
betöltetnenek. Az erdő hozzájok igen
közel vala, mellyet az kiraly vagatni ugy
parancsola, hogy az faknak az derakiz z
agaknelkül, meg nyelve hanyatnanak,
mert az boytos agu fak az hordokat meg
bantottak volna. Az gődrőkbe leg elő-
ször is ő maga vete egy meg csonkított
fat,

fat, es az hadnak kialtasa, mely jo kedveknek jele vala, következek, senki meg nem verving az dolgot, melyhez elsőben is az kiraly fogot volna. Heted napig az gödröket be töltötték vala, midőn a kiraly a nilafoknak es az Agrianusoknak meg parancsola, hogy az nehez hogo helyekre fel erölködjyenek, es a maga seregeből felette sereny ifiakat harminczig valaszta: Ezek eleiben hadnagyokul adatanak Charus es Alexander, kit az kiraly, az nevről mely neki ő velle közönfeges volna, meg inte. Es elsőben, miert hogo olyan nilvan valo vesedelem vala, nem teczek, hogy az kiraly ő maga az harcra mennyen; de mielt az trombitaval jel adatek, az sereny mereű vitez ember az test őrzőkre fordulvan meg parancsola, hogy ő utanna mennyenek, es az köziklara előser is ő maga mene fel; Es az utan az Macedonok között senki meg nem allapek, es rendelt helyeket el hagyvan, szabad akaratyok serint az kiraly utan mennek vala. Sokaknak keserves esetek lön, kik az meredek köziklakrol ala csuszkodvan az otele folyo vizbe vesenek. Meg az vesedelemben nem levőknek is bomoru nezes vala. Midőn pedig egyebeknek vesedelemekkel, mitől kellene nekik is felna-

Csak hogy az vezerek ő magok adgyanak jo példat az alattok valo vitezeknek semmi nehez dolog nem leszen.

Sandornagy mereűzen az köziklara először is ő maga megyen.

felniök, megintetnének, az éanakodas fel-
 lemre fordulvan, nem az elvefteket ha-
 nem magokat sirattyak vala. Es immar el
 annyera jutottanak vala, az honnat vehe-
 delemnelkül hanemha győzedelmefen
 vissza nem jöhetnének, az poganok az
 felmenökre felette nagy köveket hem-
 pelygetven ele:kik az alhatatlan es fikön-
 lo lepesben el tantorodvan fő meredek
 hatra esnek vala. Mindazonáltal a Sandor
 hadnagi Alexander es Charus felhatot-
 tanak vala, kiket az kiraly harmincz valo-
 gatot vitezekkel elől el küldet vala, es
 immaron semtőlsembe kezdettének va-
 la harczolni. De midön az poganok fel-
 lyúl reájok dardakat sornanak, ök gyak-
 rabban lötetnek vala meg, hogy sem mint
 sebesitnek vala. Annakokaert Alexander,
 mind az maga neveröl, s mind fogadafa-
 rol megemlekezven, midön serenyben
 harcsolna hogy sem mint magat oltal-
 mazna, minden felöl meg lövöldöztet-
 ven elborittatek. Kit mihelt Charus hat-
 ra tekintven, az földön fekennilata, az
 bossuallafon kívül mindenekről el fe-
 letkezven, az ellenfegre kezd rohanni,
 es sokakat dardaval, nemellyeket sablya-
 val meg öle. De midön az egy embert an-
 ni sok kezek üldöznek, halva az barattya

Az fejeade-
 lemnek es
 aicsóffeg-
 nek emleke-
 zeti az halal-
 fegyverit
 meg tompit-
 tya.

teftere borula. Az kiraly, az mint illikisvala, az jeles serenyisfaknak, es az tób vitezeknek is vebedelmekkel fel indittatvan, trombita soval visszä teresre valo jelt adata. Eleteknek megtartasara lön, hogy haikal es batran menenek visszä. Es az poganok azzal meg elegendven, hog az ellenfeget ala üttek volna, az visszä menöket nem üldözek. Tovabba Sandor noha magaban el vegezte volna, hogy az el kezdet dologtol meg szünnek: mert az kösziklanak meg vetele felöl sem miremeneseg nem adatik vala; mindazonal az tette hogy annak ostromlasaban alhatatos volna. Mert az utakat is allatni, az tornyokat is ele vitetni, es az meg farattaknak helyekben is egyebeket következni parancsola. Kinek vakmeröseget meg ertven, az Indiajak ket nap es ket eczaka, nem csak az bizodalomnak hanem az gyözedelemnek is mutogatással lakozanak, az ö bokasokberint az dobokat verven. Harmadik eczaka pedig az doboknak zörgese meg sünt vala hallatni, de mind az eges kösiklarol faklyak finlenek vala, mellyeket az poganok azért gyutottanak vala, hogy nekik batorlagosb baladasok lenne az lötet eczaka az utnelkül valo köveken futandoknak.

Icles hadi okossaga, mellyet az hadakozo vezereknek meg kel tartaniok.

Második fő
Fadi okos-
ga, mellyel
az futokat
meg retten-
ti.

Minervanak
szert építte
re, hogy el-
nevelés
mesterseg-
gel vőre le-
gyen inkább
az győzedel-
met hogy
sem mint
erővel:

Az király Balacrust kimleniele küldvén,
meg erte, hogy az Indiaiak el futván az
kősziklat pusztán hattak volna. Akkor
trombita szóval jel adatvan, hogy mind-
nyajan felkiáltanak, az rendtartásnel-
kül futokat meg rettenté. Es sokan (mint-
ha az ellenség jelen volna) az sík kőve-
ken es utnelkül való kősziklakon nyakra
főre alá esven meghalának. Sokan ta-
goknak valami részben meg felbégűlven
az eppektől el hagyatának. Az király az
helyeknek leven inkább meg győzője
hogy sem mint az ellenségnek, mindazal-
tal az nagy Victorianak aldozatokkal es
Isteneknek tiszteletivel halakat ada. Az
kősziklan Minervanak es Victorianak ol-
tarok építetének. Az utnak kalauzinak,
kiknek hogy könyűsérrel fel mennyenek
meg parancsolta vala, noha igireteknel
kevesbet cselekedtenek vala, mindazal-
tal jutalmok tökelletesen meg adatek.

Az kősziklanak es az hozza ragasztatot
tartomannak gondviseletet Sisocostusra
bizvan, onnat Ecbolimara mege. Es mi-
nekutanna meg ertette volna, hogy az
utnak sorosfagit egy Eryx nevű ember
huz ezer fegyverrel allana, az hadnak
nehéz sárrel való seregét Coeulnak
ada, hogy lassu menetellek vigye. Ő maga

ele menven a parittyásokkal es nilásokkal azokat az kik az ligetet meg allottak vala, le úzvé, az utanna menő hadnak utat nitá. Az Indiajak vagy az capitánra valogyűlösegekben, vagy az győzedelmes királynak kedvet akarvan venni, Eryxet, fottaban reatamadvan, meg ölek, es az fejtes-fegyveret Sandornak vivek. Ki az cselekedetnek bocsánatot ada, de az peldának bocsúletet tenni nem akara. Innet az tabornak tizenhatőri meg szállásával az Indus folyó vizre érkezek, es mindeneket (az mint meg parancsolta vala) az által való költözésre Hephæstiotól elkefirtetve talala. Abban az orőagban Omphis regnal vala, ki az attyanakis tanácsulatta vala, hogy az orőagot Sandornak hatalma alá adgya. Es az attyanak halála után követeket küldöt vala, kik őtet meg kerdenek, ha akarnáje, hogy ő azonközben regnallyon, avagy hogy tisztnelkül varna az ő oda való menetelit? Es neki meg engedven hogy regnalna, mindazáltal az adatot szabadlággal elni nem akara. Ó noha Hephæstiot jó kedvel fogadta vala, ingyen való gabonat adatvan az hadonak, eleibe mindazonáltal nem ment vala, hogy senkinek hűit meg ne probalna, hanem csak az kiralyet. Annakoka

Az győzedeseknek fe'ete nagyre'ze az gyorfaságban al.

Az atultrafának bocsánatot az aritloknak semmi jutalmot nem adot.

Inret az tarulhatni hogy az győzedeseknek engedni kel, es eleibe kel menni, ugy hogy az ő hatalmasságat nemű nemű ilendő jellel tartással tisztelni.

ert az feleje menő kiralynak elcibe fel
 fegyverkezet haddal mene ki. Az elefan-
 tokis egymashoz keves keves közzel valo
 letellel az vitezeknek serege közibe ele-
 gittetven, tavul kastelyocskaknak kepet
 tettettek vala. Es először Sandor nem
 barattyat hanem ellenfeget hişi vala kö-
 zelgetni. Es immar ő maga is meg paran-
 csolta vala, hogy az gyalogok fegyvert
 fogjanak, es az lovasok az barvakra men-
 nyenek, es az viadalra keşek legyenek.
 De minekutanna Omphis az Macedonok-
 nak meg csalatkozafokat eşebe veve, az
 többit meg allatvan, ő maga az lovat, az
 kin jar vala, meg futamtata: Sandoris a-
 zont cselekedede, akar ellenfege s-akar ba-
 rattya menne velle şembe, vagy maga vi-
 tesszegevel, vagy amannak tőkelleteşsege-
 vel batorfagos leven. Az mint mind az
 kettőnek şemelyeből ismerhetni vala,
 baratsagos şüvel lőnek şembe, de tol-
 macsnelkül egymással nem beşelhetnek
 vala. Azert tolmacsot fogvan közikbe,
 az pogan kiraly azt monda, hogy ő azert
 ment volna haddal elcibe, hogy az biro-
 dalomnak minden erejet mindgyarast
 hatalma ala adna, s nemis varta volna, az
 még az követek şkal hűt adatnek. Az
 maga tetset es orşagat meg adna annak,

Omphis fe-
 jedeleimnek
 okos oratio-
 ja, ki az be-
 keşegyet ke-
 ves aron e-
 szesen meg
 veszi.

az kit tudna hogy az dúcsőfegert való hadakozásban semmitől inkább nem félne, mint az hűtőtlenfegnek gonosb hirtől. Az kiraly az pogan fejedelemnek tökelleteffegen őrvendezven, az job kezét maga hűinek erőffegert neki nyuta, es az orffagatis megada. Ötven hat elefant vala, kiket Sandornak ada, es sok kivaltkeppen valo öreg barmokat, erős ökröket mint egy három ezerig, abban az orffagban draga es az kiralyoknál kedves nyáját. Midőn Sandor tőlle azt kerdene, ha Santo emberi volnanake többen, vagy vitezi, azt felele, hogy neki ket kirallyal hadakozonak töb vitezek kellene nek, hogy sem mint Santo emberek. Abiafares vala es Porus, de Porusban nagyobb mel-

Forus Indiu.
nak nagy kirallya.

tosag vala. Mind az kettő az Hydaspes folyo vizen tul regnal vala, es magokban el vegefftek vala, hogy valaki fegyvert vinne rajok, az hadnak ferencsejet vele meg probalnak. Omphis Sandornak engedelméből az kiralyi koronatis el veve, es az maga nemzetlegenek fokafa ferint az nevetis, mely az atyaje vala. Takilefnek nevezek az alatta valoi, követven az nev valakire az birodalom álla na. Annakokaert midőn Sandort harmad napig emberlegesen gazdalkodva

Hatvan ezer
thalert.

Nvoleczad
fel szaz ezer
thalert.

Sandornak
adakozosa-
ga, mert
nem illik
hogy az aki
mindeneket
meggyoz
mastol akar
kitol ember-
seggeles bö-
kezüteggel
meggyozoi-
tessék.

vandeglette volna: negyedik napon, mind
menigabonat adot volna az hadnak, mel-
lyet Hephæstio vit vala, ertefere ada,
s mind maganak, es minden baratinak a-
rany koronakat, ezeken kívűl nyolczvan
talentom vertezűstöt ajnedezoza. Ki-
nek bőkezűsègen Sandor csodalatoson
örűlven, mind az miket amaz adot vala,
vissza küldè, s mind penig az prædabol,
mellyet hordoz vala, ezert talentomot
ada hozzaja, es lakodalomhoz valo fok
arany es ezűst edenyeket, felette sok Per-
szi ruhakat, az maga lovsai közzűl har-
minczat, ugyan azon ckeffegekkel, az
mellyekhez soktanak vala, mikor ő ma-
gat viselték. Mely bőkezűsèg valamint
az pogant Sandorhoz kötelezte vala, meg
ugy az ő barátit igen meg haborito,
kik közzűl Melcager vacsora felet az bor
italjan feletteb el menven, azt monda,
hogy ő Sandornak örvendezne, hogy a-
kar csak Indiaban talalt volna ezer talen-
tomra melto embert. Az kiraly ešeben
tartvan, mely igen meg banta volna,
hogy Clytus nyelvnek vakmerűsegejert
meg ölte volna, haragjat meg tartozta-
ta ugyan, de azt monda, hogy az irigy em-
berck, semmi nem egyeb hanem ma-
gok gyötrelmi volnanak.

Mafod.

Mafod nap Abiafarefnek az kiralyhoz követi menenek, mindeneket az mint meg vala parancsolva, birodalma alá adnak vala, es egymásnak meg esküven, az kiralyhoz vissza bocsattatanak. Porus is az maga nevenek hirevel az meg holdo- lafra velven haytathatni, Cleocharost hozza küldé, ki neki meg mondana, hogy adót adna es az maga hatarinak feliben az kiralynak eleibe jüne. Porus azt felele, hogy ezek közzül egyiket meg cselekedendő volna, hogy az ő országába be mennővel szembe lenne, de fel fegyverkezve. Sandor immar magaban el vegeste vala, hogy az Hydaspesen által mennyen, midőn Barzentes az Aracosiusok partútesenek inditoja fogva, es velle egyút harmincz el fogatot elefantok vitetenek hozzaja, az Indiaiak ellen alkalmas segitseg: mert azoknak az fene allatokban több bizodalmok avagy erejek vala hogy sem mint az hadi seregekben. Gamaxusis az Indiaiaknak kised reseknek kiralya, az ki magat Barzenteshez attá vala fogva vitetek hozzaja. Annakokaert az pribeket es az kiralyoczkát őrizet alá advan, az elefantokat pedig Taxilefre bizvavá, az Hydaspes folyó vizre érkezék, melynek Porus az tulso partyara szállot va-

Porusnak és
batorlaga.

Az hatalmas ellenfelet az által való menetelől megkel tartoztatni, az hun kőnyű mód vagyon benne.

Az győzedelmefeket is neha az földem izgatya:

Fel Olasz mely földnyere

la, az ellenfelet az vizen való által menteltől meg akarvan tartoztatni. Testeknek fő erejével való nyolczvan öt elefantokat állatot vala ellene, es azokon túl három száz sekeret, es mint egy harmincz ezer gyalogot, kik között nilafok valanak (az mint annak előtte meg mondottuk) nehezebb nyilakkal valok, hogy sem mint mellyek seerevel ki lövethetnének. Ó magát az többinél magasb elefant viseli vala, es az aranyal s ezüsttel meg ekelttetet fegyverek az ritka nagyvultu testét díszítik vala. Testének erejével egyenlő batorlagava vala, es bölcsesége, az meniz tudatlanok között lehet vala. Az Macedonokat nem csak az ellenfeletnek nezeve, hanem az folyo viznek is, az mellyen által kel vala menni, nagy volta rettentő vala. Szeleffegere nagy futamatni földnyere terjedven, mely es sohun reket nem nyitó arkával nagy tengernek kepettette vala, es az selesen folyo vizeihez kepest az sebesseget nem enyhíti vala meg, hanem mintha az partok sorossan öve mennek, mind sebesen s mind ki habolva viseltetik vala; es az fok helyeken vissza verettatet habok azt mutattyak vala, hogy titkos kővek volnanak benne. Rettenetesb vala az partnak állapattya, mellyet

mellyet a lovak es az emberek el leptenek
 vala. Vestege allanak vala az oktan nagy
 testű elefántok, es önkent busulván is-
 nyu harlogásokkal az éget farastyak vala.
 Mind az ellenség smind az folyo viz noha
 az jo remésegnek helt ado es magokat gja-
 korta meg probalt sűveket, mind az altal az
 veletlő remúleffel meg csaptak vala: mert
 a csavergo salakat sem a parthoz igazgat-
 tathatni, sem batorlagosó hozza foglaltat-
 hatni nem hisik vala. Az folyo viznek az
 közepin gyakor sűgetek valanak, mellyek-
 re mind az Indiaiak, smind az Macedonok
 usvan, fegyvereket fejek felibe fel emel-
 ve, által mennek vala. Ot könnyű harcok
 tetetnek vala, es mind az ket kiraly kicsin
 dolognak probajaval az dereknak ki me-
 netelit keferi vala. De az Macedonok ha-
 daban vakmerőséggel es merességgel je-
 lesek valanak Symmachus es Nikanor fő
 ifiak, es hivatalyoknak sűntelen valo jo
 ferencsejevel minden vesedelemnek
 meg utalafara fel gerjedtek. Kiknek had-
 nagysagok alatt az ifiak között leg fereny-
 bek csak egy egy lancesaval az sűgetbe al-
 tal usanak, melyben sok ellenség vala, es
 semmivel inkab fel fegyverkezve nem le-
 ven mint az feletreb valo merességgel,
 az Indiaiakban sokat meg élnek. Dicsi-

Az isteni
 gondviseles,
 felelmes es
 emberi eró
 felet valo
 dolgokat sze-
 kot az embe-
 rek ellen vet-
 ni, hogy az
 dolgoknak
 ki meneteli
 annal dicsi-
 retesbeknek
 lattassanak
 lenni.

Az mere-
fiek ellen az
merőség
nem batorsa-
gos és az vak
merőség ke-
ferves ki me-
netcittalal.

retes hirnevel mehetnek vala el, ha
valaha az jó berencses vakmerőség ma-
gat meg merteklene. De midőn az rajok
jövökét semminek alitva és kevelyen is
varjak, kőrnnyúl vetetven azoktól, az kik
alatomba ki utának vala, tavul nyilakkal
elborittatanak. Az kik az ellenség előt
elhaladtanak vala, vagy az viznek sebef-
segetől vitetnek el, vagy az őrvényekbe
akadának; és az a viadal Porusnak, ki
mindeneket az partrol nez vala, bizo-

Az vitezi eselekedetekben, azt
mondgya Polybius, hogy azok az
mellyek nyilván es erőszak által es-
lekedtetnek, kiffébb dicsiretet erdem-
lenek azoknál, az mellyek alkolma-
roff. gbol es csalardsag által viseltet-
nek.

dalmát igen fel emle.
Sandor az maga dot-
gaban rementelen le-
ven, vegezetre az el-
lenségnek meg csala-
tására ilyen csalardsa-

got indita. Egy sűget vala az folyo viz-
ben, mely tagasb vala az többnél, ugyan
azon erdős es leseskedéseknek el fedezé-
sere alkolmatos vala. Egy igen mély a-
rok is az parthoz, mellyet ő bir vala, nem
mefé levő, nem csak az gyalogokat, ha-
nem még az lovasokat is el reytheti vala.
Annakokaert, hogy ennek az alkolmatof-
sagnak őrizetítői az ellenségnek semmit
elforditana, Proiemæusnak meg paran-
csola, hogy mind az egész lovag seregek-
kel az sűgettől nem érde hysg. Ilyen, és az

Indiaiakat kiáltással untalan retrencse,
 mintha a folyó vizen által akarja ustatni.
 Ezt Ptolemæus soknap cselekedé, es az-
 zal az okos gondolattal Porust es az ő ha-
 dat arra az felre, az melyre tetteti vala
 hogy ő menne, vigyazni kenberite. Im-
 mar az űügetet az ellenfeg nem lattya va-
 la. Sandor meg parancsola, hogy az par-
 ton mafur az maga fatorat fel vonnyak, es
 a sereg mely őtet követni szokta, annak az
 fatornak előtte allyon, es az kiralyi pom-
 panak minden keűületi akarat berint az
 ellenfeg beremeinek meg mutattassék. At-
 talust mind egy űdejűvet magaval, smind
 nem kűiombözöt arczulatnak s testnek
 termetével, ugy mint, midőn meűűől ne-
 zettetnek, kiralyi ruhaval felekesite, azt
 tettetendőt, hogy azt az partot az kiraly ő
 maga oltalmazna, es az által valo mene-
 tel felől nem gondolkodnek. Ennek az
 tanacsnak veghez valo vitelet az égi ha-
 boru előűör meg kesedelmeűtete, egy ke-
 ves űdö mulva meg segite, az artalmas
 dolgokatis jo kimenetelekre forditvan
 az berencse. Altal keűűl vala menni az
 folyó vizen az töb hadakkal az űügetre,
 melyről annak előtte szollank, az ellenfeg
 azokra fordittatvan, az kik Ptolemæussal
 egyűt az alsob partra szallottanak vala,

Az alkolmat
 lan dolgok,
 alkomato.
 fok azoknak
 az kiket az
 minden ha-
 talommal bi-
 ro Isten ű-
 gyekben ele-
 vinni ren-
 deli.

midőn az ſelveſ még az hazakbannis elig ſenvedhető zaporeſőt önte ki: es az vitezek az hirtelen valo zapor eſőtől el borittatvan, az földre viſſa futanak, az hajokat es az ſalakat el hagyvan. De az veſekedőknek zaygaſokat, az partoknak csattogafa miat az ellenſeg nem halhattya vala. Annakutanna hirtelenſeggel az zapor eſő meg ſúneck, de oly ſűrű fellegek tamadanak, hogy az napot be fedeznek, es az egymással beſelőknék orezajok elig ſmertetnek meg. Megrettentet volna maſt az éget be fedező ſőtiteg, midőn iſmeretlen folyo vizen kellettnek hajozniok, netalam az ellenſeg ugyan azon partot, melyre vakon es meg gondolatlanul, ſ-az veſedelemből dücsőſeget kerelve mennek vala, elfoglalvan: az ſőtiteget mely egyebeket megrettent vala, maga alkolmatoffagának itilven lenni, jelt adatvan hogy mindenek csendeſen az ſalakra hagnanak, az melytől ő maga hordoztatik vala, leg előſőr is azt tabittata ki. Üres vala az ellenſegtől az part, az melyre mennek vala: mert még Porus csak Ptolemæuſt nezi vala. Annakokaert csak egy hajo akadvan meg, mellyet az ſhab az kőſiklaſa csapot vala, az többi kijutanak: es az

Az alkolmatoffagot
 a zapor eſő-
 nek eluem-
 zel mulatni.

vite-

vitezeknek megparancsola hogy fegyvert fogjanak, es rendbe allyanak.

Es immar az sárvakra oltatot hadat ő maga vísi vala, midőn Porusnak hirre adatek, hogy az partot vitezek es fegyverek el fogtak volna, es dolgsinak veszedelmes volta jelen volna. Es először az emberi elmenek meg csalatkozásával, az maga remenfege nek hiven, a Abiasareft haditarsat, es ugy is vegestenek vala, hozza közelgetni hísi vala. Egy kéves üdő mulva az ellenfeget az tisztab vilagossag ki nyilatkoztatvan, Porus az velle sembe menő had ellen sáz negy negy lovu bekeret es negy ezer lovasf allata. Az hadnak, mellyet ele küldöt vala, capitanyja Hages maga őcse vala. Derek erejek az bekerekben vala, mindenik hathat embert hordoz vala, kettőt paisoft, kettőt nyifast, mind ket oldalul rendeltetteket, az többi beker vezetők valanak, de bizonyara nem fegyvertelenek; mert midőn semtőlsembe kellett vala harczolni, az gyeploket el ereftven, az ellenfegre sok haito bersamokat sornak vala. De ennek az segitsegnek azon nap eliglőn valami hafna: mert (az mint oda fel megmondottuk) az sörnyebben hogy sem mint egyeb üdőben le sakadot zapor első az me-

a Ki Porusnak hirenelkül magates orszagat Sandornak megadta vala.

Legelőször is az üdöt, az helt, es az ellenfeg hadat kellett az vezernek jól meg gondolni, es nem hirtelen való tanaczal kel elni.

az mezőket meg sikította vala, es az r. yta
 valo nyargalafra alkalmatlanra tőtte va-
 la, es az nehez es csak nem meg mozdít-
 hatatlan békerek, az viz mofasban es ver-
 mekben meg akadnak vala. De Sandor
 az keß könyű haddal az ellenfegre sere-
 nyen mene. Az Scythak es az Dahak az
 Indisjakra mindenknel e leb rohananak.
 Perdicaft annakutanna az lovasokkal az
 ellenfegnek job barvara küldé. Immar
 az harc minden felől megindult vala,
 midőn azok, kik az békereket vezetik va-
 la, azt az magok feleinek utolso segife-
 gekre itilven lenni, az gyepiőket meg e-
 restven az harcznak az közepire kezde-
 nek rohanni. Ez mind az ket felnek kö-
 zönfeges vesely vala; mert az Macedo-
 nok gyalogi is az első rohanással eltapo-
 tatnak vala, es az sik es utnelkül valo he-
 lyekre vitetet békerek kivetik vala azo-
 kat, az kiktől vezettetnek vala. Nemel-
 lyeknek meg rettent lovok az békereket
 nem csak az arkokba es viz allo vermeke-
 be, hanem meg az folyo vizekbe is bele
 dőytőgetek. Mindazonáltal az ellenfeg-
 be valami kevesen ki hatlatvan Porus-
 hoz érkezének, ki viadalt felette sere-
 nyen indit vala. Ő mihelt az meg belledet
 békereket mind az egész harcson vezető-
 ncikül

nelkül idestova bevedezni lata, az közelb
 valo baratinak elefantokat o'btogata.
 Azok utan gyalogokat es nyilasokat hely-
 heztetet vala, kik dobokat soktanak vala
 verni. Az az Indiaiaknak trombitak so-
 vanyanant vala, es nemis gondolnak va-
 la az elefantok azoknak zörgesével, az
 fülök regtől fogva az meg sokot zengés-
 sel megvilgittetven. Az Hercules kepe az
 gyalog had előt hordoztatik vala. Az az
 hadakozoknak felette nag'izgatásokra va-
 la, es az hordozoknak el hadni, az vitezlő
 rendnel gyalazatos veteknek tartatik vala.
 Főben jaro büntetests vegeztenek vala
 azok ellen, az kik azt az harcrol vis'sa
 nem vittek volna, a felelem, melljet abbol
 az ellenfeleből regen vőrttenek vala, meg
 isteni kegyellegre es tiszteletreis fordittat-
 van. Az Macedonokat, nem csak az ele-
 fantoknak, hanem az Porus kiralynak te-
 kintetis egy keves údeig meg tartoztata.
 Az fegyversek köziben helyheztetet ele-
 fantok tavul tornyoknak kepet tettettek
 vala. Porus ő maga az emberi nagysag-
 nak formajat, csak nem fellyül haladta
 vala. Az Porusnak nagy voltat őregbiteni
 lattatik vala az elefant az kin jar vala, an-
 nyival leven azon elefant nagyobb az töb-
 biközöt, az menyivel ő maga Porus e-

Az jo vezer
 tisztu az,
 hogy mindē
 vezedel-
 meknek min-
 denkeppen
 mentül ha-
 mareb eleit
 vegye.

Az Hereules
 kepe az In-
 diai had előt
 hordoztatot

Illyen volt
 az Romaiak
 közöt az sas-
 kefelyő ke-
 pc.

Az vitésség
 vezedel-
 meknek ó-
 rül, es men-
 zól inkabrea
 rohannak,
 annal sze-
 mesb es vi-
 gyazob.

gyebeknél főb vala. Annakokaert Sandor az Indiaiaknak mind kiralyokat, s mind hadokat meg szemlelven, monda; Már valaha batorlagomhoz hasonlo probatlatok: Az fene allatokkal es az jeles vitez emberekkel egyfer mind vagyon ügyem. Es Cœnust meg tekintven monda. Mikoren Ptolemæustol, es Perdiccastol es Hephæstiotol kesertetven az ellensegnek bal sarvara rohanandok, es engemet az harcznak finte az nagygyan latandás lenni, te az job sarvat indits meg, es az meg bodittattakra záslokat vigy. Te Antigone este Leonate, es Tauron az közep seregre úffetek es az hadnak az homlokat erdeklyetek. Az mi jo hősü es erős dardaink másbor mint most az fene allatok ellen, es azoknak vezetői ellen hasznosbak nem lehetnek. Verjetekek le azokat az kik raytok viseltetnek, es őmagokat az elefantokat őkiöldözzetek meg. Ketseges fele segitseg az elefant, es az magaurai ellen hőrnycbben dühösködik. Mert az ellenseg ellen parancsolatbol, az maga feleki ellen felelemből haytatik. Ezeket boldvan, leg elősör is maga futattata meg az lovat. Es immar (az mint elrendeltetet vala) az ellensegnek rendelt seregire ment vala, midőn Cœnus felet-

te nagy erőfakkal az jobbarvara mene. Az phalanx feregis az Indiaiaknak derek feregekre egy rohanással úte. Porus penig az hun az lovast reajok menniesebe vötte vala, az elefantokat arra vitetni parancsola. De az lassu es eligmözgo oktalan allat, az lovaknak gyorsasagaval nem erhet vala, es az nyilaknak is az poganok semmi hasznokat nem vesik vala: mert hösök es igen nehezek leven, hanemha eleb az iyat az földre helyhestetnek, berevel es jo modgyaval őket bele nem tesik. Annakfelette az föld sik leven, es ez okon az igyekezetet meg bantvan, az löves dolgaban forgolodok az ellensegnek hamarasagaval meg elöztetnek vala. Azert az kiralynak parancsolattyat meg vetven (mely dolog ökot törtinni mikor az meg tibolyodottaknak az felelem inkab kezd hogy sem mint az hadi vezer parancsolni) még annyi vezerek valanak, az menyiferegek budosnak vala. Ki azt parancsollya vala, hogy az rendelt seregeket ösve foglallyak, ki azt hogy meg selessek, nemellyek azt hogy meg allyanak, es egyebek azt hogy az ellensegnek az hatullyat meg kerüllyek. Semmi gondot az közönseges meg mradasra nem viselnek vala. Porus mindazonaltal ke-

A gyözedelmet kezzel tartya, az ki az viadalra az seregeket joitudgya rendelni.

Rofszul esik az dolog mikor az kösszegazgattyaz az vezereket.

ves vitézével egytémbe kiknek az felelemmel bőcsületesb vala az elbelletteket őve gyúteni, az ellenfegnek eleibe menni fiete, es az elefantokat az őveinek serege előtt parancsolá haytatni. Az elefantok nagy remiteft cselekedenek, es az szokatlan harfogások nem csak az lovakat mindenekre olyan rettegő allatot, hanem az vitezeket-is es az rendelt seregeket meg bodította vala. Immar környűiők futasra valo helt neznek vala, az egy keves ődövel annakelőtte győzedelmes vitezek, midőn Sandor az könnyen fegyverkezett Agriánusokat es Kaczokat, kik az alásfel valo futással job vitezek, hogy sem mint az fém-tőisembe valo viadallal, az elefantokra ki küldé. Azok felette fok nyilakat lövöldözének, mind az elefantokra, s mind azoknak vezetőire. Az phalanx sereg is az meg rettenteken valoba raytok kezdé lenni. De nemellyek az elefantokat feletteb üldözven az sebekkel magokra haragitak. Azert azoknak labokkal el tapodtatvan, az több vitezeknek hogy raytok csinnyábban lennenek, peldaul lőnek. Kivalképpen az vala iszonyu dolog, midőn az orrokkal az fegyvereket es vitezeket meg ragadnak.

Az harcson
gvakorta, ap
sók dol-
gokból, nagy
esetek követ
keznek.

Az elefán-
toknak rette-
netes har-
czok.

es az magok vezetőinek fel adnak. Annakokaert hun az elephantokat úzőknek, es hun az előttők futoknak kerseges ki menetelű viadallyok az napnak nagy részt az valtozo harczolasban el tölte, miglen feyűekkel (mert affele segitseg űdejen ke-
 bittetet vala) az labokat kezdek el vag-
 dalni. Copidának hijak az kevelle
 meg horgasztatot sablyakat, kasakhoz
 hasonlok, mellyekkel az elephantoknak
 az orrokat csapkodgyak vala. Es nem-is
 hagy vala semmit el meg probalatlan
 nem csak az halálnak hanem ő magaban
 az halalban valo sokatlan kinnak is fe-
 lelme. Annakokaert az sebek miat veg-
 re az elephantok el faradvan, az magok
 felèkit rohanásokkal le verik vala, es az
 kik őket vezettek vala, az földre fő mere-
 dek ala hanyattatvan, azonoktol el ta-
 podtatnak vala. Azert az barmoknak
 sokafok berint felelmefek leven inkab
 hogy sem mint artalmások, az harczrol
 kiűzettetnek vala. Midőn Porus vitezi-
 nek nagyob résztől el hagyattatvan, az
 regen az elöt ele keűttetet haito darda-
 tot az maga elefantyarol azokra az kik-
 ől környűl fogatot vala. kezd elövöldöz-
 ni, es tavul sokakat meg sebesitven, ő ma-
 ga az csapások ellen mint egy czelul vet-

De okos ta-
 lalmar val
 meg győzet-
 tetnek.

El favoztat-
va az halalt,
valaki tem-
minek tartja.

tetven, mindenfelől üldöztetik vala. Immar mind az mellyen s mind az hatan kilencz sebet vőtt vala, es sok vere ki folyvan, még lankat kezeivel inkab ki es fet, hogy sem mint ki lötetet haito dardakat bocsat vala. Az dühösséggel fel indittatot elefantis még sebes nem leven, nem lassubban megyen vala az rendelt se- regekre, méglen az elefantnak vezetője meg lata, hogy az kiraly tagainak vere folyvan, es fegy verit el hullatvan es én- is lig volna. Akkor az elefantot el futasra indita, Sandor kergetven. De az ő lova a sok sebekkel által öklöldöztetven es el alvan le feküvek, le teven inkab az kiralt hogy sem mint le vetven. Azert miert hogy a lovat meg változtata, kefebben erkezek utanna. Azonközben Taxilefnek az Indiai kirallyanak az öcse Sandortol ele küldetven, inteni kezde Porust, hogy utolsó dolgokat probalni alhatatos ne lenne, es adna meg magát az győzedelmének. De amaz noha ereje meg fegetet vala, es vere ei fogy vala, mindazáltal az meg ismer tetet hora felebredvő: Ismerem (ugymód) az Taxilefnek öcset, az maga birodalma- nak es orfaganak arulojat; Es egy lövő dar- dat, mely még berencsere el nem eset va- la, hozzá löve, mely az mellyének az kö- zepin mind az hataig által hatá. Az vitéf-

Meg az meg
győzettek- is
nehá nagy
emberleget
probalnak,

egnek ez utollo cselekedetit probalvan,
 nkab kezd futni. De az elefantis, mely-
 pe fok dardak lövöldözöttének vala, el-
 fogyarkozik vala. Annakokaert Porus az
 utastol megkúnek, es az gyalog sereget
 az ut. onnamenő ellensegnek ellene alla-
 ta. Immár Sandor el erte vala, es Porus-
 nak vakmerősegét ešebe veven, azt pa-
 rancsollya vala, hogy az ellenek alloknak
 ne kedvezzenek. Azert minden felől
 mind az gyalogokra, smind ő magara Po-
 rusra fok dardak lövöldöztetenek, mel-
 yektől vegtere el nehezitetven, az ele-
 fantrol le kezdé elni. Az Indiai ember, ki
 az elefantot vezeti vala, azt velven hogy
 Porus le akarna ballani, az Sokas berint
 az elefantot terdezre allata, ki mihelt le-
 trefkedek, az többiis (mert ugy tanittatta.
 nak vala) az földre le bocsatkozanak.
 Az adolog mind Porust smind az többit
 az győzedelmeknek kezekbe ada. Az ki
 raly az Porustestet megöletetnek hiven
 lenni, megfoztatni parancsola: es az kik
 az panczelt es az ruhatolla le vonnak,
 oda futamedanak, de az elefant az urat
 oltalmazni, es az fohtokat üldözni, es az
 kiralynak fel emeltetett testet ismet az ma-
 ga hatara kezdé feltenni. Annakokaert
 dardakkal minden felől elborittaták, es

es fő vitezek
 nek tartat-
 nak, az kik
 futtokban az
 ellensegekre
 meg ternek,
 es megvag-
 dalkoznak.

Vedezed-
 be az ele-
 fantnak az u-
 rahoz valo
 okos hüfe-
 get. Igazan
 mondja Ci-
 cero hogy az
 oktalan alla-
 tok ö zöt
 semmi fele
 az elefantnal
 eszesb nin-
 csen.

Sandornak
es Porusnak
egy mással
való kiralyi
belzelgete-
tek.

Mierthogy
az viadalok-
nak kimene-
telek bizony-
talan, es az
Mars közön-
fejes, az jó
szerenest
az győzedel-
mes böcsü-
leibé tarcsa.

altal öklöldöztetven, Porus fekerbe tete-
tek: kit mihelt az kiraly lata hogy seme-
it fel emeli, nem gyúlólseggel, hanem
könyörületefseggel fel indittatvan, mon-
da; Micsoda estelenfeg kenferitet tege-
det, az töllem viseltetet dolgoknak hiuet
meg ertven, az harcznak ferencsejet meg
probalni, midön Taxiles az megholdol-
takhoz valo kegyelmefsegemnek neked
ollyan közel valo példaja volna? De a-
maz monda; Mierthogy tudakozol, azon
batorfaggal felelek meg, mellyt kerde-
seddel töl. Senkit magamnal erősbnek
nem itilek vala lenni: mert az magam e-
rejet tudom vala, még az tiedet meg nem
probalvan. Hogy te hatalmasb legy, az
harcznak ki meneteli meg mutatá, de
meg igis nem kevesse vagyok bodog, ma-
fodik leven utannad. Ismet kerdven töl-
le, mit itilne ő hogy az győzedelmefnek
kellene vegezni ő felölle? Monda neki.
Az mit ez mai nap te neked elődbe ad,
mellyen meg probaltad, az jó ferencse
mely változó legyen. Többet használá in-
tefsevel, hogy sem mint ha könyörgöt vol-
na: mert az ő batorfaganak meg nem ret-
tent, es meg az ferencsetlenfeggel is meg
nem fegetet nagy voltat, nem csak kö-
nyörületefseggel, hanem még böcsütle t-

telis meltoztatek fogadni. Nyavalyajaban
nem külömben gyogyittata, mintha ő ma-
gaert harczolt volna. Mindeneknek re-
menlege felet meg gyogyittatottat bara-
cinak fama köziben fogada. Egy keves
idő mulva nagyobb országgal ajandekoza
meg, hogy sem mint az mellyet birt. Es Sandornak
dicsireti.
bizonyara az ő elmeje semmit vastagban
es alhatatosban meg nem tartot mint az
gaz dicsiretnek es dűcsőségnek esodal-
kozafat; Mindazaltal az hirtnevet az el-
tensegbén alab böcsülliva, hogy sem
mint az haza fiában: mert az maga nagy
voltage az őveitől elrontathatni hişi vala:
ugyan azont annal hiresbnevesbnek hişi
vala leendeni, mentől nagyobbak
voltanak volna, az kiket ő meg
győzőt volna.

L13

Q. CUR.

QVINTUS CURTIUS-
nak az Nagy Sandornak Ma-
cedonok Kirallyanak visel-
tetet dolgairol,

K I L E N C Z E D I K
Könyve.

Felette dicsi-
retes dolog,
az fő vitez el-
lenfegtől
nyert győze-
delem.

SANDOR olyan emlékezetre
smelto győzedelemnek örvendezven,
mellyel maganak az napkeletnek hatarit
meg nyittattaknak lenni itili vala, az Nap-
nak aldozatokat teven, az vitezeknek is,
hogy az több előttök allo hadakozasban
job kedvel eljarnanak, az közönseges gyü-
lesben meg dicsirven őket, ertefekre ada,
hogy az Indiaiaknak valamency erejek
volt volna, azzal az harczal meg győzet-
tetet volna: az többi firos praedajok len-
ne, es hires gazdaglagok volnanak ab-
ban az országban, az melyre mennenek.
Annakokaert immar az Persiak közzül va-
lo ragadományok alavalok es meg avul-
tak volnanak: draga kövekkel es gyön-
gyökkel, aranyal es elefant tetemmel
nem csak az maga hazait hanem Mace-
doniat es Görög orizagotis megtöltendő
volna. Az vitezek mind a kincsnek smind

az dűcsőfegnek kivanoi leven, azt is előt-
 tők viselven, hóg az ő fogadása őket soha
 meg nem csalta vala, szolgálattyaokat igi-
 rek. Es jó remenféggel elboesatvan őket,
 hajokat paranesola építetteti, hóg minek-
 utanna mind az egész Ásiát által nyargal-
 tak volna, az vilagnak veget az tengert
 meg latna. Az leg közelb való hegyeken
 hajo építeni való fa bősegefen vala, mel-
 lyet vagni kezdven, felette nagy kigyokat
 talalanak. Rhinoceros vadak is egye-
 bűt ritka allatők, azon hegyeken valanak,
 de ez az nev azoknak az vad allatoknak
 az Görögöktől adatot: annak az nyelv-
 nek nem tudoi az magok nyelveken
 maskeppen nevezik. Az kiraly az folyo-
 viznek, mellyen által költözöt vala, mind a
 ket felől való partyan a ket varoít csinai-
 tatvan, az hadnak capitánit köborokkal
 es mindeniket ezer ezer arany penzel a-
 jandekoza meg. Az többinek is az ő
 érdemek vagy rendek szerint, mellyet az
 vitezkedesben viselnek vala, avagy elb-
 bi szolgálattyaokert bőcsűllet adatek. Abi-
 asares, ki Sandorhoz követeket eleb kül-
 döt vala hóg sem mint az Porussal való
 viadal lenne, ismet uyjabbakat küldé, azt
 ígírven, hóg mindeneket meg cseleke-
 dendő volna az miket parancsolna, csak

Az vitezeket
 az dűcsőfeg-
 nek es az
 kincsnek ke-
 vanfaga, min-
 den nehez
 dolgokra rea-
 haytya.

Az vilagnak
 veget) tudni
 illik az Oce-
 anum ten-
 gert. -

Niczat es
 Bucephalat.

Harmad fel
 fel ezer koro-
 nas aranyal.
 Az hadak-
 nak capita-
 nit es az se-
 reny vitez-
 ket érdemek
 szerint való
 jutalmokkal
 illik meg a-
 jandekozní,

maga testet hatalma alá adni ne kényszerítetnek. Mert ő sem kiralyi birodalom nélkül nem elendő volna, sem penig rabul nem regnalandó volna. Kinek Sándor megizene, hogy ha hozzá való menetetlitéheztené, ő maga menendő volna hozzája. Innet Poruít meggyőzven es az Hydaspes folyó vizen által kelven, Indianak belsőb részeire ele mene. Csak nem veghetetlen helyre terjedet erdők valának, es felette magoffan nőt fakkal arnyekosok. Sok felette nagy fa derekakni agak az földbe alá hatatottak, ismet az hun magokat meg horgasztottak vala, fel emelkednek vala, el annyera hogy nem fel nővő agnak kepe volna, hanem az maga gyűkeriből származot fanak. Az egenek egészezes mertekleteessege vagyons; mert az napnakis sullyos voltat az arnyekok el fogjak, es az forrasokból bőseges vizek folynak. De itt is az kigyoknak nagy fokfaga vala, az hejok arany tint mutatvan. Semmi méreg az okenal artalmasb nincsen, mert az meg marast hirtelen halál követi vala, méglen az ot lakosok orvosfagot hozanak. Innet az pusztasagokon az Hydraotes folyó vizre lón az menetel. Az folyó vizhez egyebút fokatlan fakkal arnyekos es vad pavaknak

Sem az több-
bire veghe-
tetlen erdők
sem az ki-
gyoknak
nagy fokfa-
ga, sem az
pusztasagok
az dúcsosag,
kivanafanak
folyafat meg
nem kefedel
mésztehe-
nk.

fok.

sokfagával bővülködő berek ragaftátot
 vala. Az tabort onnat meg inditvan egy
 nem mébbe helyheftetet várost soka-
 faggal környűl fogvan, meg von, es za-
 lagokat veven, adót vete rea. Annak-
 vtanna egy nagy városra, az mineművek
 abban az tartományban főkak lenni, er-
 kezek, mely nem csak kőfallal, hanem
 tovalis meg erősítettet vala. De az po-
 ganok egymashoz foglaltatot főkerekkel
 harczolandok leven, eleibe menenek.
 Nemelleyeknel nyilak, nemelleyeknel dar-
 dak, nemelleyeknel feyűek valanak, es az
 főkerekre gyors ugrással által főknek va-
 la, mikor az védelemben levő feleiket
 meg akarnak segiteni. Es előbőr az harcz-
 nok főkatlan neme az Macedonokat meg
 renttente, midőntavul meg sebesített-
 nenek; de ostan olyan modnelkül valo
 sereget semminek alitvan, az főkereket
 mind ket oldalul környűl fogvan, az el-
 lenek harczolokat ökiöldözni kezdek. Es
 az köteleket, mellyekkel öbbe foglaltat-
 tanak vala, el vagdaltatni parancsola,
 hogy eggyenkent könnyebben környűl
 vetetnenek. Annakokaert magokban
 nyolcz százat el veftvèn, az városba vi-
 ssa futanak Masod nap minden felol lay-
 torakat vivèn rea, az kőfalok el foglalta-

tanak. Valami keveseknek közzülők az hamarlag eleteknek meg maradasara lön, kik az városnak védelmet meg ertven, az ton által usanak, es az sombed városokba felette nagy remülest vünek, azt beszélven, hogy győzhetetlen had, es ugyan az Isteneke jót volna reájok. Sandor annak az orsagnak pusztitasara Perdiccast könyű szerrel valo sereggel küldven, az hadnak egy részt Eumeneinek ada, hogy ő is az poganokat az meg holdolásra kenberitene. Ő maga az több vitezket egy erős városra vive, melyben egyeb városoknak lakosai futottanak vala. Az városbeliek követeket bocsatvan, kik az kiralynak könyörgenének, mindazáltal viadalra késülnek vala: mert az köstök tamadot visszavonas az kösfeget különböző tanacsokra vontak vala. Nemmellyek az meg holdolással mindeneket hasznosbáknak itünek vala, nemmellyek ő magokban semmi segedelmet nero velnek vala lenni. De midön az közönfeges meg maradasra semmi gond nem viseltetnek, az kik az meg holdolásban munkalkodnak vala, az kapukat meg nyitvan az ellenséget be fogadak. Sandor noha az hadnak okaira meltan haraghatik vala, mindazonáltal nekik mind meg kegyel.

Az kik egymas között meg hasonlanak, kaput nyitnak az ellenségeknek.

Valakiméntől nagyobb meltoisagbelle ember, annal engedelmeseb haragjának keltenai.

gyelmezven, es töliők zalagokat vevén, annakutanna aztabort az közelb valo varofra indita. Az zalagok az had elöt vitetnek vala, kiket midön az köfalokrol meg ifnertenek volna, ugymint azon nem zetszablielket, egymással valo befelgetekre nyak öket. Amazok az kiralynak kegyelmességet, es egyfermind erejetis meg befelven, az meg holdolafra haytak öket: es az töb varafokatis hasonlokeppen meg adattakat hüi alá veve. Innet az Sophites országaba erkezek, ez az nemzetseg (az mint az poganok hitik) az bölcseségben tö es jo erkölcsökkel igazgatatik. Az fülettetet gyermekeket nem fületjeknek akarattyokbol ölik, es nevelik, hanem azoknak, az kikre az magzatok természetnek meg nező gondviselese hagyattatot. Ha kiket tunyaknak, avagy tagoknak valamely részében hasonlalanoknak ismertenek lenni, meg öletik. Az hazaffagban nem nemzetsegre es fősegre, hanem az testeknek válván valo bepfégekre neznek, mert azonok böcsültetnek az fiakban leányokban. Ennek az nemzetsegnek varofat, mely melle Sandor az hadat vitte vala, Sophites ö maga birja vala. A kapuk be tetettének vala, de az köfalokrol es tornyokrol semmi fegyveres le

Igazan bölcs nemzetseg az, amely az győzhetetlen hatalmas fagnak igajas üdejenkoran fel tudja venni.

magó-

magokat nem mutattyak vala, es az Macedonok ketelkednek vala, ha az ot lakosok az varost elhattak volna je, avagy magokat csalardul elreytenek: midon az kapu hirtelen meg nyittatvan, az Indiai kiraly ket fel serdult fiaval eleibe mene, az poganokat testenek bespegevel sokkal fellyul haladvan. Az ruhaja aranyal es barsonyal ekes vala, mely az sarait is befedez vala, az aranybol csinaltatot folyakba draga koveket foglalt vala; az kezei is mind az vallaiglan gyongyokkal meg ekesittettek vala. Az fulcirol besp tudoklo es oreg draga kovecskek fuggenek vala. Az arany bottyat draga beryllus kovek ekesitik vala. Mellyet minckutanna Sandornak ada, azon könyörögven, hogy azt o tolle jo egessegeben venne, magat, gyermekit, es maga nemzetseget birodalma alahayta. Abban az orszagban fő vadasebek vadnak; azt mondgyak hogy nem ugatnak, mikor az vadat meglattyak, az oroszlanok ellenfelette igen fenkedok. Ezeknek erejeket hogy Sandornak meg mutatna, elotte egy nagy oroszlant ki erebtete, es rea csak negy ebet boesattata, kik az vadat hamarlaggal meg ragadok: midon egy azok kozzul, az kik zffeledolgokhoz szoktanak vala, az többivel egygyu.

Maga maga
dának jele.

Az Sophites
országában
való vadai
ebek.

együtt az oróslanbaragado ébnek az labat vonni kezdé, es mirrthog nem engedne, fegyverrel vagja vala. Megigyis az marásban való megaltalkodása meg nem győzöttetven, ismet az másik felét kezdé vagni, es onnatis nem restyebben bele ragado ebet az fegyverrel untalan vagja vala. De az eb az vadnak sebében az fogait még halolagis bele őltve tartya vala. Az természet hogy azokban az állatokban az vadászatra oliyan nagy kívánságot nemzét legyen, emlékezetre hagyatot. En bizonyaratób dolgokat irok ki, hogy sem mint hišek. Mert erőfiteni sem akarom azokat, az mellyek fölöl ketelkedem, sem eltitkolni, az mellyeket meg értetem. Annakokaert Sophiteft az maga országában meghagyvan, az Hypafis folyo vizre eleb mene, Hephæstiot ki más országot haytot vala meg, hozza kapcsolvan. Phegelas vala az leg közelb való nemzetsegnek kirallya, ki az alatta valóinak, hogy az szántó földeket ellyek, (az mint foktak vala) meg parancsolvan, Sandornak ajándékokkal eleibe mene. Semmit az mit parancsolna, meg nem vetven, nala két nap mulata.

Az kiraly hog az harmadik napon a folyo vizé által költöztek, elrendelte vala,
mély

Több dolgokat irok ki) tudni illik az Görög könyvekből.

Az ellenfeg
magavitele-
sének meg
kimlefe ház
nos, es an-
nak minden
dolgait az fe-
reny vezer-
nek nem ke-
vesbe mint
az magajet
erteni, felet-
et izükieges

mely nehez által menetelű vala, az viznek nem csak belessegevel, hanem az kővekkel is akadalyos leven. Meg kerdezven azért Phegelastol az miket tudni kellett vala, az folyo vizen túl az nagy puftasagokon által tizenegy napi jaro utat ertelelni: annakutanna az Ganges következnek. mind az egesz Indianak folyo vizei között legnagyobb. Az viznek tulso felén az Gangarida es Pharrasius nemzetsegek laknanak, es azoknak kiralyok Aggrammes volna, ki az utakat husz ezer lovassal es ket száz ezer gyaloggal allána. Annakfelette negy negy lovu bekeret ket ezert hordozna, es az kivaltkeppen valo remulest elefantokat, mellyeket három ezer famuvaknak mond vala lenni. Az kiralynak mindenek hthetetleneknek laczanak vala. Azert Porustol (mert velte vala) meg tudakozek, ha igazak volna, az mik mondatnanak. Amaz azt valla, hogy az nemzetsegek es orfagnak erejet nem hamissan hannak vetnek: de az kiregnalna, nem csak nemtelen volna, hanem legalab valo rendbeli is: mert az ő atyát borbelysagaban, ki az ehseget nappali kersefivel elig üzdögellen el, az ő tettetes természetert meg be-rette volna az kiralyne asszony, kitől mi-
nk-

Nem csak az
hadit erőt ha
nem kivalt-
keppen an-
nak előtte ja
roitis illik
meg gondol
nunk.

nekutatanna annak az ki akkor regnalna
 barátjának közelb való meltságarára vi-
 tetet volna, családilag által őtet meg öl-
 ven, az ő gyermekit tutorlagoknak szine
 alatt az országot el foglalta volna, es az
 gyermekeket meg ölven, azt az ki most
 regnal, nemzette volna. Ki az alatta valói
 között gyűlölfeges es bűcsületlen volna,
 ki inkább emlékeznek az atya állapotya-
 rol hogy sem mint az magajerol. Porus-
 nak vallas tetele az kiralynak elmejébe
 fok fele gondot vetet vala, az ellenfeget
 es az elefantokat semminek tartya vala,
 az helynek állapotyatol, es az folyo viz-
 nek erőszakjattol fejelemlik vala meg. Az
 emberi birodalomnak csak nem az utol-
 so határra menni, es azt fel keresni igen
 neheznek lazzik vala. De visontag az
 dicsőségnek kevanfaga, es az hirnevnek
 telhetetlen avitasa, semmit utatlan hely-
 nek, semmit méssé valonak lazzani nem
 szenved vala. Es neha keteikedik vala, ha
 az Macedonok kik annyi országokat meg
 jartanak vala, az viadalban es taborban
 megvenhedtenek vala, az ellenek vette-
 tet folyo vizeken, az természetnek annyi
 ellenek ailo nehez skadalin őtet köve-
 tendők volnanak avagy nem. Az præ-
 daval bővőkődők es megterheltettek
 inkább

Az dicsőség
 nek ősztoni-
 vel felindít-
 ator lelekbé
 az gondolko-
 dasoknak
 csodálatos
 tusakodás
 vadnak.

inkább akarnának a val az mit nyertek elni, hogy sem mint az keresendővel faradozni. Ő neki és az vitezeknek nem egy kedvek volna. Ő mind az egész világ birodalmát elmejebe foglalván, az maga cselekedetinek még csak az kezdetin állana. Az saylodással el faradot vitezek, az probaba már valaha veget vetven, mindnyájan az közel való háfnót kevannak. Meg győze azért az kivanlag az okadaft, és az vitezeket bebedre hivatvan, ilyen módon solla. Tudom azt Vitezek, hogy az Indianak lakosi लोक dolgokat, mellyek tütöket rettenthetnének, ez napokon bánbandekbol hantának vettének legyen. De nem uylag nalatok az hazugoknak tökelletlensegék. Ezenkeppen az Cilicianak sorossagit, ezenkeppen Mesopotamianak mezeit, az Tigris és Euphrates folyo vizeket, mellyeknek eggikén gazloban, az masikon hidon jöttünk által, az Persak isonyuvakka töttek vala. Soha az hirigazan meg nem vitetik: minden dolgok annak bebellésebol az igaznal nagyobbak. Az mi dúcsöfegünk is, noha valóságos, mindazonáltal nagyobb hire neve vagyon, hogy sem mint cselekedeti. Csak nem regen kicsoda hísi vala el, hogy az köfaloknak kepet reank hozó csele-

Sandornak az vitezeket az hadakozásban eledmenetelre való intő és biztato oratioja.

elefantokat, hogy az Hydaspes folyó vizet, hogy többeket hallomással nagyobbakat, hogy sem mint valósággal elbeszédhesünk? Az Herculesre mondom, hogy regnelt futottunk volna Asiaból, hogyha minket az Esia befédtek meg győzhettek volna. Az elefantoknak oda nagyobb nyajait hisít: ke lenni, hogy sem mint akar hun való csordák vadnak, holot ritka alatis legyen, s-nem is könnyen fogattasfok, es sokkal nehezebben feligittetik meg? De az gyalog es lovag hadakatis azon hazugság fiamialta meg. Mert az folyó viz mentől felesben terjedet, annal csendesben foly: holot az Boros partokkal meg tartatot, es Borosb arokba sorittatot folyó vizet sebes vizeket hajt: nak: visfontag az feles arokban lassub folyások sokot lenni. Annakfelette minden vesedelem az paron vagyon; az hun az hajoknak ki köit az ellenség varja. Azert valamekkora folyó viz foly kös-tünk, az földre ki menőknek meg akkor vesedelemek leszen. De am mind ezeket kölcsük igazaknak lenni. Az elefantoknak nagy voltok rettenté tütöket, avagy az ellenségnek soksaga? Az mi az elefantokat nezi, jelen való példánk vagyon: Az magok feleire sórnycbben ro-

Az akadalyok mellyekkel az vi tezeket rettentik, nem neheznek.

Az ellenségtől nem kel megrettenni sőt mennel többen vadnak annal bizonyosb az győzedelem.

hananak hogy sem mint mireánk. Az olyan nagy oktalan testek feysekkel és kassakkal csonkittatának meg. Micsoda külöbműleg vagyón pedig abban, annyi etőfantok legyeneke, az menyen Porusnak voltak, avagy három ezer: holot midőn egy avagy kettő bennük meg sebesítetik, az többit meg futamodni lattuk? Tovabba csak keves elefantokkal is alkotmatlanul bírnak, hogyha pedig annyi ezer gyűtetet ővé, egymást ő magok elroncsolják, holot sem meg nem alhatnak, sem el nem futhatnak az felette nagy testű hasontalan állatok. Bizonyára ezeket az állatokat annyira meg utaltam, hogy midőn nekem volnának, én ellenfelem ellen nem állattam legyeni: elege tudvan azt, hogy az magok feleink több vérsedelmet hoznának, hogy sem mint az ellenfeleknek. De az lovaloknak és gyalogoknak soksága rettent meg rúgókat. Mert én hiszem, hogy csak kevesekkel soktatok vini, és az modnelkül való sokságot leg először most beüvedendőök vadtok. Az Macedonaknak az sokaság ellen való győzhetetlen erejeknek bizonsága az Granicus folyó viz, és az Persának ki ontatot verekekkel meg arasztatot Cilicia, és az Arbella város, melynek me-

zei az tőlünk meg győzötteteknek csontyaival be terítettének. Az ellenfegeknek legióit sámlalni kesen kezdtetek, minekutanna Asziban az győzedelmével puftasagot szerzettetek. Mikor az Hellepontuson eveznek, az mi keves voltunkrol akkor kellett volna gondolkodnunk. De most minket az Scythak kövernek, az Bactriai segitsegek jelen vadnak, az Dahak es Sogdianusok közöttünk vitezkednek. Nemis bizom mindazonáltal ahhoz az sokasaghoz. Aztú kezeiteket nezem, az tú vitéffegteket az dolgok felől, mellyeket viselendő vagyok, felelőül es kezelül tartom. Az meddig veletek együt az harczon allandok, sem az magam, sem az ellenfegek hadait nem olvasandom: csak hogy tú en hozzam jo kedvel es bizodalommal tellyes fűvekkell legyenek. Az mi cselekedetinknek es munkainknak nem az kezdetin, hanem az ki menetelin allunk: Az napkeletre es az Oceanum tengerre jutotunk, hogyha az tunyasag ellenünk nem al, onnat ostan győzedelmelen ez vilagnak veget meg haytvan, hazankba vissza menendők vagyunk. As megert gabonakat (az mint az rest szanto emberek cselekednek) tunyasagtok miat kezeitek-

Hellepontus egy szoros tenger. Racz ország es Phrigia között, az han Europa Asiarol csak het furamattani földnyere vagyon.

az kezdetin) mint Hellepontusnal.

bol el ne vesétek. Az vesédelmeknél nagyobbak az jutalmok. Azon ország gazdagis es az had viselésre erőlenis. Annakokaert nem annyera vislek az dúcsőségre tütöket mint az praedara. Meltok vadtok, hogy az gazdaglagokat, mellyeket az tenger az partokra ki hany, hazatokba vigyetek: meltok vadtok, hogy semmit meg probalatlanul, semmit feltetekben el ne hadgyatok. Tú erettetek es az tú dúcsőségtetekert, mellyel az emberi állapotnak cellyat fellyül haladgyatok, es mind az en túveletek, s mind az tú en velem valo jo tetemenyetekert, mellyekkel győzhetetlenek leven vetekedünk, felette kerlek, hogy az emberi birodalomnak hatarira menő taplalatokat, es veletek egygüt vitezkedő tartotokat, ne mondygam kiralyotokat el ne hadgyatok. Az több dolgokat nektek meg parancsoltam, de evel az egygel ugyan ados leslek tünektek. Es en kerlek tütöket, ki soha nektek semmit nem parancsoltam, hogy leg előőris az harcokra magam ne mentem volna, ki az viadalra rendeltetet seregeket az en páissommal gyakorta meg oltalmaztam. Ne törjetekek meg az en kezzeimben az győzedelmet, mellyel az Herculeshez es az Liber

Ha az mostani kiralyok es sejedelmek Sandor nak ebbeli vitezsi példajár követnek ritkábban ve tetteinek meg.

beratyához, ha az irigység tavulleend, egyenlő lesék. Engedgyetek meg ezt az en esedezelimre, es immar vegtere az meg altalkodot halgatast szakaszlatok meg. Hun vagyon amaz kialtas, az tú jo kedveteknek jele? Hun vagyon az en Macedonimnak amaz abrazattyok? Nem ismerlek tútöket Vitezek, es tú sem ismeretek engemet, az mint latom. Immar regtöl fogva el fordult es meg segetet süvetekeket ügyekezem fel indítani. Es midön azok fejeket az földre le függesztven az halgatasban alhatatosok volnanak, monda nekik: Nem tudom Vitezek, mit vetetem legyen nem akaratom serint ellentek, hogy engemet még nezni sem akartok. Nekem ugy teczik, mintha egy kietlen puftaban volnek. Senki nem felel, senki közzületek az kiket solitok csak ellene sem mond kevanfagomnak. Mit kivanok penig? Az tú dúcsöfegteket es főfegteket oltalmazzuk. Hun vadnak amazok, az kiknek egy keves údövel ennek elötte egymas közöt valo vilongasokat latam, kik azon vetekedenek hogy az meg sebesítettet kiralynak testet leginkab kicsodak fognak? El arultattam, el hagyattattam, az ellensegnek adattattam. De az elmenetelben egyedül is alhatatos

Az hadbali fanyarufagokkal el fult embernek nem könnyen inditnak fel.

leſtek. Veffetek az folyo vizek es az ſene
 allatok ellé engemet, es azoknak az nem-
 zetſégeknek ellenek, mellyeknek neve-
 ket rettegitok Talalok en az kik engemet,
 kit tú el hadtatok, kőveffenek. Az Scytak
 es Bactriaiak velem leſtek, egy keves ú-
 dóvel ennek előtte ellenſegink moſt mi
 vitezink. Iob meghalnom, hogy ſem
 mint könyörgeskeppen hadi vezérſeget
 viſelnem. Mennyetek el viſſa hazatok-
 ba, mennyetek el örvendetes pompával
 kiralyotokat el hagyvan. En itt az győze-
 delemnek, mely felől tú ketſegben eſte-
 tek, vagy meg nyerője leſtek, avagy tiſ-
 teſſeges halalt ſenvedek.

Meg igyis az vitezek közöt ſenkiből ſo-
 ki nem vetethetek. Azt varjak vala, hogy
 az kiralynak az capitánok es az főfő ren-
 dekertelere adnak, hog az ſebekkel es az
 vitezkedelſnek ſüntelen valo munkajaval
 el ſarattak leven az ſolgálatot nem meg-
 vernek, hanem el nem ſenvedhetnek.
 De azok ſaltekben el remúlven orczájo-
 kat az földre függeltettek vala. Annako-
 kaert előbör önkint valo zaydulas, annak-
 utanna ſuhaytaſ-is tamada: es laſſanlaſſan
 az banat ſabadosban kezdé emelkedni, az
 vitezeknek könyvek folyvan: el annyera
 hogy az kiraly, az harag könyörületelſeg-
 re for-

re fordulvan, meg ő maga is, noha kevan-
na, az firástól meg nem túrközhetet le-
gyen. Vegre mind az egész gyülekezet
inkább sírvan, az többi mulatozván, Cœ-
nus mere az király sékéhez járulni, azt je-
lentven hogy ő fölni akarna: Kit minck-
utannalatanak az vitezek hogy az fejeről
az sífakot le voná (mert az kirallyal ugy
soktanak fölni) kezdék inteni, hogy az
hadnak dolgot forgassa. Akkor Cœnus
monda: Tavoítatfak el az Istenek az hű-
tetlen sándekekot mi tőlünk, es bizon-
nyara elis tavoítatnyak. Az te vitezidnek
azon kedvek vagyon, az mely mindenkor
volt, oda menni az hova parancsolod,
harczolni, veszedelmekre menni, az mi
verünk el az te jó híredet az maradékok-
nak emlekezetire hadni. Annakokaert
ha akaratodban alhatatos vagy, még fegy-
vertelenülis, mezitelen es verünkben
meg fogyatkoíva is, valamint kedved
tartya, utannad avagy előtted megyünk.
De ha hallani akarod az te vitezidnek
nem költöt hanem utolso süksegeknek
ketelenitesevel ki vetetet srovokat, ker-
lek nyírd kegyelmes sülcidet azoknak, kik
az te parancsolatodat es vezetlesedet
felette tökellertesen követtek, es valaho-
va meg követendők is. Meggyőzted

Cœnus oral
Sandor előtt
az vitezek
kepeben.

király az viseltetet dolgoknak nagy volta-
val nem csak ellenfegidet, hanem még az
vitezeket is. Valamit az halando embe-
rek magokba be foghatnak vala, be tel-
lyesítettük. Az tengereket es az orfago.
kat meg jarvan mi mindeneket jobban
tudunk, hogy sem mint az lakosok ő ma-
gok. Az vilagnak csak nem az vege al-
lapadtunk meg. Mas vilagra ügykezel
menni, es oly Indiat keres, mellyet meg
az Indiaiak sem tudnak. Az fene vadak
es kigyok között lako emberket az ő lap-
pango helyekből es hazokból kevanod
ki keresni, hogy az győzedelemmel több
helyet jary be, hogy sem mint menyit
az tündöklő nap lat. Az te elmedhez tel-
lyességgel melto gondalat, de az mienk.
nel fellyeb valo: mert az te viteffeged
mindenkor nevekedeşben leşen, de az
mi erők immar az fottan vagyon. Nezd

Az erőtlen es fegyvertelen vi-
tezekre, kivalkepen az vesze-
lyeknek szenvedése utan tekin-
tetnek kellenni, hogy az ellen-
fegek az fegyvertelen es sanva-
zuszagokkal meg saylodot hadat
jarvan, szívét ellenenevegve-
nek.

meg az halovány testeket
annyi sebekkel meg seb-
hetteket, annyi sebhelyek-
kel meg rohdhattakat. Im-
mar dardaink meg tom pul-
tanak, immar fegyverink
el fogynak, Persiai ruhába

öltöztünk, mert az hazankbeli utannunk
nem hozattathatik, külső öltözetre vete-
med-

medtünk. Panczela es Iova közzülünk kinck vagyon? Kerestés fel menyi vitezeket követtenek legyen az hozzájok tartozó fölgek, kinckinek az praedaba menyi maradt legyen. Mindeneknek meg győzői mindeneknel főkölködbek vagyunk. Es nem is az tobzodásunk miat segenyedtünk meg, hanem az hadakozó fegyvereket vetezkedésünkkel víveltük el. Ezt az felette sephadat vete te fegyvertelenül az fene vadak ellen? Mellyeknek fölragokat az poganok bar akarattyok szerint öregbicsenek is, mindaztal nagy samuaknak lenni meg az hazugsabolis ertem. Hogyha tehelységgel el bantad, hogy Indiaba megis helyeb has, del felől nem annyera pusta ország vagyon, mellyet meg holdoltatvan, szabad lehen arra az tengerre ala futamodni, mellyet az természet az emberi birodalomnak végül akart helyheftetni. Miert mégy kerülettel az dúcsőfegre, az mely közel helyheftetet. Ittis elődbe jár az Oceanum tenger. Hanemha csak budofni akaró, de el érkezünk az hóva az te berencsed vísen. Ezeket te veled inkább akaram beálleni, hogy sem mint te náladnelkül ezekkel, nem azért hogy az környül allo hadnak kedvet vennem, hanera

hogy

hogy az fölloknak befedeket inkább, hogy sem mint az zugolodoknak suhaytafokat hallanad. Mihelt Coenus az befedben veget vete, minden felől az vitezek között siraival egygút kialtastamada, öt kiralyoknak, attyoknak, uroknak, öbve elegittetet fokkal nevezven. Es immar az több capitanokis es kivaltkeppen azven vitezek, kiknek üdös voltakert mind menfegek tiüteffegesb vala, smind tekin- tetek nagyob, ugyan azon könyörgenek vala. Az kiraly sem meg nem dorgalhat- tyá vala az meg altalkodtakat, sem meg nem engedtelheti vala az meg haraguttá- kat. Azert dolgaban remintelen leven az fekből ki ugrek. es az kiralyi udvart be- zarlata, az fokot be jarokon kívül az hozza valo meneteltől mindeneket el- tiltvan. Az maga haragjaban ket napot töte, az harmadik napon ele ment: es az

As Sandor oltari az ő hadanak ha-
tari, de az maga dücsöleg kívánása
semmi hatarokkal meg nem hata-
rozthatator, es ő neki ez egész vi-
lag keregsege sem volt eleg.

ő hadakozásának emle-
kezetire negy begűkö-
ből tizenket oltart csi-
naltata, az tabornak e-
rőffigit-is kiterjebtete, es az agyakat is
nagyob formian hagyata, hogy sem mint
az tefteknek termete vala, hogy minde-
neknek kepet őregbitene az maradéknal
az csalard csoda. Innet hamar vissza
men-

menven azokra az helyekre, az mellyeket megjart vala, aztabort az Acetes folyo viz melle állita. Ot törtinet szerint Cœnus betegségben meg hala, kinek halalan az kiraly noha fohazkodok, mindazonaltal azt monda, hogy ő hofőu oratiot keves napokert inditot volna, mintha Macedoniat egyedül latando volna. Immar az hajok, mellyeket csinaltatni parancsolt vala, az vizen allanak vala. Ezenközben Memnon Racz orszagbol az vitezek samanak be tellyesitesere hatezer lovast, azokon kívül Harpalustol het ezer gyalogot hozot vala, es aranyalfezűsttel borittatot fegyvert huson öt ezert vit vala, mellyeket el ostopogattatvan, az ő fegyvereket megegettete. Az Oceanum tengerre ezer hajoval akarvan menni, az visšavono es regi gyűlölségeket uyito Porust es Taxilest, Indianak kiralyit, fogsorsag által bekefeg sereztetven közötők, az magok orszagokban hagyta, az hajoknak eppitefeseben mind az kettőnek fellette nagy forgalmatoslagaval elven. Ket varostis csinaltata, melynek egyiket Nicæanak az mäsikat Bucephalanak nevezte: az lonak, mely meg holt vala, emlekezetinek es nevenek bentelven az varost. Annakutanna meg parancsolvan,

hogy,

hogy az elefantokat es az hadhoz tartozo egyyetmaft utanna földön vigyek, az folyo vizen ala mene, minden nap mint egy negyven futamatni földet haladvan, hog az hadak alkolmatos helyeken untalan ki szállitathatnanak.

Egy országba érkezet vala, melyben az Hydaspes folyo viz az Accineffe) egybe szakad. Innet az Sobiufoknak határa ala mene. Ezek azt befelik hogy az ő regielik az Hercules hadabol valok voltanak volna, betegen el hagyattatvan azt az helyt szállottak volna meg az mellyet ők birnak vala. Ruhajok helyet vadaknak bőrei, fegyverek helyet buzganyok valanak. Es ha sinter az Görög sokasok meg süntenek volnais, mindazonáltal nemzeteknek sok jeleit mutattyak vala. Itt az hajokbol ki salvan, harmad fel s az futamatni földet halada, es az orsagot el pusztitvan annak főbbik varosat sokasaggal környül fogvan meg veve. Az a nemzetszeg az folyo vizeknek partyain negyven ezer gyalogot helyheztetet vala ellene, mely nemzetsgeget, az folyo vizen által menven, meg futamtata, es az városba be rekezkedteket ki ostromla. Az őregb emberek le vagattatanak, az többi el adatanak. Annakutanna mas varost kezd.

Nem egész
Magyar mely
földet.

De Magyar
mely földnel
keveffel töb
bot.

ioknak egy felől az orrokat, más felől az
 oldalokat vernek, az hajók az vitorlakat
 fel kezdék vonni. De azoknak cselekedete-
 tek mind az felelemtől, s mind az folyó
 vizeknek feletteb való sebessége kiől meg
 előztetnek. Az többinél leg őregbket ha-
 jo semek előtt el merüle, az könnyeb serü-
 vek, noha azok sem igazgattathatnának,
 az parthoz mindazáltal artalom nélkül vi-
 tetetnek ki. Az kiraly ő maga felette sebes
 őrvényekbe akada, mellyektől az hajo
 forgattatvan, felel es az kormannak
 nem engedve haytatik vala. Immar az
 ruhat testeről le vetette vala, az vízbe a-
 karvan magát vetni, es az barati hogy ő-
 tet ki fognak, nem mebbe usnak vala :
 es ketleges vesedelemnek lattatik vala
 lenni, akar usando volna, s akar az hajo-
 ban maradna. Annakokaert az evező
 deszkakat felette nagy magok vetesével
 meg inditak, es az menyi emberi tehetseg
 lehet vala, azzal foganak hozza, hogy az
 habok, mellyek rajok mennek vala, el
 verettetnének. Azt hinned hogy az vizek
 meg hasadnak, es az őrvények hatra men-
 nek. Mellyekből vegre noha az hajo ki
 szabadula, mindazáltal az parthoz nem
 ragastatek, hanem az leg közelb való
 csekely vízbe feneklek. Azt hinned,
 hogy

Sander vi-
 gen való ve-
 szedelem-
 ben forog

hogy harczok lőc legyen az folyó vízzel.
 Azert az folyó vizeknek sákokhoz ke-
 pest oltarokat eppittetven, es aldozatot
 teven, harmincz futamatni földet mene-
 ele. Onnat az Oxydrakaknak es Mallu-
 foknak országokba juta, kik egyebkor egy-
 mas között hadakozni szoktak vala,
 de akkor őket az közönseges védelem
 öve kapcsolta vala. Ifiugyalog leginyek
 fegyverben kilencz ezeren valanak, eze-
 ken kívül tízezer lovas, es kilencz száz
 negy negy lovú szekér. De az Macedo-
 nok, kik azt hittek vala, hogy ők immar
 mindé védelemtől meg menekedtenek
 volna, minekutanna csekbe vevek, hogy
 az Indianak felette kegyetlen nemzetse-
 givel uyjab harczoknak kellene lenni,
 véletlenül meg rettenven, az kiralt esmet
 tamadaira nező befedekkel kezdék fed-
 deni. Az Ganges folyó vizen es azon túl
 valo helyeken által kenberítettének vol-
 na menni, mind az által az hadakozást el-
 nem vegeztek volna, hanem még változ-
 ottak volna: Ők az győzhetetlen nem-
 zetsegek ellen vettertenek volna, hogy
 az magok vérekkal az Oceanum tengert
 ö neki meg nyitnak. Az csillagokon
 es az napon kívül vonatnanak, es oly he-
 lyekre ketelenítettnek menni, az mel-
 lyeket

Fel Magyar
 mely földnek
 többet.

Az kegyet-
 len ellense-
 nek, es új
 dolgoknak
 véletlenül
 korszával a-
 karmely fő
 vitézek is
 meg retten-
 nek.

lyeket az természet az halando embereknek szemek elöl elrejtet vala. Untaian uyjab fegyverekkel uyjab ellenfegek tamadnanak, kiket ha finte mind meggyöznenek es elűznenek is, nekik micso da jutalmok lenne? Egyeb nem, hanem az homaly es az sötetség, az mely tengeren fekvő búntelen valo ey, az iszonyo ok talan allatoknak nyajával meg rakatot tenger, az allo vizek, mellyekben az halando természet meg fogyatkozot legyen. Az kiraly nem az maga, hanem az vitézeknek busulasokon fómorkodvan, az vitézlő sokasagot ele hivatvan, ertefekre ada, hogy az kiktől felnenek sem mire kelők volnanak. Annakutanna ezeken az nemzetsegeken kívül semmi ellenek nem allana, hogy az orszagnak tájekit megjarvan, egybes mind az vilagnak es az sanyarufagoknak vegere ne jussanak. Őnekik felelemben levőknek az Ganges, es az nemzetsegeknek soksaga mellyek az folyo vizen tul volnanak, engedet volna, oda teritettek volna utryokat, az hun hasonlo dúcsőség, kisseb védelem volna. Immar ő nezne tavul az Oceanum tengert: immar az tengernek bellője által funa reajok: ne irigyenek tölle az dicsiretet, az melyre menne. Az Herculisnek es

Liber

Az okos hadi vezér az vitézeknek elmejeket edesgetni es hivatallyoknak serenyben valo cselekedetire tudgya vonni.

Liber atyanak hatarin ők által menendők leven az magok kiralyoknak keves munkajokkal halhatatlan jó hirtnevet adandok volnanak. Szenvednek ötet Indiabol meg terni nem el futni. Minden sokafag de kivaltkeppen az vitezkedő alhatatlan indulattal viseltetik. Így az partútesnek orvoffagi nem nagyobbak mint az kezdeti. Massor nem adatot olyan jó kedvel való kiáltas az hadtól, azt mondvan, hogy vinne őket az Isteneknek szerencseltetesekkel, es erre fel dücsőfeggel azokat, az kiket követne. Ezeknek az rea való kiáltásoknak örvendezven, az tabort mindgyart az ellenfegre indita. Az Indiajaknak leg erősb nemzetfegi valanak, es hadat serenyen kesitnek vala, es az Oxidracaknak nemzetfegből fő vitez vezet valastotttanak vala, ki az tabort az hegynek az allyaban ballita, es tüzeket nagy helyen mutata, hogy az sokafagnak kepet öregbitene: kiáltással is es az ő sokafok szerint való ordítással untalan az csendeffegben levő Macedonokat heaba rettenreni igyekezven. Immar virrad vala, midőn az kiraly bizodalommal es remenffeggel tellyes leven meg parancsola, hogy az jó kedvű vitezek fegyvert fogjanak, es viadalra ki mennyenek.

Az vitezlő sokafagnak elmeje ünemü.

Külömbkü-
lőmb fele-
modon es
csak egy kez
forditási-
feletre nagy
hadak elfe-
leszternek, es
az hadakbá
az dolgok-
nak esodal-
tos változása
szokot len-
ni.

nek. De (az mint emelkezetre hagyatot)
feltekbeje, avagy partútes tamadvan kő-
zöttök, az pogánok hitelen elfutanak,
bizonyara utnelkül valo es akadalyos he-
gyekre ballanak, kiknek feregeket az ki-
raly heaba úzven, eggyetmafokat el foga.
Annakvtanna az Oxydracának varofok-
ra erkezek, melybe lokan futottanak va-
la, nem az kőfalokhoz valo nagyobb bizo-
dalmokban, mint fegyverekhez. Im-
mar az kiraly rea megyen vala, midőn ő-
tet az jövendő mondo inteni kezdé,
hogy ne cselekedne, avagy akar csak ha-
lattara az ostromlast: mert az ő clete-
nek veszedelme jelentetnek. Az kiraly
Demophoont (mert az jövendő mondo
az vala) megtekintven, monda: Ha va-
laki tegedet az te tudományodra fűgyel-
meftedben, es az barmoknak jövendő
dolgokat jedző tagait neztedben igy meg-
solitana, ketsegnelkül neked karodra es
bantafodra lattathatnek lenni. Es mi-
dőn amaz azt felelte volna, hogy ugyan
ugy lenne, monda: Azt hilede te hogy
ennekem, ki nem az barmok tagainak tet-
tetes reseit vis-lem semeim elöt, hanem
ilyen nagy dolgokat, akar mi nagyobb
bantafomra volna, mint az babonával
meg csalatot jövendő mondo. Nem is
mulat

mulatvan több údeig hanem csak az megvalasttón, az ostromra laytorakat parancsola vitetni es egyebek kefven az kőfalra fel mene. Az kőfalnak foros vart java-
 la, az varfokok mint egyebút annak tetejet meg nem külömböztettek vala, hanem az mindegyvegben be fedetet folyo-
 so az által valo jarast el rekesztette vala. Azert az kiraly ragazkodik vala inkab, hog sem mint al vala az kőfalnak a belin, az paissal az minden felől rea hullo dardakat el verven. Mert minden felől tavul az tornyokbol úldöztetik vala, es az vitezek fel nem mehetnek vala, mert fellyúl az lövő dardaknak fokfagaval elborittatnak vala. Vegre az vesedelemnek nagy voltát az tisteffeg meggyőze: Mert az kiralt az magok kesedelmekkel ellenseg kezebe adatni lattyak vala. De az tisteffeg az segitfeget kesedelmeztetik vala. Mert midőn kiki mind az maga böcsületiert fel hagni erőlkődik vala, megterhelek az laytorjakat, mellyek elegegek nem leven, az ala hullot vitezek az kiralynak egyetlen egy remenfeget megczalarkoztatak. Mert olyan nagy hadnak semci elötugy al vala, mint egy püstában el hagyattatot.

Sandor az elterfegek kőfalara legelőször is ő magamegyen fel: keves kiralyokattalalnak mostillyenek.

Et immar az bal kezét, mellyel az paist

Vegezetre az dücsőseg kevano sandor felette nagy veszedelembefik, melyből az jó szerencse, avagy inkább az mindenek felet való isteni gondviseles ki szabadította.

az lövecek ellen idestova forgattya vala, el farasztotta vala, az barati kiáltvan, hogy ő hozzájok ala ugranek, es őtet meg kapolag veszteg allanak vala, midőn amaz csodálatos es halhatatlan dolgot próbála, es az vakmerőségnek hirere sokkal jelesbet, hogy sem mint az dücsőségnek. Mert az ellenfeleggel tellyes városba, magát vakmerő ugrással be vete, midőn elig remelhetne, hogy harcsolva akar csak, es nem bossú allatlan halando volna meg: mert minekelőtte fel kelne, meg nyomattathatik, es elevenen meg fogatathatik vala: de szerencsere ugy vetette vala magát, hogy az labaira esnek. Annakokart fen alva harcsolni kezdte, es hogy meg ne környekezethetnek, az szerencse rea gondot viselt vala. Egy regi fa az kőfalhoz nem messze sűrű leveles agait mintha ugyan önkent az kiralt oltalmazokat az ellenfelegi ellen vetette vala az tetet, hogy környül ne vetethetnek, ennek temerdekek derekához támaszta, az nyilakat, mellyek elleneből rea lövöldözthetnek vala, az páissal fel fogvan. Mert noha tavul az egy embert annyi kezek üldöznek, mindazáltal senki hozza közelb menni nem mër vala. Az agakra több lövő dardak esnek vala, hogy sem mint az páis-

paifra. Az kiralyert először az diosiretes
 nevnek böcsültes hire harczol vala, an-
 nakutanna az ketsegebe eses, mely az tisz-
 tességefen valo meg halafra nagy izgatas.
 De midőn az ellenseg untalan rea todul-
 na, immar az dardaknak felete nagy fok-
 gat fogta vala fel az paiffal, immar az si-
 fakjat az kővek be rontottak vala, immar
 az fűntelen valo faratlaggal el nehezede-
 terdei az földre estenek vala. Azert az
 kik leg közelb allottanak vala, őtet sem-
 minek alitvan megok gondolatlanul rea
 futamodanak, kikben kettőt szablyaval
 ugy csapkoda, hogy előtte halva le dől-
 nenek. Nem-is mēre ostan senki őtet kő-
 zelben üldözni: dardakat es nyilakat rea
 mebből erefnek vala. Ő minden csapa-
 sokra czelul vettetet leven, immar terdein
 allo testet nehezen otalmazza vala, meg-
 len egy Indiai ember ket fingni nilat (mert
 az Indiaiaknak az mint annak előtte meg
 mondottuk akkoru nagy nyilok vala-
 nak) ugy lövé ki hogy az fegyver dere-
 kon által egy kevesse az job oldalán fel-
 lyú menne bele. Mely sebbel el nyomor-
 rittatvan, sok vere ki folyvan, meg erefte
 az fegyvert, halo felben lévő emberhez
 hasonló leven, es annyera meg erőtlened-
 ven, hog az job keze az nyilnak ki vonzsa-

Az kemény
 harczolásra
 valo ösztö-
 nök.

Az bator em
berket meg
segíti az Isten,
es nem kelle
tik soha ket-
segbe es-
nünk, ha szin
re az halal
minden felől
ravunk le-
gyenis.

Mikor az fő
vezérek em-
bétora állk
hogy azt az
nevezetes b
tagok men-
től hamarab
meg segil-
lyek.

rais elegfeleges né volna. Azokaert à ki meg
sebesítette vala, az testének megfobta-
sára örömmel oda futamodek. Kit mi helt
meg erze hogy kezeit maga testere vetne,
azt hissem hog az utolso gyalazatnak mel-
tatlanlagaval indittatot fel, meg batoro-
dek, es az ellenségnék fegyvertelen olda-
lat szablyával által vere. Az kiraly környül
harom test fekkik vala, tavul bavorzkod-
van az többi. Az kiraly, hog minek előtte
à lelek belölle ki menne, immar akar csak
harzolva halna meg, az paiffal magát fel
emelni erőlködek: es minekutanna az
erölködesre semmi ereje nem maradt
volna, az job kezevel az ala függő agakat
altal mörökolvan, az felkelelt proballya
vala. De meg igy sem birvan az testét,
ismet terdeire esek, kezevel ingerelven
az ellenséget, ha ki szembe mène menni.
Vegre Paucistes az városnak mas felől
valo részen, az oltalmazokat le verven, es
az köfal mellett ele menven, az kiralynak
segitsegere érkezek. Kit minekutanna
Sandor meg lara, azt ilven hogy immar
nem eletere, hanem halalára valo vigas-
talasa érkezet volna, az paiffal meg bad-
gyadot testet fel emelite. Annakutanna
Timæus ala mene, es egy keves údó mul-
va Leonatus, ez utan Aristonus érkezek.

AZ

Az Indiaiak-is midőn megertettek volna, hogy az kiraly az kőfalon belől volna, egyeb dolgokat hatra hagyvan, oda futamanak, es az oltalmazokat üldözik vala, kik közzül Timæus elöl valo testen sok feketet veven fel, es fő harczot teven, elveße. Peucestefis három lövő dardaival meg sebesítettven, mindazáltal az paissal nem magát, hanem az kiralt oltalmazza vala. Leonatus midőn az mohon rohanó pogánokat elűzne, az nyaka igen csapatvan, holt elevenen az kiralynak labái előtt leborula. Immar Peucestef is az sebek miatt elbadgyadvan, az paistala ereftette vala. Utolso remensege Aristonusban vala, ez-is igen meg sebesítettven, az ellenfelegnek annyi soklagat tova el nem alhattya vala. Ezenközben az Macedonokhoz az kiralynak elveßet hire vitetek. Meg rettentet volna egyebeket az mi azokat felindita. Mert semmi veszedelmekkel nem gondolvan, az kőfalt feyßekkel le rontak, es az hun be menő helt történek vala, az városba be rohananak, es több futo Indiajakat, hogy sem mint velek sembe menni merőket vaganak le, sem az veneknek sem az asszonyailatoknak, sem az kisdedeknek nem kedvezének. Valaki eleikbe akad vala, az kiralt attol hißik

Edes es bő-
csületes do-
log, az jeles
vitez fejedele-
lemnek ele-
tet meg ol-
talmazai.

vala meg sebesítetnek lenni. Es vegre az ellensegnek mindeneftől fogva valo meg őlefevel melto haragjokat meg torlak. Clitarchus es Timagenes arrol bizonyosagok hogy Ptolomæus, ki annakutanna regnalt, ezen az harczon jelen volt volna. De ő tudni illik az maga dúcsősege ellen nem törekedven, azt hatta emlékezetre, hogy ő hadakozásra küldetet leven, jelen nem volt volna. Az regen viseltetet emlékezetre valo dolgoknak meg iroiban oly nagy vagy el bizakodas, vagy ehez hasonlo vetek, az könnyen valo el hitel volt. Az kiralt az satorba vissza viven, az orvos doctörök az testebe be lötetet nyilnak az fajar, ugy hogy az vasa nem mozgattatnak, el vagak. Annakutanna az testet mezitelen vetkeztetven, ebekebe vevek, hogy az nyilnak sigoni volnanak, es az különben az testnek veszedelmelkül ki nem vonattathatnak, hanemha az sebet vagással meg őregbitenek: de attol felnek vala, hogy meg vagvan, az vernek folyasat meg inditanak: mert igen nagy nyil lötetet vala bele, es testnek belső részeire lattatik vala be hatotnak lenni. Critobolus az orvos doctörök között felette bölcs vala, de ollyan nagy vesedelemben meg rettenven, hozza nyulni

ni nem mer vala, hogy az szerencsetlen
 gyogitafnak ki meneteli az ő fejének ve-
 sédelmere ne fordulna. Az kiraly latvan
 azt hogy ő sirna, félne, es az gond miat
 csak nem el holt volna, monda neki. Mit?
 avagy mi csoda údot varb, es mentől ha
 marab ettől az fayedalomtól engemet akar
 csak halalommal nem szabaditab meg?
 Attól félke hogy bünős leb, holot gyogit-
 hatatlan sebet vöttem legyen? De Crito-
 bolus vegre vagy veget vetven az fele-
 lemben, avagy azt el tiukolvan, inteni kez-
 de őtet, hogy magat tartatni benvedne, az
 még az nyilnak az vasat ki vonna: mert
 az testnek akar mi kicsin mozdulafais ar-
 talmas lenne. Az kiraly midön bebedvel
 azt erősitette volna, hogy ő neki semmi-
 re nem kellenenek az fele emberek, kik ő
 tet tarcsak, az mint az doctortól meg va-
 la hagyva, rangatasnelkül hagyà restvel
 banni. Azert az sebet belcsben ki nyitvan,
 es az nyilnak az vasat ki vonvan, felette
 fok vere kezde folni, es el kezdte az kiraly
 ajulni, es az semei eleibe homaly őntet-
 ven, mint az halo félben valo ember ugy
 nyuytozni. Es midön az vernek folyafat az
 orvossaggokkal heaba tartoztatnak, az
 baratinak kialtafok, es egyferfsmind siral-
 mokis tamada, azt hiven, hogy az kiraly

Az bölcs em-
 berek az fe-
 lette nagy
 dolgokhoz
 valo fogasbá
 felelmeselek.

Méltan birta
 ez vilagot az
 ki magat ol-
 lyan nagy al-
 hatatossag-
 gal meg
 győzte.

meg holt volna. Vegre az vere meg alla, es lassanlassan esere jöve, es az környül allokot meg kezdte ismerni. Azon az eges napon es ecsakan mely következek, az had fegyverestől az kiralyi udvarkörül lön, azt valvan, hogy mindnyajan az egy kiralynak eletevel elnenek. Nemis tavozanak eleb el, még nem nyilván meg tudak, hogy egy kevesse el alut volna. Eből elete felől az taborba bizonyos remenfeget vünek.

Az vezer jo egessegenek felette nagy haszna vagyon, mind azért hogy az had az győzedelemnek meg nyeresében jo kedvel fogolodgyek, mind azért hogy az ellenfegeknek remenfegek meg fogyatkozzek.

Az Kiraly az sebet ket nap gyogittatvan, meg finite be nem gyogyulvan, minekutanna meg hallotta volna, hogy az ő halalanak hire az poganok között hitelt vőt volna, ket hajot őve foglaltatvan, az közepire minden felől lathato főtort vonata, az melyből magat meg mutatna azoknak, az kik az ő veszedelmet el hittek vala; es az ot lakosoktól meg nezetttatven, az ellenfegeknek hamis hirből vetetet remenfegeket meg tartoztata. Annakutánna az víznek folyasa szerint ala mene, meg parancsolvan, hogy az több hajoktól valamenyere tavulban jarnanak, hogy az erőtelentestenek még szükségtes nyugodalom az evező deszkaknak csatogásokkal meg ne bantatnek. Minekutanna hajjokazni kezdet vala, negyedik napon egy orságba

erke-

erkezek jól lehet az ot lakosoktól puſtan hagyattatotba, de gabonával es barmokkal bővőkődjőbe. Teczek az á hely mind az maga, s-mind az vitezek nyugodalmara. Szokas vala hogy az főfő barati es az test őrzők az kiralyi fator előt vigyaznanak, valamenyéſer az kiralynak nyavalyaja törtint volna. Az á szokas akkor-is meg tartatvan, az ő agyas fatoraba mindnyajan-be menenek. Az kiraly attol tartvan, hogy valami gonos hirt hoznának, miert hogy egyſer-s-mind jőutenek vala, meg tudakozek, ha az ellenſegeknek uyonta valo jövetelek adatneke ertefekere. De Craterus (kinek meg vala hagyva, hogy az baratinak könyörgéseket eleibe adna) monda: Azt hiſede hogy mi az ellenſegeknek jövetelek miat ſorgalmatofkolnak inkább, ha ſinte immar az ſanczban allananak-is, hogy ſem mint az te ele, tedre valo gond miat, ha ſinte most te azt kevesre böcsüliőd-is? Minden nemzetſegeknek akar menyi nagy ſokſaga egyenlő akaratbol ellenünk tamadgyon is, mind az egeſ vilagot fegyverekkel es vitez emberekkel betölce is, hajokkal az tengereket el lepje-is, ſokatlan ſene allatokat reank hozzon-is, te minket győzhetetlenekke tes. De az Iſtének közzül ki-

Az nagy ſejdelmeket es hadviſelő vezereket ſzorgalmatofkol kel őrizni, mert mindeneknek meg marada fok, az egytől füg, az miat Craterus tökelletes oratioval bizonyítja:

csoda ígérheti az Macedonianak ez gyakorlat es csillagat hoſſu údeig valonak leendeni? midőn az nilvan valo veſedelmekre olyan vakmerőkeppen vigyed elestedet, el felelkezven arról, hogy te enni hazafiainak életüket romlaszra vonszod? Mert teneked holtod után kicsoda vagy kevan elni, avagy elhet? Oda jutotunk, az te vezérleſedet es parancsolatodat követven, az honnat hanemha csak veled, de külföldben ſenkinek az magahazi Iſtenihez uta nincsen. Ki ha még az Perſiai birodalomert Dariuſſal harczolnal, ha ſenki nem akarna is; mindazáltal csudalhatna, hogy te minden véselyre olyan ſereny batorſagu vagy. Mert az hun az veſedelem es az jutalom egyenlők, mind az jó ſerencses dolgokban bőſegesb haſon vagyon, ſ-mind az ſerencsetlenekben nagyobb vigasztalas. Az te elesteddel pedig hogy egy alavalo falu vetefek, kicsoda ſenvedhetne, nem csak az te vitezid közzül, hanem akar mely pogan nemzetſegből valois, az ki az te nagy voltodat ismeri? Iſonyodik az elmem az dolognak meg gondolaſatol, mellyet egy keves údóvel ennekelőtte latank. Ki mondani ſzék, hogy az te győzhetetlen teſtednek öltözött az alavalo kezekragadoma-

domanyul viendettek volna el, hogyha tegedet az veszedelemben az raytunk könyörülő bencse meg nem tartot volna. Mind annyi aruloid, mind annyi el hagyoid vagyunk, az menyen neked utannad nem mehettünk. Az vitezeket szabad mindeneftől fogva gyalazattal illetned, senki meg nem veti, hogy azert bűnhődgyek, az mit hogy ne cselekednek, el nem tavoztathatot. Kerlek bencse meg minket maskeppen alavaloknak lenni nalad. Valahova parancsolod el megyünk. Hirnevelkül valo es böcsületlen harcsokat kevanunk magunknak. Te magadat azokra az viadalokra tarcsad, mellyek az te meltofogodat be fogjak. Hamar meg fogyatozik az dúcsőség az rusnya ellenfegek között, nincsis semmi meltat lamb dolog mint annak ot meg emestetni, az hun meg nem mutattathatik. Csak nem azokokat monda Ptolemæus, es az többi is ezekhez hasonlokat bollandak. Es immar meg elegyedet sokkal firvan könyörögnek vala neki, hogy valaha az meg elégitetet dúcsőségnek hatart babna, es a maga eletet, az az mindnyajoket kimillene meg. Kedves vala az kiralynal az baratinak kegyeffegek. Annakokaert mind egyenkent őket baratsagosban meg ölel-

Az alab valo harczok az capitanoakra es vitezekre bizattassanak: az mellyek felette nagy dologot illetnek, azokat az kiralyok, es fővezerek alkalmazmatoson vigyegyek veghez.

Sandornak felelet az Ctaterus oratiojara, mellyel megmutattya, hogy az bator es dicsőség kevano elmé, magához mindenkor hasonlo volna.

ven, parancsola, hogy leüllyenek, es fellyeb kezdven beszédet, monda. Tú nektek bizonyara ó leg hives es kegyesb nemzetes feleim es barátim köszönöm nem csak azt hogy ez mai napon az en életemet az tieteknél fellyeb bősüllitek, hanem hogy az hadakozásnak kezdetitől fogva hozzam valo jó akaratotoknak semmi bizonságot es jelet el nem mulatatok: el annyera hogy meg kellették vallanom, hogy soha nekem az magam életem olyan kedves nem volt, az mint kezdetet lenni, hogy bennetek sokaig gyönyörködhessém. De azoknak gondolattok, az kik en erettem meg halni kevanak, nem egy az enyimmel, ki bizonyara azt itilem, hogy ezt az tú jó akaratotokat jó cselekedettel erdemlettem. Mert tú en belöllem hősű údeiglen valo háfnót, es talam tellyes életetekben valotis kevantok venni. En magamat merseklek nem az életnek, hanem az dicsőségnek hősű voltával. Szabad volt volna ennekem az atyamtól maradt hatalommal meg elegendven, Macedonianak hatarin belöltestemnek helyelyese által varnom az hirnevelkül valo es bősületlen veszeget. Noha meg az tunya emberekis halalt magoknak nem rendelnek, de az hősű életet

eggyetlen egy jonak itilő embereket gyakorta az keferő halál meg előzi. En bizonyára ki nem az en estendeimet, hanem győzedelmimet sámlalom, hogyha az te-rencsenek ajandekit jól őáve sámmalom, sokáig eltem. El kezdven Macedoniatól fogva az birodalmot, Görög orságot hatalmom alatt tartom, Racz orságot es az Totokat meg hodoltattam, az Tribalusoknak es Medusoknak parancsolok, Asiat mind az mely fele az Hellepontustól, smind az mely fele az veres tengertől

mosatik, birom. Es immar nem méssé vagyok az világ vegetől, melyből ki menven, magamnak mas termešetet, mas világot rendeltem meg nyitni. Asiaból Europeanak hatarira

egy oraig által mentem, Mind az ket birodalomnak meg győzője leven, az en birodalomnak kilenczedik, eletemnek huson nyolczadik estendeje után, latta-tome nektek az dúcsőségnek gyakorlása-ban mely egynek ajánlottam magamat, meg súnhetnem? Sőt en az en dúcsőse-gemet meg nem fogyatkoztatom, es vala-hol viaskodom, az föld keredfegenek ne-ző helyen hiendem magamat lenni.

Sandor meg értven, hogy az bősé Democritus több világo-kat mondot lenni, azt írják fe-lőlle, hogy sirt legyen, hogy ő meg ezt sem vehette volna meg. Illyen az emberi telhetetlenség, ki holta után egy néhány síngni földel meg elegendzik, elteben semmivel sem.

Hirtnevet adok az búcsúletlen helyeknek : meg nyitom minden nemzetsegeknek az földeket, mellyeket az természet méssé vetet vala. Ezekben az cselekedetekben nekem meg halmom, (ha az szerencse ugy hozza) ssep dolog. ^a Oly nemből sarmaztam, hogy sok fő dolgokat kellesték eleb ennekm kevannom, hogy sem mint hoßfu eletet. Felette kerlek túróket, gondollyatok meg, hogy mi azokra az földekre jutottunk, mellyeknek egy aßonyallatnak vitezsegeert igen hires neves dicsiretek vagyon. Micsoda varosokat eppittetet Semiramis? micsoda nemzetsegeket haytot birodalma ala? mely nagy dolgokat cselekedet? Egy aßonyallatot dúcsósséggel meg fel nem ertünk, es immar mi az dicsirettel meg elegendtünk? Az Istenek engedgyek meg, még nagyobb dolgok vadnak hatra. De ugy leßnek mieink, az mikhez meg nem nyultunk, ha semmit kicsinnek nem itelendünk lenni, az miben nagy dúcsósségnak helye vagyon. Csak tú engemet az beßő csalardfagrol es hazankbelieknek leßeskedeseköl tegyetek batorlagosfa, az harcznak es Marsnak veselyere battran megyek. Philep atyam az harczon batorlagosb volt, hogy sem mint az jatek

nczel-

^a Ugy mint
Philep kiraly
nak avagy
inkab Ham-
mon Jupiter
nek ssa.

Az Irigység
az elmenek
nagy gyöt-
relme.

Csak ugy vi-
sellenek
magokra
gondorhogy
tób fejedel-
mek kiralyok
vesztenek el
az magok a-
latok valoi
miat, hogy
sem mint az
ellenfeg mi-
at.

neze fre építettet helyen, az ellenlegeknek kezeiket gyakorta el tavorztatta, az őveinek kezeik előttel nem mehetet. Egyéb kiralyoknak is kimulafoket hogyha meg gondollyatok többeket samlalhatatok az alattok valoktol meg őlettetteket, hogy sem mint az ellenfegtől. Tovabba mierz hogy az regtől fogva elmemben forgattatot dolognak kimondasara alkalmatossag most adatot, az en munkamnak, es cselekedetimnek felette nagy jutalma leszen, ha Olympias aßony anyam, valamikor ez vilagbol kimulik, halhatatlanfagra bentseltetik. Ha meg engedtetik, azt magam cselekedem, de ha az halal engemet meg előzend, tú parancsolatomrol meg emlekezzetek. Es akkor az baratit el ereñte, de sok napokon az tabort ot fektete.

Sandornak az anyyahoz valo kegyesfege.

Ez dolgok midőn Indiaban viseltetnek, az Görög vitezek kik minap lakoul az kiralytol Carabaktraba vitettenek valo visba vonas tamadvan közöttök, elpartoltának valo, nem annyira Sandorhoz valo gonos akarattyyokbol, mint az halalos büntetefőtől valo feltekben: mert meg ölven nemelyeket az magok feleikben, az kik erősbek valanak, az fegyverre kezdenek nezni; es az Bactriai varat, mely

Az viszszavonasbol könnyen partútes tamad.

Az partiütes-
nek es feje-
delmek ellé
tamadok-
nak hopcihé
ritalalkoz-
nak.

Az gonosz
tanácsok-
nak halalos
kimenetele.

mintha gondviseletlenbül őriztetet vala,
ei foglalvan, az poganokat-is az elparto-
lónak tarlafagara haytottak vala. Athe-
nodorus vala azoknak fejedelmek, ki az
kiralynak nevet-is fel vőtte vala, nem an-
nyera az birodalomra valo kevanfaga-
ban, mint azert, hogy hazajaba vissza
menne azokkal, az kik az ő meltofogat kö-
vetik vala. Ennek ellene egy Bikon ne-
vű ember azon nemzetsegbeli, de az irigy-
seg miat ellensége csalardíagot kesite, es
őt vendegge hivatvan, egy Macerianus
Boxus nevű ember aital az lakadalom-
ban meg őlete. Masod nap az sokafag
besedre őáve hivattatvan, Bikon többire
mindenekkel el hitette vala, hogy Athe-
nodorus ő ellene bánbandekkel leseske-
det volna. De nemelylek Bikonnak esa-
lardíagához gyanakodnak vala, es lassan-
lassan többekre kezde terjedni az gyanu-
fag. Azert az Görög vitezek fegyvert fo-
ganak, Bikont meg akarvan őlni, ha al-
kolmatossag adatnek. Az köztök levő
tőb főrendek az sokafagnak haragjat
meg engedtelek. Bikon az maga remen-
sege felet az jelen valo vesedelemből ki sa-
badittatvan, egy keves ú.ő. mulva az ma-
ga életének megtartoi ellen leseskedek:
kinek csalardíagat megertven, mind ő
magat meg fogak. s mind Boxust. To-

vabba teccok hogy Boxus mindigarast le
 vagattassék. Bikonis kenzas által meg ötlet-
 tessek. Es immar testehez az kinokkal hoz-
 za fognak vala, midőn az Görög vitezek
 nem tudatik micsoda okbol meg bolond-
 ultakhoz hasonlok leven fegyver fogasra
 idejstova futosanak: kiknek zaygasokat
 meghalvan, azok az kiknek kogy Bikont
 kinozzak meg parancsolratot vala, el ha-
 gyak, attol felven, hogy az fel zendültek-
 nek kialtasok miat annak cselekedeti-
 ben megbantatnanak. Bikon, az mint
 mezitelen vetkeestetet vala, az Görögök-
 höz ere, es az halalos büntetésre rendel-
 tetetnek keferületes allapattya az elme-
 ket hirtelen meg változtata, es ötlet el
 bocsatatni parancsolak. Ekkeppen az
 büntetéstől ketber meg szabadulvan, töb-
 beikkel együtt kik az kiralytól adatatot
 lako helyeket el hagyák, hazájába visszä-
 mene. Ez dolgok az Bactria es az Scy-
 taknak hatari környül viseltetenek. Azon-
 közben az kiralyhoz ket nemzetfegnek,
 mellyek felől annakelőtte állottunk, s az
 követi menenek. Mindnyajan sekereken
 vitetnek vala, s ep öreg testüvek es kes-
 termetüvek valanak. Lenből sötetet ru-
 hajok aranyal es barsfonyal megekesit-
 tetet vala. Azt mondgya vala, hogy ök

Az győzhetelen vitézségnek és jó szerencsének elhitele, az nagy fejedelmeket e-leb e-leb vízi es emeli.

Az regiek az ő szokások szerint lakoznak okáért agyakra telepedtek, az mint több helyeken ezen autorbā megjedzettük.

magokat, városokat, es mezeiket neki még adták, annyi fok údók által meg nem rontatott szabadfjakokat leg először is az ő hűi es birtoka alá engedendők voltak. Az ő meg hódolásoknak az istenek voltak okai, nem az féltelen, mert az igát epp erejekkel vennek fel. Az kiraly minékutanna tanácskozok, az meg hódolokat hűi alá veve, az adot, mellyet az Arachosiusoknak mind az két nemzetleg fizetdegel vala, rajok vetven. Annakfelte harmadfel ezer lovas parancsola hogy adgyanak: es az poganok mindeneket engedelmesen meg cselekednek. Annakutanna az nemzetsegeknek követit es kiralyocskáit vendege hivatvan, lakodalmot parancsola késettetni. Szazig valo arany agyak keves keves közökkel tetettnek vala le. Az agyakat barsonyal es aranyal tűndlő karpitok fogtak vala környúl: valami vagy az Persaknál az regi mertekletlenfeggel, avagy az Macedonoknál az uy meg változással meg véstetett vala, mind az két nemzetsegek vetkei őšve eligittetven, azt abban az lakodalomban meg mutatá. Eenne vala az lakodalomban az Athenæ városbeli Dioxippus híres baynak, es erejének jeles voltajert az kiralynal igen isme-

retes es kedves. Az irigy es gonos indu-
latu emberek valoba es trefaba a val pi-
rongattyak vala, hogy az meg hizlaltatot
testú hasonaltan allatot követne. Mikor
ők az harcra mennének, az olajjal ned-
ves hasokat jo lakásokkal kešitének.
Azert ugyan azokat az lakodalomban az
Macedoniai Horratas immar rešeg leven
kezde neki semere hanni es kivanni,
hogy ha vitez ember volna, az követke-
zendő napon ő velle fegyverel vina meg;
az kiraly oštan vagy az ő vakmerősegeről
vagy annak tunyasagarol teendő volna
itiletet. Es Dioxippus az vitezi kemen-
set semminek alitva el trefalvan az ke-
vanfagnak engede. Es masod nap az ki-
raly, midőn annal inkab kevannak az via-
dalt, mierthogy arrol őket el nem verheti
vala, az el šant dolgokat veghez šenvede
vinniek. It az vitezeknek, kik között Gő-
rögők valanak, Dioxippusnak kedvezők,
felette nagy sokasagok gyülekezet vala
őšve. Az Macedo elegendendő fegyvert
vót vala fel, rez paist, dardat, meliyet sa-
risšának hinak, tartvan az bal kezevel, az
job kezevel lantsat, es az oldalan šablya
vala, mintha egyšeršmind többekkel har-
czolando. Dioxippus olajjal tündők őli-
ven es kosorus leven, az bal kezevel lang

Az rešegšeg
embernek
semmi mér-
teklertes dol-
got tanacsul
nem ad.

Dioxippus-
nak fő vitez
baynaknak
Morratafallal
valo viadal-
lya.

finű mentet, az jobbal vastag es bőcskős
dorongot visel vala. Azon dolog minde-
neknek elmejeket az varakozással veleke-
desre vitte vala : mert az fegyveressel az
fegyvertelennek sembe menni, bolond-
fagnak nem vakmerősegnek lattatik vala
lenni. Azert az Macedo nem ketelked-
ven hogy tavul meg őlettethetnek, az
lancsat kilőve, mellyet Dioxippus mi-
dőntesttenek keves felen valo haytasaval
eltavoztatot volna, minkelőtte amaz
az dardat az bal kezéből az job kezebe al-
tal vinne, sembe ugrek, es azt az doron-
gal közepben el ronta. Minekutanna
mind az ket fegyveretől meg válek, az
Macedo sablyat kezdet vala vonni, kit
altal őleléssel megelőztetett, az labat
alolla hercelen el útven, Dioxippus az
földhöz úte: es az sablyat tőlle el kapvan
az labat az földön fekvőnek az nyakara
teve, az dorongot hozzá huzván, es me-
gis akarvan azzal az meg győztetett
őlni. há az kiralytól nem ellenztetett
volna. Ez csoda dolognak kimeneteli
nem csak az Macedonoknak, hanem meg
Sandornakis : somorul őn, kivaltkeppen
azert hogy az poganak jelen valanak,
mert segyenli vala, hogy az Macedonok-
nak hiresneves vitezsegük gyalazatra ju-
tot

Az bayviada-
laknak kime-
netelek nán-
denkor szo-
morn.

tot volna. Innet az irigyeknek vadlások-
ra az kiralynak fülei meg nyittatának. Es
egy néhány nap múlva az lakodalomban
egy arany pohar vegezésből ellopatek:
es az bölgők, mintha elvesztettek volna az
mit el dugtanak vala, az kiralyhoz mene-
nek. Gyakorta keveseb aihatatoslag va-
gyon az orca pirulasban hogy sem mint
az vetekben. Az fiemeknek, mellyekkel
mint egy órugyjedzetik vala, rea való
vetéseket Dioxippus el nem szenvedhete.
Es midőn ki ment volna az lakodalom-
ból, levelet irvan, mely az kiralynak meg
adattatnak, magát fegyverrel meg öle.
Annak halalat az kiraly igen bana, azt az
buzulásnak, nem az banasnak banasnak
bizonsaganak velven lenni, ugyint mi-
nekutanna ötet hamissan vadoltatotnak
lenni, az irigyeknek felettebivalo örömök
meg mutata.

Az ártatlan-
ságot az ud-
vari irigyieg
el nyomja.

Az Indiajajknak haza bocsattatott köve-
ti, keves napok múlva ajandekokkal vis-
sá terenek. Az ajandekok ezek valanak,
három száz lo, ezer harmincz béker, mel-
lyeket negy negy lo vonson vala, lenből
csinaltatott valami keves ruha, ezer Indi-
ai pais, száz talentom vilagos vas, felette
nagy oróslanok es tigrisek, mind az ket-
tele allatok meg bilgittettek valanak,

Az ajande-
kok az ajan-
dekozok-
nak allapat-
tyokhoz es
az el vevők.
nek meltofa
gokhoz illes-
dők legye-
nek.

igen nagygyék bőrkis, es tekenős beka
 heak. Craterusnak annakutanna az kiraly
 meg parancsola, hogy az folyo viztől nem
 messze, mellyen ő maga hajokban me-
 nendő vala, vinne az hadi seregeket. Azo-
 kat pedig, az kik őtet követni szoktak va-
 la, az hajokba szállita, es az Mallufoknak
 hatariba az viz menteben ala vitetek.
 Onnat az Sabrakakra mene, Indianak e-
 rős nemzetsegere, mely az kölfegnek pa-
 rancsolattyaval nem az kiralyokeval bi-
 ratattik vala. Hatvan ezer gyalogjok va-
 la, hat ezer lovasok, ezeket az hadakat őt
 haz beker követi vala. Harom fő hadvi-
 felő capitanokat választottanak vala. De
 az kik az mezőkön az folyo vizhez leg
 közelbek valanak (sok falujok vala
 pedig kiválkeppen az paron) mi-
 nekutanna mind az egész folyo vizet az
 hun tavul nezhetni vala hajokkal el le-
 pette es annyi vitezeknek tündőkiő fegy-
 vereket meglatak, az veletlen dolgon
 megrettenven, az isteneknek hadokat,
 es mas a Liber atyat, kinek azok között az
 nemzetsegek között jeles hireneve va-
 gyon, közelgetni hífik vala. Mind az vi-
 tezeknek kialtasok, s mind az evező des-
 kának csattogások, es az egymást bizta-
 to hajofoknak külömb külömb savok az
 rette.

Glareanuf-
 nak Diodo-
 rusbol való
 relatioja sze-
 rintis hatvan
 ezer gyalog-
 jok volt.

a Bacchus
 istent.

rettegő tüleket megtöltötték vala. Azert mindnyajan azokhoz futanak, az kik fegyverben valának, azt kiáltozván, hogy boldul dúbókódnének, ha az Istenekkel akarnának harczolni. Az hajok meg nem számaltathatnanak, az mellyek az győzhetetlen vitezeket visáltak. Es oly nagy remülett vúnék az ő felekieknek hadokba, hogy követeket küldenének kik az nemzetiség megadandók volnanak. Ezeket hűri aláveven, annakutanna negyedik napon más nemzetiségekre érkeztek. Ezeknek semlőntőb bátorságok, mint az többinek vala. Annakokaert otvaróit csináltatván, mellyet Alexandria-nak parancsolt vala neveztetni, azoknak mene be hatarokba, kik Musicanusoknak neveztetnek. It az Desterioles tisztartot, kit az Paropamisadának eleikbe rendelt vala, ugyan azok leven vadloi, meg itile, es ötet lok dolgoknak fősvényen es kevelyen valo cselekedetivel meg sententiaztatottat meg ölete. Oxatres az Bactriajának tisztartajok törvényserint nem csak meg mentetek, hanem nagyobb birodalomnak meltofigavalis meg ajandekoztatek. Annakutanna az Musicanusoknak hararit birodalma ala haytván, az ő varalokba oltalmot szállita. Onnat az praetufok-

Az telhetetlen es kevely tisztartokat meg ke' büntetni, az mer tekleteket penig fellyeb valo meltofiga illik emelni.

ftufokra ugyan Indianak nemzetsegere
 érkezek. Az kiralyok Portikanus vala,
 ki az alatta valoinaknagy fokafagaval
 egy erős városba rekeskedet vala. Ezt
 az varost Sandor az megállásnak harma-
 dik napjan megveve. Es Porticanus mi-
 dőn az varba futot volna, az meg hodo-
 lasnak allapattya felől az kiralyhoz köve-
 teket küldte. De minekelőtte hozza men-
 nenek, ket torony felette nagy roppanás-
 fal lecsfet vala, mellyeknek romlasin az
 Macedonok az varba felmenenek: mely
 minekutanna megvetetek, Porticanus
 kevesed magaval ellenkezven megöle-
 tek. Azert az varat lerontatvan, es az fog-
 lyokat mind eladatvan, az Sabus kiraly-
 nak hatariba mene: es sok városokat hű-
 ti aláveven, annak az nemzetsegnek fe-
 llette erős városat alaja asatot lyukkal meg-
 veve. Az poganoknak ugy mint az vitezi
 cselekedetekbē tudatlanoknak csodához
 hasonlónak lattaték: mert a városnak csak
 nem az közepin bunak vala ki az földből,
 az alatta asatot lyuknak annak előtte sem
 jele nem adatvan. Clitarchus azt írja, hog
 nyolcz ezer Indiai ember vagatot le ab-
 ban az tartományban, es kőboruk alatt sok
 foglyok adattanak volna el. Az Musicanu-
 sok esmet elpartolanak, kiknek elnyo-
 matafokra Pithon küldetek, ki az nemzet

Nem jól visel-
 nek magok-
 ra gondot, az
 kik az ma-
 gok meg ada-
 sával kefsnek,
 ha nálóknál
 hatalmasb el-
 lenfeleggel va-
 gyon dol-
 gok.

Az foglyok-
 regen kőzo-
 rúson adatta-
 nak el.

segnek fejedelmet es az partútesnek-is azon inditojat az kiralyhoz fogva vive. Kit Sandor kereszfara fešittetven, ismet az folyovizre, mellyen az hajok hogy őtet meg varnak meg parancsolta vala, vissza mene. Annakutanna negyedik napon az viz ala menteben egy varosrajuta, mellyen által ut vala az Samus oršagara. Az minap adta vala meg magat, de az varosbeliek az parancsolatot meg vetik vala, es az kapukat bezarlottak vala. Kiknek keveses voltak az kiraly semminek alitvan, meg parancsola, hogy az kőfalok ala Agrianusok őt szazan menyenek, es lassan lassan hatat advan az ellenfeget az varosbol ki csalogassak, ki bizonyara utannok menendő volna, ha őket futni hinne. Az Agrianusok (az mint meg vala parancsolva) az ellenfeget ingerelven, hirtelen hatat adanak, kiket az poganok sebesen űzven, egyebekre akadnak, kik kőzöt az kiraly ő maga-is jelen vala. Az harczot azért meg uyitvan, az három ezer poganban őt szaz vagatek le, ezer fogatek el, az többi az varosnak kőfalai közzé rekedenek. De az győzedelem nem lön olyan jo berencses kimenetelivelis, mint kezdetivel: mert az poganok mereggel kentek vala meg az Bablyakat. Azert az

Az partútesnek inditoineltan meg bűntettettek.

Az martalek egyik az hadi okos mestersegek kőzöt, mely ellenfege ellen sokszor győzedelmet ad az hadi vezerek.

sebe-

sebecsek mindgyart meg halnak vala, es olyan hirtelen valo halalnak az oka nem is talaltathatik vala fel az orvos doctorktol, midon meg az apro sebekis meg gyogithatatlanok volnanak. Az poganok penig azt remenlettek vala, hogy az maga gondolatlan es vakmerő kiraly meg eytethetnek. Es serencsere az leg sereny vitezek közöt harczolvan sebnelkül maradt vala. Kivaltkeppen Ptolemæus, noha az bal valla csak kevesse sebesített vala meg, de vesedelemmel nagyobb illettetven hogy sem mint sebbel, az kiralynak sergalmatossagát magára fordította vala. Ver serint valo atyafia vala, es nemelleyek Phileptól sermazotnak hisik vala lenni. Az bizonyara nyilván vala, hogy agyafatol sületet volt. Ugyan azon test őrző es felette sereny hadakozó vitez, es az bekefegnek mesterfegivel nagyobb es hiresb, mertekletes es verosi öltözötű, kivaltkeppen bőkezű es nyajas leven az kiralyi nekedfegben semmi fel nem vót vala. Ezekert az kiralynal volna je kedvesb avagy az alatta valoknal, ketelkedes lehet vala. Leg előfőris bizonyara akkor probalvan meg az őveinek kedveket, el annyera hogy az meltofsagot melyre annakutanna haga, az Mecedonok

Mert Sandor
nak az Ac-
gjetomies A
fikai biroda
lomban utan
na követke-
zet.

Sok abban az vesedelemben lattatnanak
 övendőni: mert azoknak Ptolemæusra
 nem kisebb gondviselesekön mint az ki-
 ralyra, ki mind az harczal mind az nyak-
 hatatlanfaggal elfaradvan midőn Ptole-
 meussal együtt volna, agyát, az melyben ő
 maga nyugonék, vitete be. Melyben mi-
 helt le fekvék, mindgyart mely alom kö-
 vetkezek res. Melyből fel serkenven, azt
 beſelle hogy ő az ſajaban fűvet hozo
 Sarkannak képét latta volna álmában,
 mellyet az mereggellen orvoffagul muta-
 tot volna. Az fűnek az ſinetis mondgya
 vala, azt allatvan, hogy meg ismerne, ha
 kirea találna, es annakutanna midőn ta-
 laltatot volna, mert sokaktól keresttet
 vala, azt az febre kötö: es az faydalom
 mindgyart meg ſűnven, az seb-is hamar
 begyogyula. Az poganokat minekutanna
 az ellő remenſeg meg csalta vala, ma-
 gokat es varofokat meg adak. Innet az
 legközelb valo Pathalia nemzetſegre er-
 tezek. Az kiralyok Moeris vala, ki az va-
 roſt el hagyvan az hegyekre futot vala.
 Annakokaert Sendor az varoſt meg ve-
 re, es az mezőket puſtita. Onnat sok
 armok es csordak prædaul haytatanak,
 obonanak sok volta talaltatek. Annak-
 tanna az folyo viznek csinnyat tudo ka-
 lauz

Aesculapius
 az Sarkannak
 kepeben San-
 dornak álmá-
 ban merget
 len valo or-
 voffagot mu-
 tat.

lauzokat veven melle, az viz arkanak csak nem az közepin nőt búgetre mene alá.

Ott fokaig kenőserittetven lenni, miert-hogy az gondviseletlenül őriztetet kalauzokel főktenek vala, el küldé hogy mas rendbelieket kéressenek: de nem találvan, meg altalkodot kevanfaga indula az Oceanum tengernek meg latalara, es az vilag hatarira valo menetelre, az ország csinnyanak tudoinelkül, az ismeretlen folyo vizre az maga fejet es annyi fok felette vitez embereknek cleteket merven vetni. Annakokaert eveznek vala, semmi helyeknek az mellyeken viseltetnek vala nem tudoi, az tenger onnat mely méssé volna, micsoda nemzetlegék laknanak, az folyo viznek mely csendés torka, az hősű hajoknak mely benvedője volna, az ketseges es vak velekedes jövendőli vala. Az vakmerőségnek egy vigasztalasa vala, az búntelen valo jó szerencse. Immar negy száz futamatni földnyere mentenek vala ele, midőn az kormányos mesterek meg mondak az kiralynak, hogy ők az tengernek bellőjet ismernek, es nekik ugy teczenek, hogy az Oceanum tenger nem méssé volna. Ezen az kiraly őrvendezven az hajofokat biztatni kezdé, hogy kemennyen vonnak

Az megal-
tázkodot ke-
vanfagaz dü-
esőseg szem-
juhozó em-
beri elmet
nyugonni né-
hadgya.

Nyolcz Ma-
gyar mély
földnél töb-
nyere.

az evező deszkákat, el jött volna faradsz-
goknak minden kívánságokkal ohajtatot
vege. Immar az dicsőségnek semmi hia-
nem volna, semmi az vitésségnek ellene
nem allana. Minden hadi viadal nélkül,
minden verontás nélkül vetetnek meg ő
tőlők az föld keréksege. Meg az terme-
stetis messzeb nem mehetne. Rövid nap
oltyakat latandok volnanak, mellyeket
egyebek nem tudnanak, hanem csak az
halhatatlan Istenek. Valami keveset
mindazonáltal az vitezekben egy hajóbol
ki küldé az partra, hogy csavargó paraszt
embereket fognanak, kiktől, azt remenli
vala, hogy bizonyos dolgokat erthetne.
Azok minden kunnyokat meg latogat-
van, végtére lappangó embereket talala-
nak. Kik meg kerdeztetven, az tenger
mely messze volna, azt felelek, hogy ők
semmi tengert még hirrel sem hallotta-
nak volna: de harmad napon keserű viz-
re erhetni, mely meg vesztene az edes vi-
zet. Meg ertek, hogy kerülő beszéddel az
tenger jelentetnek annak természetinek
nem tudoitól. Annakokaert az hajósok
felette nagyjo kedvel evezenek, és ma-
sod nap-is, az remenség mentol közelb
hozattatik vala, kedveknek kívánsága an-
nal inkább neveddik vala. Immar harma-
dik

Az emberi
kívánságok-
nak hatara,
hiába vale-
ség.

dik napon az folyo vizhez elegyedtet ten-
ger fel megyen vala, az haboknak meg laf-
su ingattatafok ósve nem elegitven az
külömböző vizeket. Akkor az folyo viz-
nek közepiben helyheftetet mas búgetbe
egy kevesse lassabban menven, miert hogy
járások az haboktól vissza verettetik vala,
az hajokat ki kötek, es eles haytanide-
stova futofának, nem felven attól az eset-
től méry veletlenül reájok érkezek. Mint
egy harmadik ora vala, midőn bokot ren-
di szerint az Oceanum tenger ki aradvan
kezde jőni, es az folyo vizet hatra tolni.
Mely leg először meg tartoztattatvan, en-
nakutanna feletteb úzettetven, nagyob
sebesseggel haytatik vala fel, hogy sem
mint az sebes patakok folynak az mere-
dek arkokban. Az tengernek természetit
az közönséges vitezlő rend nem tudgya
vala, es csodákat s az Istenek haragjok-
nak jeleit lattatnak vala nezni, hogy az
tenger ottanottan fel tagadna, es az egy
keves údóvel annakelőtte faraz mezők-
re szállana reájok öntetven. Es immar az
hajok fel emeltetven es mindeneftől fog-
va elbelleftetven, az kik ki szállittattanak
vala, minden felől az hajokra reketve
es az veletlen vesellyel elanittatva vis-
sá futnak vala. De az nagy felelemben

Az dűcső-
seg kereső
embereket
az veletlen
veszely min-
den üt meg
talalhattya,
azert az, ki
tudgyat, szük
seg minder-
kor eszékbe
tartani.

z fűttség-is kefedelmes. Nemelleyek
 z hajokat csaklyakkal tollyak vala,
 nemelleyek, az még az evező deszkák-
 nak keféteferele últenek vala, az hajok-
 nak táfigalásfától egyebeket ellenzenek
 vala. Nemelleyek el evezni fűtven, de
 nem varvan azokat, az kiknek egyyút kel-
 tetik vala lenniük, az fűttség es alkolmat-
 tan hajokat lankattul ingattyak vala. Ne-
 melleyek az hajok között az modnelkül
 rohanokat be nem vőttek vala, es egyen-
 őkeppen az vitezeknek mind sokfogok
 mind keves voltak az fűtőket kefedel-
 mestetik vala. Az egy felől meg varni,
 más felől menni parancsoloknak kialta-
 tok, es az soha egyyet nem ertőknek kü-
 tőmböző sávok nem csak az semeknek
 atafokat, hanem az fűlőknek hallafokat-
 s elfogtak vala. Az kormányos meste-
 kekben is semmi tehetség nem vala, kik-
 nek sem sávok meg nem hallathatik vala
 az zurzavarkodoktól, sem parancsolat-
 yok az meg remültektől es renstartaf-
 nelkül valoktól meg nem tartathatik va-
 la. Azert az hajok egymasba ütközni, es
 az evező deszkák őve romlani kezdenek,
 es egyyik az másik hajojat erdeklepi foga-
 azt hinned hog nem egy hadnak hajoi vi-
 zt nenenek, hanem kettő vina hajokon valo

Az fűttség es
 alkolmatlan
 hajokat, tud-
 ni illik eve-
 ző deszkák-
 nelkül es e-
 gyeb eszköz-
 nelkül valo-
 kat

harczal. Az hajoknak az orrok mas hajoknak az hatullyokba útköztetnek vala, borongattatnak vala az utainok menők-től az kik az előttök járokat meghaborítottak vala. Az feddőjőknek haragjok megfegyverre-is kél vala. Es immar az tenger aradása az folyo viz környűl valo mezőket mind ellepte vala, csak az hal-mok tevezzen ki mint valami apro fűgetek, mellyekre az meg rettent vitezek többire mindnyajan, el hagyvan az hajokat, ki kezdenek ušni. Az el feleštetet hajok rešerint az felette mely vizen allanak vala, az hun az völgyek le fűllyedtenek vala, rešerint az csekelyen levegnek vala. Az földnek egyenetlen tetejet az vizek alkolmafön el fogtak vala, midön hirtelen uy es az elebbinel nagyobb reműles talala őket: vishá kezdé menni az tenger, az vizek nagy sebességgel az ő helyek-re hatra futvan, es meg a gya vala az egy kevesűdövel annak elötte az mely tengerbe merűlt földeket. Annakokaert az el hagyattatot hajokban nemellyek az orrokra esenek, nemellyek az oldalokra dölenek. Be terítetttenek vala az mezők az portekakkal, az fegyverekkel, az le šaggattatot deškaknak es evező lopatoknak romladekival. Az vitezek sem ki menni az föl-

az földre, sem az hajokban meg allapodni
 sem mernek vala, ottanottan az jelenva-
 poknál sullyosbakat az mik következne-
 nek varvan. Az miket szenvednek vala,
 illig hibák vala el, hogy ők azokat latnak,
 az barazon az hajok romlasit, az folyó viz-
 en az tengert, es nem is vala vege az
 veselyeknek: mert hog az tenger egy ke-
 es üdö mulva az aradaft, mellyel az ha-
 jok fel emeltetnenek, vissza hozando vol-
 na, nem tudvan, ehfeget es utolso vesé-
 telmeket jövendölnek vala magoknak.
 az haboktól el hagyattatott ibonyu tenge-
 riallatok is ideftova budosnak vala. Es
 immar az eczaka el közelget vala, es meg
 az kiralyt is az életék felől valo ketse-
 gen es esomorufaggal illete vala: mind-
 zonalattal az ő meg győzhetetlenelmejet
 az gondok el nem boritak, hogy etene-
 czaka az őr allo helyekben első nem vol-
 na, es lovasokat küldene ele az folyó viz
 torkára, hogy mikor az tengernek
 a sör valo ki arafat ebekben ven-
 nek, hamar hirre tennek. Az meg saka-
 lózot hajokatis meg csinaltatni, es az ha-
 joktól el döytetteket fel emeltetni pa-
 ncsola, es hogy kefék lennének es fú-
 velmetesek, mikor ismet az tenger az
 ldekre ki aradna. Azt mind az egek e-

Az hadvise-
 lő vezérnek
 az alatra va-
 loinak meg
 maradások-
 ért vigyazni
 ok kel.

czakat az vityázások és biztatások között
 töltven el, az lovasok hamar sebes ságuld-
 va vissza futanak, és az aradás következek.
 Mely, először az vizek lassu folyással men-
 ven fel, emelni kezdé az hajokat, majd
 mind az egész mezőkre elaradvan, az gal-
 lyakatis mindeneftől fogva megindita: és
 az remenlegek felet való megmaradaso-
 kat mertekletlen örömmel illő vitezek-
 nek és hajósoknak tapsolások az partokon
 zeng vala. Honnat jót volna olyan nagy
 tenger hirtelen vissza, hova futot volna
 az előt való napon vissza, micsoda terme-
 sieti volna azon elementumnak, hun vis-
 salkodo, hun az údők parancsolattyanak
 engedelmes, csodalkozva tudakoznak
 vala. Az kiraly midőn abból, az mit tör-
 tint vala, azt aranzana, hogy az tenger ki
 aradásának rendelt údeje napkelet után
 volna, eyselkor, hogy az aradást meg e-
 lözne, keves hajokkal az folyo viz mente-
 ben ala mene: és annak torkabol ki vi-

Azon elemé-
 sumnak) tud
 ni illik az O-
 ceanum ten-
 gernek.

Sandor az mit kívánt az fok vesze-
 lvek után megadatik neki, de an-
 nyi faradtságoknak keves intalma-
 val a Nyolcz mély földnel
 mezfazeb.

tetven, a az tengeren
 negy száz futamatni föld-
 nyere hajokazek, el veg-
 tere kedve telven kevan-
 sagaban, mind az tengernek, smind az he-
 lyeknek oltalmazó Isteninek aldozatot te-
 ven, az hajokhoz vissza jöve.

Innet az folyó vizen az hajok fel mennek, es masod nap nem messze egy fos tóhoz vitetenek, melynek ismeretlen ter-
 meseti az magok gondolatlanul az vízbe ment vitezekben igen sokat meg csala: mert az ruh az testekre esők, es az ragado nyavalya egyebekre is el barmazek. Az
 olyan orvosfoga. Annakutanna Leonatust ele küldven, hogy kutakat alatta, az hun földi utó lattatik vala az hadat vivedeni, mert baraz tartomány vala, ő maga az seregekkel meg tartozek, az tavasi üdőt varvan. Azonközben egy néhány vatrofokatis csinaltata. Nearchusnak es Onesicritusnak az hajoi dolgokban gyakorlot embereknek meg parancsola, hogy az leg erősb hajokban vinnenek ala az Oceanum tengerre: es ele menven az meg batorfagoson lehetne, az tengernék természetit meg ertekeznek: vagy ugyan azon folyó vizen vagy az Euphratefen ők fel jöhetnének, mikor vissza akarnának ő hozzájüni. Es immar az tél meg enyhitetven, es az hajokat, mellyek haszontalanoknak lattatnak vala lenni, meg egettetven, az hadat földön viűi vala. Az tabornak kilenczedeser valo meg ballitásával az Arabitaknak tartományokba, onnat meg annyi napokon az Gedrosiuso-

Ar Sandor hadanak több nyomorúsági es veszedelmi következnek, evel jár az dücsö leg kereses.

keba juta. Ez az szabad nemzetiség, gyű-
 lelt teven; magat meg ada: es az meg
 hodoltaknak az eles adafnal egyebet
 semmit nem parancsola. Innet ő ödik
 napon egy folyo vizre mene, mellyet az
 ot lakosok Arabusnak hinak. Pushta es
 vizeknelkül búkõstattományba érkezek.
 mellyet meg jarvan, az Oritakra mene al-
 tal. Ot az hadnak nagyob reset Hephæ-
 stionak ada, az kõnyû berrel valo sereget
 Ptolemæussal es Leonatussal meg õsta.
 Egyberf mind három rendbeli seregek
 pushtittyak vala az Indiajakat, es nagy præ-
 dak haytatanak. Az tenger mellyekjeket
 Ptolemæus, az többit az kiraly ő maga, es
 mas felõl Leonatus egetik vala. Ebben
 az tartományban-is varost esinaltata, es
 abba az Arachosiusok vitetenek. Innet az
 tenger mellyeki Indiajakra érkezek. Pushta
 nagy kietlen tartományt belesen birnak,
 es meg az határos nepekkel-is semmi ke-
 reskedõ bővefeggel meg nem elegittet-
 nek. Őmaga az pushtafog az természet be-
 rint-is kemény elnejeket meg kegyetlen-
 nyirette. Az soha el nem meteltetet kör-
 mők ki allanak. Az hajok borzasok es
 nyiretlenek. Kunnyokat csiga hejakbol
 es az tengernek egyeb esõlekibõl eppit-
 nek. Vad bõrõkben jarvan, az napon
 saraz-

Az Oritak In-
 diai szabad
 nepek.

Sarastatot halakkal, es nagyobb tengeri al-
latoknak is, mellyeket az habok hanna-
ki, hufokkal elnek. Azert eleseket elfo-
gyatvan, az Macedonok először éükfeget,
annakutanna vegtöre ehseget kezdnek
benvedni, az palma fa gyökereket (mert
ot csak az a fa terem) mindenút forgal-
matoson kereslven. De minekutanna ezek
az eledelek is el fogytanak vala, az bar-
mokat kezdven vagni, meg az lovaktol is
meg nem túrköznek vala; es midön nem
volna az min az portekakat hordoznak, az
ellensegtől nyert praedakat, mellyekert az
napkeletnek vegső birodalmit be jartak
vala, meg egetik vala. Az ehseget an-
nakutanna döghalal követe: mert az e-
gesslegtelen eledeleknek uynedvessege,
annakfelette az uti sanyarusag, es az el-
menek somorusaga az vitezek között be-
tegegeket terjesztettének vala, es sem
meg nem maradhatnak vala vesedelem-
nelkül, sem eleb nem mehetnek vala. Az
meg maradokat az ehseg, az ele mente-
ket nagyobb döghalal üldözi vala. An-
nakokaert az mezők be terítettének vala
maydtöb holt elevenekkel, hogy sem
mint holt testekkel. Es még az könnyeb
nyavalyajuvakis el nem erkezhettek vala:
mert az had hamar vitetik vala, kiki mind

azt híven, hogy ők annyit használnának
 életnek reményegere, a menyit fierte e-
 le mennének. Azert a kik el állottanak va-
 la, az ismereteseknek es ismeretleneknek,
 hogy felvetetnének, remenkednek vala.
 De lovak sem valának az mellyekre fel ve-
 tethetnének, es az vitezek még fegyvere-
 ketis elig hordoztak vala, es nekikis az
 magokra következendõ veselynek alla-
 pattya semek elõt vala. Annakok aert az
 kik gyakran vissza kiáltatnak vala, az õ
 feléjükre meg hatra sem mernek vala
 nézni, az könnyörületeffeg felelemre for-
 dulvan. Azok el hagyattatvan, az bizon-
 sagul valo isteneket, az közönséges aldo-
 zatokat, es az kiralt hijak vala segítsegül:
 es midõn az süket süket heaba farastá-
 nak, az ketsegeben valo esffel dühüffegre
 fordittatvan, az magokeval egyenlõ ki-
 menetellel es hozzájuk hasonlo barátok-
 kal es paytarsokkal atkozzak vala õket.
 Az kiraly mind banattyaban f mind sze-
 gyenletiben busulvan, miert hogy olyan
 nagy vesedelemnek az oka õ maga vol-
 na, Phratapherneshez az Parthinusoknak
 tiszartojokhoz bizonyos emberet küldte,
 az ki meg parancsolta, hogy teveken sült
 es fõt eledeleket hozatna. Az határos
 tartományoknak tõp tiszartoitis az maga
 süksé

Azho gond-
 viselő vezer
 az alatta valo
 vitezek nya-
 valvainak or
 vosszagot ize-
 rez.

szükségéről bizonyosokká tette: és azok is kefedelmet nem tőnek. Annakokaert az ehsegtől meg szabadítottat hadvegre Gedrosianak határába vitetek. Ez az tartomány mindenféle jóknak egyedül termője, melyben fektete az tabort, hogy az meg lanyargattatott vitezeket az nyugodalommal meg erősítene. It Leonatusnak levelét veve, melyből meg érte, hogy ő az Horitaknak nyolcz ezer gyalogjával, és öt száz lovasával jó berendezésű harczolt volna meg. Craterustólis híre jöve, hogy Ozimes és Zariaspes partútestt forraio fő Persák ő tőlle el nyomattatvan fogva volnanak. Annakokaert Siburtiust teven az tartomannak gondviselőjeve, (mert Memnon annak fejedelme betegségben minap holt vala meg) ő maga Carinaniába ment. Astalpes vala annak az nemzetiségnek tisztartaja, gyanulag leven hozzája, hogy partot akart volna újni, mikor az király ladjában volna. Kireleibe mentelikor, az haragot elti kolvan az velle nyajafon befelven, az meg vegre ment az azoknak az mikérti fere adattának vala, azon meltofogban tartta. Minekutanna az Indiaiak tisztartai (az mint meg vala parancsolva) hetas és hamos lovaknak,

Az feletteb
való jó sze-
rencse sem-
mi mertke-
tefféget tana-
ésul nem ad,
es az mun-
kakuta n va-
lo nyugoda-
lom az felet-
teb való mer-
teketlenség-
benleg több-
bet gyönyör-
ködik.

nak, es barmoknak felette nagy fokfogat,
minden tartománybol, mely az birodal-
lom alatt vala, küldettének volna, az kik-
nek nem vala, afféle marhakkal őket fel-
éppite. Az fegyverek is az elebbi keffé-
sérint meg nyittatának: mert Perfiától
nem méffé valának, mely nem csak be-
kefféges, hanem gazdagis vala. Azert (az
mint oda fel meg mondok) követven az
Liber atyanak nem csak dúcsófféget, mel-
lyet azokbol az nemzetsegekből nyert va-
la, hanem még híretnevetis, akar az elő-
bőr ő tölle szerzettet győzedelem után
való pompa volt, akar az farsangoloknak
játéki, rendelete követni: az ő elmeje az
emberi meltofagon fellyúl emeltetven.
Az falukat, az mellyeken uta leffen vala,
viragokkal es koszorokkal be hintetni, az
hazának aytában borral meg töltetet
kupakat, es egyeb felette nagy edenyeket
helyhezteni, annakutanna fedeles feke-
reket, hogy több vitezeket foghatnanak
be, hajlekok modgyara ekeffitetni nemel-
lyeket tündöklő karpitokkal, nemellyeket
draga ruhakkal parancsola. Elöl mennek
vala az barati, es az kiralyi sereg, mely kü-
lömbkülömb viragokkal es koszorokkal
meg ekeffitetet vala. Nehui trombitak-
nak zengése, nehui lantnak hova hallyk
vala.

vala. Annakfelette az tobzodo had kinck
 kinck erteke berint felekesitetet szeke-
 rekben megyen vala, az fegyverek, mel-
 lyek felette ekcsék valanak, környül fűg-
 ven. Ó magat es az vendégeket aranyku-
 pakkal, es azon ekközööl valo, felette
 nagy poharokkal igen nehez sicker vise-
 li vala. Ilyen modon az farlangolo sereg
 het napjara. Kes praeda volt volna az
 meg győzetteknek, ha mi batorlagok löt
 volna akarsak az tobzodok ellen az meg
 győzetteknek. Az Herculefre mondom,
 hogy ezerig valo emberek csak hogy vi-
 tezek es jozanok az het napi tobzodással
 nehezekt az magok pompajokban meg
 foghattak volna. De az berencse, mely
 az dolgoknak hirtnevet es jutalmot ren-
 del, itt-is az vitellegnek gyalozattyst dü-
 csőfegre fordita. Mind az jelen valo ű-
 dőbeliek, s mind az maradékok annaku-
 tanna csodáltak, hogy az még tellyeffeg-
 gel meg nem enyhitetet nemz: sgek kö-
 zöt rebergen jartanak legyen, az poganok
 az mi vakmerőség vala, batorlagnak hi-
 ven lenni. Ezt az pompat hoher követi
 vala: mert az Aspaetes hercz get, (ki fe-
 lől annakelőte állottunk) meg őlettetni
 parancsola: el annyera sem az tobzodas-
 nak az kegyetlenseg sem az kegyetlenseg-
 nek az tobzodas semmit ellene nem al Q.

QVINTVS CURTIVS-
nak az Nagy Sandornak Ma-
cedonok Kirallyanak visel-
tetet dolgairol.

TIZEDIK KÖNYVE.

CSak nem ugyan azon napo-
kon Cleander es Sitalces, es Aga-
thonnal egyút Eracon hirtelen erkeze-
nek, kik Parmeniot az kiraly parancsolat-
tyabol meg öltek vala, es azokkal öt ezer
gyalog ezer lovaffal egyetembe. De à vad-
lokis őket az tartománybol, mellyet birta-
nak vala, követik vala: es annyi gonos-
cselekedeteket, à menyibe leledzettek
vala, az kirallynal felette kedves gilkoſſag-
ban valo ſolgalattyokkal el nem boronal-
hattyak vala: mert midőn minden vilagi
helyeket meg foſtottanak volna, meg az
ſent helyektől is meg nem túrköztenek
vala, es az erőſakot ſenvedet ſűzek es fő-
fő aſſonyallatok az teſteken tetetet gya-
lázatokat ſirattyak vala. Azoknak telhe-
tetlenſegeket es bujaſagok az Macedonok-
nak neveket az poganoknal gyűlöſſegeſſe-
töttek vala. Mindenek között mindazon-
által az Cleander dühöſſege vala leg cze-
geresb,

As fejede-
lemnek az
gonosztevő-
ket ſemmire
valo tekiinte-
tiben bünte-
tetlen nem
kellertik had-
ni.

vala, ki egy megfélemlítettet nemzetes
 szűzet az maga szolgájának agyafuladatot
 vala. Sandornak többire minden barati
 nem annyira az vetkeknek, mellyek fe-
 mekre nyilván hanyattatnak vala, kegyet-
 lenfeget, mint az ő általok megöltetett
 Parmenionnak emlékezetit (mely dolog
 alattomban az vetkeknek az királnal
 hágnalhat vala) nezik vala, örülven rayta
 hogy az harag az haragnak szolgaira vissza
 fordult volna, es hogy semmi latorfaggal
 keresttetet hatalom senkinek hoßsas nem
 volna. Az kiraly az dolgot megítélvén,
 azt monda, hogy az vadloktol egy vetek
 es az leg nagyob hagyatot volna el, az
 maga elete felöt való ketsegeben eses: mert
 soha olyan dolgokat nem mereblendök
 voltak volna cselekedni, az kik ötet
 Indiabol egeffeben vagy kevantak vol-
 na megjöni, vagy hittek volna megjö-
 vendönek lenni. Annakokaert ezeket
 megköörtete: az vitezekben penig hat
 szazat, az kik az ő kegyetlenfegeknek szol-
 gai valanak, megölete. Ugyan azon nap
 azok-is megbüntettetenek, kiket az Per-
 sak partütelenek okait Craterus hozza vit
 vala. Nem fok üdömulva az után Near-
 chus es Onesicritus, kiknek meg paran-
 csolta vala, hogy az Oceanum tengeren
 mebbe

méssé mennyenek, veletlenül meg er-
 kezenek. Adnak vala pedig itt fere ne-
 mely dolgokat hallomásból valokat, ne-
 mellyeket meg tapasztaltattak. Az folyo
 viznek az tengerbe folyo toroks ala vette-
 tet fűget aranyal bővölködjnek, lovak-
 nélkül fűkökődjnek; minden lo azoktól,
 az kik az farazrol által mernenek menni,
 egy egy talentomon vetetnek. Az tenger
 fene allatokkal teli volna, azok az tenger
 habjainak hanyattatasa érint vifeltetne-
 nek, nagy hajoknak testekkel egyenlők
 volnanak: iszonyu kiáltással rettentette-
 nek volna el az hajok utan valo menetel-
 től, az tengernek nagy csattogásával, mint
 az ala süllyedő hajok buttanak volna ala
 az vizekbe. Egyeb dolgokból az ot lako-
 soknak befedeket el hittek vala: mel-
 lyek között egyik az vala, hogy az veres
 tenger nem az vizeknek tineről, az mint
 többire mindenek hinnek, hanem az E-
 rythrus kiralyrol neveztetnek. Az fa-
 raztol nem méssé sok palma fakkal be ül-
 tettetet fűget volna, es az bereknek csak
 nem az közepin az Erythrus kiralynak
 emlékezetit jedző öflop allana fen, mely
 annak az nemzetsegnek bővűvel irat-
 tatot volna meg. Azt is hozza vetik
 vala, hogy az hajok, mellyek az had
 utan

Az Euphra-
 tesnek vagy
 Andafnak.

Hat hat fraz
 koronás a-
 ganyon.

Az veres ten-
 ger honnat
 neveztetet
 legyen.

után jaro izolgakat es kalmarokat vittek volna, az kormányos mesterek az aranynak hirtet követven, az sűgetbe által mentenek volna, es annak utanna ezektől ortan nem lattattanak volna. Az kiraly több dolgokat tudakozo kívánsággal felgerjedven, ismet megparancsola, hogy ők az föld mellet ele evezzenek, meglen az hajokat az Euphratefre vinnek, onnat az folyo vizen fel Babylo-nia ala mennenek. Ő maga elmejében veghetetlen dolgokat foglalvan, azt vegeste vala, hogy napkeletre minden ten-gyer mellyeki orságot meghodoltatvan, Syriabol Africaba mennyen, az Carthago varosra haragvan: onnat Numidianak pustafagit megjarvan, az menetelt az Gades sűgetre igazgatna. mert az Hercules oflopinak ot valo letek el hírefedet vala. Annakutanna Spanyol orságba (mellyet az Görörögök az Iberus folyo vizről Iberianak hinak vala) menne, es ele tartana az Alpes havsok mellet es az Olab orsághatara mellet, az honnat Epirusba rövid futamas vagjon. Annakokaert az Mesopotamiai tisztartoknak megparancsola, hogy az Libanus hegyen fat vagatvan, es Syriának Capfagas nevű varosaba ala hor-datvan, igen nagy hajokat csinaltassanak,

Az emberi elmekbet több dolgokat tudakozo telhetetlen kívánság ol-tatos.

Epirusba) mely most Albanianak hivattatik.

mel-

mellyek mind hethet rend evezőjűvek
 legyenek, es Babyloniaba ala vitetteffe-
 nek. Az Cypriai kiralyoknak meg paran-
 csoltatek, hogy rezet, lencsepút, es vi-
 torlakat adnanak. Midőn ez dolgokban
 volna foglalatos, az Porus es Taxiles kira-
 lyoktól levelek hozatanak neki, mellyek-
 ből meg erte, hogy Abiasares betegseg-
 ben, Philep az ő tífartaja sebben holt
 volna meg, es el nyomattanak volna, az
 kik őtet meg sebesitettek. Azert Philep
 helyebe Eudæmont helyestete, ki az
 Raczok vezere vala. Az Abiasares orfagat
 az ő fiának ada Annakutanna az Pasarga-
 dakra mene, Persiai nemzetség, mely-
 nek fejedelme Orfines vala, ki főseggel es
 gazdaksaggal az több poganokat mind
 fellyúl haladgya vala. Eredetet Cyrustól
 regen az Persiaknak kiralyatól veszen vala.
 Az maga eleiről rea maradtot gazdagfagijs
 valanak, es ő magais az orfagnak hofu
 údeiglen való birasaval sokat gyűtöt vala.
 Ő az kiralynak mindenféle ajandekokkal,
 azokat nem csak ő magának, hanem meg
 az ő baratinakis adando leven, eleibe
 mene. Utanna lovaknak meg filigittetet
 nyajai mennek vala, es ezüsttel f aranyal
 megekesittetet sekerek, draga hazi eszkö-
 zök, fő draga kövek, aranybol csinalta-
 tot

Az erdeme-
 seknek való
 adakozas, az
 fejedelmek-
 ben bo csüle-
 tes dolog.

tor nagy nehez edények, barlony ruhak, es negy ezertalentum vert ezüst. De az ő olyan nagy adakozása az pogan embernek halalara valo ok tön. Mert midőn az kiralynak minden barátit az ő remen- segek felet valo ajaandekokkal tisztelte volna: az herelt Bagoasnak, ki Sandort testenek engedelmevel magához köte- lezte vala, semmi böcsületet nem tön: es nemellyektől ruttara adatvan, Sandor- nal mely kedves volna, azt felele, hogy ő az kiralynak barátit, nem fertelmes a- ggyasit tisztelne: es nem is volna sokafok az Persfaknak feleségül férfiakat venni, kik az paraznasaggal affonyemberi lagy- fagra változnak. Ezeket meg halvan, az herelt ember az fertelmességgel es gyalazattal kerestetet hatalmot az felette fő es artatlan embernek az fejere gyakor- la. Mert ugyan azon nemzetsegből valo felette tökelletlen embereket hamis vet- kekkel reaberie, megintven őket, hogy akkor mondanak ostan azokat ele, az mi- kor ő parancsolna. Azonközbe valam- nyefier velle csak maga vala, az kiralynak mindent könnyen el hívó túlelt megtöl- ti vala, az haragnak okat eltitkolvan, hogy az vadlonak nagyobb tekinteti vol- na. Még gyanusag Orfineshez nem vala,

Harom ezer
ezer valo e-
zer thaller.

immarmindazattal rea keveseb tekintet vala. Mert büdőfűl titkon vadoltatik vala, az alattomba való vébedelmet nem tudven: es az felette semtelen fertelmes semely, még az paraznasagban es gyalazatnak benvedeseben-is az csalardisagot el nem felejtven, valamennyiser az királynak serelmet magara gerjesztette vala, Orsineft neha fősvenyseggel, neha partúeffelis vadollya vala. Immár az artatlannak vébedelmere az hazugsagoknak helyadatot vala, es az Isteni rendeles, melynek el tavoztathatatlan forsa vagyon, elközelget vala. Mert törtinet serint Sandor az Cyrus koporsójat felnyitattatni paranesola, melyben az ő teste temettetet vala, kinek aldozatot akar vala tenni, aranyal es ezűffel meg töltetetnek hişi vala lenni: mert az Persak ugy hirdettek vala. De egy senyvet pailan, es ket Scythiai kez ijjan, es egy Persiai Bablyajan kívűl semmit nem talala. Tovabba arany koronat teven rea az maga felső ruhajaval az koporsót, melyben az test fekszik vala, befedeze: csudalvan, hogy olyan nagy birű nevű fannnyi gazdakfagokkal bővölködő kiraly nem nagyobb kölcseggel temettetet volna el, mintha köz rendbői való ember volt volna. Leg közel

Az Cyrus kiraly temetése eskopozsoja.

Az földet az földbé mi szükfegigen nagy pompa val eskölcséggel temetni?

vala

...ala az kiraly oldalához az herelt ember,
 ...ti az kiralt meg tekintven, monda: Cso-
 ...laje az, hogy az kiralyoknak koporsói ú-
 ...refek, holot az tittartoknak hazok azok-
 ...bol ki hordatot aranyat be nem foghat-
 ...ayak? Az mi az magam semellyet illeti,
 ...en ezt az koporsót annakelőtte nem lát-
 ...tam vala: de Dariustól úgy hallottam,
 ...hogy három ezer talentum temetteté
 ...volna el Cyrussal. Innet vagy on az az ő
 ...pőkezűsege te hazzad, hogy az mit bünte-
 ...tetlen meg nem tarthat vala Orsines, azt
 ...meked ajandekozva, meg kedvedetis ven-
 ...ne Fel indította vala immar az elmejet az
 ...naragra, midőn azok a kikre azon dolgot
 ...adta vala, hirtelen érkeznek. Egy felől
 ...Sagoas, másfelől az tőlle titkon rea ber-
 ...ettetet emberek hamis vadlásokkal az
 ...füleit el fogak. Minekelőtte magát va-
 ...doltatni gyanakodnek Orsines, meg fo-
 ...gatek. Az herelt ember az artatlannak
 ...büntetesevel meg nem elegendven, ő ma-
 ...gais az halo feleben levő embert kezevel
 ...tite. Kit Orsines meg tekintven, mon-
 ...da: Hallottam vala, hogy Asiaban regen
 ...sszonyemberek regnaltanak volna: ez
 ...penig ugy dolog, hogy herelt ember reg-
 ...nal. Ez lön vege az Persak között valo fe-
 ...ette fő hires neves embernek, nem csak

Ezerfzer, va-
 lo ezeres an-
 nakfelette
 nyolcz száz
 ezer koto-
 nas arany.

Nem győz-
 nem ele szá-
 lalni, az me-
 nyi fő rend-
 beli embe-
 rek eleitől
 figyva el vesz-
 tenek az ud-
 varokban.

mellyekben meg az artatlanok is fő es jamber Orfiacs fele kelennek példája szent, (kiki az udvari süjessleg ben letében egy önzkedgyek) batorfagofok nélehenek.

Az fejedelemben felette nagy nyavalya, az gonofagrol es felet ekelesü embereknék tezelek. öfuggeni.

artatlannak, hanem jeles adakozafanak is az kiralyhoz. Azon üdöben Phradates gyanufag leven hozzaja hogy az birodalomra vagyot volna, meg öletek. Hirteien kradat vala lenni az öldöklefeknek jelengetefere, azonkeppen az alavalo dolgoknak el hüteler is. Az jo herencses dolgoknak bizonyara ilyen erejek vagyon, az termesetnek meg valtoztatafara, es ritl a vagyon akarkinek is az maga jovera elegedendö okoskodafa. Meri ugyan azon kiraly egy keves üdövel annak ötte az ketki jelentö: ö be adatot Lyncestes Alexandert karhoztatni nem akarta vala. kiffeb rendbeli vetkefekek is (mint *Amyntas* es *annakatty: stit*) az maga akarattya ellen, mierthogy egyebeknek artatlanoknak lattatnak vala lenni meg mentetni benvedven, meg gyözzettet ellensegitis (ugymint *Porus kiralt es többeket*) birodalmokban meg hadta vala. Vegezetre ö magatol el fajula, el annyera hogy elmejenek bujafagaban, az tisztatalan semelynek akarattya berint nemellyeknek erkagokat adna nemellyeknek eletket vennel. Csaknem ugyan azon napokon Cennustol levelet von az Europaban es Asiaban viselitet dolgok feöl, az meg ö maga Indiát hodoltattya. Zopimo Kacz orbagnak

Sagnak tífartója, midőn az Getakra had-
dal menne, az hirtelen tamadot égí ha-
boruktoi es felvob: kiől mind az egy le-
reggel együt el borittatot vala. Mely
vebedeln: et meg eriven, Scuthes az alata
ta valo Odryfakat partútesre haytotta va-
la. Racz ország csak nem mindeneitől el
partolvan, meg Görög ország is tamada-
melkül nem marada. Ez következen-
dő dolgok á Diodorus Siculus köny-
veből irattattanak ide.

Az Nagy
Sandortól veseltetett dolgoknak meg iroi it ez ke-
lyen az bölcseségnek gyakorlataival hires neves
Indiai Calanustól emlekezetet vesnek. Ki Taxi-
lesnek, Indiai királynak tanácslásból, Sandorral
el menven: regtere magát csoda seleg halallal öle-
meg. Mert midőn minden betegség nélkül hetven
három estendőt elt volna, az has sajas Persiában
vea e, en, azt aranza, hogy az maga életének
vege eljöt volna: es hogy életének minden üde-
sébeli bodogsága bosszas nyaralyával meg ne
fertesztenek, es az orvosoknak sok gyógyászkre-
kel ne kínoztatnak, Sandort kere, hogy neki ra-
kasba fat rakatna, es minekutanna vea selhagna,
meg gyuytatna. Az kiraly azt rementven, hogy
Calanust az iszonyu indulatrol el verhetne, ötet
arrol elkezde inteni. De midőn latna, hogy ő az
maga sandekiban all atatos es meg valtoztatha-

tatlan volna, es az életben meg nem tartathat-
 nek, az Calanus akarattya szerint rakasha fat
 engede rakatni. Az hora l'yon menven, mi-

szokások volt az Persaknak, hogy
 az meg venhédtek, avagy meg be-
 tegesültek egő rakas saban öletnek
 meg magokat Mert holot az Persak
 az napot es Tüzet mindenkor Isten
 gyanant tisztelték legyen, illendőb-
 nek tilték lenni, az magok Istenek-
 től es tiszta langtól meg emesztetni-
 ek, hogy sem mint az földtől, rut es
 őtromba elementumtól el nyeletet-
 nek.

nekutanna az harzi isteneket
 imada, az Macedon kat,
 kezeket fogvan, kere, hogy
 azt az napot vizan mulat-
 nak az kiral'yal együtt la-
 kozva, kit, azt monda, hogy
 egy keves üdö mulva Baby-
 loniaban meg latando vol-
 na. Ezeket mondvan az ra-

kas sara vidamul felbaga, es tagait sепен hely-
 besztetven, az mely maga viselessé leüle, azt
 mind regien meg tartvan, meg hala. Az ra-
 kas sa minékutanna meg gyuytatek, az trombitak
 meg zendulenek, es mind az, egesz had az ég sele-
 fel kiálta, nem különbben mint az harizon szokot
 lenni. Az elefantok is iszonyuvan harfoganak.
 Ezeket az Calanus halala felal fötökelltes auto-
 rok irtak meg, kinek gyözheterlen elmeje minden
 jullyos d'nyokuk alhatatoson való viselesere jeles
 pelda. Ezeknekutanna Susa városba menven,
 Statyvat Dariusznak nagyobbik leányát törvény
 szerint való házassággal magához vette. Az kif-
 sebbiket Dny. enist selelegud H phastionak ada.
 Az M'cedoniai saso uraknak is es nevezetes
 k'aratnak minden nevezetesegektől való gattatoz
 so nevezetes szüzeket mint egy nyolczvan g et ha-
 zafi-

asita, hogy ne láttatnék az, hogy egyedül vol-
 na az nyusokasnak kezdője. Az menyegzők Per-
 sziar módon ill-tenek, az több Macedonoknak is, az
 kik regen meg hazalodtanok vala, kiralyi lako-
 dalmot szerze. Melyben mikor kelenz ezer ven-
 deg volna, azt mondgyak felölle, hogy az itatra
 őket mind egy egy arany poharral ajandekozta
 meg. Azon időben mind egy üdeju harmincz
 ezer istu vitezek kik az városoknak reszserint töl-
 le eppittetteknek, reszserint meg gyözettettek-
 nek is capitani alatt minden hadi szolgalatokra
 Macedonai módon felette sепен fel segyverkez-
 tettenek vala, Sandorhoz jövenek: kiket Epigonu-
 toknak az az, utannok következőknek nevez vala.
 Ezeknek jöretelken az Macedonok valamenyere
 Somorkodni lattatának. Mert midőn az sok üdö-
 töl fogva valo vitezkedessel elfaradot Macedonok
 az kiralynak az gyulekezetekben gyakrabban el-
 tene szolnanak azoknak feletteh valo szabadsagok-
 nak meg szabolasara magának ezeket az vite-
 zeket szerzette vala, kiket felette nagy jo teteme-
 nyekkelis meg ekosite. Harpalus penig, kire az
 kiraly Babyloniaban az kincznek es adéknak
 gondviseletet hadta vala, mikor meg hallotta vol-
 na hogy Sandornak hatalmaval az Indiai kirá-
 yok job reszere meg haytattanak volna, es hogy
 minden dolgoknak jo szerencses kimenetelivel im-
 par neki mindenek hatalmaban volnanak, az
 elli vala hogy Sandor az messzeb valo helyek

Oda az hely
re) tudniillik
Babylonia-
ba.

Tizen njoletz
ezer koron-
as aranyat.

Harom ezer
ezer vaio e-
zer koronas
aranyat.

meg tudakozásának, es az dücsőség öregbítésének felette kíván ja lenen, oda az helyre nem könnyen menendő volna vissza. Annak okert magat az gyönyörűségekre es tobzodásra ad van, az fő nemzetes es büsületes asfßonyallatok, ne ösösköt teven, mindenször bujaságot gyako li. Az Athenas városból az híres tisztatalan ssemeli, kinek neve Ptozoice vala, hozzá hivatvan, azonrak nem csak elteben ada igen nagy es kiralyi ajándekokat, hanem meg bolta utannis felette híres koporsót, harmincz talentomot költen vea, eppitetni akara. Ezekre es ezekhez hasonlo utaltatos gyönyörűségekre nagy summat tekozolván, midön meg ertette volna, hogy Sandor Indiabol visszajötebél sok tisztartokat az alattok valokon cselekedtetet gonosz tetemenyekert vadoltattakat igen meg büntetet volna: á maga lelki ismereti sserintattól felven, hogy ö raytais valami olyan ne törtinnék, öt ezer talentumot gyütven ösve, hat ezet fizetetet emberrel igen hamar Atticaba mene. Midön periz ötöt senki be nem fogadna, az vitezeket Tenarusnal hagyvan, az hun immar annakelotte az soldos vitezeknek kikert az tisztartok. Asiabán az kiralynak parancsolattyahol elbo-csatottanak vala, igen nagy sokasaga gyülekeret vala ösve, az kincsel Athenasba mene. Ehez mindgyart ugyan toly-ngra az városbelüknek felette nagy sokasaga gyüle, az aranytól inkább hogy sem mint az emberhez valö se. etettől visel-

tet ven,

setven, es kivaltkeppen az oratorok, es azok az kik prokatorlagokat kereskednek, k ket hogy az maga dolgot az kösség elöt olalmaznak keves adomanyaval rea birvan, könnyen meg fogada. Annakutanna az kösség gyulest teren, az varosbol ki küldetek, es az Görög vitezekhez jutvan, ot de vagatek. Ezekből, kegyes olvaso, az mik ez csorbaban még nincsenek, könnyen be tellyesithetni.

Annakokaert harmincz hajoval Suniumra altal kelének. Ez az Athenashoz valo földnek az tengerre haylot hegye, az honnat, azt vegesteke vala, hogy az varosnak portufara mennyenek. Minekutanna ezeket az kiraly meg erte, Harpalusra es az Athenas varosbeliekre egyenlőkeppen meg haragvan, hajokat parancsola csinaltatni, mindgyarast az Athenas varosra akarvan menni. Mely tanacsot midőn elmejeben forgatna, titkon neki levelet adanak, melyből meg erte, hogy Harpalus Athenæ varosba be ment volna, az fő tündeknek elmejeket kincsel megahoznaptotta volna, de keves üdö mulva az kösségnek tanacsabol az varosbol ki küldetven, az Görög vitezekhez jutot volna, kiktől meg fogattarvan, egy hivogato poröblotol csalarlaggal meg öletet

Q95

volna.

Azhoz a fiai
nak verek.
fel meghin-
tetet embe-
rek arra sem
meltok, hogy
az közönse-
ges hazában
eljenek.

volna. Ezeken örvendezven, az Europa-
ba által menetelre való tanácsot hatra
hagya. De az számkivettettek, azokon ki-
vül, kik az hazafiainak verekekkel meg hin-
tettének vala, hogy az Görögöknek min-
den varositol, mellyekből ki üzenttettek
vala, vissza fogadtatának, meg paran-
csola. Es az Görögök az parancsolatot
nem merven megvetni, noha azt ilik
vala, hogy az törvények meg romlásnak
kezdeti volna, meg marhajokat is, mel-
lyek még ugyan volnanak, az megfen-
tenszot számkivettetteknek meg adak.
Csak az Athenas varost élők, nem csak
az magokenak hanem az közönleges iza-
badfagnakis oltalmazoi, az embereknek
rutfogit, miert hogy nehezen szenvedik
vala, nem kiralynak parancsolattyaival,
hanem regi eleiknek törvényekkel es er-
kölcökkel igazgattatni szokvan, magok
közze be nem bocsaték. Azért az számki-
vettettek hatarokból kivetek, minde-
neket inkább el akarvan szenvedni, hogy
sem mint regen az ő varosoknak, akkor
még az számkivettettek-is moslekit be e-
resteni. Sándor azokat az kik az vitezek
közöt vennyebbek valanak, hazajukba
vissza bocsatvan, tizenharom ezer gyalog-
got, es ket ezer lovasf, kiket Asziban meg

Melto az vé-
vitezeket
szabadlag.
ga megajan-
dekozni.

tartana valótatni parancsola: azt ítélni,
 hogy Afiat keves haddal meg tARTHANA
 miert hogy sok helyekben oltalmokat ren-
 delt volna, és az minapiban eppittetet va-
 rosok mellyeket lakosokkal meg töltöt
 volna, az partútesben törekedőknek el-
 lenek allananak. De minekelötte ki valas-
 tana, az kiket meg tartando volna, meg
 hirdettete, hogy az vitezek, az kiknek mi-
 vel adoffok volnanak, mindnyajan meg
 vallanak. Meg ertette vala, hogy többire
 mindnyajan nagy adoffagot raktanak vol-
 na fel. Es nohasz magok tobzodások miat
 adoffultanak volna; mindazonaltal el ve-
 gezte vala, hogy ő maga fizesse meg. Ama-
 zok magokat probaltatni velven, hogy az
 tekozlokat az mereteleteseftől kőn-
 nyebben meg valasztana, halogat-
 va valami keves üdőt el töltöttének va-
 la. Es az kiraly elege tudvan, hogy az
 adoffag meg vallanak az tegyenles nem
 az engedetlenfeg allana ellene: mind az
 egek táborban ástalokat helyhez tetni, és
 a tiz ezer talentomot ele vitetni paran-
 csola. Akkor ostan az dolgot vellek el-
 hitetven, meg vallak. Es olyan nagy
 kincsbe ^b száz harmincz talentomnál több
 meg nem marada. El annyira az à had,
 moha annyi felette gazdag nemzetiségnek
 meg

Igen illik,
 hogy az gaz-
 dag fejedel-
 mek adako-
 zok es böke-
 züvek legye-
 nek, kivált-
 keppen az vj-
 tezekhez.

^a Hat ezer-
 szervale e-
 zer koronas
 aranyat.

^b Hetven
 nyolez ezer
 koronas ar-
 nyal.

Az régi hadakozó emberek inkább kapósta-
nak az győzedeimen és az ártósegen, hogy se mint az pr-
dan. Magjart vitez uraim ide vigyaz-
saiok.

meg győzője vala; mindazonáltal több győzedelmet vún el, hogy sem mint praedat Afiabol. De mihelt megtudatek, hogy nemelleyek haza bocsattatnanak nemelleyek megtartatnanak, azt velven, hogy az ő birodalmanak lakó helye tellyes eleteben Afiaban lenne, estelenül es az vitezi rendtartasrol meg nem emlékezven, tamadasra nező főkkal az tabort meg töltek, es az kiralyra kegyetlembül rohanvan hogy sem mint másbor, mindnyajan egybesmind elbocsatait kezdenek kevanni, az sebhelyekkel meg rutitattot orczajokat es őshajokat mutogtvan. Sem vagy az capitánoknak dorgalásoktol, vagy az kiralynak meltofigatol meg nem rettenven, midőn fölni akar-
na, zuzavaros kialtással es vitezi erőfakkal fővat meg fogjak vala, nyilván ki valvan, hogy onnat sohova nem mozdulnanak, hanem csak hazajok fele. Vegre meg csendesedven, miert hogy ők azt hiszik vala, hogy az kiraly inkább meg busult volna, hogy sem mint ő magok busulhat-
nak vala, mit cselekedendő volna, azt varjak vala, kiknek az kiraly így szól: Mit jelent Vitezek ez az hitelen valo tamadas, es ilyen semtelen, es feletteb valio szabadias? Ki mondani felek. paran,

Az kemény
n...vite-
zeknek vak-
merosegetek
kemény ha-
ragos beszéd
del kellett
az vezernek
megzaboz-
ni.

solatomat bizonyára beímlatomást meg
 egtetek, es engedelemből valo kiraly
 agyok, kinek sem arra, hogy veletek böl-
 yak, sem arra hogy tütöket meg ismerje-
 tek es incselek, avagy meg nezzetek, sza-
 adfagot nem hagyá:ok Bizonyara ho-
 tot nemelleyeket haza bocsatani, nemel-
 yeket egy keves údó mulva magammal
 rendeltem legyen azon közönséges ha-
 tankba vinni, azt látom hogy mind azok
 ream kialtnak, az kik el menendők, smind
 penig ezek, az kikkel az ele küldetteknek
 utannok menni vegestem. Mi dologez,
 vitezek? Az külömbözö dologban min-
 deneknek egyenlő kialtafok vagyon.
 igen akarnam megtudni, ha azok pana-
 sölkodnake en felöllem az kik el men-
 nek, avagy azok az kik megtartatnak.
 Azt hinned, hogy mindnyajan egy bayjal
 emeltek legyen fel az kialtaft, egyenlő-
 keppen mind az eges fokafagtól ollyan
 elelet adatek, hogy mindnyajan pana-
 sölkodnak. Akkor az kiraly monda:
 Az Herculesre mondom, nem lehet
 hogy el hidgyem, hogy mindeneknek e-
 gyenlőkeppen valo panasölkodo oka ez
 legyen, az mellyet mutattok, az melyben
 az hadnak nagyob rebe nincsen, ugymint
 holot többeket bocsatottam legyen el,
 hogy

hogy sem mint megtartando vagyok. Ez alatt bizonyara nagyobb gyanuffag fekszik, az mely mindeneket elforditot entölem. Mert mikor hadra el mind az egész had az maga kirallyst? Meg az solgak is egybesz mind el nem futnak az ő uroktól, hanem hogy az egyebektől el hagyattak el ne hadgyak, nem ünemű altallag vagy on bennük. De en ilyen dühűs tamadrol el feletkezven, orvosságokkal az meg gyógyíthatatlanokat úgy kezem gyógyítani. Az Herculestre mondom, hogy minden remenséget, mellyet tú felölletek el nembe befogtam vala, meg vetem, es nem úgy mint en vitezimmal (mert immar azok lenni meg büntetek) hanem mint felette haladatlanokkal kevantatik, úgy cselekedni rendeltem. Az jó szerencses dolgokban, mellyekkel tú bővölködtek, bolondoskodni kezdettetek, el feletkezven arról az állapotrol, melyből az en jó tetemenyemmel öitöztetek ki. Meltok leven az Herculestre mondom, hogy azonban venhedtetek volna meg. Mert könnyeb tünetek az gonos szerencset hogy sem mint az jot viselnetek. Ime vegtere azok az kik az Toroknak es Persaknak nem regen ado fizetői valanak, az Asianak es anni nemzetiségeknek praedait meg

Az emberek az jó szerencsenek bora valgyakran meg szedülnek.

meguntak. — Az kik Philep kiraly alatt fe-
 g mezitelenek voltanak, most azok az
 arsony ruhakat utallyak. Az aranyat es
 zűlőt az semek nem szenvedhetik. Mert
 a edenyeket kevannak, es keresztülkaful
 sinaltatot vessőköl való paisokat, es
 osdas sablyakat. Illyen ekeffeggel tün-
 lőkölve vöttelek tülöket, es ^a öt száz ta-
 lentom adoffagot, midön minden kiralyi
 nazi eszkö ^b hatvan talentomnak felette
 nem volna, az en cselkedetimnek fun-
 damentoma, mely talentomokkal mind-
 azonaktal, (tavul legyen az irigység) az
 vilagnak felette nagy rešet birodalmom
 ala haytottam. A fiat untatoke meg, mely
 minket az vifeltetet dolgoknak dúcsöfe-
 gevel az Istenekkel egyenlökke töt Euro-
 paba sietteke menni. kiralyotokat el hagy-
 van, holott többeknek közzülletek uti
 kölcsége sem kendet volna, ha az adof-
 tagtokat meg nem fizettem volna? De en
 hissem, az Afiai prædakkal siettek olyan
 igen haza. Nem begyenliteke telhetetlen
 hafatokban az meg gyözettetet nemzet-
 tegektöl való ragadományokat ideftova
 vifelve gyermekitekhez es felesegtekhez
 vissza menő akarattal lenni, kiknek az
 gyözedelemnek jutalmat kevesen mutat-
 hattat meg. Mert többiteknek, mi-
 dön

^a Harom
 száz ezer ko-
 ronas aranjat

^b Harmincz
 hat ezer ko-
 ronas arany-
 nak.

Az Istenek-
 kel) az az,
 az Libera-
 tyával es
 Herculeffel.

dön még az magatok remenségetis meg
 előztetek, meg fegyveritek is zalagt a vad-
 nak. Kellemes vitezeknelkül lesek el pe-
 nig, az magok safarinainak agyafinelkül,
 kiknek annyi fok gazdasagokból csak
 az maradt meg, az mit költnék. An-
 nakokvert az en töllem futoknak nyillya-
 nak meg az hatarok: tisztullyatok el innet
 mentöl hamarab. En az Persakkal az el
 menőknek hatokat oltalmazandom. Sen-
 kit nem tartozsatok. Éabadicsatok meg az
 en semeimet felette haladatlan nemze-
 tes feleim. Örvendezve fogadnake tú ö-
 ket az tú fűletek es gyermekitek, az tú ki-
 ralyotoknelkül haza menőket? Eleikbe
 menke az el hagyoknak es pribekeknek?
 Az Hercules engemet ugy segillyen, hogy
 győzedelmesen követem az tú futastokat:
 es valahun lesek tú öket meg büntetlek:
 ezeket az kikkel engemet el hadtok, eke-
 fitveu, es nalatoknal fellyeb böcsülven.
 Immar penig meg tudgyatok, mind az
 hadnak mi hasna legyen az kiralynelkül,
 es mind en bennem egyedül micsoda te-
 hetseg legyen. Annakutanna az fekből
 agyarkodvale ugrek, es az fegyveresek
 feregenek az közapire mene, es eeben
 tartvan azokat az kik ellene felette ke-
 gyetlenül bollottanak vala, egyyenkent
 keze-

Sandonnak
 felette bator
 es selekedeti.

ezzevel meg ragadoza, es azok ellene tu-
akodni nem merven, az test őrzőknek
bondségek ala tizenharmat ada
kennek.

Ki hinne, az egy keves údóval annake-
bette kegyetlen gyülekezetet az hirtelen
valo felelemmel meg csököntnek lenni?
es hogy midőn azokat az halalos bunte-
tetre latna vonattatni, nem mertenek le-
gyen sulyosb dolgokat az többinel pro-
alni? es hogy az vitezeknek annakelotte
ilyen feletteb valo szabadsagok es partu-
tetre nező erőszakjok ugy el nyomattatot
egyen, hogy nem hogy mindnyajok köz-
ül valaki az rajok rohanó kiralynak el-
tne allot legyen, de még mindenek fel-
tekben elis halvan, es menyűtökötől
megremültekhez hasonlok leven, az ki-
aly ő felőlők-is mit rendelendő volna,
etseges elmevel varnak? Annakokaert
vagy az kiralyi nevek, mellyet az nem-
etsegek mellyek az kiralyok alat vad-
nak lstenek gyanant tisztelnék, vagy az
naga tulaydon bocsületi, avagy az biro-
almot olyan nagy erővel forgatonak
aterfaga megremite őket. Az svenve-
ésnek bizonyara fő példajat adak: es el
nyera nem indittatanak fel az ő vitező
arfaiknak halalos büntetesen, midőn e-

Aztamadaft
indiro vite-
zek fenyeke-
kel tartarnak
meg hivatal-
lyokban, kik
el konasz-
nak az felet-
teb valo sza-
badfaggal.

Nagy szenve-
deteseknek
peldaja az al
hatatos se-
tegen.

czaka őket meg öltettéknek tudnak lenni, hogy semmit el nem mulattanak legyen az mit mindenek engedelmesben es kegyesben cselekednenek. Mert midőn második nap hozzá menven, be ne bocsattattanak volna, csak az Afisi vitezek erőtven be, mind az egész táborban kegyes kiáltást tőnek: azt izervén hogy ők mindgyütt halálra adnak magokat, hogyha az kiraly az haragban alhatatos lenne. De amaz mindenekre az miket forralt vala, meg altaikodot elnevel leven, az jóvevény vitezeknek sokfagokat hozza hivatni parancsola, az Macedonok az táborban tartatvan: es midőn össze sokasgyűltenek volna, tolmacs által ilyen oratiot tőn előtők. Midőn Europabol altal mennek Afiba, azt remenlem vala, hogy en az en birodalmomhoz sok főnemzetfeget, embereknek sokfagokat

Az megaltalkodot elnevel leven nem könnyű változik meg.

Sandor ezzel az oratioval az maga meltsagat oltalmazza, es az vitezeknek tamadsfokhoz utolsó orvossaggal nyul, az magatestenak őrizetir az Perlakra bizza es az tamadainak okait el oitya.

adando volnek. Es nem is csalatkoztam meg abban, az mit ezek felől az hirnek hittem. De azokhoz ez is oda jarult, hogy fő vitez embereket latok, az magok kiralyhoz győzhetetlen kegyességuveket. Azt hittem vala, hogy mindenek mertekletlenleggel folynak es az felettes valójó beren-

erendsevel az gyönyörűségekbe merül-
 tek. De az Herculesre mondom, hogy az
 itezkedésnek hivatalit az elmeknek es
 esteeknek ez erejével mind egyenlőkep-
 en serényen szenveditek: es holot vitez
 emberek vadtok, az vitezseget nem inkab
 yakorlyatok, mint az hűséget. Ezt en
 nem most vallom először, hanem regtől
 fogva tudom. Azert ifju vitezeket is köz-
 üllitek választottam es túzókat az en vi-
 zezim közibe elegitettelek. Azon öltöze-
 tetek, azon fegyveretek vagyon túnc-
 ztek. Az engedelmesseg penig es az parai-
 szolatnak szenvedése tú bennetek sokkal
 könnyebb hogy sem mint egyebekben. Annak-
 okkaert magamhoz hazafarsul az Persiai
 Oxyartesnek leanyat vöttem, nem utal
 van az fogoly leanytol magzatokat fo-
 gadni. Csak hamar annakutanna az en
 nemzetemnek nemet tavulb kivanvan
 erjetteni, az Darius leanyat vöttem fe-
 leségül, es az főfő barátimnak tanacsul
 ottam, hogy magzatokat az foglyokbol
 nemzenenek, hogy evel az sent fővét-
 teggel az meg győzöttettek es győze-
 delmesnek minden külömbsegeket ki re-
 késttenem. Annakokaert Vitezek, maga-
 zokat töllem farmazottaknak nem hoz-
 tam fogadottaknak hidgyetek lenni. Asi-

Oda fel Co-
 hortanus
 nak Roxane
 nevü leanyat
 vötte felesé-
 gül.

anak es Europeanak egyetlen egy birodalma vagyon. Az Macedonoknak fegyvereket nektek adom. Meg ovasítottam az jóvevény uysagot: mind nemzetes feleim vadtok, s mind vitezim. Mindenek hasonlo fint viselnek. Sem az Persaknak az Macedonoknak sokasokat arnyekozni sem az Macedonoknak az Persakot követni nem distelen dolog. Egy meltofsagvaknak kel lenniek, az kik egy kiraly alatt elendők. Ezt az oratiot teven, az maga teistenek őrizetit az Persakra biza, udvari solgakke Persakat, környűlötte forgolodokke Persakat rende. Kik által midőn az Macedonok, az kik ez tamadasra okot adtanak volna, az halalos büntetefekre kötőztetve vonatnanak, azt mondgyak hogy azok közzül egyyk meltofsaggal es üdövel tekintetes az kiralynak így sollot volna.

Meddig kedvezendő vagy (ugy mond)

Igaz lön be-
szede ez vi-
tez ember-
nek, de San-
dornak nagy
haragja az.
val meg nem
enyhitetek.

az te elmednek az halalos büntetefekben-is, s még külső sokasuvakban? Az te vitezid, az te nemzetes feleid mentseget meg sem ertven, az magok foglyai viven őket vonattatnak az büntetefre. Ha itiled hogy az halalt meg erdemlettek, az kar csak az halalos büntetefnek solgait változtasd meg. Szeretettel valo elmevel

inte-

intetik vala, ha az igaznak fenvedője lőt volna. De az ő haragja dúl, ő flegre jutot vala. Azert ismet, mert egy keves údeig az kiknek meg vala parancsolva, ketelkedtenek vala, azonkeppen az mint köztözve valanak, őket az folyo vizbe meritetni parancsola. Meg ez az halalos büntetefis az vitezeket taradafra nem indita. Mert az hadaknak capitanihoz es az kiralynak baratihoz az vitezek seregenkent menenek, azon kerven őket, hogy ha kikket meg az elebbi vetekkel illettetteknek hitilne lenni, ölettetne meg. Az haragjának ők ele vinnek tessket, őlne vagna őket. Minekutanna penig megtudatek, hogy az Persaknak capitanságok adattanak, az poganok külömbkülömb rendekbe öftrattanak, azok Macedonjai nevek-re nevezettének, ők penig gyalazato son tellye fleggel meg vettettek volna, tovább immar az elmejekbe be fogatot banatot el nem fenvedhetek. Hanem az kiralyi udvarba csak egy egy dolmányban futvan, az fegyvereket az ayto elöt meg fanainak banainak jektül el hanyak, es az ayto elöt alvan, hogy be crektetnének, es nekik kegyelem adatnek, alazatoson es firva könyörögnek vala, es hogy az kiraly az ő halalos büntetefekkel elegicse meg

inkább magát hogy sem mint gyalazat-
tyokkal: ők külföldben el nem menne-
nek, hanem csak kegyelmet nyerve. Mel-
lyek midőn Sandornak ertefere adattanak
volna, az kiralyi haznak aytaja meg nyit-
tatvan, hozzájok ki ment. Minekutanna
penig azoknak sírasokat es meg bánáso-
kat bánásokat es tákodásra melto es meg
nyomorodot állapotokat meg látta vol-
na, ő magais vellek sokaig könyveze. Es
aval az alazatosfaggal, hogy nekik meg
kegyelmezne meg nyerek. Az utan őket
hun mertek letesen vadolvan, hun nyaja-
son nevezven, sokakat bennük hadra ha-
söntalanokat kiirta, es felette fő módon
meg ajandekoztattakat el bocsata. Ir-
van is felőlők Antipaternek az Macedo-
niai titartanak, megparancsola, hogy
az harczoknak nezesekre első helyek ren-
delteffenek nekik az jatek nező helyben,
es koborufon üllyenek. Holtok utannis
hogy azoktól maradot gyermekeknek az
atyai fizetesek meg járjanak, akarattya az
lőn. Craterust advan azoknak gondvise-
lőül cletikbe, kinck meg hagyta, hogy An-
tipater helyet az Macedonoknak Thessal-
lusoknak es Raczoknak fő előtők jarojok
legyen, es Antipatert az uy vitezeknek
eldalekjavall az Craterus helyere hivá.

Immar

Az kiralyok
haragjake-
gyelmesség-
gel elegittes-
felmeg hogj
az paiztor
farkassanele-
gyen.

Az haza bo-
csattatot vi-
tezeknek
melto sagok.

Ammar bizonyára régiól fogva Sandor-
nak, mind az annyától Olympias affony-
tól s mind Antipatertől levelek adatta-
nak vala meg, mellyekből micsoda alar-
tomban való gyűlölet volt közöttök,
meg ertette vala. Az annya Antipatert az
birodalomra való vagyafával vadollya
vala, Antipater azt írta vala, hogy Olym-
pias affony az ő böcsületi ellen fok dol-
gokat cselekednek. Annakokaert hogy
Macedoniából ki hivattatnek, azt felet-
te nehez kedvel benvedven, el vegze
hogy Sandort meroggel meg ölne. Ez
dolgokat Sandor mind veghez viven, es
Ecbatanaba Medianak varofaba menve,
az orfagnak fűkfezes dolgait el rendele,
gyjabbán jatek nezeseket es minden es-
tendőnkent való innep napokat hirdette.
Törtinet szerint azokon az napokon
Hephestio, kit az kiraly felette es ugyan
nyafia helyet szeret vala, hideg lelesben
meg hala. Kinek halala miat Sandor cso-
salatos banattal illettetven, fok dolgo-
kat mondgyak hogy cselekedet legyen,
mellyek az kiralyi feiseghez semmikeppen
nem illenek. Mert az nyavalyas orvos
doctort, mintha az gyogitasban gondvi-
letlemb volt volna, fel akasztata. Az
arattryanakholt testere, fel hóval sírva.

Hephestio
ez vilagbol
ki mulvan,
az uranak
Sandornak
előtte jaroja
az halalban.

Feléteb va-
lo ízeretet-
nek jele.

Het ezer ezer
valo ezer es
ket száz ezer
koronas a-
zanyual.

rea borula, es onnat az baratitol elig vo-
nattatek el. Az siraft egy nap es egy ecza-
ka büntelen cselekedé. Es nemely egyéb
dolgot hadtanak emlékezetre mellye-
ket en bizonyara semmikeppen nem hi-
ssek. Az mindazonaltaligaz, hogy San-
dor Hephæstionak, ugy mint az viseltetet
dolgotnak nagy voitaval az halhatatlan
Istenekhez közelitő fő embernek aldoza-
tot tetetet legyen. Temettetesere es ko-
porsojanak csinaltatására tizenket ezer
talentomnál többet költöt. Babyloniaba
viszsa menteben az jövendő mondo
Chaldæusok eleibe menenek, intven ő-
tet, hóg Babyloniaba be ne menne: mert
az ő akkori menetele életének veszedel-
met jelentene. Kiket meg vetven, az ho-
va bándekozot vala menni, el siette. Mert
az adgyak vala hirre neki, hogy az föld
kerekligenek külömbkülömb részeiből
Babyloniaba követek gyűltenek volna,
es az ő jövetelit varnak. Az ő nevenek
rettentése mind az egész vilagot annyira
meg remitette vala, hogy minden nem-
zetlegek, mintha ugyan nekik rendelte-
tet kiralyoknak hizelkednenek. Azert
ugymint mind az egész vilagbol valo gyű-
lese leedven, Babyloniaba érkezni siet
vala. Az hova minckutanna ment volna,

az követeket mind kegyelmesen fogad-
 van haza bocsata. Csaknem ugyan azon
 napokon az Theffalus Mediusnal lakoda-
 lom indittatek, melyre az kiralyis az ba-
 ratical egyút elhivattatvan elmene.
 Ot midőn még az Hercules pohar borat
 meg nem itta volna, hirtelen mintha
 nyillal lötetet volna által, megjajdula.
 Az lakodalombol holt elevenen ki vitet-
 tetven, oly nagy faydalommal gyötrette-
 tek, hogy orvossagul fegyvert kevanna.
 Az barati azt hirdetek, hogy nyavalyaja
 nak oka az resegsegnek mertekletlense-
 ge volt volna. De bizonyara esalardsag
 volt, melynek gyalazattyat az utanna kö-
 vetkezendőknek hatalmok el nyoma.
 Mert Antipater az fiának Cassandernek
 (ki az battyaival Phileppel es Iolással az
 kiralynak solgani sokot vala) el kebitte-
 tet merget adot vala, údejen meg intven
 őtet, hogy azt az Theffaluson es battyain
 kívül egyebekre ne bizna. Annakokaert
 Philep es Iollas, kik az kiralynak italat
 meg soktak vala eleb kostolni, az merget
 hideg vizben tartvan, azon vizet az ki-
 ralynak eleb meg kostoltatot italaban e-
 resetek. Annakutanna negyedik napon,
 midőn az vitezek reššerint őtet meg
 holtnak lenni gyanakodnanak, es azon

Mereggel
 fok fejedel-
 mek ölettet-
 tenek meg.
 Azert kiki
 jól meglassa
 kinek hid-
 gyan.

dolgot titkoltatni hinnek: refferint az ő
 hozza való kívánfagokat el nem alhat-
 nak, somoruvan az kiralyi udvarba me-
 nenek, azon könyörögven, hogy az ki-
 ralt nekik latni szabad lenne, es az test ör-
 zőktől az kiralynak parancsolattyabol be-
 ereftetenek.

Az rea nező vitezeknek semekből ki-
 csordult könyvek oly keppen esenek,
 mintha imor nem az kiralt, hanem annak
 holt testet latogatnak. Mindazonaltal az
 agy környül alloknak keferülegek nagyob
 vala: kiket minekutanna az kiraly meg-
 neze, monda: Mikor en ki mulom, illyen
 vitez emberekhez melto kiralt talaltok,
 Hihetetlen dolog mondasul es halla-
 sul is, hogy testenek azon allapattyaban
 melybe magat foglalta vala, mikor az vi-
 tezetek hozza bocsatando volna, mara-
 dot legyen, meglen attol az eges seregtől
 mind az utolso vitezig kőbőntetek: es az
 vitező nepet elereftven, mintha elete-
 nek minden adoffagatol meg menekedet
 volna, el faradot tagait hatra vete, es pa-
 rancsolvan az baratinak hogy hozzaja
 közelb mennyenek (mert az sovais meg
 kezdet vala immar fogyatkozni) az uyja-
 bol ki vonatot gyűrűt Perdicasnak ada,
 hozza vetven az parancsolatot, hogy az
 ba-

barati az ő testet Hammonhoz vitetnek. Es midőn ezek azt kérdének, hogy az birodalmot kinek hadna: azt felele, hogy annak hadna az ki leg job volna. De immar jo údejen latna ő azt, hogy affelől való vetekedes miat nagy halalos jatekok kefittetnének neki. Ismet Perdicias midőn kérdene, mikor akarna maganak menyeei tífeteleket tetetni: azt monda, hogy akkor akarna, mikor ők bodogok

Felette fő felelet, es melto utolso szok olyan nagy kiralyhoz.

lennének. Vegső rova az kiralynak ez lön, es egy keves údó mulva meghala. Es elsőbőr sirással, kesergésekkel, es jaygatasokkal mind az egész kiralyi udvar zeng vala. Egy keves údó mulva mintha valami kietlen pustasagban mindenek fomorú halgatalással nemak leven badgyadoznak vala, az gondolkodásokra, az után mit ővetkezendő volna, for-

Nagy Urak kik vadatok, fejedelmek kiralyok es Csaszarok ide vgyazzatok. Az nagy hatalommal biro es melto saggait ündöklő Alexander ez vilagbol ki mult: nektek is ezen viragotok leszen, akar mintragaszkodgyatok ez esalard vilaghoz. Ezen az linean minden rendbeli embereknek altal kelletik menniek: mert a ki eletszületefevel kezdi, halalaval vegezi. Ez penig az Nagy Sandor harmincz ket esztendő es nyolcz holnapot elt. Tizenket esztendő es hasonlokeppen nyolcz holnapot regnalt. Vilag tetempese után 3653 eszt: holt meg-

mulvan az banat. Az testenek őrizetihez sokot fő urfiak sem az banatnak nagy roltat el nem benvedhetek, sem magokat az kiralyi haznak pitvaraban meg nem arthatak: es ideftova budosvan es dühös-

ködök-

ködökhöz hasonlok leven, mind az egész varost siraljal es keserűséggel megtöltöttek vala, semmi siralmas panaszokodásokat el nem hagyvan, mellyeket ilyen esetben az banat szolgáltat. Azert az kik az kiralyi udvaron kívül megallottanak vala, mind az Macedonok s mind az pogonok egyenlőkeppen őve furanak, es az közönséges banatban az meggyőzöttetek az győzedelmektől meg nem valasztathatnak vala. Az Persak felette igaz es kegyelmes uroknak, az Macedonok igen jeles es fő vitez kiralyoknak nevezven őtet, az kesergesben neműnemű vilongastefnek vala. Es nem csak az kesergőknek hanem az panaszokodoknak is savok hallatnak vala, hogy olyan ifiukoraban es mind eletenek s mind serencsejenek viragaban az Isteneknek irigysegekkel ragattatot volna ki az emberi dolgok közül. Az vitezeket harcra ki vivő, varosokat ostromlo, köfalokra felhago, vitez embereket az őve gyült sokasag előtt ajandekozo kiralynak nyers ereje es arczulattya forog vala semek előtt. Akkor az Macedonok bannyakbannyak vala, hogy Isteni tiszteleteket neki nem engedtenek volna, es azt vallyak vala, hogy Istentelenek es haladatlanok voltanak volna,

Az megholt jeles fejedelmeket minden rendek meltan ohaytyak.

Irigyek levő az jelen valo jofagot megvettyük, az szentünk elől elmultat ohaytyuk.

volna, hogy az ő fűleit az melto nevezet-
 őől meg csaltak volna. Es midőn az ki-
 ralynak hun tisteletiben, s-hun hozza va-
 o nagy szeretetekben sokaig mulatozta-
 nak volna, az éanakodas ő magokra for-
 dula. Lattyak vala azt hog'ők Macedonia-
 ból az Euphrates folyo vizen tul men-
 ven, az éokatlan birodalmot meg vető el-
 énsfegek között hagyattattanak volna el:
 az kiralynak bizonyos örökőfenelkűl, az
 örőbagnak-is örökőfenelkűl az közönse-
 ges erőket kiki mind magához vonando
 volna. Annakutanna az hazafiai között
 valo hadakat, mellyek következenek, el-
 mejekkel jóvendők vala. Ismet nem az
 Afianak birodalmaert, hanem az kiraly-
 ert kellene nekik vereket ontaniok. Az
 régi vaksebeket uy sebekkel kellene meg-
 aggatniok. Az erőtlen ven vitezeknek,
 sak nem regen kerven hazajokba valo
 ocsatast az igaz kiralytol, immartalam
 alamelly böcsületlen udvari éolganak
 atalmajert kellett meg halniok. Mi-
 őn ezeket az gondolatokat forgatnak,
 z eczaka reajok erkezek, es az reműlest
 regbite. Az vitezek fegyverben vigyaz-
 ak vala: az Babyloniaiakban ki az kőfa-
 okrol, ki az maga hazanak hearoltavul
 ezel vala, mintha bizonyosbakat latan-
 dok

Minékutann
 na az fő el-
 kel, minden
 tagok meg
 fogyatkoz-
 nak.

dok volnanak. Es gyortyakat senki nem
 mervala gyvytani. Es miert hog az kemek-
 nek latafok megbunik vala, zaygasokat
 es hozatokat fú. ökkal kapdosnak vala. Es
 gyakrabban heaba valo felelemtől ret-
 tenven meg, az fú. öt öivenyeken eggik
 az matiknak eleibe futoi van, egymashoz
 valo gyanvfaggal es felelemmel viseltet-
 nek vala. Az Persak az hajokat az ö. öka-
 fok berent el nyiretven gyaß ruhában fe-
 lesegekkel es gyermekekkel egyetembe,
 nem ugy mint gyözedelmelt es nem re-
 gen ellenfegeket, hanem mint az magok
 nemzetsegenek felette igaz kirallyat tö-
 kelletes beretettel sirattyak vala. Kik az
 kiraly alat valo eleteket megbokvan, azt
 vallyak vala, hogy mas az ki nekik pa-
 rancsolna, nalanal meltoß nem volt vol-
 na. Es nem csak az varosnak köfalai kö-
 zöt tartatik vala az keferüfeg, hanem a-
 hoz leg közelb valo orßagot, annakutan-
 na Aßianak nagy reßet az Euphratefen in-
 net olyan nagy vaßelynek hire el hatot-
 ta vala. Az Darius annyianak is hamar hí-
 revellön. Azert az ruhat, az melybe öltö-
 zöt vala, el hasitvan, gyaß ruhába öltözök,
 es az haját faggatvan, testét az földre ve-
 te. Mellette ül vala eggik az unoka leanyi
 közzül, az minspiban meg holt Hephæ-
 stiot

How ne fi-
 ratnak azt e-
 gyeb rendbe
 liek, azl. et
 meg az rabo
 közzülök
 szerent kefe-
 regnek.

fiot gyáfló, kihez feleségül ment vala.
 es az banatnak tulaydon okait az közön-
 leges keferúfegben meg uyittyak vala.
 De minden óvaintk nyomorufagokat az
 egy Syfigambis szenvedt vala. Ó az maga-
 ter, ó az unoka leanyinak esete ket firattya
 vala. Azt uy banat az el multakatis ebe-
 be juttatta vala. Az hinned hogy csak ak-
 kor holt volna meg Dariüs, es az nyomo-
 rult Syfigambisnak egyenlőkeppen ket fi-
 at kellene el temettetni. Az meg holta-
 kat es az eleveneket egyberf mind firattya
 vala. Mert az leanyoknak ki viselendő
 volna gongyokat? kicsoda lenne mas ol-
 yan mint Sandor? Ók ismet meg fogat-
 tattanak volna, ismet ki estenek volna az
 birodalombol. Az ki őket Dariüsnak ha-
 lala utan oltalmazna, talaltanak volt: de
 Sandor utan az ki rasytok könyörülne, bi-
 zonyara nem talalandok volnanak. Ez
 zeferves dolgok között ebebe jut vala,
 hogy az kiralyok között leg kegyetlemb
 Dehustol mind egy nap nyolczvan attya-
 lai vagattanak volna le, es annyi fiaknak
 esedelmekhez az attyok is hozza adatot
 volna. Het gyermekiben, kiket ó maga
 sult volna, egy elne. Dariüs nagy melto-
 ságban regnalt volna egy keves údeig,
 hogy kegyetlembül öletethetnek meg.

Nemellyek
 mennel na-
 gvob melto-
 sagra hag-
 nak, annal
 ruttyabbul es
 nek le.

Vegte;

Az nagy ba-
nat az erős
szüveket is
megtöri, es
az feletteb-
valo keferü-
seg ember-
nek eletet
könnyen el-
borittya es el-
fogyattya.

Sandornak
fő dicsireti,
mellyet az
nagy fejedel-
mek bargya
korta meg-
nezzenek, es
kövernü-
gyekezze-
nek.

Vegtere az keferüsegtől el nyomatek, es
minekutanna az fejet befedeze az terde-
in ülő leany es fiu unokait megvetven,
magat az eteltől es az napnak vilagatol is
megtartoztata. Minekutanna halalat el
banta vala, örök napon ki mulek. Bi-
zonyara Sandornak ehzevalo engedel-
meflegenek, es minden foglyokhoz valo
igassaganak nagy peldaja ennek az as-
sonynak halala: ki midőn Darius utan
maga eletet benvedte volna, Sandor u-
tan elni altalla. Es az Herculefre mon-
dom, az kiraly felől igaz iteletet tevőknel
nyilvan vagyon, hogy az jofagok ő benne
az ő termefetic voltanak, az vetkek pe-
nig vagy az kerencseje vagy az eleteje.
Az elmenek benne csodalatos creje vala,
az munkanak benvedese csak nem feltet-
teb valo, vitefsege nem csak az kiralyok
közöt fő, hanem azok között is, az kik-
nek ez az jofag tulaydonok volt: adako-
zafa oly, hogy gyakorta nagyobbakat ad-
na azoknal az miket az emberek az lste-
nektől kernek: kegyelmefsege az meg-
győzettettekhez: annyi orbagokat vagy
meg adot nekik, az kiktől azokat haddal
el vötte vala, avagy ajandekon adot: az
halalt, melynek felelme egyebet elieft,
eges eleteben meg utalta: az dúcsőleg-
nek

nek es az dicsiretnek az mikeppen hogy
 letenel nagyob kevanfaga, azonkep-
 ben mint ifunak es olyan nagy dolgok-
 ban meg engedhető: annak felette az bú-
 csihez valo kegyessége, kiknek eggiket O-
 ympias aßonyt az halhatatlanfagnak
 bentelni rendelte vala, Philep kiralyert
 bõbütt allot vala: annak felette csak nem
 minden baratival valo jo tetemenye, az
 ritizekhez jo akarattya: elmejenek nagy
 voltaval egyenlõ tanacsa, es az megnyit az
 õ údeje elig benvedhet vala serenyfge:
 az feletteb valo kevanfagoknak mertek-
 tellege, az Venußal az termeket berint
 valo kivanfagnal kevesbe valo elise: es
 kemmi gyõnyörüfge hanem csak enge-
 delembõl valo bizonyara felette nagy jo-
 sagok valanak benne. Ezek penig az be-
 tencsenek vetkei valanak, az Istenekkel
 magat egyenlõve tenni, es mennyei tit-
 cseleteket kevanni, es effeket tanacsul
 ado Isteni feleleteknek hinni, es az õtet
 madni nem akarokra feletteb hogy sem
 mint illik vala haragonni: idegen ruha-
 zatra változtatni testenek öltözetit, kö-
 zvetni az meg gyõzöttetet nemzetsegek-
 nek erkölcsöket, mellyeket az diadalom
 lõt meg utalt vala. Mert az haragot es
 az bornak kevanfagat mikeppen hogy az

Sandorban
 valo macu-
 lak, mellyek
 tól az feje-
 delmeknek
 üressenek
 kel lenniük.

ifjuság ingerlette vala, azonképpen a
venfeg meg enyhithette volna. Meg kel
mindazonáltal vallanunk, hogy noha fe-
lette fokkal tartozot legyen az viteffeg-
nek, de többel tartozot az szerencsenek,
mellyet minden halando emberek közzül

Birtokaban
tartot) az az,
olyjo szeren-
ces volt,
mintha az
szerencse u-
gyan tőle
függő volt
na.

birtokaban egyedül tartot. Hanybor
hitta őtet vissza az halalbol? Hanybor ol-
talmazta meg süntelen valo bodogfaga-
val az veszedelmekre vakmerőkeppen
valo meneteli utan? Az életnek is azon
veget rendelte neki, az mellyet az dúcső-
segnek. Vartak őtet az istenek az még
az napkeleti birodalmot meg haytvan, es
az Oceanum tengerre menven, valamit
az halandóság befog vala, be tellyesite-
nc. Ennek az kiralynak es vezernek helye-
be következő fejedlem kerestetik vala.
De nagyob tereh vala, hogy sem mint egy
ember azt fel vállalhatna. Annakokaert
annak még az neveis es az viseltetet dol-
goknak hire mayd mind az egeß vilagra
az kiralyokat es az országokat el hiresite:
es felette hiresneveseknek tartattanak,
az kik bar leg kissebbik részhez ragas-
kodtanak is olyan nagy birodalomnak.

Tovabba Babyioniaban (mert onnat
tert el befedem) az ő testenek őrző az
kiralynak fő fő barátit es az hadaknak ca-
pita-

tanit az kiralyi udvarba hivak. Követe-
ket az vitezeknek fokasaga, kik tudni a-
rjak vala, Sandornak birodalma kire-
aliando volna. Sok capitano az vite-
knek fokasagaval kirekestetven, az ki-
alyi udvarba be nem mehetnek vala,
ert akialto azokon hivul az kik neven-
t bolittatnanak, egyebeket be nem bo-
ata. De az engedeleből valo biro-
alom meg vettetik vala, es előbör az
gy jaygatas es firas még uyittatek. An-
kutanna az következő dolognak
rakozasa az firaft meg allatvan, halga-
ft berze. Akkor Perdiccas az kiralyi fe-
t az vitezlő nep eleibe tetetven, mely
Sandornak koronaja es ruhaja figyve-
vel együt valanak, az kiralytol neki az
t valo napon adatot gyürüt azon fe-
teve: mellyeknek nezevel ismet az
ndeneknek ki csordult könyvek az si-
ft meg uyitak. Es Perdiccas monda: En
ronyara az gyürüt mellyel ő az orfag
k es birodalomnak erejet fektava
g pecsetelni, nekem ő magatol ada-
ttat tunektek meg adom. Tovabba no-
semmi veseljehez, mellyel illetettünk,
tonlo az meg haragut istenektől nem
ndoltathatik: mindazonaltal az dol-
knak, mellyeket eselekedet, nagy voltat

Perdiccas-
nak az San-
dor helyebe
következen-
dő kiralynak
valasztasa fe-
löl valo ke-
serves ora-
ticia.

meg nezőknek szabad el hinniek, hogy ilyen híres neves embert az Istenek engedtenek volt az emberi dolgoknak, melyeknek sorok be tellyesítettven, hamar vissza kevanak őket az magok nemeknek. Annakokaert miert hogy semmi cgyeb ő belőle meg nem maradot, hanem az mi mindenkor az halhatatlanságtól meg tartatik, az ő testenek es nevenek mentől hamar eb igazát adjuk meg, arról el nem feletkezven, mi csoda városban, kik között legyünk, minemű kiralytól es oltalmazotól fóstattunk legyen meg. Ugy keilletik vitezlő tarsaim tractálnunk es gondolkodnunk, hogy az nyert győzedelmet ezek között az kiktől nyeriük meg tarthassuk. Főre vagyon búksegünk, arra egyre je avagy többre, az tú hatalmatokban vagyon. Azt tudnotok kel, hogy az vezernelkül való vitezlő sokaság olyan mint az test az leleknelkül. Hatodik hónapja az mioltatól fogva Roxane asszony nehezkes. Azt kívannyuk hogy fiat súllyon: az birodalom az Isteneknek jóva hagyásokból azé leszen, mikor fel neveddik: azonközben kitől akarjatok hogy igazgattassék, rendellyetek el. Ezeket monda Perdicas. Az után Nearchus így szól: hogy senki nem csodalhatna, hogy az

Az had vezernelkül minemű legyék.

Az Nearchus tanácsa Perdicasal ellenkezik.

z kiralyi felleget az Sandor veret es nem-
 tetet illenne, de az még nem bűlettetet
 iralyt varni, es az ki immar vagyon, azt
 meg vetni, sem az Macedonoknak elme-
 ekhez nem illenek, sem az dolgoknak al-
 apattyokhoz. Barfine asszonytól volna az
 iralynak fia, az koronát annak kellene
 dni. Senkinek ez az oratio nem tezik
 ala. Annakokaert az ő bókafok berint
 z paifokat dardakkal verven, ellene zör-
 ölnödni meg nem bűnnek vala. Es im-
 nar csak nem tamadafra jutottanak vala,
 learchus az maga voxat meg altalkod-
 bbul oltalmazvan. Östan Ptolemaus Ptolemaus
 onda: Szinte melto magzat, ki az Ma- voxa.
 edonok nemzetsegének parancsollyon,
 Roxanenak avagy Barfinenek fia, ki-
 nek ugymint nagyobb rebbert fogolynak
 vet Europaban még emliteni is altalla-
 fogjuk. Miert győztük meg az Persakat,
 erte hogy azok nemzetének bõlgal-
 unk? Az mit amaz valofagos kiralyokis
 rius es Xerxes annyi ezer embereknek
 regivel, es annyi fok hajokkal heaba ke-
 antanak. Az en voxom ez hogy az San- kevantanak)
 or beki az kiralyi hazban le tetetven, az tudni illik
 k az ő tanacsiba be vetetnek vala, ő bve hogy az ő
 ulyyenek, valamenyi ber az közönseges nemzetse-
 lgokrol valo tanacskozás bűkfegetes le. geknek szol
 gallyunk.

fen: es azon allyanak meg, az mit azoknak nagyobb részek elvegezend, az seregnek capitani es előtők jaroi ezeknek engedgyenk. Nemellyek Ptolen xüffal egyet ertnek vala, Perdiccassal kevesben. Annakutanna Aristonus kezde mondani, hogy San tor megkerdetven, kinek hadna az birodalmot, azt akarta volna, hogy annak gondviselésere legjobb valasztatak. Ó tőlle penig Perdiccassit tetet volna legjobbnak lenni, az kinek szgyúrút adta volna. Mert nem egyedül ült ő az halál nélvő kiraly mellett, hanem minden fele viselven semeit, sok barátai közzül valasztotta volna az kinek adna. Az teccenek azért, hogy az birodalomnak főlege Perdiccassnak adassék. Es nem ketelkedenek, hogy igaz tanacsot adna. Annakokaert mindny. jan mondgyak vala Perdiccassnak, hogy közikbe ele jarullyon, es az kiraly gyúrújet felvegye. Az kevanlag es altallag között velededik vala, es hogy mennel mertekletesben venne el az mit kivan vala, azt hífi vala hogy azzal őtet annal megaltalkodtabbul kinalandok volnanak. Azert mulatozvan, es sokaig mit cselekednek bizontalan leven, vegre mindazonaltal hatra alla, es az kik legközelebb ültének valale, azoknak hatok

Aristonus
vexa.

meget

meget allapodek meg. De Meleager ^{Meleager} eg-
 gik az capitánok között, meg batorodot ^{Perdiccas el}
 sűvel, kit az Perdiccas kesedelme biz- ^{len feneko-}
 tatot vala meg, monda: Az Istenek se en- ^{dik.}
 gedgyek, hogy az Sandor ferencseje, es
 ilyen nagy birodalomnak felsleges melto-
 sága ezekre az vallakra essek: az emberek
 bizonyara nem fenvedik. Semmit nem
 sollok ennel nevezetesb semelyekről,
 hanem csak az vitez emberekről, kiknek
 kedvek ellen semmit nem sűkseg el tūr-
 ni. Nincs-is penig abban külömbseg, az
 Roxane fia, akarmikor sűletendik, vagy
 Perdiccas legyē kiralyotok: holot ez à tu-
 torfagnak sine alat à birodalmot el fogla-
 lando legyen. Annakokaert senki ő ne-
 ki mas kiraly nem teczik, hanem csak az,
 az ki mēg nem sűletet. Es mindeneknek
 ilyen nagy sietsegekben, mely nem csak
 melto, hanem sűksegel is, az holnapok-
 nak el teleseket egyedül varja, es immar
 azt jōvendōli hogy fiu fogantatot, ki felől
 tū ketelkedteke hogy két legyen meg ma-
 stól sűlettetet fiuval is meg trefalni? Az
 Fidius Isten engemet ugy segillyen, hogy
 ha Sandor ezt nekünk maga helyet kira-
 lyul hadta volna is, azt itilnem, hogy ezek
 között à miket parancsolt volna, csak ezt
 az egyet nē kellene meg cselekednünk.

Miert nem futtok tehát inkább az kincseknek elragadozófokra? mert bizonyára ezeknek az kiralyi gazdagfagoknak az költség örököse. Ezeket hólvan az fegyveresek között ki rohana. Es az kik el mentében utat adtanak vala, ötöt az meghirdettetet prædara követik vala.

Es immar az fegyvereseknek Meleager környül nagy sokfaga vala, tamadafra es visszavonafra fordulvan az gyülekezet:

Az min neha nagy rendbeli emberek sokaig heaba agyaskodnak, egy alavalo rendbeli olyat szol közikbe, hogy mind megállanak rajta. Nem tudod micsoda síros taskából esik neha ki az jó vaj as pogácsa.

midőn egy neműnemű vitez ki az Macedonok között többire mindeneknel ismeretlen vala, az legalab valo költség között valo, monda: Mi szükség tő

nektek az fegyver es az egymasközöt valo had kiralyotok leven, kit kerestek? Aridæus Philep kiralynak fia, Sandornak ki egy keves újdóvel ennekelőtte kiralyunk vala, őcse, az aldozatoknak es ceremoniaknak nem regen rebesse, most egyedül valo örököse meg vettetik tő tölletek. Micsoda verkevel? es mit művelt, az miért az nemzetsegeknek még közönséges igazfagatolis meg foftaffik? Ha Sandorhoz hasonlot kerestek, soha nem talaltok. Ha hozzá legközelb valot, ez egyedül az. Ezeket halvan az gyülekezet,

elő.

először mintha ugyan hagyva volt volna halgatásban lón, annakutanna egyenlő-
 keppen felkiáltanak, hogy Aridæust ke-
 lene hini, es halalt érdemlettenek volna,
 az kik ő nalanelkül gyűlelt történek vol-
 na. Akkor az líralommal tellyes Python
 kezdé bolni, hogy akkor volna leg keferü-
 letesb Sandor, ki olyan jó nemzetes fele-
 iének es vitezinek hábnoktól es jelenvaló
 letektől megfojtatot volna. Mert az ő
 kiralyoknak csak az nevet es emlekezetit
 nevezvén, egyéb dolgokat ők Homalyoson
 latnak. Ket-
 fegnelkül az ifiu ellen kinek
 az birodalom rendeltetik
 vala, vettetének az gyalaza-
 tok, mellyek ő magának ho-
 zának inkább gyűlölséget,
 hogy sem mint Aridæusnak
 megvetést: mert midőn
 sanakodnak, még kedvezni-is kezdenek.
 Annakokaert hogy ők nem másf, hanem
 azt az ki erre az remenségre bűletet vol-
 na, regnalni szenvedendők volnanak,
 meg altalkodot felkiáltással nyilván ki je-
 lentek, es Aridæust hivattatni parancso-
 lak. Kit Meleager Perdiccasnak gonosz
 akarója hamarlaggal az kiralyi udvarba
 vün, es az vitezek Philep nevel üdvözöl-

Homalyoson latnanak) Mintha
 azt mondana Valoba csak em-
 bert kel vala az kiralyagra va-
 lalztani nem Aridæust, ki sem-
 mit egyebet az birodalomnak
 meltoilagara es felsegere nem
 hoz, hanem csak azt hogy San-
 dornak őcse, holot fattya es a-
 lavaló ember legyen. Ezen A-
 ridæus pedig Philep kiralynak
 agyafatol való volt.

ven ötöt kiralynak nevezek. De ez az köf-
 fég voxa vala, az főfő rendeknek mas
 sententiajok vala. Kik között Python az
 Perdiccas tanacsat kezdé veghez vinni,
 es tutorokul rendelè az Roxanetol leen-
 dő finnak Perdiccast es Leonatust kiralyi
 nemből származtakat: hozzá tevé, hogy
 Európában az birodalmot Craterus es
 Antipater gubernálnak. Akkor mindene-
 ket meg eskütenek, hog az Sandortól szá-
 rmazot kiralynak engedelmesek lennenek.
 Meleager az meg öletestől valo feltében
 meltan meg rettenvé, az alatta valo vite-
 zivel egyút külön hákat vala. Ismet Phi-
 lepet vonvan magaval, az kiralyi udvarba
 rohana, azt kialtozvan, hogy egyet erte-
 ne az köffeggel az egy keves üdövel an-
 nakelőtte fogantatot vy kiraly felől: ele-
 tenek ostan erejet probálnak meg, most
 penig Philepnek fiat es Sandornak
 öcsét választanak leg kivaltkeppen
 kiralyul magoknak. Semmi mely es fel-
 veffel tellyes zugo tenger annyi habo-
 kat nem indit, az menyi zurzavari vadnak
 az fokafagnak, kivaltkeppen ha uy es rö-
 vid údeig tartando szabadfagban bujalko-
 dik. Az nem regen választatot Perdiccas-
 nak kevesen, Philepnek többen adgyak
 vala az birodalmot, hogy sem mint re-

menlette vala. Semmi sem akarhatnak
 sem nem akarhatnak vala sokaig, es hun
 tanacsokat, s hun meg bannokat is meg
 bannják vala: vegezetre mindazonáltal
 kedvekké az kiralyi nemzethez haylanak.
 Ki ment vala az gyűlékezettől Aridaeus
 az fő főrendeknek melleszoktól meg
 rettenven: es annak kimenetelikor meg
 esendése let vala inkább, hogy sem mint
 meg lankat vala az vezeknek hozzávaló
 jó akarattjok. Annakokáert vissza hi-
 vattatvan, az battyanak ruhájába, ugyan
 azonba mely az öökbe tetetet vala, fel öi-
 gőzek. Es Meleager fegyverderékat ve-
 ven rea, fegyvert foga es az uy kiralt föl-
 gaulkövete. Az Phalanx fereg az paiso-
 kat Jardakkal verven, fenyegetődik vala,
 hogy magát meg töltendő volna azok-
 nak verekkel az kik az nem ő reajok nező
 birodalomra vagytanak vala: hogy az bi-
 rodalomnak hatalma azon nemzetben es
 familiában maradando volna meg, es
 hogy az örökös birodalmot az kiralyi vét
 zulaydonitando volna magának, örven-
 deznek vala: ök az kiralynak még nevet-
 is tisztelni es bőcsólni ööktak volna, es
 az senkit nem benvedne hanem csak
 az sültetettetté hogy regnallyon. Azert
 Perdicas meg rettenven, az belső hazae
 mely-

Az embert
 tanacsok fe-
 lette alhatas-
 lanok.

Uy zuzava-
 rok nak kez-
 deti, melljek
 vegre azok-
 nak inditot-
 el nyomjak.

melyben Sandornak teste fekszik vala, ő-
 ríztetni parancsola. Fő vitez emberek ő
 velle hat házan valanak. Ptolemæus is
 magát hozza adta vala, es az urfiaknak
 kiralyi serege. De annyi ezer fegyverestől
 az aytok könnyen be rontatanak. Es az
 kiraly is be rohant vala az udvari solgak-
 nak seregetől környül fogattatvan, kik
 között fő Meleager vala; es meg harag-
 van Perdiccas azokat, az kik az Sandor
 testet oltalmazni akarnak, külön hiva, de
 az kik be rohantanak vala tavul ő maga-
 ra lövő dardakat haigálnak vala, es mi-
 nekutanna sokan sebesítettének volna
 meg, vegezetre az venb vitezek az lisa-
 kokat le veven, hogy könnyebben meg
 ismertethetnének, könnyörgeni kezdenek
 az kik Perdiccassal valanak, hogy az
 harcztol túrköznenek meg, es az kiraly-
 nak es többeknek engednenek. Az fegy-
 vert előőrís Perdiccas teve le, es az töb-
 bi is azont cselekedek. Meleager annak-
 utanna tanacsul advan hogy az Sandor
 teste mellől el ne mennének, azt ilven
 hogy az csalárdlagra alkólmatoffag ke-
 restetnek, az kiralyi udvarnak mastelől
 valo reben az Euphrates felè tartak
 futafokat. Lovag sereg, mely felette jeles
 ifiakbol al vala, Perdiccass es Leonatust
 fele-

elefen követi vala, es az teccik vala hogy az városbol ki mennyenek, es az mezőkön aborban legyenek: De Perdiccas ketegben esik vala affelől, hogy ötet az gyalogok-is követendők volnanak. Azert hogy az lovasokat el vivè ne lattatnek azokat az több seregtől el bakaítani, az városba meg tartozek.

De Meleager az kiralyt inteni meg nem kívűnk, hogy az birodalomnak meltofsagát Perdiccasnak halalaval kellene meg erősiteni, hogy az fel fuvalkodotelmey dolgokban ne practikallyon: ešeben tartana ő az kiraly ellen mit vetet volna. Senki pedig annak elég hű nem volna, az kitől félne. Az kiraly túri vala inkább intetet hogy sem mint jova hadgya vala. Annakokaert Meleager az halgatast parancsolat gyanant tarta, es el küldè hogy Perdiccast hinak. Ugyan azoknak meg parancsoltatek, hogy meg ölnek, ha el jűni velekednek. Perdiccas minekutanna az udvari šolgának hozzavalo menetelek ertefere adatek, az kiralyi seregből valo csak tizenhat ifiaktol kefertetven az maga hazanak az kűšőben meg allapotelek, es meg pirongatvan őket es untalan Meleager rabjainak nevezven, bátorsaganak es orczajanak alhatatoffagaval

Az etőszakkal jaro es hamis tanacsnak kimeneti ő magának az tanacs adonak fordul fejerte.

Az bátorsag magat könnyen meg ol talmazza.

val úgy megremic, hogy csak nem esek-
 nélkül futnának el. Perdicas az ifiaknak
 megparancsola, hogy lovakra üljenek:
 es keves barátival együtt Leonatushoz
 érkezek, immar erősbolt-lommal allan-
 do leven ellene, ha ki erősbakkal menne
 rea. Másodnap az Macedonoknak mel-
 gatlan dolognak tezik vala, hogy Perdic-
 cas halalos veszedelembé vitetett volna,
 es elvegeétek vola, hogy az Meleager
 vakmérőfeget fegyverrel büntetnek
 meg. Es azok tamadástevén, midőn az
 kiralyhoz mentenek volna, őtet kerdeni
 kezdek, ha Perdiccast megfogattatni ő
 parancsolta volna je. Amaz a zifelek,
 hogy ő Meleagernek izgatásból paran-
 csolta volna. De ő neki k nem kellene
 haborur indítaniok: mert Perdicas elne.
 Annakokaert az gyülekezett el bocsattat-
 van, Meleager legkiváltekeppén az lo-
 vasoknak partútesektől megrettenven,
 es dolgában rementelen leven, mert ő
 magara tert vala az veszedelem, mellyet
 egy keves údóvel annakiötte az ellenfe-
 genek faragot vala, mayd három napot
 tölte el, bizonytalan tanacsokat forgatvan.
 Es az kiralyi udvarnak elebbi állapotya
 helyben vala. Mert az nemzetsegeknek
 is követi az kiralyhoz mennek vala, es az
 hadi

Az ki más-
 nak vermet
 as, az maga
 nyaka izat-
 kad bele.

hadi seregeknek capitaniis jelen valanak,
 és az pitvart az udvari boldgok és fegyver-
 esek megtöltötték vala. De az önkent
 való felette nagy somoruság az utolsó ket-
 tőben való esefnek jele vala, és egymás-
 hoz gyanakodvan sem közelb menni, sem
 egymással bebelleni nem mernek vala,
 még magokban is titkos gondolatokat
 forgatvan. És az ny kiralynak hasonlita-
 tabol az meg holtinak kevanfága inditta-
 tik vala. Hun volna az, az kinek paran-
 csolattyat, az kinek vezérlelet követtek
 vala, kerdezik vala. Ők az fenekedő és
 meg enyhithetetlen nemzetsegek között
 nagyattanak volna el, mellyek őket annyi
 raytok tetetet sok veselyekert meg bün-
 tetendők volnanak, valamikor arra való
 alkalmatosságok adatnek. Ezekkel az
 gondolatokkal faggattyak vala elmeje-
 ket, midőn hirre adatek, hogy az lovasok,
 az kik Perdiccas alatt volnanak, az Baby-
 lonia környűl való mezőket el foglalvan,
 az gabonat mely az városba vitetik vala,
 meg tartottak volna. Annakokaert először
 rúkfeg, annakutanna ehseg kezde lenni.
 És az kik az városban valanak, azt itilik
 vala, hogy vagy meg kellene bekelnick
 Perdiccassal, avagy harczolniok kellene.
 Az dolog úgy törtint vala, hogy az kik az
 mező-

mezőkön valának, az major hazaknak es faluknak felveretefektől fgyven, az városba futnanak: az városbeliek pedig, miért-hog elesék el fogyna, az városból kimentének, es mind a ket fgynek batorlagosbnalettatnak lenni az idegen lako hely, hogy sem mint az magaje. Kiknek tamadasoktól az Macedonok tartvan, az kiralyi udvarba öfve gyülenek, es az micsoda értelmek volna, ele adak. Teczik vala pedig hogy követeket küdenenek az lovasokhoz az visszavonásban valo vegvetes felől, es az fgyvernek le tetele felől. Azert az kiralytól az Thessaliali Pafas, az Megalopolyi Amiffas es Perilaus küldetenek, kik mikor az kiralynak kevanfagit ki mondotnak volna, olyan valafok öön, hogy külömben az fgyvert az lovasok le nem tennek, hanemha az kiraly az visszavonásnak okait kezbe adna. Ezek ertefekre adattatvan, az vitezek önkent fgyvert foganak: kiknek zurzavarokkal az kiralyi udvarból Philep kiindittatvan, monda. Nem búkség Vitezek az tamadasnak lenni: mert az egymasközöt harczoloknak jutalmokat az kik csendességben leßnek azok veszik el. Az is eßetekbe jussön, hogy az hazafizival vagyön dolgozok, kiköl az meg bekelesnek remenfeget

Az ketelenf-gazvak-metó embe-reket: az bekelegnek kezelese felöl valo gondolkodásra ken szeriti.

Aridzus kiralynak az vitezek előr valo oratioja mellyel megmutattatik, hogy az jó fejedelemmel az alatta valoinak megmaradasok az maga eletenel kedvess.

get hamar el űakasztani azokhoz illendő
 ndolog, az kik az magok felei ellen való
 hadakozásra sietnek. Masodik rendbeli
 követfeggel, ha meg enyhítettethetneke
 a vagy nem, proballyuk meg, es azt hissem,
 hog az kiralynak teste meg el nem temet-
 tetet leven, annak tisteffegenek meg a-
 dafara mindnyajan őűve gyülekezendők.
 Az mi engemet illet, vissza adniezt az
 birodalmot inkab akarom, hogy sem
 mint viselni nemzetes feleimnek verék
 hullásával. Es ha az egyeffegnek semmi
 mas remensege nincsen, kerlek nalam-
 nal valaűűatok jobbat. Annakutanna
 könyvei ki folyamodvan, az koronate-
 vona az fejeről, az job kezét, mellyel azt
 tartya vala, ki nyuytvan, hogy ha ki nala-
 nal ő magat meltobnak vallana lenni,
 venne el. Ez az mertekletes beűede az jo
 indulatnak felette nagy remensegét, mely
 annakelőtte az battyanak hírefneffegével
 nyomatot volt el, inditá az vitezekben.
 Annakokaert mindnyajan törekedni kez-
 denek, hogy az mely dolgokat forgatot
 volna, vinne veghez. Ugyan azokat kö-
 vetfegben ismet el küldé, hogy az lovas
 vitezeket kernek, hogy Meleagert har-
 madik capitanul közikbe vennek. Azt
 könnyen meg nyerek. Mert Meleagert

Az fejedel-
 meknek űzi-
 ligvfegek az
 alattok va-
 loknal űelet-
 tekedves.

Kettővel)
tudni ilik
Aridauszal
es Meleager
rel.

Az ndvai
embereknek
színnel való
meg bekelle
sek.

Augustus
Császárt lat
rauk érteni
ki Antonius
meg grótvé
az Romai né
zetsegnek
hószízu úde
iglen való be
kefegget szer
est.

Perdiccas az kiralytól el is kivannya vala vinni, es azt is itili vala, hogy egyedül kettővel nem erendő volna. Annakokaert az Phalanx sereggel ki ment Meleagernek, Perdiccas az lo vag seregek előtt járva elcibe mene. Mind az ket sereg, minekutanna egymást kőbőntek őve elegyedek. Mindeltig (az mint velik vala) eggyesfőg es bekefeg erőszattetven kőzöttök.

De immar az lüeni rendelések szerint az Macedoniai nemzethez az magok kőzöt való hadakozások el kőzelgetnek vala, ment tarfol is nem bevedhet az birodalom, es fokaktol is kivantatik vala. Előbőr azert az Macedonok erőket gyűtenek, annakutanna el belleftek, es midőn többel terhelték volna meg az testet, hogy sem miat az miket el bír vala, az tőb tagok meg kezdenek fogyatkozni: es az mely birodalom egy alatt meg alhatot volna, midőn többektől tartatik, el romlek. Annakokaert igazzen es meltan valya az Romai nép, hogy ő életét az maga fejdelmenek kőbőntte, kinek az eezakanak mely nekünk csak nem utolso volt, uy csillaga tezet fel. Az Herculesre mondom, hogy ennek nem az napnak tamadosa adta meg az homalyban levő vilagnak az vilagsóflagot, midőn az magok fejeknélkül

az visszavonó tagok rettegnek. Menyi
 hatalmas faklyákat oltot ő el akkor? Me-
 nyi szablyákat reytet el? Menyi felsebet
 vert el hirtelen való fenyeffégevel? Nem
 csak meg zöndül tehát, hanem viragzik is
 az birodalom. Tavoztek csak az irigység,
 az mostani údönck bodog allapattyat
 magára veti azon nemzetnek vayha ő-
 rökke való, de ha nem addig való is, bi-
 zonyara hoffu údeiglen való maradka.
 De hogy az dolgoknak rendire, melyiől
 engemet az közönleges bodogfagnak el-
 melkedese el fordítot vala, vissza terjek.
 Perdicca az maga életnek egyetlen egy
 remenfeget az Meleager halalában hely-
 befteti vala: es ugy gondolkodik vala,
 hogy őtet miert hogy tökelletlen, hívse-
 gelen, hamarféggal partot ütendő es el-
 tene si lette fenekedő volna, meg kellene
 ragadni. De tanacsat mely ei tikolással
 vedezi vala, hogy az maga gondolatlan
 embert el nyomoritana. Annakokait
 titkon nemeilyeket az seregektől mel-
 lyeknek capitányok vala el küldé, hogy
 mintha ő maga nem tudna, nyilván paná-
 szkodnanak, hogy Meleager egyenlőve
 tetetet volna Perdiccassal: kiknek befe-
 dek minekutanna Meleagernek tuttara
 datek, haragjában dühösködven, Per-

dicsafnak, az miket ertet volna, meg be-
 selle. Amaz az uy dolgon mintha meg
 rettent volna, csodalkozni, panaßolkod-
 ni, es fínnel valo banatöt kezdé mutogat-
 ni. Vegre ugy vegezenek, hogy meg fo-
 gattatnanak az olyan tamadafra nezö
 bebednek inditói. Meleager ez dolgot
 meg kößöne, es Perdiccast meg ölelven,
 az ö hozzá valo tökelleteffeget es jo aka-
 rattyat meg dicsire. Annakutanna kö-
 zönfeges tanacsbol az artalmas emberek-
 nek el nyomafokra valo modhoz foga-
 nak. Teczek hogy az had eleiknek ßoka-
 fok ßerint meg mußtraltaffek: es annak
 kepes oka az el mult vißßavonas lattatik
 vala. Az Macedonoknak kiralyi ugy ßok-
 tak vala meg mußtraltatni az vitezeket,
 hogy el vagdaltatot ebnek az tagai az me-
 zöben, az melyre az had vitetnek, mind
 ket felöl el hanyatnanak. Az fegyveresek
 mindnyajan arra az köz helyre allananak,
 egy felöl az gyalog vitezek mas felöl az lo-
 vasok, es harmad felöl az Phalanx sereg.
 Annakokaert azon az napon, mellyet er-
 re az ßentsfegre rendeltének vala, az ki-
 raly az lovagokkal es az elefantokkal meg
 allapadot vala az gyalogok ellen, kik-
 nek Meleager vala elöttök jarojok. Im-
 mar az lovag sereg mozdul vala, es az
 gya-

Az hadnak
 meg mußtra-
 lalában az
 Macedonok
 nal micsoda
 szokas tatta-
 tot.

gyalogok hirtelen való felelmekben az
 y! visszavonás miat semmi bekezeses
 olgot nem varvan, egy keves údeig ke-
 zkednek, ha az városba fel vinneke az
 seregeket, mert az sík mező az lovasoke
 ala. De attol tartvan, hogy az vellek vi-
 zkedő tarsoknak hivsegeket vakmerőn
 meg vetnek, meg allapodanak, az viva fra
 esittetet sűvekkel leven, ha ki erőszak-
 al reajok menne. Immar az seregek ő-
 e mennek vala, es kicsid köz hely vala,
 mely mind az ket rendelt sereget el vala-
 ana. Azert az kiraly egy zarnyul valo lo-
 ag sereggel az gyalogok környül nyar-
 alni kezde, az haborusagnak okait, ki-
 tet maganak kel vala oltalmazni Perdic-
 asnak kiüteteseből halalos büntetésekre
 kevanvan, es fenyegetődik vala, hogy ő
 mind az eges lovas seregeket az elefan-
 okkal együt reajok vivendő volna, ha
 engedetlenek lennenek: es almelkodnak
 vala az veletlen veselyen az gyalogok.
 Es ő magaban Meleagerben-is nem va-
 a több vagy tanacs vagy batorlag. Az ie-
 en valo dolgokbol leg batorlagosbnak
 attatik vala lenni. varni inkább hogy sem
 mint ingatni az szerencset. Akkor Perdic-
 as mihelt lata hogy az gyalog vitezek tu-
 yalkodnak, es magokat meg hadtak,

Az ifjú feje-
 delem a tisz-
 tesség kiva-
 no udvari
 emberek
 kevanfaga-
 nak igen en-
 ged.

Az veletlen
 veszely tu-
 nyakka es re-
 menteienek
 ke tes. i az
 embereket.

közzülök közel három házat kik Meleager
 ki rohantában az gyülekezetből,
 mely első volt Sándornak a halála után, kö-
 követték vala, azt többtől külön háka-
 tattakat, mind az egész had előtt az ele-
 fantok eleibe vete, es az fene állatok-
 nak lábokkal mind eltapottatának, sem
 ellenzven Philep kiraly, sem tanacslo nem
 leven: es meg teszik vala, hogy csak azt
 tartando volna övenek, az mit az kime-
 neteljóvallot volna. Ez dolog az Mace-
 donok között való hadakozásoknak mind
 gonoszelel mind kezdeti lön. Meleager
 kelen ertven meg Perdiccasnak család-
 sagat, akkor meg is, mierthogy az ő teste-
 re erőszak nem vitetik vala, az seregben
 csendesen alia, de majd eletenek re-
 menseget megvetven, holott annak ne-
 vevel, az kit ő tót vala kirallya, az ő vesé-
 delmere gonosni elő ellenfegit latna, az
 templomba futta. Es még az helynek
 sérfegevelis meg nem oltalmaztatvan
 meg öletek.

Az velünk el-
 lenkezőt el-
 költven, az
 mi kedvünk
 nek teszik,
 Sónjen reg-
 kez eliz-
 sák.

Perdiccas az hadat az városba be vi-
 ven, az fő fő urakkal gyülest tartta, mely-
 ben teznek hogy az birodalom ugy oltaf-
 sek meg, hogy az kiraly annak főseget bir-
 na. Aegyptomnak es az Africa nemzet-
 seginek, mellyek az Macedonok birodal-

a alatt valának, Ptolemæus lón tartar-
 k Laomedonnak Phœniciával együt
 via adatek. Philotafnak Cilicia rendel-
 tek. Lyciat Pamphiliával es az nagyob-
 k Phrygiával együt Antigonusnak pa-
 ncsolak birni, Carisba Cassander,
 enander Lydiaba bocsattatának. Az
 ellespontushoz foglaltatott kissébbik
 rrygya meg hagyak hogy Leonátus tar-
 manya legyen. Cappadocia Paphlago-
 aival egyetembe Eumenesnek juta. Meg
 arancsoltatek neki, hogy azt az országór
 ind Trapezusig oitalmazna, Arbateifü
 adat viselne. Csak ez veti vala még az
 arancsolatot. Pythonnak Mediat, Lyfi
 achusnak Racz országot, es ahoz kap-
 oltatott Pontus tenger mellyeki nem-
 tsegeket parancsolak, hogy birjek. Az
 k Indianak es az kik az Baclrisiaknak es
 Sogdianusoknak, estőb vagy az Ocza-
 m vagy az verestenger lakosinak tisz-
 rtai valának, kiki az mely határokkal
 maga tartományat birta volna, az biro-
 nomnak törvényet is meg tartana. Azt
 gezek, hogy Perdicas az kirallyal len-
 , es fő capitannyok lenne az hadi fere-
 knek, mellyek az kiralyt követik vala.
 et hittek nemellyek hogy Sandorak te-
 mentomával oítogattattanak volna il

Trapezus egy
 jeles város
 Pontusban
 az tenger
 parton.

Ezek között
 Daciatis, az
 az Erdelt. ma
 net vadnak
 nálunk az
 Lyfimachus
 penzei.

Az tóbról
 röbber kiva-
 no emberi el-
 me hasonló
 az telhetetlő
 tengerhez
 mely semmi
 folyó vizek-
 kel meg nő
 elégzik, ha-
 sonló az viz-
 korfag nya-
 valyajuhozis
 ki mentől
 többet iszik
 annal inkább
 szomjuho-
 zik.

az tartományok. De hogy annak az do-
 lognak (noha az autoroktól hagyatott em-
 lekezetre) hite hamis lőt legyen, vege-
 mentünk. Es bizonyára kiki mind az ma-
 ga jobagat, fel oltvan az birodalomnak
 részeit, oltalmazza vala, mely jobagokat
 őők fő módon birnak vala, ha valaha az fe-
 lettéb való kevanfagok ellen hatar álla-
 na: Mert egy keves údövel annakelőtte
 az kiralynak szolgálai leven, az mas birodal-
 ma gondviselesenek sinevei fejenkent
 felette nagy orsfagokat foglaltanak vala
 el, az viadalokra való okok közzülők el-
 töröltetven, holot mindnyajan egy nem-
 zetségbeliek-is volnanak, es az többitől
 kiki mind az maga birodalmanak hatara-
 val külön bakaftatot. De nehez vala az-
 zal meg elegendniek, az mit nekik az al-
 kolmatosság hozot vala: mert meg utal-
 tatnak az első jok, mikor mindenek na-
 gyobbak remenlettetnek. Annakokaert
 mindeneknek könnyebnek laczik vala
 meg őregbiteni az alattok való birodal-
 mokat, hogy sem mint el venni lőt vol-
 na. Hetedik napja vala, mioltatol fogva
 az kiralynak teste az sellyeben fekszik vala,
 mindeneknek gondgyok olyan fő hiva-
 talrol az közönseges állapotnak formala-
 sara fordittatvan. Es mas tartományok-
 ban

á mint Mesopotamiában forrob hevse-
 g sincsen, el annyira hogy többire minden
 elkes állatokat mellyeket az pufta föl-
 lón tapáttal, meg öllyön. Oly nagy az
 napnak es az egnek hevsege, mellyel min-
 denek mint az tűzzel süttetnek. Az vizek-
 nek forrasi mind ritkák, smind ot az lako-
 sáknak ravassagokkal el reytetnek. Ő ma-
 gok az kik azokkal elnek, tudgyak hun-
 adnak, de az jóvevények nem tudgyak.
 Minekutanna vegtere az holttestnek gód-
 nifelesere az baratinak ürességek lón, az
 nek be mentenek vala, latak hogy semmi
 urvadással es akarmi kicsid kekfeleggel is
 meg nem begetet volna. Az eleven finis,
 mely az életből al, el nem hadta vala az
 urczajat. Annakokaert az Aegyptomiak-
 nak es az Chaldaeusoknak meg paráncsol-
 tan, hogy az testet az magok sokasok se-
 ant bannanak, előőr kezekkel hozza-
 nyulni mintha elne nem merenek. An-
 nakutanna azon könyörögven, hogy bá-
 ad lenne az halando embereknek ötöt
 apogatni, meg tisztitak az testet: es jo il-
 latus berekkel az arany koporfoja meg töl-
 tetek, es az ő jo berencsejenek czimerj az
 fejhez tetetnek. Többire mindenek azt
 hittek, hogy merreggel ölettetet volna
 meg, es azt Antipaternek Iollas nevű

Plutarchus is
 ja hogy az
 Sandor teste
 ból elteben
 felette gyö-
 nyörűses
 illat szar-
 zor.

fia, az kiraly bolgarközöt levő, az attyanak parancsolattyal adta volna. Eizonyara gyakorta hallatot vala Sandornak olyan böva, hogy Antipater az kiralyi meltsagra vagyna, es tistartanak allapatyanal nagyobb volna, es az Sparta városan vót győzedelemnek dűcsősegevel fel fuvalkodvan, azt allatna, hogy mindenk ő tölle adattanak volna neki. Aztis hífik vala, hogy Craterus az regi vitezeknek seregevel az ő meg őlettetesre küldetet volna. Ereje pedig az merenek, mely Macedoniaban terem, oly vagyon, hogy az vasatis el faggattya, az bizonyos dollog, hogy csak az samar körmöt fenvedi. Styxnek nevezik az forrast, az melyből az halalos mereng ki foly. Ez Cassander által hozattatot, es az őcsenek lollasnak adattatot, es tölle az kiralynak utolso italaban őntetet. Ezeket, akarmint hagyattanak emlekezetre, azoknakkiket az hír meg rutitot vala hatalmok ottan hamar elolta. Mert Antipater Macedonia orszagot es Görög orszagot-is el foglala. Annakutanna magzattara falla, mindenecket meg őletven, valakik Sandornak meg tavul valo rokonsagi voltanakis. De az ő teste Ptolemæustól, kinek Aegyptom jutot vala, Memphisbe, es onnat

As hitek az embereknek haral nokkal könnyen eloltatnak.

Memphi is fő város Aegyptomban.

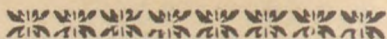

nnat keves estendők mulva Alexandria-
ba vitetek által, es emlékezetinek es
nevenek minden bocsú-
let tetetik.

F I N I S.

AZ

AZ NAGY SANDOR-
NAK ELETE, MELY AZ MEG-
hit régi főhisticusoknak chro-
nicájokból regen rövid summa-
ban foglaltatot es most Ma-
gyar nyelvre for-
dittatot.

Z Nagy Sandor Phi-
lepnek Macedonok kirallya-
nak Olympias asszony felesé-
getől való fia volt, noha neműnemű
költemennyel nemelylek úgy hadtak em-
lekezetre, hogy Hammontól (úgy neve-
zik vala Iupitert) az farkannak kepeben
az anyvával való közösülése által száma-
zot volna. Mely dolgot mindeneftől fog-
va mesébe vagy az igaztól. Olympi-
asnak bizonyára elsőb eezaka, hogy sem-
miat Philep kirallyal közösülne, almában
úgy teezet, hogy az ő hasába menyűtő-
kő esnek ala, melytől tűz gyutatot es min-
denfelé szellestetet volna. Immar penig
az egybe való hazafulások után Philep ki-
rally azt tatta almában, hogy az felesége
hasa-

asafara jelt nyomot volna, es az ugy oda
 nyomatot jel oroszlan kepet mutatot vol-
 na. Azon dolgot az jövendőmondok-
 ban ki egy fele s- ki mas fele magyaraza.
 Aristander azt monda, hogy az àlatas,
 Olympias asszonynak következendő szü-
 letet jelentene, miert hogy az hasontalan
 dolgokra jelek nem ragabtatnanak. Fe-
 tette bator süvü lenne pedig es oroszlan
 természetű az gyermek, az ki sülettet-
 tek. Az nap sületet, mel-
 ven az Diana temploma
 meg eget. Akkor az Ma-
 tusok az kik törtinet szerint
 annak az templomnak ese-
 kor jelen valanak, idesto-
 ra futosvan, azt mondgyak
 vala, hogy az à nap mind
 az egész Asianak veszedel-
 met es nagy berencsetlen-
 eget sült volna. Sandor-
 nak fejer sine vala, de ve-
 tessel elegittetet, kivalt-
 eppen az mellyen es az
 orczajan. Az tagaibol es
 rajabol nemünemü kedves sag adatik
 vala, mely az meleglegből sarmazik vala,
 mely által az természet szerint meleg es
 úz modon forro test minden ned-
 vesse-

Ez az Diana temploma oly nagy es
 fő eppülettel valo volt, hogy az vi-
 lag csodái közze szamlaltator le-
 gyan, melynek eppületiben az e-
 gesz Asia ket szaz husz esztendőt
 töltöt. Ephesus városnak az közé-
 piben volt, tos helyben, hogy sem-
 mi föld indulafokkal meg ne ban-
 tatharnek. Az hosszafaga negy
 szaz tizenöt az szélessége ket szaz
 husz labni volt. Szaz huszonket
 özflop volt benne, mellyeknek ma-
 gossagok hatvan labni volt. Ez az
 fő templom pedig ugyan Ephesu-
 si Herostratus nevű lator embertől
 gyuytatot es egettetet meg, ki az
 maga nevet ilyen modon akarta
 emlekezetre hadni.

veffégeket meg eméft vala, es semmi rut-
 sagot az felső reffaire nem hagy vala men-
 ni. Első estendeitől fogva penig az alha-
 tatos elmentek nem üneműjeleit mutata.
 Mert jó futo leven, midőn nemelleyektől
 meg kerdetet volna, ha az Olympusi pal-
 lya futo helyben viaskodo állapotot val-
 lalraje fel avagy nem? Örömost (ugy-
 mond) ha nekem az kiralyokkal leende-
 ne viadalom. Ha mikor penig meg hal-
 lotta vala, hogy valamely fő varos az at-
 tyától meg vetetet volna, avagy hogy ő
 az harczon győzedelmeslőt volna, az ő
 hozza egyenlő tarsainak fomeru babafu-
 van mondgya vala. Az mint latom, az en
 atyam semmi oly veletek edgyút valo hi-
 res cselekedetre alkolmatossagot nem
 hagy. Es midőn Philep kiralynak egy Bu-
 cephalus nevű tizenhárom talentomot
 érő lo hozatot volna, es az kiraly lattara
 fenkit magara ülni, es meg bot sem akart
 volna fenvedni, es ezokaert tellyeffeggel
 hasonaltannak kiltetnek lenni, monda
 Sandor: Micsoda lovat velnek ezek hogy
 meg kellene vetni, holott velle elni nem
 tudnak? Az atya meg busulvan monda
 neki: Vallyons te elhetnele velle? Fe-
 lele neki Sandor: Iobban tudnek bizonyja-
 ra velle az loval banni, hog sem mint ezek

Het ezer
 nyolcz száz
 koronas ara-
 gyat.

cseleked-

eselkednek. Es hozzá járulván az fejem-
 őt foga, es az lovat az nap ellenebe álla-
 na, miérthogy eisebe vötte vala, hogy az
 az arnyeknek mely az szemei előtt forog
 vala, mozgafatol rettenne meg. Annaku-
 nna hogy az lovat lassanlassan meg tö-
 ölgetdegele fel kapaskodvan rea üle, es
 lassan leptetve ele menven, valaménye-
 re meg futamtata, mely dolog az rea ne-
 őket megiešte. De minékutanna bat-
 tan es örömmel lattatek meg terni, az kik
 Philep kirallyal valanak felkialtozasok-
 kal, de Philep kiraly az fiat az örömnök
 miattta ki őntetet könyhullatosokkal ille-
 te, es őtet meg csokolvan, monda; Fiam,
 illendő es hozzád hasonlo birodalmot ta-
 laly magadnak: mert Macedonia tege-
 let be nem fog. Az Sandor elmeje az pa-
 tancsolatoknak es eleibe adatot dolgok-
 nak kevesse vala engedelmes: de ha az
 velle valo el hiteteshez jo modok es il-
 lendő bebedek fogatnanak, az jovaha-
 gyafra igen haylando. Aristotelesnek ta-
 nitvanya lön nem csak az emberseges er-
 őlcseokről es törvényekről valo böcsü-
 tetes tudomanyokban, hanem az titkos
 bölcsefegekben-is, mellyekkel keveseket
 befeltetnek vala, es elmélkedő s halgató
 bölcsefegeknek hijak vala. Az Aristore-
 leshez

leshez igy irattatot levele alafel hordoztatik. Nem jol cselekedted, hogy az halgato tudomanyokrol valo könyveket ki adtad legyen. Mert micsoda dologgal haladandok vagyunk egyebeket fellyül, ha az mely tudomanyokra tanittatunk, immar azok mindeneknel közönsegesekke tetettenek? Amaz azt ira visssa neki, hogy ki adta volna es nem adta volna, mert noha szemlatomast volnának, mindazonaltal felette homalyosok volnanak, es nehezen ertethetnemek meg. Az orvosi tudomanyban nem csak azokat tanulta az mik elmelkedesre valok, hanem azokat-is az mik az cselekedetben ő magaban forognak. Immar penig tizenhat estendőben jarvan, midőn cseffegenek es viteffegenek sok probait adta volna, az attyatol igen szerettetik vala. De midőn údeje felet valo szerelmeket követne Philep kiraly, es ezokaert Olympias assonyt buzgo szerelem, es felette nagy harag izgatna, Sandor az attyaval kemeny visssalkodafokat indita. Vegre údejenek husadik estendejeben az Macedonia orsag rea salla, az attyanak halala utan, kit Pausanias öle meg. Es midőn előőr ő ellene mindē felől zorzavarok sarmaztanak volna, batorlagaval ez elme-

mejenek csodálatos alhatatosságával minden támadásokat felette hamar elnyomta. Az Thebæ városát meg is veve fel is ronta. Az Athenæ városbelieket kekefegés advan nekik, magához engedte. Mely údóben az Timocleat Thebæ városbeli fő asszonyallatot mondgyak hogy egy Racz országi capitán, erőszakot ténen rayta, meg feplősítette volna. Es midőn az után penzt kevanna tőlle, az asszonytól csak egyedül egy kuthoz vitetet volna, az melyben mondana hogy ő neki tragab marhai el reytette volnanak. Azert nezesnek okaert az kut sájara haytot capitánt az asszony az melysegbe alá bította, es az fellyül rea hanyattatott közzekkel agyon verte volna. Azert az csekedetert fogva hozza vitetet asszonytól sandor kerden, ki volna? Amaz meg nem rettenven azt mondotta. Theagezesnek huga vagyok, ki Philep király ellen vezerre választatvan es erőssen harcolvan az Görög országnak szabadfagaert bét el. Az asszónynak bátor búvet es alhatatosságát csodálvan Sandor, őtet fiaival egyetembe meg szabadította es el bótította. Az Sinope városbeli Diogene-

Ez az bölcs Diogenes oly szegény állapotot követte, hogy

Éles haza ras
ka, lako helye
hordo volt.
Nagy dicsiret
mind ezt az
aranyk vil-
gor megural
niszind ma
gat ember-
nek meg is-
mertii.

nap fenyen meleggetne, es azon embert
kötőntven kerde, ha valaminekűl szű-
kőkőőneke? Amaz azt monda hogy ő
az napnak fenyenelkül fűkőkőőnek, an-
nakokaert kere, hogy feire allana, hogy
avaj jobban elhetne. El menven onnat
Sandor, az kik velle oda mentenek vala,
Diogenest nevetik vala. De ő maga an-
nak megutalo elmejet nagy csodaskozaf-
sai magaban meg gondolvan, monda:
Ha Sandor nem volnek tellyeffeggel Di-
ogenes volnek. Az Persek ellen hadat ke-
sitven minekelőtte az hajokba ballana,
az baratinak, kinek sánto földeket, ki-
nek falut, kinek penig dez makat őstoga-
ta. Akkor midőn Perdicas meg kerdet-
te volna, maganak mie hadna meg. Az
remenfeget, azt felele Sandor. Az
Hellepontuson által menven, az Darius
capitanit erős haddal az Granicus folyo
viz melle balva talala, hogy őtet az által
meneteltől ellenzenek. Az Macedonok
nem kevesse iedenek meg az folyo viz-
nek melysegetől es sebességetől, es ezek-
nek felette az ellensegeknek oda helyhe-
teret oltalmoktól. De ő maga tizenha-
rom lovag sereget veven melleje, az fo-
lyo vizbe rohana, az vizzel, az ellensegek-
kel, es az pártokkal is, mellyek mind ma-
gossak,

koffak, s-mind meredekek valának, vias-
 odandvan, hogy az dühös vezer csele-
 kedetinek lattassék inkább lőtnek lenni
 hogy sem mint ioenak. Annakokaert u-
 gyan az által menetelben, rendeletlen se-
 regekkel leven, kenferittetek harczolni,
 es midön ötet fokban üldöznek, miert hogy
 fegyverekkel tettetes vala, noha gja-
 ortta csapatek meg, de meg is meg nem
 befedek. Egyebek közöt midön egy ó ne-
 i sablyával az sisakjat valoba meg csap-
 ta volna, annak az erőszaknak oly nagy
 hathatósága lön, hogy az sisakja által va-
 gattatvan, az ő haja meg szakadot legyen.
 Midön olyan törnyen harczolnanak az
 Macedoniai seregek az vizen által mene-
 tek, es az Periak tovab ellenek nem al-
 tan meg futamanak. Ez harez utan az
 Sándor dolgainak nagy jó szerencses ne-
 kedese lön. Mert Sardis városát mind-
 nyarast es nemely egyebeket övejetön.
 Innakutanna az tenger mellyeki orsa-
 gokra fordulvan, Pamphiliat, Ciliciat, Py-
 diat, Phrygiat meg veve. Az Paphlago-
 kokat-is es az Cappadoxokat-is birodal-
 ma alá vona. Dariusz pedig Susa város-
 ol hat száz ezer emberrel meene Sándor
 ellen, az ő hadi seregiben igen bizvan, es
 atrabba leven minckutanna meghallot-

Sardis Lydi-
 nak fő város-
 sa.

Susa Persia-
 nak fő város-
 sa.

ta vala, hogy Sandor Ciliciában keinek, mely dolgot ő az felelem miatt vèl vala lenni. De annak az dolognak az oka az betegség vala, melynek gyógyításában mindön az több orvos doctörök minden reményget megvetettének volna, az egy Acarnaniabeli Philep Sandort orvostalakkal kezdé legiteni. Azonközben az Parmeniostól küldetett level az királyt tudósította vala, hogy Philep Dariusztól nagy ajándékokkal es igizetekkel megvéstetett volna hogy őtet megöline. Az megadott levelet Sandor megolvasta, es fankinek meg nem mutatván magánaltartat. Es mielőn Philep az gyógyító italt pohárban elé vitte volna, azt Sandor felelem nélkül hozzá veve, es az Parmenio levelet az orvos doctörnek olvastni ada. Es amazivan, emez pedig az levelet olvasván, egyik az másikat nezi vala: Sandor gyönyörű ges es vilám orozával, Philep megrententel es igen komorúval. Felette nagy forgalmatossággal fict vala Darius Sandor ellen, attól felven (az mint mondgya vala) hogy az ellenfegek elhaladnanak. Akkor az Macedoniat Amyntas, ki ő nala pribeke vala, monda: Io kedvel legy ő király, mert Sandor el nem fut, hanem ezennel mennel jobban lehet te

Acarnania
egy része E-
pirus orszá-
gok.

enedjü. Az harczi Cifcianak Iffus ne-
 varosanal lön, az hun Sandornak az
 őzedelemnek nyeresere az helynek fő-
 lősi nagy segitlegere lőnek. de fokkal
 gyobral lön az maga fő vezeri vitésege,
 ellyel felette esesen elven, midőn az
 fők között harczol, sablyával az czomja
 eg sebesítették. Az ilyen jeles győze-
 lem után el futo Dariust meg nem fog-
 ta, hanem az sekeret es az kez ijjat el-
 vere. Az Macedonok az ellensegeknek
 borokat fel dulvan, az Darius satorat
 sölgakkal, gazdagfagokkal es minden
 kiralyi ketülettal egyetembe eppen San-
 dornak tartak. Annakutanna midőn meg
 lentetet volna Sandornak, hogy Dari-
 usnak az anyja, felsége es ket leanyi ho-
 tatnanak, es hogy azok Dariusnak az kez
 ijjat meglatvan, felette nagy sirast kez-
 ettenek volna, Dariust meg ölettetetnek
 elven lenni; Azon az hiren az kiraly el-
 sejeben meg somorodvan, az se rencse-
 ek mely nagy alhatatlanfaga volna, ma-
 aban meghanya vetè, es egyyet az vi-
 ezekben az assonyokhoz küldè, az kü-
 meg mondana hogy Darius elne, es hogy
 egyik semmi artalomtol nem kellene fel-
 iek: mierthogy Dariust nem ellenseg
 elyvet tartya vala, hanem velle az fejedele-

lemfeg felől vetekedik vala. Az bolgaknak
 samat, az kik annakelőtte valának, nekik
 egészen megtarta, es nem is akara őket
 latni. Semmi kissebseget nem hagyva vagy
 fenvedniek, vagy offeletől felniek. Az I-
 sus varosnal győzedelmet nyerven, Da-
 mascus varost. melyben Darius es az Per-
 sak kincsnek es portekaknak nagy soksa-
 gat hadtak vala, annakutanna Cypriat, es
 az egész Phoeniciat Tyrustól megvalva,
 az magok meg adások által öveje-
 teve. Tyrus megvetetek, az hun valo
 foglalatosságaban neki két álom jelenek.
 Először Hercules lattatek őket az kőfa-
 lokról nevezven kezzel felvenni. Az
 másik álom latas egy velle jado Satyrust
 mutat vala, kit mikor kezeivel el futtaban
 meg fogni ügyekeznek, vegtere önkint
 az ő keze az elment Sandort beven-
 ne. Ez az álom ugy magyaráztatek, hogy
 az nev két fele osztatvan, mondatnek,
 SA, az az, tied leßen Tyrus. Annakutan-
 na midőn Gazat Syriának nagy varosat
 megballotta volna, az vállakővel meg
 üttetven, azt megveve. Aegyptust pedig
 meggyőzven, arra valo kevanfaga ada-
 tek, hogy abban az országban az Görö-
 gőknek varost eppittetne, mellyet az ma-
 ga neveről nevezne. Es immar az helyet
 meg

egjegyzette vala, midőn álmában egy
omerushoz igen hasonló ősz vén ember
őzel allani, es ezeket az verseket mon-
ni lattatek.

*It még egy süzet az Pontusnak hablo vizében
Az Aegyptus elöt fekszik melynek neve Pharos.*
annakokaert felteskenven, mindgyarast
Pharusnak meg latalara siette, es az hely-
ek alkalmas allapattyaban gyönyör-
dven, ot varost eppittete, es tölteszel
süzetet az Szarazhoz ragasztá, melynek
ette illendő allapattyat midőn igen
eg szerette volna, ugy hagyatot emleke-
re, hogy azt mondotta legyen, hogy
omerus egyeb dolgokban nagy, es an-
kfelette bölcs építő mester volt volna.

Hammon templomához való utat pe-
fel veven, egy neműnemű fővenyes
viznekül sükölködő földre mene be.
ama z jó szerencse, mely ő neki minden
dolgokban kedvező vala, az utnak nehé-
et megnyhite. Mert felette nagy elő-
dven, az Somjusagnak veselye el ve-
tetek, es az főveny meg azvan, hogy
be menven alállana, mertekletesb
tő ég adatek. Az ut jeleinek is esze ves-
midőn az kalauzok el teveljednenek,
felettek repülő hollok őket igaz ut-
ivek. Es ha kik az utitársokban ke-

Ssdornak
jo szerencsaq.
ic.

febben járva el hagyattanak vala, hogy az eczakanak reájok való jóvetelivel meg ne bántatnanak, azokat hova kellene mennie, korrogásokkal meg intek. Azert Sandor az utnak külömbkülömb neheffegit meg győzven, midőn az Hammon templomába menne, egy pap neki eleibe mene, ki Görögül kivanvan az kirallyal fölni, az utolso szóvat parasztul monda ki: Mert azt akarvā mondani hogy *παισιον*, az az, fiacskam, roészul azt monda, hogy *παισιος*, mely ige azt teszi, hogy Jupiternek fia. Es ez az vetek sokakba oly velekedest vete, hogy Sandor az Istentől származot volna, midőn berinberte az hirdettetnek, hogy ő az paptól Jupiter fianak neveztetet volna. Es ő az poganok között maga előtt Isteni eredetet visel vala, el annyera, hogy Olympias anyja mondanisokta legyen: Nem búaike meg Sandor engemet lunonak az gyalázat által beadni? Meg tartoztattya vala mindazonáltal magát affele kerkedekenlegtől az Görög emberekkel leteben, es egyser meg febesittetven, midőn az ver folya az sebből, monda: Effele ver nem jar az halhatatlan Isteneknek testekből. Midőn pedig Darius ötet az őveinek valcsagokra tíz ezer talentommal, es annakfelette mind

Hat ezer ezret
 való ezer kö
 ronás, arany
 al.

mind

mind azokkal az tartományokkal, melyek az Euphratefen belől volnanak, es az leanyinak egyikevel hogy azt feleségül venne, maga barátságával egyyút levele által kinalna, monda Parmenio, Ha en Sador volnek, azokat el vennem, amaz azt monda, Az Iupiterre mondom, hogy en-is el vennem, ha Patmenio volnek. Dariusnak azt ira vissza, hogyha ő hozzá menne, minden emberfeggel lenne neki. Az Darius feleségének egy herelt embere el futot vala, es az urához egessegben jutvan, az kiralyne asszony halala felől, mely az sülesbe holt vala meg, őtet bizonyossá teve, ki kefergesre fordulvan, az feleségének sorlat, ki nem csak fogoly volt volna, hanem az kiralya mordón való temettetéstől-is meg fosztatot volna, siratni kezdte. Kinek az herelt ember monda, Azert ne borigalmatoskodgyal, mert az még èlt ő es az te anyad, es gyermekid, semminemű bantást nem szenvedtenek, es az nem regen megholt asszonyom felette nagy tiszteességgel temettetek el, es abban az hivatalban meg az ellenfegeknek-is könyhullatafok nélkül nem maradot. Az herelt embernek ez lovaihoz kepeste Darius valami rutsagtól elven, az embert felre vive, es hogy ne-

ki megmondana, ha volt volna Sandornak az ő feleségéhez valami szerelmeskedő indulattya, hűttel köteleze, mert az ellenség ifjú ember korában mi csoda más moddal tehetet volna olyan nagy tisztelgetet az asszonynak? Amaz monda: O urá, külömben bebely, es az te feleségedet olyan gyalazattal meg ne rutics, es ő magat Sandort is külsébséggel ne illesd; ki bizonyára több meretkeletességet cselekedet az Persiai asszonyokhoz, hóg sem mint vitésséget az Persiai férfiak ellen. Es emberseget s egyéb jólagit Sandornak ele beszélgetven, az miket mondot vala, eskövéssel erősite. Ot Darius az Istenektől könyörgésekkel kévára, hogy neki elégedendő tenetsége engedtetnek arra hogy az ellenségnek annyi jó tetemenyeket, mellyeket az ővei vőttének, megfizetne. Kit ha nem cselekedhetnék, ne más hanem Sandor nyerne el az Cyrus kiralyi sckit. Immar penig azt az egész birodalmot, mely az Euphratesen belől vagon, el birvan Sandor, az tabort Darius ellen indita, kinek hadában tísszer valo száz ezer ember vala. Es midőn egymás személeibe költének volna, az eczakra rajok jöven, valamennyi köz hely vala az két tabor között tündöklik vala az pogánok-

Az Darius
hadának szá
ma.

noknak sámtalan tüzöktől, es az embe-
reknek olyan nagy sokfagatol csodalatos
zurzavart hallanak vala adatni. Annako-
kaert Parmenio, es az kiralynak több bara-
ti attol az sokfagatol meg rettenven,
Sandornak tanacsul adgyak vala, hogy az
poganokra eczakamenne. Mert ha nyil-
van valo harczal sém töl sémbe kellettnek
viniok, olyan nagy hadnak sokfagat el
nem senvedhetnek. Ezeknek Sandor
azt felele, hogy ő győzedelmet lopni
nem akarna. Es az következendő napon
Arbellanal az mint nemelleyek, az mint
penig egyebek irjak, Gangamelanal har-
czolni fogvan az poganok hatra kezd-
nek mašni, es az raytok levő Macedonok
őket űldözik vala. Akkor Sandor latvan
Dariuszt. ki az magosb sickerben felette vi-
vezül ellenek al vala, es ekes fegyverekkel
fel kesittetet felette sok lovasokat kör-
nyülle tart vala, arra az felre futo Persa-
tat egybe haytani kezdte, el annyera, hogy
az kik az harczot erős meg allással senv-
dik vala, meg rettentenek, es azoknak
nagy resék helyekből ki allani keserit-
tettek legyen. Annakokaert Darius
mellet sokan meg őlettetven, midőn az
holt testeknek sokfaga miat az kiraly s-
kere sohova nem vitethetnek, Darius ab-

bol

bol leugordvan kaczolara üle, es ugy futta el: es ha Parmenio Sandort annak uze-
 seből vissza nem hitta volna, hogy az had-
 nak vesedelemben levő barvanak, mely-
 nek gondvifelője ő vala, segítsegere men-
 ne, semmikeppen el nem tavoztatta vol-
 na, hogy meg ne fogattatnék. Sandor-
 nak ez fő győzedelme által az Persaknak
 birodalmok tellyességgel fel fordittatek,
 es Sandor Asianak kirallyava tetetek, ki-
 nek mind az egész Babylonia tartomány
 meghodola. Susa varost penig el nyer-
 ven, az kiralyi udvarban vert penzül
 negyven ezertalentomot, es egyeb gaz-
 daglagoknak ki mondhatatlan samat ta-
 lala. Győzedelmesen Persiaba eleb men-
 ven ot meg anni penét talala. Az gazdag-
 lagoknak, mellyeket annakfelette nyert
 legyen, oly nagy voltat irjak, hog tizezer
 öbveren es öt ezerteven hordattanak
 legyen ki. Az kiralyi udvart annakutanna
 meg gyuta, es hirtelen valo meg sanaffal
 banaffal illettetven, hog az tűz meg oltat-
 nek, meg parancsola. Es midőn terme-
 set serint adakozo volna, az maga gaz-
 daglagit felette igen meg öregbitven,
 fokkal inkább, hogy sem mint annakelőtte
 sokot volna, az bőkezűséggel el vala.
 Efeben veven penig hogy az ő barati az
 győ.

Ha az vert
 penzen ara-
 nyat ertünk,
 huszon negy
 ezerfzer va-
 lo ezer koro-
 nas aranyat
 teszen, ha pe-
 nigthallert,
 harmincz e-
 zerszer valo
 ezert.

önyörűsegeknek követői volnának, es
 etel ital dolgában feletteb el menne-
 k, őket embersegesen dorgallya vala:
 t mondvan, hogy ő csodaina, hogy az
 ríaknak eleteket az övekhez vetven, az
 leig meg nem tanultak volna, hogy az
 bzdásokkal elni parasztság, az mun-
 kkal gyakorlattatni pedig fejedelmek-
 z illendő dolog volna. Es ő maga bi-
 nyasa elmejet meg nem tagitvan, ma-
 t mindenkor valami cselekedetben a-
 gy vadassásban gyakorolvan minden
 cheffégeket meg szok vala: mely dolog
 baratinak, az nyeretet gazdakságokkal
 önyörűsegesen elni kevanoknak, es ő-
 t követni kenferittetteknek felette ne-
 z leven, azt cselekedni vala, hogy ötet
 dalmokkal bossontani nem félnek.
 te jó kedvel kenvedni vala először az ő-
 nek ellene való fokkalokat, azt mon-
 galvan, hogy kiralyi dolog volna az
 ltevőknek az vadlásokat ei kenvedni.
 nnak utanna pedig több tidalmokkal ugy
 nyera meg bossontatek, hogy harago-
 n es tellyelleggel meg engedhetetle-
 i viselte legyen magát az ragalmazok
 en. Szokta vala annakeiötteis, ha mi-
 r főbenjaro dolgot itilne, az kezevel
 egyik fület be dugni, mintha azt az alpe-
 resnek

Ezen jelés
 dolognak
 bar minden
 fejedelmek
 követői vol-
 nanak.

relnek éppen es az egész vadlasknak rešet-
 lenet tartando volna. Harom ezer fegy-
 verest vót vala mellette, es Dariust özni
 kezdé, es fok napi utat haladvan, az ut-
 nak erőflege es az víznek búkflege miatt,
 az ő viteziben fokot el veszte. Abbalija-
 rafaban midőn tömlőkben vizet hozó
 nemely Macedonokat elől talalt volna,
 egy sisakot neki vízzel megtöltének, es
 az feletteb való bömjufaggal meg epedet
 kiralynak nyuytak. El veve Sandor az si-
 fakot, es az egy nezeffel rea fordult uti
 tarsait meg gondolvan, nem akara innya,
 es meg advan az sisakot azoknak az kik
 adtak vala, monda: Ha en innam, ezek
 elmejekben menyere fegetnének meg?
 Sietven annakutanna az ellenfeget el
 ere, es azoknak taborokba rohanvan,
 hogy Dariust meg fogna, minden forgal-
 matossággal ügyekezik vala. Amaz penig
 fok sebekkel meg sebhethven, egy fekerbő
 fektik vala, es immar el fogyatkozvan vi-
 zet kevana: mellyet oda viven minck-
 utanna iverk, Polykratufnak az ki azt vit-
 te vala, monda: ^a Ez az en utolso beren-
 csetlenségem, hogy az velem való jote-
 temenyert te neked semmi háladással
 nem lehetek. De azont Sandortól kel-
 varnod. Neki penig az felette nagy ke-
 gyel-

^a Az embe-
 rek az el vót
 jötereme-
 nyert hála-
 dással tartoz-
 nak.

velmefszeg, mellyel magát az anyam-
 hoz, feleségemhez es gyermekimhez vi-
 lte, az Istenek fizessék meg. Es az be-
 nek közben az leiket ki a la. Mikor holta
 tan Sandor hirtelen oda érkezett volna,
 e maga felső ruháját reavete, es az ki-
 alyi öltözettel meg ekesítettet holt te-
 et az annyához küldte. Bessust, ki az ő
 alalanak oka vala, olyan módon sag-
 attata el: Erőssakkal le haytatot ket fak-
 hoz köcsöztete, azokat annakutanna el
 pcsattata, hogy mindenik az természet
 rint való allásra, nagy sebességgel vi-
 menven, amaz kerfele sakkatnak.
 e menven penig Hyrcaniaba, midőn az
 yrcaniái tenger mellett (mely Caipium-
 k-is mondatik) lakó nemely poganok
 ő lovat a Bucephalust el kaptak volna,
 őstakat küldvő hozzájuk meg fenyegete-
 tet, hogyha az lovat neki meg nem kül-
 nek, az ő nemzetsegeket tellyességgel
 ind meg öletne. Amazok az lovat vi-
 hozak, es magokat az kiralynak meg-
 ak. Innet az tabort Parthia országba in-
 ta, az hun előőr pogani ruhába öltö-
 k, mertekletességet követven ez cse-
 edetben, hogy az Medusok ruhajoknal
 yabbat es az Persakenal ferfiu ember-
 z illendőbbet venne fel, mely dolgot

Darius halá-
la.

Bessus erde-
me szerint
bűnhődik.

lat-

latvan az Macedonok nem kevés kedvel-
 lenfegget illetetenek. Az foglyoknak so-
 kofogabol harmincz ezert mind egyik
 ifjakat valasztaki, es meg parancsola,
 hogy Görög iraszt tanulnanak, es Mace-
 doniai fegyverkezéssel felkefittetnének.
 az felette lép Roxane asszonyt midön
 meg férette volna, nem különben, ha-
 nem törvény szerint valo rendellel aka-
 ra velle közöülni. Az fő barátiközöt
 midön Hephæstio az ő uy öltözetit igen
 dicsirne, es ő-is azonkeppen az magaru-
 haját meg változtatta volna, őtet Phi-
 lalexandernek, az az, Alexander barát-
 tyanak, Craterost pedig, ki az hazájának
 ruhaiban valo járásban tellyességel al-
 haratos volna, Philo vasiléufnek, az az, ki-
 rsly baráttyanak hidogallya vala: es evé-
 el vala, ha az Macedonokkal avagy Gő-
 rögökkel kellene befelleni, amaval pedig
 az pogánok dolgaiban el vala. Philotast
 pedig Parmenionak fiát, a val az veleke-
 dessel kevelykedőt, mintha az dolgok-
 nak, mellyeket az Macedonok jo feren-
 cselen viseltenek volna, ő maga es az at-
 tyá voltanak volna szerzői, es Sandort
 ifjunak nevezetivel gyalazót, midön an-
 nak felette ekebe vőtte volna hogy clete
 ellen praktikai, meg ölete. Es nemely
 alat-

itta valóit mesébe külvén, Parmeni
 ki ot vala, le vagata. Es Clytuft egyet
 barati közül, midőn az poganoktól
 nap meg győzöttet nemely capita-
 k ellen neműnemű berzet versek ene-
 tettenek volna, es azokat Sandor jo-
 vel hallotta volna, haragra indittatot-
 es feletteb valo csacsogással s-reheg-
 ggel berzenkedőt, es őtet rut hitkokkal
 alazot, előőr egy hozza haitot alma-
 lúte meg, es midőn amaz semtelenül
 ette nagy merességtal az dologban
 beleb menne, es Euripides poetának
 mbusokból allo verseit mondotta vol-
 . O mely igen artanak most az Görög
 fagnak gonos erkölcsi, es az többit,
 ndor haragra gyulada, es őtet darda-
 laltal vere. Es mindgyart elmeje meg
 ndebedven, es cselekedetit megban
 nbanvan, magat meg ölle volna, ha
 drabantoktól meg nem tartator es az
 vashazba nem vitetet volna. Ot az c-
 kat es az következő napot egebben az
 ferűségben tölte: es egyet sem holvan
 nt egy nema hever vala, csak felette
 ly fohzkodásokkal gőölögven az
 zza jarulo baratinak bebedeket semmi-
 ppen nem halhattya vala. Vegezetre
 dőn az jövendőmondo Aristander az

I hi'otafnak
 Parmenio-
 nak es Ciy-
 tufoak jeles
 fő vitez am-
 bereknek ha-
 lalok.

Sandor az
 magagonoz
 cselekedetit
 mindgyart
 meg bannya,
 dekeső sűt-
 ve.

csoda jelenést, mellyet Clytus felől látot
 vala, es egyeb tölle meg erretet jeleket
 neki meg beszéllette volna, es azt allatta
 volna, hogy Isteni vegezesből törtint vol-
 na, az mit cselekedet vala, meg kezdé eny-
 hódni. Indiaba be menendő leven penig
 midőn az bekerek portekakkal meg ter-
 heltetve volnanak, előőr az maga beke-
 rire, az után az baratiera tüzet hanyá-
 Annakutsanna mindeneftől fogva az Ma-
 cedonoknak bekereket felgyuytata: Mely
 dolgot valami kevesen kedvetlenül ben-
 vedenek, az többi kialtással, es mintha I-
 steni lelekkel illettettek volna, annak
 az dolognak cselekedetire ki ugrandoza-
 nak, mely dologból Sandornak nagy vi-
 damfaga adatek az hadakozásnak fel ve-
 telere. Immar penig az ővei között rette-
 netes vala, es azokat az kik vetkeztenek
 volna, az kegyelemnek minden remense-
 genelkül meg bünteti vala. Annakokaert
 az harczokon gyakorta veszedelmeket
 es nehéz sebeket benvéde, es az búksé-
 ges dolgoknak nem volta es az eltető ég-
 nek mertekletlensége miat az vitezinek
 nagy fama vesé el. Ő maga felette nagy
 batorfagu leven, az méreseknek semmit
 meg vehetetlen, az félenkeknek semmit
 eleg batorfagosnak nem itil vala lenni.

időn egy meredek kőbiklanak megvetelére ment volna, egy vitezet kinek Alexander vala neve, fölítván, monda: Te kedved olyan nevert serenyen kel harcolnod. Az mely folyó vizen által mentem nem merő Macedonokat meglatván monda: En legalabvaló ember, usni mit nem tanultam? Követek küldettek vala az városoktól, mellyeket az megállással börtönget vala. Ezek között üdvözlet az mellyik öregb vala Acuphis nevű erde mit kellene cselekedniek, hogy neked veskednenek. Midőn Sandor így felelt volna. Fejedelemme teged valaszolnak, es küldgyenek en hozzam száz legbőferfiakat Acuphis mosolyogvan azt felele: Okirály jobban regnalandó városok en, ha te hozzád menőid gonosbait nem jobbakat küldendek. Taxiledianak legbőfegesb es gyönyörűsebb rebenekis, mely Aegyptomnalis semivel alabvaló nem volna, parancsol vala. Ő bölcseseggel meg ekéfitetet leven, követek által Sandort üdvözleté, es azt felele: Mi szükségünk vagyon nekünk az vizezdra, ha sem az vizek sem az szükségeseidnek elvetelére nem jöttel mi hozzánk? Az több dolgokban ha en értékesb vagyok, tegedet jötetemenyekkel akar-

lak ütetni: na pedig errekettemo. Kell
 vagyok meg köszönnöm is neked azokat az
 miket én velem cselekedtet. Ezekkel
 megengesztetven Sandor, azt felele:
 Veled verekedem es viaskodom az jo te-
 menyekből, hogy holot jo legy, ne tartaf-
 sal nálamnal jobbnak lenni. Estőle fok a-
 ajándékokat veven, fokkaltöbber ada
 viába. Vegeztre ezer talentom penzt
 ajándékoza neki. Egy Indiában valo vá-
 rosnak penig bekefegget advan, az onnat
 el menő ho penzes vitezeket, az kik az
 Indusok között leg vitezbekeknek tartatnak
 vala lenni, mind meg őlte: mely dolog
 az ő hadakban viseltetet nagy dolgaiba
 nemű nemű makulat fűte. Annakutanna,
 az tabort Porus ellen meg inditvan, ki ő
 is Indianak egy rebeben regnal vala, es
 testenek negy lingni es egy tenerni ma-
 gossága vala, őtet meg győze, es eleve-
 nen fogá meg, es midőn meg kerdette
 volna, mikeppen kellene ő tőlle tartatni:
 Amaz azt felele, hogy királyi modon. Es
 tudakozvan Sandor, ha valamit egyebet
 mondanaje, azt monda Porus, hogy min-
 denek benne vadnak ebben az mondas-
 ban, királyi modon. Őtet annakokert
 meg szabadita, es meg hagyta, hogy tisz-
 tartonak nevezeti aiat parancsolna nem
 csak

Hatfraz ezer
 koronas a-
 ranyat.

Sandornak
 Porushozva
 lo kegyel-
 meffége.

ak azoknak az miket birt vala, hanem
 yebeknek-is sokaknak. Ezen az har-
 on az Bucephalus lo megsebesítettven
 ny nehány nap mulva meghala, miket
 mar ven voina: es azon colog nem
 ffebb banattal illete Sandort, mintha va-
 mely baráttyat vesztette volna el. Meg
 robalvan pedig az Macedonok, mely
 nagy veszedelemmel vittanak volna To-
 is ellen, Sandornak midőn azon tanacs-
 oznek hogy az Ganges folyo vizen által
 ennyen, nem akartanak engedelmesek
 nni. Annak az folyo viznek az feleste-
 e harminczket futamatni földet telen,
 melysege pedig száz singni. Az kiraly
 dolgon igen megtululvan, hogy sem
 eibe soha ki ne menne, magat az lator-
 an tartoztattya vala, azt velven hogy
 nte ugy tartarnak mintha meggyőzet-
 tet volna, hogy az Gangesen által nem
 lenne. Az barátai akkor ötet külömb kü-
 mb befedekkel vigasztalni, es az vite-
 k felette nagy siraival kezdenek esedez-
 t, meglen könyörgelekre meghajolvan,
 t vegeze, hogy az hadakat vissza vigye.
 nagy sok hajokat es falakat eppített-
 en, az Oceanum tengert megakarvan
 tni, sz folyo vizeken oda kezdve vezetni,
 utaban nemely városokat el foglalja.

Fel Magyar
 melj földnek
 sokkal több-
 bet.

Sandornagy
veszedelem
romágyon.

Az Mallufokra jutot vala, mely nemzet
minden Indufok között leg vitezb : Ot
ves hialón, hogy meg nem öletnek. Mi
midőn az laytoran az kőfalra elől hag
fel, az eltörven, es az ellenfegek mid
felől rea rohanvan es dardakat harivva
az fen valo helyről az ellenfegek köz
ala ugrek, es törtinet szerint labara el
Latvan azt az dolgot az poganak elősz
meg felemlenek, de ostan midőn meg t
kintek, hogy ő maga es csak ket segite
volnanak ot velle, meg fordulvan ell
nek vini, es őket tavul lövő férfamokk
üldözni kezdek Ezek kozót ég, ki meffé
vala, kez iybol ki lötetet nyillal Sando
üldözven, azt az csecsi alat valo csonto
babe löve, es az seb annyera behata, ho
tetet le bocsatvan, az kiraly kenferitte
tet legyen meg hajolni. Az pogan embe
az ki meg sebesitette vala, mezitelen fá
lyaval rea futá : Peucestes es Leonatus
midőn az kiralyokat oltalmazni ugye kez
nenek, mind ketten meg sebesitvetem
Leonatus meg öletretek, Peucestes pe
nig az harczon alhatatos lón. Sandora
maga kezeivel azt, az kitől meg sebesitte
tet vala, meg öle. De midőn immar sok
sebek esven rayta, vegezetre egy kala
patsal az nyaka igen meg üttetet volna

kőfalhoz tamazkodik, es az poganokat
 nezi vala. Azonközben az Macedo-
 nokban fokban érkeztenek vala, kik őtet
 kekenfegiben meg fogyatkoztaban fo-
 t es az taborba visszavivek. Az csontba
 lötetet nyil, midőn ki vonattatnak, fe-
 le nagy faydalmokat es el ajulást fen-
 le, el annyera, hogy őtet meg holtnak
 tek legyen lenni. Vegezetre az vesé-
 emtől meg szabadulvan, midőn sek-
 ciggyogittatnak, az ő kiralyokat latni
 rano vitezektől az taborban nagy zen-
 es adatek. Annakokaert sem eleibe
 mene, es annakutanna elebbi egesse-
 megadatvan, es tovab valo helyek-
 la vitetven, egy néhány varost von-
 g. Minekutanna penig nemünemü
 onosophistakat fogtansak volna, mi-
 nekik meg feythetetlen kerdeseket
 astot volna eleikbe, meg engede veg-
 e, hogy ő tölle ajandekokat veven, el-
 npenek. Egy ő közöttök fő böcsülle-
 ember vala, kit Calanufnak hinak va-
 Ezt Taxiles rea bira, hogy Sandor-
 menne. Annakokaert az kiralyhoz
 ven, egy faraz ökör bőrt ele vete, es
 a környül jarvan, annak külfő reszeit
 baival nyomodgya vala. Az bőr mi-
 csak egy fele nyomattatnak, az többre-

Az böles Ca-
 lanufnak o-
 kos cseleke-
 deti.

űvel fel emeltek vala. Ez cselekedet
 után annakutanna az közepin erőfesz
 meg allapodék, es ugj az bőr minden felő
 mozdulás nélkül marada. Illyen példava
 ő meg inte Sandort, hogy az mebbe valo
 helyekben az údot ne mulatna, hanem bá
 rodalmanak az közepit oltalmazna, men
 annak határiban ugj lennnek minden
 nek csendesek. Het holnapig evezven
 Sandor az folyo vizeken az Oceanum
 tengerre, mikor rea ment volna, az utal
 ifnet meg fordita, es meg parancsola,
 hogy az hajokkal az Indiai parthoz, mely
 ő nekik job kezre vala, evezzenek: ő ma
 ga földön kezdet vala menni, midőn min
 den életre valo eszközöknek nagy búkfe
 gere jutvan, az ő vitezinek oly nagy szá
 mat veszte el, hogy mind az egész hadnak
 negyed részét elig hozta legyen vissza In
 diabol: es az, az nyavalyak, artalmas es
 lesegek, hevsegek es chseg miat törtinkek.
 Mert búkölködő tartományó mene által,
 melynek csak keves juh nyajai valanak,
 tengeri halakkal elők, ugj hogy azok
 nak husok egessegtelenis volna, es nehéz
 saguis. Vegtere hatvanodik napon abból
 az tartományból ki menven, Gedrosia or
 sagnak gazdag helyeibe mene be, es ott az
 had-is meg csebtetek es ő maga-is frissen

Sandor az
 Oceanum
 tengeről
 meg ter.

ndegeskedek. Aztengerfete általában penig nemely lator capitánokat megntete. Mert az elebbi hadakozások, és Mallusok között eset febr, az hadnak-iv van nagy el veset sokfaga cselekedek, egy többire minden capitánok és tiszok az kiralynak elete felől ketsegeben en magokat az nepekhez bocsúllatle- es gonoful viselni nem félnek, y dolog az nemzetsegeket partútes- a valo törekedeire izgattyá vala. Egy ulites nevű tisz tarto az kiraly jóvete- semmi éleste nem berzet vala, hanem om ezer talentom penzt vún neki. Az ly azt az penzt az lovaknak eleikbe ete, kik midőn hozza sem nyulnak, nda: Mi búkfegünk vagyon nekük k e? Az Persak közze menven, midőn yrus kiraly koporsójának az allyat meg a találta volna, az Pelixus nevű fő em- t az ki azt cselekedte vala, meg őlete. koporsora ezek az igik irattattanak va- O te ember akar ki vagy, es akar hon- júb, mert tudtam-is hogy te jóvendő y. En vagyok az Cyrus ki az Persak- birodalmot berzettem. Ezt az kif- földesket, mellyel az en tettem be ztetik, töllem ne irigyeljed. Ez igi- Sandor olvasvan, ő benne banakodast

Tizen nyolca
száz ezer ka-
ronas ara-
nyat.

It Sandor-
nak nagyobb
szüksege
volt az szena-
ra es az ab-
rakra, hogy
sem mint az
aranyra.

Az Cyrus ká-
ralynak epi-
taphiuma.

Az világi
dolgoknak
nagy a hatat
látása va-
gyon.

Hat ezerszer
való ezer ko-
zonas ara-
nyat.

inditanak, midőn magában meg hanna
vetne, az emberi dolgoknak mely nagy
alhatatlanfága volna. Hazastarful veve
penig magához az Statyrat Dariusznak le-
anyát, az menyegzőnek nagy díses volta-
ban az vendégeknek, kik mint egy ki-
lencz ezeren valának, mind egyegy virá-
gos arany pohart ajandekoza. Es egyebet
fokat bőkezűven cselekedven, azokért,
az kik egyebeknek adóssok valának, csak-
nem tíz ezer talentomot fizete. Akkor
Antigonus, ki az capitánok között egyik
vala, azt tettetven, hog ados volna, hamis
hitelbe adot hozza ele, kinek ezüst adatek.
De minekutanna az csalarósfagot az király
meg tapasztala, meg haragvan, Antigo-
nust az udvarból kiűzte, es az vitezek felet
való capitánfagot rolla le vona. Ki oly
nagy banatba esek, hogy gyanufag lőt le-
gyen hozzája, hogy magat meg akarna
ölni: melynek ténctitől felven Sandor,
az maga haragjat meg enyhite, es az penzt
neki meg ada. Midőn penig az ifiak, ki-
ket harmincz ezeren tanittatni paran-
csolt vala, vitésséggel serénysséggel es az
gyakorlattatafoknak jeles sokasával főb-
bek volnanak, Sandor abból nagy öröm-
mel, az Macedonok visontag elmejek-
nek nem keves banattyokkal illetetnek
vala

a. Es midőn ő az erőtlén vitezeket es
 kat az kik testeknek valamely részevel
 segek valanak, el bocsatana, hogy az
 geren hazajokba evezzenek, azt kial-
 ellene, hogy az a dolog ő nekik bősü-
 nak es felette nagy gyalazatnak lattat-
 k lenni, inkább bocsatana mind el őket,
 g elegendven az lfiakkal, kik az Pyrrhus
 csatugranak. Meg haragvek Sandor, es
 maga testenek őrizett az Persakra biza,
 Macedonokat annakutanna alazato-
 kedvet talalokat uyobbban vissza foga-

Azokat, kiket az hadakozásra keves
 nuvoknak tud vala lenni, jól meg ajan-
 koztattakat az vitezkedéstől meg saba-
 ra, es Antipaternek levele által meg pa-
 csola, hogy mikor viadalok tetetne-
 k, az jatek nező helyben nekik első
 y adatnak, es hogy ot kboruztatva ül-
 nek. Annakutanna ő Ecbatana város-
 menven, Hephæstiora hidegleles esek,
 ly az etelitalnak mertekletlensége mi-
 rayta el hatalmazvan, meg hala bele.
 nek halalat Sandor, az okosfagnak sem-
 nemű mertekletességet meg nem tart-
 a, felette nehezen szenvedé. Az orvos
 tört kereszfara fešittete, az lovakat es
 ővereket meg nyirettetni, az kőfalok-
 fokokat az városokban le hanyattatni
 paran-

Az fő vitez-
 kedésnek bő
 csületes ju-
 talma.

Sandór He-
 phæstionak
 halalat felet-
 te keserve ő
 szenvedé.

parancsola, es azt is meg hagyta, hogy
 taborban a sifók sokaig ne sifollyana
 es az több vigalag tevők semmit ne en-
 kellyenek. Mikor pedig Babiloniába in-
 dult volna, Nearchus, ki az Oceanum tet-
 geréről az Euphratetre az hajokkal vi-
 jött vala, elcsibe mene: ki azt mondta, hogy
 Chaldæusok voltanak volna ő velle, ki
 tanacsul azt adgyak vala, hogy Sandor
 Babiloniába ne menne. Semminek tart-
 azokat az bokat az Kiraly, es sietven mi-
 dőn immar az kőfalaihoz közelgetet vol-
 na, előtte egymás között sokaig vivo hol-
 lok halva le esenek. Meg izenek neki
 hogy az kiralynak jó egelegetert Apollo-
 dorustol Babilonianak capitannyatol al-
 dozatok terettének volna. Annakokaert
 az jövendőmondot, az ki azt az aldozatot
 cselekedte vala, Pythagoras nevűt meg-
 kerde, az az dolog mikeppen eset volna.
 Midőn amaz azt mondana, hogy az maj-
 rostoknelkül hagyatva lacsot volna, mon-
 da: Amè, ez gonosf jel, es az jövendő-
 mondot minden bantafnelkül el bocsata.
 De egyéb jövendőt jedző csoda dolgok is
 törtinének, az mint ez lőn. Le vetkezett
 vala hogy, laptaval es kenessel elne. Az
 ifiak az jatekban veget vetven, mikor ru-
 hajokban fel akarnanak öltözni, az kiraly
 teki-

toen egy embert latanak hogy ül, ki
 mit nem ismél vala. es az kiralyi ruhat es
 ronatot magara vötte vala. Megkerdet-
 tük ki volna, sok újra egy sot sem holla-
 gtere es csak elig azt felele, hogy ötet
 onyusznak hinak, Messenia nemzetből
 o volna: es midőn neműnemű be va-
 ltatafert kötözve hozattatott legyen, az
 őzefekből ötet Serapis szabadította
 na meg, es oda hozattatvan, hog az ru-
 tat es koronatot magara venne, es halgat-
 vestegülne, meghadca volna. Ezt az
 bert Sandor az jövendő mondokn k
 acsokból meg ölete, es annakutanna
 orlagaban meg segetven az felelem-
 es elmejenektibolygalatol fona úres
 m vala, el annyera hogy valamit latna,
 ki minden csodának lattatnek lenni.
 feredes utan penig mikor Medius hoz-
 nt volna lakodalomba, es az eczakat
 az következendő napot egyetben ot
 alatta volna el, hi teg leles es krea, es
 mjuhozvan sok bort iver meg: ekkep-
 n este el vesse, annakutanna meg is há-
 Egyik velekedes ez az ő halala felől.
 másik, emlekezetre hagyatott hogy az
 tegleles több napokon rayta leven fete-
 vel elt volna, es innét az nyavalya an-
 ra el hatalmazott volna, hogy hollaf-
 nak

Az Sandor
 halala felől
 valo veleke-
 desek.

nak tehetfeleg nélkül fekűt legyen. Akkor az Macedonok, mintha az kiraly meg holt volna zendűlest tőttének volna, es az capitánokat kialtván, azt cselekedtette volna, hogy az aytok meg nyittatnanak: Annakokaett ők Sandort az agyon fekteben meg neztek volna, ki az után holt legyen meg. Vadnak oly emberekis, kik azt mondgyak, hog valami keves údó mulva el hirhűt volna, hogy ő mereggel őlette tet volna meg, es hogy azt az cselekedetet Aristoteles adta volna Antipaternek tancsul, ki által az kiralyhoz az halalos dolog vitetet legyen, tudni illik az feletteb való hideg viz, mely, azt mondgyak, hogy az Nonacrifnak egy kősziklajabol foly ki: es felette vekony harmat modgyara csak Samar körömben vitethetik: mert akarmi nas edeny az hidegsegnek felette kemeny ereje miat el faggattatnek. Ezen dolgot, hogy Sandor mereggel őlette tet legyen meg, az historia iroknak nagyobb reße, mint kőltetettet meg veti, es attol az velekedestől viseltetnek, hog a teste minden rea való gondviselesnelkül fok napiglan meleg helyekē tartatvan, midőn az capitánok között visszavonafok tamadtanak volna, mind azonaltal abbol semmi bantasa nem löt volna, hanem megveset-
lennék

Nonacris egy
tartomány
Görög or-
szágban,
mellyet Ar-
cadianak hi-
snek.

annak es mint egy uyonta valonak latta-
 t legyen halala utan lenni Azt-is hirde-
 k az kiraly felől, hogy midőn elete felől
 ellyesszeggel ketfegbe eset volna, magat
 tkon az Euphratesbe akarta volna me-
 tteni, hogy maga felől olyan velekedest
 adna, mintha ez eletből az Istenekhez
 ment volna: hogy penig azt ne cseleked-
 te, az Roxane asszonytól azt údejen es-
 se vevőtől tartoztatot volna meg, kinck
 nagy fohzkodással az vettetet legyen ő
 ölle semere. En töllem, ő asszonyallat,
 z Isteneknek döcsőseget, hogy halan-
 tonak ne hinnenek lenni, irigyletted. Il-
 en modon Sandor az Berencsenek fe-
 tte nagy kedvezeset meg tapasztalvan,
 ult ki. De midőn az Tyrus városnak vi-
 tafaban volna foglalatos, az Sidoknak
 api fejedelmektől level által segitseget
 es elest kere, es az adokat, mellyek Dari-
 usnak fizetteknek vala, kevana. Amaz
 midőn azt felelne, hogy ő Dariusnak hüt-
 el köteleztetet volna, mellyet soha az
 ég az a kiraly elne, meg nem segendő
 volna, Sandor rea igen meg haragvek, es
 zzal fenyegete, hogy ő minden hadaval
 do orságra menendő volna. Annako-
 mert Tyrust meg veven, az tabort Ierusa-
 m fele indita. Akkor az Ioqd papi feje-
 delem

delem az kiralynak haragjától félven, az Istennek, hogy az ő nemzetiségének oltalommal lenné könyörge, kialmában ötet megbiztata, hogy bátor elmevel lenne, az nép az várost fel ekefitene, es az kapukat meg nyitna, ő maga es az papok sokot ruhajekben, az embereknek több sokalaga fejér öltözetben az kiralynak elcibe ki mennének. Ugy cselekedek az mint meg intetet vala. Es immar midőn Sandor az városhoz közelgetne, az papi fejedelem az papokkal es az néppel egyút ki mene arra az helyre, az honnat az város es az templom lattathatik vala. Azt velik vala az kiraly vitetzi, hogy ő meg engedné az városnak felveretted, es az papi fejedelmet meg öletne. De Sandor minékutanna az nepet es az papokat az kezülettel, mellyet mondank, es az papi fejedelmet, ki közöslég arannyal ötetet hyacint Binú ruhában vala, es az fejében beretrat visel vala, az hun egy plehecskeben az Istennek fel irattatot neve olvaftatik vala, meffől meg lata, egyedül ele menven az papi fejedelmet alazatoson könyörögve köbönte. Abbol az dologbol az Macedonokat mindeneftől nagy csodalkozas foga. Midőn Parmenio kerdene, miért imadta volna az Siodoknak

Az Borfini-
urban mayd
hásonlo dol-
got olvasunk
Artyla kiraly
felől, midőn
elió Leo pa-
pátet az
Romara va-
lo menetel-
ről meg ret-
tentven viz-
sza teritette.

oknak papi fejedelmeket, azt felelè San-
 or, hogy õ nem az papi fejedelmet, ha-
 em õ magat az Istent, az kinek papi feje-
 elemseget viselnè, imadta volna: annak
 enig az tisztelendõ embernek kepet õ al-
 naban latta volna, mikor még Macedo-
 ia mellett volna, olyan õltözettel fel eke-
 ttetve, mely õtet azon gondolkodtában
 nicsoda moddal vehetne el az Asiai bi-
 odalmot meg biztatta volna, es magat
 gírte volna, hogy olyan nagy hadviselef-
 ek vezere lenne, es az Persaknak biro-
 almokat kezebe adna. Holot annakoka-
 rt mind addiglan fenkit mast abban az
 ltözetben nem latot volna, hanem azt, õ
 z régi abrazatrol, mely almaban meg je-
 nt volna, meg emlékeznek, es azt gon-
 olna, hogy az Isten segítségével vinne
 eghez az hadat, melyben Dariust meg
 yözven az Persaknak birodalmok õve-
 nne. Minekutanna ezeket monda, em-
 rsegesen fogadvan az papi fejedelmet,
 elle egyút az városba, es annakutanna
 e templomba be mene. Az hun az papi
 jedelem elöl meaven aldozatot tön.
 az Daniel könyvebe bele nezven, azt talala írva ben-
 , hogy egy Görög ember az Persaknak birodalmok-
 ban veget verne. Annakokaert meg örülven, vala-
 mik õ tölle kerettetnek vala, az Sidoknak
 búkezüven meg engedè.

AZ NAGY SANDOR
levele, mely Indianak allapattya-
ról, es abban törtint csoda dolgokrol az böles A-
ristotelesnek maga mesterenek irattatos,
es most Magyar nyelvre for-
ditatot.

AZ NAGY SANDOR A-
ristotelest az ő mesteret
köfönti.

SZ Erelmes es az
anyam es hugaim utan
felette kedves meste-
rem, rollad minden-
kor meg emlekezven
hadaimnak meg ket-
seges veszedelmeben-
is, miert hogy tudom vala azt hogy te
magadat az bölesesegre adrad, azt gon-
dolam, hogy neked az Indianak tartoma-
nyiról, es az égnek allapattyaról, es az kí-
gyoknak, embereknek, es vadaknak fiam-
talan nemekről írnom kellene, hogy az
csoda dolgoknak meg tudásával az böl-
esesegben valo szorgalmatosságodhoz es
elmed-

nedhez valami járulhatna. Mert noha benned az meg ert es sefseg az tudod annak semmi segitseget nem kevannya, ely mind te hozzád s mind az te eletedli üdöhöz, es az következendökhöz is yek, mindazonal, hogy az töllem vitetet dolgokat, mellyeket kedvels, meg tened, es hogy nalad mindenek nyilván lennenek, illendönek itilem lenni, hogy azokat az miket Indiaban az Maceonoknak felette nagy faradsagok es vedelmek által lattam, neked meg irjam, mert mindenek meltok emlekezetre, es k keppen gyüyttettenek ösve, az mint teg nezttem. Senkinek szovat el nem nnem, hogy annyi csodak legyenek, ha nenen magam eleb mindeneket s semeim eibe vettetteket meg nem visgaltam olna. Mert csoda dolog, ez az föld mind jo s mind az artalmas dolgoknak adoja fene vadaknak es gyümölcsöknek, metallumoknak es lelkes allatoknak ely közönfeges nemzöje legyen. Mellyeket ha mindeneftöl fogva embernek teg nezni szabad volna, elig hinnem el, hogy annyi külömb külömbféle sok allatoknak meg nevek is elegendendö lenne. E en azok felöl bollok, az miket en magam lattam, azon ügyekezven, hogy vagy

hiába való bebedet, vagy rut hazugságot
 ne lattassam irni. Az en elmémnek-is ter-
 mésetit, holot mesterem voltal, tudod,
 hogy en az igazságnak hatarat meg szok-
 tam őrizni, es hogy mindeneket búkjeb-
 ben bebellek, hogy sem mint viseltette-
 nek legyen. Es most azt remenlem, hogy
 esédbe veded, hogy en semmit bebe-
 demmel nem erősitek, mintha az magam
 viteffegenek dűcsőfegen kapdolo avagy
 a val kerkedő volnek. Mellyek bar minc-
 künk kevesbe lőttenek volna sanjaruvak,
 es ennyi sok dolgoknak probait ne lőt
 volna szűkfeles meg tapasztalnunk. Az
 Macedonai ifiak viteffegenek, es az
 mi győzhetetlen hadunknak kőbőnőm,
 hogy abban az benvedesben oly alhatato-
 fok lőttenek legyen, hogy kiralyok kiral-
 yanak neveztetnem. Mely meltőfago-
 mon, berelmes mesterem, ha azt hinnem,
 hogy te nem őrvendez, vetkezem, es az
 egymashoz valo kegyeffegűnktől el tavo-
 zó, ha neked es Olympias asszony anyam-
 nak es hugaimnak az en birodalmomnak
 minden hasznai felől nem irandok, mel-
 lyeket te veded es azokkal kőzőnsege-
 seknek itilek lenni. Te is ha azont nem
 eselekedended, keves tőkelleteffeggel
 lattatandol mi felőllünk itiletet tenni. Az
 eleb:

bbi levelemben tenéked az napnak es
 dnak fogyatkozást, es az csillagoknak
 atatosságokat es az elterő égnek jeleit
 fedre adtam vala, mellyeket mindene-
 nagy gondviselel es rendtartással
 döttem teneked, es ezeket az uy histo-
 at is őve foglalandvan, mindeneket
 tyakra le iradok. Melj dolgokat minek-
 na meg olvassgacz, azokat olyanok-
 tudgyad lenni, mellyeknek az te San-
 odnak gondgyat magokba kellet fog-
 niok. Pünkösdi havaban az Persaknak
 allyat a Gangyes folyoviznel meg győz-
 o, es annak minden orszagat birtokunk
 veven, az mi capitainokat es gondvi-
 sünket az Napkeleti tartományoknak
 kbe rendelők, sok kirali gazdaglagok-
 megtöltözven: az mint az első leve-
 ben meg irtam vala. Es most, hogy
 lomban hoűsas ne legyenek, az elebbi
 g ertetet cselekedeteket el hagyom.
 nt lakab havanak az fottan az l'hasia-
 Indiaba járak: az hun csodalatos gyor-
 ggal az Porus kiralyt meg győzven, es
 tte nagy gazdaglagokat nyerven, az
 alyi kincsel meg rakodánk. Mellyekről
 ert hogy emlekezem, holot emlekeze-
 melto dolgok voltak, nekem illendő-
 k is laczek lenni, hogy az ő meg sam-

lalhatatlan hada felől irjak, melyben a
 gyalog seregeben kívül tizenhat ezer lo-
 vas es nyolcz száz negy negy lovu beker-
 voltanak mind kabakkal valok. Azert
 negy száz elephantot el fogvan, mellyek
 fegyveres lövöldözőkkel egyút reájok
 tetetet tornyokat hordoztanak vala, Po-
 rusnak kiralyi lako varosat es hazat meg-
 vevők. Melyben aranybol csinaltatott
 merő ošlopokat, felette temerdekeket es
 magosfakat azoknak kaptelival egyetem-
 be csak nem negy százat oivastunk, es ara-
 nyas falokat egyuyni lanna temerdeke-
 segűveket. Mellyeket, midőn felöllők ill-
 letet akarnek tenni, nemelj helyeken meg-
 mecsek, es az ošlopok között függő merő
 arany es ezüst öölő fakat csodalam, mel-
 lyeken arany levelek es crystaly gerezdek
 es közbe közbe tűz modon tündöklő dra-
 ga gyöngyök helyezetttenek vala, sm-
 ragdok külömböztetven azokat. Az agya-
 hazak es minden kamarak draga kövek-
 kel es gyöngyökkel, es eleven ben kep-
 carunculusokkal meg ekesítetttenek va-
 la. Az elephant tetemből valo csoda szép
 fejer aytok is, es az ebenus fabol csinaltat-
 tot menyezetek az cipros fabol eppittetet-
 börtokban tündöklenek vala, es az feredő
 hazakban, mellyekben mosodni szoktanak
 vala

Porusnak
 draga szép
 lako helye.

Kaptelival)
 az az, az oš-
 lopoknak fel-
 sö es alsó ke-
 rek aragy
 szégeletes
 szézeivel.

a, arany kupakkal együtt aranyt olcsi-
 atot mérő oblopok-is, es fiamtan
 nek kutféje vala. Az hazának az fa-
 meg aranyzatot kőrmű es orru kű-
 b kűlőmb finű madaraknak fiamlöl-
 atlan nemej az arany platanus fak kő-
 alasfel bolyognak vala: továbbba az fű-
 n es nyakolő drags kőveket es győn-
 ket viselnek vala. Draga kővektől es
 talybol csinaltatot fokivo edenyeket
 ranybol valo fok meffelyes kupakat
 lank, de ezűstből valokat ritksn Mel-
 et minckutanna birtokunk ala ve-
 t, az bellő Indiattellyesfeggel meg-
 getni kivan van, mind az eget haddal
 alspiai forosságokra érkeztem vala, az
 midőn az felette termékeny tartoma-
 knak bőlegeket csodalnam, nemely
 mre melto helyeket tudak meg. noha
 ten meg mondottak vala annak az
 omanynak lakosi, hogá kigyokra es az
 aknak dűhűs nemeire ne akadnank,
 nyek ezekben az völgyekben, mezők-
 erdőkben, es hegyekben bővön lak-
 az erdőknek es kőfiklaknak helyei-
 el buvan. De hogy en az harcrol fu-
 prust eleb elernem, hogy sem mint
 hagyattatot varosokra es pusza föl-
 emenne, inkab akarek által utakat

hogy sem mint batorfagókat választani. Azert mas fel ház kalauzt, kik az által utakat tudgyak vala, mellem veven, Kis áfony havaban az naptól forro fővényeken es az viznelkül fűkős helyeken meg indulek, jutalmokat igirven azoknak, kik az tartományok csinnyanak tudoj leven, Indianak ismeretlen helyein viének vala, ha engemet hadástól bantafnelkül Bactriacebe vinnenek, es az tellyeffeggel elrejtetet Serésekre, mely nemzeetleg az fanak leveleiről mohot fedven, az erdeji pihből ruhakat fő. De azok az kalauzok az ellenfeznek inkább kedvezven hogy sem mint ennekem, abban törekednek vala, hogy minket az tartományok csinnyanak nem tudoit az kigyoknak es fene vadaknak dűhús nemeire vinnenek. Kit hogy ők magokban el őntanak legyen, ugyan az probakból kiteczik vala Akkor en latvan azt, hogy az en miattam törtint volna, ki az baratimnak hafnos tanacsokat meg vetettem vala, es hasonlokeppen az Caspiai embereknek-is, kik jo údejen meg mondottak vala, hogy ne fienek ugy az győzedelemre, hogy valamikeppen csalardsag által attól meg fostatnam, az vitezeknek meg parancsolam, hogy fel fegyverkezven, utannam lennnek: Mert

holo?

ot az aranynak es draga kőveknek ra-
dozafabol, magokkal nem keves pra-
hordoznanak, felő volna, hogy az el-
fegek az magok marhájokat el vevő
idekkel az győzedelmek ellen alát-
mba lest hannanak. Es bizonyara az vi-
ek ugy meg gazdagodtanak vala, hogy
aranynak terhet elig viselhetnek. Az
yvereknek-is nem kicsid neheffeg
ndot ad vala, mert azokat mind arany
nakba foglaltattam vala. El annyera,
y mintha tűzes csillagokkal es fenyef-
gel villogo mind egész hadamat aran-
l tündöklő cimerekkel, követem vala,
ogokkal es zabolokkal egyetembe. Es
en hadnak meg nezegeben az külőmb-
nek csodalatoifaga vala, mert a keffeg-
es hasonlokeppen erővel-is az töb-
zetségeket fellyül haladgya vala. En
onyara az ifusagnak jeles sokasagaval
o bodoglagomat meg tekintven, fe-
e igen örvendezek vala. De mint-
y gyakrabban az josserencses dolgo-
az berencsetlenség meg latogattya,
inek raytunk, hogy az somiusag miat
valyganank. Mellyet midőn immar
benvednenkel, egy Zephirus nevű
z egy öreg kőben talaltatot vizet, ő
a somiuhozvan, siifakban nekem ho-

Az Sandot
vitezi arany-
al bővölköd-
tenek.

Nagy szent-
jussaggaiban
tattanak.

hogy sem mint batorfogókat választani. Azert mas fel haz kalauzt, kik az által utakat tudgyak vala, mellem veven, Kis áfony havaban az naptól forro fővenyeken es az viznelkül búkós helyeken meg indulek, jutalmokat igirven azoknak, kik az tartományok csinnyanak tudoj leven, Indianak ismeretlen helyein vinnék vala, ha engemet hadastól bantásnelkül Bactriacebe vinnenek, es az tellyeffeggel elreytetet Serésekre, mely nemzeettleg az fanak leveleitől mohot fedven, az erdeji pihből ruhakat fő. De azok az kalauzok az ellensegnek inkab kedvezven hogy sem mint ennekem, abban törekednek vala, hogy minket az tartományok csinnyanak nem tudoit az kigyoknak es fene vadaknak dúhús nemeire vinnenek. Kit hogy ők magokban el bantanak legyen, ugyan az probakból kiteczik vala. Akkor en latvan azt, hogy az en miattam törtint volna, ki az barátimnak hasnos tanacsokat meg vetettem vala, es hasonlokeppen az Caspiai embereknek-is, kik jo údejen meg mondottak vala, hogy ne sietnek ugy az győzedelemre, hogy valamikeppen csalardsag által attól meg fosztatnam, az vitezeknek meg parancsolam, hogy segítségverkezven, utannam lennened: Mert

tot az aranynak es draga kőveknek ra-
 dozafabol, magokkal nem keves pra-
 t hordoznanak, felő volna, hogy az el-
 fegek az magok marhajokat el vevő
 ndekkel az győzedelmestek ellen alat-
 mba lelt hannanak. Es bizonyara az vi-
 nek ugy meg gazdagodtanak vala, hogy
 aranynak terhet elig viselhetnek. Az
 yvereknek-is nem kicsid neheffege
 ndot ad vala, mert azokat mind arany
 nakba foglaltattam vala. El annyera,
 gy mintha tűzes csillagokkal es fenyef-
 gel villogo mind eget hadamat aran-
 l tündöklő cimerekkal, követem vala,
 ogokkal es zazolokkal egyetembe. Es
 en hadnak meg nezeleben az külömb-
 nek csodalatosfaga vala, mert a keffeg-
 es hasonlokeppen erővel-is az töb-
 mzetsegeket fellyül haladgya vala. En
 onyara az ifusagnak jeles fokasagaval
 o bodogfagomat meg tekintven, fe-
 e igen örvendezek vala. De mint-
 gy gyakrabban az jóberencses dolgo-
 az berencsetlenség meg latogattya,
 rinek raytunk, hogy az somiusag miat
 valyganank. Mellyet midőn immar
 benvednenkel, egy Zephirus nevű
 z egy üreg kőben talaltatot vizet, ő
 a somiuhozvan, siifakban nekem ho-

Az Sandot
 vitezi arany-
 al bővölköd-
 tenek.

Nagy szem-
 jussaggaiban
 tattanak.

Mind az vi-
geznék veze-
rehez való
tökellertes
szereletinek
s mind az ve-
zernék vite-
zihez való
atyai indulat
nyának dicsi-
setes példá-
ja.

Nagy nad-
szalak.

za, az en életemre vizsgálven nagyobb gon-
dot hoz sem mint az magajera. Mely vizet
en az öbve hivattatott had előtt felmato-
msít ki öntek, kit azért cselekedem, hogy
ha en innam, az vitezek annal inkább bom-
juhozni ne kezdenének. Es Zephirust,
hozzam való jó akarattyat meg dicsirven,
melto ajandekokkal meg ekesitem. Mely
dolog az hadat midőn en hozsam job-
kedvűvet tőtte volna, az el kezdet utban
megindulek. Es nem messze az pusita
helyeken egy folyo viz laczek, melynek
partyait hatvan labni nadak lepik vala-
be, az fenyű es jegenyé fakat temerde-
seggel meg haladvan, az mely ezközzel az
Indiaiak az eppületeknek csinaltatafaban
elnek vala. Akkor en mivel hogy az bar-
mok es az hadak bomjuhozna vala, az
tabor mestereknék meg parancsolam,
hogy az tabort mindgyart meg szállicsak.
Mely mikor meg szállittatnek, en magam
az bomjufagot meg enyhíteni kevanvan,
az hunyornal keferűb folyo vizet meg ko-
stolam, mellyet sem ember, sem semmi
barom kinnalkül meg nem ihatnek. Az
fok oktalán allatokon penig inkább szo-
morkodom vala hogy sem mint az ma-
gunk fogyatkozafunkon, az embert min-
den dolgokban szenvedőbnek ismerven

barmoknal lenni: mert vele: felette
 y elefantok, mellyek aranyat hordoz-
 vala, ezerig valok valanak, mintegy
 y száz negy negy lovu kabas békerek,
 két lovuk pedig ezerig valok, két
 lovag fereg, két száz hetven ezer gya-
 vitez, tíz ezer tabori öbverek az fegy-
 neknek es vitezek portekajoknak hor-
 oi, az mellyek pedig gabonat hordoz-
 vala, mint egy ket ezerig valok. Az
 dennapi hussal valo taplalásra pedig
 orda barmoknak felette nagy sokla-
 ytatik vala vtannunk: Tovabba az
 kban, öbverekben, tevekben, elefan-
 an es arany zabolakban-is az győze-
 m nekünk nem kicsid pompát en-
 t vala. De akkor abban az főrnyű
 uszagban az barmok magokat elig
 ztathattyak vala meg. Az vitezek-is
 az vas barmokat njalvan, hun olayt
 őgetven, az isonyu somjufagot va-
 modon ugy ügyekeznek vala meg
 iteni. Sokakatis lattunk ollyakat,
 z barmot hatra hagyvan, utolso
 gekben az magok vizeleteket ken-
 etnenek meg innya. Mely dolog en-
 t ket keppen győtre: Előőr az
 ak állapotyan inkább busulvan, hogy
 mint az magam tulaydon veszedel-

Nagy somjufag.

mén: meg parancsolam mindazáltal hogy fegyveresen követnek az sereget, es meg hirdettetem, hogy azt meg büntetnem az ki az rendelt seregben nem illendő cselekedetben ölközve talaltatnak. Mely dolgot magok is csodálnak vala, hogy az hun semmi ellenség nem jelennek. Sükseg volna olyan nagy somjusagban fegyveresen jarni. De en tudom vala, hogy sene vad as kigyos helyeken volna utunk, es felek vala, hogy gondviseletlensegunkben környül fogattatnank, es veletlen vesedelemtöl üldöztetnenk. Azert az folyo viznek az partyan menven, az napnak kilenczedik orajan egy városra érkezünk, mely az folyo viznek az közepiben valo süigetben azokbol az nadakbol (mellyeket annakelotte meg irank) epittetet vala. Akkor valami keves felig mezitelen Indiai embereket szemlelenk, kik minket meglatvan az magok lako helyekben mindgyart el reytezenek. Kiknek en jelen valo leteket kivanvan, hogy az tudatlanoknak edes vizet mutatnanak, senki magat ki nem mutatvan, az városba valami keves nyilakat lövöldöztetek, hogy ha jo akarattyok berint ele jüni nem akarnanak, az hadtol valo feltetk. Hē ken srittetnenek magokat ki mutatni.

De

Ar uton ja-
zo vitez fegy-
verével min-
denkorke-
fzen legyen,
mert nem
tudgya hon-
nat mive,
szo ly követ-
szhetik
tea.

Indiában fe-
lig mezirele
emberék.

De annal inkább az felelemnek miatta
 mindnyajan elrejtezven, midőn sokaig
 senki bennük ele nem jöve, az Macedonok
 közzül könnyű szerrel valokat két Bazat el-
 küldék, hogy az folyó vizen által ússzanak.
 Es immar az folyó viznek negyed részét
 által ússzakvala, midőn mi hirtelen börnű
 dolgot latánk: mert az elephantoknál
 nagyobb testű vízi lovak az viznek mélyse-
 geből feljőven jelenenek, es az elkapdo-
 ítatot vitezeket, mi sírva nézven teajok,
 kegyetlenül elnyelek. Akkor en meg ha-
 rágvan az kalauzokra, kik minket az vesze-
 delmes helyre vittének vala, mind az más
 fel Bazat az folyó vizbe vettetém, kiket az
 vizben ússkalokat az győzhetetlen vísi lo-
 vak melto es igaz büntetéssel illetének.
 De azon fene allatoknak sokkal nagyobb
 soksaga jöve ele, hogy sem mint annak-
 előtte, azt remenlven, hogy ő hozzájok az
 nepek eledelül menőjők volnanak. Ahun
 midőn feljöttenek volna, mint valami
 hangjak az folyó vizben bolyogni lattata-
 nak. De hog' eczaka az vizeknek avag' fene
 allatoknak csodaival ne harczolnanak,
 trombitat futatek, hogy az vitezek az utra
 keűllyenek: mert ilyen helyben somjan
 mulatoznunk mit hasznal vala? Annak-
 okert az napnak tíz orajatol fogva, mi-
 dőn

Nagy vízi
 vak.

dön tizenegy oraig mentünk volna, az folyó viznek az közepin nadbolcsinaltator hajocsakokban embereket latank menni. kiktől midőn az magok nyelveken kerdeznők, edesvizű hely hun talaltathatnek, azt mondak, hogy mi felette nagy edes vizűtot talalandok volnank, az hova minket az utaknak ötven kalauzijs vivendők valanak. Es miert hogy törtinek, hogy mi annyi nyomorusagokat benvedgyünk, mind az egesz eczaka menenk az somjusaggal es az fegyvereknek viselesevel el epedven. Mely bantafokhoz azok az artemok is jarulnak vala, hogy etenecczaka a trák futoso oroszlanoknak, medveknek, tigrieknek, pardoczoknak es hiusoknak egyenlőkeppen ellenek allunk vala. Mely vadaknak nemei az erdőkben meg elegyedve jünnek vala előnkbe. Vegtere mint egy nyolczadik orara masodnap midőn immar az somjusag miat csak el nem folytatkoztunk volna, az nekünk eleb meg mondatot tora érkezenk, mely igen regi es bőseges erdővel környül vetetet vala, ezer lepesre terjedven. Akkor en az viznek italaval meg vidamulvan, az barmokat es lovakat az haddal egygút meg elcsitem. Es csak hamar midőn az vitezeknek meg farador barmokat az nyugodalom-

Csak az vizis jól esik az izomju kiralynak, ha bort nem kaphat

lommal meg eleb tettem volna, az tabort
 hovára husonket futamatni földön, es Nem szinre
fel Magyar
melj földön.
 belelsegere meg annin parancsolam hely-
 heztetni. Mellyet hamar fel allatvan, az
 erdot parancsolam vagatni, hogy az ita-
 toknak az tohoz könnyeb hozza valo me-
 netelek lenne, melynel tob azokban az
 tartomanyokban nem vala. Azert az por-
 tekak binte az satorok kozze rakatnak va-
 la, es az elefantok az tabornak az kőze-
 piben helyheztettetnek vala, hogy kön-
 nyebben meg tartathatnanak, ha eczaka
 valami bodulas avagy veletlen remüles
 lenne. Kivül pedig ezer es ötven tüz
 gyuytatot vala, eleg erdők leven hozza,
 valamennyit kevanunk vala. Annakutan
 na tizenegy orakor trombitat futatvan
 en magam is evem, es az vitezeknek is,
 hogy egyenek meg hagyam, csaknem ket Ket ezera-
tanylampas.
 ezer arany lampait gyuytatvan meg. Ak-
 kor az tündöklő holdnak első feljövete-
 likor farkoknak fel mereitet fulakival az
 Indiai legeltető helyekből az bokot ivo Az Sador
taborara sora
fele kegyet-
len esoda al-
latok meg-
nek.
 helyre gyorsan menő meg samlalhatat.
 an scorpiok gyülenek az taborra, mel-
 lyek az mi zaygasunkkal indittattanak le-
 gyene fel avagy az somiufaggal, bizonyta-
 n vala, de artalomra felette serinyek va-
 nak Ezeket az csoda allatokat külömb
 külömb

külömb sinnen külömböztetet barvas es vizi kigyoknak tömintelen soksaga követe. Mert nemelleyek véres heivaknak, nemelleyek fekete es fejer tündöklő színűeknek, nemelleyek az aranynak tündöklesehez hasonloknak lattatnak vala. Mind az eges hatar súvölt vala, nem kicsid remülest hozvan reank. De az tabornak az homlokat paisokkal sűrűn be raktuk vala, es kezeinkben hosšu dardak valanak, mellyeknek felette hegyes vasokkal az artalmas allatokat által sperkellyük vala, es neha tűzekkel többet ölünk vala meg, mely dolog minket abban az munkaban közel ket oraig szorgalmatoson foglalá. Vizez ivan penig az aprob kigyok el kezdenek menni, az öregbek felette nagy örömünkre az reytek helyekbe menenek. Ostan az eczakanak harmadik orajakor midőn valami nyugdalmot remenlenek, ketket es három haró fejú tarejos nagy kigyok erkezenek, mellyek viz innya az hegyeknek közel valo barlangiból jötenek vala ele, Bajokkal es hejokkal az földet koptatvan, kiknek fel emeltetet méllyek három hegyű nyelvekkel együt az torkokat ki nyuytogattyak vala, az semek me-reggel sikrazvan, mellyeknek még az lehelletek-is dögleletes vala. Ezekkel egy

egy oronál tovább vivánk, harmincz Boigra
 és husz vitez vesven elmiattok. Es az Ma-
 cedonokat fellelte igen kerem vala, hogy
 az aralmas eltkoen meg ne halnak
 magokat, es meg ne rettennek az ves-
 delmekben, mellyeknek áenvadese noha
 lustyos vala, de mindazonáltal dolgok-
 ban mindnyajan eljárnak vala. Az kí-
 gyóknak elmentek után pedig fellelte
 sok crocodil farkany hejurarok jövenek
 a táborra. Mely csodálatos állatokat
 fegyver derék vagy panczei kemensége-
 hhez hasonlót az tegyver még nem fog-
 la vala. Tűzekkel sok meggettettek ben-
 nek, sok az toba vissza ment. Immar
 minket az vigyazásokban nyukhatatlan-
 kodokat az eezakanak ői ői kiraja az
 nyugodalomra trombitával int vala. De
 nagy bikának testekhez hasonló fejer o-
 toblanok érkezének, mellyek felette nagy
 tivallásokkal az nyakokat meg rászvan, es
 az ferenyek magosan fel alvan, menyűtő
 kövek modgyara reánk rohanának, de az
 hósszu elű vadabancsakkal által őki ői-
 lőzötven, elhullanak: ez őrtinetből
 nekünk hirtelenlegel nagy reműcsünk
 armazik vala. Es kelő eezaka nem ke-
 resbe az babos hiúk, tigrisek, es iső-
 nyu pardocok közé elegyedet nagy

rettentő medvek vának vala velünk. Az után inmar semmi veszedelem nem jelenven, mint egy egy galambni puponya vereknék nem reánk es az orczankra jú vala. Azoknak az fogok mint az embereknek olyan vala, mellyekkel az vicezeknek testeket mardosák vala. Annakfeletté egy csoda felefele vad az elefantnál nagjobb jelenék, az homlokán ható sarvalévé, lohoz hasonlo fekete színű feje vala. Ezt az Indiák Olósának vagy kegyetlen fognak szokták hini. Ez a vad minckutanna vizet ivék, az tabort meg neezen, hirtelen reánk rohana, es meg az ellene levő egő tüztől is meg nem retten vala. Melynek meg öletesere, midőn az Macedonoknak fereget ellene allattam volna, harmincz hatot öle meg bennék, ötvenhármat pedig el tapotvan hálótalanatón. Es végezetre az hofsu elú kepekkel meg ökiöldöztetven, elig ölettethetek meg. Annakutanna ottan hamar virratának előtte az eltető egből sok színű finyes csodak lattatanak júni, mellyekkel egygút az taborra rokkhoz hasonlo Indiáegerek jövenek, mellyeknek mardosásokkal meg sebesitetet barmok mindgijart meg hálnak vala. Az embereknek pedig azon maras nem finte halaloskeppen

ert vala. Az virratta el közelgetven, ejjeli
 ollok saskefeljőkhez hasonlok jövenek,
 mellyeknek testeiket nagy voltokkal fel-
 yúl haladgyak vala, tűndőklő sarga színű-
 nyek, fekete orruvak es labuvak valának.
 Ezek az tonak mind az egész partyat be ű-
 ttek, artalmunkra nekünk nem valának,
 anem sokafok szerint a halakat körmök-
 kel ki vontak vala, es megefik vala. Mely
 madarakat midőn mi sem elűzni, sem fel-
 tölteni nem mertünk volna, körmöket
 meg karasztvan, semeink elöl el repüle-
 nek. Akkor en az helyeknek mutogatoit,
 kik minket mindenkor veszedelmekre
 viűnek vala, az ő felette gonos tetelkert
 erdemek szerint sároknak meg rontata-
 laval büntettetem meg, hogy csak az
 kígyóktól meg emiűtetnének, az mint
 akartak hogy mi meg emiűtesűnk. Az ke-
 zeket is meg tőretem, hogy az ő cseleke-
 detekert illendő büntetéseket szenvedne-
 nek. Annakutanna az vitezek előt bizta-
 to sokkal elven, hogy magokat batran vi-
 űelnek, es hogy az artalmas cselekekkel af-
 űony emberek modgyara meg ne győzet-
 tetnének, az tabort trombitáknak zenge-
 lével hirtelen el indittatni, es az deli fel-
 nek fuvsira menni parancsolá. az hun az
 poganoknak es Indiájának hadok ősva

gyűtetven, meg értők, hogy azok uy hadaknak inditalara egy ertelemben volnának. De az en vitezimnek felette nagy batorlagok vala, kik az győzedelmeknek mind gazdaglagival s mind jo berencsejével bővőkődnek vala. Arert az hegyeknek felette veszedelmes es győzhetetlen helyeit el hagyvan, el vegre jart ugra elig akadank, es az Baetrijaknak aranyal es gazdaglagokkal bővőkődő helyekre jutank. Es jo kedvel adattatot elefekkel fogadtatvan, mierthogy az Persaknak határos mezei közel valanak, az hadnak meg nyugotafajert az tabort harmincz napig allatam. Az meg nyugotas utan het napi jarással oda erkezenk, az hun Porus öve gyűtetet haddal meg Ballot vala: maga meg adafara valo bandekkel inkab hogy sem mint harezra. Mert nekünk lakmanra is nyilván, nem ugy mint ellenfeg, szabadsagot ada, es engemet ismerni kevanvan, az en untalan jövőmenő vitezimről kerdi vala, hun volnek en, es mit cselekednem. Kik midőn bizontalan dolgokat felelnenek, minckutanna az kerdezkedéseket en meg hallam (mert ennekem nagy kiralynak az Macedonok mindeneiket tuttomra adnak vala) az magam öltözete met le vetven, es vitezi ruhaba fel

özven, minna volt es hirt akarnek
 enni, az kastelyba erkezem. Es törtinet
 erint Porus tudakozvan kerde töllem,
 Sandor mit cselekednek, avagy menyi
 dös volna? Kit az údóhoz illendő hazug-
 sággal megtrefalvan, azt mondam, hogy
 az mi vezetünk mint ven ember az sa-
 borban magát az tűznek melegevel eleb-
 bene. Akkor amaz örömeben meg vida-
 mulvan, hogy ven emberrel harczolando
 volna, ő maga ifu levan, fel fuvalkodik,
 es monda: Miert tehát hogy az maga ele-
 tenek údejet nem nezi: Egy alkalijaban
 azt felelem neki, hogy en nem tudnam
 Sandor mit cselekednek; miert hogy az
 Macedonjai hadbol valo kőz vitez vol-
 nek. Azert ennekem fenyegetésekkel tel-
 lyes levelet ada, mellyet ha Sandor ki-
 ralynak adnek, jutalmot igire. Kinek es-
 küvéssel mondam, hogy meg cselekedem,
 hogy az level az ő kezeibe jutna. Es az ta-
 borba mindigart vitfa menven, mind
 mineke ötte el olvasnam, s mind minek-
 utanna el olvasam az levelet, nagyon ne-
 vetek. Melynek tenked, az anyamnak,
 es az hugaimnak, hogy az pogannak ke-
 velyesget es meg haytatot vakmerőseget
 csodalnatok, massát küldöttem. Az In-
 diajakkal kefelelem nélkül sembe sállek,

es fegyvert fogván, valan int fide keva-
 nom vala, ez két meggyőzven, Porusnál
 az birodalmot megadam. Ki minckutsin
 az remenfege felet valo meltofaggal meg
 ajandekoztatek, ennekem sz maga kin-
 eset mellyet lenni nem tudok vala, ki je-
 lente, es avál engemet, es az velem valo
 kat, es mind az egeß hadat meg gazdagit-
 ta, es az ellenfegeből az Macedonoknak
 barattyoklón, es az Hercules es Liber
 atya győzedelmeknek emlékeztire fel
 emelteterjelekhez ala vün. Az napkelet-
 nek vegső hatariban penig mind az a két
 istennek arany kepek helyezettettek
 vala. Mellyek merők volnanake avagy
 nem, en tudni kevanvan, mind által fu-
 rattatam, es ismet, midőn merőknek lat-
 nam lenni, hasonlo metallummal betöl-
 tetem, es az Liber atyat es Hercules
 egő aldozatokkal engeßtelem. Annak-
 utanna eleb menven, hogy valami emle-
 kezetre melto dolgot latnek, meg ertem,
 hogy az Oceanum tenger mellett valo pus-
 ta mezöket, erdöket es hegyeket elefan-
 toknal es kigyoknal semmi egjeb nem lak-
 na. Akkor oda sietek vala, hogy az föld-
 nek kereseket környül folyo Oceanum
 tengeren hajokazhatnam. Mellyet miért-
 hogy ennekem az helyeknek lakosi söti-
 tesnek

az az, Her-
 culesnek es
 Liber atya-
 nak, ki Pac-
 chusnak is
 neveztetik.

esnek es veszedelmeknek mondanak vala
 menni, es hogy Herculestnek es az Liber
 tyanak kullyeb mennick nem engedte
 et volna, az fő Istenecket ez dolgban
 inkább skartsm nalamnal nagyobbaknak
 lattatni, hogy sem mint az fenvedessel az
 halhatatlanoknak bent nyomdokokat al
 tal hagni. Kiket tisztelven es meg dicsir
 ven, az Indianak bal kez felől valo refet
 kezdem fel keresni, hogy az esmeretlen
 helyeken tudasom elől valami el ne rey
 tetnek. Az Porus kiraly abban ellent nem
 tartvan, hogy az maga birodalmansk jo
 yait elreyteni ne lattatnek. Egy faraz es
 haddal bővölködő to vala, mellyen mi
 lőn által valo menetelt probalnank, egy
 soda nemű fene allat ele ugrek, mely
 nek fűrefsbabasu hata es ket feje vala, az
 egyik az holdhoz hasonlo, vizi lo mélyű,
 az másik az krokodil farkanyhoz felette
 hasonlo es erős fogakkal meg erősített
 even, egy hirtelen valo rohanssal ket vi
 ezúnket öle meg. Ezt az fene vadat vas
 örölyökkel nagy sok ideig csak elig ve
 tők egyon, mellyet dardakkal által nem
 ölöldezhetünk vala. Ezen eleg sokajg
 sodalkozvan, annakutanna Indianak
 legfő erdeire jutank. Az hun minekutan
 a az tabort hősara ötven futamatni föl

Egy Magyar
 melj földnél
 egy keve...

dön, és felelőlegere csak nem néz anyin helyhez tetűk volna az Buemer folyó viz mellett az tífia csak a alvafr vaio kedvünk adatot vala. Az masod napnak tizenegy orjakor hirtelen faggel az elefert es fahrt ki ment vitezek meg remülven mindny-jan egyberrf mind srkezenek, hire advan (hogy könnyebben fagyvert fognank) az erdők: őt elefantoknak meg bamlainhatatlan nyajait júni az tabornak meg vetelere. Azert az Theifalizi vitezeknek meg parancsolam, hogy lovakra üllyenek, es magokhoz diánokat vegyenek fel, mellyeknek siv-soktól tudom vala, hogy az elefantok felmenek. Es meg hagyam, hogy az elefantoknak eleikbe elől mennyenek; Annakutanna hogy az kopiakkal fel fegyverkezet töb lovasok utannok mennyenek, es hogy az trombitások az első rendelt seregben mindnyajan jelen legyenek, az lovakon ű:ők hogy ele mennyenek, es az gyalogok mind az taborban maradgyanak meg parancsolam. En magam Porus kirallyal es az lovag haddal ele menven, az elephantoknak seregít fel emelt ortokkal reank júni latam: mellyekben nemellyek feketek es fejrtek es veres bínúvek, es nemellyek tarkak valanak. Ezeket ennekem Porus

Az nagy es
legyerien: a
luc kis ne.
melj sprole-
koktól meg
zertennek.
Az elefan-
tok az dián-
nól tal, es
trombita-
szertol, az o-
roszlaok az
kekastel fel-
nek.

az hadi dologra kellemetsekknek mond
 vala lenni, es hogy könnyen elűfettat-
 netnenek, ha az diákokat verni meg nem
 fűnnek. Mellyet meg is cselekednek
 vala, es kesed lemnekűi az elefantok
 lokan vissza fordulvan, az elebbi erdőkre
 kezdenek menni, az er bereknek trom-
 bitaitol es az diákoknak siva sírol meg re-
 műiven Melyeknek az lovasok az inokat
 vagdalvan, közel kilencz száz nyolczvanc
 ölenk meg benne, es az harvokat avagy
 fogokat el vonvan, fő praetával meg ter-
 nettetve az taborba erkezem. Es akkor
 paifokkal es pancelokkal az fenczet kör-
 nyűl vetetni parancsolam, hogy az ele-
 fantoknak es egyéb vadaknak haborgata-
 lok valami bantast ne hozna. Mind vir-
 ratig nyugodalmas csakank lön, es mind-
 nyajan az alommal meg uyiulank. Annak-
 utanna jo haynalban Indianak mas tarto-
 manyira meg indulvan, egy tagas mező-
 ben vadak madgyara mindentől fogva
 örös állonyallatokat es ferfiakat latank,
 kik klencz labni magoltak, ruhanelkül
 valok, es mezitelenek valanak Ezeket az
 Indiaiak Ichthiophaguloznak hijak. E-
 zek az folyo vizekhez es tohoz hőkranak
 vala inkab, hogy sem mint az földhöz,
 nyera hallal es vizeknek italaval elnek va-

Ichthiophag-
 ulok az az-
 balevök.

la. Kikhez midőn menni akarnánk, az tengernek közel való mely vizeiben alabuvanak. Annakutanna felette nagy eb fejű emberekkel meg rakodot erdőket találunk, kik minket bantani próbálnak vala, de reajok nyilakat lövöldözven elfutnák vala. Immar nekünk az pusta helyekre be menőknek az Indiaiak azt mondgyak vala, hogy tovább semmi latsfra melto dolog nem volna. Azert Phasiacera, az honnet jöttem vala, az záslokat visza fordittatni parancsolam, hogy abból az helyből tizedik mely földig az taborcitate helyhez közel helyheftetnők. Es immar az satorok mind fel vonattattanak vala, es bősegestűzek gyuytattanak vala, midőn hirtelenséggel az napkeleti felnek oly nagy erőszakja tamada, hogy minden satorinkat es taborunkat egybe zavarta es fel forgatta legyen, mi feletteb való remülésben leven. Az barmok sokkal könnyebben lanyargattatnak vala, es az felettől reajok futatot sikraktól es tűzes üsögöktől meg egettetnek vala. Akkor biztatam az vitezeket, miert hogy az a dolog az cynek es napnak egyenlő voltakor. Mindsent hovaban törtint volna, es hog nem telbe, sem nyarba, hanem ősszel bantana, nem az Isteneknek haragjok volna, hanem

hanem az eltető égnek természetétint
 való rendelése. Nagy későre elig fedet-
 tetten ösve az portekak, ujjabban ve-
 őfenyesb völgyben az tabornak hely ta-
 lak. Es minden dolgokat el rendelven,
 meg hagyam, hogy az vitezek vacsoral-
 yanak: mert az napkeleti félnek fuvsa-
 s meg fűnt vala, es az felette nagy hideg
 stvenek údrjen őregbedik vala. Az ho-
 csak hamar gyapj-k modgyara kezd e-
 si, melynek növeffel, attol felven,
 hogy az tabor el lepetnek, az hovat az vi-
 tezekkel tapottatom vala, hogy mentől
 hamarab az labok miat meg rokanna, es
 az tűzek valamenyere ki nyitatanak,
 mellyek az hoval csaknem meg oltatta-
 nak vala. Mindazonáltal akkor egy dolog
 ön meg maradafunkra, hogy hirtelenleg
 az a ho az veletlenül jött bőleges za-
 bor esőtől eltöröltetek, mellyet mind-
 gyart fekete felleg követe, es más fellegk
 az egből mint valami égő faklyak lattat-
 nak alá esni, hogy azoknak gyuladsokkal
 mind az egész mező égne. Felnek vala az
 vitezek mondani, hogy en az Isteneknek
 haragjoktól büntettetem, hogy ember-
 veen Herculesnek es Liber aryanak
 nyomdokokat által hagni erőiködtém
 volna. Meg parancsolam pedig, hogy

az vitezek az egből jövő tűzek ellen az magok ruhájokat hánnak. Midőn mi könyörgenek, mindgyart tífia eczaka adatek, az tűzek uyjabban meggyuytatanak, es csendesen evenk. Es az raytunk nap fenynelkül fűntelen három nap tartá, fenyegető felleg sügven ala. Akkor közel őt éaz vitezimet temet tetven el, kik az hovak között meg holtanak vala, az tabort onnat masuva állit tatni parancsolam; Mert az tengerre fekvő felette magos hegyekhez, es az Oceanum tengerhez Szerecsen országba mentünk vala, az Dionysius hegyekhez azon keppen es az Libernek barlangjához. Az barlangba küldetet embereket is el vesitem, kiket harmadik napon hidegleleksekkel mondansk vala meg halni, miert hogy az Istennek barlangjába be mentenek volna. Mely dolog hogy bizonyoslot legyen, az ő halalokkal probaltuk meg: mert az fentseg ellen es ajandekoknelkül mentenek vala be az barlangba. Annakokaert az Isteneknek alazatoson könyörgők vala, hogy engemet mind az ege föld kerekfegenek kirallyat böcsülletes győzedelmekkel pompalkodva az en anyamnak Olympias asszonyak Macedoniaba visszabocsatananak. Mely dol-

Sandornak
az homia
ól az vite
se veszet.

tot hogy en heaba kernek, ugy tudam
 meg. Mert midőn tudakoznam, ha lat-
 natneke meg-is valami akar csak egy cso-
 sara vagy emlekezetre melto dolgot, az
 adiajak mindnyajan tagadvan hogy vol-
 ta valahun valami affele, az tabort Pha-
 acera teritem, midőn annakelőtte
 e deli felnek fuvasit kővertem volna. Es
 inekutanna az utra indulek, az hadat en
 klok alatt viven, ket ven ember talala
 őt bennünket, kiket midőn kerdenek,
 a tudnanake abban az országban valan i
 tatra melto dolgot, azt velek ennekem,
 hogy tiz napi jaro földnek felette nem
 volna, az hova hogyha mind az eges had-
 al akarnek menni, anyilabos marhak-
 ak csak itata fok miat busulnek meg. De
 a negyven ezer embert rendelnek az
 da valo menetelre, mierthogy keskeny
 tak vadnak, es az helyek fene vadakkal
 övölködnek, ugy törtinhetnek, hogy va-
 mi csodalatos dolgot latnek. Akkor
 n az ket ven embert nyajas befeddel
 desgetven, mondek nekik: Mondgya-
 ok meg nekem, mi legyen ez az olyan
 ires es olyan fő dolog, az mellyet igy
 girtok. Akkor ezek az en nyajas befedde-
 nen meg örülven, mondanak: Megla-
 od, kiraly, akar ki vagy, az Napnak es
 Hold-

Az Napnak
és Holdnak
fai

Holdnak két fajokat Indiai és Görög nyelv
venne illokat. Mellyeknek egyike, mely
felfiatermeftű az Nape, az másik pedig
mely a fony ember termeftű, az Hold.
Es ezekből, micsoda jó avagy hatalmas dol-
gok következzenek read, meg ertheted.
Mely olyan lehetetlen dologgal maga-
mat az pogan venektől meg trefaltatni
velven, őket meg büntettetni, es valami
gyalazattal illetetni parancsolam, így
folyan. Ugye? Azert érkezette az en ki-
rályi felfegem napnyugatról napkeletre,
hogy az pogan ven dudától magamat
meg trefaltatni lassam? Kik azon esküven
hogy ők semmi hamis dolgot nem költe-
nenek, s meg is próbálhatna n, csak akar-
nam, ha igazakat mondanának avagy
nem: rövid údon meg bizonyítandók vol-
nanak, hogy az nem volna hazuglag. Az
en utitárs barátim midőn az en könyörge-
nenek, hogy olyan nagy dolognak meg
próbálatat el nem mulatnak, lovag haddal
együtt magammal harmincz ezer embert
vivek el. Visza bocsátvan Phasiaceba az
feregeket nemely capitánokkal együtt,
es mind az egész haddal, az elefantokkal,
Porus királlyal, es az hadhoz tartozó eg-
gyetmással egyetembe. Késedelem nélkül
az ifjúagnak valogatot sinevel az csoda-

lalos

Sándor János
és Hegyész

tos dolgoknak meglatására meg indu-
 nk, az Indiai ven emberek leven kalau-
 nk, kik minket többire mind az pusta es
 zizeknelkül fűkűlködő helyeken vűnek.
 Es vegezetre nemely kígyos es fene vadas
 helyeken által vitettetven, az Isteni fele-
 tnek közel valo helyere érkeznek. Ez
 ne vadak es kígyok felől penig (holot
 amtalanok valanak Indiai nyelven valo
 tevűvek) azt gondolam hogy neked ir-
 tom né kellene. Midőn az nekünk annak-
 lőtte meg mondatot tartományhoz kö-
 elgetnenk, egy nehany affonyembert es
 rfiat pardocz es tigris bőr ruhakban la-
 nk. Kiktől midőn kerdenők, micsoda
 emberek volnanak? Az magok hyelve-
 en azt mondgyak vala, hogy ők Indusok
 olnanak. Az hely penig tagas es bő va-
 s, themiennel es balsamum olajjal bő-
 ölködő, mellyek az őnnön erdejeknek
 gain bősegesen teremnek vala, ezekkel
 nnak az tartományak lakosi elni szokta-
 ak vala. Es minekutanna az nekünk an-
 lőtte meg mondatot fűkűleges es fokak-
 ak tudafokon kívül valo helyte menenk,
 gy tíz labnal magas ember, kinck fekete
 teste es eb fogai valanak, az Isteni va-
 st tevő helynek előtte meg jelenek Al-
 lyukaátatott fűlci valanak, mellyekből
 draga

dragagyöngyök es gyűűk függnek va-
 la, es vad bőrökbe öltözöt vala. De
 minekutanna engemet az ő bakala es
 rendtartasa berint közöntöt volna, az fe-
 lelmet tettereffel es halgataffal fedez. Ki
 misön kerfentöttem, en miért jöttem
 volna, azt mondam neki, hogy en az Nap-
 nak es Holdnak bent fajt kevannam meg-
 nezni. Akkor az pogán ember azt mon-
 da: Ha ferfiugyermekkel es anyonyallat-
 tal vala közöülettől úres vagy, az bent
 helybe szabad be menned. Es az barati-
 es hadi tarsim velem együt ötöt mint
 egy három hazan követven, meg paran-
 csola, hogy az gyűűket es minden ruha-
 kat az firkukkal egyetembe le tegyünk.
 Engedek mindenekben az embernek,
 hogy az isteni tisteletnek engedelmesk-
 lennenk. Az napnak tizenegyedik oraja
 vala, es az pap az Napnak le nyugvasat
 varia vala. Mert azt valia vala, hogy az
 Napnak faja az Napnak ellő fenylelenek
 felteczeskor bolna es felelne. Is net az
 Holdnak faja az eczakanak azon údejehez
 tartana. Mely dolog ennekem az hazug-
 sagokhoz hasonlobnak laczik vala lenni
 hogy sem mint az igaz mondashoz. Azert
 mind az egész berketel kezdem jarni,
 mely az nem nagy munkaval eppitertec
 falon

azon belől vala. Latam az balsamumnak
 aajat felettre jó illattal minden agakból
 mindenünet igen bőfegefen folyni. Melj-
 nek illattyat meg kedvelven, en magam-
 az faknak heokból eledeleket tepek va-
 ki, es az velem valok is azont cseleke-
 ik vala. Az bereknek penig az közepin
 veles agakkal cipros fakhoz felettre ha-
 onlatos Baz Baz labni magos bentelt fak
 alanak, mellyeket az Indiaiak Bebrio-
 aknak neveznek. Midőn azokat cso-
 alnam, es azt mondanam, hogy az gya-
 orta valo zapor esőkkel nőttenek volna
 gy fel, az pap azt vallya vala, hogy ő a-
 oktá az helyekben soha cőt, sem vadat,
 em semmi fele madarat, sem semmi kigyot
 em latot volna. Az hatarak penig az In-
 usoknak regi eleiktől az Napnak es
 holdnak benteltettnek volna. Azon pap
 azt vallya vala, hogy az napnak es hold-
 nak meg fogyatkozafakor az B. fak felettre
 őseges könjhullatafokkal meg indittat-
 anak, az ő Isteniknek allapattyokat felt-
 é. Es midőn aldozatokat kezdettem vol-
 a tenni, az paptól meg ellenzettetem.
 ő azt mondgya vala, hog abban az bent-
 eg tarto helyben sem themient tűzzel
 getni, sem semminemű lelkes allatot
 meg ölni szabad nem volna. Hanem azt

Az ő Iste-
 niknek tud-
 illik az Nap-
 nak es az
 Holdnak.

parancsola, hogy le borulván, az faknak az tőveit meg csokolnam, es az Napot es az Holdot kernem, hogy ennekem igaz valasokat adnanak. Mellyet en midőn meg cselekedendő volnek, mindazattal azt gondolam, hogy az papot meg kellene kerdenem, ha Indiai vagy Görög nyelven felelendők volnának az fak ennekem. Akkor amaz azt monda, hogy az Nap mind az ket nyelven állana, es mondana jövendőket. Az Hold pedig (monda amaz) Görög nyelven kezdi fővat, es Indiai végezi. Midőn ez dolgok vifeltetnének, nap nyugatrol az napnak tündőkiő fenyevel meg üttetet faknak te-rejeket latok. Es az pap monda: Mindnyajan fel nezzetek, es kiki az mely dolgok felől kerdezkedendő, titkos halgattással gondollya, senki nyilván ki ne mondgya. Akkor en es az baratim es hadi tarsaim valoba meg nezők, hogy minket az sűrű berekben, az embereknek sokasok ferint, vala... csalárdlag meg ne trefalna. Ottan hamar, semmi csalárdlag nem találkozvan, az faknak hegyire es agaira nezenk. Azert közel alvan fűleinkel az Isteni feleletekre halgatozánk. Azt gondolom vala, ha az földnek kerékseget meg győzven, hazamba győzedel-

és pompával Olympias asszonyhoz
nyamhoz, és szerelmes hugaimhoz vissza
tehetneke. Akkor hirtelenfeggel Indi-
ai nyelven az fa felette vekonyon fele-
t, így szólvan: Hadakkal győzhetetlen
andor az mint meg kerded egyedül les
z föld kerekfegenek ura, de elevenfeg-
en hazadba vissza nem megy: mert az
talalt rendelő isten asszonyok, az te ele-
ed felől úgy vegeztenek. Akkoren mi-
dön nem tudnam az indai ember az iste-
ni feleletet miképpen magyarázando vol-
na, magaminal mas tomacsokat vittem
vala, kiket en resserint ajandekokkal,
és serint fenyegetésekkel arra kötele-
tem vala, hogy valamiket az fak meg je-
entenenek, meg magyaráznak. Mely dol-
gokat minékutanna meg entenek, mind-
nyajan meg ijedven és sirvan a kik velem
valanak, az sokas serint mas dolgot ker-
dendő valek, de estvenek údejen az hold
meg fel nem jöven, midön ismet az hely-
re hivattatvan az fak mellett meg allot-
unk volna, azokat kesedalem nélkül az
sokas serint imadok. Harom leg hibab-
paratimat vittem vala be velem Perdic-
calt, Clytust és Philotalt, mert senkitől
nem felek vala, és en tőllem sem kel vala
nem mit belni, az hun senkit meg őni sa-

Az Nap faja
nak feleletis.

bad nem vala. Meg kérdeven azért hun lenne halalom, az Holdnak első feljövételikor az fa teteje meg üttetven es fenyőfegyvet veven, azon fa Görögül felele, mondvan: Sandor eleteinek vege még be nem tört, de az következendő esztendőben Pünkösöd havaban Babyloniaban mulol ki. Az kitől ingyen sem remenled, meg csalattatol. Akkor könyveimet hullatam, es az en könyűl allo barátim is firnak vala, kiknek semmi csalardszagok avagy latoriszagok nem leven, az en eletemért meg halni kések valának. Másod nap reggel pedig hogy fel kellene kelnem, meg gondolom: mert en az hozzam felette hú barátim felől semmit nem kerdettem vala, ha az isteni felelet inte neje arra, hogy Sandornak magat azoktól oni kellene. Annakutanna el tavozvan, ni őn in mar etelnek okaert az Salafra mentünk volna, en somoru kedvel valem az nyugodalomhoz, es az barátim kerven azon, hogy magamat az banattal es etlenfeggel ne faggatná, valami keves eladelt elmennemek kedve ellen kezdek be venni, es magamat, hogy az Napnak első feljövételikor jelen lennek, az bent helyben allapitam. Másod napjo reggel fel serkenven, az el alut barátimat fel költetem.

Az Holdfaja
 az Nagy
 Sandor hata
 lanak údeje
 es helyemeg
 jövendölre-
 tik.

em. De még az pap ő maga az vad bő-
 űkkel be takartatva alutik vala, es elötte
 elefant tetemből csinaitatot tablacskan
 felette sok meg fenteltetet eleleg al vala,
 mely ő neki az elmult vacsoráról mara-
 dot vala: megint elefant csontbol esi-
 naltatot kes: mert reznelkül, vasnelkül,
 onnelkül es ezüstnelkül fűkölködnek,
 aranyal bővölködnek. Balsamum olayjal
 es themiennel elnek, es az közel valo
 hegyről ala folyo patakocskanak vizet
 lűssak az emberek, az etelhez valo le tele-
 pedesben es hálásban semmi vankosok-
 kal nem elven csak az vadaknak bőiöket
 teritik alajok, ezekből valo ruhazattal
 meg elegedven. Azert közel három ház
 efténdöt elnek. Az papot felserkent-
 ven, az helybe be menek, az Napnak a-
 zon fentleges faját harmadfor akarvan
 meg kerdeni, micsoda gilkosnak kezétől
 kellene magamat meg onom, es az en a-
 nyamnak es hugsimnak micsoda kime-
 netelek lenne. Az fa Görögül azt mon-
 da: Hogyha az te halalodra oralkodöt
 neked ki nyilatkoztatnam, annak meg
 ölettetesével az read köverkezendö ha-
 lalt könnyen meg változtatnad. En re-
 am-is az három atyafias leanyok Clotho,
 Lachesis es Atropos meg haragunna-
 Aaa; nak,

Az pogánoknak ilyen velekedések volt, hogy az emberi életnek gúfalyat Clotho tartana, Lachesis az rayta való ezkőzt nyújtana a vagy fonna, Atropos pedig el meczené, az az, az ember életében veget vetne.

nak, ha igaz mondo felelettel azoknak fono esközöket meg haboritanam. Annakokaert estendőre es nyolcz holnapra Babyloniaban meghalé, nem fegyverrel,

az mint gyanakodol, hanem mereggel. Az te anyadfelette rut es szanakodaira melto halala utan údó jartaban temettfen fekéik az utban, az madaraknak es vadaknak praedaja leendven. Az te hugaid Isteni rendelesből sokaig bodog állapotban leének. Te ez rövid údeig, mely hatra vagyon, az föld kerekfegenek ura leé. De te most meg lásd, hogy tollunk tovab ne tudakozzal, hanem az mi éent berkünknek hataribol ki meny, es Phasiaceba Porushoz visszater. Még az papis meg inté hogy el mennenk: azt mondvan, hogy mi az mi sírafunkkal es jaygatafunkkal az éent fakat meg bantottuk volna. Akkor en mind az egeé had elót bolvan azt mondam, hogy Porushoz es Phasiaceba az valaé tetel éerint visszamennek: az mi nekünk jo éerences es bodog dolog lenne, ot el veendők volnank. Mely dolgot azért kóltók vala, hogy az ketsegen eset hadi tarsaimtol az idegen helyeken el ne hagyattatnam.

AZERT

Azert az velem valok az izokat mellyeket
 az valas tetelekből velem együtt hallot-
 tanak vala, semmikeppen ki nem jelen-
 tek, hanem az magok hűfegekből es az
 tan tanacsomból halgataffal fedezik vala,
 kik ezekkel az nevekkal neveztetnek,
 Perimion, Protefilas, Silvius, Miffemis,
 Timotheus, Lacon, Traffelon, Dedicus,
 Machathaon, Enodes, Simbrius, Snifidus,
 Perdiccas es Philotas, es az udvari capi-
 tan Coradas. Es immar az fent fak köz-
 zül ki mentünk vala, es mar az themien-
 nek es az balsamum olajanak illattyaval
 az orraink nem illettetnek vala: mert az
 Indusok az Isteneknek fentsegeket az O-
 ceanum tenger mellett tartyak vala, azt
 mondvan, hogy enis nem kevesse volnek
 halhatatlan ki el annyira be mehettem
 volna. Kiknek en az felőlünk való vele-
 kedest, vellek baratsagunkat nyuytvan,
 köbönöm vala. Annakutanna az Iordea
 völgybe jutank, melyben kígyok laknak
 vala, az nyakokon draga kövek valanak,
 mellyek smaragdoknak neveztetnek. E-
 tek fémekbe bőseges vilagosságot ves-
 tnek be, es az mely völgyben laknak, elig
 megyen valaki bele, az la serpitium nevű
 földellő veszizőnek viricsevel es fejer Indiában
 porfal cinck. Ez völgy felet hegyesen fei fejer bora,

eppittetet tűz formájú harmincz harmincz labni negy fegű alkotmányok vadnak, mellyek az Indiaiaknak régi eleiktől eppittettek. De ezek az kígyók, mellyeket nem regen meg irank, egymás között minden estendőben az tavafnak kezdetikor meg vinak, es az mardofalok miat sokel ves benne. Onnat mi valami keves felette nagy smaragdokat hozank ki: mert nagy veszedelmek által az Scyritakra akadunk vala, olyféle fene allatokra, mellyeknek kettős körmök, oroslan fejek, es csaknem hat lab nyomni feles farkok vagjon, mellyekkel meg verettetet emberek hasonlatanokká letnek vala. Ezek közze gryph madarak elegyedtenek vala, mellyeknek az orrok mint az saskefelyőveknek olyanok, testeknek egyéb rethéből külömbözők: csodalatos gyorsasaggal az orczainkra es bencinkre ugranak vala, es az mi lovag es gyalog patinkat az farkokkal kegyetlenül által lyukgattyak vala. Mellyek vegre resserint nyilakkal, resserint vitezi hösű dardakkal meg ölettetnek vala. Azon az viadalon mind az ketféle fene allatoknak mardofasokkal ket ház nyolcz vitezimet vettem el: azokban penig tizenhet ezert ölenk meg. Onnat az Clujas folyo vizre

Az Scyrita vadak es Gryph madarak mineművek.

menenk, mely haylafnelkül egycnelen az Oceanum tenger fele foly vala, melynek az felelfege huß futamatni földet tart. Az partokon mintegy három saz nad sal vala, mellyeknek egyiket harmincz vitez eligh hordozhatna el: el annyera fellyül haladgyak vala az felette magos faknak magosfagokat. Ez nadas helyeken az igen hatalmas napkeleti feltől az nadasokban egyet le döytetettet latank. Ugyan azon helyt samtalan ezer elefant lakia vala, mellyek nem tudom micsoda Isteni rendelesből nem is valanak azon, hogy minket meg bantananak, egyebkint kegyetlenül el tapodtathattunk volna. Annakokaert sok fogakat bedven, es az nadbol salakat csinálvan, az folyo vizen által hajokazank. Az parthoz nem messze Indiajak laknak vala, kiknek czet halaknak es vadaknak bőrből valo öltözetek vala. Ezek minekünk gazdalkodással lőnek, mert kezünkbe fejer es barsony finú spongiakat adanak, apro csigakkal es örög felekkel egyűt, mellyeknek az hejok egy egy es ket ket vederni volna, es lasnakokat slagy subiczakat: tengeri borju bőrből csináltattakat. annakfelette egy egy messhelyes csigakat es felette bep eledeleket. Megint az folyo

Fel Magyar
mely földnel
kevesbet.

Felette nagy
nad salak.

vizből ki fogattatot fergeket emberi
 czombnal temerdekbeket, mellyeket ne-
 künk jó izú voltokert minden fele halak-
 nal fellyeb kelletik böcsülletünk. Es
 Sam berint huß gombat felette nagyokat
 az safranyal pirosbakat tőnek előnkbe.
 Megint ket saz fontni menyhalakat: az
 valvan, hogy az Oceanum tengerben,
 mely hozzajok hußonharom mely föld-
 nyere vala, nagyobbak volnanak. Annak
 felette masfel fel saz fontni Saphir halakat,
 mellyek az mely vizekben elefant tetem-
 ből csinaltatot edenyekkel fogattatnak
 vala, hogy az nadakat azragaljal el ne ron-
 tanak, avagy az nagyhaju affionyoktol
 (mellyek az vizekben ala buvan hallal el-
 nek vala) meg ne fogatnanak. Mely af-
 fionyok hasonlokeppen az tartomannak
 csinnyat nem tudo embereket az folyo
 vizben usokat meg kapvan, vagy az mely
 vizekben tartva foytyak vala meg, avagy
 az nadas helyekre vonattattakat, midön
 csodalatos siepek volnanak, az reajok
 gerjedező beretettel meg győzestetteket
 faggattyak vala, avagy az bujsfagnak győ-
 nyörű berelmevel ölik vala meg. Mel-
 lyekben mi csak kettőt fogank meg, fejer
 sinúvek, Nymphakhoz hasonlek, es ha-
 tok mege beliedet hajuvak valanak. De

Az Saphir
 haligen fő
 hal. füvel el,
 es kerőrrag,
 az Carpathi
 um tenger-
 ben is terem.

t Ganges folyó vizben is csodálatos al-
 tok valának. Mellyek felől, hogy te-
 rked effeteknek költőjenek. ne lattat-
 tam lenni, azt gondolam, hogy nem kel-
 ne innom, hanem hogy csak az Oritak
 özzút es az Euphrates felől az déli fél-
 k fuvalirajúnek ki. Mely folyó vizek-
 nek egyik partya az másikrol meg nem
 vezik, az vizeknek selessegek miat. On-
 nat egy káltelyra érkezem, melyben In-
 diaiak laknak, az hun az jó ven emberek-
 öintefeket vőnk. Kik minket igazan
 ven, ugy oktatnak vala, hogy Porushoz
 hafiaceba az Caspizi forrásagokon men-
 yünk. Mindazonaltal ezeknek favokat
 nem fogadvan, miert hogy mindenkor
 salardfag felől gyanakodunk vala, az
 lapkeleti félnek fuvasit követven artal-
 has fene vadakra akadank, mellyeknek
 ez fejek tetejeből mine valami szablyak
 üres szabalyeles csontok allanak vala ki.
 Es ezek az emberekre ko módon futnak
 vala. Akkor győzhetetlenül felette sok
 itezeknek páisokat az favokkal által-
 erik vala. Mellyekben minregy nyolcz
 zert es ötödfel fezat meg ölven, ekkep-
 en onnat Porushoz az en hadam vegte-
 te felette nagy nyomorulaggal es vesede-
 tmmel érkezem. Es ot az en fő hadi ca-
 pita-

pitanomnak Antigonufnak: kit Perfiaban
 tiſtartova töttem vala, meg parancso-
 lam, hogy az Porufnak, Perfiajaknak, es
 Babyloniajajknak merő öſlopi közze ket
 arany öſlopot csinaltatna, es ezekre min-
 den cselekedeteket fel iratna, es az veglő
 Indiaban az Liber es Hercules győzedel-
 menek emlekezetire valo alkotmányokat
 eppittetne. Mellyekben ſaz ezüſtből va-
 lo vala, de en az en öſlopimat, mellyek
 mind aranyból csinaltattanak vala, azok-
 nal tiztiz labbal magosban helyhezte-
 tem, es fel irattatni parancsolam, ſerel-
 mes meſterem, azokat az mik csodaul
 leſnek, es az következendő údőknek nem
 kicsid almelkodafokra valok, hogy az vi-
 tellegnek uy es mindeltig allando emleke-
 zeti az halando embereknél irigyſegben
 lenne, es mi felöllünk örökke valo vele-
 kedés maradna. Ezeket, jo Ariſtoteleſem,
 ſereny elmeddel meg hand veſd
 magadban. Legy jo
 egeſſégben.

F I N I S.

**Az nyomtatás közben történt fogyatko-
zásokat, az egyes olvasó így
igazíthatja meg.**

Pagina 24. Linea. 25. olvas menci. Pag. 28. lin : 19. olvas
 pítanok. Pag. 32 lin : 6. olv: mind pag. 33. lin 8. olv.
 kvő. Pag. 41. lin 26 olv. vala. Pag. 47. lin 13. olv. in-
 ullyanak. Pag. 51. lin. 25. olv. hadakozásnak Pag 55.
 2. 11. olv hagyta. pag. 59 lin. 12 olv törtinik. pag. 60 lin.
 6. olv. Istenek. Pag. 66. lin. 19 olv. bátorságosb Pag.
 69. lin. 24. olv. lattatanak Pag. 70. lin. 16. dele az Pag 74.
 71. 8. olv. nyilásokkal Pag 77. lin. 7. vizcit helyet olv.
 alit. Pag. 78 lin. 20. dele de. Pag 89 lin. 12. olv annak-
 lőtte. Pag. 92 lin. 14. olv. keferőket. Pag. 93 lin. 11. olv.
 áncsnel. pag 105 lin. 4. olv. alkotmannak. pag. 136 lin.
 . hasontalan helyet olv. alkotmatlan. Ibidem lin. 23.
 v. vala. Pag. 160 lin. 20. olv. tudofok. Pag 163 lin. 9. olv.
 törögöknekis. Pag. 166. lin. 22. olv. kereteti. Pag. 173.
 10. olv. oldalul. Pag. 187. lin. 28. olv. remenségere.
 pag. 194. lin. 9. olv. hišiteke. Pag. 199. lin. 10. olv. meleg
 pag. 200. ün. 6. dele onnat. Pag 228. lin. 22. olv. Uxiu-
 oknak. Pag. 229. lin 15. rostelyoknak helyet olv. pai-
 oknak. Pag 254 lin. 17. önnön magais hordana meg
 aja faklyakat helyet olv. még önnön magais faklya-
 at hanna rea. Ibidem lin. 29. olv. es által álltak. Pag.
 264. lin. 18. olv. űnek. Pag. 274. lin. 26. olv. leg inkab.
 pag. 279. lin. 2. olv. Bactria. Pag. 284. lin. 9. olv. legyene
 pag. 295. lin 22. mig helyet olv. mik. Pag. 300. lin. 22. olvas
 variusis. Pag. 307. lin. 5. olv. ugyan. Ibidem lin. 24. olvas
 olcsalkodtatot. Pag. 320 lin. 18. olv. agyasanak. Pag.
 331. lin. 20. olv. creje. Pag. 334. lin. 1. olv. kinoktol. Pag.

338. lin. 12. olv. felkér. Pag. 355. lin. 9. olv. belőlle. Pag.
356. lin. 10. olv. allo. ibidem lin. 11. kinek helyet olv: neki
Pag. 351 lin. 19. olv: érkezhettenek Pag. 353. lin. 16. olv
modgya pag. 354 lin: 9. olv: tudományával pag 351 lin
22. olv: Bactriaiaknak pag 392 lin: 24. olv: tartomány
pag. 394. lin: 17. olv: segítek pag. 403. lin: 9. neheznek
helyet olv: sullyosnak ibid: lin: 16. olv: egettete ibid: lin:
20. olv. tartvan pag. 410. lin: 23. olv: údeleben Pag. 412.
lin: 23. fogyatkoztaban helyet olv: meg fogyatkozvan
pag. 425 lin: 29. olv: feledékenységével pag. 435 lin: 19.
olv: törődések ibid: lin: 20. olv: verekedenek pag. 444
lin: 5. olv: kezevel pag. 446 lin: 23. olv: gorombaul pag.
447. lin: 21. olv: oly pag. 462 lin: 27. olv: menyűő Pag.
471. lin 5. olv: Istennek pag. 488 lin: 3. parancsolatok
helyet olv: fejedelemségek pag. 498 lin: 3 olv: magoket
pag. 503. lin. 27. olv: gődrökbe pag. 510. lin: 1. olv: fele
lemre pag. 530. lin: 12. olv: elis pag. 553. lin: 9. olv: vicez
kedesünkkel pag. 590 lin: 3 sokaig helyet olv: több údeig
pag 592. lin: 8. ki kötek helyet olv: hozza foglalak pag
602 lin: 3. olv: küldötték pag. 604. lin: ult. dele vala pag
605 lin: 2. olv: adót pag. 606. lin: 22. olvas neveztetnek.
Pag. 608. lin: 27. mennek vala helyet olv: vaianak pag
610. lin: 4. olv: tudvan pag. 611. lin: 6. olv: foghattya
pag. 612 lin: 1. olv: adakozásunakis pag. 630. lin: 8. Az
helyet olv: Azt pag. 662. lin: 3. olv: követrek pag 683 lin:
12. Ez helyet olv: És: pag. 700. lin: 2 ne sokaig sipollya
nak helyet olv: sokaig ne sipollyanak pag. 710. lin: 2.
olv: seregeken pag. 712. lin: 20. prouakból helyet olvas
védelmekből.

Ára: 400, - Ft